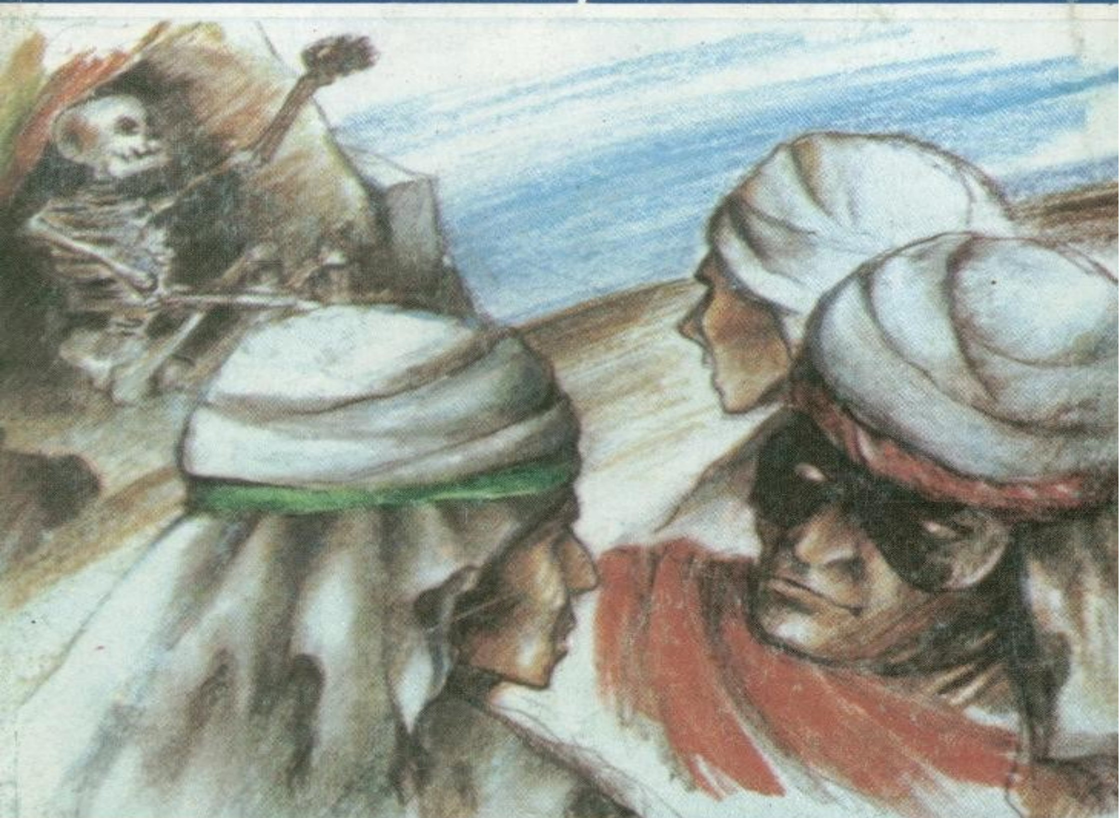
karl may

PRĂBUȘIREA

EDITURA PALLAS

Consilier editorial
NICULAE GHERAN

Karl May
IM REICHE DES SILBERNEN LÖWEN
„Karl May's Gesammelte Werke”,Band 29
Radebeul bei Dresden,„Karl May Verlag”

Ediţia de faţă a folosit ca text de bază traducerea semnată de Lia Hârsu în paginile romanului-foileton tipărit în „ziarul cotidian cu ultimele noutăţi şi ştiri literare” *Victoria*, III, nr. 141 – 162, 4 — 25 oct. 1934, titlul *Prăbuşirea* fiind preluat din sumarul volumului original. Tălmăcirea a fost confruntată cu versiunea germană sus-amintită de GHEORGHE DORU, definitivarea textului pentru tipar realizându-se în redacţie. Drepturile de folosinţă a noii versiuni aparţin editurilor Eden şi Pallas.

KARL MAY
Opere – 14

PRĂBUŞIREA

din ciclul

În ţara
leului argintiu
****
Roman

EDITURA PALLAS
Bucureşti, 1995

Coperta de
SERGIU GEORGESCU

Tehnoredactare de
CRISTINA STANCIU

Corectura de
MIHAI GRIGORESCU

Ediţie electronică îngrijită de

I.S.B.N. 973-97194-5-7

CUPRINS

1. ÎN MORMÂNT*...2*
2. SUB RUINE*...113*
3. ÎN PREAJMA ALERGĂRILOR*..........................220*
4. PRĂBUŞIREA*..283*
5. Poşta redacţiei...377

1. În mormânt

Mă aflam într-o stare cu totul ciudată când Ustadul mă conduse sus, în încăperea pe care mi-o hotărâse. Nu era nici curiozitate şi nici încordare. Aveam simţământul că mi se împlinea, în sfârşit, un dor după care tânjea nelămurit, de mult, sufletul meu; că mă aştepta o fericire pregătită de mult, în taină, pentru mine.

De ce eram atunci atât de grav, ca şi când pe fiecare treaptă pe care păşeam stătea o făptură din vremuri de demult şi ridica, mută şi prevestitoare, mâna deasupra mea.

Când ajunserăm sus, în faţa locuinţei Ustadului, văzui încă o scară. Pe balustrada ei se afla o lumânare aprinsă. Ustadul arătă în sus şi-mi spuse:

— Vei locui aici, sus, deasupra mea. Şi totuşi atât de adânc, cum eu nu aş vrea să mai stau!

Îl privi întrebător. Îmi puse mâna pe umăr şi urmă:

— Effendi, ţi-e frică de stafii?

— Nu, îi răspunsei eu.

— Sau de morminte?

— Tot atât de puţin.

— Atunci du-te sus şi priveşte în juru-ţi. Te las singur pentru câtva timp, pe urmă vin şi eu. Aş putea să-ţi spun de pe acum că vei locui, dragul meu prieten, la un loc cu cadavre. Tu eşti întâiul şi probabil cel din urmă, adică singurul care poate pătrunde în cripta ridicată pentru morţii din viaţa mea trecută. Vorbesc în cuvinte de neînţeles, dar tocmai

acest lucru să-ţi fie spre înţeles. Asta e dorinţa mea cea mai mare.

Deschise uşa spre locuinţa lui, îmi zâmbi cu bunătate, făcu un semn prietenos cu capul şi trecu pragul. Eu pornii să urc scara.

În timp ce urcam, mă gândeam la cuvintele auzite din gura lui. Ce înţeles adânc, ce însemnătate avea fiecare din ele, ce profund analiza fiecare gând în comparaţie cu superficialitatea oamenilor de rând! „Prietene” — mi-a spus. Ca tot ce venea de la el, nici cuvântul acesta nu trebuia să-l iau în înţelesul obişnuit. Era în el mai mult decât atât.

Scara pe care urcam acum ducea în interiorul stâncii de care se sprijinea catul de sus al „Casei înalte”. Văzui numai o singură uşă. Era deschisă. O lumină slabă pătrundea prin ea. Intrai. Ce surpriză „cripta” asta!

Părea să fie camera de studiu a unui savant european, pe care acesta o părăsise chiar atunci, cu gândul să se întoarcă imediat. Să fie geograf? Etnolog? Podeaua era acoperită cu blănuri de fiare sălbatice, cărora li se lăsaseră capetele, labele şi ghearele. Pe pereţi atârnau, pe lângă arme ale diferitelor popoare, nenumărate lucruri de întrebuinţare paşnică. Lângă un divan persan se afla o măsuţă indiană, încrustată cu sidef, cu câteva cărţi deschise pe ea, ca şi când abia adineauri fuseseră răsfoite de cineva.

Mă apropiai de masă. Pe ea se afla *Noul Testament*, deschis şi subliniat cu cerneală următorul verset: „Dumnezeu e un spirit şi cei ce-l adoră să-l adore în gând şi în adevăr”. Alături un manuscris, dar nu în foi răzleţe, ci legat. Autorul încheiase cu fraza: „Gândurile mele nu sunt gândurile voastre. Aşa grăit-a Domnul”.

Pe masa de scris ardea o lampă cu un abajur verde de mătase, brodat de o mână de femeie, în litere arabe, scria cunoscutul proverb: „Iubirea e veşnică, ea dăinuieşte de-a pururi”. Când ridicai abajurul să citesc proverbul, băgai de

seamă că e o aşa-zisă lampă astrală. Astral! Îmi adusei deodată aminte de o întâmplare din copilărie. Citisem într-o carte veche că există spirite astrale, care locuiesc în stele necunoscute încă de noi. Închipuirea mea de copil se trudea să dea acestor spirite întrupări şi ajunse, fireşte, la rezultate cât se poate de ciudate.

Auzind, din întâmplare, că directorul şcolii căpătase, în dar de ziua lui, o asemenea lampă, m-am dus la el şi i-am cerut voie să mă lase să fac câteva experienţe cu ea. Mare îmi fu dezamăgirea că nu putui obţine nici un rezultat. Directorul mă văzu foarte necăjit şi mă întrebă care e pricina. Când îi spusei, zise râzând:

— Băiatule dragă, adevărata lumină astrală străbate de la astru la astru prin spaţiul ceresc, pentru a lumina întreaga omenire în spiritul Domnului. Numele acestei lămpi pământeşti a fost numai furat din cer, pentru ca meşteşugarul care a făcut-o să silească splendorile cereşti să devină un câştig pentru el şi alţii. Şi văzând că nu-l prea pricep, adăugă: Dacă vei avea şi mai târziu în viaţă ochii tot atât de deschişi ca acum, dragul meu, vei înţelege cele ce-ţi spun. Meşteşugarul acesta nu e singurul pe care Dumnezeu îl lasă să trăiască de pe urma bunătăţilor de pe masa cerească. În lumina astrală, dată de această lampă, numai spiritelor alese le este îngăduit să se plimbe. În lumina acestei candele mititele, însă, mişună spiritele mărunte care îşi închipuie că la uleiul ei de rapiţă pot cuprinde cu mintea totul. Şi dacă s-ar aşeza cândva un om într-adevăr de seamă aici, la masa unde se află lampa, mii de spirite de acestea mărunte stau la pândă, ca să sufle în ea şi să i-o stingă.

Fireşte că n-am priceput nimic din pledoaria asta lungă, dar viaţa m-a învăţat mai târziu să înţeleg ce vroia să spună bătrânul meu dascăl. Şi cum stăteam înaintea lămpii Ustadului, mi-era ca şi când în juru-mi ar fi mişunat mii de spirite mărunte şi mi-ar fi şoptit în ureche, cu o bucurie

diavolească: „Uite-o! E lampa pe care i-am stins-o noi, da, noi”…

Luai lampa în mână ca să examinez cele două încăperi de alături; cea din dreapta slujea ca odaie de dormit. Un pat cu aşternut alb ca zăpada. Pipăii cearşaful, pânza părea să fie adusă din Europa. Pe pereţi nimic, decât un tablou mic, într-o ramă primitivă. Era atârnat vizavi de fereastră. Ridicai lampa să-l văd mai bine. Era un desen în peniţă care reprezenta o bisericuţă de sat, cocoţată pe un vârf de deal. Încăperea cealaltă era biblioteca. Nu m-am mirat, căci îmi vorbise Pekala despre cărţile Ustadului, deşi nu credeam că îi este îngăduit să intre în încăperea asta vreodată. Toţi patru pereţii aveau rafturi pline cu cărţi, hărţi şi pachete legate cu sfoară. Acestea erau rânduite pe ani şi luni, după cum se putea citi pe inscripţiile de pe ele. Erau scrisori. Pe jos mai văzui şi altele, cutii care conţineau tot epistole şi ziare. În mijlocul odăii o masă lungă, foarte potrivită pentru un om ce are mult de lucru şi îi trebuie loc pentru cărţile folosite. Ferestrele încăperii erau înalte, ca să poată pătrunde cât mai multă lumină înăuntru. Din încăperea din mijloc, în care intrasem întâi, ducea o uşă afară în aer liber. Păşii pragul şi mă pomenii pe o terasă, dedesubtul căreia se afla, probabil, locuinţa Ustadului. Aici, sus, nu erau însă decât aceste trei încăperi, iar de pe terasă se putea vedea până departe, în toate direcţiile.

Mi-a plăcut întotdeauna să-mi petrec timpul liber sub bolta cerească, ziua la umbra vreunui copac, iar noaptea cu ochii la stele. De aici aveam o privelişte atât de frumoasă, că nici nu m-aş fi îndurat să intru în casă.

Deodată auzii zgomot în spatele meu; întorsei capul şi-l văzui pe bătrân. Veni să se rezeme, alături de mine, de zidul care împrejmuia terasa. Tăcea. Îi auzeam respiraţia uşoară, apoi un oftat adânc îi ieşi din piept.

— A fost pentru mine o zi grea, care nu s-a sfârşit încă,

începu el. Pe lângă tine a trecut moartea trupească, aş putea zice chiar că ai înviat din morţi.

— Tu de asemenea.

— Eu? exclamă el repede.

— Da. Eu am fost aproape de moarte, pe când tu muriseşi.

— Cine a spus... cine ţi-a spus ţie?

— Pekala. Oare nu trebuia?

— Ştie că n-am nici o taină faţă de tine, totuşi te-a informat greşit.

— Nu îi spuseseşi că ziua morţii tale a trecut? Şi mie, nu mi-ai vorbit mai adineauri de cripta ta?

— Ba da, dar nu m-aţi înţeles bine, nici tu, nici ea. Cripta mea nu e şi mormântul meu. Numai ceea ce a murit în mine e îngropat acolo. Ziua morţii mele a fost când a murit acela ce a murit atunci.

— Ce trist e să simţi murind în tine ce ţi-e drag, dar cu atât mai groaznic e să-ţi simţi încă în viaţă corpul, pe când sufleteşte eşti mort şi îngropat.

Mă privi drept în faţă, pe urmă îşi trecu mâna peste frunte, ca şi când ar fi vroit să gonească un gând, apoi grăi:

— Într-adevăr, nu-mi pot închipui ceva mai înfiorător. Totuşi, cu tot ce a murit în mine, mai trăieşte încă spiritul individualităţii mele.

— Să dea Dumnezeu!

Ustadul întoarse uimit capul spre mine şi mă întrebă:

— Crezi că moartea ucide un spirit superior?

— Da.

— În ce fel?

— Printr-o hotărâre bruscă, bine motivată, sau printr-o nimicire treptată, voită. În amândouă cazurile o numesc sinucidere, dacă spiritul a fost până atunci sănătos.

— Effendi, îţi dai tu seama ce aspru eşti?

— Vorbim despre spirit, de aceea vorbeşte spirit la spirit. Spiritul însă e aspru, poate mai aspru decât orice altceva.

Vroiai să afli părerea mea despre moarte; aceasta nu e o chestie sentimentală, întreabă inima mea şi ea îţi va vorbi cu totul altfel.

Îşi împreună mâinile, ridică ochii spre cer şi murmură:

— Să fiu oare un sinucigaş? Chodeh[1], te rog, fereşte-mă de una ca asta!

— Dumnezeu e atotputernic, dar nici atotputernicia sa nu poate feri pe nimeni de ce s-a şi întâmplat.

— Bine. Mă voi cerceta. Vreau să ştiu ce am făptuit şi dacă aş fi putut sau ar fi trebuit să fac altfel.

— Crezi că poţi fi un judecător nepărtinitor faţă de tine însuţi?

— Nu. De aceea mă vei judeca tu.

— Eu? Cu neputinţă, căci mi-eşti prea drag.

Înainte de a-mi răspunde el, se auziră glasuri şi paşi târşâiţi de cămile care intrau pe poartă.

Vorbeau doi inşi între ei. Unul era Tifl, celălalt un străin. Se amestecă pe urmă şi glasul Pederului. Puse câteva întrebări pe care nu le înţeleserăm, apoi desluşii cuvintele:

— Descălecaţi şi fiţi bineveniţi. Voi comunica Ustadului nostru dorinţa voastră.

Acesta se aplecă peste marginea terasei şi strigă către cei de jos:

— Cu cine vorbeşti, Pederule?

— Agha Sibil şi nepotul său, care vin din Ispahan, ne aduc vestea că s-au întâlnit cu vrăjmaşii djanicunilor şi au să ne spună ceva de mare însemnătate.

— Fie ei oaspeţii noştri. Vin îndată.

Vru să plece, dar îl oprii:

— Îngăduie-mi o întrebare. Cine e noul sosit?

— Un bătrân din Ispahan care face negoţ însemnat în ţară. Cumpără de la noi tot ce avem de vânzare şi oamenii săi cutreieră cu mărfurile lui pe la toate triburile. La socoteală,

[1] Dumnezeule.

însă, vine el singur.

Se depărtă, încredinţat că-l cercetasem numai fiindcă era vorba de o veste în legătură cu multasimul. Eu mai aveam încă un motiv. Îmi adusesem aminte de gazda mea din Bagdad, care, după expresia lui Halef, fusese înainte bimbaşă şi devenise apoi „mir alai”, adică polonezul Dozorca, acela care îmi spusese că socrul său, Mirza Sihil, sau Agha Sibil fusese un negustor persan. Fără să vreau îmi veni în gând că s-ar putea să fie una şi aceeaşi persoană, pe care bietul polonez o credea moartă de mult. Era o simplă presupunere, ce e drept, dar mi se păru ciudat că avea şi un nepot, nu un fecior cu sine, poate chiar copilul polonezului. Mă hotărâi să vorbesc neapărat cu acest negustor. Deocamdată însă mă interesa viaţa din trecut a Ustadului, pe care acesta vroia să mi-o povestească.

De altfel se întoarse în curând şi mă rugă să-l urmez în bibliotecă. Luă lampa în mână şi văzând că privirile mi se aţintiseră din nou asupra inscripţiei de pe abajur, zise:

— Iubirea dăinuieşte de-a pururi. Da, cea dumnezeiască, dar cea de aici s-a irosit pentru mine. Sau, existat-a ea cu adevărat? Pentru ce cuvintele acestea au fost cusute numai cu mâna, nu şi cu inima? Cu mânuţa aceea mică şi delicată, care s-a preschimbat pentru mine în gheare, deşi o dusesem de atâtea ori cu dragoste neţărmurită la buze...

Se apropie apoi de măsuţă, arătă spre *Noul Testament* şi urmă:

— Dumnezeu e un spirit. Căutam acest spirit. Credeam că el, care însufleţeşte totul, însufleţeşte şi trupul omenirii. Şi cercetam în adâncul ei. O observam când era trează, când dormea şi când se ruga. În somn nu visa decât despre sine şi în rugăciune îngenunchea numai în faţa ei însăşi. Omenirea!...

Şi a apărut atunci la Răsărit spiritul Domnului şi s-a întrupat într-un păstor, care a pornit să-şi caute turma din ţară în ţară, de la popor la popor, de la inimă la inimă. Pe unde trecea îl

întâmpinau cu osanale; pe urmă a fost hulit şi răstignit. Pretutindeni, pe oricare Golgotă, se vedea trupul Domnului, răstignit pe cruce. Unde a rămas însă spiritul? Spiritul de care trebuia să ne lăsăm conduşi în adevăr? Unde fost-a spiritul acesta într-adevăr adorat? Întrebam aici, pe pământ, când pe unul, când pe altul. Găsii ici, colo, un grajd, o iesle, unde îngerii cântaseră laude, unde păstori, magi şi înţelepţi fuseseră adoraţi. Mai găsii încă plutind mireasma de smirnă şi tămâie care fuseseră aduse prinos spiritului iubirii, dar el însuşi fugise de prigoană, ca să nu cadă pradă urii şi hulirii. Unde? În ţara Eghipetului — aşa se spunea. Atinse manuscrisul cu mâna, şi-o trase însă repede înapoi, ca şi când ar fi atins ceva urât şi duşmănos şi urmă: Aici zace trupul spiritului cu care am pornit să caut spiritul Domnului. A murit şi a fost îngropat. A încetat de a mai vieţui când am aflat cel din urmă cuvânt scris, că gândurile omului nu sunt şi ale Domnului. Pentru ce aş mai fi căutat gândurile spiritului meu? Adevărul acela pe care nu-l voi găsi nicicând, fiindcă nu se aseamănă cu cele dumnezeieşti.

Mă privi, aşteptând poate o încuviinţare din partea mea, dar eu clătinai capul şi zisei:

— Cu acest cuvânt nu trebuia să încetezi, ci de-abia să începi. El ar fi trebuit să-ţi spună că nu cu ascuţimea minţii trebuia să-l cauţi, ci cu ochii credinţei nestrămutate. Dacă ai fi colindat, cum spui, pe ici, pe colo, cu ochii deschişi, n-ai fi găsit ieslele pustii, de unde Domnul fugise de prigoana lui Irod, ci mulţi betanieni şi emausieni, care împărţiseră cu el pâinea înainte şi după răstignire. Crezi că fiindcă nu găsiseşi tu spiritul Domnului, nu-l găsiseră nici alţii?

— Ba l-am găsit! Deschide aceasta şi citeşte primul cuvânt.

Întorsei întâia foaie a manuscrisului şi citii, scris cu litere groase: „Credinţa e ceea ce cucereşte lumea”.

— Ei, aşa e că am făcut după cum ai spus tu? N-am pornit

oare să caut cu Credinţa spiritul Domnului? N-a fost ea Alfa acestei cărţi? De ce am ajuns pe alte căi la Omega?

— N-a fost spiritul Domnului cel ce te-a îndrumat pe aceste căi, ci al tău, după al cărui glas ai pornit. Erai întâmpinat cu osanale deşi călăreai doar pe un măgar prin mijlocul mulţimii. El a fost acela care trecea cu copitele peste crengile de palmier ale gloriei tale. Nici nu meritau altceva! Pe urmă a început să se audă după tine strigătul: „Răstigniţi-l!”...

— Efendi, mă întrerupse el. De unde ştii tu ce s-a întâmplat?

— Numai eu? Asta o ştie oricine. Acela care năzuieşte după Adevăr, urcă, în strigătele de bucurie ale prietenilor, muntele Golgota; ca să fie apoi părăsit de ei şi să fie silit de vrăjmaşi să-şi dea duhul pe cruce.

— Să-şi... dea... duhul? repetă el. Cât adevăr e în spusele tale! Spune-mi: Aşa trebuie?

— Pentru ce mă întrebi pe mine, muritorul? Întreabă pe acela care a murit ca să ne izbăvească pe noi. „Părinte, în mâinile tale îmi dau duhul!”, a strigat El părăsindu-şi trupul. Spune-mi, o, Ustadule, urmat-ai tu pilda Lui? Încredinţatu-ţi-ai tu sufletul când erai schingiuit, ca şi el, în mâinile Domnului? Acesta e cadavrul, mi-ai spus. Dar duhul unde s-a dus? Ai lăsat să-ţi fie luat? Dacă îl încredinţai în mâinile Domnului tău, ar fi înviat în trupul acesta, ca odinioară Isa Ben Marryam, în acelaşi trup.

Acum stăpânul „Casei înalte” puse lampa pe masă şi zise:

— Aşteaptă niţel, effendi.

Ieşi apoi afară, păşind, ca şi când ar fi dus o povară grea în spinare. În uşă mai întoarse o dată capul şi mă întrebă:

— Crezi în învierea unor astfel de morţi?

— Da.

— Adevărat?

— Nu cred numai, ci o şi cunosc.

— Tu?

— Da, eu.

— Atunci aş vrea să fiu în locul tău.

— Poţi şi ţi-e îngăduit, numai să vrei.

— Effendi, effendi, pentru cine a fost aprinsă lampa asta? Pentru tine? Pentru mine? Pentru noi amândoi? „Gândurile mele nu sunt şi gândurile voastre şi căile mele nu sunt şi ale voastre” — astfel grăit-a Domnul. Aşteaptă! Lasă-mi timp!

După ce dispăru el pe uşă, pusei mâna pe manuscrisul de pe masă şi vrusei să-l închid, dar îmi sări în ochi titlul: *Spirit şi Adevăr*! Mă aşezai pe divan şi luai manuscrisul în mână. Mă simţii deodată obosit, atât de obosit! Să fi fost cu adevărat o oboseală fizică sau mă copleşise puterea acestor două cuvinte? Cine e omul care cutează să înceapă o astfel de lucrare? Trebuie sa fi fost începută în tinereţe, când totul ţi se pare cu putinţă; când îţi dai seama la bătrâneţe că a fost o încercare fără rost şi ai vrea să o nimiceşti, nu-ţi vine s-o faci, căci vrei să ai dovada că totul pe lume nu e decât deşertăciune.

Aş fi vrut să citesc acest manuscris, deşi ştiam că nu voi fi de acord cu ce scrie în el. Rămăsei astfel multă vreme pierdut în gânduri, până veni Ustadul să mă roage să-l urmez iarăşi în bibliotecă.

Mă sculai de pe divan şi privirea-mi pătrunzătoare căzu fără voie asupra Ustadului. Oare nu mai era el ci un altul? Nu se schimbase nimic în înfăţişarea lui, totuşi mi se păru altfel decât îmi apăruse întâia oară lângă patul meu de suferinţă. Un simţământ de ruşine pentru nesocotinţa mea vru să mi se strecoare în suflet, dar ceva se răzvrăti în mine, ceva ce-mi spunea parcă: „Nu te linguşi pe tine însuţi, vrând să-l cruţi pe el. Va trebui să înduraţi amândoi durerea scormonită de tine în sufletul lui”.

Văzu privirea aceasta a mea şi mă întrebă:

— De ce te uiţi aşa la mine? Văd manuscrisul meu în mâna

ta. Citit-ai ceva din el?

— Numai titlul.

— Şi de aceea privirea asta?

— Da.

— Înţeleg. Spirit şi Adevăr. Poate că s-ar fi potrivit mai bine *Spirit sau Adevăr*.

— Nici aşa.

— Deci nici „şi" şi nici „sau"?

— Crezi oare că deosebirea stă în conjuncţii? Nici n-ar fi trebuit să începi lucrarea, sau dacă ai început-o, s-o laşi neterminată. Dar spiritul care a îndrăznit să purceadă la o astfel de operă nu trebuia să-l părăsească, în ciuda tuturor Caiafilor şi Pilaţilor din lume. Sunt încredinţat că ar fi ajuns la ceva mult mai înalt, mai nobil şi mai bun decât e scris aici, pe foile astea de hârtie. Bine era de-ar fi dormitat numai, fără să moară cu desăvârşire.

— Dacă e mort sau dormitează numai, iată ce vreau să aflu împreună cu tine. Îţi voi povesti totul, dar te previn că nu va fi o poveste hazlie.

— Poveste? În nici un caz! Dacă e mort, atunci îi ţii cuvântarea de înmormântare. Dar dacă se aseamănă cu acela despre care Iisus a spus: „Prietenul nostru doarme. Lazăre, ia-ţi patul tău şi umblă!"

Puse mâna stângă pe umărul meu şi mă strânse la piept. Îl cuprinsei şi eu cu dreapta pe după gât şi păşirăm astfel, strâns lipiţi, în casă. Aşeză lampa pe masă, astfel ca lumina să nu-i bată în faţă, mă duse la divan, mă aşeză jos, se plimbă de câteva ori prin odaie, se opri înaintea mea şi începu:

— Povestea oricărei adoraţii are vremea ei de martiriu, de prigonire şi de credinţă. Vreau să spun aci prigonirea cu arma ucigătoare. Când urii religioase i se ia această armă, se pune la adăpostul dogmelor sale pentru ca din spatele acestora — pe care le socoteşte ziduri de neînvins — să dăuneze prin

toate mijloacele mai departe celor de altă lege. Se găsesc destule dovezi în scurgerea vremilor, că omul nu îngăduie altă credinţă decât pe a sa, deşi ar fi treaba lui Dumnezeu să hotărască în ce fel să-i vorbească oamenii. Aceştia, însă, sunt atât de îndrăzneţi şi nesocotiţi să-i dicteze ei Lui ce are şi ce nu are de făcut. În îngâmfarea lui, omul se crede îndreptăţit să spună că însuşi Dumnezeu i-a arătat şi l-a întărit în credinţa că religia lui — oricare ar fi ea — e mai bună decât oricare alta. Cu această aşa-zisă „revelaţiune” se fuduleşte, ca şi când ar fi arendat toată fericirea cerească şi a pus o tablă la poartă, pe care scrie: „Intrarea numai pentru persoanele favorizate, care au bilet iscălit de arendaş cu însăşi mâna lui. Cine vrea să intre fără bilet, e pedepsit imediat cu moartea trupească şi sufletească”. Ai ceva de spus împotriva a ceea ce susţin eu, effendi?

— Vrei să fiu sincer?

— Ţi-o cer chiar.

— Atunci ascultă: Stai în faţa mea ca întruparea vieţii tale proprii, pe care vrei să mi-o povesteşti. Părerile tale sunt datorate ei. Le voi socoti deci drept păreri individuale, nu drept o solie dumnezeiască. Sunt — nădăjduiesc — un om cu judecată şi se cere să nu iau în seamă numai râvna cu care năzuiai după Adevăr ci şi roadele ei, pe care mi le pui dinainte. Ştiu că nu mă vei sili să le gust şi n-am nici un motiv să te laud sau să te dojenesc. Vorbeşte deci liniştit mai departe.

Probabil că se aştepta la un astfel de răspuns. Nu mi-o spuse, ci urmă:

— Văzut-ai vreodată un astfel de cer arendat, închiriat de la Dumnezeu? Eu n-am văzut numai unul, ci mai multe. Ciudat cum se aseamănă unul cu altul! Şi ştii cam cât plăteşte un locţiitor din ăştia de-ai lui Dumnezeu chirie? Prisosul ce rămâne din smirna şi tămâia care i se aduce. Altceva nimic! Şi după ce a primit închinăciunile şi ploconelile

pentru sine, dă şi el niţel din cap în faţa Atotputernicului. Atâta tot! Căci Dumnezeul acesta e atâta iubire veşnică, îndurare, milostivire, răbdare şi blândeţe, că uzurpatorul cerului său nici nu se gândeşte la o zi a judecăţii, când el va fi cel dintâi zvârlit pe uşă afară. Mă vei întreba poate cum se împacă asta cu Dreptatea veşnică şi adevărată, care lasă pe acest arendaş ceresc obraznic, să se facă stăpân atâta vreme pe bunul altuia. Vezi că nici nu e cerul unde s-a statornicit el, ci o lume minunată de idei, preschimbată acum într-un pustiu, unde fiecare cămilă trebuie să păşească pe urma celeilalte, dacă nu vrea să fie biciuită de conducătorul ei, care o mână de la spate.

— Şi zici că ai cunoscut multe ceruri de acestea închiriate?

— Da. Descriindu-ţi unul singur, e ca şi când le-ai cunoaşte pe toate celelalte. Ascultă mai departe! Călărind pe armăsarul meu Imtichat[1], coborâi din djebelul Din[2], la şesul oamenilor. Aflai că de aici începe calea spre paradisul apropiat. Cerui să mi se arate drumul şi pornii pe el. Oamenii pe care îi întâlneam păreau să fie foarte cucernici. Ţineau mâinile împreunate şi ochii în pământ. Corturi şi aşezări gospodăreşti nu văzui, ci numai clădiri ridicate în cinstea lui Allah, deşi sub alte nume. Văzui geamii lângă biserici cu geamuri înalte, temple indiene şi pagode chinezeşti, lăcaşuri de închinăciune malaieze, corturi medicale americane, colibe hotentote, idoli şi gropi de rugăciune ale australienilor. Norod mult trecu pe lângă mine. Toţi vroiau să intre în cer, dar tot atât de mulţi se întorceau, mâhniţi, pe unde veniseră. Îi întrebai de ce şi-mi spuseră că n-aveau „bilet de intrare”. Călării mai departe. Gloata creştea din ce mă apropiam de poarta raiului. Aici se înghesuia norodul, căci în dreptul porţii era întinsă o frânghie — frânghia credinţelor religioase. Eu nu venisem să intru şi să rămân în cer, ci să cercetez, de aceea nu-mi păsa de

[1]Încercările.

[2]Muntele credinţei.

frânghie. Dădui pinteni calului şi sării peste ea. Mă aflam acum pe un loc liber din faţa porţii raiului. Lângă zidurile foarte înalte văzui palmieri minunaţi, pomi şi tufe care păreau înflorite toate. Şi fiindcă nu le simţii mireasma, mă uitai mai bine şi băgai de seamă că nu erau adevăraţi, ci numai zugrăviţi. Unul singur era adevărat, dar ce pom ciudat! Mărunt, dar ramurile lui se întindeau până departe. N-avea nici flori, nici roade, numai mii de frunze, ca nişte capete omeneşti care păreau vii, căci mişcau întruna ochii şi buzele, de pe care nu se auzea un cuvânt. Întrebai pe cineva ce pom e ăsta. „E El Dşaranil — mi se răspunse. Nu-l cunoşti? A fost plantat aici, căci pomul cunoaşterii, care creştea odinioară în rai, s-a uscat. De atunci trebuie să întrebi frunzele El Dşaranilului când vrei să ştii dacă te bucuri de bunăvoinţa lui Allah sau nu. Numai ele cunosc hotărârea lui, nimeni altcineva pe pământ.” Abia aflai aceasta, când câteva frunze mă zăriră. Se auzi mai întâi un murmur neînţeles. Acesta creştea pe măsură ce se aţinteau mai mulţi ochi asupra mea, până ce de pe toate buzele se auzi numele meu. La gălăgia care se stârni, uşile se deschiseră de perete şi năvăliră asupră-mi sumedenie de făpturi, care m-ar fi înăbuşit dacă n-aş fi fost călare. Sării în lături, ca să-mi fac loc şi întrebai ce au cu mine. Mi se răspunse în toate limbile de pe lume şi chiar făpturile erau îmbrăcate în toate porturile câte există pe pământul ăsta mare. Fiecare ţinea în mână ceea ce numea el „Cartea Sfântă” a lui şi fiecare din ei se lăuda că are „bilet de intrare”. Eu însă le cerui să-mi arate semnătura aceluia care închiriase cerul acesta. Nimeni până atunci nu le-o ceruse, de aceea rămaseră uluiţi o clipă, pe urmă dispărură iar pe uşile pe unde veniseră. Putui trece, deci, nesupărat poarta raiului. Când ajunsei, însă, în dreptul pomului curiozităţii şi al pălăvrăgelii — El Dşaranil, toate capetele strigară într-un glas: „De intrat, intră el, dar de ieşit nu va mai ieşi. Cine păşeşte în această împărăţie a cerului, e pierdut. Am avut noi grijă de

asta, noi, glasurile dumnezeieşti”.

Ustadul făcu o pauză. Ce tablou îmi înfăţişase înaintea ochilor! Straniu, dar oarecum adevărat. Ce aveam de spus, ca observator cu judecată limpede, îi voi spune când va fi sfârşit. Deocamdată mă interesa prea mult felul lui de a povesti şi nu vroiam să-l întrerup. Urmă:

— După ce trecui de poartă, stătui în loc şi privii în juru-mi. Mare îmi fu însă mirarea când nu văzui nimic, dar nimic ce aş fi putut numi paradisiac. Mă aflam într-o pustietate jalnică. Nu-şi dăduseră măcar osteneala să zugrăvească pereţii ca pe afară. Exteriorul fusese făcut ca să ademenească pe cei scurţi de vedere sau lesne încrezători. Întrucât aceia care treceau dincoace de frânghie nu aveau să se mai întoarcă niciodată dincolo, nu găsiseră de cuviinţă să înfrumuseţeze raiul şi pe dinăuntru. Nici copaci, nici tufe. Nici un pârâiaş sau izvor. Nici o cărare, ci numai urme aproape şterse, pe glia uscată şi stearpă. Astfel se arătă ochilor mei aşa-zisul Eden, despre care „iluminaţii Domnului” vorbesc în sute de limbi cu încântare. Trebuia să se îngrozească oricine ar fi păşit aici, în acest pustiu jalnic şi fără speranţă. Şi totuşi, se părea de la sine înţeles că trebuie să treci peste această deznădejde şi groază şi nu ţi se lasă vreme să poţi spune celor rămaşi dincolo ce îi aşteaptă, ci te luau repede în primire, împingându-te înainte.

În vreme ce vorbea, Ustadul ţinuse capul în piept, ca şi când ar fi privit în sine. Acum ridică ochii spre mine şi mă întrebă:

— M-ai înţeles, effendi?

— Da.

— Ai de făcut vreo observaţie?

— Nu; după ce vei fi sfârşit. Mai departe, te rog!

— Da, mai departe: cămilele! Tu cunoşti desigur cămilele nobile, splendidele bişarin-hedşin, pe care nici cu bani grei nu le prea poţi obţine. Nobleţea lor este dovedită şi certificată

prin registre de arbore genealogic. Cunoşti, mai mult ca sigur şi cămila de Buhara sau Turkestan, folositoare ca nici una alta, fără de care în acele regiuni ale globului n-ar mai putea exista viaţă şi nici transport. Dar, sunt sigur, ai cunoştinţă şi de soiul acela degenerat de cămilă, care pe la voi e ţinută în grajduri jilave şi întunecoase, pentru ca în tovărăşia unor urşi, arici, ţâncul pământului, să poarte prin lume maimuţe dresate. Pe când eram copil le găseam hazlii. Însă de când am cunoscut exemplare din rase nobile, numai vederea unor astfel de animale nenorocite îmi provoacă o adevărată durere. Se spune că acest soi de cămilă ar avea ca ţară de baştină Italia.

Cel puţin, persoanele care posedă asemenea curiozităţi sunt, îndeobşte, italieni. Închipuieşte-ţi o asemenea cămilă, născută în cruntă murdărie, „dresată” şi „educată” cu biciul, hrănită cu spini şi ciulini, adăpată cu apă stătută şi murdară, niciodată curăţată de paraziţi, un adevărat schelet alcătuit din foame şi mizerie, cu o piele de pe care părul e de mult jupuit, cu picioarele pline de răni şi ai imaginea acestui animal martirizat şi adus în starea asta de arendaşi graşi şi nemiloşi. Capetele, adânc plecate, le erau legate cu frânghii groase de genunchi, aşa că nu puteau vedea niciodată cerul, ci numai pământul de sub picioare. Frânghiile le dădeau voie să-şi îndoaie genunchii, dar nu le permiteau să-şi ridice capetele. Nu puteau nici măcar să facă un pas mai mare. Mersul lor şovăielnic le îngăduia o înaintare prudentă şi nu făceau decât ceea ce le poruncea dresorul nemilos. Pe boturi le erau fixate botniţe, ca să nu se poată apăra împotriva violenţelor suferite şi nici să nu poată să se hrănească cu plante otrăvitoare, ce le-ar fi izbăvit de iadul vieţii lor nefericite. Şeile purtate pe spate erau un fel de cadre înalte, ca de tron, acoperite cu covoare multicolore, de care atârnau tot felul de panglici şi franjuri, aşa încât atunci când călăreţul reuşea să se urce în ele, se găsea la mare înălţime şi putea să

se considere iubit de Allah. Ai desluşit, Sihdi şi acest tablou?

— Da, îi răspunsei. E mai limpede decât aş fi reuşit eu însumi să-l prezint. Acum, te rog să-ţi întorci calul!

— Am şi făcut-o. Am călărit cu ochii deschişi în acest rai, atât de mult lăudat. Poate mă întrebi cât a durat până ce am putut să-l cunosc? Timpul unei întregi dureri omeneşti. Să-ţi descriu ce am văzut şi ce am descoperit acolo? Dar cine poate descrie ce nu e chip de descris? Încă din prima zi n-am rămas singur. Suferinţa tuturor veni spre mine într-o jale adâncă. Nu m-a părăsit până la ultimul pas. Durerea pământului se înălţa la mine pe cal şi-şi încolăcea braţele în jurul şoldurilor mele. Mizeria vieţii se agăţa de scările şeii mele, lăsându-se dusă de mine. Veni, alergând şi sărăcia şi apucă de căpăstru, ca să mă facă să mă rătăcesc din drumul meu. Când se lăsă întunericul, umbrele fărădelegilor îşi începură dansul în jurul meu şi în noaptea liniştită vina şi păcatul urlau în urma mea. Săptămâni de-a rândul am călărit printre ruine, în care mă saluta amăgirea omenească, râzând dispreţuitor în straiele stafiei nimicirii. Traversai nesfârşite cimitire, din ale căror gropniţe se auzeau stridente chicotelile nerăbdării. Am zărit ruinele unor biserici în care stăpânea lipsa înţelegerii pe cea mai scăzută treaptă. În jurul coloanelor sparte ale unor divinităţi de altădată, nebunia ţopăia cu neruşinare, în preajma izvoarelor secate, visa nepăsarea în zdrenţe, abia putându-şi acoperi goliciunea. Făţărnicia religioasă se reculegea în faţa unor capete prăbuşite, pentru a căror bună păstrare nu ridicase nici măcar un deget. Între timp apăru la orizont unul dintre acei călăreţi ce posedaseră permise de intrare, al cărui cal se întoarse însă imediat, încercând să scape, de îndată ce văzu că eu nu sunt călare pe o cămilă sau un măgar. Şi dacă cumva, undeva, încă se mai arăta vreo fiinţă, atunci ori era vreo vulpe a pustiului, ce dispărea într-o clipă, ori vreo hienă hulpavă, strecurată departe de mine, cu coada pleoştită şi capul plecat

făţarnic.

Aici, Ustadul se opri să-şi tragă răsuflarea, îl urmărisem cu mare interes. Dar acum simţeam o lacună în naraţiunea lui. De aceea l-am întrebat:

— Dar cei care fuseseră lăsaţi să intre? Ei nu puteau să-ţi apară fiecare în parte şi apoi să dispară din nou, imediat?

— Nu, îmi răspunse el. Din păcate nu te pot scuti de ei. Îţi închipui cumva că acest paradis este locuit de fiinţe ce se iubesc una pe alta şi se sprijină reciproc? Crezi că acolo vei găsi un păstor şi o turmă? Cunosc la fel ca şi tine cuvântul acela făgăduit: Ceea ce nu e văzut de nici un ochi şi nu e auzit de nici o ureche şi nu a pătruns în nici o inimă omenească este hărăzit de Dumnezeu numai celor care-l iubesc. Ce culme a fericirii, de nedescris, a fost aceea pe care am avut bucuria s-o văd şi s-o aud! Ascultă şi miră-te! Ştiai că printre animalele sălbatice există unele care se izolează de semenii lor şi îi urăsc cu atâta înverşunare, încât oricare le iese în cale este imediat sfâşiat şi ucis?

— Da, asta se întâmplă îndeosebi la elefanţi, rinoceri, lei, tigri şi alte sălbăticiuni. Asemenea exemplare sunt numite „sihaştri".

— Ei, atunci află că în cer nu există altfel de locuitori decât asemenea exemplare! Ei nu trăiesc laolaltă, ci ca „pustnicii", deoarece nici unul nu are încredere în celălalt. Fiecare a coborât de pe măgarul sau cămila sa în preajma unei anume văgăuni sau peşteri. Acolo locuieşte el şi îşi apără locuinţa cu înverşunare împotriva oricui, care, potrivit părerii sale, se află mai sus decât cerul. Deoarece, însă, există o diversitate tot atât de mare de opinii câţi indivizi sunt, domneşte în rândurile tuturor o duşmănie atât de sângeroasă, că noi ne-am cutremura resimţind-o în viaţa noastră pământească. Fiecare văgăună sau peşteră este un templu al idolatriei, în care fiecare se consideră propriul lui fetiş. Deşi pretinde că îl adoră pe Dumnezeu, îşi impune, propriile sale gânduri acestui

Dumnezeu şi se situează astfel deasupra Lui. Urmarea e că nici unul din Dumnezei nu-i supără pe ceilalţi, căci altminteri ar fi eliminat din rândurile lor. Aşa arată, effendi, acest cer! Deasupra lui străluceşte soarele veşnic arzător al îngâmfării atotpustiitoare, pornită după pradă ca şi vulpea aceea şireată şi hiena aceea perfidă, care chiar şi aici, în paradis, nu găsesc să se hrănească decât cu broaşte prăpădite sau insecte pământii. Cât de bucuros am fost când mi-am terminat pribegia! M-am simţit de-a dreptul încântat să pot părăsi această falsă fericire. Când am ajuns la poartă, măgarii şi cămilele care se găseau acolo ne priveau cu o invidie neţărmurită pentru că noi ne puteam permite să părăsim această mizerie groaznică. Arendaşii se îngrămădeau că să mă audă preamărind paradisul lor. Le-am spus, însă, că voi povesti oamenilor tot adevărul. Atunci se stârniră strigăte de furie. În arborele El Daşaranil se iscă un vuiet. Toţi ochii săi erau îndreptaţi ameninţător asupra mea. Capetele se scuturau şi de pe buze li se desprinse un urlet atât de puternic, încât frânghia El Milal se rupse în faţa mea. Măgarii şi cămilele de dincolo de poartă începură şi ele să se vaiete. Eu, însă, mă îndepărtai călare, fără să rostesc nici un cuvânt, chiar dacă puteam să fiu considerat laş. E sigur, însă, că acela care e în stare să se salveze dintr-un asemenea cer trebuie că are curaj! După ce rosti aceste cuvinte, Ustadul bătu din palme, ca şi cum s-ar fi bucurat de desfăşurarea evenimentelor. Măsură cu paşii, în câteva rânduri, încăperea, se opri în faţa mea şi mă întrebă: Ai bănuit vreodată că există un asemenea paradis?

— Există multe asemenea paradise, răspunsei eu şi îmi ridicai privirea spre el. De ce atunci nu ai mai cercetat altele?

— Ce întrebare! Nu te înţeleg!

— Mi-ai povestit că de pe Djebel Din, coborând, ai ajuns într-o câmpie locuită de oameni. De fapt, de ce ţi-ai părăsit „Muntele Credinţei” tale? Trebuia s-o faci? Şi dacă ai fost

nevoit s-o faci sau ai vrut s-o faci, ce te-a îndemnat apoi să vizitezi şesul spiritual, câmpia, pustiul, unde nici un gând nu tinde să se înalţe, ci numai să se lăţească pe toată întinderea?

— *Maşallah!* Chiar aşa înţelegi tu cele povestite de mine?

— Bineînţeles! Dar cum altfel?

— Eu am vorbit despre oameni!

— Desigur! Dar omul este alcătuit numai din corpul său? Nu spunem noi că omul este făcut din trup şi spirit. Trupul moare, dar spiritul nu. Atât timp cât ne referim la trup, cât şi la spirit, ne trăim binecunoscuta viaţă de om, pe care eu o consider „prima”. Cel care a fost, însă, atât de puternic ca să înfrângă tot ce se referă la trup şi să se considere numai spirit, în timp ce pentru el corpul a murit, acela trăieşte încă înaintea dispariţiei acestuia din urmă o altă viaţă, nouă, superioară, pe care eu, deocamdată, o numesc „a doua”. Dar există oameni al căror spirit nu se încheagă într-o individualitate. Dacă această treaptă constituie pentru mine o viaţă, atunci trebuie s-o admit ca o „primă” viaţă şi pe celelalte două trepte, amintite mai înainte, ca pe „cea de-a doua” şi respectiv „cea de-a treia” viaţă. Şi atunci, spune-mi, o, Ustad, de pe care treaptă, pe care te afli tu, mi-ai descris, cu puţin mai înainte, cerul cel mai de jos, pe care mi l-aş putea numai închipui? Îngăduie-mi să-ţi descriu un alt cer, poate pe acela al meu!

— L-ai văzut?

— Da. Este exact opusul celui descris de tine. În faţa cerului meu nu există o frânghie El Milal, nici un arbore El Dşaranil şi nici zugrăveli pe pereţi. Pe el nu l-a uzurpat nici un arendaş, iar pe calea care duce la el nu sunt clădiri cu idoli. Nu există ziduri şi nici porţi. La el duc atâtea drumuri câţi oameni sunt. Este deschis tuturor, în acest paradis de gânduri ce-mi aparţine, nimic nu este scufundat, distrus şi uitat. Aici se înalţă ideile dumnezeieşti ale anilor apuşi, la fel de înalte

ca odinioară, în zorile dimineţii. Iar în amurgul roşiatic al serilor, sclipesc noile şi înaltele idealuri ale secolelor viitoare, pentru a deveni realitate atunci când omenirea va spune, mâine" sau „poimâine". Ce tot vorbeai tu despre ruine şi cimitire? Spiritului îi sunt necunoscute. Ceea ce se alcătuise cu mâna trupului era destinat acestuia şi nu spiritului. Era numai copia pământească a ceea ce îşi plăsmuise pentru el în lumea spiritului. Şi această construcţie înaltă este veşnică. Copia sa poate să dispară, dar imaginea stăruie, nu poate fi fărâmiţată de dinţii timpului pământesc. Când cu ochii trupeşti îţi vedeai paradisul zăcând risipit în fărâme şi neînsufleţit, atunci se aşternea peste el, la înălţime cerească, raiul meu. Şi tot ceea ce la tine se desfăcuse în moloz, la mine se păstrase în starea originară, făurită de Marele Creator. Şi aşa cum orice operă în cerul meu este mai nobilă decât în acela care-ţi aparţine ţie, aşa şi oamenii care-l populează sunt mai buni decât ai tăi. Tu îi dregi. Eu nu am nimic de dres. Poate tu le acorzi iertarea. În ce mă priveşte, eu nu iert. De ce? Mie nu mi s-a făcut nici un rău. În faţa paradisului meu orice duşmănie dispare. Nu îndrăzneşte să intre. Şi întrucât nu pot fi rănit, pentru mine nu există nimic ce ar trebuie să iert, oricât de mult aş dori s-o fac.

— Înseamnă că pentru tine arborele El Dşaranil nu a existat niciodată!

— Ba îl cunosc! Tu l-ai aşezat în paradisul împărţirii dreptăţii, adică la locul potrivit. Şi eu l-am văzut înălţându-se acolo, acel arbore al frunzelor văzătoare şi vorbitoare, al ziarelor, al presei publice. Dar eu l-am privit altfel decât tine. Lumea spiritului prezintă o mare asemănare cu lumea naturii vizibile. Nu există progres aici, cum nu există nici acolo. Misiunea ei este descompunerea materiei inferioare şi constituirea unor individualităţi independente, care se pot mişca liber. Să nu zâmbeşti când îţi voi spune că fiecare dintre noi, ca şi fiecare domeniu spiritual, îşi are lumea sa

minerală, vegetală, animală şi umană! Ai să-ţi dai seama de aceasta de îndată şi pretutindeni, numai să deschizi ochii cum trebuie, pregătit să vezi ce e de văzut.

— Deci şi în domeniul presei publice? mă întrebă el repede, în timp ce faţa sa exprima o aşteptare încordată.

— Da şi aici! Substratul, adică materia, este dat, există.

— Dar zoologia presei? întrebă Ustadul.

— Ea nu poate şi nu are voie să lipsească şi, odată cu apariţia ei, avansează în mod rapid eliberarea materiei. Şi aici dezvoltarea începe cu formele inferioare de viaţă. Cunoşti desigur gloaba care trudeşte pe ogor pentru puţin ovăz, trăgând după ea unelte şi maşini grele şi care trebuie să se întoarcă la capătul fiecărei brazde, pentru ca nu cumva să-i treacă prin cap cine ştie ce gânduri străine?

— Da, am văzut-o adesea! răspunse el. Dar ţi-ai luat exemplul numai dintr-o zonă, din zona cea bună. Ai fost destul de cinstit ca să aminteşti şi de mocirle. De ce nu ai vorbit şi despre plantele otrăvitoare, de spini şi de multe altele? Dar de paraziţii printre insecte? Dar de peştii răpitori? De broaştele care orăcăie zilnic numai despre propria lor înţelepciune? De şerpii veninoşi? De vrăbiile sâcâitoare? De bufniţele care, lihnite de foame, se duc după pradă numai în timpul nopţii, pe întuneric? De sfrâncioc, care-şi chinuie victima înainte de a o înghiţi? De şoimii şi ulii, care pornesc după stârvuri ziua în amiaza mare? Dar şoarecii, şobolanii, hârciogii şi alţi paraziţi din lumea spirituală? Câinii, puşi pe muşcat, care-şi înfig colţii în pulpa oricui ar îndrăzni numai să treacă prin preajma gândurilor lor? Toată mulţimea acelor carnivore fără număr care apucă cu boturile lor pe oricine nu le este perfect identic? Dar toată marea ceată a maimuţelor, cu ţipetele lor stridente, de la macacul certăreţ şi răzbunător, până la gorila periculoasă pentru om? De ce nu ai vorbit şi de ele? Să-mi închipui că doreşti să înfrumuseţezi lucrurile?

— Nici vorbă de aşa ceva! Departe de mine o asemenea

intenţie! Vorbim de paradisul gândurilor tale, nu de acelea care-mi aparţin mie. Al tău este trist, al meu este ideal. Adevărul zilelor noastre se va afla între noi doi, dar va trebui, după legile veşnic valabile, să se apropie, nu de pustiul tău, ci de raiul meu... Noi gândim, din păcate, în chip diferit. Pesimismul tău, conform cu vechile tradiţii, trage în jos, în timp ce optimismul meu a ajuns la concluzia că este mai bine să urci. Tu ai ajuns la destinaţie, jos, cu viaţa ta terminată. Tu ai tras marea linie de bilanţ şi, drept sumă obţinută, notezi pustiul tău spiritual. La mine, sus, nu există linie de bilanţ, deoarece paradisul meu îmi trimite întruna noi numere de adunat. Ele cresc la nesfârşit. Şi atunci când fiinţa mea materială nu va mai putea urmări acest sistem de calcul, atunci spiritul meu o să afle, cândva, în mod cert, suma rezultată.

Ustadul porni spre fereastra deschisă şi privi afară:

— ... o să afle cândva, în mod cert, suma! repetă el cuvintele mele.

Între noi se aşternu liniştea. Eu nu am întrerupt-o; ca să nu-l stânjenesc. După o vreme, se întoarse spre mine şi întrebă:

— Ai ajuns, în domeniul presei, la capătul bogăţiei tale spirituale?

— Nu, îi răspunsei.

— Şi aici tu ai mers de jos în sus. De parcă la tine aşa se petrec lucrurile întotdeauna. Unde mai este şi locul omului?

— Da, la animale procesul de eliberare de lumea spirituală pământeană s-a terminat şi tendinţa către individualităţi iese din ce în ce mai mult la suprafaţă. Dar, deşi atinsă, aceasta nu poate fi realizată decât de om.

— De către toţi oamenii?

— Nu. Aşa ar trebui să fie, dar, din păcate, nu este atinsă de toţi această fază. Există mulţi care vor rămâne legaţi de pământ şi aceasta din numeroase motive; fie că se lasă influenţaţi de diferite cauze, fie din motive asemănătoare.

Intră în redacţiile ziarelor şi vei vedea cum stau lucrurile în această privinţă. Deşi trebuie să recunosc că am întâlnit acolo şi personalităţi gata formate, cu o individualitate închegată şi asta unde nici nu mă aşteptam. Şi ce mult m-am bucurat atunci! Şi cu câtă plăcere şi sinceritate le-am arătat atunci toată consideraţia mea!

Îmi curmai vorba, căci în clipa aceea auzirăm jos pe cineva bătând de trei ori din palme.

— Asta e pentru mine, zise Ustadul. Pederul ştie unde sunt şi că n-are voie nimeni să vină aici. M-am înţeles cu el să dea semnalul acesta dacă e nevoie de mine jos. Ieşi pe terasă şi îl auzii vorbind cu cineva.

Se întoarse apoi şi îmi zise:

— Mă cheamă jos. Spune să te aduc şi pe tine. Pare să fie vorba de ceva important.

— Ce poate să fie?

— Nu ştiu. Am întrebat, dar zicea că nu trebuie să audă şi alţii. Haidem!

Coborârăm scara. Pederul se afla în sala cea mare, în care zăcusem eu. Mai era acolo şi Tifl, cu încă un djanicun. Recunoscui pe paznicul ce venise peste zi să ne vestească sosirea persanilor.

Halef dormea adânc. Îl veghea Kara, căci Hanneh se dusese şi ea la culcare. Şeicul djanicunilor ne întâmpină cu vestea următoare:

— Răzbunătorul e iar aici.

— Unde? întrebă Ustadul, mirat.

— Nu ştim încă.

— L-a văzut cineva?

— Fecioru-meu, răspunse paznicul.

— Oare nu s-a înşelat?

— Cu neputinţă. Îl cunoaşte foarte bine. L-a însoţit doar azi după-amiază prin tot satul până la casa noastră de rugăciune şi a avut timp să-l vadă bine.

— Unde e fecioru-tău?

— Aşteaptă jos la scară.

— Adu-l încoace!

Bănuiam că se pune ceva la cale şi eram nerăbdător să aflu cam ce ar putea să fie. Fireşte că nu se cuvenea să pun eu întrebările, ci cele două căpetenii de trib.

Feciorul paznicului părea să fie un băiat isteţ. Se opri în faţa Ustadului şi aşteptă să fie întrebat.

— L-ai văzut tu cu ochii tăi pe răzbunător? îl cercetă acesta.

— Da.

— Era singur?

— Nu, cu încă doi.

— De unde veneau?

— De afară?

— Şi încotro s-au dus?

— Nu ştiu.

— Oare să vină încoace?

— Aşa cred.

— Erau călări?

— Nu. Descălecaseră.

Ustadul se uită atunci la Peder şi acesta la mine.

— Vestea este pe cât de neaşteptată, pe atât de îngrijorătoare. Tu ce zici, effendi?

— Îmi dai voie să pun şi eu câteva întrebări? îi răspunsei eu.

— Cum să nu!

— Am aflat că a sosit aici un negustor din Ispahan care aducea o veste de la răzbunător. Unde e negustorul acesta?

— Cred că doarme. Să-l scol?

— Numai dacă nu-mi puteţi spune voi ceea ce vreau să ştiu de la el. De unde venea?

— De la djanicunii dinspre partea de miazănoapte a ţării. S-a întâlnit cu persanii la capătul trecătorii.

— Ce purtare au avut faţă de el?

— Nici duşmănoasă, nici prietenoasă. Se cunosc mai de mult. L-au întrebat de unde vine şi încotro se duce. Le-a răspuns că se duce spre răsărit, la kalhurani. I-au spus atunci să vină încoace, fiindcă ar putea face treburi bune. S-a plănuit o mare întrecere de alergare, la care va lua parte multă lume. Să-şi ridice un cort unde să-şi întindă marfa, că o să facă vânzare, nu glumă. Negustorul le-a mulţumit şi a spus că le va asculta sfatul. Atunci multasimul i-a comunicat un mesaj pentru noi.

— Anume?

— Foarte ciudat şi de neînţeles pentru noi. „Spune în sat”, a zis el, că „bobocul de trandafir” se va deschide şi va înflori roşu, chiar astăzi. Nu ţi se pare ciudat, effendi?

— Fireşte, dacă găsiţi orice neprevedere ciudată.

— Neprevedere?

— Da.

— Nu înţeleg. Noi am socotit cuvintele astea drept o batjocură şi nu ne-am sinchisit de ele.

— Bine făceaţi dacă îmi spuneaţi asta mai devreme, nu acum. Se plănuieşte probabil un omor.

— Dumnezeule! exclamă Pederul înspăimântat. Asupra cui?

— Asupra mea.

— Nu se poate!

— Am spus „probabil” şi eu ştiu ce spun. Trandafirul simbolizează inima mea, care va fi deschisă cu pumnalul şi din ea va ţâşni sângele roşu.

— Ce te face să crezi asta?

— O să aflaţi mai târziu. Acum nu e timp. Răzbunătorul nu ne-a crezut destul de deştepţi ca să înţelegem ce vroia să spună. În el sălăşluieşte ura şi aceasta se ştie că e soră cu neprevederea şi îngâmfarea. Vroia să se laude mai pe urmă că fapta lui criminală a izbutit, deşi ne înştiinţase mai

dinainte.

Mă întorsei apoi spre tânărul djanicun şi-l întrebai:

— Unde te aflai când l-ai văzut pe multasim?

— Afară, la marginea satului. Băgasem vitele în ocol, mă aşezasem pe un bolovan şi priveam la bolta înstelată de deasupra capului meu. De pe şosea nu mă puteau vedea. Dinspre răsărit soseau patru călăreţi. S-au oprit undeva şi au descălecat.

— Parcă erau trei.

— Trei s-au furişat spre sat şi al patrulea a rămas la cai.

— Ştii bine că unul era multasimul?

— Foarte bine.

— Ce fel de arme aveau?

— Puştile le-au lăsat în seama celui de-al patrulea. Celelalte le-au luat cu ei.

— Te-ai arătat lor?

— Nu.

— Ce-ai făcut după ce au plecat cei trei?

— M-am pitulat la pământ şi am început să mă târăsc pe urma lor. Au trecut drumul ca să se furişeze în spatele satului. Fiindcă nu voiam să mă ridic în picioare, ca să nu mă vadă, i-am pierdut din vedere şi nu ştiu ce-au mai făcut.

— Şi pe urmă?

— M-am dus să-i spun tatii şi după aceea am venit amândoi încoace.

— Cam cât e de când i-ai văzut descălecând?

— Vreo jumătate de ceas.

— Bravo, băiete, i-am zis eu, bătându-l pe umăr, foarte bine ai făcut ce-ai făcut.

Apoi întorcându-mă spre ceilalţi adăugai:

— Avem vreme. Multasimul aşteaptă la marginea satului până ce se vor stinge toate luminile aici, sus. Ceea ce plănuieşte el e atât de îndrăzneţ, că aproape mi-e milă de el. Să fie oare omul acesta atât de dibaci, ca să îndrăznească o

nebunie ca asta?

— Adică? întrebă Ustadul nedumerit.

— Vrea să se furişeze până aici, în casă şi să-mi împlânte pumnalul în inimă.

— Nu-mi vine să cred.

— Şi totuşi aşa e.

— Nu se poate, trebuie să te înşeli...

— Nu! Vroiam să păstrez pentru mine taina asta, dar deoarece răzbunătorul vrea să făptuiască crima chiar în casa ta şi încă astăzi, e de datoria mea să afli ce a fost între mine şi el.

Povestii pe scurt şi cât crezui eu de cuviinţă din cele întâmplate. La urmă Pederul zise indignat:

— Ai dreptate, effendi. E vorba de o crimă. Plănuiesc un omor şi tu ar urma să fii victima. Voi pune să tragă numaidecât clopotul de alarmă ca să se adune tot satul şi...

— Nu, nu. N-ai să faci asta! îl întrerupsei eu...

— Ba o s-o fac!

— Îţi spun că nu trebuie s-o faci.

— De ce?

— Vrei ca ticălosul să rămână nepedepsit?

— Se înţelege că nu.

— Dacă dai alarma o să ştie că. A fost descoperit şi o s-o ia la fugă. Ba o să-şi mai bată, pe urmă şi joc de noi, că n-am putut măcar să dovedim ceva împotriva lui.

— Bine zici, effendi. Atunci ce să facem?

— Să-l prindem.

— *Maşallah!*

— Cu arma ucigătoare în mână.

— Cum adică, să-l lăsăm să vină?

— Da.

— Oare nu e primejdios?

— Nu i-ai lăsat şi pe soldaţi să intre şi i-ai prins apoi, ca pe şobolani în cursă? Şi erau mulţi, pe când aceştia sunt numai

trei.

— Adevărat.

— Şi apoi; e sigur că va intra singur în casă, ceilalţi vor sta de pază.

— Crezi că o să îndrăznească? Cum îţi poate trece aşa ceva prin minte!?

— Foarte simplu. Vrea să mă ucidă. Când? Peste noapte. Ce fac eu noaptea? Dorm. Unde? Sus, în noua mea locuinţă. Asta însă nu o ştie el. Nu cunoaşte schimbarea care s-a făcut astăzi. Crede că dorm tot în sala cea mare, în care te poţi furişa atât de lesne prin întuneric.

— Ce ştie el despre culcuşul tău de până acum în sala cea mare?

— Probabil destul. A stat mai multă vreme de vorbă azi după-amiază cu nişte djanicuni, colo în munţi, nu însă şi despre asta, căci gândul omorului îi va fi venit abia după cele din urmă cuvinte schimbate între noi. Tifl a însoţit pe persani până la marginea satului. Cred că el ar putea să-mi dea câteva informaţii.

— Da, da, pot, zise repede „copilul”.

— Bine. Spune ce ştii.

— Eu călăream în frunte. Îmi pusesem în gând să nici nu vorbesc cu ei şi nici n-am vorbit. Oamenii noştri veneau în urma lor. Cu ăştia a intrat Mirza Ahriman în vorbă şi i-a descusut cât a vrut. Mai întâi despre sat, apoi despre „Casa înaltă” şi oaspeţii găzduiţi acum acolo. Când am aflat, m-am făcut foc şi pară, dar era prea târziu.

— Şi ce i s-a spus?

— Unde se odihneşte Hagi Halef, unde dormi tu şi cine mai doarme peste noapte în sala cea mere. Oamenii cu care vorbea nu ştiau că vei locui seara asta la Ustadul nostru. De aceea i-au spus că dormi în ungherul care vine pe dreapta, când intri în sală.

— Altceva?

— Au mai întrebat dacă ai arme lângă tine când dormi.

— Aha! Şi ce i-au răspuns?

— Că sunt atârnate la piciorul culcuşului tău.

— Unde sunt acum, că nu le-am văzut în noua mea locuinţă?

— Îngăduie să-ţi spun asta mai târziu, se amestecă Ustadul în vorbă.

— Pe urmă? întrebai eu mai departe pe Tifl.

— Nimic. Asta e tot.

— Atunci am adunat toate dovezile că nu m-am înşelat în bănuielile mele. Cine să hotărască acum ce e de făcut?

— Tu, răspunse Ustadul.

— Da, da, tu, adăugă Pederul.

— Atunci auziţi care e părerea mea: să prindem pe multasim pe o cale cât mai puţin primejdioasă pentru noi. Soldaţii prizonieri sunt bine păziţi?

— Da, răspunse Pederul.

— De câţi inşi?

— Doi, care stau înaintea uşii zăvorâte.

— Pentru astăzi n-ajunge.

— De ce?

— Pentru că multasimul are probabil intenţia să-i elibereze pe prizonieri. Poate foarte bine să biruie împreună cu cei doi tovarăşi ai săi pe paznicii care nu se aşteaptă la un atac. Vom pune deci mai mulţi, ca să nu cuteze să se apropie de închisoare. Cu atât mai mult va căuta atunci să intre în sală. Vom lăsa culcuşul meu acolo unde a fost până acum, dar gol. Chiar dacă ar avea cineva curajul să se culce în locul meu, e greu să se apere de o lovitură de cuţit din partea unui om voinic ca multasimul.

Kara Ben Halef, care ascultase până acum în tăcere, zise deodată:

— Dacă n-ai fi atât de slăbit de boală, ştiu ce ai face tu, effendi.

— Ce?

— Te-ai culca liniştit acolo şi când ucigaşul ar ridica cuţitul să lovească, l-ai apuca de mână şi nu i-ai mai da drumul.

— Hm! Poate că aş face-o, dar în împrejurările de faţă nici nu poate fi vorba de aşa ceva. Multasimul nici nu trebuie să bănuiască măcar că planul său a fost descoperit. Se cere să ne ferim pe cât se poate să-i trezim o astfel da bănuială. De aceea să nu afle decât prea puţini ce punem acum la cale. Câte drumuri duc aici, sus?

— Unul singur, acela prin poartă.

— Vreo potecă ascunsă nu există?

— Nu. Nimeni nu poate trece peste zidul ăsta înalt.

— Aşadar numai pe poartă poate fugi cineva?

— Da, dar poarta se încuie seara.

— Să o lăsaţi deschisă. Să le înlesnim pe cât se poate intrarea, ca să fim mai siguri că nu pot ieşi pe urmă fără voia noastră. Cred că vor veni toţi trei. Doi din ei se vor piti probabil pe undeva, ca să-i poată sări multasimului în ajutor, la nevoie. Să se ascundă lângă poartă câţiva oameni voinici şi să lase pe persani să intre, dar nu să şi iasă. Trebuie însă să nu facă nici cel mai uşor zgomot, ca să nu-i simtă ei, altminteri ne strică tot planul. Aici, sus, ajung numai şase inşi care să se aţină în fundul sălii şi să pună mâna pe multasim, îndată ce se va apropia de culcuş. Totul să se petreacă însă în tăcere, din pricina lui Halef, care nu trebuie să ştie ce se petrece. Voi fi şi eu acolo, dar nu mă voi amesteca. Dacă vrei să fii şi dumneata, cu atât mai bine, oamenii dumitale îşi vor da atunci şi mai multă osteneală să izbutească planul. Colo, în dosul uşii, să se posteze câţiva inşi cu făclii aprinse, pentru ca să se poată face îndată lumină în sală. Asta e tot ce aveam de spus. Are cineva ceva de adăugat?

— Nu, răspunse Pederul. Crezi că multasimul ne va lăsa să aşteptăm prea mult?

— Nu. Tovarăşii săi de astăzi cunosc desigur ce are de

gând pentru noaptea asta şi vor aştepta cu nerăbdare întoarcerea lui. Şi nici pe acela pe care l-a pus să păzească la marginea satului nu-l poate lăsa prea mult timp. Singur, fiindcă s-ar putea întâmpla să dea cineva de el. Cum v-am mai spus, cred că îndată ce va vedea multasimul, că s-au stins toate luminile aici, se va şi apuca de treabă.

— Să ne grăbim deci. Peste zece minute casa va fi cufundată în întuneric. Te mai duci sus, effendi?

— Nu, rămân aici.

— Atunci îngăduie-mi să iau măsurile de trebuinţă.

— Ustadul porunci să ni se aşeze două perne în fundul sălii, de unde să putem vedea printre stâlpi când va intra multasimul; Kara se înapoiase lângă tatăl său. Paznicul satului, cu feciorul său, se aciuiseră aproape de noi ca să fie la îndemână când va fi nevoie. Pederul, cu patru oameni voinici, se ascunse într-un colt întunecos al sălii. În dosul uşii închise aşteptau câţiva inşi cu făclii aprinse. Noi le stinserăm pe ale noastre, ca să rămână sala în întuneric. Îmi adusei aminte că lăsasem în odaia mea lampa aprinsă. Ustadul se duse s-o stingă, apoi veni şi se aşeză iar lângă mine. Nici în bucătărie nu mai era lumină, aşa că toată casa părea cufundată în întuneric. Răzbunătorul putea acum să vină...

Nu e oare ciudat că doream din tot sufletul să vină? Vroiam însă cu tot dinadinsul să-i dejoc planul criminal şi să-l prind asupra faptului, ca să nu se laude pe urmă că am fost nişte neghiobi, care ne-am lăsat traşi pe sfoară.

În jurul nostru domnea un întuneric de nepătruns. Doar stelele îşi răsfrângeau lumina lor slabă pe treptele de afară. Cei trei stâlpi de la intrare se desluşeau nelămurit, încolo nu se zărea nimic. Cu siguranţă că dacă n-am fi ştiut dinainte de planul persanului, acesta s-ar fi putut strecura nesimţit în sală, deşi nu credeam că se pricepe la furişat ca indienii din vestul îndepărtat al Americii de Nord, care sunt într-adevăr foarte dibaci în astfel de lucruri. Mă înşelam însă, după cum

m-am putut încredinţa îndată.

Ustadul, care stătea lângă mine, îmi apucă mâna, mi-o ţinu strâns într-a lui şi-mi şopti:

— Cât îmi eşti de drag, effendi! Nici n-am ştiut că te iubesc atât; abia când am auzit că ţi-e viaţa în primejdie mi-am dat seama de asta. M-a cuprins atunci un simţământ ca şi când tu şi eu, am fi amândoi un singur trup şi suflet, un tot care nu se poate despărţi în două persoane.

— Să fi fost numai un simţământ sau poate altceva? îl întrebai eu. Cuvântul dragoste spirituală sună ciudat, e însă cea mai sublimă iubire şi te înalţă deasupra tuturor patimilor omeneşti.

Îmi curmai vorba căci mi se păru că văd şi aud ceva. Nu ceva anumit, nici ce auzul şi văzul poate prinde hotărât, ci un fel de foşnet abia simţit şi o umbră nelămurită, ca a unei năluci.

— Ai văzut, ai auzit ceva? şoptii eu în urechea Ustadului.

— Nu. Tu da?

— Părea că o nălucă s-ar fi furişat în sală.

— Încotro s-a dus?

— Spre ungherul pe unde trebuie să vină multasimul.

— Pe ăsta îl aşteptăm doar din afară, nu de unde zace Halef.

Avea dreptate. Toată atenţia noastră era îndreptată spre intrare, căci numai pe acolo putea să vină răzbunătorul şi nu se putea să nu-l simţim.

Trecu o bucată bună de vreme fără să se arate cineva. Deodată, să se fi scurs vreun ceas, se auzi de undeva un zgomot uşor ca un râcâit, apoi un gâfâit, mai bine zis un horcăit. De unde venea nu puteam hotărî. Presupusei că vreunul din djanicuni avusese nesocotinţa să răsufle aşa de adânc, dar auzii deodată glasul limpede al lui Kara strigând:

— Sihdi, porunceşte să se facă lumină!

Rămăsei încremenit, mai ales că glasul nu venea dinspre

patul unde zăcea Halef şi unde ştiam că veghează Kara.

— Unde eşti? îl întrebai eu cu glas tare.

— La culcuşul tău de până acum.

— Ce nesocotinţă!

— Zi-i mai bine „ce şiretenie”, căci dacă nu făceam ce am făcut, ştergea putina. Aşa am pus mâna pe el.

— *Maşallah!* Adevărat?

— Crezi că aş spune-o dacă n-ar fi aşa? Faceţi lumină.

Săriră toţi în picioare şi descinserăm uşa în dosul căreia aşteptau oamenii cu făclii şi lămpi de ulei. Dădură buzna înăuntru şi ceea ce văzurăm acum ne uimi peste măsură. Aproape de patul care-mi slujise mie de culcuş, zăcea nemişcat, cu faţa la pământ, un om. Era gol până la brâu şi uns tot cu grăsime. Aşa fac beduinii ca să alunece din mână când sunt prinşi asupra faptului, dacă vin să spioneze în vreo tabără. Lângă el stătea în genunchi Kara, cu amândouă mâinile încleştate în jurul gâtului individului.

— Legaţi-l repede! strigai eu. Plecaţi cu luminile ca să nu bage de seamă tovarăşii lui că i s-a întâmplat ceva şi să-l scoatem şi pe el de aici.

Înainte însă de a se împlini porunca dată de mine se auziră de afară paşi şi câteva ţipete înăbuşite, apoi în clipa următoare un djanicun veni în fugă şi spuse:

— Am pus mâna pe ei. Când au văzut lumină, au vrut s-o ia la fugă, dar nu le-am dat răgaz.

— Aduceţi-i încoace, îi zisei eu. Ne găsiţi în gangul din dosul uşii de colo.

— De ce să nu rămânem aici o dată ce îi avem în puterea noastră? întrebă Pederul.

— Nu, căci văzând casa luminată, persanul rămas la cai ar putea prinde bănuieli şi să o ia la sănătoasa. Trimite repede câţiva oameni să-l prindă şi pe el. Să-i conducă tânărul djanicun, care ştie tinde e ascuns.

Scoaserăm pe prizonier de acolo şi închiserăm uşa. Aşa că

sala rămase iar în întuneric. Abia acum mă gândii să mă uit la chipul lui. Era într-adevăr Ghulam el Multasim. Stătea cu ochii închişi. Să fi fost oare leşinat sau se prefăcea numai? Sunt indivizi care au curajul să făptuiască o nelegiuire fiindcă sunt prea proşti ca să se gândească la urmări, dar după ce au fost prinşi, închid ochii crezând că astfel vor scăpa de pedeapsă. Curajul lor nu e, mai târziu, decât o dovadă de laşitate.

Ni se aduseră şi cei doi tovarăşi ai săi; erau de asemenea legaţi burduf. Aveau la ei hainele şi pistoalele multasimului, căci acesta îşi oprise numai pumnalul, care îi căzuse din mână când îl apucase Kara de gât. Pederul îl ridicase de jos şi mi-l arătă acum.

— Ăsta e tăişul cu care trebuia să despice bobocul de trandafir, zise el. Ce să facem cu ăştia trei, effendi?

— Cine e în drept să hotărască?

— Tu, fireşte!

— Şi se va face întocmai după cum voi spune eu?

— Te îndoieşti?

Mă uitai întrebător la Ustad care mă înţelese, căci adăugă:

— Toţi cei care pătrund fără învoirea noastră în sat, se fac vinovaţi faţă de noi şi avem dreptul să-i pedepsim după cum credem de cuviinţă. Noi însă nu vărsăm sânge omenesc. Fusese hotărât între noi şi multasim ca duşmănia care dăinuia între amândouă părţile să se stingă după ce alergările vor dovedi care a ieşit învingător. Dacă tu ai vreo răfuială cu el, nu ne priveşte, treaba ta ce vei hotărî. Drept e că s-ar cuveni să-l pedepsesc pentru că s-a furişat ca un hoţ în casa mea, îţi las însă acest drept ţie, effendi. Fă ce vrei cu el şi părtaşii lui căci asupra lor cade aceeaşi vină.

— Bine. Să fie duşi, aşa legaţi, la ceilalţi prizonieri şi să fie păziţi cu străşnicie. Vom hotărî mâine dimineaţă. Ei s-au furişat pe întuneric ca hoţii, eu însă vreau să iasă totul la lumina zilei.

Porunca mea fu îndeplinită îndată. Persanii fură scoşi din

încăpere; rămaseră numai hainele multasimului jos, pe podea. Pederul spuse lui Tifl să vadă ce are în buzunare. Nu găsiră decât mărunţişuri, pe care le poartă orice bărbat cu sine. La urmă „copilul” descoperi într-un buzunărel ascuns un pachet mititel, învelit în piele, din care scoase câteva foi de hârtie scrise şi cusute la un loc.

Le dădu Pederului care, după ce le răsfoi, clătină nedumerit capul şi le întinse Ustadului cu vorbele:

— Ciudat... nu văd nici un cuvânt, ci numai litere răzleţe, fără nici un înţeles. Ia vezi şi tu!

Ustadul luă caieţelul, se uită prin el şi răspunse:

— Ăsta e alfabetul tellic, repetat de câteva ori. S-ar putea crede că a fost scris de un începător care a vroit să-l tină mai bine minte, scriindu-l astfel. Dar pe întâia pagină citesc: „Pentru Ghulam, *dşeladul*”. E deci anume pentru el. Îi spun „călăul”. De ce? Să fie numai o glumă? Atunci n-ar fi păstrat foile cu atâta grijă. Sau să le fi scris el însuşi? Tu ce zici, effendi?

— Nu pot să spun nimic până nu le văd. E numai alfabetul?

— Da şi adresa pe care ţi-am citit-o, căci cele câteva litere de dedesubt nu cred să însemneze ceva. E un Sa şi un Lam.

— Altceva nimic? întrebai eu repede.

— Mai e şi un semn la mijloc. Vezi şi tu singur.

Recunoscui îndată semnul „Umbrelor”. Mi-am dat numaidecât seama că această repetare de litere trebuie să aibă o mare însemnătate. Ce anume, nu puteam să ştiu deocamdată. Fiecare literă a alfabetului persan era scrisă de două ori, de la a până la z, dar nu una după alta, ci rândul al doilea, prelungit chiar, avea literele de la coadă la început. De pildă:

a b c d e f g h i k l m n o p q r s tu v w x y z a b c d e f g h i k l m

v w x y z...

o p q r s...

Era mai mult ca sigur că orânduiala literelor avea o mare însemnătate pentru sillani, dar şi mai mare încă pentru multasim. Trebuia să aflu neapărat care. De la cine însă? Se cerea să-mi frământ mintea ca să dezleg tot eu problema, dar nu era acum timp de una ca asta. O amânai pentru mai târziu şi zisei, pe când băgăm caietul în buzunar:

— Trebuie să fie într-adevăr o încercare a cuiva, care vroia să înveţe alfabetul persan sau un scris secret. Deocamdată mă interesează numai faptul că multasimului i se zice şi „călăul". Voi îl cunoaşteţi mai bine decât mine. Aţi auzit până acum să i se fi dat porecla asta?

— Nu, răspunse Pederul. E însă atât de hrăpăreţ şi cu slujba pe care o are, taie şi spânzură, aşa că nu m-aş mira să i se fi dat porecla de călău. Ce facem cu hainele lui, effendi?

— Le lăsăm aici până mâine, când i le vom da îndărăt. Bineînţeles după ce îi voi pune iar caieţelul la loc. Vreau să creadă că nu l-am văzut. Când oamenii noştri vor aduce, după ce-l vor fi prins, pe cel de-al patrulea persan, închideţi-l într-o altă încăpere, nu la un loc cu multasimul, ca să nu ştie că e şi el în mâinile noastre. Aşa, acum vreau să vă mai arăt ceva. E în buzunarul şeii. Unde se află lucrurile şi armele mele?

— În locuinţa mea, răspunse Ustadul.

— A, la tine? Îţi mulţumesc pentru grija pe care ai avut-o de bunurile oaspetelui tău.

Un zâmbet ciudat flutură pe buzele lui. Făcu un gest cu mâna şi răspunse:

— Nu pentru motivul pe care-l crezi tu. Dacă îmi îngădui, ţi-l voi spune când vom fi sus. Poate să vină şi Pederul cu noi?

— Da.

Acesta dădu câteva ordine lui Tifl, pentru când va fi adus celălalt persan, apoi urcarăm toţi trei scara la locuinţa

Ustadului. Ne duse la o încăpere dosnică unde se aflau fel de fel de vechituri de care nu se mai slujea. În afară de lucrurile mele, atârnate pe perete, văzui o ladă atât de veche, că părea să fie rămasă de la moşi-strămoşi. Ustadul arătă spre ea şi ne spuse aceste cuvinte neînţelese:

— Dacă ar şti omul cât de mult îi dăunează în viaţă vechituri de astea, pe care din pietate le târăşte după sine! Pentru astfel de „moşteniri” cămara e încă prea bună. Zac adesea în ele milioane de molii şi carii care, când ai deschis lada, ies din bezna lor şi rod tot ce ai crezut bun şi vrednic de a fi păstrat. Pentru moliile astea nu e nimic prea valoros pentru a nu fi atins. Nimicesc mantia regală de purpură, ca şi blana herminei până la piele. Se cuibăresc în veşmântul spiritual al unui *emir el muminin*[1], tot atât de lesne ca în căciula de pâslă a dervişului urlător, în caftanul *nebiului*[2], ca şi în turbanul *sahibi şeraitului*[3] şi în papucii tuturor acelora care păşesc la umbra acestor legi. Rozătoarelor acestora le place şi mai mult hârtia, mai ales aceea fabricată din zdrenţe. Deşi se spune că cerneala cu care sunt tipărite le goneşte, am găsit totuşi, adesea, destule şi în hârtia tipărită şi pe dată ce am despăturit-o, am fost înconjurat de un roi întreg care era cât p-aci să mă înăbuşe.

— Vorbeşti în cimilituri, zise Pederul.

— Ferice de tine că viaţa nu te-a învăţat să cunoşti adevăratul înţeles al cuvintelor mele! Ai avut pesemne de-a face numai cu molii adevărate şi nu cu rozătoarele acestea sufleteşti, care se cred folositoare, deşi nimicesc în om tot ce e bun şi frumos.

Oftă adânc, se întoarse apoi spre mine şi urmă:

— Din lada aceasta făcea parte tacâmul cu care te-ai ospătat tu în pădure. Vei fi crezut că ţi se face cu asta o mare

---

[1]Căpetenia dreptcredincioşilor.

[2]Profetului.

[3]Legiuitorului.

cinste; a fost însă altceva. E tacâmul praznicului meu. Şi ţi l-am oferit pentru praznicul înmormântării tale. Aşa credeam. Poate că prin tine s-a preschimbat în praznicul învierii mele, la care te-am poftit fără măcar să bănuiesc. Uite aici! Toate lucrurile şi armele tale. Pentru ce le-am luat? Te-am socotit asemenea mie, sosia mea spirituală. Credeam că ai umblat pe căile străbătute de mine şi vieţuieşti acum în „timpul osanalei”. Vedeam venind pentru tine vremea când vei fi târât spre Golgota, unde soldaţii îşi vor împărţi între ei veşmântul şi armele tale. De aceea le-am adus aici, în cămara asta a mea de vechituri, ca să te rog să renunţi de bunăvoie la ele. Pentru astfel de vrăjmaşi e păcat de orice fel de armă. Apari neînsemnat înaintea lor! Platoşa spiritului e într-adevăr nevăzută, dar nici o molie, nici o rozătoare nu cutează să se apropie de ea. Astfel de viermi se dau numai la lucruri care sunt şi aşa pieritoare... Astfel cugetam atunci. Dar când am venit la tine, sus, în „cripta” mea, ca să te recunoşti în mine, am auzit din gura ta cuvinte din lumea aceea în care vroiam să mă salvez cu tine. Te şi afli cumva acolo? Găsit-ai şi fără mine calea aceea atât de grea? N-ai simţit şi tu teama şi sfiala aceea de oameni care m-au silit odinioară să mă feresc de ea? Grăiai cu atâta tărie şi siguranţă, ca şi când ai fi ajuns de mult la ce năzuiam eu şi totuşi am renunţat. Spune-mi măcar acum cuvântul după care tânjesc! Poate că nici nu-mi vei înţelege întrebarea, dar ghearele ei s-ar fi înfipt atât de adânc în tine, că ai fi gemut de durere, dacă ai fi fost într-adevăr asemenea mie.

Stătea drept înaintea mea şi mă privea cercetător în ochi.

— Pune întrebarea! îi zisei eu.

— O să te înspăimânţi! strigă el.

— Încearcă!

Ne aflam acum fată în fată, bărbat şi bărbat. Sau suflet şi suflet, spirit şi spirit?!

— Eşti Old Shatterhand, nu e aşa? Am auzit numele acesta

de la prietenul meu Djafar.

— Am fost, răspunsei eu calm, dar hotărât.

Făcu un gest de mirare, apoi urmă:

— Eşti Kara Ben Nemsi effendi, da?

— Am fost, răspunsei eu iar.

— Cum şi nu mai eşti nici unul, nici altul?

Ochii îi luceau ciudat.

— Nici unul, nici altul, încuviinţai eu.

— De când? Spune-mi, rogu-te...

— De când aceste două nume şi-au împlinit menirea.

— Şi... renunţi cu desăvârşire la ce-ai fost?

— Da.

— Atunci... Kara Ben Nemsi, nu mai ai nevoie de armele tale vestite. Rămân aici în încăperea asta în care nimeni în afară de mine nu are voie să intre şi unde nimeni, nici chiar eu, nu se va atinge de ele.

Oare ce însemna privirea care îmi sfredelea chipul? Nu ştiu de ce, dar îmi adusei deodată aminte de Ahriman Mirza, omul acela grozav şi mi se păru că prin ochii Ustadului mă privea chiar el. Îi întinsei mâna, mă uitai zâmbind în ochii lui şi-i zisei:

— Dă-mi mâna!

— Ei? Ce-ai hotărât? mă întrebă el cu tremur în glas.

— Ia-le... ale tale să fie!

— Toate... toate?

— Da.

— Îţi dai tu seama de ce faci? Renunţi de a mai fi ce-ai fost şi ce eşti? Înseamnă că eşti un om mort. Trebuie să devii un alt om. Şi te vei tine totuşi de cuvânt?

— Da.

— De necrezut! Ţin să-ţi atrag încă o dată luarea-aminte, effendi. Eşti renumit!

— Ei şi?

— Nimeni nu va mai vorbi de tine... dispari pentru

totdeauna...

— Te înşeli. Nu dispar, mă transform. Tot ce voi scrie de acum înainte va fi altfel. Oameni şi fapte, gânduri şi simţiri — totul va fi schimbat. Şi mai multă dragoste pentru semenii mei, mai multă blândeţe pentru greşelile lor. Războinicul din mine va dispărea ca să lase loc „omului”. Spune-mi acum, o, Ustadule, dacă mă pot considera un mort?

Ochii i se umezită, îmi întinse amândouă mâinile şi zise mişcat:

— Sihdi, nu aici îţi pot spune ce simte sufletul meu. Să mergem sus, la tine. Aş vrea însă să aflu mai întâi ce e cu scrisoarea pe care ziceai că vrei să ne-o arăţi.

— Nu mai e a mea, ci a ta.

— A mea? întrebă el mirat.

— Da. E colo în buzunarul şeii tale.

— Şeii... mele! Aşadar n-ai glumit când mi-ai spus că mi le dăruieşti toate mie?

— Nu. Dar nu ţi-am dăruit nimic. M-ai eliberat numai. Vrei într-adevăr să-ţi arăt scrisoarea?

— Te rog! Vom merge pe urmă în camera mea.

Căutai scrisoarea şi i-o dădui. Când păşirăm pragul, auzirăm prin uşa care da în afară tropot de cai. Cel de-al patrulea persan fusese, deci, prins şi el.

Ustadul puse lumânarea pe masă, examina hârtia şi zise:

— Nici o adresă. Numai semnele de pe caieţelul luat de multasim. Oare pentru cine să fie scrisoarea asta?

— Pentru Ghulam el Multasim, răspunsei.

— De unde ştii?

— Stai să-ţi povestesc.

Şezurăm jos şi-i povestii pe scurt cum cunoscusem pe sillani, de la întâlnirea noastră pe malul Tigrului până la cafegiul din Basra. Îi spusei apoi pe cine descoperisem aici, la djanicuni, că făcea parte din această asociaţie secretă.

Atât Ustadul cât şi Pederul mă ascultau cu mare luare-

aminte. După ce sfârşii, cel dintâi privi câtva timp îngândurat înaintea lui, ridică apoi capul şi zise:

— Effendi, ştii tu ce ne-ai povestit acum?

— Ce?

— Lucruri din basme.

— Crezi că născocesc?

— Nu, nu, scrisoarea e o dovadă că totul e adevărat. Ai povestit numai fapte şi încă nu totul, după cum bănuiesc. Şi totuşi spuneam că e basm. Şi ştii de ce? Cunoşti tu povestea razei de soare care a coborât pe pământ, s-a prefăcut în împărat şi a domnit cu blândeţe, aşa încât toţi supuşii săi, cum mureau se prefăceau în raze de soare şi se înălţau la cer?

— Da, o cunosc.

— Şi pe cealaltă despre umbra razei?

— Nu.

— Umbra a vrut să fie asemenea razei. Căzu într-o vale adâncă şi luă aici chipul împăratului. Făcea întocmai ce făcea acesta sus, în scaunul domniei sale. Din păcate era însă numai umbra lui. Ştii tu, effendi, ce înseamnă o umbră?

— E partea de întuneric a făpturii pământeşti care străluceşte în lumina cerului.

Nu era tocmai o explicaţie, dar spusei într-adins aşa, căci bănuiam cam ce avea să spună Ustadul şi ştiam că se potriveşte mai bine.

— Aşa e. Umbra o ia înaintea luminii. Ea capătă chipul făpturii din lumină, dar e întunecată, măcar că altminteri se aseamănă aidoma cu ea. Îi lipsesc însă culorile strălucitoare ale luminii cereşti. E sosia. Întunecată, fără suflet, a tot ce vieţuieşte pe pământ. Oare să existe şi în lumea spirituală sau sufletească umbre ca în cea trupească? Tu ce crezi, effendi?

— Fireşte că există!

— Şi cam cum îţi închipui tu asta?

— Pune ceva spiritual sau sufletesc în dreptul luminii şi va apărea îndată umbra lui. Îndărătul oricărei virtuţi se află un viciu care are aceeaşi înfăţişare, dar defectele opuse ei. Îndărătul însuşirii economiei apare zgârcenia, îndărătul generozităţii risipa, îndărătul curajului nesocotinţa, îndărătul iubirii de adevăr, minciuna, îndărătul prevederii laşitatea şi aşa mai departe.

Dar mai văd şi alte umbre: tirania neîndurătoare alături de putere, linguşirea alături de supunere, revolta alături de neatârnare, crima alături de apărare, ipocrizia alături de bigotism, viclenia alături de umilinţă, lăcomia alături de cumpătare, ponegrirea alături de judecata dreaptă. E nevoie să mai urmez, Ustadule?

— Nu, ajunge! Cunosc şi eu pe celelalte pe care ai putea să le mai enumeri. Am avut şi eu lumina şi umbra mea. Vrei să-ţi povestesc?

— Te ascult.

Se uită câtva timp în flacăra pâlpâitoare a lumânării, îşi acoperi apoi ochii cu mâna şi începu:

— Dimineaţa mea se sfârşise. Venise vremea amiezii. Soarele era tocmai deasupra mea. În preajma mea numai lumină orbitoare. Mi-era prea cald fără pic de umbră. Cătai în juru-mi. Întreaga mea lume împrăştia pace şi fericire. Nu vedeam decât ochi prietenoşi. Numai mâini prietenoase mi se întindeau. Orice cuvânt ce îmi ajungea la ureche era de prietenie. Mi-era însă cu neputinţă să mă bucur de atâta lumină în sufletul meu. Cunoşteam povestea aceea despre „zeul pământesc” care nu suferă ca muritorul să se bucure de fericire. Mă uitam îngrijorat în sus la acel care răspândea atâta lumină. Îmi zâmbea ca şi până atunci. Îşi schimbase însă locul. Raza de la el la mine cădea acum pieziş. Deodată „zeul pământului” începu să se mişte dedesubtul meu. Fusese atât de una cu mine până la amiază încât părea că renunţase cu desăvârşire la umbra lui. Băgai de seamă că

privirile prietenoase mă părăsesc şi mă ocolesc. Privii în jos până sub picioarele mele. Şi vai, ce văzui! Un cap care se ivise pe neaşteptate. Făcea aidoma mişcările pe care le făceam eu. Îşi bătea oare joc de mine? Sau capetele umbrei n-au nici măcar atâta creier al lor că sunt nevoite să maimuţărească mişcările oamenilor? Capul venea tot mai aproape, tot mai lămurit în urma mea. Se căznea să se asemene tot mai mult cu al meu, cu trăsăturile chipului meu. Dar de câte ori mă uitam la el, băgăm de seamă că nu izbuteşte. Din ce se depărta însă soarele de mine, din ce stafia devenea mai obraznică. Umerii, trunchiul, braţele ieşeau la iveală dar nu pipăibile, nu ca o făptură în carne şi oase ci ca o nălucă neînsufleţită, care rămânea pe loc numai atât cât nu mă mişcăm eu. Cum mă apropiam însă de ea şi întindea mâna s-o apuc, stafia se dădea îndărăt şi ceea ce crezusem la început că e aidoma cu mine, se dovedea acum să nu fie decât o schimonosire a chipului meu. Totuşi creştea, căpăta proporţii uriaşe, care mă înspăimântau.

Dar ce se făcuse umbra? Se întruchipase din noroiul pe care-l călcasem în picioare. Din el căutase să se înalţe alături de mine, încercase chiar să mă întreacă. Există însă o lege a firii ca umbrele să se irosească, să piară iarăşi în întuneric.

Dar până atunci!...

Ustadul tăcu. Păru apoi că se trezeşte ca din vis şi urmă:

— Cunoscut-ai tu, effendi, pe unul, Hagi Halef Omar, şeicul haddedihnilor din marele neam al şammarilor, care, din dragoste pentru Sihdi al său german, a pornit să îndure împreună cu el toate chinurile de pe pământ şi din iad, gata să moară de mii de ori pentru acest Sihdi?

Încuviinţai din cap.

— Fericitule! Eu n-am avut un astfel de Halef, n-aveam un singur prieten care să se asemene nici măcar pe departe cu el. Şi totuşi, câţi nu se lăudau că-mi sunt prieteni pe când mă aflam în lumina orbitoare a amiezii nule! Nu-mi cereau nimic,

nu vroiau nimic, mă iubeau numai de dragul meu. Un singur lucru să le dau, adică sacrificii, numai sacrificii. Şi le dădeam din toată inima. Mi-erau doar atât de dragi oamenii! Şi-i credeam pe toţi vrednici de iubirea mea, pe toţi! Nu ştiam că nu trebuie să iubeşti pe fiecare în parte, ci omenirea în sine. Prietenii mei mă copleşeau însă cu dragostea lor îndoită. Veni atunci clipa când băgai de seamă că soarele meu s-a aşezat acum pieziş deasupra capului meu. Au început acum să cugete, să vorbească pieziş despre mine şi să mă privească pieziş. Soarele se retrăgea mereu de deasupra mea, umbra-mi creştea tot mai mare, prietenii mei deveniră tot mai piezişi. Spre seară soarele asfinţea tot mai grăbit, umbra mea se întindea acum până departe în zare. Prietenii mei erau atât de piezişi că trebuia să se întâmple ce s-a întâmplat: şi-au pierdut echilibrul. Începură să se irosească unul după altul, întocmai ca stafia mea. Unde dispăreau oare? Fireşte că îndărătul meu, ca umbre de-ale mele, umbre, umbre, umbre! Le-am zvârlit aceluia care se fudulea că el e „zeul pământului” şi el le înghiţea cu lăcomie. Nimicnicia lui se subţia din aceste nimicnicii într-atât încât trebuia să dispară în cele din urmă cu totul. Cu greu îl mai puteam recunoaşte. Îmi întorsei atunci privirile spre soare. În clipa aceea apunea. Şi se întâmplă atunci ce se întâmplă în fiecare zi şi ce spiritul nu poate pătrunde niciodată. La apus se ivi o văpaie aurie. Văpaia arunca fulgere de foc spre cer. Îmi îngropai privirile în marea de flăcări şi o văzui împrăştiind scântei peste vârfurile dealurilor. Acum năluca pământească trebuia să piară cu totul. Şi pieri... se irosi în nimicnicie. A mea, de asemenea şi pornii să caut „lumina fără umbră”.

Se întrerupse, ridică încet capul, apoi ieşi pe terasă ca să izgonească pesemne nălucile care îi apăruseră iar. După câtva timp veni îndărăt, se opri în faţa mea şi mă întrebă:

— Ai înţeles ce vreau să spun cu aceste umbre ale mele?

— Da, îi răspunsei eu.

— Poate că prin ele mă vei face să le cunosc pe ale tale.

Tăcui şi-i zâmbii numai.

— De ce nu-mi răspunzi?

— Merită umbrele să vorbeşti despre ele?

Mă privi uimit, aproape uluit. Urmai:

— Dacă sunt nimicnicii, după cum susţii, de ce atâta vorbă? Pentru nimicnicii, nimic. Par însă să fi fost pentru tine ceva mai mult decât nimic.

— În trecut poate. Acum nu.

— Într-adevăr?

— Da.

— Şi totuşi te tulbură încă şi acum atât că a trebuit să ieşi puţin la aer ca să te linişteşti. Ustadule, Ustadule! Spuneai: „Şi am pornit să caut lumina fără umbră”. În cele din urmă ai găsit-o?

Se dădu cu un pas îndărăt, clătină de câteva ori capul şi mă întrebă:

— Poate tu, effendi?

— Nu de mine era vorba ci de tine, de umbra ta. Nici n-ai ştiut pesemne că o ai.

Mă ridicai şi eu şi zisei mai departe:

— Prietene, prietene! După cum văd, ai luat viaţa de-a-ndoaselea. Nimicniciile erau hotărâtoare pentru tine, dar nu şi realitatea. Ai vrut să stăpâneşti realitatea aceasta, dar te-ai lăsat stăpânit, din nenorocire, de umbre vane. De aceea te-ai găsit neputincios în faţa vieţii când te-a cuprins în vârtejul ei şi te-a trântit la pământ. Ba poate l-ai stârnit tu însuţi. Te credeai un spirit puternic şi vroiai să lupţi împotriva altor spirite. Şi ştii tu ce a făcut atunci viaţa, viaţa asta plină de tărie şi de compătimire înţeleaptă?

Mă privi întrebător fără să răspundă.

— Te cunoştea ea bine. Ce s-ar fi întâmplat dacă lua pretenţiile tale în serios! Dar nici prin gând nu i-a trecut să se lase constrânsă de tine. Ţi-a pus în faţă una din umbrele ei,

pe care tu însuti le numeşti acum năluci. Şi tu, ce-ai făcut atunci? Ai zvârlit încolo viaţa, spiritul şi armura ta, ai luat-o la fugă şi ai nimerit în munţii aceştia, ca să te ascunzi în „cripta”, în mormântul ardoarei tale sub un nume străin! Să te ascunzi de cine? De viaţă care nu ţi-a făcut nimic? Nu, ci de nimicnicia aceea care îţi apare când ca un „zeu pământesc”, când ca o nălucire a zădărniciei.

Vorbisem cu o adâncă seriozitate. El îşi cuprinse capul în palme, cătă în pământ, lăsă apoi mâinile în jos, răsuflă adânc şi zise:

— Effendi, nu mă cruţi defel! Totuşi, îmi dau seama că mi-eşti cu adevărat prieten. Mă faci să văd limpede în mine însumi. Vrei să mă nimiceşti ca să renasc apoi altul? Bine, fie! Îngăduie-mi însă să mă dezmeticesc niţel. Totul mi-e atât de neaşteptat. O deşertăciune şi în acelaşi timp „un zeu pământesc”! Da, aşa am spus şi aşa am crezut. Pot fi amândouă laolaltă?

— Da. Nu te gândi însă la făpturi concrete, ci la făpturi abstracte. Ţăranul smulge buruiana veninoasă din pământ şi o aruncă la gunoi. Chimistul scoate însă din ea leacuri pentru tămăduirea bolnavilor. Cunosc şi eu aşa-zişi „zei pământeşti”. Nu vreau să spun oameni mari cu adevărat, ci „zei” de aceia ai lenei gândirii şi lipsiţi de judecată. Pentru mine nu sunt însă altceva decât buruiana despre care vorbeai: fierb sufletele lor şi-mi fac din ele o băutură care întăreşte pe al meu. Alt folos al existenţei lor nu cunosc. Ele nu se dezvoltă la lumina soarelui spiritual, ci numai la umbră şi întuneric. Acolo sunt la largul lor. Acolo nu există personalitate şi voinţă. „Umbrişoarele” acestea se contopesc toate în umbra cea mare care se strecoară ca un hoţ dând târcoale unui suflet tare. Acesta le calcă însă în picioare şi nu se sinchiseşte de ele. De aceea nu înţeleg, o, Ustadule, că au avut şi au încă atâta putere asupra ta.

Effendi, erau umbrele mitologice, Furiile.

— Chiar dacă! Ce sunt Furiile[1]? Există ele sau trăiesc numai în închipuirea noastră? În cazul din urmă sunt numai plăsmuiri ale închipuirii noastre şi le putem nimici când şi cum ne place, în cel dintâi întreb: Cine stă mai sus, ele sau eu? Ele, care trăiesc de pe urma defectelor şi greşelilor mele, ori eu care le pot arunca încolo ca să devin mai bun şi mai curat la suflet? Sunt atât de jos sub mine că nici nu le pot vedea sau auzi când oasele păcatelor mele scrâşnesc sub colţii lor ascuţiţi.

— Dar aud alţii!

— Cine? Aceia care locuiesc tot atât de jos ca şi ele. Ceilalţi, cei de treabă vor recunoaşte că nu mai vrei să ştii nimic de defectele tale. Aceasta însă trebuie să le-o dovedeşti, nu îndreptându-ţi defectele, ci lăsându-le pradă Furiilor nesăţioase. Dar tu, tu ce ai făcut împotriva lor?

Se aşeză în faţa mea, lăsă capul în piept, împreună mâinile şi răspunse:

— Effendi, am luptat împotriva acestor Furii, am luptat din toate puterile mele...

— Atunci să nu te miri că mai au şi astăzi atâta stăpânire asupra ta. Trebuia să birui, să le nimiceşti cu desăvârşire, altfel veninul lor va picura atâta timp de pe buzele lor până ce va otrăvi şi ce a mai rămas bun în tine.

Sări drept în picioare, mă apucă de braţ şi zise:

— Te voi asculta, effendi. Ai rămâne încremenit când ţi-aş spune cine erau aceste Furii ale mele. Dar o vei afla mai târziu. Astăzi o să-ţi spun numai... Nu, nu încă! Să ne întoarcem, te rog, la scrisoarea multasimului.

O luă de pe masă şi se uită pe dosul plicului.

— Nimic! zise el. Au pecetluit-o cu o piesă de aur, cum poate să facă oricine care are o astfel de monedă. N-are deci nici o însemnătate pentru noi.

---

[1]Divinităţi ale infernului, în număr de trei, care chinuie sufletele păcătoşilor.

— Greşeşti. În astfel de lucruri orice poate avea însemnătate. Am obiceiul să nu trec nimic cu vederea.

— Crezi că tumanul[1] acesta de aur te poate pune pe vreo urmă?

— Nu numai că poate, dar a şi făcut-o.

— Anume?

— Gândeşte-te la inele! De aur şi argint. Cele de aur însemnează un rang mai înalt. Nu se poate presupune aici că e vreo legătură între ele şi pecetea asta?

— Tot ce se poate. Mie nu mi-ar fi trecut prin minte.

— Cu cât e mai înalt rangul aceluia care a scris scrisoarea, cu atât se va sluji de o monedă mai de preţ. Mai departe: De ce se slujesc de monede şi nu de un sigiliu?

— Acesta i-ar putea trăda, pe când banii nu.

— Aşa e. E deci de presupus că astfel de scrisori, căzând în mâini străine, ar putea fi primejdioase pentru cine le-a scris. Tumanul e moneda cea mai de valoare. Cel ce a scris rândurile de fată trebuie să fie şi el unul din cei de sus ai asociaţiei. Pe urmă: moneda e persană, scrisoarea a fost însă predată în Irak Arabi, unde circulă bani turceşti. Ce se poate înţelege din asta?

— Că expeditorul ei e persan şi poartă această monedă ca pecete asupra lui. Sau nu e aşa?

— Ba da. Vezi cum se înlănţuie lucrurile? Tumanul ţi se părea ceva neînsemnat, totuşi lasă mult de înţeles. Nu oricine poate avea o monedă de aur.

— Aşadar, cine a scris scrisoarea să fie unul din capii sillanilor?

— Aşa cred, cel puţin.

— Dar de la cine se poate afla dacă tocmai tumanul acesta e cel cu pricina şi nu altul?

— Chiar de la tuman.

— Nu înţeleg...

---

[1]Monedă persană.

— Uită-te bine la pecete şi o să înţelegi.

— Nu văd nimic deosebit, zise el după ce examină sigiliul.

— Caută după zimţul tumanului. Ce vezi?

— Ceara e mai groasă, deci şi întipăritura mai adâncă. La margine sunt nişte semne, dar par să fie din întâmplare acolo.

— Te înşeli, nu din întâmplare, ci într-adins. Nu te uita la fiecare în parte, ci în ansamblu. Tumanul e agăţat de un lănţişor ale cărui verigi sunt alcătuite din silabele Sa şi Lam. Deoarece ceara s-a nimerit să cadă mai groasă aici, s-au întipărit şi câteva verigi de ale lănţişorului în ea. Acum după ce ţi-am atras atenţia, ia mai uită-te o dată.

— Aşa e, aşa e, acum le văd şi eu desluşit. Tumanul era într-adevăr agăţat de un lănţişor, îl poartă deci la sine ca să-l aibă la îndemână. Da, dar unde?

— Caută şi o să ai răspunsul.

— Unde să caut?

— Pe scrisoare.

— Nu văd nimic.

— Bine, o să-ţi spun ca să-l găseşti. Tumanul e atârnat de inelul unei pungi, celălalt capăt al lanţului de inel, iar tumanul îl ţine în punga cu bani. Când trage inelul ca să deschidă punga iese în acelaşi timp şi tumanul din ea, aşa că nu e nevoie să-l mai caute prin pungă. Astfel e sigur că nu-l poate pierde, doar dacă pierde punga cu tot ce e înăuntru.

— Eşti atotştiutor, effendi? Eu nu văd nimic din ce spui tu.

— Şi totuşi se vede lămurit. Câte sigilii are scrisoarea?

— Cinci!

— A fost pecetluită de jos în sus, de la dreapta spre stânga. Ceara e moale şi de bună calitate, aşa că nu se usucă repede. Lănţişorul nu e atât de lung cât e de lată scrisoarea. Când cel ce a trimis-o a pus ultima pecete sus, pe stânga, punga a căzut pieziş pe cele trei dintâi. În vreme ce apăsa tumanul pe sigiliul de sus, se întipărea, fireşte fără voia lui, cu

pumnul pe pungă. Cele trei sigilii nu se întăriseră încă, aşa că s-au întipărit în ceară câteva verigi de ale lanţului şi niţel din marginea inelului. Urmele au rămas şi se cunosc destul de bine.

Ustadul examina iar cu luare-aminte scrisoarea, o întinse apoi Pederului şi îi zise:

— Uită-te şi tu. Ai vedea ceva dacă n-ai fi auzit ce spunea effendi? Acum însă înţeleg tot. Şi eu care credeam că nu se vede nimic!

— Ai fi văzut dacă te gândeai niţel. Nu se cere să vezi numai cu ochii trupului, ci şi cu ai minţii. Acum, Ustadule, cred că ştii unde poartă tumanul omul care a scris scrisoarea.

— Da, răspunse el zâmbind. Când voi vedea pe cineva care poartă atârnat de pungă un tuman pe al cărui lănţişor se află silabele Sa şi Lam, voi şti că e acelaşi care a trimis scrisoarea asta. Dragă effendi, fii bun şi găseşte-l cât mai curând. Poţi să faci farmece?

— Să mă ferească Dumnezeu! De altminteri nu există farmece şi nici nu e nevoie de ele. Trebuie să judeci numai şi să tragi concluzii, afli astfel multe care ţi se par la început cine ştie ce taine adânci. Dar să revenim la scrisoare. Omul care a scris-o e persan. Ne aflăm în Persia. Nu e ceva cu neputinţă să-l întâlnim cândva, greutatea însă e să-l recunoaştem şi să punem repede mâna pe el.

— Nădăjduiesc totuşi că vom izbuti, răspunse Ustadul luând scrisoarea din mâna Pederului. Dar de ce n-ai deschis încă scrisoarea?

— Pentru că nu mi-e adresată mie. Eu nu deschid niciodată scrisorile altuia. E ceva sfânt de care nu mă ating.

— Ce fel de om eşti şi tu, effendi! Tot sfânt ai fost şi tu pentru „Umbră”? Ba vroia chiar să te omoare. Şi tu nu cutezi nici măcar să te atingi de un petic de hârtie, deşi ştii că a fost scrisă de o „Umbră” de acelea şi conţine probabil lucruri care ar putea dăuna unor oameni de treabă. Eu nu mă iau după

tine şi o deschid.

Vru să rupă sigiliile, îl apucai însă de mână şi-l oprii:

— Stai, ce faci? Nu aşa.

— Dar cum?

— Nu rupe peceţile.

— Adică să tai plicul?

— Nici.

— Atunci cum să fac? Pentru ce atâtea farafastâcuri?

— Fiindcă trebuie să ne gândim la toate. S-ar putea să tragem foloase de pe urma scrisorii acesteia, fie împotriva cui a scris-o, fie împotriva lui Ghulam, căruia i-a fost trimisă — dacă nu chiar împotriva amândurora.

— Bine, bine, dar ca să ştim asta, trebuie s-o deschidem şi s-o citim!

— Da, însă cu băgare de seamă. S-ar putea întâmpla ca, după ce o vom citi, să găsim cu cale să o dăm „Umbrelor” ca să creadă că nu ştim ce scrie în ea.

— *Maşallah!* Crezi?

— Sunt aproape sigur. De aceea s-o deschidem ca să nu se cunoască şi să o închidem apoi la loc.

— Eu nu mă pricep la aşa ceva.

Şi-mi întinse scrisoarea. O examinai acum mai cu luare-aminte decât înainte. Crezusem că e o foaie de hârtie împăturită în patru, dar când o privii în zare, văzui că avea înăuntru încă o hârtie. Deci aceea de deasupra slujea de plic. Şi nu era sigilată cu adevărat decât într-un singur loc, celelalte peceţi erau de prisos, deşi se putea presupune că îşi aveau şi ele rostul lor.

Trebuia s-o desfac numai la un capăt şi în aşa fel ca să nu se cunoască pe urmă că fusese deschisă. Când le spusei celorlalţi doi asta, Pederul o luă în mână, o ţinu şi el în dreptul luminii, apoi zise râzând:

— Unde învăţaţii îşi frământă mintea, găseşte omul simplu numaidecât ce e de făcut. Eu o să deschid scrisoarea fără să

rup pecetea.

Apucă unul din colţurile vârâte înăuntru ale hârtiei, îl trase afară, băgă două degete în plic şi scoase binişor scrisoarea. Ustadul râse cu poftă şi eu îi ţinui isonul. Pederul însă zise grav:

— Se dovedeşte şi de astă dată cât de puţin se poate bizui cel rău pe unul de seama lui. Şi chiar dacă şi-ar pecetlui intenţia cu şapte peceţi, tot iese la iveală, datorită chiar neprevederii sale.

Despăturirăm scrisoarea. Eram nerăbdători să vedem ce scrie în ea. Aplecarăm toţi odată capetele asupra ei, dar în curând le ridicarăm privindu-ne unul pe altul, uimiţi.

— Poţi s-o citeşti? mă întrebă Ustadul.

— Nu.

— Nici eu. Cunoşti graiul acesta?

— Deloc.

— Pare să fie al unor sălbatici. Dar aceia nu ştiu să scrie.

— E slovă tellică.

— Aşa e. Acelaşi scris ca...

Îşi curmă vorba, făcu o mişcare de surprindere, apoi urmă:

— Effendi, mi-a venit ceva în gând!

— Ce?

— Scrisoarea asta a scris-o un sillan! Tu susţii că multasimul e şi el unul de-ai lor şi că lui îi e adresată. Am găsit adineauri un alfabet tellic la el. Să fie vreo legătură între una şi alta?

Tot ce se putea. Ne uitarăm la carneţel şi văzurăm că erau aceleaşi litere. Era acum lesne de citit. N-aveam decât să aşezăm slovele, aşa cum era arătat în caiet. Ustadul aduse două coli de hârtie şi ne puserăm pe luciu. În curând puturăm descifra următoarele:

„Către Ghulam el Multasim, călăul meu! A sosit vremea ca Gul-i-Şiraz să înflorească pe pieptul lui Rafajd Azrim. Asta se

va întâmpla în a cincea zi din luna şaban, pe timpul rugăciunii, nici cu un ceas mai devreme sau mai târziu. Nu e nevoie să-l cauţi. Îţi va fi adus de oriunde s-ar afla. Ştii că, deşi nevăzut, sunt totuşi pretutindeni şi atotputernic. Dacă nu va înflori pentru el, atunci cu siguranţă pentru tine.

Emir-i-Sillan”

— Ce descoperire importantă am făcut! exclamă Ustadul. Dacă am şti cine e acest Emir-i-Sillan!

— Nu cere prea mult deodată, îi răspunsei eu.

— Adică?

— Am încercat mai întâi să pătrundem înţelesul scrisorii, dar despre ce e vorba nu ştim. Trebuie să căutăm acum şi asta pe calea gândirii şi de-abia pe urmă vom putea şti cine e această „căpetenie a Umbrelor”. Tu însă vrei să faci dintr-o săritură drumul, deci un salt mortal în necunoscut. Vijelios mai eşti!

— Du-mă atunci tu de mână pe calea asta, pas cu pas, cum se cuvine unui moşneag.

— Bine, vino şi te sprijină de mine. Să pornim apoi amândoi în căutarea aceluia care este atât de puternic încât pentru el crima şi mireasma trandafirilor e totuna.

— Îl vom găsi oare?

— Dacă nu astăzi, atunci mâine. Nu e nevoie să ne grăbim, timp avem destul, nu ne zoreşte nimeni. Să o luăm de la început, de la început de tot, de când am cunoscut „Umbrele”.

— Asta a fost atunci, pe malul Tigrului, când v-aţi întâlnit cu cei dintâi sillani?

— Da.

— De ce naţionalitate erau?

— Persană.

— Bine. Nu uita asta! Ce titlu avea conducătorul lor?

— *Peder-i-baharat*, adică „tatăl mirodeniilor”. Se plângea însă că nu i se spune acum decât *Sill-i-safaran*, „tatăl şofranului”. Deci şi ăsta e un titlu.

— Ţine minte, rogu-te, şi. Acest amănunt, căci vom mai vorbi despre el. Ce fel de inel avea?

— De aur. Vasăzică avea un rang înalt.

— Care a fost „Umbra” cu care ne-am întâlnit pe urmă?

— Calicul cu nevastă-sa, care s-au rugat de voi să-i luaţi pe plută.

— Tot persan?

— Nu. Purta un inel de argint, semn că era o „Umbră” de rând.

— Mai departe! Altul?

— Sefirul. Era persan şi avea un inel de aur.

— Continuă!

— Ghulam el Multasim, cu inelul de aur şi Ahriman Mirza şi mai înalt în grad, amândoi persani.

— Ai uitat de contrabandiştii pe care i-am prins la Birs Nimrud? Crezi că erau tot persani?

— Nu, căci au fost iertaţi, devenind slujbaşi turceşti la vamă. Dacă erau supuşi persani, nu s-ar fi putut. Dar de ce mă întrebi la toţi de naţionalitatea lor?

— Pentru că e calea pe care am pornit amândoi în recunoaştere. Sillanii mai însemnaţi erau persani, cei de rând însă nu. Tu cauţi pe Emir-i-Sillan. Dacă ăştia mai ceva erau persani, cu atât mai mult va fi căpetenia lor. Şi unde îl poţi găsi pe acesta?

— În Persia, fireşte! N-ar mai încăpea nici o îndoială pentru mine, dacă...

— Ghicesc ce vrei să spui.

— Ia să vedem!

— Scrisoarea a fost expediată din Korna, foarte departe de aici, de pe teritoriul turcesc.

— Da, asta e ce vroiam să spun, effendi. Deci reiese lămurit că expeditorul ei, ori locuieşte în Irak Arabi turcesc, ori că se afla acolo când a scris scrisoarea. Vezi că pot şi eu pleca la plimbare cu gândurile mele.

— Cine zice altfel?! Dar nu trebuie să o faci cu ochii închişi.

— I-ascultă, effendi, eu ştiu că îi ţin deschişi!

— Te înşeli. Dacă i-ai avea deschişi nu s-ar putea să nu-l vezi pe sefir.

— Păi îl văd, ba încă foarte desluşit. Se află în ruinele Babilonului şi nu are nimic a face cu Esara el Awar din Korna, căruia i-a fost predată scrisoarea asta.

— Cu atât mai mare însemnătate are întrebarea la care trebuie să răspundem. Ce înţelegi tu prin cuvântul sefir?

— Un trimis, un om de încredere, căruia îi dai o însărcinare importantă.

— Întocmai! Şi cine l-a trimis pe acest sefir?

— Emir-i-Sillan, fireşte.

— Unde?

— La Babilon.

— Aşadar în Irak, unde se află şi Korna, de unde a fost expediată scrisoarea. Eu am găsit-o însă la Basra şi cine ştie de când o avea cafegiul la el; poate că nici din Korna nu fusese trimisă numaidecât. Te rog acum să chibzuieşti niţel. Cunoşti peripeţiile prin care am trecut eu, cu Halef. Pune-ţi întrebarea: când a apărut sefirul în Babilon şi când a fost expediată scrisoarea din Korna? Ei, ce întrevezi?

— Că a fost în acelaşi timp. Effendi, văd că ai ochii într-adevăr mai deschişi decât mine.

— Stai că n-am isprăvit, văd încă şi mai mult. Când am spus că a apărut pentru întâia oară numele sefirului?

— Atunci când spuneai că l-a închis pe bimbaşa polonez în ruine.

— Aşa e. Deci, înseamnă că mai fusese cu ani în urmă în

Irak. Cunoaşte pe sillanii de acolo, fără îndoială că şi pe Esara el Awar, căruia ia fost predată scrisoarea. Şi acum vine punctul principal: te serveşti de altcineva atunci când te afli tu însuti acolo unde îl trimiţi?

— Se-nţelege că nu!

— E de presupus că Emir-i-Sillan se afla în Irak în acelaşi timp cu locţiitorul său?

— N-ar avea nici un rost.

— Mai ales când e vorba de lucruri foarte importante. Nimicirea caravanei şambelanului, mituirea sangeacului din Hilleh şi multe altele le văd acum într-o altă lumină decât atunci. Voi reveni mai târziu asupra lor. Toate acestea erau atât de importante că Emirul-i-Sillan ar fi venit el însuşi, dacă s-ar fi aflat pe timpul acela pe acolo. Din aceste motive şi altele încă, sunt încredinţat că nu a expediat el însuşi din Korna scrisoarea asta. Cred mai degrabă că sefirul a făcut-o.

— Aşa cum explici tu lucrurile, trebuie să-ţi dau dreptate. Dar Ghulam, călăul, care a primit scrisoarea, era atunci în Persia. Pentru ce nu i s-a trimis de-a dreptul acolo? De ce a trebuit să facă un ocol atât de mare printr-o ţară străină, nu înţeleg. Tu, da?

— Cred că cunosc pricina.

— Aş fi curios s-o aflu.

— Prevederea. Căpetenia umbrelor e nevoită să se ascundă. Omul acesta se învăluie în taină. Siguranţa lui personală îl sileşte. Ai auzit şi tu că peder-i-baharat nutreşte gânduri de răzvrătire împotrivă-i. Spunea că mai sunt şi alţii de părerea lui. „Mai-marele Umbrelor” trebuie să se păzească nu numai de autorităţile oficiale, ci şi de oamenii săi. Nimeni nu trebuie să afle cine e. Ştim şi noi că poartă o platoşă de oţel, când apare în „lunea plăţii”, la adunarea aşa-zişilor lui „pederani”. Cu cât dă mai multe drepturi cuiva din subalternii săi, cu atât mai mult trebuie să se teamă de el. Aşadar, de cine se cuvine să se păzească mai mult?

— Nu ştiu.

— Nu? E doar lesne de ghicit. Puterea nu stă în mâna aceluia care o are, ci în a aceluia care se poate sluji de ea. Dreptul de viaţă şi de moarte e însă cel mai mare. Nu ştii cine e chemat aici să dea astfel de porunci?

— *Masallah!* Acum ştiu! Ghulam el Multasim, călăul... Nu e aşa că la ăsta te-ai gândit şi tu, effendi?

— Da. Emirul-i-Sillan n-are de cine să se teamă mai mult ca de călăul lui, căci el e umbra crimelor sale. Trebuie să se ascundă atât de bine ca acesta să nu bănuiască nici pe departe cine e „Prinţul” acesta tainic şi unde se află. În acelaşi timp acesta e nevoit să ţină mereu sub ochi pe călău, ca să urmărească faptele şi intenţiile lui. De aceea îi scrie în scrisoarea asta: „Ştii că sunt nevăzut, totuşi atot-puternic şi pretutindeni”. Reiese deci că se află oricând în preajma omului însărcinat să-i execute ordinele, ca să-l aibă la îndemână. Cine vrea să dea de „Prinţul Umbrelor”, să-l caute prin Ghulam el Multasim.

Pederul bătu deodată din palme şi strigă:

— Effendi, măcar că am tăcut până acum, dar am fost şi eu cu voi la plimbare. Tii, multe mai află omul când merge cu tine! Când stai pe urmă să te gândeşti bine, îţi dai seama că ai fost orb şi n-ai văzut înaintea nasului. Stai, că acum mi-a venit şi mie ceva în gând, îmi îngădui să-ţi spun ce?

— Te rog, chiar, s-o faci.

— Aţi uitat adineauri să pomeniţi de încă două „Umbre”, adică ăia doi de la hanul Iskenderijeh pe care i-aţi auzit spunând, pe când vă adăpaţi caii, că se aşteaptă caravana şambelanului. Nu erau persani şi aveau inele de argint. E şi asta o dovadă că „Umbrele” cele mai mari se află numai aici în Persia. Dar mai e o dovadă încă şi mai bună. Pederul-i-baharat pomenea despre o sinagogă unde se adună ei în „lunea plăţii”. Dacă sinagoga asta s-ar afla unde se vorbeşte arăbeşte sau turceşte, ar fi numit-o negreşit sinavon, havră

sau iehudi havrasi, dar fiindcă îi ziceau meime-i-iehud, e de presupus că ea se află aici în Persia. Bănuiesc de asemenea că pederanii îşi au locuinţele pe aproape, altminteri n-ar putea să se adune cu atâta regularitate în fiecare săptămână, la o anumită zi. Am dreptate sau nu?

— Ba da. Tocmai asupra acestui lucru vroiam să vă atrag, mai târziu şi din anumite motive, atenţia.

— Să venim acum la mirodenii, urmă Pederul. S-a vorbit despre „Tatăl mirodeniilor”, despre o „Umbră a şofranului”. Pederul-i-baharat a spus: „Pentru ce am fost ales pentru toate mirodeniile şi mi s-a dat numai şofranul?? Trebuie să îndur astea toate?” Vasăzică fiecare Peder e numit după o anumită mirodenie, iar Peder-i-baharat e pus să-i supravegheze pe toţi ceilalţi. I se cuvine fireşte o leafă mai mare. Îmi îngădui, effendi, să mă ridic de la mirodeniile de rând la aceea a trandafirului?

— Da, da, văd că eşti pe calea cea bună, îi răspunsei eu, zorindu-l să urmeze.

— Faptele sillanilor sunt numai crime şi nelegiuiri, încep cu contrabanda şi ajung până la omor, cel mai grozav păcat din câte există. Între aceste două fărădelegi sunt multe altele, fiecare din ele având ca nume o mirodenie. E sau nu?

— Aşa e. Probabil că nici una din „Umbre” nu „miroase bine”. Mai departe!

— Mireasma trandafirului înseamnă asasinat. Asta o ştim de astăzi, când ţi s-a trimis vorbă că bobocul de trandafir se va deschide — adică vei fi omorât. Al şofranului pare să fie contrabanda. Am dreptate când susţin că scrisoarea către multasim era un ordin ca să fie cineva ucis?

— Da.

— De aceea bate la ochi că nu e vorba despre trandafiri în general, ci despre Gul-i-Şiraz, care e cel mai frumos dintre toţi.

— Pe mine nu mă surprinde deloc. Nu-i decât o înrăutăţire.

— O înrăutăţire a omorului? Se poate ceva mai rău, decât să ucizi pe cineva?

— Vorbele mele trebuie înţelese altfel. Mirosul trandafirului obişnuit înseamnă uciderea unui om de rând. De cine poate fi însă vorba, dacă se atinge trandafirul cel mai minunat?

— Ah, asta e dezlegarea? Deci nu e vorba de un om de rând, ci de unul care, pesemne, e foarte sus-pus.

— Aşa este. Cel puţin aşa îmi închipui eu lucrurile. Ai întrerupt şirul gândurilor noastre, amintind de mirodenii. Ajunsesem la convingerea că Emir-i-Sillan trebuie căutat în apropierea multasimului, căci nu are destulă încredere în el. Nu vrea ca acesta să ştie că e de ajuns să întindă numai mâna pentru a-l nimici, ci vrea să-l facă să creadă că e foarte departe de dânsul, chiar dincolo de hotarul Persiei. De aceea a trimis scrisoarea asta prin sefir până în Irak Arabi, de unde urma să fie retrimisă multasimului în Persia.

— E adevărat ce spui, totuşi am o îndoială, zise Ustadul.

— Care?

— Nu ghiceşti?

— Ba da. Dacă e aşa cum cred, atunci multasimul va trebui să afle de unde a fost trimisă scrisoarea.

— Da, aşa am crezut şi eu, dar în scrisoare nu se pomeneşte nimic despre asta.

— Să cercetăm mai bine; poate găsim ceva, măcar un semn oarecare. Bineînţeles că nu va fi nici un nume, căci acesta ar putea fi trădat.

Examinarăm pe amândouă feţele scrisoarea, dar nu puturăm găsi nimic, nici când ne uitarăm în zare, aşa că luarăm şi plicul la cercetat. Până acum ne uitaserăm numai la partea de afară a acestuia. Când privirăm înăuntru, descoperirăm pe marginea lui câteva cuvinte scrise mărunt cu o peniţă foarte subţire şi anume: „Prin Dartşin din Korna de la Emir”. Dartşin e un cuvânt persan şi înseamnă

scorţişoară.

— Ei, ce spui? întrebai eu, mulţumit de descoperirea pe care o făcusem.

— Da; se pare că presupunerile tale se adeveresc, răspunse Ustadul. Nici nu m-am aşteptat să descoperim aşa ceva. Se vede că „Umbrele” au o anumită regulă, după care adaugă la o scrisoare asemenea ştiri. Acum însă urmează lucrul cel mai însemnat: cine va fi ucis?

— Nădăjduiesc să găsim răspunsul şi la întrebarea asta.

— Mie mi se pare cu neputinţă.

— Mie nu. În orice caz e vorba de o persoană sus-pusă. Cunoşti pe cei de la Curte, aşa că vei şti şi numele oamenilor de seamă din Persia.

— Îi cunosc, dar de unul cu numele de Rafajd Azrim n-am auzit. Numele ăsta poate fi şi arab şi persan, însă omul care îl poartă nu mi-e cunoscut.

— Poate nici nu-l cheamă aşa, se amestecă Pederul în vorbă. Şi pe plic s-a scris Dartşin în loc de Esara el Awar.

— Dar Rafajd Azrim nu e o mirodenie, răspunse Ustadul.

— N-am putea lămuri lucrurile cu ajutorul alfabetului?

Încercarăm şi asta, dar în zadar. Deodată se păru că Ustadului îi veni ceva în minte. Luă scrisoarea, o citi şi zise:

— Am găsit! Ce simplu, dar şi ce îngrozitor!

— Cine e? întrebai eu cu încordare.

— Citeşte tu însuti, dar de-a-ndaratelea. Cum de nu ne-a dat în gând asta până acum?

Vru să-mi întindă scrisoarea dar nu mai avui nevoie s-o iau în mână pentru a şti că Rafajd Azrim, citit de-a-ndăratelea, înseamnă Mirza Djafar.

Ne privirăm toţi trei, nu numai uimiţi, ci înmărmuriţi.

— Nu cumva e vorba de Mirza Djafar, prietenul meu?

— Ba da, spuse Ustadul.

— Dar acesta nu era prinţ.

— Ba era, numai că în timpul călătoriei sale de studii, care

a durat mai mulţi ani, nu s-a folosit de titlul său, aşa că punea cuvântul Mirza înaintea numelui său, în loc să-l pună la urmă. Călătorea în numele şahului şi asta nu trebuia s-o afle nimeni.

— Ce face acum?

— N-are nici o slujbă deosebită, căci a renunţat la onoruri şi demnităţi, nevoind să se pună în rândul acelora care se numesc servitorii Stăpânitorului, dar care în realitate nu sunt decât duşmanii lui. În schimb şi-a pus toată viaţa în slujba acestuia şi e pretutindeni acolo unde trebuie să dovedească poporului că şahul e bun şi drept.

— Atunci Ahriman Mirza trebuie să-l urască, dacă îl cunoaşte.

— Întrebi dacă îl cunoaşte? Trebuie să ştii că stau faţă în faţă ca focul cu gheaţa, ca lumina cu întunericul, ca dragostea cu ura şi ca virtutea cu crima!

— Unde se află acum Djafar Mirza?

— Nu ştiu. Nu de mult a fost la Teheran la şah, care e acum la Ispahan. Poate e şi el acolo. Ţin numai să-ţi spun că e prietenul meu şi trebuie să-l previn cât mai repede.

Îi pusei mâna pe braţ şi îi spusei:

— Nu; n-ai să-l previi.

— Ce-ai zis? Cere orice vrei de la mine, numai asta nu.

— Totuşi o cer.

— Se dădu câţiva paşi înapoi, mă privi aproape mânios şi mă întrebă:

— Vrei să mă îndoiesc de tine, effendi?

— Îndoieşte-te, numai să nu faci un lucru necugetat.

— Un lucru necugetat? În împrejurarea de faţă nu există decât o singură cugetare, o singură hotărâre, o singură datorie pentru mine: să-mi salvez prietenul!

— De aceeaşi părere sunt şi eu.

— Fără a-l preveni?

— Da, căci dacă îl previi, îl vei salva acum, dar, fără îndoială, va fi pierdut mai târziu.

— Dovedeşte-o!

Dădui cu părere de rău din cap şi spusei:

— Mi-ai spus că mă iubeşti şi că suntem amândoi un trup şi un suflet. Asta a fost atunci când mă ştiai în primejdie de moarte. Acum însă, văd că te depărtezi de mine şi nu mai ai încredere în cuvântul meu.

Lăsă capul în jos şi nu mai spuse nimic, Pederul însă interveni cu glas împăciuitor:

— Nu fi supărat, effendi, căci avem toată încrederea în tine. Dacă nu vrei să-l prevenim pe Djafar Mirza, nu-l vom preveni. Presupun că ştii de ce ceri aşa ceva.

— Da; şi vă voi spune şi vouă de ce. Când va avea loc alergarea, Pederule?

— A fost hotărâtă pentru a cincea zi a şabanului.

— Şi când urmează să fie ucis Djafar Mirza?

— În ziua a cincea a sa...

Nu apucă să sfârşească vorba, căci Ustadul îl întrerupse:

— *Maşallah!* În... în aceeaşi zi!

— Acum îţi dai seama ce se va întâmpla? îl întrebai eu.

— Nu, mărturisi el.

— Nu înţelegi încă? Va fi ucis aici la voi.

— Effendi, ce spui?!

— Effendi! strigă şi Pederul speriat.

— Vă rog să nu vă înspăimântaţi, urmai eu. La început planul trebuie să fi fost altul. Când Emir-i-Sillan a poruncit ca Djafar Mirza să fie ucis în a cincea zi a sabanului, nu ştia că în ziua aceea se va afla la voi.

— La noi?... aici la noi? întrebară amândoi într-un glas.

— Aici la voi, în satul djanicunilor.

— Emir-i-Sillan?! strigă Ustadul.

— Chiar el? întrebă şi Pederul.

— Chiar el, întării eu. Va veni împreună cu călăul său.

— Dar ăsta se şi află aici. Îl avem în mâna noastră, spuse Ustadul. Ai uitat că multasimul e călăul? E prizonierul nostru,

sau mai bine zis al tău şi ai să-i tai pofta să mai vină vreodată pe la noi.

— Să-i tai pofta? Ar fi cea mai mare greşeală pe care aş putea-o face ca prieten, al vostru. Dacă m-aş atinge astăzi sau mâine de dânsul, poimâine s-ar năpusti o întreagă armată de „Umbre” asupra voastră. Vrem doar să nimicim duşmanii, nu să aducem alţii noi pe capul nostru.

— Nu cumva ai de gând să-i dai drumul? întrebă Pederul.

— Întocmai, mărturisii eu.

— Asta nu se poate.

— Ba da.

— Să dăm drumul călăului care trebuie să ucidă pe Djafar Mirza?! Gândeşte-te bine, effendi!

— M-am gândit.

Ca să-l liniştească, Ustadul zise Pederului:

— Ai uitat că multasimul n-a primit scrisoarea. Prin urmare nu ştie ce vrea Emir-i-Sillan de la dânsul şi nu poate să ducă porunca la îndeplinire.

— Te înşeli, îi curmai eu vorba. Va primi scrisoarea.

— De la cine?

— De la noi, chiar dacă nu pe cale directă.

Tăcură amândoi, iar eu urmai:

— Pederule, adineauri mi-ai luat apărarea şi acum te uiţi la mine ca şi când nu mi-aş da bine seama de ce am făcut. Aţi citit toată scrisoarea împreună cu mine, dar tot nu vi s-au deschis încă ochii şi v-aţi speriat la gândul că Emir-i-Sillan va veni încoace. Nu ştiu de ce, dar a şi fost aici.

— Când? întrebă Ustadul neîncrezător.

— Poate chiar de mai multe ori, în taină, iar făţiş, astăzi.

— Astăzi?... Când? Unde? Cum?

— Cu persanii. Era chiar căpetenia lor.

— Effendi, nu ştiu ce să mai spun!

— Nu spune nimic, ci gândeşte-te.

— La ce?

— La scrisoarea asta şi la vorbele care ni s-au spus. Învaţă să nu vezi numai cu ochii şi să auzi numai cu urechile, ci şi cu mintea.

— Nu văd şi nu aud nimic.

— N-ai luat în seamă felul în care e întocmită scrisoarea şi tonul în care s-a vorbit? Îl voi repeta şi dacă vei fi cu luare-aminte, vei putea să-mi spui cine e Emir-i-Sillan.

Luai scrisoarea în mână şi o recitii, imitând glasul şi mişcările persanului, aşa cum ne vorbise astăzi. Nu apucai bine să citesc ultimul cuvânt, când Pederul strigă:

— E Mirza... Mirza... chiar el!

Ustadul răsuflă adânc, ochii săi priviră în depărtare, apoi spuse cu glas întretăiat:

— Ah... ri... man... Mir... za! Da, acum ştiu. Când i-am auzit azi vocea, mi s-au trezit amintiri din timpuri uitate de mult. Înaintea mea s-a ridicat ca o umbră, care s-a prefăcut într-un chip de om. Când i-am văzut faţa, am recunoscut că eram eu însumi. Dar chipul se schimbă, luă altă fată: era Ahriman Mirza, dar în acelaşi timp eram tot eu. Am înţeles atunci că el e întruchiparea înşelăciunii care a nimicit şi viaţa mea. Dar acum trebuie să mă reculeg, să-mi adun iar puterile, căci ştiu în sfârşit ce am de făcut. Mâine voi pleca pentru o săptămână şi te rog pe tine, să-mi ţii locul; vei fi stăpân în casa mea. Pederul e de faţă şi a auzit ce-am spus. El va face tot ce vei porunci, ca şi când aş fi poruncit eu.

— Vrei să pleci? îl întrebai mirat.

— Da.

— Nu-mi spui şi mie unde?

— Ba da, căci din clipa asta tu eşti stăpânul. Mă duc la Ispahan, la şahinşah; o fac în urma celor aflate azi de la duşmanii mei.

— Foarte bine faci, încuviinţai eu.

— Mă bucur că eşti de aceeaşi părere. Le-am spus pe faţă că voi căuta ajutor acolo unde trebuie, dar ei mi-au râs în nas.

— Vrei să vorbeşti tu însuţi cu Stăpânitorul?

— Da, numai cu el. Între noi amândoi nu îngădui nici un mijlocitor şi îi voi spune totul ca unui tată, aşa că un al treilea m-ar stânjeni.

— Ce vrei să-i ceri?

— Nimic. Îi voi spune numai ce am de spus şi el va face ce trebuie făcut. Nu ştiu ce hotărâre va lua, dar sunt încredinţat că va fi mai dreaptă şi mai bună decât mă aştept.

— Ai de făcut un drum lung. Nu ţi-e teamă?

— Să-mi fie teamă de un drum la şahul meu?! Cât de departe e cerul de pământ şi cu toate acestea nu mă înalţ zilnic până la Dumnezeu cu rugăciunea mea!? Pentru credinţă şi încredere nici un drum nu e prea lung şi niciodată Stăpânitorul nu e prea departe. Afară de asta nu voi pleca singur; câţiva djanicuni mă vor însoţi şi mai merge cu noi şi negustorul care a poposit azi-noapte aici.

— Agha Sibil?

— Da.

— Sibil înseamnă mustaţă. Acesta e numele lui adevărat, sau o poreclă pe care i-au dat-o oamenii din pricina mustăţii sale?

— Cred că e o poreclă, căci n-am mai văzut o mustaţă ca a lui. Eu nu mă interesez de afaceri; le las pe seama Pederului, care îţi va putea da lămuriri mai bune asupra negustorului.

Bineînţeles că doream să aflu cât mai multe despre acest negustor, aşa că-l întrebai pe şeic:

— Cunoşti situaţia lui Agha Sibil?

— Nu obişnuiesc să fac afaceri cu oameni pe care nu-i cunosc. Sibil e foarte bogat, dar cinstit şi de treabă.

— Are copii?

— O fată şi doi nepoţi.

— Nepoţii sunt copiii fetei lui?

— Da.

— Ştii cum îi cheamă?

— Da, căci de câte ori mă duc la Ispahan, sunt oaspetele lui. Pe fiica lui o cheamă Elmas. Bărbatul ei a fost ofiţer în armata turcească şi a fost împuşcat la Damasc. Fiul ei, care se află azi aici cu bunicul său, se numeşte Ikbal, iar pe fetiţă o cheamă Sefa.

— Fiică-sa nu s-a mai măritat?

— Până acum nu. Nu vrea să se despartă de tatăl ei.

— Cum se face că fata unui negustor persan din Ispahan s-a măritat cu un ofiţer turc din Damasc? Acesta trebuie să fi fost sunnit, pe când ea este şiită.

— Dacă nu mă înşel, am auzit vorbindu-se, chiar în familia lor, că dânsul a fost înainte creştin. Mi se pare că e din ţara care se numeşte Lehistan[1]. A făcut cunoştinţă cu negustorul, în Palestina, unde acesta locuia pe vremea aceea. După ce s-a căsătorit cu fiica negustorului, s-a mutat la Damasc, unde a venit şi Agha Sibil. Când a avut loc prigonirea creştinilor, s-a întâmplat şi nenorocirea care a lovit atât de crunt această familie. Ofiţerul a fost împuşcat pentru nesupunere, Agha Sibil a fost prădat şi a trebuit să fugă, fiind şiit. Împreună cu fiica sa şi cu copiii acesteia reuşi să treacă în Persia, unde începu o afacere nouă şi prin muncă şi cinste a agonisit averea pe care o are astăzi. Îţi văd ochii lucind de bucurie, effendi. De ce? Ştiai cumva ceva din ce ţi-am povestit?

— Da, răspunsei eu, plimbându-mă emoţionat prin cameră.

— Cunoşteai pe unul din ei?

— Da, pe ofiţer.

— L-ai cunoscut înainte de a fi fost împuşcat?

— Ba nu, ci chiar atunci când a fost împuşcat.

— Atunci i-ai văzut cadavrul?

— Cadavrul? Hm, da; căci era un cadavru. Dar am vorbit cu cel împuşcat.

---

[1] Polonia.

— *Maşallah!* Dar morţii nu mai vorbesc!

— Uneori da; mai cu seamă împuşcaţii pe care nu i-au nimerit gloanţele.

— Nu... l-a... nimerit? Glumeşti, effendi?

— Defel. Am vorbit cu mortul, pe care îl cunoaşteţi şi voi amândoi.

— Noi? Nu ştiu ce vrei să spui...

— V-am povestit de bătrânul bimbaşa din Bagdad, care a fost avansat apoi la gradul de „mir alai”?

— Acela care te-a găzduit şi care a fost făcut prizonier de sefir?

— Chiar el. Acum îl cunoaşteţi de două ori: o dată prin mine şi a doua oară prin Agha Sibil. Sunt încredinţat că veţi avea prilejul să-l cunoaşteţi şi personal. El e ofiţerul care a fost împuşcat la Damasc.

Pederul sări de pe scaun, ca şi când ar fi fost aruncat în sus de un arc nevăzut şi strigă:

— Creştinul pe care l-au plâns atât de mult? Sunitul, căruia şiiţii i-au rămas credincioşi, cu toate că a murit? Bărbatul pe care soţia lui l-a adorat? Părintele pe care copiii lui îl iubesc şi azi încă, deşi nu-şi mai amintesc de chipul lui? Nu e mort? Mai trăieşte? Le-a rămas credincios tuturor, cu toate că a plecat în altă ţară? Effendi, asta e de necrezut! Ştiu că spui adevărul, totuşi povesteşte-ne amănunţit cum s-a întâmplat.

— Vă voi povesti totul fără să aştept să vină el însuşi pentru a dovedi că, atunci când vrea Dumnezeu, moartea nu e decât un basm deşert. Luaţi loc lângă mine şi ascultaţi.

Deoarece despre bătrânul bimbaşa aflaseră totul de la mine, nu era nevoie să vorbesc decât despre ce aflasem de la dânşii de familia lui. Descrisei jalea lui pentru acei pe care îi credea pierduţi şi pomenii de osteneala mea de a deştepta în sufletul său nădejdea că poate tot vor mai fi în viaţă. Când isprăvii de povestit Ustadul se sculă de pe scaun, împreună mâinile şi spuse:

— Ai vorbit prietenului tău de o reînviere a celor crezuţi morţi, iar noi suntem chemaţi să înfăptuim această reînviere. Şi eu cunosc pe cineva, pe care toată lumea îl crede mort. Alţii presupun că s-a dus în lume. Tu ce crezi de dânsul, effendi? Ştii de cine vreau să vorbesc?

Simţii un val cald năpădindu-mi inima; mă apropiai de dânsul, îi cuprinsei umerii cu braţul şi îi spusei:

— Vrei să reînvie din această moarte, căreia a fost silit să i se supună?

Dădu numai din cap, fără să spună nimic, îşi lipi însă obrajii de ai mei.

— Atunci, fiindcă am început să înfăptuim reînvierea celor crezuţi morţi, să-l înviem şi pe acela de care ai vorbit tu. Vrei?

Mă privi în ochi cu o dragoste nemărginită.

— Poţi şi vrei s-o faci? mă întrebă el.

— Pentru tine, din toată inima, răspunsei eu.

— Crezi că e cu putinţă?

— Fiindcă ne iubim, va fi foarte uşor.

— Dar cum se va înfăptui?

— Te rog să laşi asta în seama mea. Dă-mi mâna ta şi ascultă ce am de spus: Dacă ai curajul să-mi încredinţezi sufletul şi mintea ta, atunci vom serba reînvierea, chiar aici.

La auzul acestor cuvinte mă îmbrăţişa, mă strânse cu putere la pieptul său şi răspunse:

— Am curaj; mă încredinţez cu totul ţie.

Deodată lumina se stinse, căci lumânarea arsese până la sfârşit, fără să băgăm de seamă. Pederul plecă să aducă alta şi când se întoarse, ne găsi pe amândoi pe balcon. Ustadul arătase tocmai afară spre valea luminată de stele şi spusese:

— E ca şi când am pregătit tot ce ne înconjoară, pentru tine. Tu m-ai întărit azi sufleteşte şi mi-ai dat curaj şi nădejde. Mi se pare că acum trăiesc în mine doi oameni şi totuşi mă simt numai ca unul singur. Pune două lumânări una lângă alta şi vei vedea că nu dau două lumini, ci tot una singură, dar

mai mare, mai puternică.

În timp ce vorbea, Pederul se apropie de uşă şi ne îndemnă:

— Puteţi intra iar; am făcut lumină mai mare.

Când intrarăm, el arătă spre masă, unde zărirăm două lumânări. Ciudat! Ustadul zâmbi.

— Vezi, spuse el glumind, noi numai ne-am gândit la două lumânări şi dânsul, ca Peder prevăzător al djanicunilor, a şi înfăptuit gândul nostru. Aşa să fie întotdeauna şi atunci satul nostru va înflori şi propăşi.

Îi plăcea să vorbească în pilde şi cine voia să-l înţeleagă, trebuia să cugete bine. Aşa făcuse şi acum.

Cu toate că nu isprăvisem încă convorbirea noastră, şeicul ne atrase luarea-aminte:

— Trebuie să fie aproape de miezul nopţii; nu vrei să te odihneşti înainte de plecare, Ustadule? Afară de asta, effendi nu e încă cu desăvârşire întremat şi nu-i este îngăduit să piardă nopţile.

Ustadul îi răspunse:

— N-am nici timp, nici nu vreau odihnă. Ceea ce se petrece acum în sufletul meu, nu ştie să măsoare timpul şi nu se sinchiseşte că e miezul nopţii.

Eu adăugai:

— Trupul mi-e obişnuit să asculte de voinţa mea şi nu simt nici cea mai mică oboseală, aşa că pot sta şi mai departe de vorbă.

Ustadul îmi luă mâna, pipăi pulsul şi spuse mirat:

— Cât de liniştit şi regulat bate. La fel cu al meu; aşa că sunt şi eu de părere că putem vorbi mai departe. Unde am rămas? Mi se pare că vorbeam de Ahriman. Ofiţerul reînviat a adus vorba de el. Vrei să urmezi, effendi?

— Da, răspunsei eu. Voi scrie o epistolă la Bagdad, bătrânului „mir alai”. O voi trimite prin câţiva djanicuni, care vor pleca să-l aducă încoace împreună cu Kepek. Va trebui să

fie aici înainte de ziua în care vor avea loc alergările. Cred că vei îngădui socrului său să-şi ridice aici cortul cu mărfuri în ziua aceea? Voi vorbi cu dânsul în privinţa asta, înainte de plecarea voastră şi îi voi spune să-şi aducă fiica şi pe cei doi copii ai ei. Va fi o revedere de care, mă bucur de pe acum. Te învoieşti cu planul acesta?

— Mă învoiesc cu tot ce vei hotărî tu. Să-i facem lui Agha Sibil, surpriza în ziua alergării, sau vrei să-i spui totul de pe acum?

— Îi voi spune azi, căci e o cruzime să întârzii o bucurie pe care o poţi face îndată unui om. Pentru emoţii atât de mari ca cele care sunt de aşteptat, e bine să fie omul pregătit.

— Ai dreptate. Aşadar ne-am înţeles în privinţa asta?

— Da. Şi acum să vorbim mai departe de Ahriman Mirza. Trebuie să dovedesc că dânsul e Emir-i-Sillan.

— Dovada asta ai şi adus-o; cel puţin pentru mine.

— Prin ce?

— Prin felul în care ai citit scrisoarea lui. Nimeni altul nu vorbeşte şi scrie la fel cu dânsul. Afară de asta are şi semnul cel mai mare al „Umbrelor”.

— Putem şti dacă e cel mai mare?

— Asta nu. Se poate să existe altul şi mai mare.

— Mai mult decât sigur.

— Effendi, dar te contrazici pe tine însuti!

— Nu.

— Dacă e un însemn mai mare, atunci acela care îl poartă e mai presus decât Mirza.

— Asta e o concluzie logică, dar nu practică. El poartă amândouă însemnele.

— Amândouă? Spui asta cu hotărâre. De unde ştii?

— Ia gândeşte-te puţin. Fiind căpetenia asociaţiei, are în mâna lui toate însemnele acesteia. Are şi „tumanul” atârnat de lanţ. Sunt încredinţat că, dacă se iveşte nevoia, pune şi inelul de argint la deget, pentru a fi luat drept o „umbră” de

rând. Când apare însă ca emir la adunarea pederanilor săi, atunci, fără îndoială că trebuie să se ferească, şi de aceea sunt încredinţat că, la adunările lor, îşi acoperă faţa. Afară n-o poate ascunde şi atunci negreşit că nu se va trăda purtând însemnul cel mai mare.

— Fără îndoială că nu, dar şi atunci trebuie să poarte un semn. De ce nu ia un inel obişnuit?

— Fiindcă e un om căruia îi place să impună, să atragă privirile. N-ai văzut îmbrăcămintea lui? Un inel obişnuit va purta numai din viclenie, când vrea să înşele pe cineva. Altfel, dacă nu-i este îngăduit să se arate ca „prinţ al Umbrelor”, vrea cel puţin să fie luat drept unul cu rang mai înalt al acestora. Din ambiţie nu vrea să poarte un semn inferior şi sunt încredinţat că şi însemnul de la brâu îl are numai el. Acum aş vrea să mai ştiu un lucru: la „Sfatul bătrânilor” a spus astăzi: „Mă vedeţi azi pentru întâia oară. Nici numele meu nu vă era cunoscut până acum, aşa că nu ştiţi cine şi ce sunt”. Cum a putut spune aşa ceva? Vă era într-adevăr atât de necunoscut, cum credea el?

— Nu, răspunse Ustadul. Nici nu-şi închipuia aşa ceva. El ştia prea bine că mai cu seamă eu îl cunosc, fiindcă l-am întâlnit şi chiar am vorbit de mai multe ori cu el.

— Asta voiam să ştiu. Îngâmfarea l-a împins să spună mai mult decât avea de gând. Ştie că îl cunoaşteţi şi cu toate astea a susţinut că nu ştiţi cine e. Trebuie, deci, să fie cineva şi ceva, în afară de Ahriman Mirza. Ce? Ceva obişnuit, sau ceva foarte de seamă. Bănuiesc că ceva de seamă, căci asta se poate înţelege şi din vorbele sale: „prietenia mea poate fi folositoare şi duşmănia mea poate să aducă pieirea”. Cine se încumetă să spună aşa ceva, se crede cel mai puternic din toată ţara. Dar în ce fel? În rău sau în bine? În bine şi după lege e numai şahul; prin urmare nu poate fi decât în rău. Şi cine spune: „duşmănia mea poate aduce pieirea”, nu poate fi un om bun. Afară de asta, trebuie să mai ţinem seama că nu

spune de unde are puterea cu care se laudă; prin urmare face ceva neîngăduit şi în afară de lege. Astea sunt faptele luate una câte una; acum să tragem o concluzie.

— Lasă-mă pe mine, se rugă Pederul. Şi eu aş vrea să spun ceva.

— Bine, răspunsei eu, căci eram mulţumit de atenţia cu care mă ascultase.

— Rezultatul e uimitor, zise el. În ţară sunt două puteri: una bună şi una rea. Cea bună e în mâinile şahului: cea rea o are Ahriman Mirza. Cum ştim însă că puterea cea rea o stăpâneşte Emir-i-Sillan, atunci Ahriman trebuie să fie „Căpetenia Umbrelor”. N-am dreptate, effendi?

— Cred că da. Spune-mi, Ustadule, nu eşti şi tu de aceeaşi părere?

— Ba da, căci e cea dreaptă, zise el.

— Aşadar nu vă voi mai aduce şi alte dovezi, cu toate că am mai multe. Pentru mine, Ahriman Mirza şi Emir-i-Sillan sunt unul şi acelaşi om. De asemenea e adevărat că el şi călăul lui sunt împreună, căci nu-l slăbeşte niciodată din ochi. După ce ne-am lămurit în privinţa asta, se mai pune o întrebare: ce caută Mirza la djanicuni? Ce gând ascuns i-a adus încoace? Întrebarea asta îmi dă de gândit, ba m-ar putea pune chiar în încurcătură.

— De ce? întrebă Ustadul. Vezi lucrurile prea în rău.

— Spune mai bine că văd chiar răul însuşi. Nu se poate tăgădui că a vrut să vină de-a dreptul încoace şi numai de dragul călăului său s-a abătut pe la kalhurani. Ce urmăreşte, însă, venind aici?

— Răzbunarea, răspunse Pederul.

— Aceasta nu-l privea pe el, ci pe multasim. Apoi se şi afla pe drum când a luat naştere răzbunarea.

— Atunci a venit, poate, pentru a ne ţine cuvântarea pe care am avut plăcerea s-o ascultăm?

— Cu asta n-ai nimerit prea departe alături, dar nici drept

la ţintă. Voia să vă dea alt şeic. Ştiţi ce înseamnă asta? Că a venit la djanicuni cu gândul de a nimici înrâurirea bună pe care o are Ustadul asupra lor. Şi cum a crezut că va reuşi să-şi ajungă scopul? Înainte de toate prin înlăturarea Pederului, a cărui menire este să facă pe djanicuni să înţeleagă buna înrâurire a Ustadului. Credea că va putea face asta, propunând pe Tifl ca şeic.

— Ai văzut cum a fost primită propunerea lui, răspunse Pederul. Aşadar n-avem nevoie să ne mai batem capul cu asta.

— Crezi? El nu s-a dat bătut, ci vrea să se întoarcă în ziua alergării, pentru a mai încerca o dată.

— Nu va reuşi nici atunci. În privinţa asta să n-ai nici o grijă.

— Nici nu am. Când am vorbit adineauri de ţinta pe care n-ai nimerit-o în plin, m-am gândit la altceva şi anume la presupunerea mea de adineauri că Emir-i-Sillan a mai fost pe aici, deşi numai în taină.

— Nu te înşeli — cel puţin în privinţa asta?

— Tot ce se poate, căci n-am nici o dovadă e numai o presupunere. Dar câteodată sunt presupuneri care se adeveresc prin însuşi faptul că iau naştere. V-am atras luarea-aminte asupra faptului că satul vostru nu pare să fie atât de necunoscut „Umbrelor”, cum vă închipuiţi voi.

— Asta ar fi într-adevăr ceva nou pentru noi.

— Pentru mine nu. Ce-a făcut multasimul azi? N-a mai lăsat caii departe de sat, cum face de obicei cineva când nu cunoaşte locurile, ci a descălecat în apropiere.

— Cunoştea locul, fiindcă azi, în timpul zilei, a trecut de două ori pe acolo.

— Asta îmi dă şi mai mult de gândit. Tocmai acolo a dat peste păzitorul care a venit repede să ne înştiinţeze. De ce n-a presupus că mai cu seamă seara va fi un păzitor acolo? Dacă fiul acestuia nu şi-ar fi adus aminte, din întâmplare, de

oile lui, atunci multasimul n-ar fi fost descoperit. Apoi s-a furişat spre partea dinapoia satului, aşa că cunoştea foarte bine poziţia acestuia. Casele şi corturile sunt aşezate pe două rânduri, de-a lungul drumului ce duce la casa Ustadului. Lună nu era. Poate deci cineva cu totul străin de loc, să treacă neobservat? apoi drumul atât de întortocheat spre „Casa înaltă”! Îl cunosc deci. Dacă mai ţin seama şi de lungimea satului, ar fi trebuit cel puţin două ceasuri cuiva, pentru a se furişa până la poartă. De când am stins însă luminile şi până la ivirea multasimului a trecut numai jumătate din timpul ăsta. Prin urmare, drumul trebuie să-i fie bine cunoscut.

— A dovedit că ştie să se furişeze cu foarte mare îndemânare.

— Asta nu schimbă întru nimic lucrurile. Când am vorbit de două ceasuri, am presupus un om care se pricepe foarte bine la furişat, însă călăul nu era singur, ci avea doi însoţitori cu el care, prin faptul că au putut fi prinşi atât de uşor, au dovedit că nu se pricepeau măcar să se ascundă bine. Prin urmare, în noaptea asta n-au venit pentru întâia oară. Îl voi lua pe multasim la cercetare, înainte de a-i da drumul mâine dimineaţă. Poate voi reuşi să aflu ceva de la dânsul.

Obiecţiunile amintite îmi fuseseră făcute de Peder. Acum părea să-şi amintească şi „Ustadul” de ceva, aşa că puse Pederului întrebarea:

— Ce-a fost cu persanul acela străin, care şi-a scrântit piciorul şi pe care l-am îngrijit până când s-a făcut bine? Pentru ce se urcase pe zid?

— Pentru ca să caute antichităţi. Avea o prăvălie la Teheran, unde vindea astfel de lucruri. Era într-o marţi dimineaţă când l-am găsit.

— Dar cu doctorul acela din Hamadan, care într-o luni s-a împotrivit atât de mult să rămână la noi?

— Acesta se rătăcise. A fost găsit după ce se înnoptase şi a fost adus la noi. Nu vroia să rămână cu nici un chip, cu

toate că n-avea nici un motiv să fie atât de grăbit. Aceşti doi oameni nu au nici un amestec, căci nu erau „umbre”, ci oameni cinstiţi. În schimb mi-am adus aminte de altceva. Îţi mai aminteşti de biciul pe care l-a găsit Tifl, când s-a urcat pe ziduri, pentru a căuta cimbru pentru bucătărie?

— Negreşit că da, căci nu e mult de atunci şi biciul acela mai este încă acolo, lângă cărţile mele. Am scris pe un bileţel ziua când a fost găsit, pentru a afla poate pe acela care l-a pierdut. Biciul nu e al nici unuia din djanicuni. Atunci n-am băgat de seamă lucrul ăsta, dar acum îmi dă de gândit. Îţi mai aduci aminte de ceva?

— Nu.

— Nici eu.

— Ajunge şi atât, intervenii eu. Ce naivi şi nerăbdători sunteţi!

— Găseşti şi în faptul acesta o pricină de bănuială? întrebă Ustadul.

— Nu numai una, ci zece, douăzeci de pricini. Mai întâi, te rog să-mi arăţi biciul.

Îl aduse şi văzui că era o biciuşca de călărie. De mâner era atârnat un bileţel, pe care sta scris: „Marţi 9 sefer”. Mânerul era dat cu lac negru şi într-un loc unde crăpase lacul văzui că e de tablă, aşadar gol înăuntru. Măciulia era mare şi grea; pesemne umplută cu plumb. Încercai s-o răsucesc şi reuşii. După ce desfăcui măciulia, văzui scobitura, în care găsii o bucată de mătase neagră pe care o scosei afară. Avea trei găuri: pentru gură şi ochi şi patru sfori pentru a putea fi legată la ceafă.

— Ce e asta? întrebai eu, punându-mi bucata de mătase pe faţă.

— O mască, răspunse Pederul.

— Da, o mască, întări „Ustadul”.

— Şi despre cine am spus că apare mascat în faţa pederilor săi?

— De Emir-i-Sillan, răspunse el.

— A fost găsită marţi. Când e „ziua soldei” de care a vorbit Peder-i-baharatul?

— Luni.

— Şi când n-a vrut să rămână la voi doctorul din Hamadan?

— Într-o luni seara.

— În ce zi a fost găsit negustorul de antichităţi cu piciorul scrântit?

— Marţi dimineaţa.

— Ei bine, nici acum nu vi s-au deschis ochii?

Nu răspunseră nimic, dar mă priviră înmărmuriţi.

— Mai credeţi şi acum că n-a fost nici o „Umbră” pe la noi? urmai eu. Ba e mai rău chiar decât mi-am închipuit.

— Mai rău? repetă Ustadul cuvintele mele.

— Da, din nefericire. Trei luni de-a rândul; gândiţi-vă numai!

— Vorbeşte mai lămurit, mă îndemnă el.

— Mai lămurit? Lunea e doar ziua de întrunire a pederilor!

— Dumnezeule! Ce vrei să spui cu asta?! Ar fi îngrozitor!

— Totuşi aşa este. Nu numai că au fost „Umbre”, dar vin în chip regulat. Da, căpeteniile „Umbrelor” care se numesc pederani, îşi ţin întrunirile, în ziua soldei, în ţinutul vostru, pesemne în ruinele unde a fost găsit biciul.

Nici nu se poate descrie impresia pe care o făcură cuvintele mele. Se părea că cei doi îşi pierduseră graiul.

— La aceste întruniri „Prinţul Umbrelor” obişnuieşte să vină în persoană, urmai eu. A fost deci aici şi cum nu lasă niciodată să i se vadă faţa, a purtat masca asta. Biciul acesta e al lui. Sau l-a pierdut, sau l-a uitat. Pesemne că nu l-a găsit din pricina întunericului şi nu putea să aştepte până când avea să se lumineze de ziuă, căci ar fi fost văzut de voi. Doctorul din Hamadan a venit călare încoace?

— Nu. Când a fost găsit, era pe jos, răspunse Pederul.

— Dar nu se putea să fi venit pe jos tocmai de la Hamadan!

— Bineînţeles că nu. Avea un cal.

— Unde?

— Îl lăsase priponit departe de sat, pe malul eleşteului.

— Presupui că şi negustorul de antichităţi a avut un cal?

— Da.

— Unde era?

— În acelaşi loc.

— Mi-am închipuit eu aşa ceva. Şi faptul ăsta nu v-a bătut la ochi?

— Nu putea să fie o întâmplare?

— Nu există întâmplare. Totul se face cu scop şi cu voinţă. Şi chiar dacă ar exista întâmplare, în aceste două cazuri nu poate fi vorba de ea. Cei doi cai n-au fost lăsaţi din întâmplare acolo unde au fost găsiţi, ci cu gândul de a-i ascunde privirilor voastre. Când vin pederanii, după un drum atât de lung, trebuie să se îngrijească în primul rând să-şi adape caii. De aceea se duc la iaz, probabil întotdeauna la acelaşi loc. Mă voi duce să-l examinez.

— Pot să te însoţesc? mă întrebă el.

— Da, însă să nu spui nimănui nimic.

— De ce nu?

— Ar putea s-o afle „Umbrele” care locuiesc în sat.

— Effendi, eşti... eram cât p-aci să spun: nebun. Te gândeşti la lucruri care nu sunt cu putinţă.

Era foarte tulburat, dar cu atât mai liniştit vorbii eu:

— Sunt încredinţat că ceea ce bănuiesc nu s-ar putea întâmpla, dacă duşmanii n-ar avea ajutoare aici.

— Dacă ar fi aşa cum spui, atunci ei ar fi avut grijă de acela care şi-a scrântit piciorul, precum şi de cel ce se rătăcise în timpul nopţii.

— Se rătăcise oare cu adevărat? A spus aşa, când a fost prins. Cine descăleca atât de aproape de sat şi-şi duce calul

la adăpat pe malul lacului, nu vrea să fie văzut şi în nici un caz nu s-ar putea rătăci, deoarece avea corturile şi casele înaintea nasului. Apoi când cineva caută antichităţi prin ruine, n-o face în timpul nopţii, după ce şi-a ascuns calul cu atâta grijă. Dimpotrivă, vine în timpul zilei şi, ca străin, ar cere informaţii şi voie să caute, rugând să i se dea o călăuză. Aţi fost de o naivitate într-adevăr copilărească. Spui că „Umbrele” de aici ar fi dat ajutor negustorului de antichităţi. Eu cred însă că n-au avut cunoştinţă de accidentul acestuia.

— Cu toate acestea nu pot împărtăşi bănuiala ta. La noi nu există nici un om care să aibă inelul „Umbrelor”.

— Eşti atât de sigur?

— N-aş putea să jur, ştiu numai că n-am văzut nici un inel cu semnul „Umbrelor”.

— Nici nu e nevoie, căci nu toate „Umbrele” au câte un inel, dar cine are unul e fără îndoială o „Umbră”. Tot aşa nu se poate spune că un soldat care n-are „medalia bărbăţiei” nu e soldat.

— S-ar putea să fie cum spui. Crezi, deci, că inelul nu e un semn de recunoaştere, ci o răsplată?

— Da, căci „Prinţul Umbrelor” se va feri să dea un inel acelora care nu s-au distins prin vreo faptă deosebită. Dacă n-au văzut nici o dovadă la vreunul din oamenii tăi, asta încă nu înseamnă că nu există „Umbre” printre ei. Având în vedere şiretenia cu care procedează emirul, e cu putinţă ca cineva să fie o „Umbră” fără să ştie cu hotărâre. Chiar despre tine însuţi nu poţi spune că nu i-ai făcut, poate, cândva un serviciu. Nu vreau să bănuiesc pe nici unul din djanicunii voştri, dar nu poţi susţine că printre supuşii tăi nu sunt decât numai oameni de treabă.

— Din nefericire aşa e. Tot ţinutul acesta a fost ocupat odinioară de „izgoniţi” care se ţineau numai de prădăciuni şi atacau pe toată lumea, fără să ţină seamă de nimeni şi de nimic.

Ustadul, care tăcuse până atunci, interveni şi el spunând:

— Au avut loc cele mai groaznice tâlhării pe care şi le poate închipui cineva şi nimeni nu era sigur de avutul său. „Izgoniţii” jefuiau fără nici o deosebire şi pe bogaţi şi pe săraci, luând acestora din urmă şi cenuşa din vatră. Îşi făcuseră vizuina în ruine, unde se simţeau la adăpost.

— Îi cunosc şi eu destul de bine, căci am avut de a face cu ei, când s-au dat drept dinaruni şi au voit să mă prade şi pe mine de tot ce aveam asupra mea, spusei eu.

— Poţi deci să-ţi închipui ce ură au împotriva mea, fiindcă i-am gonit din ţinuturile astea. Cunoşti doar atacul din urmă, pe care l-au dat împotriva noastră. Nu mi-a fost uşor să scap de ei, căci s-au împotrivit şi am dus lupte crâncene cu dânşii. Când au văzut că nu mai pot face nimic cu forţa, s-au folosit de vicleşuguri şi mereu am fost urmărit de gândul că în ruine trebuie să mai fie ceva ce îi atrage, ceva asemănător cu ce-aţi descoperit voi la Birs Nimrud. Multă vreme am mai găsit urme de paşi străini în ruine şi chiar în timpul din urmă au venit oameni care vroiau să se statornicească în ţinutul acesta, dar pe care i-am gonit, după ce i-am cercetat mai de aproape. Între ei erau şi rude ale câtorva djanicuni, care nici până acum numi-au iertat că nu le-am lăsat neamurile să rămână aici. Se prea poate, deci, să ai dreptate, când spui că şi printre djanicuni ar putea să fie şi „Umbre”.

— Vorbele tale mă fac să-mi pun iar întrebarea: „Ce caută Mirza aici?” De ce ţine atât de mult la ţinutul acesta, încât uită de toată prevederea şi vrea cu tot dinadinsul să-şi recâştige înrâurirea pe care a avut-o înainte?

— Nu ştiu. Pot avea cel mult o bănuială, dar nu văd încă lucrurile destul de lămurit.

— Aminteşte-ţi de vorbele sale. A avut chiar îndrăzneala să-şi dea pe faţă planul. El vrea să nimicească starea de înflorire în care ai adus pe djanicuni, pentru a-şi putea face mendrele mai departe.

— Aşa trebuie să fie, răspunse Ustadul. Mi-am dat toată osteneala să îmbunătăţesc soarta djanicunilor şi de multe ori m-am întrebat dacă străduinţele mele nu vor fi zadarnice, căci prea mulţi erau cei răi şi găsiseră un adăpost bun în întunericul ruinelor. Totuşi lumina e mai puternică decât întunericul şi dacă reuşeam s-o duc în vizuina lor, atunci ticăloşii trebuiau să iasă la lumina zilei, unde putea să-i recunoască oricine şi să se ferească de ei.

Ustadul făcu o pauză şi Pederul adăugă:

— Ai şi reuşit să înfăptuieşti ceea ce ai spus acum. Noi nu te cunoşteam încă şi ai pătruns singur în ruine, fără să ai vreun ajutor din partea nimănui, dar tocmai prin îndrăzneala asta ai câştigat inimile noastre.

— A fost, mult mai uşor decât şi-ar fi putut închipui cineva, zise el zâmbind. Nu m-am dus pe furiş, ci ziua, în amiaza mare şi am spus pe fată cine şi ce sunt. Cu atât mai mult au crezut că sunt o „Umbră”, aruncată de la lumina zilei la întuneric, dar nici asta nu m-a putut face să-i înşel. Am scos lumina mea şi am aprins-o fără ca dânşii să se împotrivească; ba se părea chiar, că luminiţa mea le face plăcere, căci prin ea se dovedea că întunericul era foarte adânc şi pentru oamenii de afară servea drept dovadă că cei din ruine ştiu să preţuiască lumina.

Pederul îi curmă vorba:

— Am văzut lumina aceea care ne-a atras şi ne-am dus la ruine. Întâi câte unul, apoi mai mulţi am pătruns înăuntru. Întunericul se împrăştia, căci şi noi veniserăm cu luminile noastre şi toţi răii fugiră de noi. Nu ne sinchisirăm dacă mai rămaseră câţiva ascunşi prin ungherele cele mai întunecate, căci n-aveam de gând să ne aşezăm în ruine, ci la lumina zilei. Aşa am şi făcut şi până în ziua de azi n-am avut nici o pricină să ne căim.

— N-o veţi avea nici de azi înainte, spusei eu. Deocamdată, pentru mine are însemnătate numai faptul că

nu ştii sigur dacă atunci au mai rămas „izgoniţi” pe care nu i-aţi putut găsi. N-aţi cercetat ruinele cu de-amănuntul?

— Ba da, pe cât a fost cu putinţă. Sunt însă şi ganguri vechi, pe jumătate astupate, în care n-am pătruns fiindcă n-aveam nici un motiv care să ne silească s-o facem. Alcătuirea satului ne dădea atât de mult de lucru, încât n-am avut timp să desfundăm gropile acelea vechi.

— Bine, să lăsăm deocamdată asta, căci trebuie să ne ocupăm de Emir-i-Sillan. S-a lăudat, fără sfială, că „izgoniţii” sunt sub ocrotirea sa şi a spus că stă în puterea lui să vă ia înapoi, cu ajutorul soldaţilor, fostul ţinut al „izgoniţilor”. A mai spus încă, dacă îmi amintesc bine, că va renunţa la asta, dacă îl veţi lăsa să capete oarecare înrâurire asupra voastră. Pentru ce? Trebuie să aibă un anumit scop. Se bizuie oare pe faptul că nu cunoaşteţi încă anumite părţi ale ruinelor? Când voi avea timp, va trebui să lămurim lucrul acesta. Deocamdată trebuie să ţinem seamă de faptul că Emir-i-Sillan socoteşte ţinutul vostru ca bază pentru planurile lui şi se poate prea bine ca ruinele de aici să aibă pentru el o însemnătate şi mai mare decât acelea de la Birs Nimrud. Se pare că înfăptuirea planurilor sale se apropie de ţintă, căci dacă n-ar fi aşa, n-ar fi venit el însuşi şi făţiş şi încă mai puţin s-ar fi încumetat să spună deschis ce vrea de la voi.

— Poate dai lucrurilor o mai mare însemnătate decât o au într-adevăr, mă întrerupse Ustadul.

— Nu cred, căci am chibzuit totul în linişte. Mirza a spus astăzi lucruri pe care nu le spune cineva, decât atunci când e sigur de situaţie. De ce, de pildă, s-a învoit să ia parte la alergări? Ce scop au pentru el aceste alergări? Numai pentru a câştiga de la voi câţiva cai şi câteva cămile? Crezi aşa ceva? Sau mai curând, pentru că în felul acesta are prilejul să stea câtva timp aici, fără să bată la ochi? Trebuie să fim cu băgare de seamă şi nădăjduiesc că vom reuşi să descoperim ce gând are. Ai crezut că exagerez, dar nu uita cu cine avem

de-a face. Dacă un om ca Ahriman Mirza vorbeşte aşa cum a vorbit el, poţi fi încredinţat că sunt în joc lucruri de mare însemnătate şi nu numai pentru tine şi djanicunii tăi.

— Vrei să mă sperii, effendi? mă întrebă el, plin de îngrijorare.

— Nu, ci vreau numai să-ţi dovedesc că trebuie să fim cu mare băgare de seamă. Dacă Mirza va urma să fie atât de limbut ca astăzi, atunci nu mi-e teamă. Nu trebuie însă să simtă că i-am priceput gândul. De aceea nu trebuie să-i stingherim planul pe care îl are împotriva lui Djafar Mirza, decât atunci când va veni timpul nimerit. Vom închide deci iar scrisoarea către multasim, pe care acesta trebuie s-o primească neapărat.

— Pe ce cale?

— Pe orice cale care îl va lăsa în îndoială asupra persoanei care a adus-o.

— Asta aş putea s-o fac eu foarte uşor la Ispahan, căci acolo locuieşte.

— Da, e bine şi aşa. Eu însă voi copia îndată scrisoarea şi alfabetul, căci ne va fi de folos mai târziu să avem o copie după ele.

Transcrisei conţinutul în carnetul meu, iar după ce isprăvii, Ustadul mă întrebă:

— Se poate întâmpla să-l întâlnesc pe Djafar Mirza la Ispahan. Să nu-i spun nimic?

— Nu. Ţin să nu ştie, astfel ca Ahriman Mirza să nu observe nimic. Acesta îl va face să vină încoace, sub un pretext sau altul şi atunci Ahriman se va folosi de prilejul de a da asupra noastră vina omorului, prilej pe care nu-l va lăsa să-i scape. Lui Djafar îi vei spune numai că sunt aici. Când va afla asta, va veni negreşit. Atunci vom fi mai bine informaţi şi îi voi putea spune lucruri mai precise, pe când acum n-avem decât presupuneri.

— Vorbind de încercarea ce o vor face de a atrage pe

Djafar la alergări, mi-am adus aminte că el are calul cel mai bun din întreaga Persie.

— Cred că exagerezi, spusei eu.

— Ba deloc, e adevărat.

— În orice caz nu cred să fie din herghelia lui.

— Nu; e un dar al şahinşahului.

— Djafar îl va strica fiindcă el nu e călăreţ bun şi nici nu va deveni vreodată. Mi-am dat seama de asta când l-am cunoscut.

— Eşti cunoscător şi totuşi n-ai dreptate. Calul de care vorbesc n-a fost stricat de nimeni, căci n-a fost călărit încă.

— De ce?

— Motivul e pe atât de simplu, pe cât e de necrezut. Calul nu lasă pe nimeni să-l încalece.

— Ei aş! strigai eu neîncrezător. În Persia sunt doar călăreţi destul de buni.

— Da; şi cei mai buni, cei mai îndrăzneţi au încercat, dar în zadar.

— Nu lasă pe nimeni să-l încalece, sau îl aruncă jos pe acela care l-a încălecat?

— Nici una, nici alta. Lasă pe oricine să-l încalece şi nici nu aruncă pe nimeni jos. Stă ca un miel, dar nu porneşte din loc, nu face nici un pas. Nu poate fi urnit nici cu biciul, nici cu dezmierdări.

— Dar când e dus de căpăstru, cât timp lasă pe cineva în spinare?

— Atunci merge cât timp este condus, dar nici un pas mai departe. M-am întrebat chiar dacă e din născare aşa, sau a fost anume dresat.

— Prin dresare nu se poate obţine nimic la ce se împotriveşte natura. Calul lui Djafar trebuie să fi fost crescut cu multă dragoste şi blândeţe. De la stăpânitorul vostru a primit el acest „Syrr”, care tot numai prin dragoste şi blândeţe va putea fi cârmuit.

— Ai spus cuvântul „Syrr”? Foarte ciudat, zise el.

— De ce?

— Fiindcă ăsta şi este numele calului. Ai auzit cumva de el, sau ai întrebuinţat cuvântul numai din întâmplare?

— Ştii că pentru mine nu există cuvântul întâmplare. De altminteri nu ştiam nimic de calul acesta.

— N-ai să susţii că ai găsit numele prin voinţa lui Dumnezeu? Iartă-mi vorba, dar ar fi caraghios.

— Nu susţin, nu presupun şi nu deduc nimic, repet numai că pentru mine nu există întâmplarea. Cine are ochii deschişi, ştie să descopere firele tainice ale multor întâmplări.

— Fire tainice între tine şi acest „Syrr”? spuse el râzând. Effendi, effendi, ce credinţă în minuni!

— Cine altul a legat firele, decât tu însuţi? răspunsei eu la fel de vesel. Ai pus accentul pe un cuvânt la care nu m-am gândit. Dacă acesta provine de la tine, asta o vom afla. Oare Djafar nu i-o fi vorbit niciodată şahului despre acest secret?

— Ba da; mi-a spus şi mie că i-a vorbit. Stăpânitorul l-a întrebat odată cum îi merge calului şi Djafar i-a povestit despre nenumăratele încercări făcute pentru a-l încăleca şi rămase zadarnice. Şahul a zâmbit şi a spus: „Când va veni acela care trebuie, atunci calul se va supune şi va asculta, dar numai de dânsul. E «Syrr» -ul meu şi nici un om nu-l va putea descoperi.” Djafar n-a înţeles aceste cuvinte şi nici eu. Tu ce crezi, effendi?

— Nimic. „Syrr” înseamnă taină, ba chiar mister. S-o respectăm, să nu ne atingem de ea, căci asta e voinţa Stăpânitorului.

— Bine, atunci să încheiem pentru astăzi convorbirea noastră. Dă-mi voie să te conduc în odaia ta. Apoi, întorcându-se către Peder, adăugă: îndată ce scrisoarea către ofiţerul din Bagdad va fi gata, pregăteşte cele trebuincioase pentru plecarea trimişilor care se vor duce să-l aducă împreună cu servitorul său, căci nu se va hotărî să vină fără

el. Pentru grăsunul de Kepek vor trebui să ia o cămilă cu baldachin, căci orice alt mod de a călători ar fi un chin pentru el.

Ne despărţirăm de şeic, care coborî scara, iar Ustadul luă o lumânare pentru a-mi lumina calea.

Când am ieşit din camera lui şi am avut în faţă uşa magaziei cu vechituri, spre mirarea mea o deschise şi intră în ea.

— Vino, effendi, îmi spuse el. Apropie-te.

— Pentru ce? îl întrebai.

— Mi-ai dăruit mie aceste obiecte; o ştiu prea bine. Dar ce e al meu este şi al tău! Poate nu aveam dreptul la toate acestea, dar nu am rezistat impulsului de a te supune la examen. Ei bine, ai corespuns, ai reuşit la examen. Mai bine, mult mai bine decât m-aş fi aşteptat! Dăruindu-mi toate acestea, te-ai lepădat de ceva. Ce anume... asta ai să constaţi tu însuţi. Iar eu, punându-le la dispoziţia ta, oricând şi ori de câte ori o doreşti, fac un lucru care ar trebui să-ţi producă o bucurie fără margini. Ai venit la mine dintr-o ţară în care nu există drumuri sigure? Vrei să-ţi atingi ţelul aici numai zburând? Ştiu că teama îţi este total necunoscută. Dar ai grijă, nu-ţi urni picioarele de pe un teren sigur! Încă nu te afli acasă la tine! Nu poţi să te lipseşti de arme. Ţine seama de acest avertisment! După ce te-am supus examenului, am dobândit dreptul, dar şi obligaţia, să-ţi vorbesc pe acest ton grav!

Ridică mâna şi mă ameninţă, în mod amical, cu degetul.

Am simţit, deodată, ca şi cum o imensă bucurie m-ar fi cuprins. L-am apucat de mâna întinsă spre mine şi l-am tras afară, am închis uşa şi i-am spus:

— Vino repede, să ieşim de aici şi să urcăm la mine. Trebuie să-ţi spun ceva!

— Ce anume? mă întrebă el.

— O mărturisire. Vino! Mă bucur atât de mult!

— O mărturisire? Şi mi-o faci bucuros?

— Da! Este o izbândă, o izbândă interioară pe care ai obţinut-o asupra ta şi a mea, deci a amândurora!

Ustadul mă urmă în odaia mea. Ajunşi acolo îi luai din mână lampa pe care el trebuise s-o stingă din cauza persanilor şi o aprinsei din nou. L-am rugat să stea în picioare în, faţa mea şi, privindu-l în ochi, i-am spus:

— Mi s-a întâmplat aidoma cum i se întâmplă câte unui om cu spiritul său. El nu-l cunoaşte până ce nu i se arată un duşman. Nu ştiam nimic despre tine, până ce mussabanii nu m-au adus pe acele meleaguri unde am auzit, pentru prima dată, numele de Ustad. Se vorbea despre tine ca despre un om „plin de taine”, despre care „nu e voie să spui nimic rău”. Se părea că nu numai se temeau de tine, dar te şi stimau, după cum, în acelaşi timp, îţi purtau duşmănie, deoarece, ca nişte „nefericiţi” ce erau, trebuiau să te urască. După aceea l-am întâlnit pe Peder, care nu mi-a acordat încredere. El a încercat să fugă de mine; dar eu, cu calul meu, am reuşit să-l ajung din urmă, el călărind calul tău. Era ca în acea plimbare călare din zori din povestirea Danysehei, în care cel mai rapid cal al spiritului omenesc este întrecut de calul alb-argintiu al sufletului omenesc. Atunci când l-am prins din urmă şi am vorbit cu el, am auzit pentru a doua oară despre tine. Am început, în închipuire, să-mi construiesc imaginea ta. Atunci m-a doborât boala aceea cumplită de care m-am vindecat, aici, la tine. Zăceam fără cunoştinţă, cu spiritul inactiv. Am început apoi să-mi revin. Am simţit o mână pe fruntea mea şi parcă din ea iradia o putere imaterială şi îmi pătrundea în tot trupul. Şi o voce adâncă îmi grăia cuvintele: „Domnul să-ţi ocrotească intrarea şi ieşirea ta, de acum şi până în veci. Amin!”

— Acela eram eu, spuse Ustadul.

— Da, tu erai acela. Ai venit de multe ori şi cât timp nu eram treaz. Şi atunci am avut un vis. Sau a fost o închipuire?

Mă găseam în Haine Mamre, la stejarul lui Abraham şi patriarhul, cu statura sa impunătoare şi ochii luminaţi, a păşit spre mine, întâmpinându-mă cu salutul: „Pacea să fie cu tine!”. Şi când am deschis ochii stăteai în faţa mea, întinzându-ţi mâna deasupra capului meu, în semn de binecuvântare, spunându-mi aceleaşi cuvinte. De aceea ai întruchipat tu în visele mele, din timpul bolii şi convalescenţei, figura acelui chaldean emigrat căruia Domnul i-a făcut odinioară făgăduiala: „Am să fac din tine un popor mare”. Şi atunci când mi-am revenit într-atât încât să mă pot ridica şi să stau afară, pe verandă, ai venit la mine şi ceea ce mi-ai spus atunci era în spiritul *Vechiului Testament*. Acum a sosit şi ziua mulţumirii. Dacă ai fi putut creşte şi mai mult în ochii mei, atunci aceasta se putea petrece numai acolo, în „biserica” voastră. Acolo tu te-ai prezentat nu numai ca egalul lui Ahriman, ci ca fiind mai puternic decât el. M-am uitat în sus, spre tine, aş putea spune aproape uimit. Creştea în inima mea dorinţa de a fi tot atât de mare şi de curat ca tine. Acesta a fost motivul pentru care am făcut atunci acea spovedanie, care trebuia să mă elibereze. Vroiam să fiu demn de tine, în interiorul meu!

— Dragul meu prieten! strigă el emoţionat.

— Aşteaptă, îl rugai eu şi ascultă mai departe! Se lăsase seara. Se instalaseră umbre întunecate. Tu le-ai trezit din timpuri apuse şi le-ai prăvălit, din păcate, peste prezentul tău. Lumina dispăru. Aproape că nu te mai vedeam. Te-ai lăsat acoperit de nălucile tale. Ele au crescut enorm! Tu, în schimb, te-ai făcut din ce în ce mai mic în ochii mei, da, tot mai mic! Încercam din răsputeri să mă opun acestei schimbări, dar totul era în zadar. Nu vroiam să las să dispară statura înaltă a personalităţii tale. Dar tu acţionai şi rosteai tot felul de cuvinte care nu puteau decât să te micşoreze, să te facă invizibil. Pentru mine încetai să mai fii „Abraham cel turnat din bronz”, din care nu puteau să se hrănească

nălucile tale şi pe care nu-l putea cutremura nici un fel de ruşine. Te transformaseşi în acel iepure iute de picior, care, atunci când se lasă umbra vreunui pom, la asfinţitul soarelui, peste vizuina sa, o ia repede la fugă şi care, orbit de spaimă, aleargă îngrozit să-şi salveze laşitatea în desişul pădurii.

— *Maşallah!* se minună Ustadul. Asta a fost impresia pe care ţi-am făcut-o, numai asta?

— Da, răspunsei eu.

— Cum se poate oare aşa ceva?

— Cum se poate? Spune mai bine că era inevitabil! Spuneai mai înainte că eu nu cunosc teama. E un lucru pe care aproape că îl dispreţuiesc. Nu pot s-o înţeleg. Dar deodată văd statura aceea înaltă, turnată parcă de propria mână, aşezată la locul cuvenit, pe un soclu de granit solid, sărind de pe această stâncă sigură şi luând-o la fugă, fără noimă! Şi în faţa cui? În faţa propriei sale năluciri! Nu bănuieşti ce am simţit eu atunci? Nu bănuieşti că trebuie să te fi distrus în mine? Cât de tristă era cavalcada prin paradisul gândurilor!

La aceste cuvinte, Ustadul îşi lăsă capul în jos şi stătu o clipă nemişcat, tăcut. Deodată îşi ridică privirea şi spuse:

— Asta a fost o lovitură cumplită! Dar nu ştii cât îţi sunt de recunoscător pentru ea! Simt că se face lumină în mine. Vezi tu fantasmele care se depărtează de mine, ies pe uşă şi încearcă să dispară? Nu le vezi? Nici eu! Dar simt că asta o să facă până la urmă, căci tu le-ai zgâlţâit bine de tot şi vor trebui să mă părăsească. Tot ce mi-ai spus este adevărat. Mai spune-mi, însă, un lucru: crezi că am atâta putere interioară, încât să pot redeveni ce am fost pentru tine înainte de seara asta?

— Da! Aproape că ai şi izbutit. Am vorbit de spovedania mea şi totodată de bucuria mea de dinaintea venirii noastre aici, sus. Prima, adică spovedania ţi-am făcut-o eu. Cea de a doua, adică bucuria, s-o împărţi acum cu mine.

— Bucurie? În ce privinţă?

— În legătură cu tine, în ce te priveşte. Adu-ţi aminte cu câtă severitate mi-ai vorbit în încăperea de jos! Acela a fost bărbatul din bronz, sau mai precis din granit. Numai era cel care fuge îngrozit de fantasme. Îţi redobândiseşi personalitatea. Puseseşi din nou piciorul pe soclul de piatră. Te rog, urcă-te din nou pe locul dinainte, ce ţi se cuvine! Crede-mă, nu există în lume nici o fantasmă care să merite să-ţi întorci capul înapoi!

— Să-ţi întorci capul înapoi! repetă el cuvintele mele. Şi tocmai ţie, ţie vreau eu să-ţi înfăţişez fantasmele mele. Vino, să ieşim afară! Vreau să-ţi arăt unde s-au ascuns ele! Văd pe faţa ta că bănuieşti ce urmăresc să fac. Eşti bucuros. Ochii tăi grăiesc în locul tău. Ai vorbit de o victorie pe care am obţinut-o asupra ta. Acum însă tu ai obţinut una şi mai mare în privinţa mea: victoria asupra acelora care m-au înfrânt odinioară, asupra tuturora. Te rog încă o dată: hai să ieşim de aici!

Luă lampa şi mă conduse afară, în biblioteca sa. Acolo, o aşeză pe o masă şi îşi reluă idea:

— Aici am tot avut de gând să-ţi vorbesc ore în şir. Poate că nu ajungeam la sfârşitul povestirii nici până la ziuă. Dar acum o să termin repede, o să-ţi spun totul pe scurt, aşa cum se cuvine.

Îmi arătă un rând întreg de cărţi, legate la fel şi continuă:

— Aici se află spiritul meu, împărţit în volume numerotate cu grijă, cum se obişnuieşte. Uită-te la ele şi vezi dacă au şi suflet!

Întinsei mâna să iau un volum. Dar el mă rugă:

— Nu acum! Ai tot timpul după aceea, când voi fi plecat în călătorie şi nu te va tulbura nimeni. Am să-ţi mai arăt şi altele. Am vrut să-ţi explic în ce scop am scris aceste cărţi. Dar am renunţat, pentru că acum gândesc altfel decât acum o oră. Tu ai să le citeşti şi când spun asta este ca şi cum aş

spune: ai să le înţelegi şi pe ele şi pe mine. Sunt schiţe, lucrări pregătitoare, studii, menite să mă pregătească pe mine şi pe cititorii mei. Pentru ce anume să-i pregătească? Deocamdată nu-ţi destăinui nimic. Vei înţelege prin acţiune concretă, citind. Dar spune-mi, crezi că există oameni care să fie atât de nepricepuţi încât să considere nişte schiţe, nişte creionări preliminare, fugare, ale unui pictor drept opere încheiate? Nu? Imposibil! Înseamnă atunci că eu aş fi un artist de prim rang, se pare, căci n-a existat nici un critic care să mi le aprecieze ca pe nişte porumbei ce plutesc cu uşurinţă în văzduh.

— Un artist de prim rang! intervenii eu. Ironia este aici cu totul de prisos. Nu s-a înţeles gunguritul porumbeilor tăi, deoarece s-a auzit doar atunci când nu se topise gheaţa iernii şi pentru că nu cântau după portativ! Asta e ceea ce te amărăşte?

Ustadul se uită la mine. Mai întâi mirat, apoi îngândurat, iar la urmă zâmbind:

— Bine ar fi dacă aş poseda aurul vesel care sclipeşte acum în lumina ochilor tăi! exclamă el. După care adăugă, arătând spre pereţii încăperii: priveşte aici scrisorile! Lăzi întregi! Aşa mi se scria mie. Era numai iubire în ele! Tot aici, însă, ziarele din lăzile celelalte sunt pline de ura cu care urmăreau să mă nimicească. Am reuşit să mă eschivez, să mă apăr de această ură. Dar am identificat-o şi mi s-a făcut scârbă! I-am aflat cauzele! M-am apărat, apărat, apărat!

— Cu ce rezultat? îl întrebai eu.

— Trebuia totuşi să plec, să plec! Ultimele mele cuvinte, adresate celor pe care trebuia să-i evit cu orice preţ au fost următoarele: „Sunt doar un biet om. Voi nu vreţi să pricepeţi asta pentru că vă consideraţi supraoameni. Când asemenea «zei» mă duc pe furiş la locul de execuţie, îmi port fără să crâcnesc cămaşa de martir. Mă urc spăşit pe rugul aprins de mâna voastră şi mă las botezat de spiritul flăcărilor în care aţi

ars atâtea vieţi. Dar dacă apoi voi nu mă urmaţi, nu vreau să mai am nimic de-a face cu zeitatea voastră, căci, în timp ce eu stau drept în focul purgatoriului, vă văd culcaţi mândri pe ai mei lauri. „Las flăcările să mă înconjoare, metalul purificându-mă prin foc, spunând călăilor din preajmă: N-aş vrea să fiu în locul vostru.”

Ustadul puse la loc ziarul din care citise acest pasaj şi întorcându-se spre mine mă întrebă:

— Ştii la cine mă gândesc citind aceste ultime rânduri? La Ghulam el Multasim, „călăul” lui Mirza. La fel de goale ca el zac aici şi gândurile mele, în faţa ochilor mei spirituali. Şi ele erau unse cu alifia care transformă fiecare fiinţă omenească în tipar, în şarpe. Ai să-i cunoşti şi tu pe toţi, da, pe toţi! Aici zac ei. Dar ai timp destul pentru citit!

— Eu? Să citesc? Ce să citesc? întrebai.

— Articolele acestea de ziar privitoare la mine.

Mă apucă un râs la auzul cuvintelor sale, un râs atât de puternic, încât îl văzui tresărind stingherit.

— De unde atâta veselie? mă întrebă el.

— De unde? Mă mai întrebi? Când îmi imaginez tabloul straniu care tocmai îţi trecea prin faţa ochilor, nu pot să nu mă gândesc la acele, pagini vesele” ce persiflează infirmităţi spirituale! Şi ar însemna o autopersiflare dacă aş vrea să mă întorc în acea mocirlă din care am reuşit de mult să mă salvez. Într-una din acele „pagini vesele” s-a publicat, la un moment dat, un tablou plin de umor al acestei mocirle. Era plină de amfibii cu boturile larg deschise. Un om păşea prin balta acoperită de spumă. Dedesubtul desenului se putea citi: „Să ne croim drum prin mocirla vieţii. Şi dacă în cale ne împroaşcă apele tulburi, or să orăcăie toate broaştele din mâl despre faptele noastre rele!”.

Şi acum spune-mi cinstit, prietene! Îmi ceri în mod serios să ascult din nou această zdrăngăneală arhicunoscută? Când am ieşit cândva din mocirlă, m-am întors şi am râs din toată

inima de batracienii care se chinuiau să-mi arate cine şi ce sunt ei. Acesta este tabloul comic ce mi s-a înfăţişat când îmi vorbeai despre lectura maculaturilor amintite. Mă înţelegi acum?

— Da, răspunse el. Înţeleg chiar mai mult decât îţi închipui!

— Atunci să vedem dacă este adevărat. Am o rugăminte.

— Anume ce?

— Dăruieşte-mi mie aceste ziare!

— Dar ce vrei să faci cu ele?

— Să le ard! Niciodată nu am obişnuit să păstrez asemenea lucruri şi cu atât mai puţin să le citesc. De îndată ce le primesc, ele zboară pe foc. În felul acesta nu-mi apare nici o îndoială, nici o fantasmă nu mă chinuie. Vreau să te eliberez şi pe tine de ale tale. Îmi îndeplineşti dorinţa?

Ustadul merse atunci din dulap în dulap şi, atingând cu piciorul vrafurile de ziare, zise:

— Acestea sunt Furiile pe care ţi le-am descris. Ele mint cu neruşinare! Aici sunt cârtiţele bucuroase de paguba altuia, precum şi acei săraci la minte care se jură pe Dumnezeu că ar fi nevinovaţi, în timp ce copiază mereu fără să fi inventat nimic, sau aşa-numiţii buni prieteni care, dorind să te salveze, acţionează cu o asemenea nepricepere, încât te păgubesc mai mult decât toţi ceilalţi laolaltă. Ţi-i fac cadou pe toţi. Ia-i! Arde-i! Ai dreptate! Vreau să fac o treabă bună!

— Îi voi arde, nici o grijă! îl asigurai eu. Nu ţi-i dau înapoi!

— Sunt sigur de asta. Văd că iei lucrurile în serios. Ca şi mine de altfel. Vreau, în sfârşit, să am sufletul curat şi liber.

— Îţi mulţumesc! În fine, vrei să-ţi limpezeşti sufletul. Ştii tu ce-ai spus cu aceste cuvinte? Spirite sau suflete libere, cum vrei să le zici, nu există. Cel care zace în lanţuri poate fi o inteligenţă, dar niciodată un spirit. Deci vrei să nu mai fii o fiinţă gânditoare, robul unor reguli prescrise de oameni, ci un spirit, căruia aceste reguli îi stau la dispoziţie numai în

măsura în care corespund cu propriile sale căi. Vrei să devii una din acele persoane care-şi hotărăsc singure soarta şi care aparţin, cum am spus mai înainte, celei „de-a treia vieţi”. Este o hotărâre foarte importantă, ce-o poţi transpune în realitate numai atunci când vei şti să prefaci. Corpul, cel care te conducea până acum, într-una din slugile tale cele mai ascultătoare şi dacă pe sclavul tău de până acum, sufletul bolnav din tine, ţi-l vei face prieten, singurul tău prieten. Aşa că fii de acum înainte numai spirit şi... caută-ţi sufletul!

Stăteam faţă-n faţă, eu uitându-mă cu speranţă la el şi întrebându-mă dacă mă va înţelege, el privind spre cărţile sale şi cugetând, ca şi cum numai acolo s-ar fi găsit tot ceea ce căutam eu la el.

— Sufletul meu? spuse el. Te-am rugat să-l cauţi în lucrările mele, dacă el ar putea să fie acolo. În ele e suflet, acest lucru îl ştiu cât se poate de sigur!

— Suflet? Numai suflet? Asta e ca şi cum n-ar fi nimic! Sau mai degrabă este tot atât de puţin ca şi cum ai spune „numai spirit”! Tu nu trebuie să ai numai spirit sau numai suflet! Trebuie să fii spirit şi să fii suflet în acelaşi timp! Amândouă unificate ca un întreg în tine, ca lumina şi căldura în flacăra arzândă. Asta înseamnă să fii tu însuţi! Iar trupul să fie doar... fitilul!

— Fitilul! repetă el gânditor. Lumină şi căldură, ca în flacără. Asta înseamnă suflet şi spirit. Trupul omului este nimic, nimic altceva decât fitilul! Dar untdelemnul? Poate am să aflu şi asta! Câte nu mi-ai dezvăluit tu mie! Dar mai sunt multe lucruri neînţelese încă pe deplin sau pe care nu le-am înţeles bine. Poate tocmai pentru că sună atât de simplu. De ce? Şi în mine mai trăieşte restul acelei vechi mândrii, care se laudă cu o castă proprie şi o limbă proprie. Dar am imediat alături sfânta carte a cărţilor, în care spiritul merge în cercetare prin lumi şi prin imperiul cerului şi totuşi grăieşte într-o limbă înţeleasă de orice copil. Oare această simplitate

copilărească, această claritate, a izbucnit brusc în mine ca să-mi pot însuşi statura ta? Te văd stând în faţa mea, de parcă ai fi acea parte din mine care nu poate fi atrasă pe un drum greşit prin nici un fel de salturi dialectice, deoarece grăieşte în limba germană, a adevărului, evitând orice dialect. Atunci când te aud vorbind astfel, ştiu că eşti ca un *alter ego*, numai că mai tânăr, mai flexibil, mai profund, numai în aparenţă dur şi totuşi cu o voinţă pe care nici un alt eu nu-l poate zdruncina, îmi doresc ca tu să rămâi veşnic tânăr, ca şi cum dintre noi doi numai eu ar trebui să îmbătrânesc. Aş putea jura că văd prin tine, ca şi cum ai fi un cristal. Cu toate acestea nu te cunosc în foarte mare măsură. Eşti pentru mine o taină şi poate că aşa ai să şi rămâi. Ai putea să-mi explici de ce?

— Mai întâi lămureşte-te cu tine însuţi şi atunci am să pot. Mai înainte nu! răspunsei eu. În măsura în care te vei lămuri tu, am să-ţi dau şi eu deslușiri. Tu m-ai lăudat acum, dar „lauda”‘ ta e de fapt un blam, atât pentru tine, cât şi pentru mine!

— Asta nu sună din nou a ceva misterios?

Atunci îl apucai de amândouă mâinile şi îl îndemnai:

— Priveşte-mă în faţă!

El mă ascultă şi făcu întocmai.

— Cine sunt eu? îl întrebai.

— Prietenul meu.

— Nu, pentru că eu sunt mai mult, cu mult mai mult decât atât! Te voi întreba altfel: ce sunt eu? Ce sunt eu pentru tine?

El începu să se gândească, dar în zadar. Apoi îmi spuse:

— Nu ştiu. Îmi vin în minte vorbe, dar nici una nu este cea mai potrivită şi nici una nu spune destul!

— Şi totuşi există una! Una mică, un cuvinţel. Şi acela este cel potrivit, care exprimă destul, chiar mai mult decât atât!

— Care?

— Nu ai să-l auzi de la mine! Trebuie să-l găseşti tu singur.

Pentru că dacă ţi l-aş spune eu nu l-ai înţelege. Dar dacă îl vei găsi tu însuţi, ai să-l pricepi.

— Crezi că-l voi afla?

— Da, sunt sigur. Am să te ajut să-l cauţi.

— Când?

— În curând. Poate chiar astăzi, încă înainte de a ne despărţi. Vorbeam despre lumina şi căldura din flacără. Ţi-am oferit şi pilda despre fitil. M-ai întrebat după aceea despre untdelemn. Am vorbit despre spirit şi despre suflet. Dacă tu eşti spiritul, cum te consider eu, trebuie în mod precis să găseşti cuvinţelul!

Acum fusesem mult mai limpede decât înainte; se părea însă că nu se putea desprinde de ideile preconcepute. Se îndreptă spre rafturile pe care erau rânduite lucrările sale, scoase o carte, mi-o aduse şi spuse:

— Dacă spiritul şi sufletul meu s-au găsit aşa unul pe altul, după cum afirmi tu, atunci aceasta s-a întâmplat aici, în aceste pagini. Ele sunt flacără, integral flacără! Priveşte aici!

Deschisei cartea. Volumul nu era tipărit, deci era un manuscris. Pe prima pagină citii: *Calvarul meu*. Eram dezamăgit, dar chiar foarte dezamăgit!

— Este biografia ta? întrebai.

— Da, răspunse el.

— Poate chiar justificarea ta?

— Desigur! Mi-am împlinit o datorie!

— Vai de tine, Ustad, dacă îţi închipui că mai erai dator cu ceva!

— Cât de aspru sună cuvintele tale! Şi cât de sever te uiţi la mine! Am să mă exprim altfel: cu asta eram dator duşmanilor mei, lumii care m-a izgonit din rândurile ei!

La auzul cuvintelor sale am ridicat mâna în semn de avertisment şi i-am spus: „Dacă lumea te alungă, pleacă liniştit şi lasă văicăreala. Prin respingere, ea te-a izbăvit. Poartă-ţi dară toată vina!”

Dacă eşti spirit, într-adevăr spirit, atunci vei înţelege aceste cuvinte şi ele au să te inspire prin adevărul lor, în aşa fel ca să-ţi însemne şi să-ţi devină o adevărată înviere! Sau, cum scrie în *Biblie*, „Lazăre, ia-ţi patul tău şi umblă!”

Făcu ochii mari, ridică mâinile până aproape de frunte, de parcă ar fi vrut să prindă un gând, să-l ţină bine şi spuse:

— Cine a păşit acum spre mine? Cine este acela? Cui mă dai pe mine? Nu văd nimic. Nu aud nimic. Şi totuşi văd, aud şi simt ceva minunat, ceva ca o bucurie fără margini! Simt clar că voi deveni liber! Este ceva spiritual? Ceva sufletesc?

Atunci îi răspunsei:

Dă-mi inima ta! Vreau s-o duc în ceruri
Binecuvântată de Dumnezeu, ţi-o voi aduce înapoi
Să bată de atunci numai în ritm celest
Spre norocul tău şi al meu!

Ustad, reţine bine aceste cuvinte! Întipăreşte-le bine! Să nu le laşi să se îndepărteze de tine!

El închise ochii, ca şi cum nimic din afară n-ar fi trebuit să-i tulbure interiorul. Făcu câţiva paşi spre fereastra deschisă, fără să spună nimic şi se rezemă de ea, privind afară.

Eu mai aveam în mână cartea *Calvarul meu* şi începui s-o răsfoiesc, dând pagină după pagină, dar fără să citesc. Mi-au atras atenţia diferite fraze subliniate. La ele m-am oprit. Da, erau „flăcări”. Ardea în ele o mânie mocnită. Cartea se încheia, pe penultima pagină, cu o poezie:

Am venit la tine în ziua slăvirii Domnului
Şi te-am văzut călărind în triumf prin Salem
Dar tot ce în faţa ta zăcea
Văzui păşind în suita ta

Atunci m-am întors spre Zidul Plângerii

Şi am stat cu fruntea fierbinte rezemată de piatra rece.
În bucuria ta entuziastă aruncai atunci
Doliul meu Deoarece cu tine în cetate intrase şi Iuda

Am venit la tine şi în ziua de Eli-lama[1]
Şi ţi-am văzut capul aplecându-se în durerea morţii.
Şi când gura ta pronunţa Asabthani[2]
Trebuii să mă gândesc la Paştele ce se apropia.

Te urcaseşi odinioară pe acel munte,
Slăvit ca lăcaş al transfigurării şi trebuia să le înfrângi pe amândouă,
Mormânt şi Moarte
În puterea ta ca spirit lipsit de moştenire.

Acum venii la ziua Învierii
Să-ţi spun: pietrele au dispărut.
Ucenicii s-au uitat în mormânt
Şi nu ţi-au găsit leşul.

Să fi rămas spiritul aici în mormânt
De unde de mult trupul înviase?
Scoală-te! Ridică-te! Mai e mult de scris
Dar de acum numai cu... mâna spiritului!

Citii încă o dată şi apoi pentru a treia oară. Ce poezie! Nu mă refer la valoarea ei artistică. Nu ea era cea care mă interesa în mod deosebit. Nu era forma, ci era spiritul care mi se înfăţişa, îl vedeam limpede, cu tot ce putea să-i fie adus ca laudă, dar în acelaşi timp şi cu ce puteam să-i imput. Bărbatul care scrisese aceste rânduri, acela fusese şi cu trupul în

[1]Doamne de ce.
[2]M-ai părăsit.

Ierusalim. Îl vedeam venind prin poarta dinspre Jaffa, păşind drept, pe drumul în trepte care duce jos, spre „Lăcaşul Sfânt”. Dar el nu intenţiona să se ducă acolo, ci o coti spre stânga, prin bazarul strâmt care se întinde până la Poarta Damascului. Acolo o luă spre dreapta, pe „Drumul Calvarului”, în sus, spre Golgota, ale cărui trepte au devenit obiect al fanteziei, deoarece nu se mai cunoaşte exact locul unde se afla. În acest loc se ridică „Zidul Plângerii”. Aici putea fi auzită chemarea spre Mântuire. Acum, însă, unii îşi rănesc până la sânge degetele, zgâriind piatra, numai în speranţa de a primi un bacşiş. Aşa se întâmplă pretutindeni, nu numai în sfântul Ierusalim, căci sufletul omenesc cerşeşte atunci când şi-a pierdut spiritul care-i era călăuză pe urcuşul său anevoios. El însă, acel spirit, se strecoară cercetător prin bazarul vieţii, de pe treapta cea mai joasă, trecând printre căldărari ambulanţi, negustori de mărunţişuri şi cămătari, în căutarea acelui suflet pe care trebuie să-l piardă. Şi dacă nu-l găseşte, iese în afara zidului bătrân al Salemului, umblă şi caută în acele văi deşarte, unde oraşul aruncă stârvurile animalelor moarte, sus, pe Muntele Măslinilor, unde, pe drumul spre Ierihon, se taie berbecii. Şi dacă ajunge aici, sus, pe locul Jebusului de altădată, atunci simte în el o puternică revoltă. Îşi scutură mâinile, în care nu se află nimic, deasupra Salemului şi se jeluieşte într-o dezamăgire dureroasă. „Am venit la tine... şi ce-am găsit?”

Acum stătea acolo, la fereastră, cu spatele întors spre mine. Nu ţinea seama de prezenţa mea, adâncit cum era în sine însuşi. Ultima pagină a *Calvarului său* era încă goală. Cerneală şi pană de scris erau aici, pe masă. Cine era persoana care vorbea în mine? Care îmi poruncea să scriu ceea ce auzeam? Am făcut până la urmă ce mi-a poruncit ea. M-am ţinut strict de tipicul său. Aceeaşi metrică şi acelaşi număr de versuri. Trei strofe, ca şi el. Acelaşi început:

„Am venit...”, „Am venit...”, apoi „Acum vin...”!

Ustadul nu vedea că scriu. Eu terminasem cu scrisul, am închis cartea şi m-am îndepărtat de masă. În acel moment el se întoarse, părăsi fereastra şi se duse acolo unde şezusem şi scrisesem. Se opri locului. Începu să vorbească cu o voce gravă:

— Unde am citit-o? Poate că nici n-am citit-o. Mi s-a povestit cumva? Sau mi-a adus-o un vis? Nu ştiu, deşi este aici, în mine. Acum vreau să ţi-o spun.

Ridică privirea şi se uită la mine. Peste faţa lui trecu, brusc, ca o licărire, după care începu să vorbească tare:

— Avea ochii tăi! Exact aceiaşi ochi, care acum stau în umbră şi totuşi îmi apar atât de luminoşi! Extraordinar! Cugetă o clipă, după care continuă: Era ziua în care cerul se deschisese. Atunci grăi Domnul: Duceţi-vă acolo, pentru izbăvire! Iar ei îi ascultară porunca, ei toţi, cu miile, multe mii. Alături de ei erau şi acei care-mi fuseseră hărăziţi. Era Dşanneh, raza soarelui dumnezeiesc!

Ce cuvânt! Dşanneh! Spiritul lui începu să lucreze limpede, precis şi fără greş. Auzeam şi vedeam că găsise drumul cel drept. El vorbi mai departe:

— Ea mă căuta. Cât de greu eram de găsit! Zăceam în cel mai adânc şi îndepărtat colţ al pământului, la străbuna palidă a mizeriei, acoperit cu totul de mantia ei zdrenţăroasă. Mi-era foame. Era atâta întuneric apăsător sub pătura mea ferfeniţită. Deodată simţii o mânuţă gingaşă cum ridică ţesătura. O rază subţirică de soare se strecură până la mine şi în străfundurile fiinţei mele, acolo unde ajung nervii auzului, ascultai cuvintele dragi, rostite încet: Acum am pus mâna pe tine! Sunt un salut din imperiul ceresc al Domnului şi voi rămâne pentru totdeauna la tine. Sunt sufletul tău. Dar să mă ţii bine, strâns! Ieşi din colţul acesta la lumină, la noi! Dacă vrei să nu mă pierzi, atunci înalţă-ţi spiritul, nu ţi-l coborî. Eu am nevoie de ode închinate Domnului, dar trebuie să evit suflul adâncurilor!

Atunci am aruncat zdrenţele de pe mine şi m-am îndreptat spre lumina zilei, spre căldură, începea lupta! În răstimpuri vedeam în mine ochi limpezi şi blânzi care; însă, deveniră din ce în ce mai tulburi, tot mai tulburi, în timp ce vocile sufleteşti îmi şopteau: „Să ia seama spiritul tău! El nu putea să vadă: zdrenţele erau aripi!„Dar acest spirit se ridica mânios în mine şi îşi valorifica „drepturile sale sfinte”. L-am urmat şi în zilele luptei fără de sfârşit răsuna ruga sufletească până la mari depărtări, până ce nu o mai putui auzi. Nici acei ochi nu i-am mai văzut niciodată. Privirea lor tulbure se stinsese pentru mine!

Aici se opri. Faţa lui exprima o mâhnire adâncă, care-l cotropea, mai mult ca sigur, adesea în ceasurile lui de tihnă. Dar apoi se înveseli din nou, continuând să vorbească:

— Şi atunci ai venit tu! Fără cunoştinţă, bolnav, slab, in convalescenţă! Te-am văzut trecând prin toate aceste etape. Pe măsură ce te refăceai, privirea ta îmi devenea tot mai familiară. Cugetam, tot cugetam... şi, în sfârşit, am descoperit: Dşanneh, raza mea de soare! Poate un om să aibă ochi sufleteşti? Nu întreb! Deoarece am mai întrebat mai înainte, când vroiam să ştiu cine era acela pe care mi-l ofereai. Pe când stăteam, mai adineauri, în faţa ferestrei, s-a făcut tot mai multă lumină în mine. Deocamdată nu e încă lumină deplină, dar va fi, va fi în curând! Effendi, zac şi astăzi într-un colţ adânc şi îndepărtat al pământului. E atât de frig, atât de apăsător aici, sub mantia mea. Simt din nou apropierea străbunilor mei. O să vină oare cineva, ca odinioară, să înlăture de pe mine zdrenţele sufleteşti şi să-mi readucă lumina soarelui meu dumnezeiesc, pe Dşanneh a mea, pe care am pierdut-o în lupta vieţii, pentru că nu am avut grijă de ea?

— Da, îi spusei. Va veni cineva. A şi venit!

— Cine? mă întrebă.

— Eu! Eu sunt acela! Doreşti într-adevăr să dau la o parte

mantia mizeriei sufleteşti de pe tine?

— Da! confirmă el, în timp ce ochii îi străluceau de bucurie.

— Şi ai să goneşti întunericul din tine şi ai să te reîntorci la lumina zilei?

— Desigur, desigur. Cu dragă inimă! Atunci l-am împins de lângă masă, am apucat manuscrisul şi i-am spus:

— Aici zace el! Acesta este el! „Calvarul” tău, biografia ta, justificarea ta, acestea sunt vechile zdrenţe care trebuie să ajungă pe foc, ca şi dulapurile cu maculatură. Te rog să mi le dăruieşti şi pe ele mie!

— Întregul manuscris, chiar întregul manuscris? mă întrebă uimit.

— Da, până la ultima pagină!

— Dar tu nici nu-l cunoşti! Nici nu l-ai citit! Citeşte măcar poezia de la sfârşit!

— Ustad! Ustad! Îţi închipui că ai putea salva prin această poezie întregul manuscris! Da, este adevărat că străbunii tăi sălăşluiesc în tine — sărăcia spirituală, slăbiciunea gândirii înfometate, neputinţa lipsită de vlagă. Crezi cumva că acea poezie îmi este necunoscută? O cunosc mai bine decât tine. Ascultă! Ca să vezi zdrenţele zburând în toate părţile!

Deschisei cartea la penultima pagină şi începui să citesc. Bineînţeles, nu cu tonul cu care ar fi făcut-o el. Al meu era ironic, făţarnic, onctuos, la ultimele patru rânduri chiar sarcastic. Când am terminat, m-am uitat la el.

— Efendi, mă nimiceşti! strigă către mine.

— Nu! Nu pe tine, ci pe străbunii tăi! Crezi cumva că ai putea fi mândru de asemenea străbuni spirituali? Ştiu bine ce fac, dar nu am nici o milă de acele spirite laşe, care smulg soldaţilor romani zdrenţele mantiei Mântuitorului ca să se acopere cu ele, pentru că nu au nici puterea, nici curajul să facă ceea ce le-a cerut El: „Fiecare să-şi ducă crucea şi să mă urmeze!”. Tu ai purtat aceste zdrenţe; era caraghios! Le-ai

purtat în zilele tale de „Eli-lama”, asta era curată aroganţă. Şi acum vrei să le porţi şi în ziua învierii tale! Ce ar însemna asta? Presupusa înviere s-ar transforma într-o profanare de cadavre! Am văzut aici, în manuscrisul tău, pasaje subliniate. Te referi în ele la imperiul ceresc, la spiritualitate! Erai convins că imperiul tău ceresc o să placă oricui altcuiva? Ai vrut să prefaci nişte proşti în fiinţe spirituale care fac pe dos de cum le cere Stăpânul. Vorbeşti despre mâna ta spirituală. Ei bine, vei afla de la mine la ce te poţi aştepta de la această mână! Uite, priveşte!

I-am deschis cartea la ultima pagină şi i-am dat-o. El văzu noile rânduri scrise.

— O poezie! rosti el.

— Răspunsul meu la poezia ta! spusei eu.

— Când ai scris-o?

— În timp ce stăteai la fereastră. Rosteşte-o cu voce tare!

Ustadul începu să citească:

Am venit la tine cu lumina soarelui meu;
Dar nu ne voiai, nici pe mine şi nici pe ea
Te credeai un spirit mare
Şi aruncai în juru-ţi cu darurile acestui spirit.
Tu considerai ca fiind însemnat pentru veşnicie
Ce scrisese mâna omenească pentru ochi omenesc.
Şi ai rămas tu însuti un manuscris
Care stă, netipărit, într-un dulap!
Am venit la tine cu lumina soarelui meu;
Tu credeai, însă, că străluceşti cu propria-ţi lumină
Pâlpâia într-adevăr, dar nu lumina
Şi era scumpă la plată lampa ta.
Vroiai să aprinzi, pe dată, toată lumea
Pentru tine şi pentru spiritualitatea ta prostească;
Dar fitilul s-a prăbuşit în sine

Şi acum te înconjoară întunecimea.

Iar eu vin cu toată strălucirea soarelui
În care spiritele se roagă Domnului lor
Vreau pentru ultima dată
Să te privesc în toată plenitudinea
Nu înţelegi, nici măcar acum şi tu marea minune,
Care este atât de simplă
Atunci te vei stinge, asemenea fitilului din lampă,
Deoarece spiritului tău îi lipseşte orice urmă de lumină!

Începuse să recite pe un ton înalt, puternic şi cu un oarecare iz de reproş în voce. Dar, îndată ce rosti primele versuri, tonul i se mai potoli. Rândurile se succedau mai rar, deoarece gândul i se împotrivea grabei. Apăreau chiar pauze scurte. Figura Ustadului devenea tot mai gravă. Când termină, reciti din nou toată poezia.

Încordarea mea creştea în aşteptarea reacţiei lui. El, însă, nici nu se uită la mine. Nu scoase nici un cuvânt. Se întoarse încet şi se apropie din nou de fereastră. Eu rămăsei pe loc, aşteptând în tăcere. Tăcere era şi în sinea mea. Nu-mi venea nici un gând, nu simţeam nimic. Însă inima îmi bătea grăbită. O auzeam. Exista oare cineva în mine care se ruga, tăcut?

Ustadul se îndepărtă de fereastră. Era oare posibil ca o faţă să se schimbe, într-un timp atât de scurt, în asemenea chip? A lui era parcă iluminată pe dinăuntru. Ochii îi străluceau. Se opri în faţa mea şi rupse încet şi cu grijă, ca să nu o deterioreze, ultima pagină a manuscrisului. Apoi îl aruncă peste umăr, departe de el, încât acesta ajunse tocmai la peretele unde erau stivuite ziarele vechi, strigând cu voce plină de bucurie:

— Aici ai, effendi, totul, absolut totul! „Calvarul”, „biografia” şi, înainte de toate, „Justificarea” pe care nu o

datorez nici unei fiinţe de pe acest pământ. Arde-l cât poţi de repede. Împreună eu tot acest maldăr de ziare! În sfârşit, te-am înţeles:

„Dacă omenirea mă dă afară dintre porţile sale,
Pentru ca pe mine, omul, să mă ţintuiască pe cruce,
Atunci am fost iertat de vina mea,
Dar ea trebuie să-şi mai poarte crucea!”

Ustadul îşi îndreptase din nou statura. Fruntea i se încreţise, anunţând cea mai sfântă şi neiertătoare asprime. Din ochi îi ţâşneau raze de mânie, iar vocea-i răsuna profund când continuă:

— Aveam să-mi urmez calvarul, sau trebuia să-mi provoc prietenii să se ocupe de „bârnele” lor şi nu de „aşchiile” mele? Care dintre monarhi sau dumnezei îi însărcinase să mă judece pe mine? Se aflau oare la o înălţime atât de uriaşă deasupra mea, cât nişte spirite grandioase? Nu! Căci dacă ar fi fost aşa, ele nici nu s-ar fi uitat la mine! Erau nişte fitile, ca şi mine, nimic altceva. De fapt nu aveau nici măcar propriul lor untdelemn, ci se hrăneau dintr-al meu! Şi tocmai asta era ceea ce le caracteriza!

Începu să măsoare camera de la un perete la celălalt, apoi se opri în faţa mea şi-şi continuă rechizitoriul:

— Se spune că mormintele sunt, adesea, locurile de unde izbucnesc lumini înşelătoare. Deci nu sunt nici măcar fitile, ci numai miasme ale descompunerii. Effendi, eu mă trezesc, mă ridic, trebuie să ies din casă afară. M-ai întrebat dacă sunt hotărât să ies la lumina zilei. Ţi-am dat cuvântul şi-am să-l ţin. Acolo, înăuntru, zac zdrenţele, resturile mantalei pe care ai luat-o de pe mine, „justificarea” mea, pe care nu o datoram nimănui, încă înainte de-a o arunca în foc, vreau să-mi iau în mâini partea de viaţă ce-mi aparţine. Simt că-mi recapăt puterea de odinioară. Numai că am pierdut mult timp. Aşa că

am să reîncep de acolo unde m-am oprit cândva, demult:

— Doar mult timp! îl îngânai eu. Ustad, Ustad, nu poţi pierde ceva mai preţios ca timpul! El nu se întoarce niciodată!

— Fii convins că am să recuperez ce e de recuperat!

— Dar şi pentru asta ai nevoie de timp, pe care de asemenea trebuie să-l recuperezi. Unde te-ai oprit odinioară? Acolo unde lucrai sau în locul în care trăiai pe atunci?

— În amândouă. Trebuie, trebuie! Gândeşte-te la poezia cu care ai răspuns poemului meu! Toate celelalte le-am aruncat. Însă foaia pe care sunt scrise versurile tale am păstrat-o. O port la inima mea. Da, ştiu porunca lui Hristos: „iubiţi-vă duşmanii!” şi am să o repet cât timp oi trăi. Dar în acelaşi timp ştiu acum că adevărata iubire pentru duşmani am înţeles-o tot atât de puţin ca şi dragostea în general. Dacă duşmanul se ridică împotriva mea, ca să mă nimicească, atunci trebuie să te ridici împotriva lui cu aceeaşi îndârjire ca şi el, dar numai pentru a-l salva! Aceasta este adevărata iubire pentru duşman! Mâna întinsă pentru fiecare mână întinsă, dar şi pumnul strâns împotriva oricui mi-l arată! Ca să-i menajez pe duşmani, am plecat din ţara mea şi asta a însemnat pentru ei ca şi cum aş fi murit. Ce-am obţinut prin aceasta, pentru mine, cât şi pentru ei? Nimic! De aceea sunt hotărât să mă întorc la ei şi să recuperez ceea ce am pierdut. Vreau să păşesc printre ei acelaşi care am fost şi totuşi ca un altul, în toate privinţele. Am să le arăt...

— ... pumnul? l-am întrerupt eu. Aşa e Ustad?

— Da, confirmă el.

— Şi cu djanicunii tăi, cum rămâne? Ce se va întâmpla cu ei?

Mă uitai cu severitate, întrebător în ochii săi. El şi-i coborî în pământ. Se lăsă o pauză, dar foarte scurtă. Apoi îşi ridică privirea şi-mi răspunse, cu un zâmbet:

— Ce pripeală juvenilă la o asemenea vârstă! Iartă-mă în numele acestor devotaţi ai mei. Cum aş putea să-i părăsesc

pe aceia care niciodată nu m-ar părăsi! Vezi şi tu cum mânia te mână pe drumuri greşite, până şi pe mine, cel atât de circumspect!

— Acesta nu ai fost tu; era umbra ta cea veche. Aparent tot mai mare, fără ca în realitate să fie aşa. Vroiai să te întorci în ţara aceea care ţi-a devenit străină şi în locul acela unde ai încetat să mai scrii? La prima ai renunţat, dar la celălalt?

— Devenită străină, ai spus tu şi ai dreptate! Ţara, probabil şi munca, activitatea!

— Desigur! Pana ta se odihnea, dar nu şi spiritul, iar adevăratul spirit nu cunoaşte drum înapoi. Vreau să-ţi arăt ce ar trebui să scrii. Vino cu mine afară şi ascultă ce-ţi voi spune!

L-am luat de mână şi, traversând camera din mijloc, l-am dus spre terasa de pe acoperiş. În timp ce cu mâna am descris un arc spre depărtări, am continuat:

— Aici se întinde împărăţia ta, aparent minoră, către care ai fost împins de inşi aparent minori. Dar ochii lor au văzut mai bine şi mai limpede decât ai acelora care se considerau înţelepţi. La aceştia din urmă zace trecutul tău, cu care ai încheiat socotelile. Lasă-i să facă ce vor cu el, ce le place! De fapt ei nu sunt nimic altceva decât nişte neguri ale acelor timpuri, ce se estompează tot mai mult şi care rămân în urma noastră, neguri ale acelora care se uită în soare. Şi acest soare se ridică. Priveşte spre răsărit. Ruinele mai zac aici într-un întuneric adânc, dar ceaţa a început să se ridice deasupra mării. O adiere uşoară prevesteşte deja dimineaţa. Crezi că se înşală, că ea nu va sosi?

— Ea o să vină cu siguranţă! îmi răspunse el.

— Atunci spune-mi: stă această certitudine numai în orologiul timpului care aduce, zi de zi, aceleaşi ore? Nu mai există dimineţi care urmează, la rândul lor, după alte nopţi? Şi alte ceţuri care se strâng, asemeni celor de aici, de pe meleagul djanicunilor? Tu ai adus în ţara asta impulsul spre

înălţimi. Eu l-am văzut, cât de puternic este. Era încă noapte aici, dar eu simţeam adierea care anunţa cu certitudine sosirea noii zile. Crezi tu că există oameni care îndrăznesc să-şi opună noaptea lor luminii, pentru ca să nimicească ziua? Şi că nebunia asta ar fi, într-adevăr, posibilă, ca cineva să se închipuie înzestrat cu o asemenea putere, încât să reuşească să înfrângă cu suflul său soarele, să spulbere cu respiraţia sa toate stelele şi să adauge, la întunecimea astfel instaurată, marea obscuritate a propriului său creier? Ei bine, asta ar fi şi ar rămâne o curată nebunie. Aceşti nebuni nu o să poată întuneca astrul strălucitor, căci, dimpotrivă, el o să proiecteze lumina asupra întunecimii negurilor, o să devină lumina zilei, în faţa căreia se risipesc toate umbrele.

— Cât de adevărat e tot ce spui! glăsui Ustadul. Noi ştim doar că vor apărea acele „umbre”, care şi-au anunţat azi sosirea. Marea luptă va decide între lumină şi întuneric. Legile naturii vor grăi cine va rămâne învingător. Bănuiesc că ei vor încerca să se strecoare nu numai pe faţă. Sora întunericului este taina. Şi dacă au credinţa că ne vor înfrânge, atunci se gândesc, de bună seamă, să-şi exploateze imediat şi cât mai repede izbânda. Aşa că trebuie să mă îngrijesc să fim şi noi pregătiţi pentru această eventualitate.

După cum vezi, nu mă mai gândesc la lumea mea de odinioară, la care vroiam să mă întorc cât mai degrabă. Rămân aici, la djanicunii mei, ca să termin ceea ce am început. Numai pentru ei am construit cortul acela de alabastru şi trebuie să-l termin de ridicat, până ce ei sunt acolo, sus.

— Înseamnă că tot nu ai înţeles! îl întrerupsei eu.

— Ce anume? întrebă el mirat.

— Semnificaţia ultimei mele strofe. Nu înţelegi nici acum marea minune, care este totuşi atât de obişnuită...! Tu te consideri poet pentru că scrii versuri. Şi cu toate acestea nu ştii ce este o poezie şi cum se naşte ea. Oricât de profund şi

de frumos te-ai gândi şi ţi-ai exprima gândirea în rime, ceea ce scrii nu reprezintă neapărat o poezie. Adevăratul poet gândeşte şi scrie şi el, dar ceea ce scrie reprezintă realitate şi viaţă, nu este niciodată numai ficţiune. Unuia îi lipseşte experienţa de viaţă, proprie celuilalt. Unul „are” spirit, celălalt „este”, însă, spirit. Şi acest spirit nu cunoaşte acele limite despre care vorbeai. Lui îi sunt deschise porţile celorlalte lumi. El poate să intre şi să iasă oricând de aici.

Deodată auzirăm afară o împuşcătură, apoi alta şi în sfârşit glasul lui Kara Ben Halef, care se culcase pe terasa de deasupra sălii:

— Ce a fost asta? Cine a tras?

— Prizonierii scapă, răspunse un glas femeiesc,

— *Wallah!* Nu-i lăsa să intre în casă. Îi voi lua în primire de aici, de sus.

Abia spusese aceste cuvinte, când îl şi auzii trăgând în jos, spre curte.

— Acesta a fost glasul neadormitei mele Şacara, zise Ustadul. Du-te repede jos, effendi. Eu voi da numai djanicunilor semnalul cu clopotul, apoi vin după tine. Ia-ţi armele, dar nu uita că nu sunt încărcate.

Luai carabina şi cartuşele şi coborâi scara. Ajuns jos, zării pe Şacara în faţa uşii ce ducea spre sală; împinsese zăvorul acesteia şi ţinea un pistol în mână. Pe duşumea era o lampă aprinsă şi lângă ea hainele răzbunătorului. Din curte se auzeau glasuri ameninţătoare şi împuşcăturile lui Kara, care apăra astfel treptele ce duceau spre sală. Dădui lampa la o parte, ca să nu fiu împiedicat în mişcări şi întrebai pe Şacara:

— Cum se face că eşti înarmată şi că ai descoperit fuga prizonierilor?

— Îţi voi spune mai târziu, răspunse ea. Ascultă, clopotele răsună şi vor deştepta pe războinicii noştri. Acum a trecut primejdia pentru casa Ustadului, iar duşmanii nu mai pot face altceva decât să o ia cât mai repede la fugă. Fă-i să audă şi

glasul armei tale.

Trase zăvorul şi deschise uşa. În clipa când vrui să intru în sală, care se afla în întuneric, veni Hanneh de sus, strigând:

— Halef! Halef al meu! Dacă va auzi împuşcăturile se va trezi şi se va speria.

Ea alergă repede spre locul unde era culcat Halef, iar eu văzui, spre mulţumirea mea, că nici un străin nu pătrunsese în sală. Ieşiseră aproape toţi pe poartă, aşa că trăsei câteva focuri în urma lor, mai mult pentru a-i speria, decât pentru a-i nimeri.

— Împrăştiaţi-vă repede, îl auzii zbierând pe răzbunător. Nu vă lăsaţi prinşi din nou. Fugiţi fără întârziere din sat. Ne vom întoarce şi atunci a noastră va fi răzbunarea.

Clopotele răsunau întruna şi acum se auziră împuşcături şi din grădina de legume. După cum aflai mai târziu, trăgea Tifl, care se ascunsese acolo, după nişte tufişuri. Ieşiră la iveală şi ceilalţi bărbaţi ce se mai aflau în casă, iar din sat răspunseră împuşcături repetate. Dar unde era Pederul? Unde erau santinelele care fuseseră postate la poarta închisorii? Nu văzui pe nimeni.

Clopotele încetară să mai sune şi Ustadul veni la noi. Se întâlni cu negustorul din Ispahan şi cu nepotul acestuia, care apăruseră şi ei. Rugai să se aprindă o făclie şi, înainte de toate, să se închidă iar poarta; apoi să fie chemaţi oamenii. Totul se făcu cu o grabă, ca şi când ar fost vorba să se prevină cele ce se şi întâmplaseră. Toţi erau cuprinşi de nelinişte, chiar şi Ustadul. Eu rămăsei liniştit; eram doar mirat că nu vedeam nicăieri pe Peder. Când întrebai de dânsul, îmi răspunse Şacara:

— L-am văzut ducându-se la prizonieri, de unde nu s-a mai întors.

— Unde erai când l-ai zărit? o întrebai eu.

— Aici, în sală. Am vrut să-i las pe Hanneh şi pe Kara să doarmă şi am cerut să veghez eu lângă Halef, lucru la care s-

au învoit.

— Ce căuta Pederul în mijlocul nopţii la prizonieri?

— Nu ştiu. N-a vorbit cu mine, fiindcă nu m-a văzut. Când am văzut că nu se mai întoarce m-a cuprins îngrijorarea şi am ieşit până la scară. Am zărit poarta deschisă şi pe soldaţii care ieşeau tiptil. M-am speriat atât de tare, încât nu am putut scoate nici un cuvânt, deşi îmi dădeam bine seama că trebuie să strig cât mai repede după ajutor. Am dat fuga înăuntru, au luat pistolul Pederului, care e întotdeauna încărcat, am tras amândouă gloanţele şi am zăvorât iute uşa, pentru a nu-i lăsa pe duşmani să pătrundă până la voi. Ce s-a mai întâmplat în urmă ştii şi tu, effendi.

Îi întinsei mâna şi îi mulţumii pentru paza făcută, apoi spusei:

— Bănuiesc că Pederul se află în boltă şi e prizonier în locul acelora pe care trebuia să-i ţină închişi. Hai să-l căutăm!

— Nu cumva l-au ucis? întrebă Tifl cu îngrijorare.

— Oh, nu! Multasimul vrea să ia parte la alergări, aşa că nu-i dă mâna să omoare pe faţă.

Luarăm două făclii şi străbăturăm curtea, în urma împuşcăturilor de alarmă, fugarii nu mai avuseseră timp să închidă uşa închisorii, aşa că o găsirăm numai rezemată. Înăuntru era întuneric adânc, însă făcliile noastre luminară bolta, aşa că puturăm zări, întinşi pe jos, pe Peder, precum şi santinelele. Toţi erau legaţi cobză şi aveau căluşuri în gură. Ustadul vru să-şi descarce mânia, dar nu-i lăsai timp şi spusei:

— Să nu vorbească nimeni. Aici s-a întâmplat altceva decât vă închipuiţi voi. Pederul a făcut ce trebuia să facă, aşa că nu poate fi învinovăţit. Dezlegaţi pe ceilalţi; ei pot pleca.

Eu mă aplecai asupra şeicului, îl dezlegai şi îi scosei căluşul din gură. Se ridică încet, ne privi şi zâmbi! Ciudat! Vru să vorbească, dar nu fu în stare să spună un cuvânt, aşa că zisei:

— Nu te osteni în zadar, Pederule. Cui i-au luat duşmanii graiul nu poate vorbi nici prietenilor.

După ce spusei aceste cuvinte, ieşii, iar ceilalţi mă urmară. Când ajunserăm în curte, auzirăm bătăi în poartă. Erau mai mulţi djanicuni, care prinseseră câţiva din soldaţii scăpaţi şi îi aduceau înapoi, dar printre ei nu era nici un ofiţer şi nici răzbunătorul. De aceea le spusei să scoată şi pe aceşti soldaţi din sat şi să le dea drumul, dar, în schimb, să păzească bine caii acestora, precum şi alte animale pe care îşi vor fi pus, poate, ochii. Când se va lumina de ziuă, urma să se caute dacă n-a rămas vreunul prin împrejurimi şi să fie gonit cu lovituri de bici, nemaiavând ce căuta la djanicuni. Plecară şi poarta fu închisă din nou. Ustadul mă întrebă ce măsuri cred eu că trebuie luate deocamdată.

— Înainte de toate să dormim, răspunsei, zâmbind.

— Şi eu?

— Şi tu; nimeni nu ne va mai supăra în noaptea asta.

— Se poate, dar mai avem atâtea de orânduit şi de vorbit.

— De vorbit am vorbit destul, iar pentru orânduit avem vreme, după ce ne vom fi odihnit. Dragă prietene, am discutat deja prea mult, mult mai mult decât ar fi fost necesar. Pentru a stabili ce? Pentru asta mai avem timp după ce am tras un pui de somn, înainte ca tu să pleci în călătorie. Lasă-mă să-ţi spun deschis: cuvântul are valoare numai atunci când se transformă în acţiune. Deci hai să ne exprimăm mai mult prin fapte decât prin vorbe! Faptul că seara asta şi o parte a nopţii au fost atât de bogate în vorbe este explicabil. Ziua precedentă ne-a furnizat material pentru aceasta şi apoi se lăsase noaptea, înstăpânindu-se negurile. Dar vino încă o dată eu mine sus! Să vedem dacă ele mai dăinuie şi acum.

Ne-am urcat în camera mea, unde lampa mai era aprinsă; am stins-o. Jos, în sala mare şi sub copacii din curte, mai era întuneric. Aici, sus, uşa întredeschisă te îmbia să ieşi afară.

Când am păşit pe terasă, vârfurile munţilor, spre răsărit, erau deja cufundate într-o lumină albăstruie, de culoarea opalină a apei învolburate. Sus, deasupra noastră, se rărea ţesătura vălului nocturn, pentru a se lăsa pătruns de lumina zilei. În adânc se întindea lacul ca şi în vis, dar acest vis era clar curăţat de umbrele tulburi. Dar ceţurile pe care le văzusem mai înainte? Pierite! Unde? Cine ar putea să spună?

— Şi acum? întrebai eu, arătând în jos, spre luciul apei.

— Dispărute! îmi răspunse Ustadul.

— Şi de aici?

Îi arătai înăuntru, spre bibliotecă. El inspiră adânc şi spuse:

— Da. Şi astea au fost ceţuri şi totuşi au fost cu totul altceva. Cum să le denumesc?

— Tu le-ai şi denumit şi ai găsit numele potrivit când ai afirmat că erau lumini înşelătoare pe mormântul tău. Tu vorbeai de mormântul tău, de cavoul tău, care s-ar afla aici, în încăperile tale. Crezi că asta corespundea adevărului?

Ustadul se uită un timp gânditor înaintea sa, apoi răspunse:

— Tu ştii cât de greu este să te desparţi de nume şi imagini vechi, cu care te-ai obişnuit.

— Desigur. Dar ce o să devină atunci cortul tău de alabastru? Poate un mausoleu deasupra cavoului îndrăgit?

Tresări, se uită la mine înfricoşat, dar parcă, în parte şi vesel şi strigă:

— Effendi, effendi, ce fel de vorbă îmi spui şi tu. Ceea ce nu ai obţinut cu spusele tale de ieri şi din cursul întregii nopţi, îmi spui şi îmi demonstrezi prin acest unic cuvânt. Cine îşi ridică cortul atât de sus, acela poate să considere nebunia ca spulberată, dar fiecare înţelept e mort după această nebunie; cât despre mine, deşi mă consider mort, sunt în viaţă. Însă ai dreptate! Am tot discutat şi pălăvrăgit ore de-a rândul. A fost poate salutat, din cauza înţepăturilor de insecte şi a viermilor nocturni; dar acum, abia acum, după ce a început să se facă ziuă, mi-ai oferit, în sfârşit, cuvântul limpede şi lumina

corectă în care recunosc faptul că numai de mine depinde dacă doresc să fac nebuniei plăcerea de a fi mort!

— Atunci priveşte spre răsărit! Acolo se ţese prima fâşie de purpură şi raze delicate o sărută din depărtări. Bogată în cunoştinţe, se apropie dimineaţa şi, dacă doreşti, ţi le împărtăşeşte şi ţie.

— Da! Îi spun „bine ai venit” şi să-mi fie dascăl! Tu însă trebuie să te odihneşti şi să dormi toată ziua asta. I-am cerut mult prea mult trupului tău, încă nerefăcut după boală. Îmi dai voie să te trezesc, pentru scurtă vreme, înainte de a pleca la drum?

— Bineînţeles! Negreşit! Am de vorbit mai întâi cu Agha Sibil şi de scris după aceea scrisoarea pentru Bagdad.

— Primeşte atunci mulţumirile mele şi dormi în pace, vegheat de dragostea care ne uneşte într-un singur suflet!

Mă trase spre el şi mă sărută pe frunte şi, după obiceiul oriental şi pe gură. După care coborî. Nici nu părăsise bine încăperea şi pe mine mă cuprinse slăbiciunea pe care reuşisem mult timp să o stăpânesc. Mă simţii atât de obosit, încât mă grăbii să ajung la pat şi să mă culc cât mai repede cu putinţă, chiar aşa îmbrăcat cum mă aflam. Fereastra era deschisă. Pe cer razele soarelui începeau să sclipească în scântei aurii. Brusc, se făcu o mare de lumină care mă copleşea tot mai mult. Închisei ochii şi adormii. Cât de stranii erau toate acestea...

2. Sub ruine

Dacă un pictor ar putea tălmăci pe pânză tema discuţiilor

mele cu Ustadul, titlul cel mai potrivit pentru tabloul său ar trebui să fie: *„Auroră în lumea interioară a fiinţei umane*”. Boala gravă, bucuria convalescenţei, praznicul pios al bisericii, apariţia cetei de răzbunători, atentatul nereuşit din sala mare, toate acestea îmi provocaseră, în ciuda calmului meu interior constant, o tulburare pe care cu greu au putut-o calma discuţiile cu Ustadul, de altfel mult prea prelungi. Şi mai multe valuri stârniseră aceste evenimente în Ustad. Concepţia sa de viaţă îşi avea rădăcinile în Haine Mamre, unde îngerii au venit odinioară la Abraham, găsindu-şi întruchiparea deplină în cuvintele lui Hristos: „Iubiţi-vă duşmanii, binecuvântaţi-i pe cei ce vă blestemă!” Această poruncă a stat la baza liniei sale de conduită tot timpul, în fiecare din zilele sale. Atunci ceilalţi, care se numeau, chipurile, tot creştini, s-au aruncat cu ură asupra lui, ca să nimicească iubirea lui faţă de aproape. El a făcut numai câteva scurte încercări de a se apăra. Dar atunci când şi-a dat seama cu ce arme se dă lupta împotriva sa, s-a retras într-o zonă a tăcerii, pornind de la dogma creştină: „Dacă cineva vrea să-ţi ia haina, cedează-i şi mantaua!”. Dar în sinea lui clocoteau întrebările fără răspuns. Cine are dreptate? De ce parte se află Adevărul dumnezeiesc, voinţa lui Dumnezeu? La Hristos, care grăia: „Acela dintre voi care este fără de păcat, să arunce primul piatra”? Sau la preoţii creştini şi laici sus-puşi care se străduiau să elimine din „comunitatea credincioşilor” învăţătura despre iubirea aproapelui? Căci adevărul nu poate fi decât de o singură parte. Una din două: ori Mântuitorul a greşit, cerând ceva imposibil, ori aceşti domni se îndepărtaseră cu repulsie de cea mai creştină dintre poruncile sale, deoarece le lipsea puterea de a-şi înfrânge pornirile.

Dacă asemenea întrebări îl împingeau pe Ustad spre răspunsuri clare, atunci trebuia ca tot ce fusese temeinic construit în sinea sa să se dezechilibreze, să se cutremure

profund. De aici străduinţa lui de a mă atrage în discuţie şi de a nu-mi da răgaz, atâta timp cât lua amploare procesul de clarificare din sinea sa, până ce nu vedea limpede unde poate fi găsită adevărata creştinătate, la el sau la ceilalţi. Unde trebuia căutată, ştiam cu precizie, dar nu aveam voie să i-o spun în cuvinte explicite, deoarece limpezirea trebuia să se producă în propriul său for interior. Aşa se explica atitudinea mea dilatorie, dilatarea obiectului discuţiilor noastre, iar apoi bucuria noastră comună, când răspunsul coborî, în sfârşit, din cortul de alabastru.

Acum se făcuse lumină în cugetul meu, chiar şi în timpul somnului. Ştiam că nu visam şi totuşi mă simţeam într-o stare onirică. Oare cine eram şi unde mă aflam? Nu respiram şi totuşi totul era numai un suflu uşor! Nu mă mişcăm şi totuşi valuri după valuri de fericite nesfârşită se rostogoleau în mine. Ochii mei erau închişi şi totuşi vedeam minunăţii de neînţeles în jurul meu. Şi deodată... aveam aripi. Zburam. Încotro? Prin veşnicii! Până ce obosii şi începui să caut un punct unde aş putea, să mă odihnesc. Şi l-am găsit, l-am găsit din nou, acest punct al meu pământesc de odihnă în imperiul eternităţii. Şi unde se afla el? În somn, în somn adânc, adânc. M-am aplecat, cu toate acestea, spre el şi... deschisei ochii.

În jurul meu era lumină şi căldură. Soarele era sus pe cer. Zgomotul zilei pătrundea până la mine. Mă simţeam întremat şi vesel ca niciodată, aşa că mă sculai şi ieşii pe terasă. În curte tocmai se puneau şeile pe cămilele Ustadului, dar pe el nu-l văzui nicăieri. În stânga mea păşteau caii noştri, pe coasta din apropierea ruinelor. Locuitorii satului erau în mişcare din pricina plecării „şefului”. Nu departe de casă era un izvor, lângă care „şeful” îşi făcuse un loc de îmbăiat. Mă dusei într-acolo, cm gândul să-mi reîmprospătez puterile şi să-mi răcoresc trupul. După ce m-am scăldat, m-am dus agale spre pajiştea unde păşteau caii noştri, care nechezară bucuroşi la vederea mea. Am trecut apoi prin grădină şi curte

şi m-am apropiat de bucătărie, a cărei uşă era deschisă şi înăuntru o văzui pe Pekala.

Când aceasta dădu cu ochii de mine, bătu veselă din palme şi zise:

— *Maşallah!* Te-ai sculat effendi? Ustadul poruncise să nu se facă nici cel mai mic zgomot în toată casa ca să nu-ţi tulburăm somnul. Cât de mult te iubeşte!

— Unde e acum? o întrebai.

— În odaia lui.

— Dar Agha Sibil?

— E cu nepotul său în sală. Eu am gătit toată noaptea, ca să pregătesc provizii pentru călătoria la Ispahan, dar am timp să fac şi pentru tine ceva, dacă vrei. Effendi, ştii ce l-am rugat pe „şeful” să-mi aducă din capitală?

— Ce?

— O caţaveică.

Faţa ei strălucea de bucurie când pronunţă acest cuvânt.

— O caţaveică? întrebai eu. Dar de unde cunoşti aşa ceva? Nici nu se poartă pe aici.

— Le-am văzut pe când ajutam încă în bucătăriile şahinşahului, la cucoane din Rusia. Vreau şi eu una la fel, cusută cu aţă roşie şi albastră, verde şi galbenă. Arată frumos la lumina făcliilor.

— Credeam că umbli îmbrăcată numai în alb.

Se apropie de mine, îmi puse mâna ei grăsuţă pe braţ şi spuse:

— De obicei în alb, dar câteodată şi în veşminte colorate, căci îmi stă mai bine. Mi-a spus-o şi iubitul meu.

— Ai un iubit, Pekala?

Se înroşi până în albul ochilor şi spuse în şoaptă:

— Ţi-o destăinuiesc numai ţie, effendi, căci e o taină mare. Am vrut s-o spun şi altora, dar mi-a fost teamă să n-o trădez. Tu ai însă inimă bună şi n-ai să spui nimănui. O inimă nobilă de femeie nu se poate încredinţa decât tot unei inimi nobile

de bărbat. Tifl e un copil bun şi drag, dar nu poate înţelege inima unei femei.

Se uită atât de „dulce” la mine, încât aş fi izbucnit în râs, dacă n-aş fi avut impresia că sunt pe cale să fac o descoperire de mare însemnătate. De aceea răspunsei altfel decât aş fi făcut-o în alte împrejurări:

— Spune-mi, Pekala, ce trebuie să înţeleagă despre tine o inimă nobilă de bărbat?

— Trei lucruri! Întâi că vreau să aibă încredere în mine; al doilea să ştie că ştiu să tac; al treilea că nu vreau să rămân toată viaţa bucătăreasă. Mă înţelegi, effendi?

— Foarte bine.

— Ştiam asta, căci eşti mai înţelept decât mii de alţi bărbaţi, care nu sunt în stare să înţeleagă o inimă de femeie. De aceea am ştiut că pot să-ţi încredinţez taina pe care o ascund faţă de ceilalţi oameni.

— Cine ţi-a vorbit de „inima nobilă” de femeie?

— Iubitul meu. Nici n-am ştiut că am şi eu o inimă atât de nobilă, dar el a descoperit-o îndată şi mi-a spus-o.

— Dar el de unde ştie. Că există astfel de inimi?

— De la o englezoaică, pe care a întâlnit-o împreună cu englezul ei la Bushehr. Ea cerea în fiecare zi un evantai nou de hârtie, spunând că are o inimă nobilă de femeie şi trebuie să-şi apere obrazul cu el. De aceea şi iubitul meu îmi aduce câte două-trei evantaie de câte ori vine.

— De unde le cumpără? E un djamiki?

— Cum îţi închipui aşa ceva? Nici unui djamiki nu i-a trecut prin gând să-mi spună că inima mea e nobilă. Oh, nu! Iubitul meu nu e de aici şi nu e om de rând. E un prinţ din neamul împărătesc, din Ispahan.

— Ce fericită eşti! Îl cunoşti de mult?

— De vreo câţiva ani.

— Vine deseori să te vadă?

— Aproape la fiecare patru săptămâni.

— Într-o anumită zi?

— Da, căci un prinţ ca dânsul se ţine întotdeauna de cuvânt. Vine duminica şi atunci dezbrac rochia cea albă şi le îmbrac pe cele colorate, pe care mi le dăruieşte el. Apoi mă duc la dânsul, la ruine, unde mă plimb la lumina lunii, ca o fiică a şahinşahului. Când e întuneric, intrăm în ruine şi aprindem o făclie.

— Pentru ce acolo şi nu aici?

— Fiindcă nu poate veni decât în taină. Inimilor nobile li se pun întotdeauna piedici în calea iubirii lor. La Ispahan ne vom putea duce împreună numai după moartea şahului care domneşte acum. De aceea am jurat că voi păstra cea mai adâncă taină; cum însă tu ai s-o păstrezi tot atât de bine ca şi mine, e ca şi când aş fi făcut un îndoit jurământ.

— Dar ce te face să mi-o spui tocmai mie?

— Pentru că tu vei rămâne stăpânul nostru, după plecarea Ustadului şi acesta a spus că trebuie să te ascultăm în totul ca şi pe el însuşi. Fiindcă tu vei fi acela care vei porunci peste toţi, vreau să te rog ceva, cu care voi putea scăpa viaţa iubitului meu. Dacă n-ar fi fost aşa nu ţi-aş fi spus nici ţie taina, cu toate că am cea mai mare încredere în tine. Dar uite, văd că vine Pederul; te rog să nu mă trădezi, effendi. Nimeni nu trebuie să ştie, nimeni afară de tine. Îţi voi mai spune încă ceva, poate chiar azi; deocamdată trebuie să mă duc la bucătărie.

Făcu o plecăciune şi se îndepărtă. Pederul avusese într-adevăr de gând să vină spre noi, dar se întoarse din drum, pesemne, pentru a nu ne tulbura convorbirea. Lucrul acesta îmi convenea, căci vorbele schimbate cu Pekala îmi dădeau de gândit şi preferam să rămân singur. Ce primejdie se ascundea în spatele cuvintelor acestei fiinţe atât de mărginite?

Deocamdată socotii că e mai bine să nu spun nimic Ustadului, nevoind să-i tulbur liniştea înainte de plecare.

Afară de asta vedeam acum pe Pekala într-o lumină cu totul alta. După ce mă sculasem, slăbit de boală, o socotisem ca pe o fiinţă cu inimă bună, dar mărginită la minte. Apoi se deşteptase în mine oarecare bănuială, pe care n-o ascunsesem nici „şefului”. Acum însă, lucrurile luaseră o întorsătură foarte gravă.

Cine era acest iubit, a cărui spioană devenise Pekala? Fără îndoială o „Umbră”, un om de-al lui Ahriman Mirza. Venea o dată pe lună s-o vadă pe Pekala şi întotdeauna duminica, iar lunea era „ziua plăţii”, adică ziua în care aveau loc întrunirile. Negreşit că o descosea de fiecare dată, pentru a afla ce se mai întâmplase la djanicuni în lipsa lui, aşa că în chipul acesta „Umbrele” erau foarte bine informate. Toată opera „şefului”, tot ce făcuse el pentru djanicuni, depindea de limbuţia unei neroade şi cine putea şti cât rău făcuse până acum! Afară de asta, se mai punea întrebarea dacă făptuise singură trădările, sau mai avea părtaşi? Înclinam să cred că şi Tifl se afla sub înrâurirea ei. Era de admis ca întrunirile „Umbrelor” să poată avea loc în ruine, fără ajutorul djanicunilor? Asta îmi părea de necrezut şi cu neputinţă. Oricum ar fi, îmi propusesem încă de ieri să descopăr tainele pe care le aveau „Umbrele” aici şi, după convorbirea avută cu bucătăreasa, se înţelege de la sine că începutul trebuia să-l fac chiar cu dânsa şi cât mai neîntârziat.

Coborâi în curte, unde găsii pe Agha Sibil cu nepotul său, stând lângă cămilele gata de plecare, îl recunoscui după mustaţă, care era atât de mare cum nu mai văzusem alta. Pesemne că şi eu îi fusesem descris, căci îndată ce mă văzu, veni spre mine, îşi spuse numele, îmi recomandă pe nepotul său şi mă rugă să iau loc lângă dânsul, la umbră, pentru a-i spune mai pe larg ce aflase de la alţii numai pe scurt. Bineînţeles că-i îndeplinii cu plăcere rugămintea.

Pe când povesteam, veniră Ustadul şi Pederul şi şezură jos lângă noi. Primul nici nu dormise şi voise tocmai să mă

deştepte şi pe mine, când află de la Peder că mă sculasem. Acesta avu o astfel de atitudine faţă de mine, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic, de aceea nu spusei nici eu nimic. Se părea, însă, că „şeful” vorbise foarte serios cu el şi se ferea şi acum să-i întâlnească privirea. Negustorul era un om venerabil şi cumsecade şi se bucură mult la auzul celor ce-i povestii. M-ar fi ascultat încă ceasuri întregi, dar trebui să se resemneze, căci se apropia plecarea şi Ustadul avea de gând să ajungă încă în acea zi la kalhurani, pentru a le duce ştiri despre şeicul lor. Totuşi ne mai rămase timp destul să punem la cale ce mai aveam de făcut.

Ustadul îmi dădu în primire locuinţa cu toate cheile, iar eu îi atrasei încă o dată luarea-aminte asupra scrisorii din Basra, pe care avea s-o predea la Ispahan pentru călău. Când vorbii de primejdia care l-ar putea ameninţa din partea soldaţilor fugiţi, îmi spuse că în sat îl aşteaptă o ceată de djanicuni înarmaţi, care îl vor însoţi până când va fi înlăturată orice primejdie. Apoi fură chemaţi toţi oamenii din casă, pentru a-şi lua rămas-bun de la dânşii. Kara Ben Halef se întorcea tocmai de la plimbarea pe care o făcuse călare spre a-şi antrena calul pentru alergări. Când văzu că „şeful” e gata de plecare, socoti că e o datorie de onoare să-l însoţească până la hotarul ţinutului său.

Mie nu-mi fu cu putinţă să-l întovărăşesc, trebuind să rămân pentru a îngriji de toate ce mi se dăduseră în seamă; mă urcai însă pe terasă, ca să urmăresc pe „şef” cel puţin cu privirea. Rămăsei deci singur stăpân al casei.

De fapt avusesem de gând să mă culc iar, dar nu simţeam nici cea mai mică oboseală. De aceea coborâi în sală, ca să văd ce face Halef. Găsii pe Hanneh lângă dânsul. El deschisese tocmai ochii şi îşi îndreptă privirea asupra mea. Un zâmbet de mulţumire îi lumină faţa slăbită de boală.

— Sihdi, dă-mi mâna, murmură el; vreau s-o sărut.

Îl cunoşteam bine şi ştiam că nu-i pot refuza acest semn de

dragoste. Îmi strânse mâna cu putere şi o duse la buze, în timp ce închise iar ochii.

— Sihdi, unde... unde ai fost? mă întrebă el cu glas slab. În mâna ta simt viaţă... putere sănătate. Ai fost cumva în somn acolo... unde de...?

Nu mai putu spune altceva, căci adormi din nou.

Plecai şi mă dusei spre pajiştea unde se aflau caii. Ceva mă îndemna parcă să cercetez mai de aproape ruinele din apropiere, presimţind că acolo voi găsi dezlegarea tainelor care mă preocupau. Mă apropiai de ziduri în locul unde erau ultimele tufişuri de pe pajişte. Se afla aici un bolovan mare de piatră care fusese scos de la locul său cu un scop oarecare. Aveam de gând să mă aşez la umbra lui, pentru a putea cerceta mai bine ruinele, dar când îmi aruncai privirile într-acolo, mai zării pe cineva care mi-o luase înainte. Era Şacara. Paşii nu mi se auzeau în iarbă, aşa că nu mă văzu decât în clipa când umbra mea se ivi pe blocul de piatră. Voi să se scoale, o rugai însă să rămână pe loc şi mă aşezai lângă dânsa.

— Effendi, de ce ai venit încoace? mă întrebă ea. Mi se pare că te-au atras ruinele!

— Da, şi trebuie să-ţi mărturisesc că le voi cerceta până în adâncul lor, dar să nu spui nimănui.

— Am fost de multe ori la ruine, în taină, în timpul nopţii.

— Nu ţi-a fost teamă?

— De oameni da, însă de altceva nu.

— Ai descoperit urme de oameni?

— Da. Dar asta nu e de mirare, căci curiozitatea poate să fi atras şi pe alţi djanicuni sau şi pe alţi străini să cerceteze aceste clădiri vechi. Am văzut însă lucruri care dovedesc gânduri rele.

— Ce anume, Şacara?

— E mai bine să ţi le arăt decât să vorbesc fără rost despre ele. Deocamdată eşti încă prea slăbit pentru o astfel

de oboseală. Când te vei mai întrema, vom coborî în ruine şi-ţi voi arăta ce am descoperit. Mi s-a spus că azi trebuie să dormi toată ziua. Ar fi bine s-o faci, effendi, căci ne aşteaptă zile grele, când vei avea nevoie de toate puterile tale.

— Îţi voi urma sfatul, dar nu acum, ci după masă, când Pekala...

— Pekala? îmi curmă ea repede vorba. Vroiai să spui, când Pekala îţi va fi adus mâncarea? Te înşeli, de azi înainte voi îngriji eu de tine şi nu voi lăsa pe nimeni altul s-o facă.

Nu vrui să primesc şi îi spusei motivele. Atunci ea deschise tăşcuţa ce o avea atârnată de brâu şi scoase o bucată de pergament pe care mi-o întinse, zicând:

— În ziua când ai fost adus aici împreună cu Halef, am trimis veste Marei Durimeh, căci ţineam să ştie starea în care vă aflaţi. De atunci i-am mai dat de multe ori ştiri despre voi şi am primit răspuns de la dânsa. Cele din urmă cuvinte pe care mi le-a scris, sunt acestea pe care le vezi. Citii: *El să fie spiritul tău; dar tu fii sufletul, fii sora lui. Arată-i aceste cuvinte şi salută-l din partea mea*. — Marah Durimeh.

Îi dădui bucata de pergament înapoi, îi pusei mâna pe cap şi zisei:

— Ce spune prietena mea e întotdeauna adevărat. Voi fi fratele tău, deci îngrijeşte de mine. Acum mă duc în odaia mea să scriu scrisoarea pentru Bagdad. Peste o jumătate de oră va fi gata. Apoi voi mânca în sală, împreună cu Hanneh şi cu tine, iar după masă mă voi odihni, aşa cum vrei tu.

Îndeplinirăm întocmai cele orânduite astfel. Ştafetele, care aveau să ducă scrisoarea pentru Bagdad, aşteptaseră, pregătite de plecare, în sat şi porniră la drum, îndată ce le-o dădui. Luară şi un baldachin pentru dolofanul de Kepek. Când ne aşezarăm la masă, Halef dormea încă. Mâncai cu poftă, căci atât Hanneh cât şi Şacara mă îndemnau mereu, spunând că trebuie să mă hrănesc bine, pentru a prinde iar puteri. Când mă urcai în odaia mea, luai şi veşmintele

răzbunătorului, ca să le pun la păstrare, apoi mă culcai. Mă trezii, însă, după scurt timp, cum mi se păru şi neavând, deocamdată, ce face, mă gândii să văd ce mai e cu şeicul kalhuranilor.

Când coborâi, găsi în sală pe Hanneh şi Şacara, care stăteau încă de vorbă. Masa fusese strânsă.

— Nu pot dormi azi, le spusei eu, aşa că numi pot ţine făgăduiala. Poate voi fi deseară mai obosit.

Se uitară una la alta; Şacara rămase serioasă, dar Hanneh spuse râzând:

— N-ai putut dormi, Sihdi? Atunci ce-ai făcut atâta vreme în odaia ta?

— Atâta vreme? A trecut cel mult un ceas.

— Un ceas? Adică nu ştii că ai dormit o zi întreagă?

Mă uitai buimăcit la dânsa, nevenindu-mi să cred. Se vede că oboseala fusese mai mare decât socoteam eu. După ce mâncai iar bine, mă dusei la şeicul kalhuranilor. Îl găsii în îngrijire bună şi nădăjduia să se poată scula în curând. De răzbunător nu-mi pomeni decât o singură dată, dar într-un fel care spunea mai mult decât cuvintele sale.

Apoi mă dusei să văd de cai. Barkh şi Assib Ben Rih erau în curte, unde Kara punea şaua pe ei, pentru a-i scoate să facă mişcare. Ghalib îşi făcuse plimbarea încă înainte de prânz.

— Ah, Sihdi, de-ai putea călări iar! spuse Kara. Priveşte cum te roagă Assil!

Într-adevăr, calul sărea înaintea mea şi se apropia mereu de mine, în aşa fel, încât să ating scara cu mâna. Spre a-i face plăcere, încălecai cu gândul să dau numai o raită prin curte. Dar abia mă simţi în şa, că o şi luă la goană, ieşi pe poartă şi înainte de a putea apuca bine frâul, ajunsesem aproape de sat. Nu simţii nici o oboseală care să mă facă să descalec şi mă ţineam destul de bine în şa. Kara, care mă ajunsese repede din urmă, se bucură de renghiul pe care mi-l jucase Assil.

— Ăsta te ia repede, Sihdi, spuse el râzând. Până unde mergem?

— Vom vedea, răspunsei eu. Dar să călărim la pas. Mă simt bine şi mi se pare chiar că în şa am mai multă putere.

Trecurăm încet prin sat, unde oamenii ne salutară prietenos şi uimiţi de a mă vedea atât de curând călare. Merserăm mai departe pe malul lacului, dar după vreun sfert de ceas începui să simt oboseală şi spusei lui Kara că trebuie sa mă odihnesc puţin.

— Atunci să ne oprim chiar aici, răspunse el, arătând spre mal. E locul pe care vroia să ţi-l arate Pederul.

— De unde ştii?

— Mi-a spus când am trecut ieri pe aici. Faptul acesta mă interesa. Aşadar, acesta era locul unde „Umbrele" îşi adăpau caii. Lăsarăm caii noştri să se apropie de apă, iar eu mă întinsei în iarbă.

Kara mă întrebă:

— Sihdi, te simţi tare obosit, sau pot să-ţi vorbesc de ceva ce mi se pare că are mare însemnătate — atât de mare încât n-o pot spune altuia?

— Vorbeşte!

— Tifl minte.

Spuse numai aceste două cuvinte, apoi tăcu.

— Da?

Şi eu tăcui, după ce spusesem acest singur cuvânt. După câteva clipe, Kara urmă:

— Da, minte. Şi ştii că urăsc minciuna şi dispreţuiesc pe mincinoşi. Totuşi trebuie să vorbesc cu omul acesta, căci sunt oaspete aici.

— Poate te înşeli, îl întrerupsei eu. E o mare deosebire între o minciună spusă anume cu gândul de a înşela pe cineva şi un neadevăr rostit cu cugetul curat, socotindu-l drept adevăr.

— Ştiu asta, Sihdi, dar am cercetat cu amănunţime, Tifl

ştie foarte bine că minte. Şi nu e vorba numai de o pălăvrăgeală despre fleacuri, ci de lucruri de mare însemnătate. E vorba de Ahriman Mirza.

— L-a minţit pe acesta?

— Nu, ci pe tine... pe noi toţi.

— Cum asta?

— Alaltăieri, înainte de atac, l-ai întrebat de unde putea să cunoască răzbunătorul locul unde erai culcat în sală. Ţi-a răspuns că a călărit înaintea persanilor şi nici n-a vorbit cu ei, dar că Ahriman Mirza a descusut pe djanicunii care l-au însoţit şi a aflat de la ei tot ce-a vrut să ştie. Ba Tifl a susţinut chiar că a fost foarte supărat din pricina limbuţiei djanicunilor. Îţi aduci aminte, effendi?

— Da, îmi amintesc de fiecare cuvânt. Învinuirea ta se bizuie pe aceste vorbe ale lui Tifl?

— Da, căci te-a minţit cu voinţă. În tot timpul drumului până la graniţă, Ahriman Mirza n-a vorbit cu nici un djanicun. În schimb a călărit în frunte cu călăul, având pe Tifl între ei şi toţi trei au vorbit ca nişte buni prieteni. La despărţire, Mirza şi Ghulam i-au dat chiar mâna pentru a-şi lua rămas-bun de la dânsul. Aşadar, ceea ce au aflat, a fost numai din gura lui.

— De unde ştii asta, Kara?

— Chiar de la Tifl. Aseară, după ce am adăpat caii, nefiindu-mi încă somn, m-am dus pe pajişte, până aproape de ruine. Acolo, lângă un bolovan mare de piatră, se află un tufiş de anini, lângă care m-am aşezat jos. N-ai fost încă pe acolo, aşa că nu cunoşti locul.

— Ba da, căci am fost înainte de prânz până la bolovanul acela şi am văzut şi tufişul de care vorbeşti.

— Atunci trebuie să ştii că sunt atât de apropiate unul de altul, încât de lângă tufiş se poate auzi bine ce se vorbeşte lângă bolovan. Nu eram de mult acolo, când veniră Pekala şi Tifl. Se aşezară jos, fără să bănuiască măcar că eram atât de aproape de ei. Nu mi-am dat osteneala să mă ascund, dar nici

n-aveam motiv să le arăt că sunt acolo. Cu puţină băgare de seamă m-ar fi zărit, dar sunt oameni la care neprevederea pare să fie ceva înnăscut. La început vorbiră despre lucruri fără însemnătate, aşa că eram gata să plec; dar deodată auzii numele tău şi atunci am rămas. Vorbiră tot felul de fleacuri; Pekala spuse că te-a îndrăgit, iar Tifl că trebuie să se poarte foarte politicos cu tine, căci nu se ştie ce-ar putea ieşi din prietenia ta cu „şeful”. Pentru el era de mare însemnătate să ştie dacă erai un călăreţ bun sau nu, căci ar putea să bată pe Assil cu iapa Ustadului. Ce zici, effendi?

— Copilării.

— Apoi vorbiră de Ustad şi trebuie să mărturisesc că ceea ce am auzit, m-a întristat. Spuneau că-l iubesc, dar se pare că într-un fel cu totul ciudat. Amândurora le place mai mult, uneia bucătăria, celuilalt calul „şefului”. Înţelepciunea lui le impune, dar de el însuşi au vorbit într-un fel care nu mi-a plăcut. Apoi veni vorba de un om, pe care l-au numit „iubit”, dar n-am putut înţelege cine era acesta. Vine la fiecare patru săptămâni pentru a se întâlni cu Pekala lângă bolovanul de lângă anini. Duminica viitoare va veni iar, cu un ceas înainte de miezul nopţii. Apoi vorbiră de o răscoală mare şi pomeniră de cineva care va fi detronat, dar n-am putut înţelege cine. Mai adăugară că atunci Pekala va intra într-un oraş mare, călare pe o cămilă frumoasă, iar Tifl va deveni un om cu vază. Şi Ustadul va fi un om de seamă, dar n-am priceput ce anume. Amândoi urăsc pe Mirza şi pe răzbunător, dar trebuie să se prefacă faţă de ei, fiindcă aşa vrea „iubitul”. Şi acum vine lucrul cel mai însemnat: când Tifl a dus pe Ahriman şi pe Ghulam până la graniţă aceştia l-au luat între ei şi l-au iscodit. I-a fost teamă să nu le răspundă la întrebările lor, aşa că le-a spus tot ce au vrut să ştie. Când l-ai luat tu la rost, n-a îndrăznit să ascundă nimic şi te-a minţit, pentru a da vina pe însoţitori.

— Pekala s-a învoit cu ce spunea el?

— Da, aşa că amândoi spun minciuni. Ceea ce au vorbit de răscoală şi de avansările lor, au fost, poate, numai palavre, dar celelalte mi-au dat de gândit. Pekala mi-a povestit multe din viaţa ei, în cuvinte foarte mişcătoare, dar cu aceleaşi cuvinte i-a povestit şi mamei, ba chiar şi haddedihnilor care au venit cu noi; povesteşte tuturor care vor s-o asculte, aşa că pângăreşte toate amintirile ei, despre care spune că îi sunt „sfinte”. Apoi, când mai adaugă că toţi bărbaţii au nevoie de „creştere”, se face chiar caraghioasă. Ceea ce m-a mâniat însă mai mult ca toate, era felul în care vorbeau de Ustad. Spuneau că are multe slăbiciuni şi astfel îşi strică numele bun de care se bucură, căci, fără îndoială, vorbesc cu toată lumea despre ele, numai el nu află nimic. Apoi cine e acel „iubit”? Un djanicun nu, fiindcă au legături ascunse cu dânsul. Şi faţă de el îl descriu pe Ustad cu totul altfel decât e într-adevăr; străinul duce vorba mai departe şi astfel toţi îşi bat joc de slăbiciunile Ustadului, care nu există decât în capul acestor doi nerozi. De aceea Ahriman Mirza şi multasimul au fost aşa de obraznici cu el. Ar fi îndrăznit aceştia să vină cu aerele cu care au venit aici, dacă bunul nume al Ustadului n-ar fi fost pângărit? Sihdi, ascultă ce-ţi spun: doi oameni ca aceştia în casă, sunt mai răi decât o sută de duşmani făţişi. Effendi, n-am vorbit încă niciodată în felul acesta cu tine, dar acum am fost nevoit s-o fac, din pricina unei făpturi care pare să vă desfete cu supa ei şi în schimb vă duce de nas.

După ce isprăvi de vorbit, se aşeză jos, aşteptând, pesemne, răspunsul meu. Privii spre lac, unde, în clipa aceasta, o barcă se depărta de mal. În ea se aflau doi oameni: unul vâslea, al doilea părea să citească.

— Acesta e djanicunul care învaţă pe ceilalţi să citească, spuse Kara, ca şi când ar fi socotit convorbirea noastră ca încheiată.

— Iar tu eşti haddedihnul care m-a învăţat altceva, răspunsei eu. Am crezut că mă pot bizui numai pe ce văd eu.

Îmi dai voie să cer în viitor şi sfatul tău?

Sări în sus, se apropie de mine, îngenunche, îmi luă mâna şi spuse cu adâncă recunoştinţă şi bucurie:

— Îţi mulţumesc, Sihdi. Nici nu-ţi închipui ce mi-ai dăruit cu aceste cuvinte.

— Ba da; prin ele te-am făcut om. Până acum s-au luat hotărâri asupra ta, dar de azi înainte vei putea lua tu însuţi hotărâri. Spune-mi, mai sunt şi alţi oameni care ţi-au trezit bănuiala?

— Da.

— Cine?

— Te mulţumeşti cu presupuneri?

— Nu.

— Atunci lasă-mă să mai cercetez înainte de a rosti nume. Bănuieli pot să am, dar nu-mi place să le spun fără să am dovezi. Aşadar nu-ţi voi spune nume, dar îţi voi povesti întâmplări şi îţi voi arăta ceva ce am găsit. Nu ştiu dacă sunt pietre scumpe sau bucăţi de sticlă, dar lucesc ca diamantele.

Scoase din buzunarul dinăuntru al hainei o cutie de tablă pe care o deschise şi mi-o întinse. Conţinea o broşa de turban cu penaj de păr de cal vopsit în roşu. Copca era încrustată cu bucăţi atât de bine şlefuite, încât păreau să fie diamante şi purta semnul „Umbrelor”. Înainte numai persoane foarte sus puse aveau voie să poarte astfel de agrafe cu penaj. La serbări, şahul îşi mai împodobeşte căciula de blană de miel cu o astfel de agrafă, dar bineînţeles cu diamante adevărate. Imitaţia pe care o aveam în mână n-avea în sine nici o valoare, dar pentru mine avea o însemnătate aşa de mare, încât scosei un strigăt de bucurie.

— Aşadar, sunt pietre scumpe? mă întrebă Kara.

— Nu; e numai sticlă fără nici un preţ, totuşi ai găsit un obiect de mare valoare, care nu s-ar putea plăti cu bani. Cum de-a ajuns în mâna ta, dragă Kara?

— Pe muntele Odawa...

— Dar ăsta nu e prin apropiere, ci în ţinutul kurzilor taki, îl întrerupsei eu.

Taki înseamnă cuvios şi kurzii de care e vorba poartă acest nume fiindcă ţin foarte mult la religia lor şi cred că numai ei vor ajunge în rai. Cine nu crede ca dânşii, e socotit ca eretic şi asuprit fără cruţare.

— Totuşi am fost până acolo, răspunse el.

— Când?

— Astăzi.

— Ai mai spus cuiva că ai găsit agrafa asta?

— Nimănui afară de tine.

— Să taci şi de acum înainte, însă mie povesteşte-mi tot.

— Ieri am făcut o plimbare călare spre miazănoapte, singur de tot. La început luam şi pe Tifl cu mine, dar acum nu-l mai iau, căci nu vreau să fiu în tovărăşia cuiva care nu-mi place. Am întâlnit o caravană „a morţii”. Erau numai şiiţi persani, care îşi încărcaseră cămilele şi catârii cu coşciuge.

— O caravană a morţii? Aici? Asta e ciudat. Doar pe aici nu e nici un drum de caravane care duce spre Kerbela sau Medjid Ali.

— Asta mi-am spus şi eu, aşa că aceşti oameni mi-au dat de bănuit. Când am vrut să mă apropii de ei, îmi spuseră că sunt un câine sunit şi ameninţară să tragă asupra mea. Mă oprii deci la oarecare depărtare şi îi lăsai să treacă. Dar calul meu n-avea astâmpăr şi vru să pornească înainte tocmai în clipa când avea să treacă ultima cămilă din caravană. Fui deci aşa de aproape, încât putui s-o văd bine. Purta patru coşciuge în spinare, câte două de fiecare parte. Unul era crăpat şi legat cu o sfoară, dar aşa de prost, încât putui să văd ce era înăuntru.

— Fără îndoială că nu era un cadavru.

— Nu. De altminteri îmi şi bătuse la ochi că nu se simţea nici un miros şi acum mă lămurisem de ce: în coşciuge erau puşti.

— A, puşti? Ai văzut bine?

— Da; nu încape nici o îndoială. Am plecat mai departe, fără să mă uit înapoi, ca ei să nu ştie că văzusem ceva. Dar ajungând la oarecare depărtare, mă ascunsei în dosul unei stânci, pentru a pândi această pretinsă caravană a morţii. După ce dispăru, o urmării vreo două ceasuri, până dincolo de graniţă. Aici îşi schimbă drumul şi se îndreptă spre muntele Adawa; o urmării mai departe, fără să fiu văzut. La poalele muntelui este apă, dar ei nu lăsară animalele să se adape, ci trecură înainte, urcând spre munţi. Nu înţelesei de ce şi mă hotărâi să descopăr această taină. În aceeaşi zi însă, nu mai putui face nimic, căci începuse să se înnopteze şi, afară de asta, nu vrusei să întreprind ceva fără a fi vorbit cu tine. Când m-am întors acasă, se făcuse târziu şi tu dormeai. Mă sculai devreme, şi cum tu nu te treziseşi încă, mă hotărâi să lucrez singur. Încălecai deci pe Ghalib şi plecai.

— Ai întâlnit pe cineva?

— Pe nimeni şi nici nu cred să mă fi văzut cineva. Când dădui de urma caravanei, văzui spre mirarea mea că acum erau două urme şi anume una ducea înapoi. Persanii petrecuseră noaptea pe munte, apoi se întorseseră acasă.

— Ce bine ar fi fost dacă aş fi putut vedea şi eu această urmă!

— N-ai nici o grijă Sihdi; am învăţat doar de la tine să citesc urmele. Mi-am dat seama că merseseră la trap, căci urmele erau mai slabe şi nisipul era aruncat înapoi. Dacă animalele ar fi fost încărcate ca ieri, atunci urmele ar fi fost mai adânci. Aşadar, puştile au fost descărcate pe muntele Adawa şi m-am hotărât să mă duc până acolo, dar să înaintez cu mare băgare de seamă, căci se putea întâmpla ca oamenii care părăsiseră armele să mai fie acolo. Când ajunsei însă la oarecare depărtare, am văzut o ceată de călăreţi care coborâseră de pe munte şi se îndreptau spre apus, unde sunt păşunile kurzilor taki.

— Aveau puştile la ei?

— Nu. M-am ascuns până când dispărură, apoi mă urcai pe munte. Nu puteam să mă rătăcesc, căci urmele îmi arătau lămurit drumul. Sus găsii însă o astfel de amestecătură de urme şi întipărituri, încât nu-mi putui da seama de ceea ce făcuseră acolo.

— Erau copaci, sau tufe, pe acolo?

— O mulţime; şi afară de asta nişte ruine mari; pesemne din vremuri foarte vechi. Înăuntrul ruinelor fusese aprins un foc. Căutai cu luare-aminte, pentru a găsi locul unde ascunseseră puştile, dar osteneala mea fu zadarnică. Trudit cum eram, am căutat un loc umbrit, ca să mă odihnesc niţel şi-l găsii repede. M-am întins pe jos şi chemai calul lângă mine. Pe când păştea, eu mă uitam la un soc care creştea lângă unul din pereţii ruinei şi zării o scorbură în trunchiul său. Nu ştiu ce mă făcu să mă scol şi să vâr mâna în scorbură şi...

— Ai găsit în ea cutia de tablă cu agrafa, îi curmai eu vorba.

— Da. Mă întreb şi acum, ce putere tainică m-a împins să caut acolo.

— Nu mai întreba şi mulţumeşte-te cu lucrul găsit, care pentru noi e de foarte mare însemnătate. Ai mai rămas mult timp pe munte?

— Nu. Îndată după ce am deschis cutia şi am văzut ce e înăuntru, m-am întors acasă. Am întârziat la masă, dar am mâncat pe urmă. Apoi am întrebat de tine şi mi s-a spus că tot mai dormi. Crezând că voi putea vorbi cu tine abia seara, mă pregătii să pun iar şaua pe cal şi în timpul ăsta ai venit şi tu. Voiam să te rog să mergem undeva, unde să nu ne audă nimeni, ca să putem vorbi în linişte, dar atunci ai încălecat şi Assil a luat-o la fugă cu tine. Te-am urmat şi astfel am ajuns aici.

— Totul s-a întâmplat, ca şi când ne-am fi înţeles mai

dinainte. Acum trebuie să pleci repede.

— Unde?

— La muntele Adawa şi, dacă e cu putinţă, fără să te vadă cineva pe drum. Iată cutia cu agrafa, pe care o vei pune la loc în scorbura unde ai găsit-o, apoi te vei întoarce în grabă acasă.

— Dar pentru ce asta, Sihdi?

— N-am timp să te lămuresc acum, dar îţi voi spune mai târziu. Acela căruia îi aparţine această agrafă, nu trebuie să ştie că a fost în mâinile noastre. Nu cred că va mai veni azi până la munte, iar la întoarcere vei veni îndată la mine, ca să ştiu dacă ai reuşit să pui cutia la loc, fără să te vadă nimeni.

— Pot să te las singur, Sihdi? Te vei putea întoarce acasă, fără ajutorul meu?

— Văd că barca vine spre noi. Cred că profesorul de muzică va trage la mal, aşa că nu voi fi singur.

Puse cutia în buzunar, încalecă pe Barkh şi plecă tocmai în clipa când barca se lovi de uscat.

— Îmi dai voie, effendi, să rămân câteva clipe lângă tine? mă întrebă profesorul de muzică, coborând din barcă, pe când însoţitorul său rămase în ea.

— Îmi face plăcere că te văd iar. Ia loc lângă mine.

Se aşeză jos şi spuse:

— Vin într-o problemă foarte importantă. Trebuia neapărat să vorbesc cu tine şi n-am vrut să vin la casa Ustadului, ca să nu mă vadă cineva. Tocmai mă gândeam cum să te întâlnesc, când te văzui trecând călare, aşa că m-am urcat îndată în barcă ca să te aştept la întoarcere. S-a nimerit bine că ai descălecat aici şi nu te-ai dus mai departe.

— Ai să-mi spui ceva secret?

— Da.

— Dar nu suntem singuri.

— Însoţitorul meu e un djanicun credincios şi poate să audă ce-ţi voi spune. De altfel ştie tot.

— Un djanicun credincios? Vrei să spui că sunt şi djanicuni necredincioşi?

— Nu există pădure fără uscături. Dar acum să vorbim despre ce ne interesează. Am un prieten la Khorramabad, capitala provinciei noastre. E un djanicun bun şi mi-a trimis pe ascuns multe ştiri privind măsuri de-ale stăpânirii, pe care trebuia să le spun Ustadului. Chiar adineauri a venit iar o ştafetă de la dânsul, ce-mi aduce o veste de care, în prima clipă, m-am speriat. Gândindu-mă însă mai bine, mi-am dat seama că ar fi fost mult mai rău dacă şeicul ul Islam ne-ar fi surprins prin venirea lui, aşa cum avea de gând.

— Şeicul ul Islam? întrebai eu. Vrea să vină încoace?

— Da.

— Când?

— Va sosi chiar mâine.

— Dar ăsta nu e un lucru atât de rău; dimpotrivă e foarte interesant.

— Effendi, nu judeca prea repede. Eşti străin şi nu cunoşti împrejurările. Şeicul ui Islam e un personaj foarte însemnat şi sus-pus, a cărui putere nici n-o bănuieşti. Chiar pentru „şef” ar fi un adversar faţă de care trebuie să fie cu cea mai mare băgare de seamă şi s-a nimerit foarte rău, că tocmai acum a plecat stăpânul nostru. Te rog să nu-mi iei în nume de rău faptul că te previn. Venirea lui de mâine are un scop sub care se ascunde un vicleşug ce poate să ne piardă. De aceea aş fi vrut ca Ustadul să fie aici.

— Şi mie mi-ar fi convenit mai bine, dar, fiind plecat, trebuie să luăm lucrurile aşa cum sunt şi să le privim din mai multe puncte de vedere. Dacă, pe de o parte, e de regretat că şeicul ul Islam vă fi primit de un străin, pe de altă parte tocmai faptul acesta ne îndreptăţeşte să-l primim, oricare ar fi intenţia lui. Pe când pe „şef” l-ar fi putut împinge la hotărâri pripite ale căror urmări s-ar fi văzut abia mai târziu, acum îl voi putea iscodi eu cu băgare de seamă, fără să mă leg prin

ceva. Trebuie să recunoşti dar că, dacă are vreun gând duşmănos, eu sunt acela care mă aflu într-o poziţie de apărare, pe când el nu.

Dădu numai din cap, mă privi din creştet până în tălpi şi spuse:

— Să-l iscodeşti cu băgare de seamă? Effendi, pentru aşa ceva e nevoie de un om cum n-am văzut încă până acum.

— Aşteaptă, poate ai să-l vezi.

— Din pricina înaltei sale demnităţi religioase, şeicul ul Islam e inviolabil şi în vicleşuguri nu i-a întrecut încă nimeni. Afară de asta, cunoaşte foarte bine toate legile şi obiceiurile noastre, pe când tu eşti numai de scurt timp aici.

— Dacă nu vreau sau nu pot, n-am decât să nu ţin seamă de cunoştinţele şi de şiretenia lui. În orice caz, te rog să fii fără grijă. Omul trimis de prietenul tău mai e încă aici?

— Nu, a şi plecat, căci, din prevedere, nu trebuia să fie văzut de nimeni. La întoarcere va face un ocol, pentru a nu se întâlni cu şeicul ul islam.

— Acesta va veni cu o suită mare, aşa cum e obiceiul la astfel de demnitari?

— Nu ştiu şi nici n-am putut afla, dacă are de gând să rămână mai mult timp la noi. Dar astea sunt lucruri care n-au însemnătate; mai important e că ştiu pentru ce vine. Prietenul meu a putut afla scopul.

— Iată deci unul mai şiret ca dânsul, pe când tu ai spus că nu-l întrece nimeni. Chiar daca m-aş fi temut de venirea lui, faptul acesta m-ar fi liniştit. Scopul venirii sale e atât de rău pentru voi?

— Nu ştiu şi tocmai nesiguranţa asta o socotesc primejdioasă.

— Spune-mi: vine acest om de seamă numai ca „şeicul ul Islam” sau şi ca „judecător al legilor scrise”?

La această întrebare mă privi uimit şi răspunse:

— Cunoşti deosebirea acestor două demnităţi ale sale? De

unde ai aflat-o?

— În ţara noastră sunt oameni care cunosc legile şi obiceiurile voastre mai bine ca voi înşivă. Sau nu ştii că de multe ori sunt chemaţi învăţaţi de ai noştri pentru a vă lămuri în anumite împrejurări pe care voi nu ştiţi să le descurcaţi?

— Asta n-o pot tăgădui, effendi. Nu-mi este însă cunoscut dacă oaspetele tău vine ca faţă bisericească sau ca judecător. Vrea să facă „şefului” o propunere care pare să fie foarte ademenitoare. Dar când cineva vine cu astfel de daruri neaşteptate, mi-e teamă întotdeauna că va cere în schimb de zece ori mai mult decât dă. E vorba să-l numească pe Ustadul nostru şi şef al kurzilor taki.

— Da... Altceva nimic? întrebai eu zâmbind.

— Altceva nimic, răspunse el uimit. Cred că vei înţelege ce mărire şi putere înseamnă asta pentru noi?

— Vrei să spui o scădere a puterii. Dacă ai fost îngrijorat până acum, poţi să te linişteşti, căci am ghicit gândul şeicului ul Islam. „Şefului” vostru nici nu-i va trece prin gând să vândă sufletele djanicunilor săi pentru o astfel de cinste. Un singur djanicun de treabă de al lui, preţuieşte mai mult pentru dânsul decât toţi aceşti kurzi taki la un loc, a căror politeţe n-are alt scop decât de a-l ameţi şi a face din el unealta lor. „Şeful” nu se va face niciodată sluga altora. Este şi va rămâne stăpân neatârnat şi nu se va lăsa înşelat de făgăduieli deşarte.

La auzul acestor cuvinte, mă întrebă:

— Şi nu te-ai gândit că se vor răzbuna fără cruţare şi prin toate mijloacele?

— Ba da; răzbunarea va veni negreşit, căci aşa e felul acestor oameni, dar n-are decât să vină. Eu n-am văzut încă răzbunare care să nu fi nimicit pe acei care au pornit-o.

— Vasăzică eşti hotărât să nu te laşi ademenit de şeicul ul Islam?

— Bineînţeles că nu. Sunt foarte hotărât. Mă voi purta la

fel cum se va purta el cu mine şi orice mijloace ar întrebuinţa, în cele din urmă va trebui să facă numai ce voi dori eu.

Se ridică de jos şi spuse uşurat:

— Atunci pot fi liniştit. Effendi, am venit plin de îngrijorare la tine, dar mi-ai luat toată greutatea de pe inimă. Cunosc puterea de care te vei lovi mâine, venită în numele lui Allah şi a şahului, aşa că are legea de partea ei. Ea vine prietenoasă, răbdătoare şi umilă, ca o întruchipare a tuturor virtuţilor omeneşti, dar o cunoşti, effendi?

— Da..

— Atunci e bine. Mâine va veni de la Khorramabad, te va linguşi, te va...

— Asta n-o va face îl întrerupsei eu, căci nu voi primi singur pe şeicul ul Islam.

— Fără îndoială că va fi şi Pederul de faţă, ca şeic al tribului?

— Da; şi el şi tu veţi fi de faţă.

— Şi eu? întrebă el repede şi mulţumit. Pentru ce şi eu?

— Pentru că aşa vreau eu.

Se apropie de mine şi zise:

— Effendi, prin asta nu-mi faci numai mie o cinste, ci multora. Nu ştiu dacă ţi s-a spus, dar eu nu învăţ pe oameni numai să cânte, ci tot ce poate fi de folos sufletului şi trupului: gimnastică, tragere la ţintă, călărie. Am înfiinţat această şcoală, când mi-a dat „şeful” însărcinarea, apoi când numărul elevilor a crescut, am mai luat ajutoare. Djanicunii sunt bine pregătiţi pentru orice şi nu ne este teamă de duşmani. Nici în privinţa alergărilor să n-ai grijă. Avem călăreţi şi cai. Şeicului ul Islam îi plac foarte mult alergările, are un grajd minunat şi se laudă că e stăpânul celui mai bun cal din Luristan. Când va auzi de alergarea noastră, sunt încredinţat că va vrea să ia şi el parte la dânsa şi te rog să nu-l respingi, căci asta ar ştirbi bunul nostru nume. Atât mai voiam să-ţi spun. Mai vrei să ştii ceva?

— Mi-ai spus tot ce ţi-a destăinuit trimisul?

— Da.

— Atunci despre celelalte chestiuni, cât şi despre alergări vom vorbi mai târziu. Numai în privinţa iepei Ustadului nu sunt încă bine lămurit. Mi se pare că Tifl a cam stricat-o.

— Merge bine numai când o călăreşte el, altfel nu.

— Dar cine o va călări?

— Cine altul decât Ustadul? întrebă el mirat. E drept că acum călăreşte cam rar, dar cu Săgeata lui bate orice cal, în afară poate de Assil al tău. Pe Tifl nu-l vom lăsa să ia parte la alergări.

— De ce?

— Asta ţi-o voi spune când va veni timpul. Bănuiesc că limbutul ăsta n-o să mai rămână multă vreme printre djanicuni. Ustadul l-a primit numai de milă şi multora, le-a rămas neînţeleasă îngăduinţa pe care o arată faţă de dânsul şi de Pekala.

— Le place să vorbească prea mult; nu e aşa? întrebai eu.

— Da. Iată o pildă: când răzbunătorul a fost aici, Tifl trebuia să ducă pe persani peste graniţă. A mers tot timpul cu Mirza şi cu multasimul şi le-a dat toate lămuririle pe care i le-au cerut.

— Cine ţi-a spus asta?

— Vâslaşul care e cu mine şi care i-a însoţit şi pe ei. Nici unul din djanicuni n-a vorbit cu persanii, numai lui Tifl i-a mers gura ca o moară stricată. Dar am vorbit destul; văd că vrei să pleci, effendi.

Într-adevăr, mă sculasem de jos.

— Da, trebuie să mă întorc acasă, spusei eu. Aş vrea însă să trec lacul cu barca. Vrei să încaleci pe Assil şi să mă aştepţi pe partea cealaltă?

— Cu multă plăcere, răspunse el. De mult am dorit să pot călări o dată pe armăsarul tău. Mă va lăsa să-l încalec?

— Dacă îi dau voie... bineînţeles!

— Atunci îl voi încăleca pe dată.

Se săltă în şa, Assil sforăi uimit, dar se supuse cuminte şi plecă. Văzui că profesorul era un bun călăreţ. Mă urcai în barcă şi djanicunul puse vâslele în mişcare.

Deşi plimbarea mea fusese atât de scurtă, totuşi cu prilejul ei aflasem lucruri de mare însemnătate. Gândurile mi se întorceau mereu la cele auzite, aşa că trebuii să mă silesc să-mi abat mintea de la ele, ca să pot admira priveliştea minunată care mă înconjura.

Am văzut pentru întâia oară partea apuseană a văii, ai cărei pereţi se ridicau până la cer şi care îmi amintiră de coastele Antilibanului, între Muallaka şi Damasc. Amintesc anume acest fapt, ce m-a dus mai târziu la o descoperire, pe care altfel, fără îndoială, n-aş fi făcut-o.

Din mijlocul lacului privii spre „casa de alabastru” şi abia acum am văzut ceea ce nu putusem desluşi de la biserică; această clădire mică avea forma unei coroane a cărei parte de sus era susţinută de opt aripi sprijinite de cercul de la temelie.

Cu cât ne apropiarăm de mal, cu atât cu mai multă luare-aminte privii poziţia înclinată a stâncilor. Am zărit un loc acoperit cu tufişuri atât de dese, încât se părea că pe acolo nu călcase picior de om. Oricine altul ar fi trecut fără să-l ia în seamă, dar mie nu mi se putea întâmpla aşa ceva. Spusei vâslaşului meu să se apropie cu barca de locul acela şi, luându-i o lopată din mână, am dat tufişul la o parte. Sub el nu era stâncă naturală, ci un zid făcut de mână de om. Am cercetat mai departe fără a atrage luarea-aminte a însoţitorului meu, care nu trebuia să afle gândurile ce mă preocupau şi, deodată, dădui cu vâsla de un gol în dosul tufişului. Era o deschizătură care ducea înăuntrul muntelui. În dreptul ei apa lacului era foarte adâncă. Era oare vreo legătură între lac şi interiorul muntelui? Lucrul era cu putinţă şi mă hotărâi să cercetez locul mai târziu şi pe altă cale.

Deocamdată spusei djanicunului să vâslească spre mal şi văzui că acesta nu-şi dăduse seama de descoperirea mea.

Pe malul celălalt mă aştepta profesorul de muzică, încântat de plimbarea făcută cu calul meu, pe care îl lăudă, spunând că e cel mai bun din câţi văzuse şi călărise până atunci.

Plecai spre casă şi, ajungând aici, avui cea mai plăcută surpriză ce mi s-ar fi putut face, căci zării pe Halef care ceruse să fie scos afară în faţa casei, cu pat cu tot. Era întins, cu capul sprijinit pe perne. Când mă zări, îmi făcu semn cu mâna. Mă apropiai călare şi îndemnai pe Assil să urce cele câteva trepte până la intrare.

— Ce bucurie, Sihdi! strigă el. Te văd în sfârşit iar călare. Nădăjduiesc că peste scurt timp voi putea încăleca şi eu.

Hanneh şedea lângă el şi, mângâindu-i obrajii, îmi zise:

— Ne-am speriat când am văzut pe Assil luând-o la goană, dar Kara ne-a spus că te va urma şi va avea grijă de tine, aşa că ne-am liniştit. Când s-a deşteptat Halef, i-am spus că-ţi faci prima ta plimbare călare, după boală şi nu m-a lăsat în pace, până când nu l-am adus aici, căci vroia să te vadă când te vei întoarce. Priveşte-l cum se bucură!

Descălecai şi mă aşezai lângă ei. Assil coborî singur treptele şi în timpul acesta veni Tifl.

— Effendi, o să iau şaua de pe el, zise dânsul, dar îţi amintesc că mi-ai făgăduit să mă iei şi pe mine, când vei mai ieşi călare.

— Îmi aduc aminte şi mă voi ţine de cuvânt. Dar când nu vei mai vrea tu să mergi cu mine, n-ai decât să-mi spui.

Acesta era un tâlc pe care nu-l înţelese. Cele ce-mi spusese Kara despre el, fuseseră întărite şi de profesorul de muzică, aşa că de azi înainte se va afla sub supraveghere fără ca el să bănuiască. Când se îndepărtă cu armăsarul, Halef îl urmări cu privirea şi spuse:

— E ca o stafie! L-am mai văzut de câteva ori... când deschideam ochii... îl vedeam în faţa mea privindu-mă urât...

Sihdi, să nu laşi pe omul ăsta să se apropie de mine... nu pot să-l sufăr.

— La fel mi se întâmplă cu Pekala, adăugă Hanneh. Mereu e unul din ei în jurul nostru să vadă ce facem şi să audă ce vorbim. Nu-mi închipui să fie numai curiozitate, iar pe de altă parte nu-mi vine să cred că spionează.

Tăcui ruşinat. Cum se făcea că nu avusesem şi eu aceeaşi impresie ca Hanneh şi Halef? Abia acum îmi dădeam seamă că aveam de-a face cu nişte oameni prefăcuţi.

De starea lui Halef eram foarte mulţumit. De ieri făcuse progrese foarte mari şi el se rugă să fie lăsat afară până seara. Propusei deci să mâncăm aici şi toţi primiră cu plăcere. Hanneh mă întrebă unde lăsasem pe Kara, dar eu îi răspunsei numai că se va întoarce spre seară. Apoi mă dusei în grădină, unde mi se spuse că voi găsi pe Peder. Îl văzui pe o bancă şi mă aşezai lângă el.

— Îl cunoşti pe şeicul ul Islam? îl întrebai eu.

— Da, dar nu personal, răspunse el.

— E un om de temut?

— Pentru tine nu, dar pentru noi, poate că da.

— Greşeşti, căci acum sunt djanicun ca şi voi şi orice primejdie care v-ar ameninţa pe voi, mă priveşte şi pe mine. Şeicul ul Islam va veni mâine încoace.

— E adevărat? Cine ţi-a spus asta? strigă el speriat.

— Profesorul de muzică.

— Atunci e sigur că va veni, căci profesorul de muzică ştie întotdeauna ce spune şi nu s-a înşelat niciodată când ne-a prevenit. Dacă vine însuşi şeicul ul Islam, atunci e vorba de un lucru de mare însemnătate. E o faţă bisericească înaltă şi nu face astfel de călătorii, dacă n-are motive grave. Effendi, ne aşteaptă lucruri foarte neplăcute.

— De ce neplăcute? Unde scrie că trebuie să vină numaidecât cu gând rău?

— De la dânsul nu poate să ne vină nimic bun. De fapt el

nici nu e persan, ci kurd şi este o zicătoare: „De câte ori un taki ridică cucernic privirea spre cer, calcă un om în picioare”. Iar şeicul ul Islam e mereu cu privirea îndreptată spre cer. Îi vom vedea ochii plini de blândeţe, dar vom simţi în acelaşi timp şi loviturile sale de picior. Unde calcă el, nu mai creşte iarbă.

— Atunci să-l lăsăm să calce numai în mărăcini, asta va fi de folos pentru noi şi un leac bun pentru el. Din nefericire n-am putut să aflu dacă vine singur sau nu.

— Singur? Nici să nu te gândeşti la aşa ceva. Se înconjoară de cea mai mare strălucire, pentru ca smerenia lui să iasă şi mai mult la iveală. Vom avea oaspeţi foarte aleşi şi nu vor fi puţini la număr, aşa că trebuie să facem pregătiri mari.

— Ba nu, căci nu trebuie să bănuiască că am ştiut ceva de venirea lui. Vom da oaspeţilor ce vom avea şi nu se va găti nimic. Mai cu seamă Pekala şi Tifl nu trebuie să afle nimic. Cer neapărat să fie aşa cum spun eu.

Privi înaintea lui, fără să spună ceva, aşa că urmai:

— Aşadar, nu se va face nici o pregătire, chiar din pricina acestor doi, care nu trebuie să bănuiască nimic. Dar unde vom adăposti pe oaspeţi?

— În sală.

— Unde e culcat Halef Omar?

— Dacă dai voie, îl vom culca în altă parte. Chiar Hanneh m-a întrebat adineauri dacă nu vrem să-l ducem în odaia ei. Îl va putea îngriji mai bine şi el va avea mai multă linişte, decât aici în sală, care e mereu deschisă.

— Atunci duceţi-l sus îndată după cină. Hanneh are dreptate şi dorinţa ei e foarte cuminte. Dar nu-i spune nici ei de venirea şeicului ul Islam şi nici altcuiva. Cine trebuie să ştie, o va afla de la mine. El trebuie să aibă impresia că ne-a luat cu totul pe neaşteptate. Şi nu te gândi la cine ştie ce ospătare. Se prea poate să nu-i dăm nici măcar o îmbucătură,

nici lui, nici însoţitorilor săi.

— Effendi, cum poţi spune aşa ceva? E doar cu neputinţă!

— De ce?

— Gândeşte-te la datoria de ospitalitate!

— O cunosc tot atât de bine ca şi tine şi nimeni nu poate fi mai ospitalier ca mine. Trebuie, însă, să văd mai întâi, dacă şeicul ul Islam se poartă în aşa fel cu noi, încât să îngăduim de a fi primit ca oaspete.

Holbă ochii la mine şi spuse:

— Vorbeşti ca şi când nici nu te-ai sinchisi de acest înalt demnitar.

— Mă sinchisesc tocmai atât de el, cât merită. Covoare, perne, ciubuce, tutun, cafea şi apă avem. Dacă va fi nevoie şi de altceva, voi spune la timp. La venirea lui veţi fi de faţă tu şi profesorul de muzică şi acesta e singurul cu care ţi-e îngăduit să te sfătuieşti. Deocamdată nu ştiu încă, dacă voi mai avea nevoie şi de alţi djanicuni, asta vom vedea mai târziu. Ai auzit vreodată de cel mai bun cal din Luristan?

— De multe ori. E al şeicului ul Islam şi este cel mai iute şi mai sprinten cal din hergheliile kurzilor taki. N-a fost învins niciodată şi proprietarul a câştigat multe premii cu el.

— Cum a ajuns în stăpânirea lui?

— Tribul i l-a dăruit ca răsplată pentru neasemuita lui cuvioşie şi credinţă. Nici un taki n-a ajuns aşa de departe ca dânsul, aşa că sunt mândri de el şi socotesc o cinste că face parte din tribul lor. El spune că dragostea pe care o are pentru calul său e singura dragoste pământească pe care şi-o îngăduie. Cum grajdul său ia parte la toate alergările, se prea poate să se înscrie mâine şi la ale noastre.

— Să primesc?

— E treaba ta, effendi. Nu spun nici da, nici nu. Un cal care n-a fost bătut încă niciodată e un potrivnic primejdios, dar cu atât mai mare va fi cinstea pentru acela care îl va înfrânge. În primul rând e de mare însemnătate premiul pentru care se va

învoi să alerge.

— Ştii cumva dacă şeicul ul Islam are vreo legătură personală cu Ahriman Mirza?

— Nu.

— Sau cu Ghulam el Multasim?

— Cu ăsta e prieten bun... Şeicul ul Islam l-a numit pe Ghulam ajutorul lui şi acesta se duce de multe ori ca oaspete în casa lui.

— Faptul ăsta are mare însemnătate. Acum să vorbim de ceva, de care n-am spus nimic până în clipa asta, dar acum, când ţin locul „şefului”, e de datoria mea să vorbesc. Am fost la şeicul kalhuranilor şi am văzut cu mulţumire că e pe cale de vindecare. El nu a spus „Sfatului bătrânilor” voştri, dar tu ai spus că soţia lui va fi pedepsită fiindcă a vărsat sânge.

— Aşa este. Îndată ce va părăsi patul, va trebui s-o judecăm pe dânsa.

— Dacă ai fi fost în locul ei, te-ai fi purtat altfel? Ai fi lăsat să ţi se omoare bărbatul?

— Nu pot ţine seama de ce aş fi făcut. Avem o lege căreia trebuie să ne supunem.

— Vasăzică şi la voi mai stăpâneşte litera şi nu spiritul legii?

— Te înşeli. Vom aplica pedeapsa cea mai uşoară.

— Totuşi veţi da o pedeapsă?

— Da.

— Cine are dreptul s-o graţieze?

— Numai Ustadul. După cum ştii, în Persia fiecare weli sau beglerbeg are dreptul de moarte şi de viaţă, deci şi pe acela de graţiere şi Ustadul e weliul ţinutului nostru.

— Când lipseşte el, cine are acest drept?

— Locţiitorul său, prin urmare tu.

— Atunci te rog să te duci la şeicul kalhuranilor şi să-i spui că în locul soţiei sale aş fi vărsat şi eu sânge, aşa că o socotesc nevinovată şi nu voi îngădui să fie pedepsită. Cine

pedepseşte pe cineva pentru o faptă pe care, după împrejurări, ar face-o el însuşi, merită aceeaşi pedeapsă. Du-te chiar acum şi spune-i asta.

— Effendi, asta e o veste bună şi alerg să i-o duc. Prin hotărârea ta, ai cucerit inimile tuturor djanicunilor şi kalhuranilor.

Mă dusei în odaia mea să iau cheile de la locuinţa Ustadului. Trebuia să mă pregătesc pentru vizita de mâine şi să fiu la curent cu toate întâmplările. Găsii o mapă care conţinea toate documentele referitoare la cedarea ţinutului, la administrarea acestuia, la drepturile şi îndatoririle djanicunilor. Toate actele erau ţinute în cea mai mare ordine, aşa că putui să mă lămuresc lesne. Fiecare avea câte un bileţel pe care era arătat pe scurt conţinutul actului. În felul acesta putui găsi şi documentul cel mai important, pe bileţelul căruia sta scris:

„N-a fost întrebuinţat niciodată şi n-a fost arătat nici unui om. La nevoie se va întrebuinţa fără şovăire.”

Desfăcui documentul şi-l citii cu încordare. Conţinea înţelegerea care se încheiase fără martori, între şah şi Ustad şi acorda acestuia drepturi pe care nu putea să le aibă nici un alt weli sau beglerbeg. Şi ceea ce se întâmpla foarte rar, documentul purta semnătura Stăpânitorului şi întreita pecete personală a acestuia. Lângă document mai găsii şi o cartă de pergament aurit. În cele patru colţuri era, pictată de mână, pajura Persiei: un leu de argint, culcat în faţa soarelui, iar la mijloc erau scrise frumos cu pana, următoarele cuvinte:

„*Posesorul acesteia va asculta numai de poruncile mele*.”

Dedesubt era iarăşi semnătura proprie a şahului. Era vădit că acesta scrisese singur, cu mâna lui, cuvintele de pe carta

de pergament, care constituia astfel o legitimaţie, căreia trebuiau să i se supună chiar şi cei mai înalţi demnitari ai ţării. Aveam deci în mână mijloace mai puternice decât îmi trebuiau pentru a doua zi şi tocmai voiam să ies din odaie, când uşa se deschise şi Pekala apăru în prag. Faţa ei era prietenoasă ca întotdeauna şi îmi vorbi cu obişnuita-i politeţe:

— Am văzut cheia în uşă, effendi şi mi-am închipuit îndată că eşti aici. Am foarte multă treabă, însă pentru tine găsesc oricând timp şi am vrut să te întreb dacă doreşti să-ţi mai povestesc ceva despre iubitul meu.

— Vorbeşte.

— Dar n-ai să mă trădezi nimănui?

— E o taină? ocolii eu răspunsul.

— Negreşit, răspunse ea cu importanţă. Am o mulţime de taine pe care nu trebuie să le afle nimeni, dar ţie îţi voi spune, poate, câteva din ele. Cele mai de scamă o să le afli chiar acum. După cum ştii iubitul meu vine la fiecare patru săptămâni, dar ceea ce nu ştii e că, nu de mult, a mai fost o dată aici şi în afară de timpul ăsta. Poţi ghici de ce a venit?

— Nu. Vorbeşte, dar cât mai pe scurt.

— Pentru ce? Doar vorbesc întotdeauna scurt cu tine, effendi. Iubitul meu s-a hotărât să vorbească cu Ustadul nostru şi să-i spună multe lucruri, care ar putea să-l scape de la moarte.

— Pe cine să-l scape: pe iubitul tău, sau pe Ustad?

— Pe iubitul meu, ori poate pe amândoi, nu ştiu bine. Mi-a spus să-l înştiinţez pe Ustad că va veni duminica viitoare, la miezul nopţii; dar eu mă voi întâlni cu un ceas mai înainte cu dânsul.

— I-ai spus Ustadului?

— Nu.

— De ce nu?

— Pentru că... pentru că mi-a fost teamă de el.

— De mine nu ţi-e teamă?

— Ba da; însă timpul trece repede şi duminica se apropie şi dacă mă voi teme tot aşa mai departe, îmi voi pierde iubitul. Mi-a spus că nu va mai veni niciodată, dacă nu voi avea grijă să poată vorbi cu Ustadul. De aceea mi-am luat inima în dinţi şi ţi-am spus ţie rugămintea asta, fiindcă până duminica viitoare Ustadul nu va reveni acasă. Tu ce răspuns îmi dai?

Îşi şterse sudoarea de pe frunte şi răsuflă uşurată. Se vedea bine că îi venise greu să vorbească chiar şi cu mine.

— Iubitul tău ţi-a spus dacă îi va fi totuna să se întâlnească cu mine sau cu Ustadul? o întrebai eu.

— Cred că da, deoarece eşti locţiitorul lui şi cum afacerea nu poate fi amânată, trebuie să se învoiască.

— Mai ştie cineva că va veni duminică?

— Nu.

— Nici Tifl?

— Tifl? Doar limbutului ăsta nu i se pot spune astfel de lucruri. Nu ştie nimic.

Asta era o minciună, dar o spusese cu mutra cea mai nevinovată de pe lume. Ochii ei mici mă priveau atât de deschis, încât mă întrebai din nou dacă nu mă înşelasem, crezând-o în stare să facă vreun rău.

— Iubitul tău ţi-a spus unde vrea să se întâlnească cu Ustadul? urmai eu.

— Nu; locul trebuie să-l hotărăşti tu. Vrei să-mi spui unde?

— Azi încă nu. Îţi voi spune la timp. Şi acum, ascultă: să taci faţă de toţi, chiar şi faţă de Tifl. Dacă vei spune cuiva că iubitul tău va veni pentru a se întâlni cu mine, atunci nu voi vorbi cu el, iar pe tine te voi goni din casă.

— Effendi! strigă ea speriată, dându-se câţiva paşi înapoi. De ce te uiţi aşa mânios la mine? Ai căpătat deodată cu totul altă faţă!

— Înfăţişarea asta o am întotdeauna când iau o hotărâre nestrămutată. Până acum nu m-ai văzut încă aşa. Fereşte-te

să mă mai vezi a doua oară. Dacă nu vei păstra tăcere, voi pune să te gonească peste graniţă chiar duminică noaptea, fără să-mi pese ce se va întâmpla cu tine. M-ai înţeles?!

— Da, da, te-am înţeles... răspunse ea, făcându-se ghem de spaimă. Effendi, Ustadul e mai bun decât tine. Cine şi-ar fi închipuit aşa ceva?

— Orice lucru la timpul său, atât asprimea, cât şi blândeţea. Mai ai ceva să-mi spui?

— Nu.

— Atunci pleacă!

În buimăceala ei făcu o plecăciune caraghioasă şi plecă mult mai puţin prietenoasă de cum venise, încuiai cu grijă uşa de la locuinţa Ustadului şi mă dusei să vorbesc cu Şacara.

Trecui prin grădină şi o găsii la izvor, lângă cai. Săgeata păştea alături de Ghalib. Assil se culcase. Şacara şedea lângă el şi îi împletea viorele în coamă. O privii câteva clipe, apoi mă aşezai alături de ea. Îi spusei cine va veni a doua zi, apoi vorbirăm despre alte lucruri, astfel că stătui mai mult decât avusesem de gând şi Kara Ben Halef mă găsi acolo, când se întoarse pentru a-mi spune că reuşise să îndeplinească însărcinarea dată de mine, fără să fi fost văzut de cineva. Cercetase bine din nou locul şi se încredinţase că nici un picior de om nu mai călcase pe acolo.

Apropiindu-se timpul cinei, îi spusei să vină cu noi ca să mâncăm împreună. Mă rugă însă să-l iert că nu poate veni, trebuind să îngrijească de Barkh, care era înfierbântat de la drum, aşa că trebuia să-l plimbe puţin. Şi aici se dovedi firea lui chibzuită, moştenită mai curând de la Hanneh decât de la Halef, ce făcea uneori lucruri nesocotite.

După ce mâncai, mă urcai în odaia mea şi mă culcai; nu mă trezii decât în clipa când auzii o bătaie în uşă. Mă sculai şi când deschisei uşa zării pe Peder în faţa mea.

— Iartă-mă, effendi, că ţi-am tulburat somnul, spuse el, dar peste scurt timp va sosi şeicul ul Islam.

— Aşa devreme? De unde ştii? îl întrebai eu.

— Aseară am mai vorbit cu profesorul de muzică şi a fost de părere că e bine să ştim ce ne aşteaptă. De aceea a plecat călare spre Khorramabad. A ajuns până la satul de la graniţa djanicunilor, unde a aflat că şeicul ul Islam va poposi peste noapte acolo şi va porni la drum azi dis-de-dimineaţă. N-a spus nimănui ce a aflat şi a venit, numai fiindcă ai spus să fie şi el de faţă. Vii şi tu jos?

— Nu. Trimite-mi cafeaua aici. Cine mai vine cu şeicul ul Islam?

— Sunt cu toţii cincisprezece inşi, stăpâni şi servitori, toţi călări pe cai buni şi bine înarmaţi, în satul de la graniţă li s-a spus, că fără voia „şefului” nimeni nu poate călca în ţinutul djanicunilor, dacă are arme. Şi când li s-au cerut ale lor, s-au împotrivit şi n-au vrut să le predea.

— Şi atunci li s-au luat armele cu de-a sila?

— Nu. Oamenii noştri au crezut cu cale că nu e bine să întrebuinţeze astfel de mijloace, fiind vorba de şeicul ul Islam. Negreşit că şi aici vor fi opriţi la cea dintâi casă din sat. Dacă vrei, voi pune să fie neapărat dezarmaţi. Dacă nu se vor supune, n-au decât să plece pe unde au venit şi vor fi duşi peste graniţă de o ceată de călăreţi de ai noştri.

— Aşa îmi placi, Pederule. N-avem să ne temem de nimeni şi după mine unul, frica e cea mai mare prostie. Dar toate la vremea lor: pumn împotriva pumnului, iar viclenia trebuie s-o întâmpinăm tot cu viclenie. Am fost prevenit de şiretenia şeicului ul Islam, aşa că mă voi feri să-l primesc cu lovituri. Pentru a dezarma cincisprezece inşi la intrarea în sat, ar trebui să postez acolo atâţia djanicuni, încât şeicul şi-ar da îndată seama că am ştiut de venirea lui şi tocmai asta n-aş vrea s-o ştie el. De aceea vom lăsa lucrurile să meargă în voie. Voi amândoi, tu şi profesorul de muzică, îi veţi primi arătându-vă foarte miraţi de venirea lor şi îi veţi duce în sală, unde veţi sta de vorbă cu dânşii, până când voi veni eu.

— Să trimit după tine?

— Nu. Pentru a le întări părerea că n-am ştiut nimic de venirea lor, le vei spune că m-am dus la plimbare. Şi chiar mă voi duce, dar nu prea departe şi voi avea grijă să pândesc sosirea lor, aşa ca să mă pot întoarce la timp potrivit. Acum du-te şi trimite-mi cât mai repede cafeaua.

După ce mâncai, îmi încuiai odaia şi mă dusei în locuinţa Ustadului, pentru a lua carta de pergament a şahului, căci se putea prea bine întâmpla să am nevoie de ea. Apoi ieşii în grădină, dar nu pe scara din faţă, pentru a nu fi văzut de nimeni. Deoarece voiam să pândesc sosirea şeicului căutai un loc ascuns şi îl găsii în dosul tufişurilor care mărgineau grădina şi de unde puteam zări până departe. Nu trecu mult şi zării o ceată de călăreţi, care nu puteau fi decât şeicul ul Islam şi însoţitorii săi. Numărai mai mult decât cincisprezece cai şi presupusei că cei peste număr erau ai djanicunilor din satul de la hotar, care însoţiseră pe noii veniţi.

Cinci dintre cai aveau un harnaşament persan foarte bogat şi mai ales unul bătea la ochi. Călăreţul acestuia purta un turban taki foarte mare, cu un văl alb atât de lung, încât cădea până pe coapsele calului. Era oare acesta marele demnitar pe care îl aşteptam? Mă uitai şi la ceilalţi şi luarea aminte îmi fu atrasă de un om îmbrăcat în haine foarte simple, dar care călărea pe un cal neasemuit de frumos. Îmi dădui îndată seama că era cel mai de preţ din cei cincisprezece; era un murg cu picioarele dinainte albe de la genunchi în jos.

Ceata coti pe drumul ce ducea spre casa Ustadului, astfel că depărtarea se micşoră şi putui să-mi dau mai bine seama de marea valoare a calului, care îmi atrăsese atenţia. Aşadar, acela care îl călărea nu putea fi un om de rând.

Erau deci doi oameni care păreau altceva decât ce erau într-adevăr: cel cu vălul alb şi cel din coada cetei şi amândoi aveau pesemne de gând să ne înşele prin înfăţişarea lor, dar,

judecând după cal, presupusul servitor trebuia să fie neapărat şeicul ul Islam.

Pe când îmi frământam mintea cu aceste gânduri, zării pe Tifl, care, dintr-o pricină oarecare, luă drumul înspre sat. Nu ştia nimic de sosirea acestor oameni, aşa că se opri mirat când îi zări, iar după ce ajunseră în dreptul lui, el le vorbi şi, spre uimirea mea, observai că cei din fruntea cetei îl îndreptară spre călăreţul de la coadă. Faptul acesta îmi întări presupunerea.

Umilul călăreţ făcu semn celorlalţi să treacă mai departe, iar el se opri lângă Tifl. Din semnul pe care îl făcuse, înţelesei că el era stăpânul. Vorbi câtva timp cu Tifl, apoi porni mai departe, iar acesta merse alături de el, stând mereu de vorbă, până când dispărură la o cotitură a drumului.

Ce bine era că venisem aici pentru a le pândi sosirea, căci în felul acesta aflasem că şeicul ul Islam avea de gând să joace teatru cu noi şi puteam astfel să-mi iau toate măsurile trebuincioase. Neavând nici un motiv să fac pe oaspeţii noştri să creadă că suntem încântaţi de vizita lor, nu mă grăbii deloc şi rămăsei câtva timp unde mă aflam. Cât de nimerită fusese întârzierea mea se dovedi când auzii nişte paşi grăbiţi care se apropiau de locul unde stăteam ascuns. Erau doi inşi.

— E bine că nu ne-a văzut nimeni, desluşii glasul lui Tifl. M-a întrebat dacă e undeva un loc unde poate vorbi cu tine, fără să fiţi zăriţi. De aceea m-am grăbit să te aduc aici, iar acum îl voi trimite şi pe dânsul.

După ce spuse aceste cuvinte, plecă repede. Cine era oare acela cu care vorbise Tifl? N-avui nevoie să aştept mult, pentru a avea răspunsul la întrebarea asta. Auzii din nou paşi grăbiţi, dar cel care se apropia călca cu multă băgare de seamă ca să nu facă zgomot.

— Tu eşti, Pekala, turcoaica necredincioasă? auzii pe cineva întrebând.

— Da, răspunse ea, fără să-şi dea seama că prin asta îşi

arăta dispreţul pentru propria ei religie. Dar tu cine eşti?

— Nu e nevoie să-ţi spun numele meu, dar sunt prietenul iubitului tău.

Ea bătu din palme şi spuse voioasă:

— Prietenul iubitului meu?! Ce bine îmi pare! Cine şi-ar fi închipuit că...

— Nu vorbi aşa de tare, o întrerupse el poruncitor. Nimeni nu trebuie să afle că-l cunosc şi că am vorbit cu tine... frumoasa mea, adăugă el cu glas linguşitor. Vreau să-ţi dovedesc însă că vă cunosc pe amândoi şi că ştiu de dragostea voastră. El va veni duminică, cu o oră înainte de miezul nopţii şi tu îl vei aştepta la bolovanul de piatră. Vezi, deci, că mi-a spus tot şi că sunt prietenul său, prin urmare şi al tău.

— Da, am încredere în tine, zise ea. Presupun că şi tu ai o inimă la fel de nobilă ca şi a lui şi că ştii ce înseamnă o inimă nobilă de femeie.

Auzii un chicotit, ca şi când cineva îşi stăpânea cu greu râsul. Nu puteam vedea pe nici unul din ei, ştiam însă că pe bărbat îl voi putea recunoaşte oricând după glas.

— Ştiu chiar pentru ce vine de data asta, urmă el. Vrea să vorbească cu Ustadul şi, cum acesta e plecat, va vorbi cu effendi cel străin, fiindcă afacerea nu poate fi amânată. N-am ştiut că Ustadul a lăsat un locţiitor, aşa că se va vedea la urmă dacă asta e bine pentru noi sau nu. Iubitul tău trebuie să fie primit neapărat ca oaspete în casa Ustadului şi vrea să locuiască în încăperea pe care acesta o numeşte „mormântul” său. Din nefericire am aflat de la Tifl că acum stă străinul acolo. În schimb sunt libere odăile Ustadului şi ar fi de ajuns, dacă iubitul tău ar putea fi găzduit în ele. Ştiu că faci ce vrei în casa asta şi drăgălăşeniei tale nu i se poate împotrivi nimeni. Cred, deci, că îţi va fi uşor să-l înduplecі pe effendi cel străin să primească pe iubitul tău ca oaspete şi să-l găzduiască în odăile Ustadului.

— Negreşit că se va învoi, când îl voi ruga eu, strigă ea tare şi cu mare bucurie.

— Taci, moară stricată. Gura ta mincinoasă a trădat destule până acum, dar pe mine nu mă va...

Se opri în mijlocul vorbei, apoi urmă cu glasul schimbat:

— Înţeleg bucuria ta de a-ţi vedea iubitul ca oaspete sub acelaşi acoperământ cu tine, fiinţă credincioasă şi iubitoare, dar te rog să închizi bucuria asta în adâncul inimii tale, până va veni timpul când nu va mai fi nevoie s-o ascunzi. Ştii că viaţa iubitului tău şi poate şi a ta, atârnă numai de tăcerea ta.

— Dumnezeule! Şi viaţa mea? Chiar a mea? întrebă ea speriată.

— Da, căci duşmanii lui sunt şi ai tăi şi dacă îl vor omorî pe el, nu te vor lăsa nici pe tine în viaţă.

— Dar cine sunt aceşti, duşmani? Nu mi-i i-a numit niciodată.

— N-a făcut-o pentru a nu tulbura liniştea sufletului tău, care îi este mai scumpă decât orice pe lume. De aceea nu ţi-i pot spune nici eu. Inima ta trebuie să rămână curată şi netulburată. Pe Ustad îl cunosc, dar pe effendi nu. Ce fel de om e? Care din ei e mai deştept?

— Nici un bărbat nu e deştept; toţi au nevoie de „creştere". Am o mulţime de taine, pe care nu le spun nimănui, de teamă să nu le trădeze, în tine am însă încredere, de aceea vreau să-ţi spun că Ustadul mi-e mai drag decât effendi.

— De ce?

— Pentru că effendi vrea să mă dea afară, să mă gonească de aici.

— Din ce pricină?

— Dacă voi spune cuiva că are de gând să vorbească cu iubitul meu.

— Oh, Allah! Ce toantă! Şi o astfel de femeie vrea să dea „creştere" bărbaţilor! Să...

Iar se întrerupse în mijlocul vorbei, pentru a n-o jigni; dar omul acesta nu ştia să-şi înfrâneze mânia sau nu-şi dădea osteneală s-o facă, ştiind că are de-a face cu o neghioabă? Urmă apoi foarte prietenos şi calm:

— Nu-ţi dai seama că pentru asta i se cuvin numai laude lui effendi acesta? Ştiu că eşti foarte deşteaptă, aşa că vei recunoaşte că face bine dacă îţi cere să nu spui nimănui nimic. Şi eu te rog să taci faţă de toată lumea. El te-a ameninţat numai că te va goni, eu însă ştiu că ar fi moartea ta, dacă ai vorbi cu cineva despre asta. Duşmanii iubitului tău sunt fără îndurare, mai cu seamă pentru tine. De aceea fereşte-te şi... taci. Am auzit de multe ori despre acest effendi, dar azi îl voi vedea pentru întâia oară. E blajin?

— Foarte blajin.

— E ager la minte?

— Nicidecum. Crede tot ce i se spune.

— Cunoaşte obiceiurile şi situaţia de aici?

— Nu. În privinţa asta Tifl al meu e de o mie de ori mai deştept.

— Dar cu religia cum stă?

— N-are nici una. Nimeni nu l-a văzut închinându-se.

— E băiat frumos?

Ea tăcu câteva clipe, pesemne pentru a se gândi. Cel care pusese această întrebare părea să fie un bun cunoscător de oameni şi naiva bucătăreasă nici nu bănuia ce scop urmăreşte cu întrebarea asta ce părea de prisos. În sfârşit ea răspunse:

— Nu e nici frumos, nici urât. Are o faţă obişnuită. Cred că dacă n-ar fi străin, nu l-ar lua nimeni în seamă.

— *Maşallah!* Cuvintele tale nu sunt prea de laudă. Mi-ar fi fost mai plăcut dacă ai fi spus că e frumos. Dar spune-mi: are ceva deosebit în glasul, în vorbirea, în ţinuta, sau în mersul lui?

— Nu, nimic. E un bărbat ca toţi ceilalţi. Nu trebuie să te

sfieşti deloc de dânsul, nu-i nici pe jumătate atât de bine ca tine.

— De unde ştii asta?

— Văd după înfăţişarea ta. Dacă te-ai îmbrăca cu alte haine, ai fi ca un paşă.

— Crezi, draga mea Pekala?

Pusese această întrebare, foarte măgulit. Aşadar acest om era înfumurat şi asta se adeveri din cuvintele rostite:

— Acum trebuie să plec, dar trebuie să-ţi mai spun că mi-ai plăcut foarte mult. Îţi voi dovedi asta printr-un dar pe care ţi-l voi trimite prin iubitul tău. Ştiu că-ţi plac podoabele şi rochiile frumoase, pe care le-ai ascuns în ruine până când vor veni zile mai bune. Spune ce-ai dori să-ţi dăruiesc?

— Nu ştiu ce să-ţi cer... spuse ea repede.

— Ce vrei!

— Eşti bogat sau sărac?

— Spune ce ceri şi îţi voi răspunde dacă pot să-ţi dau sau nu.

Aceste cuvinte fură spuse iar cu glas rece şi poruncitor, ca şi când n-ar fi fost acelaşi om care o numise cu câteva clipe mai înainte „draga mea Pekala”. Omul acesta devenea din ce în ce mai interesant pentru mine.

— Trimite-mi nişte ochelari de aur, se rugă ea.

— Ochelari? Pentru ce? întrebă el mirat.

— Fiindcă ochelarii îţi dau o înfăţişare de mare învăţat. Am văzut la Ispahan o cucoană din Rusia, care purta ochelari. Părea atât de mândră încât o puteai lua drept împărăteasa Rusiei. De aceea vreau şi eu o pereche de ochelari, dar de aur, altfel nu.

— Eşti nebună de-a binelea, femeie! În tine trebuie să fie un duh rău, pe care am să-l nimicesc îndată ce...

Fu întrerupt de Tifl, care veni şi spuse:

— Şeicul ul Islam m-a trimis să te chem. Te voi conduce la dânsul.

— Vin îndată, răspunse celălalt, aspru. Şi mai aspre încă sunară cuvintele care urmată:

— Vei primi ochelarii, Pekala şi vor fi atât de tari încât îţi vor ieşi ochii din cap. Effendi a avut dreptate când ţi-a spus să taci. Cer acelaşi lucru de la tine, de la voi amândoi. Cine va trăda va fi pedepsit cu moartea. Nu uita asta, nici tu, Tifl. Şi acum du-mă la oame... la şeic, dar aşa ca să nu vadă nimeni de unde venim.

Plecă împreună cu Tifl, apoi auzii şi pe Pekala depărtându-se. Ştiam acum cine era, căci se trădase prin cuvântul spus pe jumătate: „Şi acum du-mă la oame...”. Vroise să spună: „la oamenii mei”. Era însuşi şeicul ul Islam, iar acela care trimisese după dânsul, îi ţinea numai locul.

Am mai aşteptat câtva timp, apoi mi-am părăsit ascunzătoarea, m-am furişat printre tufe şi, când am văzut că nu era nimeni prin apropiere, m-am dus în grădină şi de aci în curte. Acolo zării caii şi servitorii persanilor. Pe scări, stătea Tifl, rezemat de un stâlp, iar de altul omul care călărise pe murgul cu picioarele albe. Amândoi stăteau de vorbă şi nu văzură din ce parte venisem. Salutai politicos pe servitori şi mă oprii lângă cai pentru a-i examina. Nu doream însă să fiu luat drept cunoscător, aşa că mă mulţumii să-i privesc, fără a spune nimic. Când mă zări Tifl,atrase atenţia kurdului asupra mea şi acesta se uită la mine cu o privire pătrunzătoare.

Era înalt şi bine legat, avea o barbă lungă şi rară. Văzu că mă oprisem, mai mult lângă caii mai răi decât lângă cei buni şi că trecusem atât de nepăsător pe lângă murgul cu picioare albe, ca şi cum ar fi fost o mârţoagă de rând. Spuse lui Tifl câteva cuvinte, fără îndoială puţin măgulitoare pentru mine. Şi servitorii zâmbiră, dar ferindu-se, ca să nu-i observ. Lucrul acesta îmi conveni, căci cu cât mă vor crede mai prost, cu atât îmi va fi mai uşor să le năruiesc planurile.

Când mă apropiai de scară, Kara Ben Halef, care se afla pe terasă, îmi ură bună dimineaţa.

— Vino jos, Kara, spusei eu. Am auzit că a venit şeicul ul Islam, vino să-l saluţi şi tu.

Vorbii anume tare, pentru a fi auzit din sală, căci voiam să vină Pederul afară. Îmi ajunsei scopul, căci îl văzui ieşind, coborî treptele şi mă înştiinţa de venirea oaspeţilor, ca şi cum n-aş fi ştiut nimic.

— Nu cunoşti personal pe şeicul ul Islam? îl întrebai eu în şoaptă, întorcându-mă astfel, încât kurdul şi Tifl să nu-mi poată înţelege cuvintele după mişcările buzelor.

— Nu, răspunse el.

— Cine dintre djanicuni l-a mai văzut?

— Nu ştiu pe nici unul care să-l cunoască. Şeicul ul Islam locuia înainte la Feraghan şi abia de vreun an a fost mutat în apropierea tribului său. Numai Ustadul îl cunoaşte bine. Nu e atât de cucernic cum am crezut, dar e politicos. Abia în satul nostru de la graniţă a aflat că Ustadul nostru a plecat.

Pe când vorbea, arăta cu mâna spre biserică, pentru a-i face să creadă pe ceilalţi că vorbim de lucruri indiferente.

— Cine e kurdul care stă lângă Tifl? îl mai întrebai eu.

— Secretarul şeicului. Trebuie să stea lângă stăpânul său, dar deocamdată locul lui a rămas gol.

— Hai să mergem la ei.

Pe când urcarăm treptele, secretarul încrucişa braţele pe piept şi se înclină în faţa mea, zâmbind politicos.

— Fie-ţi binecuvântată dimineaţa, îl salutai eu prietenos.

— Şi ţie ziua întreagă, răspunse el.

Îi recunoscui îndată glasul şi îmi dădui seama că era omul care vorbise cu Pekala. Veni după noi şi se aşeză la locul său.

Când intrai în sală, persanii se sculară, făcură plecăciuni şi rămaseră în picioare, aşteptând cuvântarea mea de bun-sosit. Mă apropiai de ei, atât cât cerea buna-cuviinţă, încrucişai braţele pe piept, mă aplecai de trei ori, apoi ridicai mâna dreaptă şi grăii:

— Omul nu cunoaşte niciodată bucuria ce poate să-i aducă

ziua ce va să vină. Nu, numai Allah singur ştie ce-i va trimite. Dacă el e acela care ne-a făcut bucuria venirii voastre, îi mulţumesc întâi lui, apoi vouă. Şeicul ul Islam nu va găsi nicăieri uşa închisă, căci Allah vrea ca trimisul lui să răspândească pretutindeni numai bucurie. Luaţi loc şi rămâneţi aici cât vă e pe plac.

Se închinară şi cel cu turbanul mare răspunse:

— Eu sunt şeicul ul Islam, effendi. Dă-mi voie să-ţi spun cine sunt însoţitorii mei.

Arătând spre fiecare în parte, le spuse numele şi rangul. Pe oamenii bisericii îi numi întâi, apoi pe ofiţeri. Erau: un „mântuit”, un „sfânt”, un „preot mare”, un general de divizie şi unul de brigadă, iar la urmă numi şi pe secretar. După cum se vede, avea o suită strălucită. Mă înclinai în faţa fiecăruia, ei făcură la fel, apoi luarăm loc: demnitarii în acelaşi rând, iar secretarul lângă şeicul ul Islam, ceva mai înapoi. Deseori îi sufla acestuia ce să vorbească şi căuta să-şi ascundă mişcările buzelor în barbă, dar aceasta era aşa de rară, încât le puteam vedea bine. Şedeam în faţa lor, la dreapta mea Pederul, la stânga profesorul de muzică şi cam în spatele nostru Kara Ben Halef.

Tăcui, căci îmi făcusem datoria şi politeţea cerea să dau cuvântul înaltului oaspete.

— Am venit să vorbesc cu şeful djanicunilor, zise acesta. El se bucură de înalta mea bunăvoinţă. Am aflat însă că e plecat în călătorie şi că un effendi din Apus îi ţine locul. Nu te cunosc nici pe tine, nici demnităţile şi titlurile tale şi deoarece doresc să te numesc aşa cum ţi se cuvine, iartă-mă dacă îţi voi pune câteva întrebări.Ce rang bisericesc ai în ţara ta?

— Nici unul, răspunsei eu.

— Dar ce grad militar?

— Nici unul.

— Atunci spune-mi ce slujbă ai la ocârmuirea poporului tău?

— Nici una.

— Dar ce eşti şi ce ai?

— Sunt eu şi mă am numai pe mine; altceva nimic.

Intenţia cu care îmi pusese aceste întrebări, era uşor de înţeles. Vroia să mă simt cât mai mic faţă de el. Persanii se feresc să fie nepoliticoşi, aşa că-mi aruncă numai o privire plină de milă şi urmă oarecum binevoitor:

— Ai fi putut ascunde că nu eşti nimic, ba ai fi putut spune chiar că eşti un mare demnitar, fără să ne treacă prin gând că ne-ai putea înşela. Eşti însă cinstit şi sincer şi prin asta ai câştigat respectul ce se cuvine acelora care urăsc minciuna. Demnităţile noastre nu pot fi înstrăinate, totuşi, coborându-ne până la tine, te cinstim cu ele. Acum aş vrea să ştiu cât de mare e puterea pe care ţi-a dat-o Ustadul?

— Mi-a dat deplină putere, aşa că e ca şi cum l-aţi avea pe dânsul în faţa voastră.

— Poţi să iei orice hotărâri?

— Da.

— Şi el le va întări?

— Fără cea mai mică îndoială.

— Atunci îmi pare bine să-ţi pot spune că azi îţi aducem un dar nepreţuit de mare. De djanicuni am auzit vorbindu-se pe când eram încă la Fetaghan, iar pe şeful lor l-am cunoscut la curtea şahinşahului. De când locuiesc la Khorramabad, m-am interesat mereu de voi şi îmi este cunoscut că urmăriţi scopuri înalte. Vreţi să faceţi pe oameni fericiţi încă în viaţa asta şi întrebuinţaţi cele mai bune mijloace pentru a vă ajunge scopul. Înălţaţi cugetul poporului prin învăţătură şi trăiţi în pace cu toată lumea. Dacă toate triburile ar face la fel am avea în curând al optulea cer atât de mult dorit şi anume: cerul lui Allah pe acest pământ. În alte ţări, străduinţe ca ale voastre sunt supuse prigoanei. Preoţii blestemă pe cei de altă credinţă şi nu vor să ştie nimic de pacea religioasă. Cei sus-puşi urăsc luminarea poporului, pentru că numai cei proşti se

lasă stăpâniţi. La noi în Persia, însă, lucrurile stau altfel. Noi ştim că nu este numai un singur cer şi prin şcoli şi moschee vrem să aducem poporul la credinţa că toţi sunt fraţi. La noi nu există prigonire, ci numai ajutor. Noi nu urâm, ci iubim. Crezi că e bine aşa, sau nu?

— Ba cred că e bine, răspunsei eu.

— Nici nu m-am aşteptat la altceva din partea ta şi răspunsul acesta îmi dovedeşte că eşti demn să ţii locul Ustadului. Am spus că eu nu prigonesc, ci ajut şi ştiu ce îndură de la potrivnicii lui, care au făcut tot ce le-a stat în putinţă pentru a-l nimici. Eu însă am venit să-l înalţ şi să arăt duşmanilor săi cine este omul pe care l-au alungat de la dânşii. Îi voi da un câmp de activitate mai demn de dânsul decât acest ţinut mic al djanicunilor, înconjurat din toate părţile de duşmani. Vreau să-i dau mii de supuşi, pe care să-i ducă pe calea cea bună, urmând scopul frumos pe care şi l-a propus. Îi voi da o putere şi o cinste cu mult mai mare decât s-ar fi aşteptat vreodată. Gloria şi fericirea lui stau în mâna mea. Să le opresc, sau vrei să le primeşti, effendi?

La aceste cuvinte îmi întinse mâna cu o mişcare binevoitoare. Zâmbii plin de recunoştinţă şi răspunsei:

— De ce aş respinge o mână atât de binevoitoare? Dar nu mi-ai spus încă ce dar ai adus Ustadului.

— Vrei deci să-l primeşti? Ei bine, îţi voi spune ce. Îţi este cunoscut că sunt un fiu al cuvioşilor kurzi taki, care merg nestrămutaţi pe calea cea dreaptă a lui Allah?

— Da.

— Şi-ţi mai este cunoscut că acest trib are munţii cei mai frumoşi şi păşunile cele mai bogate din ţara noastră şi că ţinutul lor are o mare însemnătate strategică?

— Şi asta ştiu.

— Ei bine, tot acest ţinut, cu toate bogăţiile sale, va fi dat de azi înainte în mâna Ustadului.

— În ce fel?

— El va fi nu numai „şeful” djanicunilor, dar şi acela al kurzilor taki.

Aceste cuvinte le spuse rar şi apăsat, iar însoţitorii săi scoaseră strigăte de uimire şi de admiraţie pentru un dar atât de nepreţuit. El le făcu un semn de încuviinţare din cap şi urmă:

— Ba mai mult încă: tribul kurzilor taki va fi unit cu acela al djanicunilor şi va purta frumosul nume de taki-djanicun, iar unirea se va face prin mâna şi sub supravegherea Ustadului. El va fi stăpânitorul acestui trib nou, care va întrece în putere pe toate celelalte. Ei cum îţi place propunerea asta, effendi?

— Sunt gata s-o primesc, fără cea mai mică şovăire, răspunsei eu.

Nu se aşteptase la o învoite atât de rapidă, aşa că mă privi cam nedumerit.

— Sunt gata să primesc pe loc propunerea ta, repetai eu.

— Adevărat? mă întrebă el.

— Da.

Părea să nu prea aibă încredere în vorbele mele, dar „secretarul” îi şopti un ordin, aşa că zise:

— Atunci mi-am atins ţinta pentru care am venit. Dar „şeful” se va învoi cu ce faci tu?

— Fără îndoială.

— Şi se va pune în fruntea tribului unit?

— Negreşit. Îţi dau cuvântul şi asta e ca şi cum am fi întărit înţelegerea prin jurământ.

— Atunci ridică-te şi dă-mi mâna în numele lui.

Ne sculărăm, ne apropiarăm unul de altul şi ne strânserăm mâinile. Părea că aşteaptă să-i exprim recunoştinţa mea, dar când văzu că nu spun nimic, urmă, în timp ce şi însoţitorii săi se ridicară:

— Această înţelegere trebuie sfinţită cu pâine şi sare. Până acum n-am mâncat nimic. Vrei să ne socoteşti ca oaspeţii tăi, effendi?

— Dacă vrei tu aşa, atunci fără întârziere. Ştiu ce înseamnă pâinea şi sarea. Cine dă înapoi şi îşi retrage cuvântul după ce le-a mâncat, e un ticălos. Gândeşte-te deci încă o dată bine, înainte de a spune să se aducă pâine şi sare.

— Trimite să le aducă, fiindcă ştiu foarte bine ce fac.

— Vom lua acum pâine şi sare, apoi îmi veţi face cinstea să mâncaţi la masa noastră.

— Cu plăcere. Avem vreme să ne repezim până la moscheea voastră, de unde am aflat că este o privelişte minunată. Mi s-a spus că ai fost bolnav, ne vei putea însoţi?

I-ar fi convenit mai bine să nu merg şi eu, totuşi răspunsei:

— Până acolo voi putea călări la pas, dar mai departe nu. Tânărul acesta îmi va pune şaua pe cal. E Kara Ben Halef, fiul şeicului haddedihnilor din tribul şammarilor.

Kara făcu o plecăciune, apoi se duse la cai. Îi mai spusei să ia pentru el pe Ghalib şi să dea pe Barkh profesorului de muzică. Oaspeţii erau încântaţi de repeziciunea cu care primisem propunerea lor; văzui asta după înfăţişarea lor plină de mulţumire. Cu atât mai gravă era faţa Pederului, care nu mă înţelesese. Pentru a-l linişti, îi spusei pe ascuns câteva cuvinte:

— Fii fără grijă; totul e în regulă. Nu ei m-au prins pe mine, ci eu pe dânşii. Adu repede pâine şi sare, apoi vino cu noi.

— Pe ce cal? Săgeata mi-a luat-o deocamdată Ustadul şi, ca şeic, nu pot călări pe un cal de rând.

— Atunci rămâi aici şi îngrijeşte de masă.

După scurt timp apăru Tifl, aducând pe o tavă sare şi pâine persană, tăiată în bucăţi mici. Ne apropiarăm şi fiecare luarăm câte un dumicat de pâine, pe care o muiarăm în sare. Omul cu turbanul mare zise:

— Pâinea pe care o mâncăm se va preface în trup. Cuvântul care ni se spune se preface în suflet şi nu se va putea despărţi niciodată de noi.

Toţi mâncarăm, apoi ne strânserăm încă o dată mâinile.

Înţelegerea se făcuse şi se pecetluise. După scurt timp, veniră Kara şi profesorul de muzică, aducând caii. Încălecarăm şi coborârăm dealul. În acea zi mă simţii mai în putere decât la întâia plimbare pe care o făcusem, dar nu-mi dădui deloc osteneala să dovedesc că sunt un călăreţ bun

Persanii, crezând că-şi atinseseră ţinta, numai găsiră cu cale să meargă cu politeţea prea departe şi să călărească la pas, pentru a-mi da putinţa să mă ţin de ei. Dimpotrivă, voiră să arate că au cai buni şi trecură în galop prin sat, îndreptându-se spre dealul de dincolo. Mie îmi convenea aceasta, aşa că făcui semn lui Kara şi profesorului de muzică să se ia după ei, iar eu îi urmai în trap domol.

Nu făcusem nici jumătate din drum, când auzii în urma mea tropotul unui cal ce venea în galop. Uitându-mă înapoi, zării pe Tifl, călare pe Săgeata, fără şa; trecu în goană pe lângă mine, fără să oprească şi fără să întrebe dacă îi este îngăduit să meargă cu oaspeţii. N-ar fi făcut asta, dacă nu l-ar fi îndemnat cineva să se ducă şi el la biserică. Pe lângă mine trecuse repede, fiindu-i teamă să nu-l trimit înapoi. De fapt ar fi trebuit să fac asta mai târziu, faţă de toţi, dar aveam de gând să nu mă arăt pătrunzător şi energic, aşa că socotii mai nimerit să nu-i spun nimic.

Când ajunsei la biserică, zării pe „secretar”, stând cu Tifl de vorbă, lângă o coloană. Tifl părea că-i arată priveliştea şi nu mă luară în seamă. Pe ceilalţi oaspeţi nu-i văzui nicăieri. Kara şi profesorul de muzică erau lângă cai. Mă apropiai de ei şi întrebai unde sunt ceilalţi persani. Profesorul de muzică îmi răspunse:

— ”Sfântul”, „mântuitul” şi „preotul cel mare” sunt în tufişurile de trandafiri. Cei doi generali au întrebat dacă mai din deal e o privelişte mai frumoasă. I-am îndreptat spre poiana din pădure, unde s-au şi dus.

Arătă drumul spre pădure pe care mersesem în ziua serbării, când Tifl mă condusese la masă.

— Mai duc şi alte drumuri spre poiană? întrebai eu.

— Da, însă fac un ocol. Cel mai bun nu se poate vedea de aici. Trebuie să înconjuri locul ăsta şi s-o iei pe după pâlcul de fagi. De acolo poţi s-o iei drept înainte şi ajungi la marginea de sus a poienii.

— Se poate merge călare?

— Da, căci e destul de largă poteca. Vrei să te duci chiar acum acolo?

— Da, dar să nu spui nimănui. Vreau să văd ce fac ofiţerii acolo. De altminteri, să nu credeţi că sunt generali adevăraţi. Au găsit cu cale că e bine să facă pe lăudăroşii, pentru a ne impune. Dacă vă întreabă cineva încotro m-am dus, spuneţi ce vreţi, numai adevărul nu.

Străbătui călare locul din faţa bisericii şi cotii după pâlcul de fagi amintit mai sus. De aici pornea drumul de care îmi vorbise profesorul. De la biserică nu puteam fi văzut, aşa că dădui pinteni lui Assil, ca s-o ia mai repede. Trecui pe sub brazii înalţi, care după scurt timp deveniră mai rari, atât în dreapta cât şi în stânga mea şi zării în faţa mea poiana unde se opriseră ofiţerii. Şedeau în partea de sus şi păreau să scrie sau să deseneze. Pe mine nu mă puteau vedea, fiindcă eram sub brazi. Şi restul drumului meu ducea în aşa fel, încât puteam rămâne acoperit vederii lor. Ajungând sus, o luai la dreapta, iar când fui la vreo şaptezeci de paşi de ei, descălecai. Pusei armăsarului meu mâna pe nări şi-i spusei cuvântul *askut* — tăcere. Acum puteam fi încredinţat că nu se va mişca din loc şi nu va face nici cel mai mic zgomot.

Înaintai fără să mi se audă paşii pe pământul moale al pădurii şi mă oprii la vreo cinci paşi în spatele ofiţerilor. Văzui că desenau ceva şi când mă apropiai mai bine, îmi dădui seama că făceau o schiţă topografică a întregii regiuni care se întindea înaintea privirii lor. Se credeau singuri şi vorbeau destul de tare ca să pot auzi şi desluşi orice cuvânt al lor.

— Effendi acesta e cel mai neprevăzător european ce mi-a

fost dat să văd vreodată, spuse pretinsul general de divizie. S-a purtat ca un prost.

— Cu atât mai isteţ a fost „judecătorul”, răspunse generalul de brigadă. Cu laudele sale a prins în mreje pe străin. Cât de neprevăzători sunt, de vreme ce ne-au lăsat să venim aici unde putem desena trecătorile, drumurile şi poziţia satului! N-am fi putut afla niciodată cât e de uşor de împresurat, dacă n-am fi văzut poziţiile cu ochii noştri. Întâi să-l ducem pe „şef” la kurzii taki, apoi în două zile putem pune mâna pe sat şi pe tot ţinutul djanicunilor şi atunci s-a isprăvit cu această sectă primejdioasă de creştini, nimicească-o Allah!

— Da, două zile ne vor fi de ajuns, încuviinţă celălalt. Kurzii taki împreună cu dinarunii le vor veni repede de hac. E bine, foarte bine, că vor avea loc alergări, la care trebuie să ia neapărat parte şi şeicul ul Islam. Vom avea cel mai bun prilej de a face pregătiri care altfel ar fi fost cu neputinţă. Economisim timp şi vom putea da atacul mai repede.

— Până aici, totul e bine, dar ce va spune şahul? Toată lumea ştie că Ustadul se află sub ocrotirea sa.

— Lasă asta pe seama şeicului ul Islam. Vorbea ieri de un om de încredere, care va locui în casa „şefului” şi va cerceta cărţile, actele şi toate tainele lui. Se spune că omul acesta e cel mai bun scamator din toată ţara. E din Ispahan, unde a cunoscut odinioară un bucătar a cărui fiică e acum bucătăreasa „şefului”. La Teheran a fost osândit pentru mulţi ani la închisoare, pentru felurite furturi, dar a fugit şi a stat mult timp ascuns în ruine, unde bucătăreasa îi aducea în taină mâncare. Nu ştiu cum a fost descoperit de ai noştri, dar şeicul ul Islam l-a luat sub ocrotirea lui şi cu anumite condiţii, i-a făgăduit că-l va scăpa de pedeapsă. Puţin îmi pasă de aceste condiţii, dat pot să mi le închipui. Iată, am isprăvit desenul.

— Şi eu sunt îndată gata.

— Grăbeşte-te, să nu se observe lipsa noastră şi să nu dăm de bănuit.

La auzul acestor cuvinte mă retrasei repede şi găsii pe Assil în locul unde îl lăsasem. Încălecai şi mă întorsei pe drumul pe care venisem. Ajungând la pâlcul de fagi, mai făcui un ocol, încât, dacă cumva mă va zări cineva, să se pară că vin din vale şi nu din deal. Profesorul de muzică şi Kara erau la locul lor, iar persanii erau toţi laolaltă în interiorul bisericii şi Tifl se afla lângă ei. Descălecai în apropierea bisericii şi mă dusei la dânşii. Când mă zăriră, se întoarseră spre mine şi acela care se dădea drept şeicul ul Islam mă întrebă, arătând spre ruine:

— Ştii cumva effendi, ce clădire e aia de colo?

— Tocmai voiam să te întreb pe tine, răspunsei eu. Ţi-am spus că nu sunt nici preot, nici ofiţer, nici slujbaş şi afară de asta, ca străin, cum aş putea să ştiu mai mult decât tine, care eşti o lumină a credinţei, mai presus de orice ştiinţă?

Se uită zâmbind la „secretar”, îmi făcu un semn prietenos din cap şi urmă:

— Ai dreptate. Pentru acei care i-a luminat Allah, totul e limpede şi lămurit, chiar lucrurile pe care nici ştiinţa cea mai pătrunzătoare nu le poate descoperi. Clădirea asta a fost închinată cultului idolilor a tot felul de religii şi oamenii se închină acestor idoli. Numai Islamul e adevărata credinţă care n-are idoli. Sau ai văzut vreodată într-o moschee chipul unui om, căruia să i se închine credincioşii?

— Nu, răspunsei eu cu o nevinovăţie copilărească. Nici n-aveţi nevoie de aşa ceva, căci pe sfinţii voştri îi veneraţi atât de mult încă în viaţă fiind, că nu mai trebuie să vă închinaţi lor şi după moarte.

Spunând aceste cuvinte făcui „sfântului” şi „mântuitului” câte o plecăciune adâncă şi ei îmi mulţumiră, dând binevoitori din cap. Omul cu turbanul mare îmi aruncă însă o privire pătrunzătoare şi plină de îndoială, dacă sub naivitatea mea nu ascund ceva. Pesemne că nu descoperi nimic care să-i dea

de bănuit, căci urmă:

— Am auzit că Ustadul are de gând să dărâme această clădire veche. Cu ce scop? Vrea să întrebuinţeze materialul pentru altceva? Nu ne putem învoi cu planul lui. Până azi n-am spus nimic, dat acum, când am încheiat înţelegerea între noi, avem tot dreptul să ne împotrivim. Această clădire va rămâne aşa cum este, fiind un monument al trecutului, care nu trebuie nimicit. De aceea vă previn pe amândoi, atât pe tine, cât şi pe „şef”. De azi înainte faceţi parte din tribul kurzilor taki şi voinţei mele, ca cel mai mare al acestui trib, trebuie să se supună şi djanicunii.

Vasăzică, începea să-şi arate ghearele! Bineînţeles că nu putea să-mi destăinuiască ce interes avea la menţinerea ruinelor. Din fericire n-avui nevoie să dau un răspuns, căci în clipa aceasta veniră cei doi „generali” şi se hotărâră să plece. Observai, bineînţeles, zâmbetul mulţumit, prin care dădură de ştire „secretarului” că-şi împliniseră scopul.

Întoarcerea se făcu în acelaşi fel ca şi venirea până la munte; am fost lăsat în urmă, dar nici nu-mi trecu prin gând să mă arăt jignit. Când am ajuns acasă, văzui că nici nu mă aşteptaseră cu masa, căci şi începuseră. Mi-am luat locul, cu o mutră cât mai prietenoasă şi, în sinea mea, îmi venea să râd că aceşti „boieri” se şi simţeau ca la ei acasă. Omul cu turbanul îşi lua aere de stăpân şi Pederul era atât de mâniat din pricina aceasta, încât nu mănâncă aproape nimic. Nu puteam spune că nu erau politicoşi, o, nu!

Dimpotrivă, ne linguşeau pe toate căile şi uneori atât de făţiş, încât nu ne era greu să ne prefacem că roşim de mulţumire. Cel mai prietenos din toţi era „secretarul”. Nu vorbea mult, însă de câte ori deschidea gura, o făcea pentru a ne adresa câte o măgulire, la care eram nevoiţi să-i răspundem cu o mulţumire. În toată atitudinea lui nu era decât umilinţă şi blândeţe.

În timpul mesei, persanii ne spuseră că n-au de gând să se

întoarcă la Khorramabad, ci voiau să se ducă la kurzii taki. Au fost atât de neprevăzători să adauge că ar fi făcut asta şi în cazul când nu s-ar fi încheiat înţelegerea între noi. Veni şi vorba despre hergheliile kurzilor taki şi atunci, pentru întâia oară, „secretarul” începu o convorbire mai lungă cu mine. Nu-şi dădu seama că prin interesul pe care îl arăta pentru cai, se dădea singur de gol.

— Am auzit că la voi va avea loc o alergare mare, effendi. Cine poate să ia parte la dânsa?

— Oricine, răspunsei eu.

— Care sunt condiţiile şi premiile?

— Învingătorul câştigă pe cel învins.

În ochii lui se ivi o lucire vie şi mă întrebă repede.

— Şi caii voştri haddedihni?

— Da.

— Se poate alege potrivnicul?

— Nu. Fiecare aleargă cu calul cu care vrea. Dar nici o propunere nu poate fi respinsă. Numai onoarea hotărăşte. Nimeni nu trebuie să se teamă că i se va da ca potrivnici cai proşti.

— Un cal n-are voie să alerge decât o singură dată?

— Ba, de câte ori vrea stăpânul său.

— Asta e minunat. Ne-am hotărât să luăm şi noi parte la alergări. Ne dai voie?

— Cu cea mai mare plăcere.

— Trebuie să spunem dinainte cu câţi cai şi cu care?

— Nu. Puteţi aduce câţi vreţi.

— Şi nu vă e îngăduit să respingeţi pe nici unul?

— Nu.

— Trebuie spus dinainte cine îi va călări?

— Nici de asta nu e nevoie.

— Să presupunem că aş cere ca un cal de-al nostru să fie călărit de un djanicun. L-aţi opri pe acesta s-o facă?

— Nicidecum. Cine ar fi atât de nepoliticos să facă aşa

ceva, aceluia n-am mai avea nimic să-i poruncim sau să-i interzicem.

— Dar de persoana lui nu v-aţi atinge în nici un caz?

— Cât timp rămâne numai adversar la alergări, nu; dacă însă se arată ca duşman al nostru şi în altă privinţă, atunci nu mai e în siguranţă.

— Asta voiam să ştiu; acum sunt mulţumit. Ne socotim, deci, ca înscrişi pentru alergări şi vom veni negreşit.

Se uită câtva timp înaintea lui, apoi îmi aruncă o privire prietenoasă, ba aproape drăgăstoasă şi urmă:

— Aş mai avea de pus încă o întrebare, privitor la religia ta! Eşti creştin, nu e aşa?

— Da. Tu de asemenea.

Am răspuns într-adins astfel, deoarece mă temeam că va urma o polilogie lungă asupra religiei şi vroiam s-o scurtez pe cât cu putinţă. Se sfârşise cu jocul acesta „de-a v-aţi ascunselea”. Ştiam acum îndeajuns şi n-aveam nici un motiv să mă mai ascund „după deget”. Tresări speriat şi strigă:

— Eu... creştin? Să mă ferească Allah! Cine ţi-a spus minciuna asta sfruntată?

— Minciună, spui? E Coranul un mincinos?

— Nu. Fiecare cuvânt al său e sfânt şi comentariile lui de asemenea. Vrei cumva să susţii că din izvoarele acestea ai scos ceea ce spui?

— Da.

— Dovedeşte-o! Dar ce poate să ştie un european, un creştin despre Coran!

Îşi împreună mâinile compătimitor, dădu ochii peste cap, se uită spre cer, ca şi când ar fi implorat mila dumnezeiască să se reverse asupra mea. Eu însă îl întrebai:

— Ce preţuieşti tu mai înalt, cerul sau pământul?

— Cerul, fireşte!

— Ce e vremelnic sau ce e veşnic?

— Veşnicia.

— Un domnitor şi judecător peste câteva milioane sau acela care domneşte şi judecă tot ce vieţuieşte, a vieţuit şi va vieţui de-a pururi?

— Pe acesta din urmă.

— Cinsteşti pe Mahomed. Crezi în învăţăturile lui şi te conduci aici, pe pământ, după ele, aşa cum v-au fost lăsate. El e deci legiuitorul tuturor mahomedanilor. Ce va fi el însă cândva în cer?

— Cel mai strălucit dintre toţi prorocii din câţi au existat.

— Auzit-ai tu de moscheea Omeiazilor din Damasc?

— Da. Acolo va avea loc judecata din urmă, căci Isa Ben Marryam se va pogorî atunci din cer, se va aşeza pe una din turle ca să judece pe vii şi morţi. Dar pentru ce aceste întrebări care n-au nici un rost şi mi se par de prisos?

— Se poate să vorbeşti aşa, o, Kalib! Stăpânul tău, şeicul ul Islam care şade lângă tine va fi fiind mai deştept şi-ţi poate spune că ai mărturisit tu însuţi, chiar acum, că eşti creştin.

— Am măr... Mai deştept ca mine, strigă el mânios. Ef...

Se opri, dându-şi seama că îşi ieşea din rol. Se uită cu evlavie la cer ca şi când ar fi cerut de acolo răbdarea de care avea nevoie.

— Zici că Iisus Hristos e judecătorul ceresc care împrăştie fericirea de apoi, dar căruia trebuie să i se supună şi osândiţii la iad. Nici nu se cuvine să te mai întreb care dintre ei doi, adică Hristos şi Mahomed, e mai mare, ci întăresc numai cele spuse de tine: că Iisus va judeca pe toţi, chiar şi pe musulmani. E deci stăpânul vostru suprem, deci sunteţi asemenea nouă, creştinii.

Tăcu şi el şi ceilalţi. Păreau stânjeniţi.

— Cutează careva din voi să mă contrazică? întrebai eu. Care din voi crede că ar cunoaşte mai bine *Coranul* decât mine, creştinul, europeanul? Să se ridice şi să mi-o spună în faţă; voi şti să-i răspund cu însuşi *Coranul* şi comentariile lui.

— Te-ai urcat prea sus dintr-o dată, effendi, zise el.

Trebuie să începi de jos, nu de-a dreptul de la cer şi de la judecata de apoi.

— Cine nu cunoaşte despre ce vrea să vorbească, acela s-o înceapă cum spui tu. Pentru noi, creştinii, însă, acolo ne e casa părintească, fiindcă acolo ne aşteaptă Isa Ben Marryam. Nu există nici o singură religie deasupra căreia să nu stea acela care, însăşi după credinţa voastră, împarte moarte şi viaţă, fericire şi osândă — deci, toţi oamenii sunt creştini. Zbuciumaţi-vă, împotriviţi-vă voi cât aţi vrea, peste lucrul acesta nu puteţi trece. Daţi religiei voastre ce nume vreţi, dar deasupra acestor nume stă acela după care ne numim noi creştini. Mai vrei să afli şi altele despre religia mea, o, Kalib? Ţi le voi spune cu plăcere.

— Nu, nu, ajunge, zise şeicul ul Islam repede, ca să scoată pe celălalt din încurcătură. Ne aflăm, deocamdată aici, la djanicuni şi nu în cer. Trăim încă pe pământ şi de aceea te voi ruga, effendi, să recunoşti că în ţara asta trebuie să te supui religiei lui Mahomed.

Crezu că m-a „dat gata”; îi răspunsei însă cât se poate de liniştit:

— Aşa e. Ne aflăm deocamdată la djanicuni şi trebuie să ne supunem legilor ţării, dar nu recunosc superioritatea lui Mahomed.

— Ba da, se răsti el. De azi înainte eşti taki djanicun şi trebuie să crezi în Mahomed. Tocmai asta e la ce vroiam să ajungem. Ai întărit legământul cu pâine şi sare şi nu mai poţi da înapoi. La noi, omul care îşi calcă legământul întărit cu pâine şi sare se numeşte nemernic. Vrei să fii un nemernic, effendi?

Mă ridicai încet de jos, vârâi mâinile în brâu şi-l întrebai:

— Ce mi s-a oferit şi ce am primit şi întărit? Întregul ţinut al kurzilor taki trebuia să treacă sub stăpânirea Ustadului, care va fi şeful vostru şi nimic altceva. Ai spus aşa: „Contopirea ambelor triburi să fie în mâna şi sub

supravegherea Ustadului şi el va fi stăpânul acestui nou trib. Această învoială a fost întărită cu pâine şi sare". Te întreb acum, cine e nemernicul?

Nimeni nu răspunse. Urmai:

— Nu există deci pentru taki-djanicuni altă căpetenie decât Ustadul şi eu, fiind în locul său, aici sunt stăpânul de care trebuie să asculte toţi djanicunii. Cine e acela care ne poate porunci ce să credem sau nu? Să vină în fata mea şi să mi-o spună! Aş vrea şi eu să văd ce înfăţişare are un astfel de nemernic.

Nimeni nu se clinti. Cătau toţi în pământ, dar ochii Pederului scânteiau şi pe buzele lui Chodj-y-Djuna se ivi un zâmbet.

— Tăceţi, nu e aşa? urmai eu. Răspundeţi cel puţin la celelalte întrebări ale mele. În numele cărei puteri aţi venit încoace să ne faceţi acest aşa-zis dar? Trimisu-v-a şahul sau kurzii taki fiindcă tânjeau de dorul Ustadului nostru? Ţinutu-s-a Sfat la care s-a hotărât ca el să fie stăpânul lor? Sunteţi voi împuterniciţi să ne-o spuneţi? Unde e semnătura şahului, unde e pecetea Sfatului? Crezut-aţi voi într-adevăr că ne puteţi juca o astfel de comedie? E cu putinţă să fiţi atât de nesocotiţi să mă faceţi să cred că aveţi dreptul să porunciţi ce trebuie să se întâmple cu ruinele? Socoteam totul drept o glumă proastă. Ce nebunie să vă închipuiţi că ne vom lua după vorbe deşarte şi vă vom pune la picioare tot ce avem ca să ajungem pe urmă în noul trib la cheremul vostru! Ştiu că nu aveţi nimic, totuşi vă spun: daţi-mi tot ţinutul, daţi-mi întreg pământul, tot nu veţi putea salva ruinele de care văd că nu vă puteţi lipsi. Când le va veni vremea, se vor nărui până la temelie, căci timpul nu vrea să ştie de nici un şeic ul Islam şi nici de nimeni altul...

Deodată „secretarul" sări drept în picioare ca împins de un arc. Privirea îi era acum cu totul alta. Ochii săi fulgerau de ură şi mânie şi strigă în timp ce ceilalţi se ridicau şi ei:

— Aha, ăsta e effendi cel adevărat, nu bolnavul şi slăbănogul cum se prefăcea! Omul care e un nimic, un fleac în ţara lui şi vine să facă aici pe stăpânul, pe paşa! Eu ştiu multe despre tine, pe când tu despre mine nimic. Atunci să-ţi spun că...

— ... eşti marele şeic ul Islam care ai venit la noi să ne tragi pe sfoară, îi luai eu vorba din gură. Mai ştiu eu şi altele, dar atâta ajunge. Cine se crede alesul lui Allah şi socoteşte că toată înţelepciunea *Coranului* s-a întrupat în el, să se arate făţiş şi să nu se ascundă sub un biet conţopist.

Încrucişă mâinile pe piept, îşi îndreptă trupul şi întrebă:

— Ai isprăvit?

— Cu tine, da.

— Dar nu şi noi cu tine. Gândeşte-te la alergări! Atunci au să se schimbe lucrurile. Atâta îţi spun: aduc cu mine cel mai bun cal din Lutistan, care va birui toate gloabele voastre. Şi mai e şi altceva. Ce, o veţi afla spre paguba şi necazul vostru.

Ne întoarse spatele şi păşi semeţ spre ieşire. Ceilalţi îl urmară în tăcere. Nu ne învredniciră nici măcar cu o privire. Îi văzurăm apoi coborând călare dealul şi Pederul avu grijă să fie urmăriţi, deşi de departe, până la hotarul takilor.

Ieşirăm şi noi în curte.

— Straşnică lovitură, efîendi! I-ai pocnit cu măciuca în cap, îmi spuse, râzând, Pederul. Cine s-ar fi aşteptat, după ce i-ai lăsat să îndruge mai întâi tot ce-au vrut! Parcă li se luase graiul. Acum au rămas cu buzele umflate. Vestea o să se ducă până departe ca glonţul şi orice om cinstit o să le întoarcă spatele. Toate bune, dar ce te faci cu răzbunarea? Nu te temi de ea, effendi?

— Nici gând. Va avea acelaşi rezultat ca vicleşugul lui de astăzi!! Îi dau la cap! Nu trebuie însă făcut cum crezi tu, să nu ne pripim. S-aşteptăm până aflăm ce scop urmăresc, pe urmă le astupăm gura — după cum am făcut adineauri. Adevăratul om cuminte nu se sinchiseşte că e luat drept neghiob, fiindcă

tace. Când îi vine lui la socoteală, nu cruţă pe nimeni, nici chiar pe un şeic ul Islam şi îi arată atunci cine e neghiobul şi nemernicul.

Nici nu sfârşii vorba şi veni Tifl din grădină. Era călare pe iapa Ustadului şi vroia să iasă pe poartă.

— Încotro? îl întrebai eu aţinându-i calea şi apucând calul de căpăstru.

— Afară la câmp. Să-i mai dezmorţesc mădularele în vederea alergărilor.

— La ce bun! Descălecă.

— Păi… aşa mi-a spus Ustadul…

— Ustadul sunt acum eu. Descălecă! Iapa asta nu o mai încaleci tu în viaţa ta!

— De ce?

Îmi aruncă o privire dârză, de împotrivire. Mi-era scârba să mă ating de el; mă întorsei spre Peder şi tânărul haddedihn, spunând acestuia din urmă:

— Kara, dă-l jos de pe cal!

Un fulger de bucurie luci în ochii băiatului. Dintr-o săritură fu în spatele lui Tifl şi, în clipa următoare, şchiopul zbură cât colo.

— Effendi, ce înseamnă asta? zise încremenit Pederul. „Copilul” are voie oricând să…

— Aşteaptă! îl întrerupsei eu; mă întorsei apoi spre Tifl, care se ridică anevoie de jos şi urmai:

— Pentru ce ai atârnat desagii de oblânc? De ce ţi-ai pus pe cap turbanul peste căciulă, de ce te-ai încălţat şi ţi-ai pus mantaua peste haină? Aşa porneşte cineva la plimbare călare?

Nu răspunse, dar stânjeneala lui se prefăcu în dârzenie — după cum i se putea citi pe faţă.

— Unde voiai să te duci? îl întrebai eu mai departe. Îţi închipuiai într-adevăr că vei reuşi să mă înşeli şi să pleci cu iapa? Nerecunoscătorule! Astfel răsplăteşti tu pe cei care ţi-

au făcut bine? Te duci după persani ca să treci de partea kurzilor taki şi să alergi iapa pentru şeicul ul Islam! Nu te împiedic. Vă potriviţi de minune. Cum e sacul şi peticul. Te gonesc din tribul nostru. Poţi veni fără frică la alergări, nu o să-ţi facă nimeni nimic. Dar pe urmă s-o ştergi! Nouă nu ne trebuie trădători — m-ai înţeles?

Nici nu încercă să tăgăduiască. Pederul strigă atunci indignat:

— E cu putinţă? Atâta mişelie! Effendi, omul ăsta ar trebui biciuit până la sânge!

— Nu. Ba îi vom înlesni chiar plecarea. Să i se dea unul din caii soldaţilor plecaţi, dar să fie însoţit de doi djanicuni până va trece hotarul. Acum, luaţi-l de aici!

Bătrânul îl apucă de manta şi-l trase pe poartă. Chodj-y-djuma îşi luă rămas-bun de la mine şi plecă după ei. Îi spusei lui Kara:

— Vezi că tot ce mi-ai spus despre Tifl a adus roade. Plănuiesc ceva pentru diseară, nu trebuie să afle însă nimeni. Fii gata să mă însoţeşti la iaz îndată ce vor fi adormit toţi.

Băiatul mă privi cu bucurie şi zise:

— A, ceva, ceva tainic... împreună cu tine, effendi! Ştiu ce înseamnă încrederea asta şi-ţi mulţumesc din suflet.

Îmi apucă mâna şi o puse pe inima lui în semn de recunoştinţă. Mă dusei apoi la locuinţa Ustadului să duc îndărăt carta şahului de care nici nu mă slujisem măcar.

Restul zilei era hărăzit somnului şi odihnei pentru noi puteri. Seara ne încuiarăm în sala cea mare. Aflasem că după alergări se vor ilumina toate dealurile. Se şi pregătiseră sumedenie de făclii lungi şi groase, care să ardă cât mai mult. Spusei Şacarei să-mi aducă şi mie vreo câteva din ele şi le luai cu mine sus în odaia mea. De altminteri fata era singura care ştia despre ce e vorba, căci aveam nevoie de cineva care să ne ţină deschisă poarta, mie şi lui Kara. Drept e că ceea ce aveam eu de gând să fac nu era lipsit de primejdii. Îi

spusei deci unde o să mă duc şi, dacă va vedea că după trei ore nu ne-am înapoiat, să ne trimită ajutoare.

Pe la orele zece, când toţi dormeau, coborâi în curte. Kara mă aştepta. Şacara stătea lângă el. Îi mai spusei încă o dată ce are de făcut, Kara luă făcliile aduse de mine şi plecarăm. Satul era cufundat în întuneric. Toată lumea dormea. Găsirăm luntrea la mal. Vâslind cât mai fără zgomot ajunserăm la locul pe care-l ochisem peste zi. Nu-mi fu greu să dau de deschizătura din zid, printre tufe. Din câteva lovituri de lopată, pătrunserăm sub bolta întunecoasă. Pipăirăm cu lopeţile şi simţirăm de amândouă părţile pereţi tari de piatră. Aprinsei o făclie şi o înţepenii într-o gaură la botul luntrii, făcută anume pentru asta, căci djanicunii ocoleau adesea noaptea eleşteul până la Nur-y-Saretin.

Canalul era aici, la intrare, foarte îngust, dar pe măsură ce înainta se lărgea tot mai mult. Aerul era rece şi umed, dar puteai respira în voie. Pereţii şi tavanul erau din lespezi de piatră. Înaintam acum slujindu-ne de lopeţi, nu de mâini, ca înainte. Canalul se întindea drept, fără nici o cotitură. Apa era adâncă şi neagră, dar străvezie. Lumina făcliei noastre se răsfrângea ca dintr-un adânc fără fund.

Avusesem prevederea să calculez — bineînţeles numai din ochi — lungimea canalului, după lespezi. Patruzeci, şaizeci, optzeci de metri! Atâta material şi muncă nu fusese întrebuinţat numai pentru abaterea apei, asta era sigur. Trebuie să mai fi fost un motiv ca să schimbe cursul ei într-un loc ascuns, nevăzut de ochii oamenilor. Gândindu-mă la timpurile trecute, când fusese întocmită lucrarea asta, mă întrebai dacă apa aceasta nu slujise la alte scopuri decât să potolească setea locuitorilor satului. Poate că aici, în undele ei, îşi găsiseră mulţi moartea.

Înaintaserăm vreo optzeci de metri. Satul era sus, deasupra noastră. Trebuie să ne fi aflat acum la temelia stâncii unde începea zidul Ciclopilor. Deodată lespezile se sfârşiră. Canalul

deveni şi mai lat şi bolta peste capetele noastre mai înaltă, aşa că puteam vâsli în toată voia. Pereţii erau acum din piatră colţuroasă. Dădurăm de un canal lăturalnic, care pornea la dreapta. Cotirăm într-acolo. Era tot atât de lat ca şi celălalt, dar mult mai scurt. Se vedea bine că aici nu se depusese atâta trudă. Peretele din dreapta era de piatră naturală, cel din stânga, însă, întocmit din lespezi uriaşe. Avea colţuri multe şi ieşituri care nu putuseră fi netezite. Unde se sfârşea canalul, bolta dispărea şi deasupra capului se deschidea o gaură neagră de a cărei înălţime nu-ţi puteai da seama.

— Oare ce să fie colo, sus? mă întrebă Kara. Îmi frământ mintea să ghicesc unde ne aflăm acum. Sub ruine în orice caz, dar în ce loc anume?

— Am socotit şi eu acum în gând, îi răspunsei, îţi voi putea spune mâine după ce voi cerceta ruinele. O să număr la întoarcere lespezile, care au aceeaşi mărime. Pe cele de pe stânga le-am numărat venind încoace; stai să mi le însemn.

În timp ce scoteam carnetul din buzunar, Kara arătă cu mâna în sus, zicând:

— Effendi, ce atârnă colo de colţul acela de stâncă? S-ar crede că a fost cineva aruncat de sus în adânc şi i s-au sfâşiat veşmintele în cădere.

Mă uitai şi văzui că aşa şi era. Zării un petic de pânză mânjit de var, din care pricină nu putrezise.

— Mă înfior, effendi! urmă băiatul. Dacă gaura asta întunecoasă ar putea să grăiască, ne-ar povesti câţi nenorociţi şi-au găsit moartea în apa asta neagră şi rece. Să ne întoarcem... mi-e frig.

Puserăm mâna pe lopeţi, ieşirăm iar în canalul principal, care răspundea într-un cazan, la al cărui capăt de răsărit ne aflam noi acum. Tavanul era atât se înalt că slaba lumină a făcliei noastre nu ajungea până la el.

Pe stânga, peretele natural de stâncă al bazinului se pierdea în întuneric. La dreapta, apa neagră şi ameninţătoare.

Aerul era aici mai umed şi mirosea a mucegai şi în mică măsură a putreziciune. Greu de respirat, dar nu înăbuşitor. Făclia ardea mai viu. Trebuie să fi fost pe undeva o răsuflătoare.

— Miroase a mormânt... zise băiatul cutremurându-se. Parcă în adâncul acestei ape ar zăcea numai leşuri putrezite de mult. Şi acum ce facem, effendi?

— Să cercetăm cazanul.

— Crezi că vom putea nimeri pe urmă drumul?

— Da.

— Parcă erai îngrijorat la plecare. Spuseseşi Şacarei să ne trimită ajutoare, dacă vom zăbovi prea mult.

— Mă temeam că aerul va fi prea îmbâcsit şi ne va înăbuşi.

— Da, dar văd că nu e aşa. Să ne aţinem deocamdată tot pe marginea apei. Uite că aici, pe stânga, se sfârşeşte. O luăm înainte şi după ce o vom ocoli, ajungem tot aici de unde am plecat. Vom şti pe urmă ce întindere are. Să mergem!

Cotirăm pe stânga şi după câtva timp ajunserăm la peretele care despărţea cazanul de canalul lăturalnic. Numărai lespezile. Intrarăm apoi în alt canal lateral, care nu era despărţit de zid, ci de nişte stâlpi naturali; deasupra noastră bolta era atât de sus că, deşi aprinsei încă o făclie, de-abia o putui zări şi încă nelămurit.

Nici aici tavanul nu ajungea până la capătul canalului. Se afla de asemenea o gaură neagră care trebuie să fi avut cândva un scop. Pe când mă uitam cercetător în sus, Kara zise:

— Pesemne că pe acolo erau azvârliţi în adânc cei osândiţi să piară. Nu că ar fi ceva care să îndreptăţească părerea asta, dar... Allah'l Allah! Ia te uită, effendi! Ce să fie aia care se vede colo?

Arăta cu mâna la un stâlp care ieşea din apă într-un diametru de vreo şase metri şi se subţia pe urmă până la cel

mult doi. Forma apoi un fel de platou mic şi neted, pe care se zărea ceva.

Vâslirăm într-acolo şi ceea ce văzurăm ne făcu să ne cutremurăm de groază. Era un schelet omenesc, ghemuit, cu genunchii aduşi la bărbie, cu o mână ca şi când ar fi cerut ajutor, iar cu cealaltă ridicată în sus, cu pumnul strâns ca pentru a blestema sau a ameninţa.

— Ăsta e unul din nenorociţii despre care vorbeam, zise Kara. A putut să înoate şi s-a ţinut deasupra apei până a ajuns la stâlp. S-a căţărat pe el şi s-a aciuit acolo, dar s-a prăpădit de foame. Ce se va fi rugat, zbierat şi blestemat, sărmanul, în lumea asta subpământeană a întunericului şi a morţii! A răcnit, a gemut şi s-a rugat până n-a mai avut glas şi a trecut, blestemând în gând, în împărăţia lui Allah, care l-a mântuit de chinuri...

Tăceam. Examinarea scheletului mă interesa mai mult decât observaţiile tânărului haddedihn. Era umed, dar tare ca piatra, învăluit tot într-o pojghiţă de var. Părea să fi fost un om voinic, în puterea vârstei. Pe când trăia o fi fost un bărbat frumos, vreo minte înţeleaptă. Întâiul gând când a început să înţeleagă va fi fost o binecuvântare pentru maică-sa care l-a adus pe lume, cel din urmă un blestem... De când vor fi zăcând oasele lui aici? Sute de ani? Mii? Cărui popor, cărui rang aparţinuseră nemernicii care îi hărăziseră o moarte atât de înfiorătoare? Presupuneam că deasupra noastră se aflau ruinele clădirii cu idoli. Deci păgâni.

— Să plecăm, zorii eu pe Kara. M-am îmbrăcat într-adins cu haine groase, căci ştiam că va fi frig aici, totuşi mă trec fiori.

De la cazan porneau încă patru canale. Ciudat: mai întâi canalele trebuie să se fi aflat, după socoteala pe care mi-o făceam eu, tocmai dedesubtul catului al doilea şi al treilea al ruinelor şi în al doilea rând amândouă bolţile se sfârşeau cu o gaură în tavan. Pentru ce această comunicaţie a lumii din

afară cu întunericul acesta înfiorător? Apă aveau din belşug. Să fi fost o altă pricină, tot atât de întunecată şi neîndurată ca şi undele acestea reci pe care aluneca luntrea noastră?

Pe când vroiam să întoarcem şi lăsarăm deci lopeţile mai adânc, se stârniră valuri mici în care se răsfrângea lumina celor două făclii aprinse. Văzurăm cu groază sumedenie de trupuri care se mişcau şi păreau că vin înot spre noi din adânc.

— Morţi... şi iar morţi... murmură Kara cutremurându-se şi privindu-mă cu ochii rătăciţi de spaimă. Effendi, suntem încă în viaţă sau am murit la rândul nostru şi trebuie să ne ducem lângă ceilalţi de colo?...

— Linişteşte-te, dragul meu, îl îmbărbătai eu. Trăim şi nici ceea ce vezi nu e moartea, ci altceva. Ceea ce crima a căutat odinioară să ascundă. Şi să nimicească s-a preschimbat prin apa văroasă în piatră, ca o dovadă pentru mai târziu acelora care se laudă că sunt oameni, ce puţin înseamnă acest lucru. Ce ai văzut tu acum nu era altceva decât var şi ghips. Închipuieşte-ţi că vezi numai nişte chipuri de marmură aruncate într-adins aici ca să nu ajungă în mâini străine. Să plecăm.

— Da, da, dar mai aprinde o făclie să se facă mai lumină... Simt parcă moartea cum ne pândeşte din mii de văgăuni fără ochi şi spaima mi-a îngheţat sângele în vine.

Îi făcui pe voie, apoi ne urmarăm cercetările.

Văzurăm că erau nu unul ci două cazane, cel din faţă în care ne aflam noi şi altul îndărătul lui, pe care-l lăsarăm pentru mai târziu. Deocamdată trebuia bine cercetat celălalt.

Bănuiam că deasupra noastră se află o boltă înaltă; de văzut nu o puteam vedea. Se sprijinea pe stâlpi de piatră. Rămăşiţe din pereţii de stâncă dintre spaţiile cărora apa spălase şi dusese la fund pământul şi pietrişul. Ce numeam eu stâlpi nu era altceva decât rămăşiţele acestea roase şi fărâmiţate de vreme. Erau acum atât de găurite încât se

păţea că se vor nărui din clipă în clipă.

Când mă gândii la greutatea enormă care se sprijinea pe bolta aceea şubredă de deasupra mea, mi se făcu părul măciucă. Kara va fi avut aceeaşi impresie, căci îmi spuse aproape în şoaptă:

— Dacă ar descărca acum cineva aici un glonţ ar fi pierdut, căci ar fi de ajuns o singură bubuitură ca întreg muntele să se prăvălească asupra lui şi să-l îngroape de viu. Să ne grăbim, effendi, mi-e frică.

— Să vedem mai întâi ce e cu celălalt cazan; pare să fie mai mic decât ăsta şi isprăvim repede.

— Dar încet, pentru numele lui Allah! Parcă văd totul mişcându-se în jurul şi deasupra noastră.

Băiatul nu se înşela, după cum se va vedea mai târziu.

Vâslirăm spre fund, unde dădurăm iarăşi de urme care dovedeau şi aici mâna omenească. Era un zid lat din blocuri uriaşe, ridicate pe o temelie de stâncă. Se părea că vruseseră să despartă amândouă cazanele printr-un zid gros şi să închidă orice comunicaţie între ele. Pentru ce? Totuşi zidul era de calcar. Şi aci apa îşi urmase legile ei distrugătoare, aşa că nu mai rămăseseră în picioare decât părţile mai vârtoase ale zidului. Şi pe aceste rămăşiţe şubrede se sprijinea întregul zid uriaş! Cum se făcea că nu se prăbuşise încă totul până acum? Trebuie să fie undeva un punct de reazem, jos sau sus. Dacă dispărea şi acesta, catastrofa era de neînlăturat. O furtună, un uşor cutremur, sau o neînsemnată alunecare de teren ar fi fost de ajuns.

Ne strecurarăm printr-un loc unde zidul se înălţa liber în aer şi intrarăm în cel de-al doilea cazan. Era, după cum presupuneam eu, mai mic decât celălalt. Stâlpi n-avea. Îl ocolirăm, vâslind cu băgare de seamă. Alcătuia un semicerc, al cărui diametru era zidul. Tavanul boltit era de piatră şi părea să se împreune sus într-un fel de firidă. Îmi adusei aminte de povestea despre „Chodeh, ziditul”, pe care mi-o

povestise Şacara. Mi se păru de mirare că stânca era de un negru lucios ca granitul.

După ce ocolirăm cazanul, mă gândii să-l trec şi în curmeziş. În curând dădurăm de un bloc uriaş de piatră, dreptunghiular, care ieşea din apă. Era umed, alunecos, acoperit de var, dar din ce se înălţa din ce era mai uscat şi culoarea lui mai închisă. Marginile erau drepte şi regulate, ceea ce dovedea că fusese netezit de mână omenească. Totul făcea impresia unui soclu sau postament enorm. Luai una din făclii şi mă ridicai în picioare ca să văd dacă nu se află pe el ceva potrivit acestei mărimi neobişnuite. Într-adevăr! Era cât p-aci să scot un strigăt de mirare şi bucurie. Lumina căzu peste ceva alb şi strălucitor, ceva ce părea atât de curat şi neprihănit, că nici nu-mi venea să-mi cred ochilor. Acest alb nevinovat şi neîntinat, pe care sclipeau milioane de luminiţi, mi se păru, după tot ce văzusem aici până acum, atât de sfânt, atât de neînţeles, ca şi când privirea mea ar fi întâlnit ceva suprapământesc, neînchipuit de înălţător...

— Vezi ceva, effendi? mă întrebă Kara.

— Da, îi răspunsei eu aproape în şoaptă.

— Ce?

— Ceva ca din rai. Am lăsat în urmă iadul, lăcaşul blestemelor prefăcute în piatră. Ce am găsit aici e ca şi când ceea ce acolo e var şi lut împietrit în apa morţii, îngenunche mântuit aici ca marmură în rugăciune.

— Te aud, dar nu te înţeleg...

— Ştiu! Nici eu nu înţeleg cum a ajuns aici ceea ce văd acum. Îngenunche cineva pe care numai îl bănuiesc. Un uriaş în rugăciune. Ridică el mâinile rugător spre cer, sau le ţine împreunate în poală într-o resemnare adâncă? Priveşte el cu încredere în depărtare sau îşi acoperă pleoapele cu umilinţă? Dar la ce mai întreb! E de ajuns că văd aici pe cineva rugându-se...

Lăsai în jos făclia, o înţepenii apoi la locul ei şi mă aşezai

iar de unde mă ridicasem. Îmi propusei însă să mă întorc în curând ca să văd la o lumină mai bună statuia, care speram să fie întreagă, nu numai trunchiul de la mijloc în jos. Pentru astăzi era însă de ajuns.

Ieşirăm iar în canalul principal şi măsurai aici, cu o funie pe care o găsii în luntre, una din lespezile zidului în lung şi în lat până la centimetru, căci toate aveau aceeaşi mărime. Îmi va fi astfel lesne pe urmă să socotesc lungimea lui.

Trecurăm apoi tufele care închideau intrarea şi când ieşirăm sub cerul liber îmi putui da seama, după poziţia stelelor, că zăbovisem mai bine de două ceasuri. Negreşit că avusesem grijă să sting făcliile la timp. Priponii luntrea la locul ei şi pornirăm îndărăt spre casă.

— Nu-ţi închipui ce bucuros sunt că simt iar pământul sub picioare şi văd cerul deasupra mea, îmi zise Kara. Apa aceea adâncă şi neagră... stâlpii aceia amăgitori! Şi apăsarea aceea grozavă a bolţii pe care o susţin, deşi pare ceva neînţeles... Tremura inima în mine de frică şi nici nu-mi vine să cred că am scăpat de o moarte atât de cumplită.

Nu tăgăduiesc că acelaşi lucru îl simţisem şi eu. Ba e firesc că, slăbit de boală cum eram, impresia să fi fost şi mai puternică pentru mine. Drept e că fusese o mare neprevedere din parte-mi să încerc încă acum cercetarea jgheaburilor acelora subpământene dar timpul zorea şi nu mai puteam amâna. Din fericire frigul şi umezeala nu-mi dăunaseră, aş putea spune chiar că mă simţeam mai întărit şi-mi recăpătasem oarecum întreaga energie de odinioară.

Şacara se bucură când ne văzu venind. Ne spuse că începuse să fie îngrijorată de lipsa noastră. Când Kara mă întrebă dacă putem să-i spunem şi ei unde am fost şi ce-am văzut, îi răspunsei că n-am nimic împotrivă, dar că o rog să păstreze taina şi să nu pomenească nimănui de cele ce va auzi.

Îi lăsai pe ei, iar eu mă dusei în odaia mea, aprinsei lampa

şi mă aşezai la masă ca să mă apuc îndată de făcut schiţa celor două cazane de sub pământ. Impresiile erau încă atât de puternice că vedeam parcă înaintea ochilor fiecare amănunt şi, când sfârşii, eram sigur că nu mă înşelasem nici măcar cu un metru. Îmi rămânea acum ca a doua zi să descopăr ce legătură poate să fie între jgheaburile de jos cu înclinarea terenului de deasupra.

Se înţelege de la sine că eram atât de agitat încât nu se lipi multă vreme somnul de mine şi când adormii, în sfârşit, fel de fel de visuri ciudate venită să-mi tulbure somnul. Aş putea zice că nici nu dormeam, ci eram treaz, cu atâta limpezime vedeam totul înaintea ochilor minţii mele.

Se făcea că nu mai eram eu, ci Ustadul. Trăiam fiecare clipă din viaţa lui, cunoşteam orice cuvânt din ce scrisese. Şi aceasta îmi pieri odată cu visul ce-mi rămase adânc întipărit în minte. Iată care fusese visul:

Venisem ca Ustadul în ţinutul djanicunilor şi văzui clădirile acestea din munţi. Îmi propusei să cercetez interiorul lor. Întrebai pe cineva unde e intrarea. Omul mă privi cu nişte ochi de gheaţă şi-mi răspunse:

— Eu nu sunt un djanicun. Sunt spiritul care avertizează pe oricine e ispitit să pătrundă în clădire. Acela care nu m-a ascultat va trebui să renunţe de-a pururi la trupul, spiritul şi sufletul său. Nu va mai ieşi nicicând de aici, nici viu, nici mort. „Umbrele” nu îngăduie să li se dezvăluie taina.

— ”Umbrele”? râsei eu. Unde e sillul acela neputincios, fără viaţă, de care să se teamă o personalitate adevărată?

— Pune altfel întrebarea: unde e personalitatea aceea atât de puternică să poată preschimba pe oricine păşeşte în împărăţia ei întunecată în umbră, să-l vrăjească sau să-l ucidă? Aici, în clădirea asta uriaşă domneşte şi stăpâneşte ea. Vrei să intri, eu nu te opresc, sunt chemat să-ţi atrag luarea-aminte, nu să-ţi fac vreo silnicie. Mulţi, sumedenie, n-au vrut să m-asculte. Pe cei tari nu i-am mai văzut ieşind, ceilalţi au

căzut pe altă cale victimele „vrăjitorului”. S-au întors, ce e drept, dar numai ca nişte arătări şi s-au strecurat pe lângă mine fără suflet şi fără trup, ca să sugă, asemenea vampirilor, sângele omenesc.

— Nu s-a găsit nimeni să i se împotrivească?

— Nu, nici unul!

— Pe mine nu mă sperii. Tot ce se numeşte vrăjitorie, e minciună. Numai cine o crede, cade victima ei. Voi face şi eu ca toţi aceia care nu te-au ascultat: vroiam să intru, cu atât mai mult o doresc acum. Lasă-mă să-l văd pe acest Puternic despre care spui că oricine trebuie să moară sau să i se supună. Eu nu cred nici în puterea lui şi nici în moarte.

— Nu crezi în moarte? întrebă el, pironindu-mă cu privirea într-un chip ciudat. Ştii să te rogi?

— Da.

— Aşa cum trebuie?

— Sper.

— Atunci intră, dacă asta ţi-e dorinţa. Eşti întâiul, unicul căruia îndrăznesc să-i dau un sfat. Acesta e: caută-ţi singur calea la înapoiere, nu-l lăsa pe el să ţi-o arate.

Îmi arătă dedesubtul lui. Atunci pământul se deschise şi văzui treptele unei scări.

— Îţi mulţumesc. Pe mine nu mă vei vedea strecurându-mă ca o arătare, îi zisei eu şi pornii să cobor scara.

Ajunsei mai întâi în clădirea aceea din vremuri străvechi, cu temelia pe stâncă. Prin crăpăturile zidului pătrundea o lumină de amurg. Cutreierai în interiorul ei, dar nu văzui nimic; încăperea era pustie, ca jefuită, cum se face ici-colo cu lăcaşurile de rugăciune sau de dezbateri filozofice. Gândurile sunt târâte ca mobilele pe care le scuturi bine cu bătătorul şi le lustruieşti apoi din nou ca să le transporţi într-o altă locuinţă, dându-i şi acesteia numele de casă nouă. Capătul dinspre răsărit al clădirii fusese acoperit cu moloz. Ştiam de ce. Aici era locul unde se prăbuşise în apă.

O scară ducea la clădirea alăturată. Şi aceasta era pustie, cu desăvârşire pustie. Nici ţipenie de om, nici o altă vietate nu se afla în ea. Şi aici jaf şi prăpăd. Nu lăsaseră nimic. Trecutul ar trebui totuşi să fie păstrat cu sfinţenie, nu să te slujeşti de el pentru scopuri personale şi să blestemi pe urmă vremurile care le-a înfăptuit. Ieşirea spre răsărit era zidită.

Trepte urcau de aici în catul de sus cu lespezile crăpate. Vedeai ici-colo câte o vechitură care nu fusese găsită vrednică de a fi luată şi urme care dovedeau că din când în când se mai abate cineva prin clădire. Acum însă eram numai eu singur, într-adevăr? Oare nu eram supravegheat de undeva? Cea din urmă încăpere, care răspundea spre răsărit, era astupată de dărâmături, dar nu până în tavan. Putea prea bine să se ascundă cineva dincolo şi să privească după zid şi în moloz văzui urme care dovedeau că trecuse cineva de curând pe acolo.

Pentru cine cunoştea locul nu era nici o primejdie, pentru un străin care ar fi căutat aici o ieşire, da, căci de acolo, dărâmăturile duceau brusc jos, în cazane.

Pe când priveam de departe în tavan, un cap se ivi de după zid şi-mi urmărea fiecare mişcare. Avea părul alb colilie şi privirea ascuţită ca a unui tăiş de pumnal. Cine are astfel de ochi ştie ce vrea şi nu cunoaşte îndurare. Ba are chiar curajul să se ascundă pe marginea prăpastiei ca să spioneze, când nădăjduieşte să vadă pe un altul rostogolindu-se în abis.

Mă prefăcui, fireşte, că nu-l văd şi înaintai spre scara care ducea la catul de deasupra, cu gând să urc treptele. Acestea nu duceau de-a dreptul sus, ci răspundeau la o uşă deschisă, unde o umbră se înclină în faţa mea şi grăi cu glas înăbuşit şi ca venit din adâncuri:

— Ştim care ţi-e dorinţa şi te aşteptăm. Credeai că vei ajunge dintr-odată sus, va trebui, însă, să treci mai întâi prin încăperile acestea unde au fost îngrămădite toate comorile pe care şi le poate închipui mintea omenească de la începutul

începuturilor. Le-am adunat aici, de unde, de ce şi pentru ce vei afla când îndurarea stăpânului nostru te va lumina. E gata să stea cu tine de vorbă, mai mult încă, vrea să te ia în slujba lui. Ca să-ţi dai seama cât de mărinimos te poate răsplăti, cât de darnic e, te voi plimba mai întâi prin aceste încăperi. Trebuie însă să făgăduieşti că nu vei spune nimănui ce ai văzut. De la alţii cerem jurământul cel mai sfânt, dar de la tine ajunge să-ţi dai numai cuvântul. Te învoieşti? Da, i-am răspuns fără codire, deşi ceva în mine îmi spunea: „Nu-ţi da cuvântul şi nu te atinge de umbră, altminteri te are pentru totdeauna în puterea ei”.

— Bine. Întinde-mi dreapta.

M-am supus. Simţii atingerea unei mâini care nu părea să fie din carne şi oase, ci ceva moale, rece ca gheaţa şi alunecos ca un şarpe. S-ar fi zis că abia când o atinse pe a mea căpătă viaţă şi energie.

— Urmează-mă! îmi porunci glasul şi nu vorbi cu nimeni decât cu mine, căci prin mâna pe care mi-ai întins-o ai devenit al meu întru Domnul Atotstăpânitorul. N-ai dreptul să te adresezi altora, ci numai mie, căci eu sunt chemat să-ţi port de grijă.

Îmi strânse mai cu tărie mâna şi băgai de seamă că toată puterea din mine trecea într-a lui. Acum făptura care se înclinase atât de adânc înaintea mea se înălţă deodată şi mă întrecu. Zise cu glas poruncitor:

— Al meu e spiritul şi sufletul tău; numai trupul ţi-l las până ce voi hotărî la ce ne poate sluji. Din mâna mea îţi va veni suprema fericire care există şi va exista de-a pururi pentru omenire. Nu mai ai voinţă; eşti deci dezlegat de orice vină şi păcat. Fă tot ce-ţi voi spune eu, bun sau rău, de acum încolo eşti scutit de orice răspundere, căci ea cade asupra mea. Eu însumi mă supun pentru a fi liber. Astfel fac toţi, până la cel de sus. Din însărcinarea stăpânului meu răsplătesc pe loc orice faptă care ne e de folos. Din aceeaşi

împuternicire îţi iert tot răul pe care îl faci altora, numai nouă nu. Fii deci fără grijă, întâmplă-se ce s-o întâmpla. Puterea noastră distruge orice vrăjmaş.

Umbra, care se înălţase deasupra mea se micşoră iar, deveni umilă ca mai înainte şi porni cu mine de mână prin încăperi. Mi-era ca şi când prin ţevi nevăzute toată energia mease scurgea în ea. Peste puţin curajul mă va părăsi şi odată cu el puterea de împotrivire care îmi mai rămăsese. Un vampir spiritual! Un burete nesăţios care sugea orice energie. Să-i las mâna mea într-a lui până ce voi vedea ce vroiam să văd? Oare voinţa nu-mi şi dispăruse, ca să nu-mi mai pot retrage mâna? Cutezai, totuşi, căci îmi închipuiam că mă cunosc îndeajuns. Cine vrea să demaşte vampirii, trebuie să se lase supt de ei până se umflă într-atât că nu-i mai pot scăpa...

Erau sumedenie încăperile prin care treceam, mult mai multe decât aş fi crezut. Lungi, boltite, cu firide înguste, în care ardeau făclii într-o lumină mohorâtă. Tot ce era de preţ în caturile de jos fusese îngrămădit aici. Mai erau şi mărfuri scumpe, de contrabandă, din toate ţările şi colţurile lumii gândurilor. Îmi aduceau aminte de depozitul de la Birs Nimrud. Ce văzusem însă acolo era un fleac pe lângă bogăţiile adunate aici. Dar pe când acolo totul zăcea neînsufleţit în adânc, aici alergau demonii de colo până colo, zorind la treabă. Paşii nu li se auzeau şi ce făceau era fără cel mai mic zgomot. Privirile lacome pe care mi le aruncau îmi dovedeau cu cât dor mă aşteptaseră. Când îndrăznea însă vreunul din ei să se apropie şi să întindă mâna spre mine, călăuza mea creştea cât un uriaş şi împingea pe cei slabi în lături. Atât de mare era puterea pe care o sugea de la mine.

Vrui să aflu ce fac ei şi mă opream să privesc din când în când. Călăuza mea mă credea cu totul în puterea ei şi-mi arăta fără teamă tot. Şi ce credeţi că făceau? Falsificau, falsificau şi iar falsificau! Ce era adevărat, bun, nobil, frumos

şi ales fusese adus aici şi se falsifica după asta marfa pe care o vindeau apoi drept cea veritabilă. Şi treburile mergeau strună. Unul singur să fi scăpat de aici să se ducă să-i dea de gol şi toţi ar fi dat faliment. De aceea o singură alegere: să faci ca ei, altminteri... moartea! Oare la care din ele mă voi hotărî, dacă voi fi constrâns?

La gândul acesta mă smucii din mâna umbrei cu atâta putere şi atât de neaşteptat că se făcu deodată mititică de tot. Se lungi însă imediat până peste capul meu şi-mi strigă răstit:

— Ce faci? Mâna asta e a mea, căci tu întreg eşti al meu. Dă-mi-o îndărăt!

Ştiam că acum începe lupta între noi doi. Acelaşi lucru îl bănuiau şi umbrele care erau de faţă. Se înghesuiau în jurul nostru, alergau din toate ungherele. Îi împinsei în lături, îmi făcui loc până la firida cea mai apropiată unde era o făclie, o smulsei de la locul ei şi cu ea în mână mă întorsei spre gloată. Şi ce se întâmplă atunci? Pieriseră. Se doseau după grămezile de mărfuri; erau doar umbre care, privite la lumină, se ţin după ceea ce întruchipează. Numai una nu pieri. Ea singură avea curajul, curajul pe care-l supsese de la mine şi stătea acum dârză înaintea mea. Mă privea cu trufie în ochi, eu pe ea de asemenea. Acum se aflau faţă în faţă adevărul şi minciuna, făptura şi umbra, lumina şi întunericul.

Tăceam eu, tăcea şi ea. Eu nu voiam să grăiesc, ea nu putea. Mă uitam neclintit în faţa ei; vru să-mi susţină privirea, dar lăsă în curând pleoapele în jos. Eu stăteam nemişcat; ea începu să şovăie, să tremure, apoi să pâlpâie ca flacăra făcliei din mâna mea. Pe urmă începu să scadă, se făcu tot mai mică, până ce ajunse cu totul la pământ şi se târî încet pe dinaintea mea, ca să se furişeze în spatele meu. Când o văzui zvârcolindu-se atât de neputincioasă la picioarele mele, ştiui că puterea şi energia pe care mi le furase prin vicleşug se întorceau iar la mine.

Mă întorsei atunci spre umbră cu făclia în mâna dreaptă. Ea fugi la stânga, se lipi de perete şi vru să se înalte iar, dar nu avu obrăznicia să mi se uite în faţă.

Biruisem!...

Pornii apoi să cutreier încăperile ca să văd mai bine şi mai amănunţit ce zărisem adineauri. Eram singur. Nu mai îndrăznea nimeni să se apropie de mine. Unde mă iveam eu, cu făclia aprinsă în mână, umbrele piereau. A mea se furişa mereu în urma mea, nu cuteza însă să se mai ridice.

Când ajunsei la uşa scării, văzui spre uimirea, dar nu şi spaima mea, că era acum zidită. Lucrurile erau toate la locul lor, numai acolo unde fusese intrarea se ridica acum un zid de nepătruns. Mă apucai să caut o altă ieşire dar nu găsii, decât pe aceea care ducea de-a dreptul sub pământ, în cazanele cu apa aceea rece şi neagră. Era o uşă nezăvorâtă, pe care o puteai deschide apăsând numai uşor pe clanţă. Părea atât de simplă şi ai fi zis că răspunde într-o încăpere alăturată sau într-un beci. Vai de acela însă care s-ar fi încrezut în această înşelătorie!

O deschisei binişor şi luminai la picioarele mele. Îndată după ce treceai pragul se căsca prăpastia adâncă; un aer rece şi umed, care mirosea a putregai, te izbea în faţă.

Mă dădui îndărăt şi închisei uşa la loc. Cum spusese făptura care păzea la poartă? „Pe cei tari nu i-am mai văzut înapoindu-se.”

Da, se împotriviseră, dar nu le venise gândul să aprindă o făclie ca să gonească umbrele din jurul lor. Căutând o ieşire, acestea îi îndrumaseră spre uşa în dosul căreia se căsca prăpastia şi, neştiutori, se prăbuşiseră în adânc. Îmi amintii de cadavrele care zăceau în apa dindărătul uşii. Deodată, auzii paşi dinspre celălalt capăt al încăperii şi când cel care venea ajunse în raza de lumină a făcliei mele, care era pe sfârşite, îl recunoscui îndată. Era omul cu părul alb şi ochi pătrunzători care mă spionase de după zidul năruit, în spatele

lui se înghesuia un puhoi întreg de umbre şi erau atât de multe că nu le puteai deosebi una de alta, ci alcătuiau o întunecime de nepătruns.

Moşneagul se opri aproape de mine şi strigă cu mânie:

— Ce caută Ustadul aici în împărăţia mea? Mi-e cel mai înverşunat duşman pe care îl am pe lumea asta. Aha, cauţi o ieşire ca să-mi scapi iar! Dar pentru tine, care vrei să mă nimiceşti, nu se găseşte...

Mai făcu încă vreo câţiva paşi. În vremea asta creştea, creştea mereu şi se ridica tot mai mult, până ce mă întrecu cu un cap, ba chiar cu două. Glasul îi era aspru şi poruncitor, ca unul ce nu suferă împotrivire. Eu însă îl priveam liniştit în ochi ca un tăiş de oţel, căci ştiam că va urma iar o luptă crâncenă şi cine vrea să învingă trebuie să nu-şi piardă cumpătul.

— Ţi s-a spus că vreau să-ţi vorbesc, urmă el. Iată, îţi încuviinţez să-mi ceri o favoare. Cere-o!

— Aflu că mă găsesc în împărăţia umbrelor, îi răspunsei eu. Fie Adevărul cât de luminos, umbra îl preschimbă în Minciună. Nici prin gând nu mi-a trecut să-ţi spun măcar un cuvânt. Tu însă mi-ai trimis vorbă printr-o nimicnicie de-a ta că doreşti să mă vezi. Cine e deci acela care e în drept să încuviinţeze o favoare? Tu, mie? Eşti nebun, pesemne. Totuşi nu mă dau în lături s-aud ce vrea să-mi ceară prostia. Deci, vorbeşte!

Mă înşelam sau era aievea? Înălţimea lui scădea, de asemenea şi lăţimea. Nici glasul nu mai suna atât de poruncitor când răspunse:

— Vorbeşti cu trufie, Ustadule! Dar te voi sili eu la umilinţă. Nu eşti nici cel dintâi şi nu vei fi nici cel din urmă. Ştiu doar ce s-a întâmplat când ai păşit pe munte, în împărăţia „vrăjitorului” aceluia care urăşte slăbiciunea. Ţi s-a spus să te păzeşti, că vei avea de ales între umbre şi moarte. Totuşi nu te-ai dat îndărăt şi ai mers înainte. Acum eşti în puterea mea. Acum, alege!

— Să aleg? Cine mă poate sili să aleg sub ameninţare, când nu-mi place nici una nici alta din ce mi se oferă? Şi chiar de-ar fi de ales între tine şi mine, mă aleg pe mine.

Făcu iar un pas şi-mi zise cu glas şuierător:

— Cum, nu vrei să fii umbră, umbra mea, stăpânul şi maestrul căruia nimeni nu i se poate împotrivi?

— Încearcă să vezi dacă nu mă pot împotrivi!

— Atunci nu-ţi rămâne decât moartea!

— Una dintre cele mai mari minciuni de-ale tale! îi rasei eu în nas. Cu gogoriţa asta poţi speria numai pe cei slabi, care nu-şi dau seama că e numai o nălucă a creierului lor care-i duce spre sclavie. În timp ce vor să-şi salveze trupul de sperietoarea asta, îşi ucid spiritul şi sufletul. Arată-mi şi mie moartea asta, umbra aceea caraghioasă care răpune numai pe cel înşelat de lumina amăgitoare a minciunii..

— Ai şi văzut-o, strigă el. Stăteam deoparte când ai deschis uşa şi i-ai privit chipul rece şi umed. Îndrăzneşti să faci a doua oară acelaşi lucru?

Smucii deodată uşa, arătai în dosul ei şi zisei:

— Ia-o înainte să-mi arăţi unde e! Ai curajul? Eu da!

Se născu în mine o hotărâre. De unde venea, nu ştiu. Unde mă mâna? Prin uşa aceasta. Simţeam că îndrăzneala asta îmi urca sângele în obraz, făcea să-mi lucească ochii. Şi în timp ce se petreceau acestea. Îmi dădui seama că visez şi că sunt eu iar nu Ustadul.

Ciudat! Chipul potrivnicului meu se schimbă şi el. Mă privi mai întâi nedumerit, pe urmă uimit, uluit, apoi de pe buzele lui se auziră, ca un strigăt de durere sau de bucurie, cuvintele:

— Ustadule, Ustadule, ce se petrece cu tine? Eşti altul... nu mai eşti Ustadul, nu, nu!... Dar atunci cine eşti? Nu cumva effendi cel străin care locuieşte acum la el în „Casa înaltă” şi care a coborât în adâncul Birs Nimrudului ca să-i scoată la lumină taina?

— Da, eu sunt acela, am visat până în clipele acestea că sunt Ustadul.

Se repezi atunci la mine, mă apucă de braţ, mă zgâlţâi şi răcni:

— Visezi, visezi, dar eşti altul! Ce o să se întâmple acum... ce trebuie să fac? Nu ştiu... într-adevăr că nu ştiu. Trezeşte-te, trezeşte-te! Îţi voi deschide îndată poarta muntelui. Nu vei fi nici umbră şi nici nu vei muri, dar pleacă, pleacă repede de aici! Te voi scoate eu însumi afară la lumină, ca visul tău să se sfârşească frumos şi să te întorci în trupu-ţi, trezindu-te la viaţă!

Îl împinsei de lângă mine, îl privii liniştit şi-i răspunsei:

— Trupul acesta se odihneşte în pace. Să doarmă mai departe! De ce n-aş sfârşi ce-am început? Rămân aici. Tocmai teama asta a ta îmi spune că eu sunt cel mai tare. Îţi cer acum să-ţi împlineşti ameninţarea. Fă-mă umbră sau ucide-mă!

Făptura lui scăzu şi mai mult, totuşi încercă să-şi facă glasul aspru când îmi răspunse:

— Dacă nu pleci, eşti pierdut, căci stă în puterea mea şi una şi alta. Pe când te urmăream, am pus să se stingă toate făcliile şi să le ascundă. Nu a mai rămas decât aceea din mâna ta şi ea e pe sfârşite. Când nu va mai avea putere să mai pâlpâie, nu vei mai putea vedea umbrele. Te vor înconjura din toate părţile, îţi vor nimici şi puterea şi voinţa şi te vei preschimba în ceea ce nu vrei să fii, în umbra mea...

— Cine mă poate sili! Se stinge lumina, uşa asta îmi stă deschisă.

— Dar acolo te aşteaptă moartea!

— Sperietoarea ta! Nu mi-e mie frică de ea! Dar ce a fost asta?

Pe chipul lui se ivi mirarea şi bucuria. Şi totuşi, în glasul său tremura teama când îmi spuse:

— Aşadar eşti hotărât să mori, effendi? Bine. Pregăteşte-

te. E ultima clipă a vieţii tale; roagă-te! Împreunează mâinile şi repetă după mine.

Îşi împreună mâinile şi mă privi ca şi când se aştepta să-i urmez pilda. Eu însă îi zisei:

— Crezi că am nevoie de tine când vă trebui să mă rog? Pentru mine rugăciunea e tot ce poate fi mai sfânt, aici însă nu văd decât ipocrizie şi înşelătorie, de aceea cred că înşeli chiar şi atunci când îţi faci rugăciunea.

Îl văzui încleştându-şi pumnii ca pentru luptă şi tună:

— Atunci mori în păcat şi du-te în iad!

Se repezi spre mine vrând să mă împingă în prăpastie, eu însă sării în lături. Avântul pe care şi-l luase îl făcu să treacă dincolo de uşa deschisă lângă care mă aflasem până atunci! urlă de spaimă, încercă să se agate de ce nimerea.

— Du-te înainte, îi strigai eu. Mă ţin de cuvânt şi vin şi eu după tine!

Îl împinsei cu piciorul şi se prăvăli în adânc. Făclia din mâna mea abia mai pâlpâia. O zvârlii în urma lui. De jos se auzi un răcnet înfiorător apoi o bufnitură înăbuşită. Înaintea mea beznă de nepătruns, îndărătul meu murmurul de groază al puhoiului de umbre.

Păşii pragul. Un singur cuvânt de rugăciune în sufletul meu, apoi cu o săritură mă repezii în ceea ce-mi fusese arătat ca „moartea”.

Cu picioarele lipite, mâinile strânse şi ochii închişi, mă pomenii într-o răceală de gheaţă care îmi tăie răsuflarea. Avu însă şi un alt efect: Era ca şi când aş fi nimerit într-un val de putere, de viaţă care te îngheţa numai la început, pe urmă căldura binefăcătoare ţi se lăsa în tot trupul.

Săritura fusese atât de mare că ajunsei la fundul apei, acolo unde erau împietriţii. Întinsei apoi mâinile şi mă ridicai la suprafaţă, unde începui să înot încet pe unde.

Ascultam. În juru-mi tăcere adâncă, dar de la oarecare depărtare se auzea plescăitul apei, ca şi când ar fi înotat

cineva care răsufla greu. Cunoşteam locul unde mă aflam, dar nu direcţia. Sărisem cu faţa spre răsărit; dacă rămâneam tot astfel, zidul îmi venea în spate. Înotai într-acolo şi dădui de piatră. Putea să fie şi un stâlp. Am început să-l pipăi. Era zidul. Îmi venea la dreapta, deci mă aflam cu capul spre cazanul din fund.

Dintr-acolo venea zgomotul. Foşnet şi gemete. Să fie „vrăjitorul”? Izbutise să se salveze? Cunoştea locul? Ştia ceva despre canal? Dacă nu, era pierdut, de nu-i veneam în ajutor, înotai deci binişor spre el, ca să nu-l sperii. Să-l fi strigat eu, ar fi crezut că-l urmăresc şi asta l-ar fi zăpăcit. Chibzuiam fiecare mişcare pe care o făceam, căci vroiam să ştiu unde mă aflu.

După ce socotii că am trecut de zidul atârnat în gol, auzii o răsuflare grea, gâfâitoare, ca şi când cineva s-ar fi căznit să se cațere pe ceva. Trebuie să fi fost la postamentul acela uriaş. Mă apropiai. Nu mai auzii nimic. Pe urmă însă, răsună sub bolta cea înaltă, care împrăştia până departe orice zgomot, un glas desluşit:

— E mort? N-aud nimic. Dumnezeule şi Stăpâne, fă să nu moară! Lasă-l în viaţă, pe el, întâiul şi singurul care şi-a bătut joc de „sperietoarea” noastră!

O rugăciune! Şi încă pentru mine! Nu o rugăciune învăţată pe de rost, ci pornită acum din inimă. Trebuia să răspund.

— Trăiesc, căci nu există moarte, zisei eu cu glas potolit, care răsună totuşi ca un bubuit de tunet şi ecoul răspunse, de la stâlp la stâlp, mai departe, tot mai departe. „Nu există moarte... moarte... moarte...”

— Tu eşti, effendi?

— Da.

— Vino de mă scapă!

— Vin! Unde eşti?

— La... la... Nu pot să-ţi spun. Trebuie să se întâmple de la sine.

— Ce?

— Vino sus, răspunse el, fără să ia în seamă întrebarea mea.

— Ajunsei la soclu. Treaz, mi se păruse cu neputinţă de urcat pe el dar acum, în vis, era o jucărie.

Se ghemuise lângă statuie. Mă aşezai în partea cealaltă.

— Taci! mă rugă el.

— De ce? întrebai eu mirat.

— Aşteaptă! Va veni. Vom vedea.

Tăcui.

Cum se făcea că nu-mi era frig, deşi stătusem până atunci în apa rece ca gheaţa şi stăteam acum pe piatra tot atât de rece? Pesemne pentru că visam. O tăcere adâncă ne înconjura, numai din depărtare se auzea parcă un murmur foarte uşor.

Dar apa! Şi bezna aceea de nepătruns! Ce era cu acestea două? Când gerul te pătrunde până la oase, spui: „Îmi ard urechile”. Deci frig şi căldură în acelaşi timp. Să fie tot astfel cu lumina şi întunericul? Poate fi acesta atât de adânc ca să dea efectul luminii? Aşa părea să fie acum.

Lumina se deosebi din întuneric, vraja în care era încătuşată pieri încetul cu încetul şi începu să plutească nelămurit, cum luceşte apa prin întuneric. Pe urmă se ivi o dâră albă dinspre cazanul din faţă şi în lumina ei văzurăm ceva plutind spre noi.

— Începe... îmi şopti „vrăjitorul”.

Glasul îi tremura de teamă. Oare de ce?

Ce să fie acel ceva? Om în nici un caz. Să vieţuiască pe aici animale mai mari? Dar iată trecând pe sub zid un cap de mort... umeri... două braţe descărnate care înotau...

Ştiam cine e: scheletul de pe platou. Veni până la soclu, privi în sus, spre noi şi zise:

— Nu numai unul... ci doi?! Sărmanii oameni! V-aţi salvat trupul ca şi mine odinioară pe o piatră care... nu cunoaşte

îndurare! Dar pentru scurt timp, căci veţi pieri şi voi blestemând, ca să vă prefaceţi în schelet cum m-am prefăcut eu.

— Cine eşti? îl întrebai eu.

— Sunt întâiul blestem care a răsunat aici. Dar tu?

— Eu sunt poate întâia binecuvântare.

Atunci scheletul cu braţele descărnate izbi cu mâna apa care împroşcă în juru-i.

— Ce-ai spus? Nu vrei să blestemi, ci să binecuvântezi... să binecuvântezi? Glasul lui pătrunse în celălalt cazan şi ecoul duse mai departe, din stâlp în stâlp, cuvântul „binecuvântezi, binecuvântezi” ca o poruncă pentru cei de la fund, ca să se trezească la viaţă. Asta o să-i scoale din morţi, zise el. Pe toţi, toţi, toţi, căci un astfel de cuvânt nu s-a mai auzit aici.

Şi veniră într-adevăr. Erau mulţi, foarte mulţi. Fără zgomot, nesimţiţi. Cap lângă cap, se adunară îndărătul lui. Cap lângă cap se înghesuia ceata, înălţându-se sub zidul atârnat în gol, sus, tot mai sus, sub bolta nevăzută.

Ce simţii atunci trebuie să simtă cel din urmă om când răsună lovitura de ciocan ca să vestească judecata de apoi. Binecuvântare sau blestem? Fericire sau osândă? Tăcere, adâncă era tăcerea din juru-mi. Nici un cap nu se mai mişca, undele stătuseră şi ele în loc. Numai „vrăjitorul” de lângă mine tremura căci toate văgăunile acelea deşarte unde fuseseră odinioară ochii morţilor ne priveau. Şi scheletul, grăi:

— Astăzi e ziua când răsare în fiecare lună crai-nou pe cer şi ne deşteptăm din somnul nostru de moarte ca să împlinim, ce am hotărât odinioară: opera de răzbunare!

„Răzbunare... răzbunare... răzbunare” repetă ecoul până departe, ca un tunet. Urmă un pârâit, un trosnet şi un bubuit ca şi când muntele stătea să se despice.

— Aţi auzit cu câtă tărie zguduie stâlpii acest cuvânt? întrebă scheletul. Ce i-ar face puterea noastră să se cutremure! Le roadem de mii şi mii de ani temelia până ce va

veni clipa să se năruie cu totul. Asta e o parte din opera noastră! Nimicirea!

„Nimicire, nimicire, nimicire!” duse ecoul mai departe ameninţarea şi bubuitul se auzi tot mai tare sub bolta înaltă care se fărâmiţa.

Se fărâmiţa, căci bucăţi de piatră, bolovani întregi cădeau în apă, cu un plescăit înfiorător.

— Dar nimicim ca să înfăptuim, urmă scheletul. Distrugem pe pământ amăgirea, dar creăm aici adevărul. Se năruie acolo stânca, îi dăm aici o viaţă nouă. Şi în ziua când totul se va prăbuşi din temelie, aici se va vedea minunea ca pietrele să grăiască, dacă nimeni nu vrea să asculte de cuvântul Domnului.

Voi nici nu ştiţi la cine aţi căutat salvarea. E Blestemul la picioarele căruia v-aţi aciuit. Blestemul, Blestemul care a răsunat de atâtea ori sub bolta asta, până ce s-a întruchipat în piatră. Am spălat piatra asta cu lacrimile noastre, am cioplit-o cu unghiile noastre, iar din sângele acelora care au fost prăvăliţi aici i s-a înroşit trupul.

Acum opera a fost desăvârşită. Încă două zile de început de lună, cel de astăzi şi încă unul şi prefăcuta Binecuvântare se va irosi în beznă şi Blestemul, Adevărul nostru va ieşi la lumină. Ne mai lipseşte însă cuvântul pentru soclul său, rândurile care vor spune colo, sus, ce nu mai putem grăi noi, căci am fi zdrobiţi din nou. Şi aceste rânduri le cerem de la voi.

— De la noi? Pentru ce?

— Aşa a fost hotărât. Cel din urmă care va veni înainte de desăvârşire va trebui să ajute la operă. Care din voi doi e acela?

— Eu am fost cel din urmă.

— Aha, tu! Ce vei hotărî tu, se va scrie pe soclu. Dar cel mult patru rânduri.

— Şi dacă nu vă place ce hotărăsc eu?

— Trebuie să ne placă.

— Trebuie?

— Da, trebuie! Gândeşte însă bine la un lucru: sufletul acestei statui e Blestemul; ce va scrie dedesubt îi va da viaţă. Dacă îi dai o viaţă care îi va rătăci sufletul, opera va fi o întrupare a nebuniei şi ne sileşti să o luăm de la început. Ai auzit? Şi ai şi înţeles?

— Şi una şi alta.

— Bine. Acum grăieşte tu.

Mă ridicai în picioare, mă sprijinii de chipul de piatră, ca să nu alunec şi începui:

— Astăzi e crai-nou, întâia zi când luna se înalţă din umbra întunecată a pământului, ca să-l lumineze cu razele ei de pe bolta cerească. Nădăjduiesc că această zi vă va aduce şi vouă înapoi ce v-a luat umbra: lumina aurie a soarelui.

Ultimul cuvânt fu repetat ca un bubuit de tunet de ecou, de astă dată mai prelung decât celelalte.

— Aţi auzit? întrebai eu. Credeţi în vorbele mele şi veţi ieşi la lumina zilei. Rugaţi-vă!

— Rugatu-te-ai tu, mă întrebă scheletul, ca să ţi se deschidă porţile luminii?

— Nu.

— Atunci de ce ne învinovăţeşti pe noi?

— Eu n-am venit aici ca voi să nimicesc, ci să salvez. Chibzuiam totul cu socoteală şi tocmai când sfârşisem apăru „vrăjitorul'' şi...

— Te-ai speriat şi ai sărit în adânc la noi, mă întrerupse repede scheletul.

— Nu. Am rămas pe loc şi l-am lăsat să se apropie ca să vorbesc cu el.

— Cum? Ai îndrăznit ceea ce n-a îndrăznit nici unul din noi?! Nu ştiai că vrăjitorul acesta e însăşi nebunia şi oricine îl priveşte în faţă îşi pierde minţile? Noi toţi, toţi am luat-o la fugă când ne-a apărut şi ne-am prăbuşit în prăpastie.

— Sărmane spirite! Unde vă e superioritatea, dacă orice prostie o împinge în prăpastie!

— Dar şi tu ai venit...

— Da, am venit, dar nu de spaimă, ci de bunăvoie, ca să vadă că nu mi-e frică, nici de el şi nici de moarte.

— De... bună... voie..., bolborosi scheletul şi apa din juru-i se încreţea ca şi când ar fi tremurat tot.

„De bunăvoie, de bunăvoie”, repetau ca un ecou tigvele fără ochi.

— Nu se teme de moarte, zise scheletul.

„De moarte, de moarte, de moarte”, repetară tigvele şi ecoul duse cuvintele până departe.

— Stai, stai; aşteaptă, ne întoarcem numaidecât, spuse scheletul zorit şi pieri în cazanul din fund. În celălalt, însă, se auzi un şopot, un murmur, un bâzâit ca din mii de guri, dar care nu venea de deasupra, ci din fundul apei. În curând se iviră iar şi scheletul începu:

— Astăzi e ziua întâi a craiului nou, ziua în care iese din umbră ca să lumineze din nou pământul. Şi ziua aceasta ne va aduce, nădăjduiesc, şi nouă lumina aurie a soarelui. Vezi, repet cuvintele tale. Cunoşti legenda rugăciunii vrăjite?

— Nu.

— Nu? Atunci cu atât mai mult ne putem încrede în cuvântul tău. Unul dintre cei din urmă care au venit aici, rostogoliţi în prăpastie şi din vina lui ca şi noi, fusese mai înainte în ţara unde sălăşluieşte de ani nenumăraţi, într-o peşteră adâncă, un spirit ciudat. Din pricina asta i se spune Ruh-y-Kulian, dar când pogoară odată printre oameni, se întrupează într-o femeie cu părul alb, lung până la călcâie şi-şi zice Marah Durimeh.

A dat de ea într-o colibă dărăpănată şi au stat de vorbă amândoi despre marea durere a omenirii. Dat cele ce îi spunea ea, erau neînţelese pentru el şi crezând că are de-a face cu o bătrână nebună a plecat necăjit că şi-a pierdut

vremea degeaba. A doua zi însă, aflând că avusese norocul să-l vadă pe Ruh-y-Kulian şi aducându-şi aminte ce spunea ea, fiecare cuvânt al ei lua alt înţeles şi-i apărea într-o altă lumină. Şi din ce se gândea mai bine şi cântărea fiecare cuvânt în minte, şi-a dat seama că nu ea, ci el judeca greşit. Când să plece, bătrâna îi mai povesti legenda despre rugăciunea vrăjită, ca să o ţină minte pe drum. El însă, care se credea înţelept şi deştept, o nesocoti ca pe un basm caraghios. Abia aici, în cel mai adânc lăcaş al durerii omeneşti, şi-a adus aminte, pe când ciopleam statuia, de legendă şi de bătrâna care i-a povestit-o. Asta a fost pentru noi întâia zi a lunii când ne-am odihnit. Ceea ce crezusem până atunci de neînchipuit, părea acum, după ce cunoşteam legenda, ceva cu putinţă. Greu însă, căci era legat de multe condiţii, pe care un om aproape că nu le poate îndeplini. Pentru că, ia bine aminte: unui om îi era hărăzit, unuia singur, s-o facă! Şi nici măcar să bănuiască — tot aşa ca tine, care nu ştii nimic despre asta. Ciudat! Parcă ar fi fost un basm!

— Făcut-am oare ceva ce spune legenda? întrebai eu.

— N-ai venit să nimiceşti umbrele. Ai ţinut dârz piept vrăjitorului. Te-ai încrezut în rugăciune. Nu te temi de moarte. De bunăvoie ai sărit în prăpastie. Ce va mai fi nu pot să-ţi spun căci trebuie să înfăptuieşti fără să ştii. Un lucru însă, unul singur şi cel mai grozav, de care tremură inima în noi, să aflăm de la tine, fie un „da” sau un „nu”. Care din voi doi a aruncat pe celălalt în adânc?

— Eu. Vroia să mă împingă în prăpastie. Am sărit în lături şi l-am împins eu pe el.

— Pe urmă?

— Apoi am aruncat în urma lui mucul de făclie şi am sărit şi eu.

— De ce, de ce? întrebă scheletul cu înfrigurare.

— Ca să-l pot salva.

— Să-l salvezi! Pe el... pe el! Dar cine e acest „el”? Spune

cine, cine, cine?

„Cine, cine, cine?” repetară tigvele şi ecoul duse cuvântul mai departe.

— ”Vrăjitorul”.

— ”Vrăjitorul”! murmură scheletul şi adăugă: Aşadar, tot el, el!

„El, el, el”, răspunse prelung ecoul.

Acum scheletul se întoarse spre gloata de capete şi urmă un şopot şi un ţârâit pe care nu-l pricepeam, pe urmă iar spre mine şi urmă:

— Ştiu că ai mai avea multe de spus ca să ne încredinţezi cine am fost şi că am slujit mii de ani la rând numai nebunia şi închipuirea noastră. Totuşi nu te-am fi crezut, dacă nu venea legenda Marah Durimehei să ne arate ceea ce nu văzusem până atunci. Trebuie să-ţi mărturisesc cinstit: ai biruit, ai biruit încă înainte de a fi sfârşit. Vrei dovada?

— Nu. O cunosc.

— Omule. Mă înspăimânţi!

— Nu mă mir. „Spiritelor superioare” nu le vine la socoteală când cutează omul să cugete şi el o dată şi dacă nu se pot descurca singure, aleargă la el să-i ceară sfatul. Dovada voastră e „vrăjitorul”. Să fi ajuns pe altă cale printre voi, l-aţi fi făcut praf. Aşa însă stă sub ocrotirea omenească şi de aceea nu e primejdie pentru el, nici chiar aici în împărăţia Blestemului.

— Vorbeşti tăios ca şi privirile lui. Nimereşti tot atât de adânc cum vroiam să-l nimerim noi. Am meritat-o. Iartă greşelile noastre!

„Iartă greşelile noastre”, repetară capetele şi ecoul duse mai departe cuvintele.

Mă aplecai atunci cât putui mai spre ele şi strigai cu sufletul cuprins de o neţărmurită bucurie:

— Ce-am auzit?! Ăsta a fost un murmur de rugăciune. Sufletul, sufletul statuii voastre cioplite in piatră se apropie!

Blestemul nu poate fi nicicând suflet. Şi de ar fi ca piatra să grăiască în locul lui Dumnezeu care nu poate altceva, nimic altceva decât să binecuvânteze, daţi-i mâini ca să le întindă spre binecuvântare.

— Şi tu dă-i cuvintele pentru soclu.

— Când?

— Acum, îndată!

— Bine. Ascultaţi!

Şi tigvele se înghesuiau spre mine, văgăunile ochilor se căscau în sus. Începui cu glas scăzut şi răspicat: „Binecuvântat acela care, căutând adevărul, a găsit la picioarele lui şi rătăcirea. Ţie, Domnul şi Stăpânul meu, ţi-l încredinţez pe acest osândit, ca mâna ta milostivă să-l izbăvească”.

Urmă o tăcere adâncă jos, pe apă, atât de adâncă, încât puteam auzi oftatul prelung de uşurare pe care-l scoase „vrăjitorul” şi cuvintele sale spuse în şoaptă:

— Dumnezeul şi Stăpânul meu... mâna ta milostivă... Rătăcirea! Eu deci... eu..., numai un lucru, unul singur...

Deodată scheletul făcu o mişcare şi ca un suspin ieşi din pieptul său:

— Nu blestemă rătăcirea şi greşeala! Dar nici nu o binecuvânta, ci o dă în mâna Domnului! Tot astfel spune legenda. Aceste cuvinte trebuie săpate neapărat în piatră. Avem răgaz să răsară crai-nou pe cer încă de două ori, să cioplim pumnul răzbunării al chipului de piatră în mâna binecuvântătoare. Să aibă sufletul pe care vrei să i-l dai tu!

Deodată „vrăjitorul” se sculă în picioare, se încleşta de statuie şi vru să vorbească. Eu i-o luai însă înainte şi întrebai pe cei de jos:

— Aşadar aţi renunţat la răzbunate şi aţi părăsit gândul de fugă?

— Da, răspunse scheletul şi capetele repetară în cor: „da, da, da!”

— Atunci, iată ce mai am de spus, zisei eu, apucai pe „vrăjitor” de mână şi urmai:

Iată-l. Acesta e rătăcitul. Faptele sale, nu eu sunt chemat să le judec. Că m-a ameninţat şi pe mine, îl iert, căci vreau să-l scot din beznă la lumină. Fie mântuit de vină, mântuit de-a pururi.

— Şi noi îl iertăm. Fie mântuit de vină, fie mântuit!...

„Mântuit, mântuit, mântuit!” răspunse ecoul, izbindu-se de ziduri.

Acum ridică şi „vrăjitorul” glasul. Nu răsuna tunător, sau umilit, ci limpede şi desluşit, ca şi când el ar fi fost acela care avea ceva de iertat:

— Mă eliberaţi, spuneţi? Ce prostie! Cine v-a mânat aici? Teama de mine, frica de o nălucă. Şi-apoi, mândria căreia îi era ruşine să se roage! Vă credeaţi atât de mari şi ridicaţi deasupra tuturor, totuşi nu îndrăzneaţi să-mi ţineţi piept, ca să vă spun cine sunt. Acum însă, dacă aş vrea să v-o spun, tot nu m-aţi putea pricepe, căci nebunia spirituală nu se tămăduieşte atât de lesne şi atât de repede. Luaţi însă bine aminte la adevăratul cuvânt mântuitor: cine nu aruncă umbră, nu poate fi o făptură omenească şi n-are trup. Dacă port într-adevăr vreo vină, nu vouă vă voi cere milă şi îndurare. Şi ca să ştiţi: cine mă iartă pe mine, se iartă pe sine însuşi. De aceea, pentru că aţi făcut-o, vă iert pentru rătăcirea voastră. Aţi păcătuit; vă dau umbrele voastre îndărăt. Să se facă lumină!

— Lumină! exclamai eu.

— Lumină! strigă scheletul.

„Lumină, lumină, lumină!”, răsună până în cel mai depărtat ungher şi toţi stâlpii se cutremurară.

Dar deodată pojghiţa albicioasă de deasupra apei pieri şi totul fu din nou cufundat în întuneric; se auzi însă un sunet atât de dulce şi totuşi puternic, atât de blând şi triumfător în acelaşi timp! De unde pogora şi pentru cine? Venea dintr-o

altă lume... din statuia de lângă mine.

La început numai auzit, pe urmă şi văzut. Şi ce minune de culori! Unde îi era izvorul? Chipul de piatră nu era luminat din afară, ci purta lumina în sine, de aceea nu arunca umbră. Mai întâi uşor, uşor de tot, apoi tot mai tare lumina crescu până deveni sclipitoare, ca şi când s-ar fi oglindit în marmură raze de soare. În aureola aceasta scheletul şi capetele de mort îmi apărură ca nişte schimonosituri atât de groaznice şi dezgustătoare că-mi întorsei privirea de la ele şi cătai în sus spre statuie.”

Ce văzui acum era atât de minunat, cum nu mai înfăptuise încă nimeni până atunci. Şi cât de mic, o, atât de mic mă simţeam, eu un biet om, alături de ea!

Şi „vrăjitorul” grăi:

— S-a făcut lumină! Vreţi s-o lăsaţi să crească până ce vă va înghiţi? Fugiţi repede afară, umbra vă va salva.

— Nu există nici o cale; suntem zăvorâţi pentru veşnicie, răspunse scheletul. Dacă lumina aceasta rămâne fără umbră, suntem pierduţi cu toţii. Drept e că legenda spune despre acela, Unicul, că are cheia Hefata şi tot ce a spus ea s-a adeverit, dar stâncile acestea şi zidurile ei uriaşe sunt prea tari pentru Hefata.

— Eu, eu am cheia! strigai atunci. Nici o putere nu i se poate împotrivi. Am mai fost odată aici şi am încercat-o. Faceţi-ne loc! Venim să vă scoatem afară...

— Afară, afară! chicoti scheletul.

„Afară, afară, afară!” repetară tigvele şi stâlpii se cutremurară, iar bucăţi de piatră se desprindeau din ei şi se rostogoleau în adânc.

Sării în apă, „vrăjitorul” după mine. În timp ce capetele se dădeau în lături ca să ne facă loc, cătai îndărăt spre chipul cioplit. Strălucirea lui mă orbi pentru o clipă. Mă întorsei iar şi pornii înot cu ceilalţi după mine. Nimeni, nimeni nu mai rămase acolo.

Lumina pătrundea până la cazanul cel mare şi împrăştia un fel de amurg, care îmi arătă însă lămurit calea. Nu apucai spre canalurile lăturalnice, ci de-a curmezişul printre stâlpi, la cel mai mare, unde cea din urmă licărire de lumină pierea ca să lase loc unui întuneric adânc. Nu ne puteam rătăci însă, căci jgheabul era drept şi mărginit de ziduri.

Mult mai lesne ca de cu seară, când venisem în luntre, trecui printre tufe şi ieşii afară, în eleşteu. Ca să fac loc celorlalţi să vină după mine, înotai atât cât crezui că e nevoie, apoi întorsei capul. Vai, mulţi erau! Şi veneau mereu, mii, mii! Îi vedeam bine, căci stelele luminau îndeajuns şi crai-nou apăruse pe cer. Cum încăpuseră toţi în munte? Era cu putinţă să fi existat atâtea spirite care să se fi prăbuşit din înălţimea gândurilor lor fiindcă le alunecase de sub picioare?

În sfârşit, când apărură şi cei din urmă, scheletul ridică glasul şi strigă:

— A sosit ziua unei noi vieţi, ziua când lumina ne-a apărut iarăşi. Să proslăvim această zi! Priviţi colo, colina! Razele de lună ne arată stâlpii de trandafiri; un templu se înalţă, hărăzit aceluia care nu a vrut să recunoască odinioară trufia noastră. Am ispăşit, dar nu până la sfârşit. Opera Blestemului, pe care să-l preschimbăm în binecuvântare, nu s-a desăvârşit încă. Trebuie şi se va împlini pentru pocăinţa noastră. Acum avem cheia Hefatei. Şi ce ne-a fost nouă spre pieire, lumina statuii, se va irosi repede în întunericul din munte. Ne vom întoarce atunci şi pumnul pe care îl ridicam ameninţător, se va întinde spre binecuvântare. Acum să mergem sus, la templu. Adan, steaua miezului nopţii, sclipeşte deasupra noastră. E ora spiritelor şi trebuie să ne ducem să spunem Unicului că ne putem ruga iarăşi.

Porni spre locul de pe mal de unde puteai urca la biserică. Ceilalţi îl urmau, eu însă rămăsei unde mă aflam. Când spiritele se roagă, omul să nu se amestece; el nu poate pricepe Kirie eleisonul lor...

„Vrăjitorul” se opri de asemenea; ne uitarăm câtva timp după ei, apoi îl întrebai:

— Vii şi tu cu mine la mal?

— Nu numai la mal, ci şi în chilia ta. Ne vom aşeza amândoi sub lumina stelelor şi-ţi voi lămuri de ce există umbre şi greşeli omeneşti. Haidem!

Înotarăm spre mal şi... ciudat! Când ieşii din apă, hainele mele erau uscate. Şi ale lui. Mă luă de mână. Străbăturăm satul şi urcarăm colina, poarta era închisă. Se deschise singură cum o atinserăm cu mâna. Tot astfel şi celelalte uşi, până ce ajunserăm în odaia mea din mijloc. Auzii din dreapta respiraţia regulată a unui om cufundat în somn. Vrusei să mă duc repede într-acolo, dar „vrăjitorul” mă opri şi-mi şopti:

— Nu trebuie să te deştepţi încă. Am multe să-ţi spun şi atât de importante, că vei rămâne uluit de ce vei auzi.

Ieşirăm pe acoperişul neted, care slujea de terasă şi privirăm spre biserică. Valea era toată scăldată în lumina stelelor, dar deasupra templului se revărsa aceeaşi strălucire ca din chipul de piatră cioplit care întruchipa rugăciunea.

Spiritele erau toate în genunchi. O mireasmă dulce de trandafiri plutea în jurul nostru. Venea oare dintr-acolo? Pe o adiere de vânt un cântec ajungea până la noi.

— Îl auzi? mă întrebă „vrăjitorul”. N-ai să-l înţelegi; o să-ţi spun eu ce înseamnă. Şi nu numai o să-ţi spun, dar o să şi vezi. Priveşte-mă!

Mă uitai în faţa lui. Dar ce se petrecea cu el? Trupul începu să se înfăşoare într-o ceaţă, ceaţa luă însă îndată altă formă şi cine era acum înaintea mea? Nu „vrăjitorul”, ci paznicul porţii, eu care vorbisem înainte de-a urca muntele. Nu mai avea acum părul cărunt şi nici ochii aceia tăioşi şi duşmănoşi, ci privirea blajină cu care mă întrebase dacă ştiu să mă rog.

— Te miri, nu e aşa? mă întrebă zâmbind. Şi totuşi nu e nimic de mirare. Spiritul nevârstnic trebuie vestit la vreme. Dar omul copt la minte nu are nevoie de epitrop, căci ştie

singur ce-l îndeamnă Adevărul. Te-ai ţinut de cuvânt. Nu te-ai supus celui de-al doilea eu al meu, nici rătăcirii care vrea să fure întregii omeniri umbra, fiindcă se crede el însuşi lipsit de ea. Tu nu m-ai biruit şi totuşi m-ai învins. Mă simt dator faţă de tine şi ca să mă plătesc îţi voi încredinţa taina cum lumina şi întunericul ar însemna moartea dacă nu şi-ar întinde mâna spre împăcare, ca să o preschimbe într-o viaţă veşnică. De acolo alegerea, care nu era minciună, deşi nu există moarte şi nici umbra nu vieţuieşte: Moarte sau Umbră.

Ne aşezarăm amândoi şi începu să povestească: viaţă de om, viaţă de spirit, totuşi întreaga viaţă omenească. Stelele îşi urmau calea pe cer; eu nu le vedeam. Timpul era pentru mine ca şi când n-ar fi fost. Stelele pieriră; nici nu băgai de seamă. Ascultam la ce-mi povestea el. La răsărit se zări o geană de lumină; eu nu mă uitai într-acolo. Pentru mine se ivea o nouă dimineaţă. Dar apăru soarele şi o rază se lăsă pe chipul lui luminându-l.

Sări în picioare, mă strânse la pieptul său, îmi atinse buzele cu o sărutare şi zise:

— Sărutarea asta e pentru acela care doarme colo, în odaie. Vino să te întrupezi iarăşi. E nevoie de tine. Şi de mine... poate şi mai mult!

Mă luă de mână. În prag se opri niţel şi şopti:

— Ce adânc doarme! Îi aud răsuflarea. Îndată ce te vei apropia de el, va vedea în vis ce ai văzut tu la mine. Du-te şi-i dă sărutarea mea. Nu-l trezi dintr-odată, căci vreau să-şi aducă treptat, treptat, aminte după ce se va deştepta şi să nu uite nimic, nimic să nu se piardă.

Îl ascultai. Înaintam pas cu pas, intrai prin odaia din mijloc şi trecui pragul în aceea de dormit, prin fereastra căreia pătrundeau razele de soare. Chipul adormitului începu să se însufleţească şi prindea tot mai mult viaţă din ce mă apropiam. Mă aplecai asupră-i şi-i dădui sărutarea „vrăjitorului” care rămăsese în uşă. Şi...

Deschisei ochii. Nu eram în picioare, ci culcat. Sării jos din pat şi alergai în încăperea din mijloc. Nimeni. „Vrăjitorul” pierise, odaia era goală, terasa pustie.

— Am visat, am visat! exclamai eu. Dar ce vis! Parcă totul a fost aievea... Văd încă totul înaintea ochilor minţii, în urechi îmi sună desluşit fiecare cuvânt. O să aştern totul pe hârtie. Nu se ştie dacă...

În timp ce scriam, se făcuse târziu. După ce sfârşii, coborâi din odaie să vorbesc mai întâi cu Şacara. Fata stătea în sala cea mare şi cosea.

— Ţi-a povestit ţie cumva Marah Dutimeh legenda despre *Rugăciunea vrăjită*? o întrebai eu.

Se gândi câtva timp apoi răspunse:

— Nu mie, ci unui străin. Asta a fost în satul Ohtian al tribului bulanuh.

— Cine era străinul?

— Nu-mi aduc aminte. Poate că nici n-am ştiut niciodată cine era, dar omul nu-mi plăcea. Murise o bătrână care se aciuise într-o colibă dărăpănată de la marginea satului. Nimeni nu s-a îngrijit de înmormântare, căci fusese o Tumasa[1]. Marah Durimeh m-a luat cu ea să priveghem mortul. Eram încă mică şi de puţină vreme eleva ei. Străinul era un călător care străbătuse satul şi când o văzu pe Marah Durimeh în pragul colibei, se opri. Intră în vorbă cu ea şi fiindcă răspunsurile ei i se părură ciudate, descăleca şi veni mai aproape. Ba intră chiar şi în colibă, dar când văzu mortul, scuipă într-acolo. Pentru ce, nu ştiu. Ce spunea el erau lucruri prea adânci pentru mine, că nu le pricepui. Ştiu numai că părea foarte trufaş. Rugai în gând pe moartă să nu asculte că ar fi tulburat-o din reculegerea de care avea acum trebuinţă. Omului acestuia i-a povestit Marah Durimeh legenda înainte de-a porni la drum.

— Aşadar nu e chiar atât de mult, de când, cel din urmă s-

---

[1] Creştină a sf. Toma.

a rostogolit în prăpastie.

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— O să-ţi lămuresc eu mai târziu. Ai putea să-mi povesteşti şi mie legenda?

— Nu. Eram copil şi nu pricepeam înţelesul, care era prea adânc pentru mine.

— Păcat!

— De ce?

— Pune lucrul jos şi vino cu mine în livadă. Acolo putem vorbi în linişte.

Ieşirăm din curte şi ne aşezarăm în iarbă, începui să-i povestesc visul. Mă asculta în tăcere, dar din când în când în ochii ei apărea o lucire care îmi amintea pe aceea a chipului cioplit în piatră din adâncul muntelui. Şi chiar după ce sfârşii, tăcu încă multă vreme pierdută în gânduri, în clipa însă când vru să spună ceva se ivi printre ruine Kara Ben Halef şi când ne văzu veni în fugă spre noi.

— Effendi, am pus mâna pe un ticălos şi l-am luat prizonier! îmi strigă el încă de departe.

— Cum, aici, în lăcaşul păcii, prizonieri? îl întrebai eu.

— Dacă aşa merită!

— Cine e?

— Un străin. Nu vrea să spună.

— Unde e?

— Colo, într-una din bisericile vechi.

— Cum s-a întâmplat?

— Am plecat dis-de-dimineaţă să mă plimb prin ruine, cum fac adesea. Se spune în sat că s-ar afla acolo locuri tainice şi lucruri care n-au fost încă descoperite. Cred că aşa şi e. Massabanii izgoniţi, care au sălăşluit pe acolo, ştiu mai bine ca oricine, căci îşi aveau în ruine ascunzişurile lor. De aceea, orice străin care dă târcoale ruinelor, fără voia noastră, trebuie bănuit de cine ştie ce gânduri ascunse. Deci, auzind paşi apropiindu-se, am prins bănuieli. Mă aflam în turnul cel

rotund, Care e aproape năruit. N-are decât o singură uşă. Nu eram departe de ea. Mă lipii de zid ca să nu fiu văzut. Străinul păşi în turn. Era un om uscăţiv, nu înalt, dar bine legat. Se simţea pesemne în siguranţă, căci nici nu se uită în juru-i şi se aşeză pe nişte dărâmături. Întoarse din întâmplare capul; ştiam că nu se poate să nu mă zărească. Mă repezii la uşă şi mă aşezai în dreptul ei ca să nu poată fugi. Îl văzui tresărind speriat, pe urmă mă întrebă cine sunt şi ce caut acolo. Vorbea atât de poruncitor, ca şi când el ar fi fost stăpânul locului. Dar când îl întrebai eu ce caută, se mânie foc, trase de la brâu un cuţit lung şi mă ameninţă că mă omoară dacă nu-l las să plece. Ba a şi încercat s-o facă. Uite aici, mi-a spintecat mâneca hainei când s-a repezit să dea. Ochise pesemne inima, dar am sărit în lături, i-am smuls cuţitul din mână, l-am aruncat cât colo şi mă luai cu el la trântă. Lesne nu mi-a fost să-l dobor. Era voinic şi îndemânatic. Se lupta cu pricepere; se cunoştea că luptase adesea pentru libertatea sau viaţa lui. În cele din urmă îl doborâi şi-i pusei genunchiul în piept, îl ţinui aşa, până simţii că-i slăbesc puterile. Îl apucai apoi cu o mână de gât şi-l apăsai pe beregată. Văzui cum i se urcă sângele la cap; leşină. Ştiam că leşinul nu va ţine mult, dar destul ca să-l pot lega zdravăn.

— Cu ce?

— Îi întorsei mâinile la spate şi i le legai cu pulpanele hainei lui. Gleznele i le prinsei în cureaua din jurul mijlocului şi le înnodai cât putui mai bine.

— L-ai căutat prin buzunare?

— Da. Erau goale. N-avea nimic la el decât cuţitul. Am alergat apoi încoace să-ţi spun şi ţie ce s-a întâmplat. Te-am văzut stând aici cu Şacara. Acum hotărăşte tu, Sihdi, ce să fac cu el?

— Mai întâi un lucru: Să nu afle nimeni şi mai ales Pekala. Bănuiesc cine trebuie să fie străinul, adică vreun fugar care a fost trimis de şeicul ul Islam ca să iscodească pe aici. Vreau

să-l văd şi eu. Du-te şi ia câteva frânghii din casă, dar bagă de seamă să nu simtă cineva.

Şacara mă rugă să o iau şi pe ea cu noi. Încuviinţai, căci n-aveam de ce să mă feresc de ea. Îmi şi făcusem planul. Spionul nu ne va spune nimic de bunăvoie; de asta eram sigur. Trebuia să-l silim şi aveam un mijloc care ar fi deschis gura până şi diavolului. Nu mă puteam însă sluji de el decât fără ştirea nimănui, de aceea eram bucuros că o aveam pe fată cu mine. Se va crede că am plecat amândoi niţel la plimbare.

Când se întoarse Kara, pornirăm toţi trei pe cărarea care ducea la turn. Poarta fusese zidită de multă vreme, aşa că nu puteam pătrunde decât prin clădirea de alături.

Găsirăm pe prizonier cu ochii deschişi. Ne privi dârz şi strigă răstit spre noi:

— Să-mi daţi numaidecât drumul! Sunt un om de seamă, nu un derbedeu, ca să vă purtaţi astfel cu mine. Dezleagă-mă, effendi!

Aha, mă cunoştea deci! Avea privirea ageră şi auzul bun, dar nu era destul de şiret ca să nu se dea de gol. Mă oprii în faţa lui şi-l întrebai:

— Cine eşti?

— O să-ţi spun, dar numai între patru ochi.

— De unde vii?

— Nici asta nu trebuie s-o afle alţii.

— Ce cauţi aici?

— Ţi-am mai spus că nu vorbesc faţă de martori.

— Aşa?! Atunci nici nu vreau să ştiu. Kara, leagă-l mai bine, dar aşa ca să-i pârâie oasele. Aşa păţeşte cine se obrăzniceşte.

Kara îngenunche lângă el şi se apucă de treabă. Atunci străinul strigă:

— Ce faceţi? Sunt un trimis al şahului...

— Pentru cine?

— Pentru Ustad, adică pentru tine.

— Şi în loc să vii de-a dreptul, făţiş, te furişezi ca un hoţ?

— Am motivele mele.

— Te cred! Dar am şi eu pe ale mele, care nu se potrivesc cu ale tale.

— Am venit spre binele vostru.

— Şi te repezi cu cuţitul la oamenii noştri. Foarte mulţumesc de aşa bine!

— Eşti creştin. De aceea îţi spun: vin ca misionar.

— Vei fi vrând poate să ne ţii o predică despre pace, să ne vesteşti fericirea?

— Da.

— Cunoaştem povestea! Vezi mai bine de fericirea ta. A noastră e în mâini bune.

Tăcu. Părea că chibzuieşte. Kara îşi îndeplini atât de bine însărcinarea că „misionarul” gemu de durere.

— A îndreptat cuţitul spre tine ca să te înjunghie, urmai eu către băiat. Asta pedepsesc eu cu moartea. Împinge-l colo, printre bolovani, să stea până ce va fi dus în sat unde va fi spânzurat.

Mă prefăcui apoi că vreau să ies pe uşă.

— Nu pleca, effendi, strigă el rugător. Întreabă şi-ţi voi răspunde.

Nu-l învrednicii măcar cu o privire.

— Effendit effendi, stai să-ţi spun tot!

Mă întorsei încet şi-i zisei în silă:

— Bine, fie! De când eşti aici?

— De azi-noapte.

— Ai mai fost vreodată?

— Da, acum un an pentru întâia oară şi de atunci în fiecare lună.

— Numai atât?

— Da.

— Ai sosit abia aseară şi văd că ştii cine sunt. Cine vrea să

înşele trebuie să se priceapă să mintă.

— Nu ştiam cine eşti, am bănuit numai.

— E cineva pe aici care să o poată dovedi?

— Da. Pekala şi Tifl.

— Şi încolo nimeni?

— Nimeni.

— Stai prost dacă e aşa. Tifl e un renegat şi Pekala o palavragioaică care va spune tot ce ştie despre tine.

— N-are decât. Rău n-are ce spune. Am o însărcinare din partea şahului; sunt sluga, omul lui de încredere. Ca un sol al dragostei lui şi a iubirii de oameni am venit încoace să...

— Să-ţi ascunzi adevărata intenţie, îi luai eu vorba din gură, să trăieşti ani de zile de pe urma toantei de Pekala şi să ne dictezi cu pumnalul pacea falsului tău şah.

— Falsului meu şah? Nu te înţeleg...

— Dacă nu mă înţelegi într-adevăr, atunci eşti şi mai prost ca Pekala, care crede că eşti în stare să-i mijloceşti la şah toate fericirile raiului. Pe mine însă nu mă înşeli tu cu palavre de astea. Ai fost trimis de şeicul ul Islam, nu de şahinşah.

Cu toată neobrăzarea lui nu-şi putu ascunde spaima.

— Şei... cul... Is... lam... bolborosi el. De unde până unde?...

— Am auzit-o chiar din gura lui şi dacă ţi-o spun, e adevărat. Vrei să mărturiseşti?

— Nu, căci e o minciună, ţipă el înfuriat.

— Ba e adevărat. Şi să ştii un lucru: peste foarte scurt timp, ai să mă rogi în genunchi să-ţi ascult mărturisirea pe care nu vrei s-o faci acum. Deocamdată nu mai am ce vorbi cu tine.

Kara îl legase atât de bine, încât i-ar fi fost cu neputinţă să scape. Seducătorul acesta al „fecioarei serbării”, mai încercă să ne înduplece să ne purtăm altfel cu dânsul, dar străduinţele lui fură zadarnice. Îl aşezarăm între grămezile de pietre şi plecarăm. Când ajunserăm afară, Şacara îmi spuse,

privindu-mă aproape cu teamă:

— N-am ştiut până acum că poţi fi atât de aspru şi neîndurat, effendi.

— Dragă mea prietenă, aici nu e vorba de mine, ci de soarta multor oameni, răspunsei eu. În astfel de împrejurări, omul nu trebuie să se ia după inima lui. De altminteri soarta acestui om nu e încă hotărâtă. Stă în mâna lui să scape, dacă se pocăieşte. Şi ceea ce am de gând să fac cu dânsul îl va duce pe drumul cel mai scurt la pocăinţă.

— Ce vrei să faci?

— Îl voi arunca într-o închisoare unde trebuie să aleagă între nebunie şi pocăinţă. Altă cale nu există pentru a ieşi de acolo.

— Unde e închisoarea asta?

— Jos, în peştera întunecată din mijlocul muntelui, pe stânca aceea rece şi umedă, unde am găsit scheletul. În tovărăşia acestuia se înmoaie şi cel mai înverşunat păcătos.

— Dar asta e curată sălbăticie!

— Dimpotrivă, vreau să-l scap, Şacara. Şi cine poate găsi scăparea din iadul sufletului său prin iadul din afară, aceluia trebuie să i-l deschidem pe acesta. O fiară nu poate fi îmblânzită cu pâine şi cine vrea să încerce aşa ceva, se pune el însuşi în primejdie. Îl voi lăsa până diseară în turn, apoi îl vom duce la locul de care am vorbit. Şi ai să vezi că nu va trece mult şi va face cum am spus eu: mă va ruga să ascult mărturisirea vinei lui... Dar ce se petrece în sat? E cumva iarmaroc?

— Iarmaroc nu, dar s-au adus caii la vedere pentru alergare. Profesorul de muzică a orânduit aşa. Orice djanicun care vrea să ia parte la alergaţi, trebuie să vină cu calul său în faţa lui. Apoi se înseamnă locul de alergare şi cine vrea, poate să facă o probă de încercare.

— Hai să mergem şi noi într-acolo. Aş vrea să văd ce cai se prezintă.

— Nu te vei obosi prea mult? întrebă Şacara.

— Nicidecum. Simt puteri noi în trup şi nu, mi s-a mai întâmplat să văd ca un bolnav să se însănătoşească atât de repede ca mine. Ceea ce mi s-ar fi părut acum trei zile cu neputinţă, cred că voi putea face acum fără nici o greutate şi anume: să călăresc eu însumi pe Assil la alergări.

— Ce gând minunat, effendi! strigă Kara, cu ochii strălucitori de bucurie. Dacă tata ar auzi vorbele tale, s-ar însănătoşi şi el repede.

— Nu te bucura prea de timpuriu. Slăbit cum sunt, pot cel mult să mă gândesc la aşa ceva, dar până la înfăptuire, mai este mult. Vom vedea însă! Dacă va fi neapărată nevoie, poate mă voi hotărî să călăresc, pentru a nu lăsa izbânda în mâna potrivnicilor.

Nu ne mai întoarserăm la casa Ustadului, ci luarăm drumul spre sat, unde furăm primiţi cu mare bucurie. Veniseră mulţi djanicuni care nu mă văzuseră încă; acum se adunară în jurul nostru şi fiecare ne încredinţa că vom ieşi învingători la alergări.

Însoţiţi de profesorul de muzică, examinarăm fiecare cal în parte şi proprietarul fiecăruia se strădui să arate însuşirile calului său. Cu prilejul acesta putui să-mi dau seama că profesorul de muzică era un foarte bun cunoscător. Nu se lăsă încântat de vorbe, rămase liniştit şi îndepărtă pe toţi aceia care n-aveau şanse de reuşită. Tocmai prin aceasta, încrederea pe care o aveam în el se întări, aşa că la sfârşit, când îmi ceru şi mie părerea, putui să-i răspund spre mulţumirea amândurora:

— Caii sunt buni, nu numai pentru folosinţa obişnuită, dar chiar pentru scopul pentru care-au fost aduşi şi, acum, după ce i-am văzut, nu mai am nici o grijă. N-am ştiut că djanicunii au atât de mulţi cai de rasă şi nu înţeleg cum adversarii se încumetă să se măsoare cu noi.

— Pricina e lesne de înţeles, răspunse el. Se laudă cu caii

lor, le dau tot felul de nume răsunătoare, de pildă: „Cel mai bun cal din Luristan”, povestesc tot felul de istorii năstruşnice despre obârşia lor, aşa că în cele din urmă nimeni nu le mai pune la îndoială cuvintele. În felul acesta, toţi care mai îndrăznesc să alerge împotriva lor, o fac cu frică şi bineînţeles că frica atrage după sine înfrângerea. Dar nu calul e vinovat, ci teama, care paralizează energia şi prezenţa de spirit a călăreţului. La noi lucrurile stau altfel. Noi nu ne lăudăm cu hergheliile noastre; dimpotrivă, ţinem nici să nu se vorbească despre ele şi nu ne fălim cu cutare sau cutare cal, căci toţi sunt buni. Nu le dăm nume răsunătoare, căci azi nu mai crede nimeni în nume. Pentru caii noştri cei mai buni alegem nume umile, al căror înţeles îl cunoaştem numai noi. O să te încredinţezi mai târziu de asta, căci cei mai buni cai ai noştri nici n-au fost aduşi, ei neavând nevoie de o examinare. Întreabă în toată ţara dacă suntem în state să câştigăm o alergare împotriva unor cai străini, toţi vor zâmbi şi-ţi vor răspunde că vom fi învinşi. Vor râde de caii noştri, chiar şi de Săgeata, singura care are un nume mai bătător la ochi. De altminteri, ştii cine e cel mai bun călăreţ al nostru?

— Presupun că tu.

— Ba nu; e însuşi şeful nostru. În clipa în care încalecă, nu mai este căpetenia djanicunilor, ci cu totul altul. Pare să fie un duh întinerit, căruia calul i se supune cu desăvârşire şi cine se încumetă să se ia la întrecere cu el, cutează mai mult decât îşi poate închipui. Cu prilejul ăsta mi-am adus aminte să-ţi spun că şeicul ul Islam a trimis un om la Khorramabad, dar nu de aici, ci din drum, căci, fără îndoială, noi nu trebuia să ştim nimic. Dar omul acesta s-a întâlnit cu unul din păzitorii noştri de cai, a început să se certe cu el şi a fost atât de neprevăzător în vorbele lui, încât s-a dat singur de gol. I-a spus paznicului că suntem pierduţi, fiindcă Ghulam el Multasim va fi numit Ustadul kurzilor taki. Crezi că e cu putinţă aşa ceva, effendi, sau a spus o minciună, numai

pentru a ne face în necaz?

— Ghulam el Multasim, răzbunătorul, omul lipsit de cinste şi de conştiinţă... să devină „şeful” cuvioşilor kurzi taki, atât de credincioşi *Coranului*?!... La urma urmelor, de ce n-ar fi cu putinţă? Ba chiar îmi vine să cred aşa ceva, de când am avut prilejul să cunosc pe şeicul ul Islam. Astfel de oameni sunt în stare să facă orice. Dar să avem răbdare; dacă într-adevăr se va întâmpla ce spui, atunci nu poate fi decât spre folosul nostru.

— Spre folos?... Nouă?... Omul acesta în fruntea duşmanilor noştri cei mai înverşunaţi?

— Da, căci de vom ajunge vreodată la luptă, e mai bine să avem toată ceata la un loc şi să-i putem da gata dintr-o singură lovitură. Mie unul mi-ar părea bine să fie aşa cum spui tu.

Ochii profesorului de muzică sclipiră şi zise voios:

— Slavă Domnului! Din ce în ce mai mult mă încredinţez că nu trebuie să ne fie teamă de nimeni. Ţi-am mai spus că ocup tot felul de posturi şi între altele sunt şi un fel de ministru de război şi îmi miroase acum a praf de puşcă. Ai vrea să vezi armata noastră?

— Fără îndoială, dar deocamdată renunţ, căci trebuie să fim cu băgare de seamă. O trecere în revistă ar bate la ochi şi aş vrea ca duşmanii să ne creadă nepregătiţi şi să-şi închipuie că ne vor putea ataca prin surprindere. Te rog dar să taci deocamdată. Îndată ce voi crede de cuviinţă ne vom sfătui. Toate iţele sunt în mâna mea.

Pe când vorbeam cu profesorul de muzică veni şi Pederul. Fusese în pădure, la coliba lui de vânătoare, şi-mi făgădui că va pune să mi se facă şi mie una.

Apoi ne despărţirăm, aşa că eu, împreună cu Şacara şi Kara Ben Halef, plecarăm spre casă. Acesta mai avea de făcut plimbarea zilnică de antrenament, iar pe Şacara o rugai să ţină de acum înainte pe Pekala sub supraveghere şi s-o

împiedice să se ducă la ruine. Ajungând acasă, mă dusei să văd ce fac Halef şi Hanneh.

Se mutaseră pe terasa sălii şi această primă vizită a mea în noua lor locuinţă, le făcu multă plăcere. Halef nu dormea şi când mă aşezai lângă el, îmi spuse:

— Dragul meu Sihdi, am auzit că acum eşti stăpân în casa asta. Cum poţi să îngrijeşti de toate fără ajutorul meu?

Vocea îi era mai puternică, respiraţia regulată şi privirea îi era mai vioaie.

— Fii liniştit, îi răspunsei eu. N-am nevoie de ajutor.

— Dar şi tu eşti încă bolnav şi slăbit.

— Bolnav nu mai sunt, iar în ce priveşte slăbiciunea, ea dispare pe zi ce trece. Mă întremez cu o repeziciune uimitoare şi nădăjduiesc că vei face la fel.

Când îi povestii de examinarea cailor, cuvintele mele avută efectul unei doctorii bune şi al unei hrăni întăritoare. Obrajii i se îmbujorară şi trăsăturile feţei căpătară viaţă. Alergarea era aceea care îl interesa mai mult ca orice şi părea să-i dea noi puteri de viaţă. Vorbii deci mai mult despre ea, până când obosi şi închise ochii, în vremea asta se făcu amiaza şi mâncarăm în sală, împreună cu Hanneh şi Şacara.

Când mă urcai în camera mea şi privii în vale, zării o mulţime de călăreţi antrenându-şi caii pe locul hotărât pentru alergări. Rămăsei toată după-amiaza în odaia mea şi chiar seara, cerând să mi se aducă cina sus. Kara ştia ce aveam de gând, căci îi spusesem ce voiam să fac, încă în drumul spre casă, aşa că, după ce toţi se culcaseră, afară de Şacara, el mă aşteptă în curte, cu făclii noi, pe care le pregătise.

Ne duserăm mai întâi la locul de acostare, pentru a pune făcliile în barcă. De două zile aveam lună nouă, aşa că azi lumina ei era mai puternică decât fusese ieri. Luarăm drumul până la turn si, cum partea de sus a acestuia se prăbuşise, înăuntrul lui era destulă lumină ca să putem vedea. Pentru a lumina clădirea alipită prin care trebuia să trecem, Kara luase

o lumânare pe care o aprinse acum.

„Iubitul” se afla în aceeaşi poziţie cum îl lăsasem. Nu-i fusese cu putinţă nici să se mişte măcar. Ne-am fi aşteptat ca durerea pricinuită de legăturile foarte strânse să-l fi făcut mai supus, dar nici prin gând nu-i trecu aşa ceva. Dimineaţa tot se mai rugase de noi, dar acum părea că se răzgândise. Ne întâmpină cu mustrări, ne vorbi de „vestirea păcii” spunându-ne că e „alesul”, „misionarul”, fără ajutorul căruia vom fi pierduţi şi în cele din urmă îndrăzni chiar să spună' că ne va ierta şi se va ruga pentru noi la şahinşah, dacă ne vom recunoaşte şi îndrepta greşelile. Pusei capăt acestor palavre nesăbuite întrebându-l scurt:

— Cunoşti personal pe şeicul ul Islam?

— Nu, răspunse el cu glas mânios.

— N-ai nici o legătură cu dânsul?

— Nici una.

— N-ai venit încoace din ordinul său?

— Nu şi iar nu!

— Bine; acum m-am convins, dar vei vedea îndată de ce anume. Îţi vom dezlega picioarele, dat atâta tot. Vei merge cu noi, supus şi fată să faci zgomot, dacă ţi-e dragă viaţa. Ştim cum trebuie să ne purtăm cu criminali fugiţi din închisoare şi nu ne pasă dacă sunt sub ocrotirea şeicului ul Islam sau nu. Ai înţeles?

Tăcu. Kara îi desfăcu curelele de la glezne şi îi porunci să se ridice de jos. El se clătină din cauza amorţelii, aşa că trebui să-l sprijinim. Când ieşirăm însă afară, fu în state să meargă singur. Coborârăm dealul şi ajunserăm la locul de debarcare, îi spuserăm să se urce în barcă, dar se împotrivi şi începu să ridice glasul. Kara îl trânti jos, îi puse un căluş în gură, îi legă iar picioarele şi îl trase în barcă, unde îl legă şi la ochi. Apoi ne urcarăm şi noi şi vâslirăm spre canal.

După ce trecurăm prin tufişul de la intrarea acestuia, aprinserăm făclia şi o înţepenirăm la locul ştiut. Apoi

înaintarăm până la cazanul din faţă. „Iubitul” nu trebuia să ştie pe unde e drumul spre libertate, căci se putea să fie un înotător bun. De aceea împinserăm barca atât de departe, încât nu se mai putea vedea canalul, apoi îi luarăm legătura de la ochi. Căluşul îl împiedica să vorbească, iar faţa îi era în umbră, aşa că nu i-o puteam vedea; totuşi presupuneam că vederea acestui loc înfiorător va avea o adâncă înrâurire asupra lui.

După ce mai făcurăm câteva ocoluri spre a-l face să creadă că drumul e mult mai lung şi cazanul mult mai mare, ne oprirăm la stânca pe care se afla scheletul. Pentru ca „iubitul” să nu-l vadă imediat, împinserăm barca pe partea opusă a stâncii. Îl apucai pe prizonier de ceafă şi îl ridicai în sus. Era ţeapăn ca o mumie şi avea ochii închişi. Leşinase oare, înlemnise de spaimă, sau se prefăcea? Cu ajutorul lui Kara îl trăsei pe stâncă. Mă aşteptasem să se împotrivească. Îl dezlegarăm şi îi scoaserăm căluşul din gură. Kara coborî din nou şi desfăcu un pachet care conţinea mai multe pâini, pe care le aduseserăm cu noi şi pe care le aruncă pe stâncă.

Până atunci prizonierul rămăsese nemişcat, acum însă începu să dea semne de viaţă. Pipăi întâi la întâmplare în jurul său, apoi îşi ridică trupul, sprijinindu-se în mâini, holbă ochii în întunecimea care îl înconjura, îşi îndreptă pe urmă privirea spre noi şi scoase un ţipăt înfiorător, ca de nebun, al cărui ecou se repetă de nenumărate ori în bolta întunecată.

— Unde sunt... unde... unde...? urlă el! E peştera în care aruncăm victimele noastre, întunericul de care râdeam, când ascultam de sus şi auzeam trupurile căzând în apă. Şi aici văd pâine! Cine se mai îndură oare de nenorociţii prăbuşiţi în iadul ăsta?

Se uită la noi. Faţa lui era schimonosită de spaimă, dar după câteva clipe se reculese şi îşi veni în fire.

— Tu eşti, effendi? spuse aproape bucuros. Vasăzică nu e cum am crezut eu? Ce să fac aici? De ce m-aţi adus încoace?

— Aici e locul tău, răspunsei eu. Ucigaşul lângă cei ucişi!

— Eu... eu... n-am ucis. Alţii au făcut asta. Mâna mea e curată. N-am îmbrâncit pe nimeni în iadul ăsta! Cugetul meu nu are să-şi impute nimic.

Ridică mâna ca pentru jurământ.

— Dar ai dat victimele pe mâna ucigaşilor şi te-ai bucurat când le auzeai prăbuşindu-se în adâncime. Asta nu e destul? Acum vei avea timp să te gândeşti la ce-ai făcut. Victimele vor veni la tine, le vei auzi, îţi vor vorbi şi va trebui să le asculţi. Te vom lăsa singur, pentru a nu-ţi tulbura liniştea.

Kara şi cu mine apucarăm vâslele.

— Staţi, staţi! Rămâneţi! zbieră el.

Barca se puse în mişcare.

— Nu plecaţi... nu plecaţi fără mine! Nu vreau să rămân singur aici, se rugă el.

Târându-se pe stâncă, pentru a nu ne pierde din vedere, dădu deodată cu ochii de schelet şi urlă înspăimântat:

— Moartea... moartea... o văd cu ochii! Nu vreau... nu vreau!... Luaţi-o de aici!

Se ridică în genunchi şi întinzând mâinile spre noi, se rugă:

— Îndurare, effendi, îndurare!... Mă prăpădesc aici!

Oprirăm barca şi eu îl întrebai:

— Ce ţi-am prezis azi-dimineaţă? Că ai să te târăşti în genunchi şi ai să ceri voie...

— Să-ţi fac mărturisirea mea, se vaită el.

— Ei bine, m-am ţinut de cuvânt. Ce-ai să faci acum, să scapi de aici?

— Am să-ţi spun adevărul. Altceva nu pot să fac.

— Vorbeşte.

Dădui o lovitură de vâslă şi mă apropiai de el. Văzând aceasta, prinse curaj. Înspăimântat încă de vecinătatea scheletului, spre care arunca din când în când o privite furişă, începu totuşi să mintă şi să tăgăduiască din nou:

— Ştiu că vrei numai să mă pui la încercare, effendi. Vrei

să te încredinţezi dacă sunt în stare să spun minciuni pentru a mă salva şi dacă nu voi minţi, mă vei preţui cum se cuvine. Îţi jur că n-am nici o legătură cu şeicul ul Islam. Ia-mă, te rog, de aici şi du-mă acasă la tine unde îţi voi dovedi că am venit numai pentru a vă fi de folos. Îţi voi destăinui toate secretele acestor ruine şi planul duşmanilor voştri. Sunteţi pe calea pieirii, dar eu vă voi arăta unde e scăparea. Pumnul e ridicat deasupra capului vostru şi e gata să vă doboare. Lovitura va veni dacă nu azi, mâine. Dar eu ştiu tot şi voi fi lângă voi, pentru a vă ocroti.

— Şi să pleci apoi cu Pekala ta la noul şah din Ispahan, îi curmai vorba. Smintitule, ţi-ai jucat ultima carte. Cum ţi-ai putut închipui că vom crede toate minciunile tale? Asta e mai mult decât nebunie! Hai, Kara, să plecăm.

Întoarserăm barca şi cu câteva lovituri de vâsle ne depărtarăm în întuneric.

— Staţi, staţi!... Vreau să mărturisesc... să spun tot adevărul!... răcni el în urma noastră.

Dar nu ne sinchisirăm de ţipetele lui, ci vâslirăm mai departe, lăsându-l pradă întunericului, care nu era numai în jurul, dar şi în sufletul său ticălos.

3. În preajma alergărilor

În dimineaţa următoare, cu ajutorul lui Kara, am făcut măsurătoarea ruinelor, cât am putut mai în taină. Atenţia djanicunilor era îndreptată spre locul alergărilor, aşa că nici nu ne băgară în seamă. Mă încredinţai că presupunerile mele nu mă înşelaseră. Găsii canalele laterale exact sub etajele aşezate în amfiteatru, iar firida bazinului din fund se afla sub

monumentul de marmură, bineînţeles în adâncime.

După ce am stabilit aceasta, am făcut o plimbare călare în jurul lacului, mergând cuminte la pas, până ce îi dădu în gând lui Assil să încerce şi la trap. La început mă cam clătinai, dar în cele din urmă reuşii să mă ţin destul de bine în şa. Întâlnii o ceată de băieţi, care pesemne voiau să se joace de-a alergările. Cei mai mici erau călări pe ţapi bătrâni, cei mai mari pe măgari. Veneau spre mine, scoţând chiote de bucurie, dând din mâini şi din picioare, închizând tot drumul, fără să le treacă prin gând să se dea la o parte pentru a-mi face şi mie loc. Văzând aceasta, Assil făcu o săritură în lături şi se opri brusc în loc. Această zdruncinătură făcu să-mi pierd echilibrul şi lunecai din şa, cu toate străduinţele mele de a mă ţine bine. Rămăsei uluit de faptul că tocmai mie a putut să mi se întâmple aşa ceva, dar mă mângâiai cu gândul că tumba era datorată numai stării de slăbiciune în care mă aflam după boală. Bineînţeles că băieţii începură să râdă şi să facă tot felul de glume pe socoteala mea.

Cu toată întâmplarea asta caraghioasă, eram foarte vesel şi le aruncai gologani, apoi încălecai din nou şi plecai spre casă, unde mă dusei îndată să văd ce face Halef al meu. Era treaz şi încă mai vioi decât în ajun. Kara îi spusese despre intenţia mea de a lua parte la alergări şi era atât de însufleţit de gândul acesta, încât mă primi cu următoarele cuvinte:

— *Hamdulillah!* Vom câştiga, effendi!

— Cine zice? îl întrebai eu.

— Eu, Hagi Halef Omar, şeicul haddedihnilor din marele trib al şammarilor! Doar vei călări tu şi nu se poate să nu învingem.

— Nu ţipa aşa, Halef dragă, că o să râdă toţi de tine.

— Cum? Ce spui? De ce să râdă?

— Pentru că am căzut adineauri de pe cal.

— Tu?... Tu, Kara Ben Nemsi, cel mai bun călăreţ din lume?

— Da, eu.

Luai loc lângă dânsul şi îi povestii toată întâmplarea. Halef izbucni în râs, dar nu-i veni să creadă că tocmai mie mi s-a putut întâmpla aşa ceva. După ce se potoli, îmi zise:

— Râsul ăsta a fost o doctorie minunată pentru mine. Dacă o voi lua de două ori pe zi, o dată dimineaţa şi o dată după prânz, am să mă tămăduiesc foarte repede şi am să pot călări şi eu la alergări. Trebuie să ştii, effendi, că râsul e cea mai bună doctorie.

După masă trăsei un pui de somn şi când mă deşteptai, veni un om trimis de Ustad, care ne aduse o veste bună. Şahul nu era la Ispahan, ci la castelul său Mihribani, unde venise cu toată Curtea. Acest castel era mult mai aproape, aşa că lipsa Ustadului avea să fie mai scurtă decât prevăzusem. Ştafeta, un kalhuran, se duse apoi la şeicul său, căruia avea să îi spună, de asemenea, ceva important. După cum aflai mai târziu, era vorba ca să dea şi kalhuranii ajutor djanicunilor, în cazul când aceştia vor fi atacaţi de vreun duşman. Se vede că Ustadul aflase pe drum lucruri care îl făceau să se aştepte la un atac.

Mai târziu, pe când şedeam pe terasă, citind o carte, zării pe Şacara în curtea ruinei. Ţinea un vas în mână şi părea să culeagă mure sau zmeură. Coborâi spre locul unde prinsesem pe „iubitul” Pekalei; acolo fusese odinioară o scară, acum dărâmată; aşa că mai mult alunecai decât mersei pe picioare.

Când mă zări, Şacara arătă spre partea cealaltă şi întrebă:

— De ce n-ai venit pe acolo? Drumul e mult mai bun. Chiar şi noaptea se poate merge bine pe el.

— Şi noaptea? De unde ştii?

— Pentru că am fost noaptea pe aici.

— Singură?

— Da şi nu. De ai noştri nu mă însoţeau, în schimb erau alţii străini pe aici.

— Cine?

— Ah, de-aş putea şti! Aveam de gând să-ţi povestesc mai târziu despre lucrurile astea, fiindcă deocamdată trebuie să te mai întremezi. Dar fiindcă m-ai întrebat, am să-ţi spun chiar acum tot ce ştiu. Cum ţi-am mai spus, mă aflu la djanicuni pentru a observa. Eu nu sunt dintre acele femei cărora le e frică de întuneric. Astfel, într-o noapte, pe când mă plimbam, am zărit mai mulţi oameni care se furişau tiptil. N-au venit toţi deodată, ci unul câte unul şi intrau pe uşa ce duce la ruină. Cel din urmă a sosit după o pauză mai lungă. Avea faţa acoperită cu o pânză neagră. După vreo jumătate de ceas, ieşi cel dintâi, iar ceilalţi pe urmă, tot câte unul. Cel din urmă nu cobori până jos, ci înconjură satul, ca şi când ar fi vrut să se ducă spre lac. Mi-am îndreptat privirea spre malul apei şi, având ochi buni, am zărit călăreţi care plecau, tot câte unul, ca şi oamenii care fuseseră aici, în ruine.

— I-ai văzut de mai multe ori? o întrebai eu.

— Nu, numai o singură dată.

— Câţi au fost?

— Şase, împreună cu cel din urmă.

— Poţi să-ţi aminteşti în ce zi au fost aici?

— Foarte bine, căci astfel de întâmplări rămân adânc întipărite în minte. Lunea viitoare vor fi patru săptămâni de atunci.

— Ai mai vorbit cu cineva despre asta?

— Nu.

— De ce nu?

— Am tăcut, fiindcă e în legătură cu scopul urmărit de mine, dar am cugetat mult asupra acestei întâmplări. În aceeaşi zi vroiam să vin iar aici, pentru a afla dacă se vor reîntoarce.

— Şacara! strigai eu.

— Ce este effendi? De ce eşti aşa mirat?

— Pentru că ai avut presimţirea lucrurilor pe care eu nu le-am putut descoperi decât cu greutate. Tu trebuie să fii

sufletul şi chiar eşti într-adevăr Dşanneh; Dşanneh, care întrevede şi presimte cu mult mai multă siguranţă viitorul decât îi este posibil spiritului, altfel atât de mândru.

— Dşanneh? întrebă ea. Ai auzit acest nume de la Marah Durimeh? Este numele meu de alint! Aşa îmi spunea ea întotdeauna, când mă atrăgea spre ea şi-mi săruta părul, cu blândeţe şi dragoste maternă.

— Într-adevăr? Chiar aşa? Numele cu care te dezmiardă? Copila mea, dacă Marah Durimeh, în asemenea clipe, ţi-a dat un nume ca acesta, atunci în el este mult adevăr. Ţi se spune „Şacara” ca să fii „recunoscătoare”? Pentru ce? Ca să fii nu numai Dşanneh ci ca să fii chiar în realitate ceea ce înseamnă acest nume.

— Nu te înţeleg, effendi, şi totuşi simt că-mi spui un lucru adevărat. Vorbeam mai înainte despre întoarcerea mea în acel loc. Ţineam foarte mult să aflu dacă în această „Mejme-i-Jehud”[1] ...

— Mejme-i-Jehud? o întrerupsei repede. Ciudat! Cum ţi-a venit să dai numele ăsta tocmai acelui loc?

— Nu ştiu nici eu de ce mi-a venit să-i zic aşa. Dar acum, să-ţi povestesc mai departe, dacă ai timp, effendi.

— Pentru tine am întotdeauna timp.

— După cum ştii, Marah Durimeh mi-a dat însărcinarea să observ cu discreţie tot ce se petrece pe aici. Ustadul nu trebuie să ştie nimic, numai rezultatul îl va afla mai târziu. Nici nu-ţi închipui ce putere are în mâna ei, care pare atât de slabă. Ea cunoaşte „Umbrele”, faptele lor şi nu-i slăbeşte niciodată din ochi. În ţinutul acesta eu sunt cea care trebuie să văd ce se întâmplă. De aceea umblu pretutindeni şi cercetez prin ruine.

— Chiar şi noaptea? Într-adevăr nu ţi-e frică? o întrebai eu.

— Tu cunoşti ce e frica, effendi?

— Nu.

[1] Sinagogă.

— De ce să-mi fie atunci mie frică? După cum ţi-am spus, vroiam să vin iar aici, pentru a-i pândi pe cei şase oameni misterioşi, ceea ce într-adevăr era cam primejdios, totuşi n-am simţit nici un fel de teamă. A doua zi, iar am venit, să cercetez urmele. Duceau la încăperea unde, pesemne, avusese loc consfătuirea,

— Altceva ai mai descoperit?

— Nu.

— Care e locul unde s-a ţinut întrunirea!

— E a doua încăpere după ce treci de uşa aceea îngustă,

— Te rog să mi-o arăţi şi mie.

— Chiar acum?

— Da.

— E întuneric beznă acolo. Aşteaptă să aduc lumină.

— De unde? Din casă?

— Nu. Am ascuns aici lumânări, fiindcă am adeseori nevoie de ele.

Plecă, dar se întoarse repede, aşa că ascunzătoarea unde pusese lumânările trebuia să fie prin apropiere.

Ne îndreptarăm spre uşa cea îngustă şi de departe se părea că nu se putea trece prin tufişul din faţa ei. De-a lungul peretelui era însă culcat la pământ, aşa că fu chip.

Pătrunserăm într-o încăpere pătrată şi înaltă, cu trei deschizături, dar bineînţeles fără uşi. Printr-una din ele intraserăm noi, a doua, din stânga, dădea într-o sală lungă şi îngustă, iar cea de-a treia, în faţa noastră, răspundea în sala de întrunire. Şi la dreapta fusese o uşă, dar o zidiseră de mult. Sala de întruniri era susţinută la mijloc de o coloană puternică, iar duşumeaua era acoperită cu lespezi mari de piatră, care, însă, abia se mai puteau vedea, din cauza gunoaielor îngrămădite acolo.

Aprinserăm o lumânare şi ne îndreptarăm spre uşa care ducea în sala de întruniri. Încăperea asta era mai mică decât cea din faţă şi n-avea nici o fereastră, aşa că aerul era foarte

greu aici. La peretele din fund se afla un fel de altar, iar deasupra acestuia o galerie, la care pe vremuri trebuie că ducea o scară care acum nu mai exista. În mijloc văzurăm nişte scaune de piatră.

Şacara îmi dovedi că cei şase oameni şezuseră pe ele. Găsirăm locurile pe care fuseseră lipite lumânările de seu ce le aduseseră cu dânşii. Urmele erau încă destul de proaspete, aşa că nu puteau fi mai vechi de patru săptămâni. Faptul acesta se potrivea cu ceea ce ştiam eu.

Luai lumânarea din mâna Şacarei ca să caut şi alte urme. Nu găsii decât întipărituri de picioare de om, dar în clipa când vrui să mă las de căutat, zării în ultimul colţ şi o altă întipăritură. Era aceea a unei prăjini groase, care fusese proptită în pământ şi rezemată de galerie. În apropiere mai zării şi două crengi scurte, pe care le ridicai şi le cercetai cu luare-aminte.

— De ce ai devenit aşa de gânditor, effendi? mă întrebă Şacara. Sunt două bucăţele de lemn şi altceva nimic. Cine ştie prin ce întâmplare au ajuns aici!

— Cine ştie?... Eu. Şi... altceva nimic, spui tu? E mult mai mult decât crezi. Când am intrat în încăperea asta, unde pederanii îşi ţin întrunirile, m-am gândit îndată, pe unde i-aş putea pândi lunea viitoare, când vor veni iar. Ar trebui să mă urc pe galerie, înainte de sosirea lor, dar după cum văd, n-am fost cel dintâi căruia i-a venit gândul ăsta. I-a mai pândit cineva.

— Cine oare?

— Din nefericite, aceste două crenguţe nu-mi spun cine. Dar acela care a fost, a avut nevoie de o scară, sau cel puţin de o prăjină, spre a se putea urca pe galerie. De aceea s-a dus în pădure, de unde a adus un trunchi subţire de copac. L-a curăţat de crengi, câteva capete au rămas însă. A înfipt trunchiul în pământ, iar capătul de sus l-a rezemat de galerie. Când s-a urcat, a rupt aceste două bucăţele. Dacă cineva se

urcă în felul acesta şi trage prăjina după dânsul, atunci poate fi sigur că nu va fi descoperit.

— Înţeleg, effendi; dar cine o fi fost?

— În orice caz nu un djanicun, căci n-ar fi avut nevoie de astfel de mijloace.

— N-a fost un djanicun?... spuse ea îngândurată.

Apoi adăugă:

— Effendi, acum îmi aduc aminte că am văzut o prăjină în felul cum ai descris-o.

— Unde?

— În turnul lângă care aţi prins pe „iubitul” Pekalei.

— Când?

— În dimineaţa când am căutat aici urmele, în ziua aceea am fost şi în turn şi am văzut un trunchi subţire de molift, curăţat de crengi. Lungimea lui s-ar potrivi cu înălţimea galeriei. Am crezut că un djanicun o fi fost pe acolo, aşa că nu i-am dat atenţie. După prânz am fost iar pe acolo, dar trunchiul dispăruse.

— Oh, atunci „iubitul” e acela care a pândit pe pederani şi se pare că nu face parte din ceata lor. Dacă e o „Umbră”, trebuie să fie numai una de rând. E pus oare să raporteze şeicului ul Islam tot ce află? Sau o face numai pentru că e dintre acele „Umbre” care vor să se răzvrătească împotriva emirului lor? Nu trebuie să ne grăbim în presupunerile noastre, căci avem timp să ne gândim. Acum, hai să mergem.

Ieşirăm şi ne îndreptarăm spre uşa care ducea spre sala cea lungă şi îngustă, dar acolo nu găsirăm nimic deosebit. Când ajunserăm însă la capătul sălii, văzurăm că nu era nici un perete, ci o grămadă de dărâmături, care ajungea până aproape de tavan.

— Şacara, strigai eu uimit, asta e grămada de dărâmături pe care am văzut-o în vis şi din vârful căreia mă pândea „vrăjitorul”. Parcă i-aş vedea capul apărând deasupra ei! Ciudat lucru!

— Ciudat? întrebă ea. Effendi, effendi, se vede că nu-ţi cunoşti încă bine sufletul, cu toate că voi, oamenii din Apus, vă lăudaţi atât de mult cu ştiinţa voastră, pe care o numiţi psihologie. Nu vrei să cauţi şi scara pe care te-ai urcat, în vis, până la umbra de lângă uşa deschisă?

— Scara trebuie să fie pe partea cealaltă, care e zidită.

— Atunci pune să se spargă zidul şi sunt încredinţată că o vei găsi.

— Negreşit că am să fac asta, dar când va veni vremea potrivită. Deocamdată aş vrea să ies iar la lumina zilei. A, stai niţel; mi-am adus aminte de ceva! Jos, după grămada de dărâmături, se află peştera cu apă, unde l-am dus pe „iubit”. Aş vrea să ştiu ce face.

Începui să mă urc pe morman, dar Şacara mă urmă îndată şi, apucându-mă de haină, strigă:

— Pentru Dumnezeu! Bagă de seamă să nu cazi!

— Să n-ai nici o grijă. Mă ţin bine.

— Totuşi nu-ţi voi da drumul de haină; dacă vei cădea, mă voi prăbuşi şi eu cu tine.

Vârful mormanului era destul de lat şi bine bătătorit, totuşi fui cu băgare de seamă. Şacara, mă ţinea de haină. Aerul era umed, iar tavanul deasupra noastră acoperit cu mucegai. Strigai de câteva ori şi în sfârşit primii un răspuns. Dar ce răspuns! Era, ca şi cum jos ar fi urlat mii de glasuri. Nu putui înţelege însă nici un cuvânt. Îmi fu de ajuns să ştiu că „iubitul” mai trăieşte, că nu căzuse de pe stâncă şi nu se înecase. Coborârăm de pe grămadă şi când ajunserăm jos, Şacara îşi ştergea fruntea îmbrobonită de sudoare şi mă rugă:

— Effendi, trebuie să-mi făgăduieşti că nu vei mai face niciodată ceva atât de îngrozitor.

— Spuneai doar adineauri că nu ţi-e teamă de nimic, răspunsei eu.

— Pentru mine nu, dar pentru alţii tremur. Haidem să ieşim repede. De te-aş vedea odată afară.

Mă trase după dânsa şi-mi dădu drumul abia când ajunserăm în curte. Aici răsuflă uşurată şi spuse:

— Acolo, înăuntru, nu vedeam decât pieirea, dar aici sunt la lumina soarelui şi văd venind ajutoare din toate părţile. La răsărit stau gata kalhuranii, iar acolo unde sunt munţii cei înalţi, apare ajutorul Marahei Durimeh. Numai un semn să-i fac şi ea trimite pe dată cetele de războinici iscusiţi, pe care îi are pregătiţi împotriva duşmanilor noştri.

— Ea are ajutorul pregătit? întrebai eu repede. Asta ar fi minunat pentru noi. Vasăzică ştia că vom ajunge la o luptă?

— Da. Şi îi are pregătiţi. Vă puteţi bizui pe şahinşah, căci el vă iubeşte şi e stăpânitorul acestei împărăţii.

După ce spuse aceste cuvinte, ridică de jos vasul cu zmeură, pe care îl lăsase aici, când intrase în ruine împreună cu mine şi zise cu un zâmbet drăgălaş:

— Boabele astea le-am cules pentru tine şi pentru Halef. Sunt mai bune decât orice doctorie.

— Du-le toate lui Halef, Şacara; eu mă simt bine şi-mi voi culege singur altele.

— Bine. Atunci voi pleca înainte. Hanneh ştie că voi veni şi mă aşteaptă.

Rămăsei în urmă şi mâncai din zmeura care creştea din belşug pe aici. Deodată auzii pe cineva strigându-mă pe nume şi când mă întorsei, zării pe Kara Ben Halef care sărise peste zid şi alerga spre mine.

— Sihdi, a venit un oaspete foarte înalt, zise el.

— Cine?

— N-am voie să-ţi spun.

— De unde a venit?

— Nici asta nu mi-e îngăduit să spun. Vino tu însuţi să vezi.

— E un oaspete bine venit?

— Foarte.

O luarăm spre casă şi pe drum, tânărul haddedihn îmi

povesti:

— Făceam tocmai plimbarea mea călare spre „Trecătoarea iepurilor”, când văzui venind o ceată de călăreţi, însoţită de unul din djanicunii care plecaseră cu Ustadul. Căpetenia era un persan foarte nobil. Ştia că Ustadul e plecat şi a întrebat de tine, vrând să vină să te vadă. M-am întors cu dânşii şi chiar acum am ajuns acasă. Persanul a vorbit cu Şacara şi cu Pederul şi amândoi au deschis în grabă catul de sus al turnului, unde sunt câteva odăi pentru oaspeţii de seamă şi unde va fi găzduit şi el. Acum e în sală.

— Cu câţi servitori a venit?

— Numai cu trei oameni pentru îngrijirea cailor.

— Un boier atât de mare, în ţinutul acesta nesigur, a venit numai cu trei servitori?

— Pentru siguranţa lui se îngrijise el, căci până la trecătoare îl însoţise o ceată de kalhurani, pe care i-a trimis înapoi de acolo. Cu totul are opt cai cu dânsul: patru pentru călărit, trei de povară şi unul liber, care pare să fie foarte preţios, căci e acoperit cu o pătură frumoasă. Până şi coada îi e învelită într-un văl subţire, aşa cum îl poartă cucoanele pe faţă. Nu e ciudat asta?

— După câte spui tu, calul pare să fie într-adevăr foarte preţios. Dar vom vedea.

Când ajunserăm în curte, caii nu mai erau acolo ci fuseseră duşi deocamdată în bolta în care se aflaseră soldaţii prizonieri. Mă dusei în sală, unde zării pe străin şi pe Peder. Cel dintâi purta veşminte persane de călătorie. Când mă văzu, se ridică de la locul său şi ne recunoscurăm pe dată.

— Djafar! strigai eu.

— Salvatorul meu! răspunse el.

Veni repede spre mine, mă îmbrăţişa şi mă sărută de mai multe ori, pe gură, pe frunte şi pe obraji. Când ne întâlnisem în America, mă purtasem de câteva ori aspru cu dânsul, dar el părea să fi uitat lucrul ăsta. Bucuria de a mă revedea era

foarte mare şi fiecare din noi ne puserăm întrebări peste întrebări, pentru a afla ce mai făcusem de la despărţirea noastră. Îl întrebai de unde ştia că mă aflu la djanicuni. El dădu mirat din cap şi zise:

— N-ai ştiut că sunt bun prieten cu Ustadul?

— Ba da.

— Şi nu-ţi poţi închipui că prima ştire pe care mi-a spus-o, a fost că te afli aici? Îi povestisem ce-ai făcut pentru mine şi că doresc mult să te revăd. M-a ţinut la curent cu starea sănătăţii tale, dar l-am rugat să nu-ţi spună nimic despre mine, căci voiam să-ţi fac o surpriză. În sfârşit, iată-mă aici şi îţi aduc salutări.

— De la cine? întrebai eu.

— De la şahinşah.

— De la şah? spusei eu foarte uimit.

— Nu trebuie să te miri. I-am povestit de multe ori despre tine şi tot ce-ai făcut pentru mine. Apoi a mai venit cineva, care i-a vorbit şi mai mult de tine: un englez pe care îl cheamă David Lindsay...

— Lindsay e la Ispahan? îi curmai repede vorba.

— A fost, dar acum a plecat.

— Încotro?

— După câte ştiu, deocamdată la Iesd. De acolo vrea să vină încoace şi de aici e vorba să plece cu tine mai departe. Nu ştiu însă dacă va ajunge până aici, căci cu dânsul se află o rudă a lui, un general, care nu-l slăbeşte o clipă măcar. Lindsay mi-a fost prezentat şi mi-a povestit despre tine lucruri atât de interesante, încât l-am rugat să mă viziteze. Apoi i-am vorbit şi şahului despre el şi într-o seară am fost toţi trei împreună şi am vorbit mult de tine. E deci uşor de înţeles că şahul s-a interesat de tine şi se bucură să te ştie în ţara lui. Când a aflat că vreau să vin să te văd, mi-a spus să-ţi aduc salutări din partea lui şi încă două lucruri, din care unul te va bucura, fiind o dovadă a favoarei lui, celălalt însă e ceva

foarte ciudat, ce te va uimi. Cum nu sunt obosit şi n-am nevoie de odihnă, aş vrea să-mi îndeplinesc îndată însărcinarea primită. Ai timp, effendi?

— Da.

— Atunci vino cu mine în odaia care mi-a fost pregătită.

Ne urcarăm în turn, unde doi servitori duseseră bagajele lui Djafar. Acolo era numai Şacara, care făcea curăţenie. Vru să se depărteze îndată, dat o rugai să rămână. Pe când Djafar desfăcea unul din pachete, mă apropiai de fereastră, de unde avui o privelişte tot atât de frumoasă ca şi din odaia mea.

După ce desfăcu pachetul, începu să scoată lucrurile şi văzui o pereche de pantaloni persani din mătase albastră, o cămaşă de mătase albă, o vestă albastru închis, din lâna cea mai fină, o haină de caşmir subţire, un brâu lung foarte fin şi un fel de palton tivit cu blană scumpă, o căciulă de blană neagră de miel, de o calitate cum numai un împărat o poate dărui, o pereche de pantofi, una de ghete şi alta de cizme din piele fină de gazelă.

— Priveşte! mă îndemnă Djafar. Veşmintele astea ţi le trimite Stăpânitorul, ca o dovadă a prieteniei sale. Le-a ales cu mâna lui, după ce i-am descris statura ta. Din calitatea, stofelor, vei vedea deosebita cinste pe care ţi-a făcut-o. Eşti învăţat să cugeţi mai adânc şi hainele acestea vor însemna pentru tine mai mult decât pentru un altul.

Bucuria mea fu mare, căci nu mă aşteptasem la o cinste atât de deosebită, dar crescu şi mai mult când desfăcu un al doilea pachet, din care scoase nişte veşminte la fel pentru Hagi Halef Omar. Ştiam că bucuria lui nu va cunoaşte margini, căci nu se mai întâmplase ca un haddedihn să fi avut parte de o cinste atât de mare de la şahinşah.

— Şi acum vine al doilea lucru, cel mai ciudat, urmă Djafar. Venind încoace, m-am abătut întâi pe la castelul Mihribani, unde se află acum Stăpânitorul. După ce am plecat de acolo, după un drum de o zi, m-am întâlnit cu Ustadul,

care se ducea să-l vadă pe şah. Mă ruga să mai aştept, apoi să mă întorc cu dânsul încoace, dar nu mă învoii. Cu prilejul acesta mi-a povestit multe din câte s-au petrecut aici, dar nu toate. Mi-a spus că ai aflat şi de Syrr, calul enigmatic, pe care mi l-ar fi dăruit şahinşahul. Te rog să-mi spui ce ştii despre dânsul.

Îi spusei ce aflasem despre Syrr dar nu era mult şi nici prea de înţeles.

— Ţi s-au povestit lucruri şi adevărate şi neadevărate, urmă Djafar. A fost o idee minunată din partea Stăpânitorului să-şi dreseze calul cel mai bun în ascuns, fără nici un martor, în aşa fel cum l-a dresat pe Syrr. Nu-l poate călări decât dânsul singur şi nu ascultă decât de şahinşah. Dacă îl încalecă altcineva, nu se urneşte din loc. Se lasă dus de frâu, dar singur nu merge cu altcineva călare pe el. Pentru a nu fi stricat de numeroşii grăjdari şi prin năravurile altor cai, l-a dat în paza mea, unde nu e supărat de nimeni. Grajdul meu mic, dar frumos, e aproape gol şi eu, nefiind un călăreţ bun, nu e nici o primejdie că-l voi încăleca pe Syrr. Prin urmare nu e adevărat că mi-a fost dăruit mie. Când Stăpânitorul are nevoie de dânsul, vine singur să-l ia şi tot el singur îl aduce înapoi. Dar şahul nu opreşte pe nimeni, ci dimpotrivă îi face plăcere, dacă aşa-zişii „călăreţi desăvârşiţi” vin şi mă roage să le dau voie să arate că Syrr îi va asculta. N-a fost încă nimeni care să-l poată călări şi toţi au trebuit să plece ruşinaţi, fiindcă n-au putut să descopere taina cu care şahul a învăţat calul. Te uiţi la mine şi zâmbeşti, effendi. Îţi închipui cumva că tu o vei descoperi?

— Aş putea să fac cel puţin o încercare, răspunsei eu.

— Chiar te rog s-o faci.

— Când?

— Când vei vrea.

Îl privii din nou şi spusei:

— Djafar, am auzit că ai adus un cal învelit cu mare

îngrijite cu o pătură. Nu cumva...?

Nu îndrăznii să-mi isprăvesc vorba, dar el râse mulţumit şi urmă:

— ... e Syrr, calul Stăpânitorului! Da, el e. L-am adus cu mine.

În primul moment n-am fost în stare să spun nici un cuvânt, atât eram de buimăcit, dar în cele din urmă zisei:

— Ce cutezanţă din partea ta! Ce va spune şahul, când va afla ce ai făcut? Ţi-a încredinţat pe Syrr, să nu fie supărat de nimeni, iar tu îl cari atât de departe, îl expui la toate primejdiile de care tocmai acest cal ar trebui ferit!

Râse şi mai tare ca adineauri şi răspunse:

— În loc să te bucuri, îmi faci mustraţi; văd că eşti supărat de-a binelea. Socotesc însă asta ca un semn bun şi te voi linişti. N-am cutezat nimic. Syrr şi cu mine am fost însoţiţi de un detaşament din garda şahului până la kalhurani şi apoi aceşti prieteni ne-au adus până aproape de voi, aşa că în drum nu ni se putea întâmpla nimic. Şi tocmai pentru a nu obosi calul, n-am aşteptat pe Ustad, ci mi-am urmat încet drumul. Şi dacă ţi-am spus că am fost însoţiţi de un detaşament din garda şahului, asta înseamnă că am adus calul cu voia lui. El însuşi a fost acela care a avut ideea să-l trimită încoace.

— Trebuie să mărturisesc că sunt cu adevărat înmărmurit.

— Înmărmurit? Ei bine, am să te fac iar să te miri, dacă îţi voi spune că pe Syrr nu l-am adus pentru nimeni altul decât pentru tine!

— Pentru mine? Fii serios...

— Da, da; pentru tine şi iată cum s-au petrecut lucrurile: povestisem şahului că eşti un călăreţ bun. Dar nu e asta pricina. Toţi ceilalţi care n-au putut călări pe Syrr au crezut că sunt nu numai călăreţi buni, dar chiar neîntrecuţi. Vorbisem de înţelegerea şi dragostea ta pentru animale, iar Lindsay despre Rih, cel mai minunat cal al haddedihnilor şi despre

toate minunile pe care le-ai făcut călare pe el. Atunci şahul a spus că tu ai putea fi acela care ar fi în stare să-l călărească pe Syrr afară de dânsul şi s-a sfătuit cu mine dacă să ţi-l încredinţeze sau nu. Eu i-am spus să nu o facă, fiindu-mi teamă să iau asupra mea o asemenea răspundere. Dar tocmai împotrivirea mea l-a făcut să creadă că Syrr va fi în mâini bune nu numai acasă la mine, dar şi în timpul călătoriei şi mi-a poruncit să-l iau şi pe el, Repet că mi-a poruncit, aşa că am fost nevoit să-l ascult.

— Djafar... Mirza...! Dar înainte de toate, spune-mi cum să te numesc?

— Pur şi simplu Djafar. Ceilalţi n-au decât să-mi dea titlul care mi se cuvine şi să-mi spună Mirza, tu însă nu.

— Îţi mulţumesc. Acum să vorbim iar despre cal. Nu pot să-mi închipui că şahul ţi-a încredinţat pe Syrr numai ca să vadă dacă mă va asculta sau nu. Trebuie să fie şi altă pricină.

— Întocmai. Poţi s-o numeşti cum vrei; eu socotesc că e de ordin psihologic. Stăpânitorul spune că e o problemă de mare însemnătate şi el nu e numai curios, ci mai mult decât atât. Spunea că Syrr e într-adevăr un cal nepreţuit, dar totuşi nu va fi o răsplată prea mare pentru dezlegarea problemei. Totuşi vrea să aştepte rezultatul, înainte de a spune mai mult. Effendi, înţelegi ce vrea Stăpânitorul?

— Da.

— Atunci dă-ţi osteneala să dezlegi problema.

— Numai cu osteneala nu voi putea face nimic. Dacă Syrr nu mă îndrăgeşte din prima clipă, atunci nici nu mai face să încerc să-l încalec. Spune-mi, ce-i place mai mult?

— Merele sunt mâncarea lui preferată.

— Are vreun obicei de care trebuie să ţii seamă, ca să nu se irite?

— Nici unul.

— Are vreo parte a trupului care nu trebuie atinsă?

— Nici asta. Dar văd că eşti cunoscător, effendi şi te

pricepi cum trebuie să se poarte cineva eu un astfel de cal.

— Îi place lui Syrr să stea în grajd?

— Nu. Preferă să fie lăsat sub cerul liber, chiar şi noaptea.

— Are ciudăţenii în privinţa apei sau a nutreţului?

— Nu cunosc nici una.

— Atunci voi face încercarea, dar te rog un singur lucru.

— Ce anume?

— Din clipa asta sunt eu stăpânul calului. Nimeni n-are voie să-l atingă, fără încuviinţarea mea. Nici chiar tu.

La auzul acestor cuvinte se posomorî şi mă întrebă:

— Îţi dai seama ce răspundere iei asupra ta, effendi?

— Negreşit că da.

— Calul nu e al meu şi oricărui altul i-aş refuza ce ceri tu, chiar şi Ustadului, pe care îl cunosc atât de bine. Însă în tine am încredere. Syrr să fie deci al tău; bineînţeles numai pentru timpul cât vom sta aici. Eşti mulţumit?

— Da.

— Atunci du-te la el, în timp ce eu îmi voi orândui lucrurile aici.

Şacara luă veşmintele pe care mi le trimisese şahul, pentru a le duce în odaia mea. Pe ale lui Halef voia să i le dea Djafar personal.

— Îl cunosc din povestirile lui Lindsay, zise el zâmbind. Pentru Halef vor avea mai mare preţ dacă le va primi chiar din mâna trimisului şahului.

Când coborâi în curte, mă dusei îndată la bolta în care se aflau caii, unele găsii şi pe grăjdari.

— Aţi spus cuiva aici că l-aţi adus pe Syrr? îi întrebai eu.

— Nu, fu răspunsul. Djafar Mirza ne-a poruncit să nu spunem nimănui nimic.

— Să tăceţi şi de acum înainte, căci nimeninu trebuie să ştie că Syrr e al meu; îl voi îngriji cu însumi şi nimeni n-are voie să se atingă de dânsul. Ce şa se pune pe el, când îl călăreşte şahul? Fără îndoială că una persană!

— Ba nu, o şa arabă.

— Cum se poartă cu alţi cai?

— Nu se apropie de ei, căci e mândru. Nu rabdă să-l atingă vreunul şi nici el n-a atins până acum pe un altul.

— Ştii sigur asta?

— Da, căci eu l-am îngrijit de la început.

— Atunci te voi întreba pe tine, când voi vrea să ştiu ceva. Îi place apa rece?

— Foarte mult. E nespus de mulţumit când îl speli. Stăpânitorul l-a luat odată cu el la lacul Narghis. Pe atunci era încă tânăr şi era lăsat să alerge liber. Era cel mai frumos cârlan din lume. Când intra în apă, nu-l mai puteai scoate. Effendi, te rog să-l îngrijeşti bine, căci mi-e tare drag.

— Fii fără grijă; e în mâini bune. Cum îi vorbeşti? În limba persană?

— Ba nu, în limba mea. Sunt arab din tribul djubeileh.

Îi cerui să-mi spună cuvintele pe care era deprins Syrr să le audă, apoi scosei calul din boltă, spre a-l duce la păşune. Şacara dusese veşmintele în odaia mea, apoi venise şi ea în curte. Luase parte la convorbirea mea cu Djafar, se interesa foarte mult de cal şi mă rugă s-o iau cu mine. Când trecurăm prin grădină, culesei două mere: unul obişnuit şi unul ales şi foarte aromat, care mirosea a stafide. Ţinând în fiecare mână câte unul, le întinsei calului în acelaşi timp. Nu se repezi la ele, cum ar fi făcut orice alt cal, ci le mirosi cu luare-aminte, apoi luă pe cel aromat. Văzând aceasta, Şacara spuse:

— Effendi, ăsta nu-i animal, ştie să aleagă ce-i mai bun şi nu e lacom. Priveşte ce încet mestecă; întocmai ca un om, când mănâncă ceva deosebit de gustos. Un alt cal, ar fi luat de mult şi al doilea măr. Priveşte; abia acum îl ia, încet de tot, ca şi când ar vrea să-ţi facă numai plăcere ţie. Syrr e un cal foarte nobil. L-am şi îndrăgit.

Îl bătui cu mâna pe coapsă, cum se face de obicei, când se dezmiardă caii. Syrr ridică unul din picioarele dinainte şi

mişcă coada. Îmi dădui seama că nu-i place astfel de dezmierdare. Când ajunserăm la izvor, îl lăsai să se adape în voie. Încercă întâi gustul apei, apoi bău cu vădită plăcere, făcând din când în când câte o pauză, ca un cunoscător care soarbe o băutură bună. Apoi îl dusei spre păşune şi începui să desfac pătura cu care era încă învelit. Când îl descoperii, văzui că era tot un armăsar. Dar ce armăsar! N-avea nici cea mai mică pată şi coada îi ajungea până la pământ. Părul era moale ca mătasea şi de culoare neagră, dar vârfurile firelor aveau un luciu alb şi sclipitor, cum nu mai văzusem niciodată. Şi trupul său era de o frumuseţe neasemuită şi fără nici cel mai mic cusur.

Pe când îl admiram, Assil, care era în apropiere, mă zări şi alergă spre mine. Îl dezmierdai, apoi el se apropie de Syrr. Nici lui nu-i prea plăceau alţi cai, de aceea înainta încet şi cu băgare de seamă. Syrr stătea nemişcat. Aveam în faţa mea doi armăsari din cei mai minunaţi. Ce se va întâmpla oare? Assil ciuli urechile, se apropie şi mai mult de Syrr, mirosi respiraţia acestuia, apoi necheză voios, întinse botul şi... dădu lui Syrr o sărutare.

Da, caii sărută! Cine nu ştie asta, nu i-a observat niciodată mai de aproape.

O astfel de intimitate i se păru pesemne foarte îndrăzneaţă armăsarului şahului. Ridică deodată capul, trase urechile înapoi, deschise gura, încât i se putură vedea dinţii frumoşi şi sănătoşi, necheză, închise iar gura şi... sărută la rândul său pe Assil.

— Ce frumos e şi bun, effendi, spuse Şacara. Mi-a fost teamă că se vor lua la bătaie, dar au recunoscut amândoi că sunt cai nobili.

— Ai putea să-mi faci rost de câteva cârpe moi? o rugai eu. A asudat fiind învelit cu pătura şi vreau să-l şterg de năduşeală.

— Să aduc şi perie şi ţesală? mă întrebă ea.

— Azi încă nu. Să lăsăm asta pentru mai târziu.

Şacara plecă să aducă cele cerute de mine, iar eu rămânând singur cu Syrr începui să-l dezmierd uşor şi să-i vorbesc, pentru a mă împrieteni cu dânsul. Cu mişcări line îi netezii părul, ceea ce păru să-i facă mare plăcere. Când se întoarse Şacara, calul se deprinsese într-atât cu mine, încât nu vru să se mai depărteze. Fata observă aceasta şi-mi spuse:

— Să ne ducem la izvor, dacă vrei să-l speli. Eu voi merge pe jos, iar tu vei putea călări.

Şi într-adevăr, când îl încălecai, Syrr porni ascultător, fără cea mai mică împotrivire. Minunea se înfăptuite. Ceea ce nu putuse să facă nimeni altul, reuşisem eu.

— Cât îmi pare de bine, effendi! Ce va spune Djafar Mirza când va afla?

— Nimic, căci nu vreau să ştie că am reuşit, răspunsei eu. Şi pe tine te rog să taci, Şacara. Înainte de a spune ceva, vreau să-l cunosc bine pe Syrr şi asta trebuie s-o fac în taină. Mă gândesc şi la alergări. Dacă Syrr e aşa cum mă aştept, atunci nu-mi pasă de nici un potrivnic, oricât de bun ar fi.

Începui să-l spăl şi Şacara voi să-mi ajute, dar n-o lăsai. Calul trebuia să ştie că nu voiam să fiu numai stăpânul său, ci să şi îngrijesc cu mâna mea de el. După ce isprăvii cu spălatul, mă depărtai de el şi-l chemai. Spre marea mea bucurie Syrr veni şi mă urmă ascultător.

Când intrarăm în curte, zării pe Hanneh sus, pe terasa de deasupra sălii, făcându-mi semn să mă urc şi eu acolo.

Găsii pe Halef şezând, rezemat de câteva perne. Veşmintele aduse de Djafar erau întinse înaintea lui, fata îi strălucea de bucurie şi îmi spuse încântat:

— Sihdi, sunt cât se poate de fericit. Djafar Mirza, trimisul şahului a fost la mine şi mi-a adus aceste daruri. Ştiu că le-am primit numai mulţumită faptului că sunt însoţitorul tău, dar totuşi bucuria mea e foarte mare!

După ce mai stătui câtva timp de vorbă cu Halef, mă dusei să iau cina cu Djafar, Pederul şi profesorul de muzică, pe care îl invitasem de asemenea la masă, căci acest om merita să i se dea o atenţie mai mare. După masă rugai pe Djafar să vină în odaia mea, ca să mai stăm de vorbă. Despre atentatul plănuit împotriva lui, nu-i spusei însă nimic, căci primejdia nu era încă apropiată şi nu voiam să-i stric chiar din prima zi plăcerea şederii sale la noi. Se înţelegea de la sine că va rămâne aici până în ziua când vor avea loc alergările. Spusese că nu e obosit de drum, totuşi către miezul nopţii, deşi conversaţia noastră era foarte însufleţită, mă rugă să-i dau voie să se ducă la culcare. Îl însoţii până la turn, apoi mă întorsei în odaia mea, ca să mă odihnesc şi eu. Lumina lunii era destul de puternică, astfel că de la fereastra mea putui vedea caii, care erau culcaţi. Unul din ei stătea ceva mai departe de ceilalţi. Era Syrr.

Când mă culcai, îmi adusei aminte că vinerea trecută, azi o săptămână, mi se vorbise pentru întâia oară de „serbarea de cincizeci de ani” şi de alergări. Câte nu se petrecuseră în cursul acestei săptămâni şi ce progrese făcuse starea sănătăţii mele!

Când mă deşteptai a doua zi dimineaţa, Djafar mai dormea. Mă dusei la cai şi Assil veni repede spre mine când mă zări, Syrr se ţinu ceva mai rezervat. Picioarele dinainte îi erau ude, de unde dedusei că fusese la izvor să bea apă. Culesei câteva mere, pe care el le mancă, mestecându-le încet, apoi mă dusei să-l caut pe Peder, ca să mă sfătuiesc cu el în privinţa măsurilor de siguranţă pe care trebuia să le luăm pentru apărarea lui Djafar. Trebuia să fim cu atât mai cu băgate de seamă, cu cât lui nu voiam să-i spunem încă nimic. Păzitorii satului fură însărcinaţi să vegheze cu mai mare luare-aminte, din ce se apropia ziua alergărilor la care aveau să vină mulţi străini. Cu prilejul acesta vorbii iar despre drumurile care duceau spre sat şi de acela pe care fuseserăm aduşi la casa

Ustadului, după săritura peste prăpastie.

— Ai mai fost pe acolo, effendi? mă întrebă el.

— Nu, răspunsei eu. E departe de aici?

— Cale de un sfert de ceas.

— Numai atât? Ai avea timp să mergem până acolo?

— Da. Sunt două drumuri: unul porneşte din sat, altul de la turn. Amândouă se întâlnesc mai târziu. Vrei să mergi?

— Da. Haidem!

Valea djanicunilor avea trei ieşiri: una spre răsărit, prin „Trecătoarea iepurilor”, alta spre miazănoapte, spre ţinutul kurzilor taki şi a djanicunilor de la miazăzi, iar a treia la răsărit, spre Darach-y-Djib, „Valea înfundată”. Pe aici veniserăm noi, iar pe la miazănoapte Hanneh şi Kara Ben Halef. Drumul spre „Valea înfundată” ducea printre munţii pe care erau aşezate biserica şi ruinele. Aceşti munţi se apropiau aici atât de mult, încât erau despărţiţi numai printr-o trecătoare îngustă. În partea de jos era poteca ce ducea spre sat, iar mai sus aceea pe care ne aflam noi. Trecea printr-o pădure aşezată pe un povârniş, iar de jos se auzea vuietul unei ape ce curgea înspre lac. Apa venea din prăpastia stâncoasă peste care săriserăm cu caii noştri. După câtva timp ajunserăm la locul unde drumul din sat se unea cu al nostru, iar de aici nu mai avurăm de mers mult până unde ne puseserăm viaţa în primejdie pentru a scăpa de „izgoniţi”. Când ne apropiarăm, văzui că se făcuse un pod nou. Când ajunsei pe el, privii în adâncime şi măsurai cu ochii lăţimea prăpastiei; mă înfiorai la gândul că mă încumetasem să sar peste ea, călare. Cum fusese cu putinţă să îndrăznesc aşa ceva?!

Pesemne că Pederul îmi ghicise gândurile, căci zise:

— Nimeni nu s-a mai încumetat să facă o astfel de săritură şi nici nu va îndrăzni s-o facă. Priveşte podul, effendi; vezi ceva la el?

— Negreşit. Se poate trage în sus.

— Da. După experienţa cu izgoniţii, nu ne-am mai putut hotărî să facem un pod fix, care ar fi trebuit nimicit în caz de război. Ustadul a pus pe fierarul nostru să facă lanţuri trainice şi pe tâmplar să facă scripetele pe care îl vezi prins de stejarul de colo. Acum podul poate fi tras în sus de un singur om. Asta e o minune pe care n-o înţeleg, căci podul are o greutate de cel puţin zece ori mai mare decât aceea a unui om.

— Nu e o minune, ci foarte uşor de înţeles. Roţile formează o macara, prin care puterea omului se măreşte atât de mult, încât unul singur e de ajuns să poată ridica podul. Ustadul cunoaşte foarte bine această lege a naturii.

— Şi crezi că un astfel de pod e bun?

— Da. Dar aşa cum e aşezat acesta, trebuie să fii cu băgare de seamă să nu rămâi singur de partea cealaltă şi să ţi se închidă drumul.

La întoarcere luarăm drumul care ducea spre sat.

Când ajunserăm acolo, zărirăm pe Djafar, care coborâse din odaia lui, dar care nu ne văzu îndată. I se spusese că plecasem împreună cu Pederul şi pornise şi el să ne întâlnească. Descoperise barca la locul de acostare şi chemase pe profesorul de muzică, iar acum întinseseră pânza şi se luau la întrecere cu vreo şase cămile, care se antrenau pe mal, pentru alergări.

După cum ne amintim, la întrebarea lui Halef ce cai vor lua parte la alergări, Pederul răspunsese astfel: „Nu vor fi numai cai. Vom pune să alerge tot felul de animale de care avem aici: oi, capre, măgari, catâri, cămile de pavară şi de călărie, cai obişnuiţi şi la urmă vor fi câteva curse de animale de cea mai curată rasă”. Alergările aveau deci să înceapă în glumă, pentru a se sfârşi foarte serios. Când se luase această hotărâre, nu-şi închipuise nimeni că alergările plănuite între prieteni se vor preface într-o luptă de întrecere cu duşmanii. Totuşi, hotărârea rămânea neschimbată, ca începutul să se

facă în glumă, oricare ar fi sfârşitul.

Djafar şi profesorul de muzică traseră barca la mal, apoi ne duserăm împreună la. Masă. După masă făcui cu Kara o plimbare călare, care dură vreo două ore. Cum la întoarcere nu mă simţii deloc obosit, spusei lui Kara că pe la miezul nopţii vom merge să vedem ce mai face „iubitul” Pekalei, aşa că-l rugai să pregătească tot ce trebuie pentru acest drum.

Până atunci nu se petrecuse nimic de scamă. După cină mă dusei să stau de vorbă în odaia lui Djafar, deoarece de la dânsul puteam pleca când vroiam, pe când dacă ar fi venit el la mine, ar fi trebuit să aştept până când se ducea el la odihnă. Când coborâi, găsii pe Kara aşteptându-mă. Drumul prin poarta cea mare ar fi fost mai scurt, totuşi aveam motive să fac ocolul pe la ruine. Voiam să-mi întipăresc bine în minte toate amănuntele, nu numai pentru a putea merge noaptea pe jos acolo, ci şi călare. Aveam intenţia să-l antrenez în ascuns pe Syrr şi asta n-o puteam face decât pe timpul când toată lumea dormea.

Merserăm deci pe la ruine, spre locul de acostate, unde găsirăm barca. Ne urcarăm în ea, vâslirăm până la canal, trecurăm prin el şi pătrunserăm în cazanul din faţă, ca şi data trecută. Mă aşteptasem ca prizonierul nostru să scoată un strigăt de mulţumire când ne va auzi venind, dar nu auzirăm nici un zgomot, deşi vâsleam atât de tare, încât ecoul se spărgea cu putere de pereţii bolţii subterane.

— O fi murit, zise Kara. Poate a căzut de pe stâncă şi s-a înecat.

— Tot ce se poate. Vom vedea.

Ne apropiarăm repede şi acum, cu tot întunericul, prizonierul ar fi trebuit să vadă şi lumina noastră. Dar nici acum nu auzirăm vreun semn de viaţă. Când ajunserăm aproape de tot, îl zărirăm cocoţat pe stâncă. De o parte el, de cealaltă scheletul. Aprinseserăm două făclii, aşa că lumina era destul de mare ca să-i putem vedea bine şi faţa. Era

rezemat cu spatele de o ridicătură a stâncii şi ţinea ochii închişi. Când oprirăm barca şi traserăm vâslele, el îmi spuse cu o voce ciudat de liniştită:

— Aţi venit iar?... Ştiam că veţi veni. Îţi poţi închipui ce-am făcut?... Nu?... M-am închinat!...

Acest din urmă cuvânt mă mişcă adânc, ca şi când m-aş fi aşteptat să-l spună. Făcu o pauză şi când văzu că nu răspund îndată, urmă:

— Effendi, vreau să mărturisesc... să mărturisesc tot... Nu numai vreau... ci trebuie să mărturisesc... trebuie... înţelegi!

— Negreşit că vei spune iar minciuni, zisei eu.

— Să mint?... Aici?... Effendi, aici orice minciună trebuie să se prefacă în nebunie, sau în adevăr. Altă ieşire nu este. Acum cercetează-mă şi dă-ţi seama dacă am înnebunit. Dacă nu, atunci nu poţi aştepta decât adevărul de la mine.

— Spune-mi cum ai reuşit să recâştigi liniştea asta atât de nelămurită pentru mine?

— Cum?... Ce întrebare! Unde aş fi putut să mă liniştesc, dacă nu aici? Aici se împietreşte oricine şi învaţă să se închine. Oh, effendi, am adormit de mult ce am răcnit şi am urlat. Şi atunci am avut un vis îngrozitor, pe care nu-l voi uita cât voi trăi. Când m-am trezit, n-am putut face altceva decât să mă închin şi am spus cuvintele: „Iartă-mi, Doamne, păcatele!” Apoi am auzit loviturile de vâsle şi am văzut lumina din barca voastră. Voi face ce veţi hotărî voi, dar vă rog să nu fiţi cu inima de piatră.

Se vede că pedeapsa fusese grozavă pentru dânsul şi o prelungire a ei ar fi fost o cruzime, cu atât mai mult că eram încredinţaţi că în sfârşit îl adusesem acolo unde vroiam. De aceea răspunsei:

— Jalea omenirii trebuie să înduioşeze şi pietrele; de ce n-ar înduioşa şi pe oameni? Dacă te-ai închinat, atunci mi-am ajuns scopul. Te voi scoate de aici.

— Ai vrea să faci asta?! Tu..., acela pe care vroiam să-l

înşel ca pe nimeni altul?

— Pentru cele ce ai făcut altora, n-am să te judec, iar pentru cele ce aveai de gând să-mi faci mie, te iert. Iată mâna mea. Coboară în barcă.

Mă ridicai în picioare şi îi întinsei mâna, să-l ajut să se dea jos de pe stâncă.

— Mai aşteaptă, effendi. Trebuie să-ţi fac mai întâi mărturisirea.

— Nu aici, unde aveai să te împaci numai cu conştiinţa ta. Afară te aşteaptă un altul.

— Un altul? întrebă el repede. Effendi, ai darul să-mi citeşti în suflet? Când eram la ruine şi mă uitam la biserică, râdeam de prostia acelora care clădesc asemenea lăcaşuri pentru o fiinţă care nu este şi nu va fi niciodată. Aici însă, a întins mâna în întuneric şi mi-a dezvelit sufletul. Şi atunci am înţeles care e puterea asta mare. Să mergem la biserica voastră, effendi. Acolo e locul cel mai potrivit pentru o spovedanie.

— Să mergem.

Îngenunche, îmi luă mâna şi o sărută, apoi coborî în barcă. Când începurăm să vâslim, se mai uită încă o dată înapoi spre stâncă şi spuse:

— Las în urma mea scheletul care mi se pare că ar fi al meu. Acum am unul nou, dar nu mai e din oase înţepenite, ci o voinţă vie de a îndrepta ce am greşit.

Se aşezase în mijlocul bărcii între Kara şi mine şi, pe când vâsleam spre canal, privea când la dreapta, când la stânga, la undele mişcătoare.

— Iată-i că vin! zise el, acoperindu-şi ochii cu mâna.

— Cine vine? îl întrebai eu.

— Duhurile zilelor mele, toate, toate!... Le văd cum înoată în urma noastră. Capetele lor apar la suprafaţa apei!

Îmi adusei aminte de visul meu şi de duhurile care mă urmăriseră pe lac. Când intrarăm în canal, el repetă:

— Şi aici mă urmăresc, unul lângă altul!

— Linişteşte-te, răspunsei eu. Sunt numai în închipuirea ta.

— Crezi?... Atunci lasă-mi această închipuire. Zilele vieţii mele să vină după mine până la biserică, acolo mă voi închina şi atunci nădăjduiesc că vor dispărea.

Când ajunserăm afară, furăm învăluiţi de lumina lunii. La început, o luai drept înainte, aşa cum făcusem şi în vis. Se părea că o putere în sufletul meu mă îndemna să fac aşa şi nu altfel. „Iubitul” mă întrebă:

— Sunt oare valurile pricinuite de barca noastră, care se întind tot mai mult? Mai văd şi acum o sumedenie de capete, care vin dinăuntrul muntelui. Ceata lor se face tot mai numeroasă.

Ajunserăm la locul unde mă oprisem în vis. Aici îndreptai barca spre malul de la miazăzi, spre punctul unde duhurile mântuite se urcaseră pe uscat. Coborârăm şi noi din barcă şi o traserăm o bucată de drum de-a lungul malului, pentru a găsi un loc unde s-o putem lega. Făcliile le stinsesem.

„Iubitul” îmi întinse mâinile şi zise:

— Leagă-mă, effendi.

— De ce?

— Ca să nu fug în drum spre biserică.

La aceste cuvinte îi pusei mâna pe umăr, privii drept în ochi şi îi spusei:

— Vrei doar se te ridici până la Dumnezeu şi îmi ceri să te leg? De când e lumea, glasul nici unui om n-a reuşit să ajungă până la Dumnezeu, dacă „mâinile rugăciunii” i-au fost legate. Ridică-te dar până la el, însă liber.

— Liber!... Liber!... strigă el plin de bucurie, ridicând amândouă, mâinile spre cer.

Ai dreptate, effendi. N-am să fug, ci voi rămâne lângă tine, ca un câine credincios lângă stăpânul său pe care îl iubeşte... da... îl iubeşte!

— N-ai să poţi rămâne lângă mine, căci nu mă duc la biserică.

— Atunci va merge Kara Ben Halef?

— Nici el. Vom rămâne aici şi te vei duce singur.

— Singur?

Se dădu câţiva paşi înapoi şi mă privi uimit.

— Nu mergeţi cu mine? întrebă el. Nici unul din voi? E adevărat ce spui?...

— Da.

— Effendi!... Sihdi!... Emir!... Sunt un hoţ, un falsificator, un înşelător, un tovarăş! Ucigaşilor! Am avut de gând să vă nimicesc, pe tine şi pe voi toţi! Am scos din minţi pe Pekala, am atras pe Tifl de partea mea, care au fost şi sunt încă amândoi oameni buni, care v-au iubit şi vă vor iubi întotdeauna. Şi tu îmi dai drumul, mă laşi cu desăvârşire liber!? Ştii ceva? Adineauri, în văgăuna dinăuntrul muntelui, te-am minţit, căci nu mă închinasem. Nu m-am făcut mai bun, ci mai rău şi acum voi pleca pentru a mă răzbuna împotriva ta. Gândeşte-te bine la ce vrei să faci!

— Taci! Ştiu poate mai bine decât tine când şi unde ai minţit. Te cunosc cum ai fost înainte şi cum eşti acum. Te vei duce singur la biserică, apoi te vei înapoia. Tocmai faptul că m-ai prevenit, mă face să am încredere în tine. N-ai fost niciodată în stare să mă înşeli şi de azi înainte nici nu-ţi va mai trece prin gând să faci aşa ceva.

Îngenunche pe nisipul de pe malul apei, îmi luă mana, o duse la piept şi la buze, apoi grăi:

— Aşadar, Allah salvează pe acela pe care dreptatea omenească l-ar prăbuşi şi mai adânc în prăpastie. Crede-mă, effendi, că sunt în stare să cântăresc mărimea bunătăţii tale. Nu făceam parte din săracii şi nemernicii acestei ţări. Eram menit să devin bun şi mare. Tatăl meu era sus-pus, în preajma şahului. I-am urmat pilda şi el se bucura de străduinţele mele. Atunci au venit oameni la fel cu aceia care

au fost şi la tine, pentru a alege, prin înşelăciune, un „şef” al kurzilor taki. Eram prea tânăr, ca să le pot ghici gândul. Aveau nevoie de mine şi au făcut în aşa fel, încât să cad adânc, tot mai adânc şi să mă cufund în mocirla nelegiuirilor. Eram gata să mă înec, când ai venit tu şi m-ai scos... m-ai scos cu ajutorul iubirii de oameni! Tu cunoşti sufletul omenesc, effendi! În cuvinte nu pot să-ţi spun cât îţi sunt de recunoscător, însă îţi voi dovedi recunoştinţa mea prin fapte!

Se ridică iar şi o luă la deal, pe poteca ce ducea spre biserică. Ne aşezarăm jos să-l aşteptăm. Kara tăcu câtva timp şi văzui că-şi ştergea ochii, apoi spuse:

— În felul ăsta se mântuiesc sufletele oamenilor, în clipa asta te rog să nu-mi vorbeşti, effendi. „Iubitul” se urcă acum pentru a vorbi cu Allah. Şi eu trebuie să fac la fel... mă voi închina.

Timpul trecu şi după vreun ceas „iubitul” se întoarse.

— Iată-mă înapoi, zise el. Dă-mi voie să stau şi eu jos, pentru a vă povesti tot ce am de spus.

— Nu aici, răspunsei eu.

— Unde?

— Să ne urcăm iar în barcă.

Ne urcarăm şi trecurăm lacul spre locul de acostare, iar de aici o luarăm spre casă. Ajungând în curte, îl trimisei pe Kara la culcare, iar pe „iubit” îl luai cu mine în odaia mea. Pe drum nu schimbarăm nici un cuvânt. Aprinsei lampa şi-l văzui stând buimăcit în mijlocul odăii, privind în jurul său.

— Astea sunt încăperile în care locuieşti tu, effendi? mă întrebă el.

— Da, răspunsei eu.

— De fapt n-aş fi avut nevoie să întreb, căci ştiam asta. Cunosc toată casa voastră. Mai ştiam că în turn sunt încă odăi goale, dar faţă de Pekala m-am prefăcut că nu ştiu nimic, căci voiam să pătrund în locuinţa Ustadului. Am să-ţi spun cu ce scop.

Se apropie de masă pentru a citi inscripţia de pe abajurul lămpii.

— Aici stă scris că iubirea nu încetează niciodată, zise el. Apoi se întoarse spre mine şi urmă: Effendi, tu eşti primul om ale cărui fapte sunt potrivite acestor cuvinte. De ce sunt aşa de mulţi rătăciţi? Trebuie să se rătăcească, pentru că nu li se iartă nici cea dintâi greşeală neînsemnată. Spune-mi, de ce m-ai adus aici, în odaia ta?

— Pentru a-ţi dovedi că am încredere în tine. Ai vrut să pătrunzi aici pentru a spiona şi a ne face rău. Priveşte în jurul tău şi întreabă tot ce vrei. Sunt gata să-ţi arăt tot şi să-ţi dau orice lămuriri vei cere.

Auzind aceste cuvinte, lăsă capul pe piept.

— Effendi, mă ruşinezi. Ştiam prea bine că aici nu se găseşte nimic rău, cel puţin acum nu. Dar mai târziu s-ar fi găsit, căci aveam de gând să falsificăm documente, care apoi aveau să fie arătate şahului şi aduse la cunoştinţa ţării întregi. Sunt două partide care şi-au pus în gând să-l nimicească pe Ustad. Eu serveam numai pe cel bisericesc, fiindcă plătea mai bine. Dar îl cunosc şi pe celălalt, fiindcă l-am observat bine şi am urmărit multă vreme pe conducătorii lui, pentru a le afla intenţiile şi tainele. Amândouă se războiesc cu înverşunare, dar când e vorba să lovească în Ustad atunci îşi dau mâna frăţeşte şi se întrec care mai de care în născocirea de ticăloşii împotriva lui. Dacă ai şti câte îţi pot povesti despre aceşti oameni!

— Crezi că mi-e teamă să aflu tot ce ştii? îl întrebai eu.

— Oh nu! Dimpotrivă; lor trebuie să le fie teamă după ce îţi voi spune tot. Ustadul scrie cărţi. Dacă o singură carte de-a lui, cu dovezile pe care le voi aduce, va fi arătată şahului şi se va răspândi în întreaga ţară, atunci nici nu-ţi închipui ce urmări va avea pentru ei.

— Ştiam toate astea, căci sunt de mult pe urma ambelor partide.

— Eşti numai pe urma lor, dar ce-ţi voi aduce eu, sunt dovezi, manuscrise, scrisori, documente. Aceste arme ucigătoare le-am ascuns în ruine. Unul din aceste partide a fost prea sincer cu mine, celălalt m-a crezut prost şi acum le am pe amândouă în mâna mea. Am să-ţi aduc toate actele şi am să ţi le predau. Fă ce vrei cu ele, effendi. Au avut de gând să comită falsuri pentru a da pe faţă pretinsele voastre planuri. Dar acum veţi putea fi voi aceia care îi veţi da pe faţă, fără a face falsuri, căci dovezile pe care vi le voi da eu sunt adevărate.

— Adu-mi-le, dar numai dacă prin asta se uşurează conştiinţa ta, căci eu voi putea descoperi părţile slabe ale duşmanilor şi fără trădare.

— Sunt încredinţat că vei putea face asta, am văzut-o la mine. Dar urmele rămân tot urme. Lasă-mă acum să-ţi spun tot şi o să vezi lucrurile mai limpede.

— Hai să mergem afară. Odăile acestea îmi sunt prea sfinte, pentru a vorbi în ele astfel de lucruri.

Ieşirăm pe terasă şi ne aşezarăm jos, la fel cum şezusem în vis cu, vrăjitorul” şi ca acesta începu şi „iubitul'' să povestească: o viaţă de om numai şi totuşi viaţa omenirii. De la „vrăjitor” aflasem de ce trebuie să existe „Umbre”! Astăzi aflai faptele acestor „Umbre” şi ce trebuia făcut pentru a le doborî.

„Iubitul” fusese în slujba duşmanilor noştri şi îi studiase bine. Nu se cruţa pe el, dar nici pe ceilalţi. Şi când isprăvi de vorbit nu-l pătrunseseră bine numai pe el, dar şi pe toţi aceia de care îmi povestise şi eram mulţumit peste măsură, căci se adeveriseră toate presupunerile mele. Astfel aflai că într-adevăr el fusese acela care pândise pe cei şase străini în sala de întrunire şi îmi spuse tot ce vorbiseră ei acolo.

În sfârşit se ridică şi zise:

— Pentru astăzi ajunge. Acum cunoşti toate păcatele mele şi poţi să dai osânda. Pe a mea mi-am dat-o eu însumi, când

mă aflam pe stâncă, în bezna aceea grozavă. Cu Allah am vorbit în biserica voastră şi cred că el mă va ierta. Întoarce-te într-acolo şi ascultă.

Dinspre răsărit pornise un vânt destul de puternic, care trecea prin grădina de trandafiri şi ne aducea mireasma lor.

— Ăsta să-mi fie răspunsul din cer, zise „iubitul”. Acum vorbeşte tu, effendi, nu în numele omenirii, ci într-al omeniei. Ce vei spune tu, va fi hotărâtor pentru mine.

Îi întinsei mâna şi spusei:

— Iată mâna mea. Omenia pe care vrei s-o auzi, vorbeşte prin gura mea şi spune: iertare!

— Iertare deplină?

— Da, iertare deplină.

Abia acum luă mâna. Până în clipa asta ţinuse capul plecat, dar acum îl ridică şi zise:

— Colo în vale am îngenuncheat în faţa ta şi am făcut-o cu plăcere, fiindcă acolo eram un criminal. Acum, însă, sunt iar om. Pot deci să te privesc în faţă şi să-ţi mulţumesc, fără să mă plec. Spune-mi ce-ai hotărât în privinţa mea?

— Nimic. Eşti liber şi poţi să faci ce vrei,

— Atunci pot să plec... chiar în clipa asta?

— Da.

Se apropie de marginea terasei şi privi în depărtare, spre lac. Apoi se întoarse iar spre mine şi urmă:

— Effendi, mai încuviinţează-mi o favoare, cea mai mare pe care o pot cere de la tine.

— Dacă stă în puterea mea, cu plăcere.

— După multă, foarte multă vreme, aş vrea să simt iar cum este când un om se încrede într-altul. Uşa asta o închizi, când te culci?

— Nu.

— Dar fereastra?

— Nici fereastra.

— Inima ta e mare şi mă vei înţelege. Am fost duşmanul

tău şi viaţa ta nu preţuia nimic pentru mine. Înăuntru, pe masă, am văzut un cuţit, foarfeci şi alte lucruri, care în mâna unui ucigaş ar putea deveni arme. Totuşi, te rog, du-te în odaie şi culcă-te, deşi uşa şi fereastra rămân deschise. Eu însă mă voi aşeza aici pe perna asta şi mă voi gândi la tinereţea mea, când n-am ştiut ce e păcatul, când am fost un copil bun şi un om cinstit. Vreau să devin iar cum am fost.

Îi întinsei încă o dată mâna şi nu spusei decât:

— Noapte bună. Mă duc să mă culc.

El îşi îndreptă, trupul, plin de mândrie şi mulţumire. Trecui prin odaia de la mijloc, stinsei lampa şi mă dusei în camera de culcare. Ajuns aici, mă întorsei încă o dată spre dânsul. Stătea la uşă, uitându-se după mine, tot astfel cum văzusem pe „vrăjitor” în vis.

— Noapte bună, spusei încă o dată.

— Noapte bună. Allah să te binecuvânteze, răspunse el.

Dormii foarte bine şi mult. Când mă deşteptai, soarele era sus pe cer. Îmi adusei aminte de „iubit”, mă îmbrăcai repede şi ieşii, dar nu-l mai găsii la uşă. Plecase; se vede însă că se mai întorsese o dată în timpul nopţii, căci pe masa din odaia din mijloc zării un pachet, pe care numai el putea să-l fi adus. Când îl desfăcui, găsii manuscrise, scrisori şi documente, toate dovezile despre vinovăţia duşmanilor noştri, pe care mi le făgăduise. Rămăsei uimit de mulţimea lor, dar mai uimit fui mai târziu când le citii şi le aflai conţinutul.

N-am avut timp să le citesc chiar atunci pe loc, căci era duminică şi văzui că mulţi djanicuni o şi porniseră la biserică. Pusei, deci, dovezile la loc sigur şi coborâi pentru a mă duce mai întâi la cai. Assil veni în trap sine mine. Syrr rămase locului, dar necheză voios şi păru încântat de dezmierdările mele. După ce îi dusei câteva mere şi porţia lui de orz, mâncai şi eu, apoi căutai pe Djafar Mirza, pentru a-l întreba dacă vrea să meargă şi el la biserică, lucru cu care se învoi bucuros. Plecarăm, deci, cu Pederul, care ne aşteptase în

curte.

La întoarcere ne oprirăm în locul de unde Tifl îmi arătase ruinele, pe care i le prezentai acum şi lui Djafar. Pederul mă întrebă:

— Ţi-a vorbit Ustadul de biserica noastră?

— Nu, răspunsei eu. Presupun că va mai trece multă vreme până când o va putea înălţa, altfel mi-ar fi spus ceva. Unde e vorba să se clădească?

— Acolo unde sunt ruinele.

— Dar nu e loc. Ah, înţeleg... Ruinele vor fi dărâmate până la temelie, lucru la care se împotrivesc notabilităţile evlavioase din Khorramabad. Ce material minunat veţi avea, dar şi planul viitoarei construcţii ar trebui să fie demn de ele.

— Cred că va fi, effendi, căci Ustadul a lucrat ani de zile la el, iar pentru clădirea bisericii s-au strâns de mult banii trebuincioşi, deşi nu ştiu dacă vor ajunge. Ridicarea unui astfel de monument cere timp şi sume mari de bani.

La aceste cuvinte Djafar spuse repede:

— Îmi daţi voie să contribui şi eu cu o mie de tumani?

— Tu?... Ca musulman? întrebă Pederul, mirat dar şi bucuros.

— De ce nu? Ar putea fi asta o piedică? Noi spunem Allah, iar voi îl numiţi Chodeh; englezii, God şi francezii, Dieu, însă e unul şi acelaşi Dumnezeu. Am dat de multe ori bani pentru clădirea vreunei moschei, căci aceasta este o casă a Domnului. Am dat şi pentru sinagogi; de ce n-aş da şi pentru o biserică, în care oamenii se roagă tot unuia şi aceluiaşi Dumnezeu? Crezi, oare, că darul meu ar pângări biserica voastră? Aţi fi de acord să primiţi şi din partea şahului o danie?

— A Stăpânitorului ţării? Negreşit că da.

— Ei bine şi el e musulman ca şi mine, aşa că am acelaşi drept. Rămâne dar să vă dau cei o mie de tumani, iar când mă voi întoarce la şah, voi pleda în favoarea voastră. Se

spune că noi, şiiţii, suntem intoleranţi, dat asta nu-i adevărat, cel puţin când e vorba de oamenii cu cultură. Dar şi noi cerem aceeaşi toleranţă.

Spuse aceste cuvinte pe un ton foarte prietenos, dar şi foarte categoric. În general, aici se arăta cu totul altfel de cum îl cunoscusem în America. Aici se ştia cine era el şi ce voia; de aceea acolo mi se păruse un om cam şovăielnic.

Mai târziu, în timp ce mâneam, auzirăm în curte tropot de cai şi paşi târşiţi de cămile şi, înainte de a veni cineva să ne anunţe cine sosise, intră în sală cu paşi repezi... Ustadul însuşi. Bucuria noastră fu cu atât mai mate, cu cât nu-l aşteptasem atât de cutând. Socotii întoarcerea lui grabnică ca pe un semn bun şi la urmă se dovedi că presupunerea mea fusese corectă. După ce ne salutarăm, bucuroşi de revedere, Ustadul ne spuse:

— Fără îndoială că sunteţi nerăbdători să aflaţi noutăţi. Vi le voi spune, deci, înainte ca să-mi puneţi întrebări, dar deocamdată numai pe scurt: lucrurile stau foarte bine pentru noi şi foarte rău pentru ceilalţi. Deocamdată atât; asta trebuie să vă ajungă până una alta, căci mi-e foame şi voi mânca chiar acum, cu voi.

Era vesel şi părea întinerit.

După-amiaza o petrecurăm pe veranda odăii sale, de unde se putea vedea animaţia şi mişcarea din sat. Eram numai noi trei: Ustadul, Djafar şi cu mine. Ne povesti despre şah, care fusese foarte binevoitor cu el, dar foarte aspru şi neîndurător în privinţa celorlalţi.

— Ştie mai multe decât mi-am închipuit şi chiar mai multe decât ştim noi, zise el. Mi-a spus că nu e în joc numai existenţa noastră, dar şi a lui, căci se pregăteşte o răscoală generală a babilor. Au de gând să dea prima lovitură aici, la noi. Vor să facă poporul să creadă că noi îl punem în pericol şi că şahul îşi trădează supuşii, fiindcă s-a arătat ocrotitorul nostru. Vor să se prezinte ca salvatori ai patriei, dând prima

lovitură împotriva noastră; apoi să-l detroneze pe şah. El ştia asta, dar n-a putut afla pe cine vor să pună în locul său pe tron.

După ce ne dădu această ştire, Ustadul ne privi, ca şi când s-ar fi aşteptat să ne vadă uluiţi. Djafar răspunse însă foarte liniştit.

— Toate astea le ştiam, căci însuşi şahul ni le-a spus.

— Dar tu, effendi? mă întrebă Ustadul. Şi tu ai aerul ca şi când vestea nu te-ar tulbura defel.

— Vestea nu mi-e nici indiferentă, nici nu mă surprinde, căci cunosc complotul.

— Îl cunoşti? strigară amândoi.

— Da. Ba ştiu chiar şi cine va fi urmaşul Stăpânitorului.

— Cine, cine?

— Nu mă luaţi prea repede, căci ştiu şi mai mult. Cunosc chiar numele noii împărătesc

— O împărătească? întrebară amândoi uimiţi.

— Nu-i aşa că sună cam ciudat pentru Persia? Totuşi e adevărat! Dacă nu vă ajunge numele ei, vă voi arăta şi portretul, căci îl am şi pe acesta. Mă priviră atât de buimăciţi, încât nu-mi putui stăpâni un zâmbet, apoi urmai: Şahul are dreptate când vorbeşte de o răscoală a babilor, dar mai e şi altceva. Babii au fost atraşi în afacerea asta numai pentru a se arunca vina asupra lor, dacă răscoala nu va reuşi. De asemenea s-au satisfăcut babilor câteva cereri de-ale lor, fiindcă acestea corespund scopurilor adevăraţilor conspiratori. De pildă, dacă vechiul stăpânilor moare, cel nou să fie ales de nouăsprezece preoţi din înaltul cler — nouăsprezece fiind numărul sfânt al babilor. De asemenea se va da o mai mare libertate femeilor, mai mare chiar decât au cerut-o vreodată babii. Haremul se va desfiinţa, spre a se putea pătrunde mai uşor în familia fiecăruia şi a avea o înrâurire mai mare asupra femeilor. De aceea şi noul împărat, ca oricare din supuşii săi, nu va putea avea mai mult decât o

singură soţie, care va fi aleasă de către marii preoţi şi va purta titlul de împărăteasă. Prima împărăteasă a şi fost aleasă. Portretul ei îl am aici în buzunar.

Spunând aceste cuvinte, dusei mâna la buzunarul hainei, unde se afla portretul, lui Djafar şi acela al şahzadehei Hanum Gul pe care îl luasem de la Birs Nimrud. Ustadul cunoştea întâmplările de atunci precum şi portretul şi îşi închipuia pesemne că e vorba de el, căci aruncă o privire plină de îngrijorate spre Djafar Mirza. Acesta întrebă însă cu încordate:

— Îl ai în buzunar? Pot să-l văd şi eu?

— Unui străin nu l-aş arăta, dar ţie sunt chiar dator să ţi-l arăt.

— Dator? De ce?

— Priveşte-l şi ai să ştii de ce.

Scosei portretul din buzunar şi i-l dădui. El mi-l luă din mână, îl privi şi... deodată sări de pe scaun ca muşcat de şarpe. Apoi lăsă în jos mâna în care ţinea portretul, îmi aruncă o privire cu totul ciudată şi mă întrebă:

— Effendi, ai venit în ţara noastră pentru a mă salva încă o dată?... Pentru a mă scăpa dintr-o primejdie cu mult mai mare decât toate prin care am trecut? De unde ai portretul ăsta?

— L-am găsit la Birs Nimrud, despre care ţi-am mai povestit. Era între lucrurile furate de „Umbre” şi l-am ascuns, fiindcă te-am recunoscut îndată.

— Ce noroc... ce noroc pentru mine! Femeia asta le-a dat portretul, pentru a mă duce la pieire, deoarece nu mai voiam să ştiu nimic de dânsa. Scumpul şi bunul meu prieten, nici nu-ţi poţi închipui din ce primejdie m-ai scăpat! Fără îndoială, voiau să dovedească că şi eu fac parte din complot. Acum ştii că ea e menită să fie împărăteasă şi Ahriman Mirza împărat. Nu e aşa, effendi?

— Ba chiar aşa, încuviinţai eu.

— Dar cum ai putut să afli... Tu, ca străin?

— Şezi şi îţi voi povesti nu numai asta, dar tot ce trebuie să ştii. Ustadul nu se va împotrivi.

Îi dezvălui toate tainele pe care le cunoşteam. El mă ascultă liniştit şi nu se tulbură prea mult, nici când îi spusei că se hotărâse şi ziua morţii lui. Îşi desfăcu haina şi ne arătă sub ca o cămaşă de oţel — un fel de zale — lucrată cu multă măiestrie.

— După cum vezi, effendi, nu numai Ahriman Mirza a luat măsuri de pază, zise el. Am ştiut de mult că vrea să-mi răpună viaţa şi în privinţa asta am să vă mai povestesc lucruri interesante. Ceea ce nu ştiam încă, e faptul că se hotărâse atât de sigur ziua morţii mele. În ziua aceea mă voi afla aici la voi şi tot aici va fi şi Ahriman Mirza, ucigaşul. Ce capriciu al soartei! Dar spune-mi cum ai aflat cine va fi împărat şi cine împărăteasă?

— Până acum ţi-am spus întâmplările premergătoare. Acum îţi voi da răspunsul cerut, care va interesa şi pe Ustad, deoarece nu ştie încă ce s-a petrecut aici în lipsa lui. Veţi afla totul îndată.

Le povestii tot ce se întâmplase şi le ascunsei numai faptul că Syrr mi se supusese de la cea dintâi încercare pe care o făcusem de a-l călări. Amândoi mă ascultară cu cea mai mare încordare şi când isprăvii, Djafar ceru să-i arăt fără întârziere dovezile pe care mi le adusese „iubitul”.

Îi făcui pe plac, cu atât mai mult, cu cât nici eu nu avusesem timp să le examinez, aşa că le citirăm împreună. Aceste dovezi întrecură toate aşteptările noastre. Ce mai aflarăm nou despre Ahriman Mirza, era de mare însemnătate pentru noi şi spre pierzania lui, dar nu ne miră din cale-afară. Oricare ar fi fost mijloacele de care se folosea, lucrase cel puţin cu oarecare mândrie şi pe faţă. În ce priveşte însă pe şeicul ul Islam şi partidul său, trebuie să mărturisesc că ceea ce aflarăm din documentele aduse de „iubitul” Pekalei stârni în noi cea mai adâncă indignare. Purtarea lui se dovedea atât

de făţarnică şi josnică, încât Djafar sări mâniat de pe scaun, scuipă de trei ori şi spuse:

— E ruşinos şi nedemn. Ce-a făcut omul ăsta! Ticăloşii vor ca şahul să nu mai fie stăpân în ţara asta, pe care vor să pună dânşii mâna. Pe şeicul ul Islam îl cunosc de când era încă la Feraghan. Neghiobul îşi închipuise că a fost mutat la Khorramabad, drept răsplată pentru meritele sale şi nu ştie ce lovitură îl aşteaptă, atât pe el cât şi pe mulţi dintr-ai săi! Djafar şezu iar, însă mânia nu i se potolise şi urmă: Ce bine, effendi, că am aflat toate acestea cu ajutorul tău! Aşadar există două răscoale împotriva şahului. În fruntea uneia din ele se află „Prinţul Umbrelor”, iar pe a doua o conduce şeicul ul Islam, care nu ştie însă cine e acest „Prinţ al Umbrelor”. „Iubitul” avea însărcinarea să iscodească acest lucru. Pentru amândouă, însă, Ahriman Mirza e hotărât ca viitor stăpân. Nu ne priveşte pe ce cale acesta a atras de partea lui pe şeic. Amândouă partidele vor să se unească şi să facă începutul aici la voi, pentru a se încăiera iar, după ce îşi vor fi ajuns scopul. Effendi, te rog să-mi încredinţezi aceste dovezi pentru câteva ceasuri. Ştiu că sunt de mare preţ pentru demascarea duşmanilor voştri personali, dar trebuie să întocmesc fără întârziere un raport pentru şah şi am nevoie de ele.

— Ia-le, răspunsei eu. Ţie şi Ustadului vi le pot încredinţa fără teamă; altuia nu i le-aş da. Spui că vrei să scrii, îndată raportul. Crezi că e nevoie de atâta grabă?

— Negreşit şi de aceea, îndată ce va fi gata, îl voi trimite cu un om de încredere la castelul Mihribani, unde se află şahul. Dar abia acum mă gândesc că n-am decât grăjdari cu mine. Nu mi-am închipuit că voi avea nevoie de un astfel de om, de aceea am să vă rog pe voi să-mi daţi pe cineva, căruia să-i pot încredinţa raportul. Dar trebuie să fie un om care mai degrabă să se lase omorât, sau să înghită raportul, decât să-l lase să cadă în mâini străine.

Ustadul mă privi întrebător. Printre djanicuni erau destui

oameni de încredere, totuşi nu putu numi îndată pe cineva. Văzând aceasta, spusei eu:

— Kara Ben Halef al nostru. El are toate însuşirile trebuincioase pentru o asemenea însărcinare. Cu toată tinereţea lui, putem avea cea mai mare încredere în el. Afară de asta, are la dispoziţie cămilele de călărie ale haddedihnilor, care sunt neîntrecute, aşa că nu există primejdia de a fi prins. N-are nevoie de mai mult decât două zile pentru dus şi două pentru întors. Îi veţi da un însoţitor care cunoaşte drumul până la Mihribani şi poate să fie înapoi până joi seara. Dacă va trebui să aştepte răspuns, nu va putea fi aici decât vineri.

Propunerea mea fu primită cu cea mai mare bucurie, aşa că alergai îndată să vorbesc cu Kara. Djafar luă documentele şi se duse în odaia lui.

Pe Kara îl găsii lângă părinţii săi. Halef şedea în pat, rezemat de perne.

— Bine ai venit, Sihdi! îmi spuse el cu glas vioi. Pari foarte grăbit.

— Chiar şi sunt, dragă Halef. Am venit să-ţi iau pe Kara pentru câteva zile. Trebuie să ducă o solie pe care n-o pot încredinţa decât unui om de toată încrederea.

— Şi socoteşti că băiatul nostru e cel mai bun pentru aşa ceva?

— Da.

— Allah să te binecuvânteze! Şi asta e o doctorie bună pentru mine, care mă întăreşte şi mă va însănătoşi repede. Unde trebuie să se ducă?

— La şahinşah.

— La...?!

De bucurie şi uimire, amuţi.

— Da, la şahinşah, repetai eu. Cu ştiri de mare însemnătate.

— La... şah... in... şah? putu, în sfârşit, să spună,

împreunându-şi mâinile, fericit.

— Cu ştiri de cea mai mare însemnătate? adăugă Hanneh, încântată de marea cinste care i se făcea fiului ei.

Numai Kara nu spuse nimic, după cum îi era felul.

După ce le lămurii toată chestiunea, Kara plecă, pentru a da nutreţ cămilelor şi a le adăpa. Halef îmi întinse mâna şi zise:

— Sihdi, te cunosc şi ştiu bine că tu l-ai propus pe Kara pentru această însărcinare de încredere şi de mare cinste. Ştii, într-adevăr, că băiatul nostru e cel mai bun pentru o astfel de treabă, dar te-ai gândit şi la noi, părinţii lui. Asta e iar o doctorie minunată. Dacă merge tot aşa înainte, mă scol încă astăzi din pat şi trag o raită până în vale. De când mă aflu aici sus, la aer curat, sănătatea îmi revine în galop.

După ce orânduii lucrurile, mă dusei la cai. Trecusem de uşa bucătăriei, când mă auzii strigat pe nume. Când mă întorsei, văzui pe Pekala care venea după mine. Avea aerul că ar vrea să-mi spună un secret.

— Effendi, ştii că azi e duminică? mă întrebă ea în şoaptă.

— Negreşit.

— Şi că trebuia să vină „iubitul” meu?

— Da.

— Dar nu va veni.

— De ce nu?

— S-a răzgândit şi te roagă să nu-l aştepţi.

— Vasăzică tot a fost pe aici, dacă ai vorbit cu el?

— Da, a fost.

— Când?

— Azi-dimineaţă. Duminica mă scol mai devreme decât în alte zile, căci vreau să fiu gata cu lucrul când încep să sune clopotele. Azi m-am sculat şi mai devreme şi m-am dus în grădină să culeg ceapă. Deodată a apărut „iubitul” meu şi spuse că a venit dimineaţa, fiindcă deseară nu va fi aici.

— Unde vrea să se ducă?

— Nu ştiu, căci era foarte grăbit şi n-am avut timp să-l întreb. Când şi-a luat rămas-bun, era foarte mişcat.

— Cum asta?

— Mi-a luat mâna, m-a dezmierdat şi mi-a spus: „Pekala, în timpul din urmă am spus foarte multe minciuni, măcar că „şeful” şi effendi sunt oameni tare buni, pe care n-ar fi trebuit să-i minţim. Făgăduieşte-mi că de azi înainte le vei spune întotdeauna adevărul, când te vor întreba ceva despre mine”. I-am făgăduit cum a vrut şi i-am dat mâna, pentru a întări făgăduiala mea, apoi...

Se opri, deoarece ochii i se umpluseră de lacrimi. După ce le şterse, urmă:

— Iartă-mă, effendi. Minciuna e un lucru foarte urât. Când te mint pe tine sau pe Ustad, nu mai pot dormi şi de aceea vreau să-ţi spun... Iar o podidiră lacrimile.

— ... că lucrurile au fost cu totul altfel de cum ţi le-am povestit. Trebuie să-mi descarc cugetul, căci nu mai pot să rabd. „Iubitul” meu n-a venit numai în fiecare lună o dată, ci...

Îi curmai vorba, spunându-i:

— Lasă acum asta. Nu vreau să-ţi mai răscoleşti durerea.

— Nu vrei să-ţi spun?

— Nu.

— Dar dacă nu-ţi spun tot, iar n-am să pot dormi la noapte.

— Ba da, căci acum e ca şi când mi-ai fi spus tot. Ustadul şi eu, te iertăm amândoi. Când vom dori să ştim ceva, te vom întreba noi. Dar atunci va trebui să ne spui adevărul curat şi să nu mai auzim nici o minciună din gura ta.

Se înveseli şi răspunse repede:

— Niciodată n-am să mai spun minciuni. Fără îndoială şi noi am fost înşelaţi, chiar de şeicul ul Islam, care a spus că e numai secretar. Despre dânsul mi-a povestit iubitul meu un fapt atât de urât, încât e de necrezut.

— Parcă ai spus adineauri că n-ai vorbit mult cu dânsul?

— Aşa şi este, dar lucrul ăsta tot mi l-a mai spus. Închipuieşte-ţi că nemernicul ăla de şeic ul Islam a zis că nasul meu e prea mic, gura prea mare şi mersul meu e ca acela al unui elefant. Abia aştept să mai dau o dată ochi cu dânsul! Din pricina obrăzniciei lui am fost atât de tulburată, încât am făcut toate pe dos. Pederului i-am făcut cafeaua cu boabe de piper, iar oamenilor le-am pus în limonada sare în loc de zahăr. Chiar în jumările pe care le-am pregătit pentru mine am găsit nişte fire de aţă, patru nasturi şi un glonţ de plumb. E grozav ce urmări poate să aibă o minciună!

Pe cât era Pekala de serioasă, povestindu-mi acestea, pe atâta îmi venea să râd mai tare. „Iubitul” părea s-o cunoască bine pe Pekala lui. El pusese în gura şeicului toate aceste vorbe şi o întărâtase împotriva acestuia, mai mult decât ar fi reuşit prin cele mai stăruitoare sfaturi. Puteam fi încredinţat că Pekala devenise o duşmancă înverşunată a şeicului ul Islam. Ea urmă:

— Numai minciunilor şeicului se datorează plecarea lui Tifl, deşi l-am rugat atât de mult să rămână la noi. L-a făcut să creadă că la noi nu va ajunge departe, dar dacă va călări la alergări pe Kiss-y-Darr, atunci va fi primit între fruntaşii kurzilor taki şi într-un an va putea fi şeic. Ustadul nu se va mai împotrivi pe urmă unirii djanicunilor cu kurzii taki şi va alcătui astfel un trib atât de puternic, încât nici un duşman nu va mai îndrăzni să-l atace.

— Aşa! Vasăzică asta a fost capcana în care a intrat Tifl? A crezut că ne face nouă un bine?

— Ai crezut cumva altfel, effendi? Îţi închipui că Tifl ar fi vreodată în stare să ne facă rău? „Copilul” e încă prost şi trebuie să-i dau creştere. Mai târziu, când îl voi fi învăţat ce trebuie să ştie, nici un şeic ul Islam din lume nu va mai reuşi să-l tragă pe sfoară. Dar „copilul” nu este numai prost, ci e şi deştept. Acolo la kurzii taki va deschide ochii şi îşi va da în curând seama că vor numai să-l ducă de nas şi atunci se va

întoarce iar la noi. De asta poţi fi încredinţat, effendi. Eu una mă bucur de pe acum de întoarcerea lui.

— Cum se numeşte calul pe care e vorba să-l călărească împotriva noastră?

— Kiss-y-Darr.

— Ciudat nume. Ce fel de cal este?

— Nu ştiu. Tifl mi-a spus numai că, de fapt, e proprietatea Ustadului. Dar acum trebuie să mă duc iar la bucătărie, căci am de făcut o prăjitură pe care m-a învăţat „şeful” s-o fac. Îi place foarte mult şi vreau s-o aibă azi, când se va întoarce.

— Vezi să un pui în ea sare în loc de zahăr.

— Allah să mă ferească! Dar supărarea nu mi-a trecut încă şi mi s-ar putea întâmpla să fac iar o boroboaţă.

Pekala se întoarse în bucătărie, iar eu îmi urmai drumul spre păşune, culegând în drum câteva mere, nu numai pentru Syrr, dar şi pentru Assil, căci oricât ar suna de caraghios şi cu toate că era vorba numai de nişte animale, totuşi mi se părea o nedreptate ca unuia să-i dau un lucru bun şi celuilalt nu. Îi găsii unul lângă altul şi le dădui merele, dar nu din mână, ci le pusei pe iarbă, în faţa lor. Amândoi aplecară capetele în acelaşi timp, dar le ridicară din nou. Nici unul nu se repezi înaintea celuilalt, pentru a lua un măr; nici unul nu dădu dovadă de lăcomie. Syrr îşi frecă botul de gâtul lui Assil. Voia oare să-l îndemne să ia el întâi? Văzând aceasta, luai câte un măr în fiecare mână, le întinsei cailor şi amândoi le luară în acelaşi timp.

Din ziua aceea îngrijii iar şi de Assil, cu mâna mea, căci aşa îl deprinsesem şi merita să mă ocup de el.

După ce adusesem cailor porţia de orz pentru seară, zării venind în plin galop un călăreţ dinspre fundul văii, ocolind satul. Când se apropie, îl recunoscui: era Tifl. Îşi îndreptă calul spre mine, dar pasul acestuia deveni tot mai încet şi mai şovăitor, pe măsură ce se apropia. În sfârşit, se opri la o depărtare de vreo zece lungimi de cal.

— Effendi, îmi dai voie să mă întorc? mă întrebă el.

Nu răspunsei nimic şi după câteva clipe el urmă:

— Acolo unde-am fost e un adevărat iad. Nu mai vreau să ştiu nimic de ei.

Tăcui şi de astă dată.

— Azi fiind duminică, m-am închinat, aşa cum eram învăţat. Atunci au râs de mine şi mi-au spus că sunt un eretic. Mi-am adus aminte de clopotele noastre, de cântece, de biserică, de Pekala mea cea bună, de Ustad şi de tine, effendi şi atunci nu m-a mai răbdat inima să rămân acolo.. Par evlavioşi şi cu toate acestea sunt neruşinaţi Au vorbit urât de „şeful” nostru, pe care eu îl iubesc, au spus că djanicunii sunt nişte nătărăi şi atunci m-am mâniat aşa de tare, încât îmi venea să-i strâng de gât. Mi-am stăpânit însă mânia, am ieşit pe furiş din sat, am încălecat pe calul meu şi... iată-mă înapoi, effendi.

După ce isprăvi cuvântarea aceasta nespus de lungă pentru dânsul, aşteptă din nou răspunsul meu. Când văzu că şi de astă dată tac, îşi apropie calul mai mult de mine, descăleca şi zise:

— Spune-mi ceva, effendi, altfel încep să plâng. A fost o prostie din partea, mea că am plecat, dar te rog fii bun ca întotdeauna şi iartă-mă. La urma urmei, ce vrei să faci cu mine, doar tot Tifl al vostru cel credincios am rămas.

Eram mişcat, dar nu-i arătai ce simţeam, ci îi spusei:

— Ustadul s-a întors, n-are decât să hotărască el. Du-te la dânsul.

Îşi luă calul şi trecând pe lângă mine, văzui că se uită plin de admiraţie la Syrr, dar nu spuse nimic.

După câteva clipe auzii glasul voios al Pekalei, care-l zărise pe Tifl şi îşi lua în primire „copilul”.

Când mă întorsei în curte, găsii acolo pe Kara cu cămilele gata de plecare. Era bine înarmat şi unul din grăjdarii lui Djafar Mirza avea să-l însoţească. Acesta nu isprăvise însă de

scris raportul către şah. Ustadul era pe balcon şi îmi făcu semn să mă urc la el. Tifl stătea rezemat de unul din stâlpii din faţa sălii. Când vroia să trec pe lângă dânsul, îmi spuse:

— Effendi, „şeful” nostru m-a iertat şi mi-a dat voie să rămân aici. Nu vrei să fii şi tu tot atât de bun cu mine ca şi dânsul?

— Dacă te-a iertat el, te iert şi eu, îi răspunsei, în ce priveşte pe şeicul ul Islam, mi-ai spus părerea ta despre el şi nădăjduiesc că n-ai să ţi-o schimbi. Dar ce e cu Ahriman Mirza? Cine i-a spus că locul meu de dormit e în sală?

— Eu i-am spus, mărturisi el cu sinceritate. „Iubitul” ne spusese că Ahriman Mirza e un bun prieten al djanicunilor, dar că deocamdată nu poate încă să se dea pe faţă. De aceea i-am răspuns la toate întrebările, crezându-mă mai deştept decât voi toţi la un loc. Eram încredinţat că mai târziu îmi veţi da dreptate şi că veţi recunoaşte prevederea mea. Acum văd că sunt un măgar, effendi, cel mai mare măgar de pe suprafaţa pământului.

— Ai dreptate, Tifl. Kurzii taki aveau de gând să-şi bată joc de tine. Fii mulţumit că ai scăpat cu faţa curată de la ei.

Când mă urcai la Ustad, acesta mă primi cu cuvintele:

— Fără îndoială că vrei să mă întrebi despre Tifl, dar deocamdată am altceva pe inimă, de care n-ai pomenit faţă de Djafar Mirza. E vorba de Syrr. Când m-am întâlnit cu Djafar, el mi-a arătat calul şi chiar şi şahul mi-a vorbit de el cum am ajuns acolo. Când am vorbit noi în noaptea aceea despre Syrr, nu ne-am fi putut închipui că peste o săptămână va fi chiar el aici. Aştept cu încredere alergările, dar încrederea asta ar creşte de zece, de o sută de ori mai mult dacă ar fi cineva care să poată călări pe Syrr. Şahul aşteaptă cu încordare să afle dacă vei reuşi. Dar numai faptul că te-ar lăsa să-l încaleci şi ar merge unde ai vrea, n-ar fi de ajuns pentru o alergare. Ar fi trebuit să-l cunoşti de săptămâni sau chiar luni de zile pentru a putea afla cum a fost învăţat să fie

călărit. Afară de asta eşti încă bolnav, aşa că ar trebui să fie altcineva şi nu-i nimeni.

— Tot ce spui e lucru secundar, dragă prietene, răspunsei eu. Principalul e dacă avem voie să ne folosim de Syrr la alergări.

— Negreşit că da.

— Crezi că şahul nu s-ar împotrivi?

— Să se împotrivească? Nicidecum. Dimpotrivă, s-ar bucura foarte mult să poată dovedi că dresajul lui e mai bun decât oricare altul. Lupta va fi însă aprigă, căci aflǎ că vom avea de concurent pe „Diavol”, pe care îl va călări Ahriman Mirza în persoană.

— „Diavol”? Ce cal e ăsta?

— E un cal de Khorassan, de o sprinteneală şi rezistenţă nemaipomenită. Până acum a câştigat uşor toate alergările, chiar împotriva celor mai renumiţi cai. Se spune că nu poate fi învins şi de mulţi ani nu mai îndrăzneşte nimeni să parieze împotriva lui. E ciudat că nu aparţine unui bărbat, ci unei femei şi te vei mira când îţi voi spune că stăpâna lui e şahzadeh Hanum Gul, căreia i se spune „trandafirul din Şiraz” şi care, după cum ştiu acum, vrea să fie împărăteasa Persiei.

— E ciudat, dar sunt încântat!

— Încântat? Se pare că faptul ăsta te bucură!

— Negreşit că mă bucură. Singura mea grijă e că poate nu-l vor aduce pe „Diavol”. De la Şiraz până aici e cale lungă.

— De la Şiraz? Ah, am uitat să-ţi spun ce-am aflat de la Tifl, Ahriman Mirza şi Hanum Gul se află acum la Khorramabad, ca oaspeţi ai şeicului ul Islam.

— Faptul ăsta ar fi de mirare, daca nu le-am cunoaşte scopurile. Dar prea puţin îmi pasă unde sunt ei, aş vrea să ştiu unde se află „Diavol”.

— Şi el e la Khorramabad. Hanum Gul călătoreşte întotdeauna cu toată suita ei şi nici de calul acesta nu se desparte niciodată.

— Aşadar „Diavol” va fi adus negreşit?

— Fără nici o îndoială. Cu el vor să câştige toţi caii noştri de rasă.

— Atunci sunt mulţumit; şi eu voi călări pe Syrr. Dar, afară de tine şi Şacara, nimeni nu trebuie să afle acest lucru.

— Effendi! strigă el, dându-se câţiva paşi înapoi şi privindu-mă uimit.

— Da, voi călări pe Syrr, îl asigurai din nou. Până acum am mai stat la îndoială, dar după cele ce mi-ai spus, m-am hotărât.

— Te rabdă lângă el?

— Ba îi face chiar plăcere să mă vadă.

— Dar nu cunoşti nimic din firea lui şi nici una din tainele sale.

— N-are nici o taină. Mă port cu el după marea taină a firii, adică blândeţea şi iubirea de animale. Pare că s-a învoit de la început cu asta. Îmi trebuie numai câtva timp ca să ne deprindem unul cu altul. Serbarea începe duminică. Acum o să fie un fel de „repetiţie generală” a alergărilor. Marţi e adevărata zi de intrare. Până atunci mai sunt nouă zile, deci destulă vreme ca să mă întremez şi să mă împrietenesc de tot cu Syrr. Nu cunosc încă pe „diavolul” acela al Hanumei Gul. Cine ştie ce zace în el! E însă de ajuns să-ţi spun că nu mă tem nici cu Assil, cu atât mai puţin cu Syrr, aşa că poţi fi liniştit.

Zâmbi înseninat, îmi întinse mâna şi răspunse:

— Atunci stăm cât se poate de bine. Eu voi călări iapa şi tu pe Syrr.

— Poate chiar şi pe Assil, adăugai eu. E vorba ca să alerge Kara cu armăsarul, dar dacă voi găsi că e nevoie, îl încalec eu însumi.

— Atunci mănâncă zdravăn, hrăneşte-te bine, ca să prinzi puteri, dragul meu, căci, după cum prevăd, tu vei da lovitura.

— Nu de hrana mea e vorba, ci de mult antrenament. O să

încep chiar astăzi.

— E cam târziu.

— Deloc. Am obiceiul să-l călăresc numai noaptea, deoarece nu vreau să-l vadă nimeni până în clipa din urmă. Pe „Diavol” îl vor lăsa probabil pentru ultima alergare, crezând că ne dă gata. Atunci voi aduce şi eu armăsarul, nici cu un moment mai înainte. Te poţi bizui pe Săgeata ta?

— Numai o jumătate de zi s-o încalec şi n-am nici o grijă.

— Bine. Dar ce e cu Kiss-y-Darr acela despre care vorbea Pekala?

— O ticăloşie de-a şeicului ul Islam. Calul e de drept al meu; m-au tras însă pe sfoară. L-au călărit până l-au istovit de tot, sărmanul şi acum vor să mă facă de râs cu el. Stai să-ţi povestesc, effendi. Începu:

— Numele lui e Kiss, ceea ce înseamnă în limba arabă „Roman”. De ce l-am botezat astfel când s-a născut, nu e nevoie să-ţi spun, căci scrii şi tu cărţi. Porecla de „gloabă”-*y-Darr* i s-a adăugat acum în urmă. Armăsarul e de obârşie nobilă. Era un roib cu mari însuşiri şi făgăduia să calce pe urmele părinţilor săi şi să-mi facă şi mie cinste. Dar tocmai când mânzul ajunsese tocmai bun de călărie, m-am întâlnit cu un şeic de-al kutubikurzilor care mă rugă să-i las pentru câtva timp armăsarul, fiindcă ar vrea să facă şi el prăsilă din rasa asta. Omul vorbea atât de firesc şi părea atât de cinstit că nu mi-a trezit o clipă bănuiala că s-ar putea ascunde vreo ticăloşie în mintea lui. I-am împrumutat armăsarul, mai bine zis i l-am închiriat, căci s-a învoit să-mi plătească o anumită sumă, dar la răstimpuri. N-am văzut însă nici un gologan până în ziua de astăzi. Asta s-a petrecut acum douăzeci de ani. Toată truda mea să-mi iau calul înapoi a fost zadarnică. Omul a murit. Moştenitorii lui au vândut armăsarul. Ştiau şi ei şi cumpărătorul că e al meu şi că un astfel de animal nu se vinde ci se păstrează pentru prăsilă. L-am revăzut pe Kiss numai o singură dată de atunci şi asta nu de mult. Bătrân,

jigărit, prăpădit — o umbră din ce a fost odinioară. Acum şeicul ul Islam l-a cerut de la cumpărător ca să-l trimită încoace şi să ia parte la alergări, în bătaie de joc, fireşte. Şi gloaba o să fie călărită de caraghiosul de Tifl, ca dovadă pentru toţi cum mă pricep eu să mă port cu oameni şi dobitoace.

Mai mult încă: armăsarul nu va alerga sub numele de Kiss, ci Kiss-y-Darr, adică „Roman-gloabă”. Vezi şi tu cu ce fel de mijloace aceste făpturi „după asemănarea Domnului” luptă împotriva mea!

— Aha, aşa stau lucrurile! răspunsei eu. Pe Tifl l-au scăpat din mână; poate că renunţă la ticăloşia asta a lor.

— Nu cred. Au să găsească ei vreun nemernic de taki care să se fudulească pe biata mârţoagă; fiindcă un cal mai ca lumea l-ar arunca la repezeală din spinare. Dar să nu-ţi închipui că-mi fac inimă rea de caraghioslâcul ăsta; dimpotrivă, mă bucur chiar, căci am pus ceva la cale.

— Ce?

— Kiss a fost un animal nobil şi cu toată starea jalnică în care l-au adus i-a mai rămas ceva din însuşirile lui de odinioară. Un cunoscător îşi dă îndată seama de asta. Voi face deci din gluma lor ceva serios, care să le taie pofta de pozne şi să-i înveţe minte să-şi bată joc de oameni. Ghiceşti cam ce ar putea să fie effendi?

— Da. Dacă îşi închipuie că ne pot bate cu „gloaba” lor îşi vor da repede seama că s-au păcălit singuri. Îi facem noi — tu ori eu, n-are a face — să le crape obrazul de ruşine.

— Văd că m-ai înţeles. De altminteri se pare că planul lor cu Kiss l-a născocit acelaşi ins care a trimis caravana şambelanului. Prea se aseamănă între ele. Cu biata mârţoagă vor să mă facă de râs pe mine; caravana şi ea tot un fel de păcăleală era, ca să-l facă de râs pe şah şi să-l sape la şarlatanii care păzesc locurile sfinte.

— De unde ştii? îl întrebai mirat, căci aceeaşi bănuială o

avusesem şi eu.

— Mi-a spus-o însuşi şahul. A aflat mai târziu despre caravană. Habar n-avea de ea şi nu se află printre şambelanii săi un astfel de neghiob ca acela care se dădea drept unul din ei. A pus să se facă îndată cercetări. S-a dovedit că întreaga pungăşie era pusă la cale de şeicul ul Islam.

— Şi eu, nerodul, l-am mai luat pe aşa-zisul şambelan sub ocrotirea mea!

— Cu toate că a dat dovadă de atâta obrăznicie şi nerecunoştinţă! Dar să nu-ţi pară rău. Fapta bună e întotdeauna răsplătită, dacă nu de oameni, de Dumnezeu. De altminteri, pe când stăteam de vorbă cu şahul, a mai ieşit ceva la iveală. Trebuie să ştii că am fost în două rânduri la el. Întâia oară i-am povestit tot şi i-am arătat chiar şi scrisoarea lui Emir-i-Sillan către călău şi i-am citit-o în întregime. Mi-a spus atunci că acest călău se află pe aproape, deoarece i-a cerut o audienţă pentru ziua aceea. Când am ieşit de acolo, l-am găsit pe multasim în anticameră; îi venea rândul îndată după mine. Îşi scosese *balapusinul*[1] şi m-am folosit de prilej să-i vâr scrisoarea în buzunar.

Când m-am dus a doua oară să-mi iau rămas-bun de la şah, mi-a spus că nemernicul a avut neruşinarea să mă învinuiască de încercare de omor şi cerea să fiu pedepsit cu asprime. Stăpânitorul ar fi avut poftă să pună îndată să-l spânzure, s-a gândit însă la planul nostru şi i-a răspuns să aibă răbdare, căci va primi la timp rezultatul anchetei.

Ghulam el Multasim a crezut că e nevoie să-şi dea adresa şi a spus că se duce de-a dreptul la Khorramabad, unde va fi oaspetele şeicului ul Islam. Să fi bănuit el ce părere are şahul despre această înaltă faţă bisericească!

— Aşadar îi avem pe aceşti doi demni prieteni prin apropiere şi probabil că vor mai veni şi alţii.

— Aşa cred şi eu. Deznodământul se apropie şi alergările

---

[1] Pardesiul.

vor fi începutul sfârşitului.

— Cu atât mai bine. Diseară, când voi fi sigur că nu mă mai poate vedea cineva, ies călare pe Syrr.

— La câmpul de alergări?

— Deocamdată nu încă. Trebuie mai întâi să-i las loc de joc, pe o întindere cât mai mare. Poate că mă reped până la trecători.

— Va trebui să treci prin sat. Şi ar fi mai bine să-l ocoleşti. Părerea mea e s-o iei spre apus. Coboară pe drumul care duce la cariera de piatră şi de acolo ia-o de vale, pe şes, unde poţi alerga în voie, chiar şi prin întuneric, fără teamă, deoarece terenul e neted ca o oglindă.

Ne întrerupserăm discuţia, căci văzurăm pe Djafar venind dinspre foişor cu scrisoarea şahului în mână. Ieşirăm în curte ca să urăm lui Kara noroc. Halef pusese să i se aşeze patul la marginea terasei, să-şi vadă feciorul plecând şi-i strigă de sus:

— Allah să te însoţească, dragul meu! Spune şahului că îi mulţumim... Scrisoarea viitoare i-o voi duce chiar eu însumi. Acum pleacă şi să te întorci, după cum ai plecat, sănătos şi tot cu o scrisoare.

După câteva minute numai, pe când mă aflam la cai şi mă uitai spre lac, îl văzui pe băiat cu însoţitorul său hăt, departe. E de neînchipuit ce poate o cămilă bună de călărie.

Mai târziu cinarăm, apoi m-am dus să mă odihnesc niţel. Şi când se stinseră luminile peste tot, îmi luai şaua şi coborâi la cai.

Assil şi Syrr stăteau mai la o parte de ceilalţi. Era lună plină. Când mă văzură cu şaua-n spinare, se ridicară amândoi, dar când mă pregătii să-l înşeuez pe Syrr, Assil se culcă iar. Mă înţelesese.

Eram, fireşte, curios să văd ce va urma. Voi izbuti sau nu? Încălecai. Pusei piciorul în scară. Nici n-apucai să strâng calul între pulpe că şi porni. Până la ruine erau o mulţime de

cotituri; le trecu fără să bag de seamă. Ce simţire la un animal! Şi ce pas egal! Uşor şi sprinten în acelaşi timp.

Mă îndreptai spre cariera de piatră. Deodată armăsarul se opri de la sine în dreptul unor tufe.

— Cine e acolo? întrebai eu.

— Tu eşti, effendi? îmi răspunse un glas. Atunci pot să mă arăt. Nu credeam că te-ai întremat îndeajuns ca să poţi ieşi călare şi credeam că e altcineva.

Omul era Asyk — „iubitul”.

— Aveai treabă pe aici? îl întrebai iarăşi.

— Da. Veghez. Ai primit pachetul meu şi te poţi folosi de el?

— Mai mult decât îţi închipui. Mulţumesc.

— Atunci te rog să laşi lucrurile în seama mea. Să nu te amesteci în murdărie, că nu e pentru tine. Eu sunt deprins. Bănuiesc că vrei să spionezi mâine pe pederani. Şi acolo e murdărie, poate cea mai mare din toate. Vrei totuşi să vii?

— Fără îndoială.

— Nu-ţi lua nici o sarcină. Voi fi şi eu acolo şi te voi ajuta să te păzeşti ca să nu te simtă ei.

— Tot mai eşti în legătură cu potrivnicii noştri?

— Nu mă întreba, effendi! N-aş vrea să-ţi fac mustrări de cuget, dar când îţi voi face un semn urmează-l fără teamă. Se apropie vremuri grele.Vreau să ţi le uşurez pe cât e cu putinţă. Pe urmă... pe urmă poate mi se va împlini o mare dorinţă a sufletului meu...

— Care?

— La noi, câinele e dispreţuit; la voi, în Apus, e prietenul, paznicul omului. Effendi, pune-mă la încercare şi, dacă te vei încredinţa că sunt de bună-credinţă, lasă-mă să fiu câinele, paznicul tău, cât timp vei fi prin meleagurile acestea. Să îndur pentru tine foamea şi setea, ploaia şi arşiţa, să stau de veghe la uşa cortului tău şi să sfâşii cu dinţii pe oricine ţi-ar vrea răul. Vrei?

— Pentru că o doreşti, nu te voi pune la încercare, căci nu mai e nevoie, mă încred fără teamă în tine — dar trebuie să las timp prietenilor mei să le câştigi încrederea. Apoi... despre asta vom vorbi mai târziu.

— E mai mult decât mă aşteptam. Să te răsplătească Allah!

Plecă. Nu însă îndărăt după tufe, ci spre carieră, pe unde trebuia să trec eu ca să o iau pe drumul despre care mă sfătuise Ustadul. După un sfert de ceas ajunsei la şes.

Mă pusei acum pe lucru. Muncă uşoară când ai de-a face, cum aveam eu, cu un astfel de animal de rasă. Îşi are voinţa lui, ca şi omul şi destulă inteligenţă, ca să ştie ce trebuie să vrea. Înţelege numaidecât dacă a făcut călăreţul vreo greşeală Şi parc-ar vrea să o îndrepte el.

Syrr era într-adevăr un animal cu totul altfel decât ceilalţi cai. Îmi propusesem într-adins să-l călăresc pe un loc cât mai întins ca să-l las în voia lui şi să nu-l supun la vreo constrângere. Simţi îndată că-l las să-şi facă mendrele. Se aştepta totuşi ca la un moment dat să-l strâng niţel în chingi — cum s-ar zice. Văzând însă că nu o fac, se opri câtva timp în loc, înălţă capul şi adulmecă în dreapta, în stânga şi înaintea lui. Cât de bun miros avea mi-o dovedise la nune, când simţise pe Asyk ascuns în tufiş. Pentru mine, asta e una din însuşirile de căpetenie ale unui cal de rasă.

Păru că s-a încredinţat în sfârşit că nu e nimeni pe aproape. Întoarse capul spre mine, scoase un nechezat uşor, ca şi când m-ar fi întrebat: „Îmi îngădui, nu e aşa?” Îl mângâiai pe gât. Era răspunsul.

Porni mai întâi la pas, în sărituri graţioase; ai fi zis că vrea să-şi dezmorţească niţel mădularele, pe urmă o luă la trap. Dar ce fel de trap? Atât de uşor, de elastic, ca şi când ar fi călcat pe arcuri. Nu găsesc cuvântul potrivit pentru ceea ce simţeam. Trapul acesta nu părea să fie altceva decât un fel de alunecare, de plutire.

O luă apoi în galop. Întâi în paşi scurţi, măsuraţi, semeţ ca la paradă. Şi totuşi atât de firesc! Pe urmă se aşternu pe goană. Zbura ca o nălucă, copitele nici nu mai atingeau pământul. Părea dus pe aripi de vânt. Nici nu-mi mai dădeam seama dacă sunt într-adevăr călare sau plutesc în aer. Timpul şi spaţiul nu mai existau. Stelele luceau şi luna zâmbea parcă spre cal şi călăreţ, care păreau să fie dintr-o bucată.

Se zăreau munţii. Începea povârnişul. Syrr băgă de seamă, ca şi mine. Coti de la sine ca să o ia înapoi. Totuşi nu vroia să se îndepărteze, căci nu-mi dovedise încă de ce e în stare. Asta avea să vină abia acum.

Se părea că goana era pentru el o plăcere nu o încordare. Dar ce se petrecea cu mine, slăbănogul, convalescentul? Unde era slăbiciunea? Mofturi! Eram sănătos tun. Pe un astfel de cal să te simţi slăbit! Mort să fii şi ai învia! Acum parcă nici nu mai eram om în carne şi-n oase; nimic altceva decât suflet şi minte. Armăsarul nu alerga, nu zbura. Nu! Stăteam parcă amândoi pe loc. Totul părea că se perindă cu iuţeala fulgerului pe sub ochii noştri. Îţi venea ameţeală. Astfel aleargă numai caii arăbeşti de rasa cea mai curată când călăreţul le şopteşte la ureche aşa-zisa „taină”. Gonesc pe viaţă şi pe moarte! Nici vestitul meu armăsar de odinioară, nici Assil, pe care-l aveam acum, nu se puteau măsura cu Syrr. Goana era atât de nebună, măsura şesul în lung şi-n lat cu atâta repeziciune, că începui să mă îngrijorez. Îi strigai deodată cuvântul „*wakif!*”[1]. Atât fu de ajuns. Se opri aproape brusc şi rămase nemişcat în loc.

Sării din şa, îi cuprinsei capul în mâini şi-l lipii de pieptul meu, apoi începui să-l mângâi cu dragoste. Respiraţia îi era regulată, nici urmă de năduşeală pe pielea lui lucioasă. Numai inima îi bătea niţel mai repede.

— Halal să-ţi fie, Syrr! murmurai eu cu o admiraţie sinceră. Pe tine nu mi te-a trimis numai şahul, ci unul mai mare ca el.

---

[1] Stai!

Vrea ca prin tine să fim salvaţi...

Armăsarul îşi frecă botul de umărul meu, mă mirosi niţel, apoi îmi linse mâinile uşor, ca o sărutare. Încălecai iar, ca să nu-l expun răcorii nopţii, şi-i lăsai frâul liber. Nu se mişcă însă, aşteptând să vadă ce vreau. Dar fiindcă nu-i spusei nimic, nu-l îndemnai la drum, necheză uşor, ca şi când ar fi vrut să-mi spună: „Ei, ce facem? Mai lăsat să-mi fac mendrele. Ne cunoaştem acum. Eşti iar stăpânul, fă cu mine ce vrei”.

Îl mângâiai pe gât, apucai frâul în mână şi-l strânsei uşor între pulpe. Înălţă semeţ capul şi porni la pas îndărăt pe unde venisem. Acasă îl frecai niţel, deşi nu era asudat defel şi se culcă alături de Assil, lipindu-şi capul de al lui, ca doi buni prieteni. Dusei şaua la locul ei, apoi urcai scara. Auzii sub balconul meu o mişcare pe terasă. Ustadul nu se culcase, aşteptând întoarcerea mea. Acum, liniştit, intră în casă. Dragul de el, ce mult mă iubea!

Când mă trezii a doua zi, văzui după soare că trebuie să fie ceasurile patru după prânz.

— Te-ai deşteptat? îmi strigă Ustadul de pe terasă. Aud mişcare în odaia ta.

— Chiar acum, îi răspunsei. Ce ruşine să dorm până la vremea asta!

— Nici o ruşine. Trupul are nevoie de odihnă şi te-a cam obosit călăritul de azi-noapte. Ei, cum a mers?

— Minunat! Vin acum să-ţi povestesc. Dar caii mei, săracii, au rămas nemâncaţi...

— Fii fără grijă. Nu i-am lăsat cu nemâncaţi şi neadăpaţi. Ce faci acum?

— Mă duc să fac o baie, pe urmă vin să îmbuc ceva.

— Mâncăm împreună. Te-am aşteptat cu masa.

— Unde e Djafar?

— În sat. Le e drag la toţi. Cu firea lui blândă şi prietenoasă şi-a câştigat simpatia tuturor.

Coborâi întâi la cai. Se gudurară pe lângă mine ca nişte

căţeluşi, dar nu numai Assil, ci şi Syrr. Înţelesei că de-acum încolo al meu era!

Mă simţeam într-adevăr obosit. Trebuia să fiu cuminte şi să-mi cruţ puterile pentru ziua alergărilor. De altminteri, oboseala avusese şi ea ceva bun, căci mâncai ca un lup, spre bucuria Ustadului, care zise mulţumit:

— Aşa îmi placi! Mâncare şi odihnă, iată ce-ţi trebuie ca să fii acelaşi de mai înainte. Te rog să nu te îngrijeşti de nimic decât de tine şi de Syrr, ca să nu mă daţi de ruşine.

— Bine, mă învoiesc, te rog numai să mi-l laşi în schimb pe Asyk. Sau voiai să te duci astăzi la el ca să fii de faţă la adunarea pederanilor?

— Nu. În astfel de lucruri nu mă pot măsura cu tine. Fii însă cu băgare de seamă. Afacerea e cât se poate de primejdioasă, căci „Umbrele” sunt în stare de orice mişelie şi în Asyk nu te poţi încrede pe de-a-ntregul.

— I-am făgăduit să mă încred în el şi am obiceiul să mă ţin de cuvânt. De altfel nu obişnuiesc să nesocotesc primejdiile. Voi lua cu mine amândouă revolverele încărcate, aşa că nu am de ce să mă tem!

— Aşadar, înarmat! zâmbi el. Lupta cu arme spirituale nu foloseşte la nimic, când ai de-a face cu potrivnici de teapa lor.

Când ajunserăm sus, scoase din cămara, de vechituri pistoalele mele, le încărcarăm şi le atârnarăm într-un cui din odaia mea. Ustadul îmi puse pe masă şi un cuţit lung şi mă rugă să-l iau, de asemenea, cu mine.

Trecuse de ceasurile zece când pornii la drum. În afară de arme, aveam în buzunar câteva lumânări şi cutii cu chibrituri. Luna lumina ca ziua. Era de la sine înţeles că trebuia să mă feresc pe cât cu putinţă de a fi zărit de cineva, deoarece se putea întâmpla să mă întâlnesc cu vreuna din „Umbre”. Nu păşeam, ci mai mult mă târam, ferindu-mă de lumină şi căutând întunericul zidurilor. Ajuns în dreptul uşii, eram sigur că nu mă văzuse nimeni, dar nu zărisem nici eu pe nimeni.

Deşi cunoşteam bine locul, aprinsei o lumânare şi luai cuţitul în mâna dreaptă, să mă pot apăra dacă voi fi atacat de cineva. Trecui, astfel întâia încăpere şi mă îndreptai spre lăcaşul sfânt. Lumânarea nu avea destulă putere să împrăştie întunericul. Înaintai totuşi, ţinându-mă pe lângă pereţi, până în dreptul pietrelor care închipuiau un fel de altar şi ridicai în sus lumânarea.

— Tu eşti, effendi? auzii pe cineva strigându-mi de undeva, de deasupra capului meu. Cu o singură lumânare e greu de văzut ceva. Când vor veni ei, va fi mai multă lumină. O să-ţi las acum prăjina pe care am făcut-o anume pentru tine. Am cioplit în ea nişte trepte, ca să nu trebuiască să te caţeri, ci să urci lesne.

Urcai până la vârful prăjinii. Asyk aprinse o lumânare, căci eu o stinsesem pe a mea, ca să pot urca mai uşor. Traserăm apoi prăjina spre noi, după care privii în juru-mi. În afară de noi nu mai era nimeni. Stinserăm lumânarea şi ne aciuirăm jos, dat la oarecare depărtare unul de altul, pentru ca, dacă îi scapă unuia ceva, să poată vedea celălalt ce se petrece jos.

Deşi aveam încredere în Asyk, ţineam totuşi cuţitul pregătit. Nu poţi şti niciodată ce se poate întâmpla.

Întunericul te înfiora, aerul era greu şi respiram anevoie. Loc mai potrivit pentru uneltiri nelegiuite nici că se putea găsi!

Din fericire nu avurăm de aşteptat prea mult, căci sosi cel dintâi conspirator. Aprinse lumânarea şi veni cu ea înăuntru. Se simţea în siguranţă pesemne, căci nu-şi dădu osteneala să cerceteze în juru-i. Păşi până în mijlocul încăperii, înţepeni lumânarea şi se aşeză jos. În curând apăru încă unul, apoi altul, pe urmă iar unul şi făcură şi ei întocmai cum făcuse cel dintâi. Nu se salutară, nimeni nu scoase un cuvânt. Acum ardeau patru lumânări, totuşi eram prea departe de ei ca să le pot vedea chipul, deşi faţa nu le era acoperită. Sosi şi cel de-al cincilea. De astă dată ceilalţi se sculară în picioare şi

unul din ei întrebă:

— Emirul a sosit?

— Nu încă, răspunse noul venit. Nu i-am văzut calul legat la locul ştiut. Spionul, însă, e la postul lui, ca să se încredinţeze dacă venim şi plecăm, după cum e porunca. Aşa nu mai merge, trebuie să se sfârşească odată pentru totdeauna!

Glasul îmi păru cunoscut. Se aplecă să-şi înţepenească lumânarea şi-l putui vedea la faţă. Era... Ghulam el Multasim, răzbunătorul, călăul „Umbrelor”!

— Să lăsăm să treacă mai întâi răscoala, pe urmă ne răfuim noi cu el, răspunse cel care vorbise mai înainte.

— De, nu se ştie dacă răscoala o să izbutească! zise un altul, cam cu îndoială.

— Izbuteşte! De asta sunt sigur, răspunse Ghulam. Astăzi emirul aduce pe şeicul ul Islam cu el, ca să ne dovedească anume că luminile sfinte merg mână în mână cu umbrele nelegiuite, ca să detroneze pe Stăpânitor. Vin de la şah. Habar n-are de primejdia care-l ameninţă. Nici favoritul său, Djafar, căruia i-a conferit titlul onorific de „*Itemad*”[1], nu bănuieşte că peste câteva zile Gul-i-Şiraz va înflori pe pieptul său şi...

— Ce, trebuie să moară? strigară ceilalţi. Când, cum, unde?

— Asta e treaba mea. Dacă o spun eu, fiţi siguri că se va şi întâmpla. Am găsit scrisoarea cu porunca în buzunarul meu, tot atât de misterios cum ştie emirul să procedeze întotdeauna. Nu ştiu cum dracu', dar omul ăsta e pretutindeni în acelaşi timp. De-am şti noi cine e, i-ar înflori şi lui trandafirul pe piept... Ce crede dumnealui, că o să împărţim cu el comorile îngrămădite aici de sute şi sute de ani? Mai întâi răscoala, ca să ne descotorosim de djanicuni, apoi Ahriman Mirza pe tron. Cu un astfel de domnitor suntem

---

[1] Ascultător.

siguri că nu ne va ajunge nici o pedeapsă. Aliaţii noştri suni împrăştiaţi pe tot cuprinsul ţării şi gata să dea lovitura. Şahul înlăturat, Djafar, sfetnicul său, de asemenea, Ahriman — un mare ticălos — pe tron, fie puterea emirului oricât de mare, încetează odată cu moartea lui. Vom împărţi apoi comoara între noi şi vom fi făţiş ceea ce suntem până acum într-ascuns: stăpânii acestei ţări. Acum... tăcere! Trebuie să sosească. Să creadă că n-am vorbit între noi, după cum e regulamentul.

Trecură vreo zece minute şi deodată se auziră de afară paşi. Veniră doi inşi fără lumânări aprinse în mână. Unul, care părea condus de celălalt, se opri în uşă. Celălalt se apropie, dar nu prea mult. Văzui, spre marea mea mirare, că purta veşminte aidoma cu cele pe care mi le dăruise mie şahul, în mâna dreaptă ţinea o biciuşca. Faţa îi era acoperită cu o mască neagră şi la căciulă sclipea o agrafă cu pietre preţioase.

Toţi se ridicară în picioare. El le făcu un semn poruncitor eu mâna, cerându-le să-l asculte, şi începu:

— Ne aflăm iarăşi adunaţi în *majme-i-yehud* a noastră, din care ne-a izgonit Ustadul acela cu djanicunii lui. Dar ziua răzbunării se apropie, ziua când ni se va da înapoi ce ni s-a luat şi când vom împrăştia în toate cele patru vânturi această bandă de creştini. Vom fi atunci iarăşi stăpânii întunericului nostru şi nu vom mai lăsa să licărească lumina în ruinele acestea. Ultima „zi a plăţii” nu a avut loc, deoarece ne găseam departe de aici şi nu va avea loc nici următoarea, căci va trebui să ne răfuim cu Ustadul. Se plănuieşte o alergare care va fi spre folosul nostru. E cel mai bun prilej ca să venim în număr mare, fără să bată la ochi. Vom aduce cele mai bune animale de călărie pe care le avem şi vom câştiga cu siguranţă.

Făcu o pauză. Îşi prefăcea glasul; masca de pe faţă şi ecoul înăbuşit al încăperii îl ajutau şi mai mult să şi-l facă de

nerecunoscut. De asemenea, se ferea să facă gesturi care l-ar fi putut da de gol. Dar ţinuta lui semeaţă, ca şi statura, nu izbutea să şi-o prefacă, aşa că nu mă puteam îndoi că am în faţă pe Ahriman Mirza. Urmă să peroreze:

— Îndată după alergări, vom porni la lucru. Nu trebuie să treacă timp la mijloc. Cunoaşteţi planul, aşa că fiţi gata să-l executaţi. Ora nu v-o pot spune încă. Să vă adunaţi vineri, la miezul nopţii, la djebelul Adawa; atunci se vor lua cele din urmă hotărâri. Astăzi vă aduc pe şeicul ul Islam, ca dovadă că într-adevăr e aliatul nostru; izbânda, deci, nu mai poate fi pusă la îndoială.

La un semn al lui intră şeicul. Faţa nu îi era acoperită şi părea că se simte la largul lui, căci păşi, zâmbind prietenos şi îngăduitor, în mijlocul lor. Întinse călăului mâna, schimbă câte un cuvânt cu ceilalţi şi apoi se dădu la o parte. Ahriman luă iar cuvântul:

— Atât am avut de spus deocamdată. A, mai e ceva! Adunaţi pe toţi ai noştri, pentru ca într-un marş de două zile să poată fi aici. Faceţi însă în aşa fel încât să nu bată la ochi. Ceilalţi pederani sunt împrăştiaţi prin ţară şi aşteaptă numai izbânda de aici ca să dea lovitura. Acum puteţi pleca, nu mai am treabă cu voi.

Porunca păru că îi uimeşte şi călăul întrebă:

— Noi înaintea ta? Până acum tu erai acela care...

Emirul îi curmă, mânios, vorba:

— Cum îndrăzneşti să întrebi când am poruncit eu? Plecaţi, am spus. Eu mai rămân. Nu cumva vrei să-ţi cer voie? Mă cunoşti: când mă rog, o fac cu gura asta!

Trase pistolul de la brâu şi ţinti spre fruntea călăului. Acesta sări, speriat, în lături şi vru să-şi ia lumânarea, ca să plece.

— Lăsaţi-le aici! porunci emirul. O să le sting eu pe urmă. Plecaţi pe rând; nimeni să nu vorbească. Hai, ştergeţi-o!

Călăul pieri într-o clipă. Ceilalţi îl urmară unul după altul.

Abia după ce ieşi şi cel din urmă, emirul vârî pistolul la brâu, râse cu dispreţ şi zise:

— Gloată de nemernici! Cu ăştia nu faci nimic dacă nu le vâri frica-n oase!

— Eu am alte mijloace, răspunse şeicul. La mine domneşte iubirea şi blândeţea.

— Las-că o cunosc eu! Ce să ne ascundem după deget! Asprimea mea e cel puţin făţişă, cinstită; ruşinea o opreşte să se prefacă. Iubirea voastră e însă egoismul în toată puterea lui. Nimiceşti într-un singur an mai multe vieţi decât aş putea nimici eu într-un veac. Ştii că faţă de mine nu te poţi ascunde sub masca ta de sfinţenie.

Şeicul se apropie atunci de el, îşi înălţă trupul şi grăi:

— Aşa e, cu tine pot vorbi ca de la bărbat la bărbat. Tu eşti negarea distrugătoare; eu afirmarea dusă la exagerare. Afirm însă pentru folosul meu şi numai al meu. Ce se întâmplă cu omenirea nu-mi pasă. De aceea mă urăşti... mă urăşti de moarte...

— Te urăsc? râse emirul. Mai mult decât atât: te dispreţuiesc! Pentru ură ajunge iubirea voastră ipocrită, de altceva nu e nevoie. Eu vreau să îndeplinesc un scop nobil, robind josnicia. Voi însă vreţi să ridicaţi josnicia luptând împotriva a tot ce e nobil. Eu vorbesc şi mă port deschis şi cinstit cu tine, pe când tu te slujeşti de prefăcătorie faţă de mine, ca să mă zdrobeşti îndată ce nu-ţi voi mai putea fi de folos. E sau nu aşa?

Şeicul lăsă capul în jos şi zise împăciuitor:

— Prietene, admiratul meu prieten, te asigur pe Allah că...

— Lasă-l pe Allah în pace! Nu pui nici tu mai mult preţ pe el decât pun eu, îl întrerupse emirul batjocoritor. Nu ne-am întovărăşit ca să ne minţim unul pe altul. Ne suntem vrăjmaşi, vrăjmaşi de moarte şi ne-am întins mâinile numai pentru scurt timp, ca să nimicim pe un al treilea, care ne stă amândurora în cale. Pe urmă, lupta între noi doi începe din

nou. Numai călcându-mi pe inimă m-am învoit la legământul nostru şi tot călcându-mi pe inimă am hotărât pe Ahriman Mirza să vină mâine la tine, la taki. Cu aceeaşi silă te-am chemat în astă-seară la pârâu ca să te aduc aici. Şi cu tot atâta silă am ascultat prostiile cucernice pe care le sporovăiai în drum şi cu greu m-am stăpânit să nu-ţi râd în nas. Să nu te miri deci că-ţi vorbesc acum astfel. Sunt încărcat ca o bombă şi nu-mi trebuie mult să explodez. Fereşte-te! Nu mă face să-mi pierd răbdarea, dacă ţii să ducem la bun sfârşit ce-am hotărât. Fii bărbat în faţa mea, cum eşti într-adevăr şi cum vei fi fiind în faţa lui Allah al tău. Sau laşitatea ta e atât de mare, că nu cutezi să-ţi arăţi ghearele?

Şeicul ul Islam se dădu câţiva paşi înapoi, încleştă pumnii şi strigă cu mânie:

— Ticălosule! Ştii unde te afli? Te pot face praf acum... îndată!

— Vezi, aşa îmi placi! Asta vroiam şi eu! râse „Umbra”. Ies ghearele la iveală. Vorbeşte sincer ca acum şi s-ar putea să ne înţelegem. Mă întrebi dacă ştiu unde mă aflu. Ai haz, zău! Sunt aici în împărăţia mea, stăpân atotputernic pe tot ce mă înconjoară.

— Împărăţia ta... a ta? râse batjocoritor şeicul. Da, credeai că mă aduci aici să mă faci să cunosc mai întâi pe sillanii tăi şi să-mi arăţi pe urmă comorile îngrămădite în ruine, ca să văd ce zestre bogată poţi da noului suveran. Dar te înşeli, biet neputincios „Prinţ al Umbrelor”! Cunosc de mult ce vrei să-mi arăţi, fiecare piatră, fiece colţişor, până şi apa din adâncul lor.

— Tu... tu... tu? bolborosi emirul, împietrit.

— Da, eu! Ruinele acestea nu sunt împărăţia ta, ci a mea, mai bine zis a noastră. Noi, noi, noi suntem meşterii care după vechea legendă au voit să zidească înăuntru pe Dumnezeu, dar au închis în ele pe diavol.

— Cine sunt aceşti „noi”?

— Oamenii tagmei taki, care a luat naştere la punerea

temeliei acestei clădiri, cu nenumărate veacuri în urmă — o veşnicie înainte de epoca lui Zoroastru. Noi n-am clădit însă pentru noi, ci pentru voi, pentru umbrele noastre. Am întocmit stupii nu pentru noi, albinele, ci pentru voi trântorii. De la început până azi, stăpâni am fost noi, voi însă robii care seceră ce n-au semănat, adună mierea pe care n-au depus-o ei, dar tot pentru noi. Sărman nebun! Voiai să-mi arăţi comorile pe care le numeşti ale voastre. Eu, însă, le cunosc mai bine decât tine. Afurisiţii ăştia de djanicuni au venit pe neaşteptate. Ne aflam pe atunci în altă parte şi n-a avut cine să-i împiedice să se statornicească aici. Am păţit ca şi voi. Acum îi vom izgoni şi voi ne veţi ajuta. Ai trimis pe Ahriman Mirza la taki. Voi fi şi eu de mâine încolo la ei. Pe tine vreau să te găsesc vineri la... djebelul Adawa.

— Aşa! Vrei? zise emirul încrucişând mâinile pe piept. S-ar zice că eşti în drept să porunceşti şi să hotărăşti singur, de capul tău.

— Aşa şi e. Stăpânul sunt eu, tu numai umbra.

— Şi dacă nu voi veni vineri? Şi nu vei putea veni nici tu? întrebă emirul ameninţător, trăgând pistolul de la brâu.

— Atunci voi vorbi mai înainte cu tine, răspunse foarte liniştit şeicul.

— Unde?

— Aici.

— Când?

— Acum.

— Aha, pricep! Ai şi tu vreo armă la tine!

— Nu, nici una.

Dădu mantaua la o parte, ca să se vadă că spune adevărul.

— Şi totuşi vrei să te aperi, după cum înţeleg. Nu cumva ne-au urmărit într-ascuns cei trei taki care te-au însoţit la locul de întâlnire? Stai că mă încredinţez eu acu'.

Luă una din lumânări şi ieşi pe uşă. Auzii de îndată, tocmai dedesubtul nostru, acolo unde se afla altarul, un foşnet şi un

şuşuit, apoi se făcu tăcere. Emirul se întoarse, puse lumânarea la loc şi zise:

— Nu e nimeni. M-am înşelat.

— Te-ai înşelat şi de data asta, ca întotdeauna de altfel. Pune arma la loc, e de prisos!

— Ce glas poruncitor! Nu cumva îndrăzneşti?

— Da. Lasă arma, ţi-am spus!

— Omule, eşti nebun? „Prinţul Umbrelor” să se lase...

N-apucă să-şi mântuie vorba. Trei inşi ieşiră din întuneric, îi smuciră pistolul din mână şi-şi încolăciră braţele în jurul său, încât nu mai putu face nici o mişcare. Scoase un urlet — de spaimă sau de mânie, nu se ştie. În clipa următoare şeicul se apropie de el, îi smulse masca de pe obraz, îl privi în faţa şi zise:

— Ahriman Mirza! Ştiam. Noul nostru suveran, cel mai mare ticălos şi criminal!

Ceea ce urmă era cât se poate de ciudat. Ahriman nu făcu nici cea mai mică încercare de împotrivire. Nu-i puteam desluşi trăsăturile, dar aş fi zis că un zâmbet îi flutura pe buze când spuse cu nepăsare:

— Da, suveranul vostru. Ori poate nu-l vreţi? Mă puteţi împuşca doar îndată, chiar cu pistolul meu.

— Mare prost aş fi! răspunse şeicul. Până acum ai fost umbra mea, de acum înainte vei fi supusul meu. Nimeni altul nu s-ar potrivi mai bine pentru scopurile noastre. Ce avem de gând să facem cu tine, o vom şi face.

— Nici nu ţi-ar merge bine dacă m-ai ucide

— Ştiu. Eşti un om prevăzător şi-ţi vei fi luat dinainte măsurile. N-aş mai trăi nici eu mult după tine — de asta sunt încredinţat. Vreau însă să trăiesc, de aceea vei trăi şi tu. Şi mai vreau să domnesc; de aceea îţi voi da tronul. Te învoieşti, Ahriman Mirza?

— În anumite condiţii.

— Le cunosc! Eşti tot atât de prefăcut cum susţineai

adineauri că sunt eu. Totuşi, te întreb din nou: Te învoieşti?

— Da..

— Atunci întinde-mi mâna şi fă legământul. Daţi-i drumul!

Cei trei se supuseră. Şeicul ul Islam întinse mâna; Ahriman i-o cuprinse într-a sa şi zise:

— Poftim! Sunt însă cinstit şi-ţi prorocesc că-i vei simţi puterea.

— Bine. Voi fi şi eu sincer cu tine: suntem blajini şi umili, pentru că asta ne va duce la domnie. Dar îndărătul acestei blândeţi se ascunde lipsa de orice cruţare, iar sub umilinţă o voinţă nestrămutată. Până şi împăratul trebuie să ni se supună nouă; dacă nu, va muri. Nu aţâţa tagma takilor! Când se mânie, mai poate încăpea iertare, dar când zâmbeşte îngăduitor, e fără îndurare; fereşte-te să ne vezi zâmbind!

4. Prăbuşirea

Şeicul ul Islam spusese atât de apăsat şi cu un ton atât de răspicat aceste din urmă cuvinte, că ele răsunară înăbuşit, dar ameninţător, sub bolta înaltă. Trupul său părea că se înălţase dintr-odată. Lăsase capul niţel pe spate şi-şi mângâia barba lungă şi rară, ca şi când în ea ar fi găsit curajul să-şi dea pe faţă adevăratele gânduri.

În vremea asta oamenii lui stăteau tăcuţi şi nemişcaţi, iar emirul... dar ce mai era şi asta? Emirul se aşezase foarte liniştit pe un bolovan şi se apucă că cureţe mucul de lumânare de lângă el, rostind, ca şi cum ar fi fost vorba de lucruri cu totul neînsemnate:

— Aşadar, n-ar mai fi nevoie să-ţi arăt ceva din cele ce se află pe aici?

— De prisos, răspunse celălalt, tăios.

— Atunci pot să plec.

— După cum vezi!

— Aş mai vrea să ştiu cum au intrat oamenii ăştia aici. Îi lăsasem doar jos, la pârâu, unde se află caii noştri.

— Îmi place şi mie, ca şi ţie, să fac pe misteriosul, aşa că-ţi spun: i-am preschimbat în spirite şi le-am poruncit să treacă prin zid — răspunse, în bătaie de joc, şeicul.

— Lesne de înţeles atunci. Zii, în afară de şeic ul Islam mai eşti şi scamator? Interesant, foarte interesant! După cum văd, un om foarte talentat. Probabil că îi vei face să dispară pe aceeaşi cale.

— Da.

— Şi tu?

— Mă preschimb în spirit şi dispar.

— Pot să văd şi eu cum faci drăcovenia asta?

— Nu, căci nu eşti încă nemuritor, ca noi. Pentru voi, pământenii, nu se potriveşte aşa ceva.

— Zău? Oare nu te înşeli? Şi noi, pământenii, ne pricepem puţin la de-al de astea. N-am ajuns până acolo să mă fac să dispar singur, dar pot face pe alţii să dispară. Şi nu atât de misterios ca voi. Când o fi să mă slujesc odată de vărguţa mea fermecată, te poftesc şi pe tine. Mai mult încă: sunt gata să o întrebuinţez asupra ta. Deocamdată rămâne să ne întâlnim mâine la taki, da?

— Aşa s-a hotărât şi aşa rămâne.

— Şi vineri la djebelul Adawa?

— Da. Tu, fireşte, ca emir.

— Pe care tu, însă, nu-l cunoşti.

— Fii fără grijă. E în interesul meu să nu ştie nimeni că te-am demascat.

— Şi ăştia de aici?

— Au să tacă, fii pe pace.

— Bine. Acum mă duc.

Se ridică de pe bolovan.

— Pistolul! porunci el, întinzând mâna.

Omul care i-l luase i-l dădu îndărăt.

— Pe jos sunt masca şi biciuşca mea. Să mă aplec eu însumi, împăratul, să le ridic?

Glasul era atât de poruncitor, încât oamenii şeicului nu aşteptară încuviinţarea acestuia şi le ridicară pe dată.

Emirul le luă, roti o dată biciuşca prin aer şi zise:

— Acum vă las să vă faceţi scamatoria. Aici şi pretutindeni! Mie, însă, îmi plac lucrurile făţişe. Să vedem care din noi e mai curând în şa, eu ori voi. Aveţi grijă să stingeţi lumânările. Doar de aceea sunteţi „Umbre''. Dacă rămâne o singură licărire de lumină, veţi fi descoperiţi şi luaţi la rost. Aşadar... întuneric... întuneric şi numai întuneric...

Mai şfichiui o dată aerul cu biciuşca şi plecă.

— Deschideţi iute uşa asta, porunci şeicul ul Islam oamenilor săi. Să-i arătăm că tot mai repede ajungem noi la cai decât el. Mă reped să văd dacă a plecat într-adevăr.

Porni în grabă după emir. Auzirăm sub noi acelaşi scrâşnet ca de pietre frecate şi nu mai văzurăm pe însoţitorii şeicului. Erau dosiţi după altar.

— S-a dus, le zise el când se întoarse. Acum luaţi bine aminte la ce vă spun: djanicunii vor crede, desigur, că venim din afară şi vor ocupa intrările văii, pe când noi ne vom strecura într-ascuns prin gangul secret aici, în ruine; ne împrăştiem pe nesimţite şi când vom fi adunaţi cu toţii, dăm năvală peste ei. Acum stingeţi repede luminile şi să plecăm numaidecât, prin altar. Cine ştie câţi şi-au găsit prin el scăparea când oamenii nu mai erau mulţumiţi de aleşii lui Allah!

Se făcu întuneric beznă. Iarăşi un scrâşnet de piatră, pe urmă linişte adâncă. Simţul de prevedere mă sfătui să mai aştept.

— Effendi, au plecat, îmi spuse Asyk cu glas coborât. Noi ce facem, mai stăm?

— Da. După vorbele de adineauri ale emirului, cred că o să se mai întoarcă. Deci taci, nu mai vorbi.

Trecu vreo jumătate de ceas şi tocmai vroiam să aprind iar lumânarea, când se auzi de afară un zgomot uşor. Cineva se opri în dreptul uşii, trase un chibrit, aprinse o lumânare, apoi intră înăuntru. Era emirul, urmat de încă un individ, care ducea lumânarea. Probabil paznicul pe care multasimul îl numise „spionul”. Trebuie să fi fost omul de încredere al emirului şi să-i fi cunoscut toate tainele, deoarece Ahriman-Mirza i se arăta cu faţa descoperită.

— Să-şi închipuie că mă voi întoarce, nu i-a dat prin gând prostului de şeic, râse el, urmând probabil convorbirea începută afară.. M-am ascuns după un stâlp gros şi nu m-a văzut. S-a întors apoi aici. Eu l-am urmărit binişor şi m-am dat după uşă, de unde am auzit şi văzut tot.

— Vasăzică nu cunoaştem toate tainele ruinelor, răspunse celălalt.

— Aşa e.

— De altfel nici nu eram atât de încrezut ca să mă laud că le cunosc. Afurisiţii aceştia de taki sunt atât de vicleni şi pişicheri, că ar trebui să fie cineva atotştiutor ca să le cunoască toate şiretlicurile. Nu mai e timp acum să cercetăm toate astea, ci să aflăm ce scop urmăresc. Deocamdată ştiu că vor să se strecoare prin gangul secret aici, în ruine. Asta e împotriva înţelegerii pe care am avut-o cu şeicul ul Islam. Vrea să ne tragă pe sfoară, adică nu numai pe mine, ci pe noi toţi. Planul nostru era să atacăm dintr-odată şi din toate părţile pe djanicuni, fără ca ei să bănuiască măcar ce îi aşteaptă. Eu voi veni cu „Umbrele” mele dinspre răsărit. Dacă intenţia noastră ar fi — prin cine ştie ce întâmplare — descoperită, ei se vor îngrămădi la cele două trecători. De acolo îi vom mâna îndărăt, spre sat. Takii vor veni dinspre apus şi dinarunii peste noul pod umblător din „Valea înfundată”. Îi încercuim astfel pe djanicuni din toate părţile şi

îi împingem în lac. Cu neputinţă să scape vreunul. Cât despre ruine, am pus cu străşnicie condiţia că n-are nimeni voie să se atingă de ele, deoarece le socotesc proprietatea noastră. Massabanii, care au fost izgoniţi de aici de djanicuni, sunt de-ai noştri şi-mi sunt foarte supuşi. Le-am făgăduit să-i aduc îndărăt, în satul lor. Şeicul ul Islam s-a învoit cu condiţia asta. Şi-a dat cuvântul că nici unul din takii lui nu vor pune piciorul în ruine. Adineauri, însă, când l-am silit să fie sincer, a avut obrăznicia să-mi spună în faţă că tagma takilor a ridicat clădirile astea şi că ele sunt şi astăzi proprietatea lor. Mi-a mai spus că ei sunt adevăratele făpturi, pe când noi suntem numai umbrele, robii lor, care trebuie să muncim şi să adunăm pentru ei. Pe urmă, când a crezut că m-am depărtat, le spunea însoţitorilor săi că takii vor veni prin gangul secret ca să ocupe ruinele. Pentru ce planul ăsta ascuns, împotriva învoielii noastre? Probabil că pune mai mult preţ pe ruinele astea decât pe cuvântul său şi pe înfrângerea djanicunilor. Numai ele îl interesează cu adevărat. Cu siguranţă de teamă că vom găsi, în cele din urmă, ceea ce n-am putut descoperi până acum. Dar asta nu îngădui eu pentru nimic în lume! Ocupă el ruinele, fac şi eu tot aşa. Şi dacă o face într-ascuns, mă slujesc şi eu de acelaşi mijloc, ba i-o iau chiar înainte. Se bizuie el pe gangul secret, vom găsi şi noi cum să ajungem acolo, până nu ajunge el.

— Oare nu primejduieşte asta toată truda noastră?

— În ce fel?

— Va fi poate nevoie de o luptă sângeroasă între ei şi noi. Dacă aliaţii se încaieră, djanicunii sunt salvaţi şi întreaga ţară va aştepta zadarnic lovitura prin care să fie detronat şahul.

— Greşeşti. Susţii că mă cunoşti şi totuşi mă crezi în stare de copilării dintr-astea? Eu văd mai departe decât tine. Trebuie să ţin bine ce mi-e la îndemână, ca să pot obţine ce năzuiesc. Aici, în ruine, se va desfăşura numai începutul. Adevărata întrebare e: cine să fie Stăpânitorul? Şeicul ul Islam

sau eu? Tagma takilor sau „Umbrele” mele? Şeicul mi-a spus cu neobrăzare că nu voi fi decât creatura, făptura lui. Am tăcut, dar mi-am zis în gândul meu că prin cuvântul acesta şi-a hotărât singur moartea. Crede că mă are în mână şi totuşi se pleacă sub pumnul meu. Cât de uşor a ascultat şi s-a supus când mi-am arătat colţii, ca să scot din el ce voiam! Numai un neputincios se lasă atât de lesne descusut. A încercat cu ameninţările, nu e vorbă, dar nici nu m-am sinchisit de ele.

— Dar dacă te învrăjbeşti cu el de la început, pierzi pe toţi cei care sunt de partea lui.

— Nu cred. Numai că duşmănia nu trebuie să fie pe jumătate, ci pe de-a-ntregul şi nici să-i las răgaz, ci să o zdrobesc numaidecât. Îndată ce se va ivi cu takii lui aici, îl apuc de ceafă şi-l zgâlţâi să-i iasă sufletul. Să vezi că o să ceară îndurare şi o să făgăduiască tot ce îi voi cere.

— O să făgăduiască, dar nu o să se ţină de făgăduială.

— Nu? Îţi închipui că mă bizui numai pe cuvânt? Atât de prost nu sunt. Să lăsăm, însă, acum vorbăria; văd că nu s-a isprăvit lumânarea.

— Mai am şi eu câteva în buzunar.

— Atunci ia să examinăm niţel lespedea asta. Pare să fie foarte groasă, dar nu e. Am văzut-o dată în lături, mai bine zis trasă înăuntru. Ia fă lumină, să vedem.

Nici eu nici Asyk nu puteam vedea ce fac, dar auzeam ce spun şi atât ne era de ajuns.

— Uite o dungă de jur-împrejur, ca o ramă, urmă Ahriman Mirza. Lespedea e însă cu totul netedă. Lipseşte orice urmă de balama, deci se deschide printr-o apăsare pe undeva. Să încercăm!

Auzirăm un gâfâit, apoi bârâitul pe care îl mai auzisem cu puţin înainte.

— Se mişcă! strigă emirul. A, uite că s-a deschis. Gangul trebuie să fie scurt, căci şeicul spunea în batjocură că va

ajunge înaintea mea la cai. Vâră-te înăuntru şi vezi ce găseşti.

Celălalt se supuse. Îi auzirăm glasul înăbuşit:

— Lespedea are o manivelă.

— Era lesne de ghicit. Şi gangul? E scund în tavan?

— Stai să văd!

Luase pesemne lumânarea cu el, căci încăperea rămăsese în întuneric.

— Numai câţiva paşi, pe urmă mai înalt ca un stat de om. Pare să fie un tunel natural în munte, căruia i-au astupat într-adins ieşirea.

— Dar aerul cum e?

— Mai bun ca acolo unde eşti tu.

— Bine. Ia-o înainte că vin şi eu.

Se auzi iar hârşâitul; trăgeau lespedea la loc, pe urmă întuneric şi tăcere. Aşteptai niţel, apoi aprinsei lumânarea.

— Plecăm? mă întrebă Asyk.

— Da.

— Să n-aşteptăm până ce vor cerceta gangul şi se întorc?

— Nu. Cine ştie cât vor zăbovi. Nu mai pot îndura aerul ăsta greu de aici. Trebuie să ies afară.

Coborârăm prăjina — pe care Asyk o luă cu sine — şi stinserăm lumânarea. Când mă văzui sub cerul liber, trăsei în piept cu nesaţ aerul curat şi rece al nopţii. Luna nu apusese încă şi ruinele sclipeau într-o lumină gălbuie. Nici o iscoadă pe nicăieri. Ne îndreptarăm spre carieră, unde trebuia să ne despărţim. Aici ne oprirăm niţel de vorbă.

Înainte de-a fi descoperit ce fel de om e şeicul ul Islam, te luasem drept una din „Umbre”, începui eu. Nici acum nu ştiu ce eşti într-adevăr.

— Nici „Umbră” şi nici taki. Năzuinţa mea, însă, e să devin un djanicun, răspunse el.

— Nu te temi de prigoniri, când se va afla ce-ai fost?

— De ce dispreţuieşti nu ţi-e teamă. Oamenii buni iartă; de ceea ce fac cei răi, nu trebuie să-ţi pese. Îndată ce nu veţi

mai avea nevoie de mine aici, mă voi preda autorităţilor ca să-mi primesc pedeapsa. După ce o voi ispăşi, mă voi simţi alt om. Poate că mă ia Ustadul în slujba lui.

— Vorbeşti serios?

— Da, effendi. Am chibzuit bine. M-am hotărât.

— Dar gândeşte-te că te aşteaptă câţiva ani de închisoare, de care poţi fi scutit dacă nu te predai. Autorităţile nu te mai caută, ceea ce înseamnă că au renunţat — şi unde te afli acum, nu ştie nimeni cine eşti. Ia-ţi un alt nume. Ai devenit un alt om şi trecutul tău va fi cu desăvârşire uitat.

Se înţelege că vorbeam astfel ca să-l încerc. El însă clătină capul şi-mi răspunse:

— Nu pot crede că gândeşti aşa după cum vorbeşti. Trebuie să mă predau, trebuie, trebuie! Până acum câteva zile gândul acesta mi s-ar fi părut o nebunie, o prostie fără seamăn. Dar colo, jos, lângă scheletul acela, în bezna aceea înfiorătoare, în tăcerea aceea grozavă din jurul şi lăuntrul meu, în mijlocul stâlpilor aceia care ameninţau să se năruie peste mine şi să mă zdrobească s-a făcut lumină, lumină adevărată în mintea mea. Vreau să ispăşesc ca să-mi împac cugetul. Cu fuga mi l-am încărcat şi mai mult. Am căutat să scap de închisoare ca să mă dau rob uneia şi mai grozave: diavolul... Şi ce chinuri sunt astea, habar n-ai tu, effendi.

Clătină amărât capul, apoi urmă: Şeicul ul Islam îmi făgăduise să intervină pentru graţierea mea.

Neghiobul! Cât de puţin cunoaşte sufletul omenesc, el, care susţine că Allah i-a încredinţat fericirea a mii de suflete! Sau poate că n-a făcut-o din prostie, ci din cruzime. Să îngrămădească alte crime peste capul meu, ca să obţină pe urmă iertarea! Poate că iertarea pedepsei ar fi putut o mijloci pe urmă, dar în cugetul meu vina ar fi crescut uriaşă şi ar fi cerut, ar fi urlat după răzbunare. Salvat în aparenţă, dar pierdut pentru totdeauna în sufletul meu asta mi-ar fi fost soarta. Iar dacă astăzi şeicul ul Islam m-ar dezlega de păcate

şi aş putea fi iertat de vină, n-aş primi.

— Într-adevăr?

— Da. Iertarea lui ar fi o batjocură.

— Ce-ai face însă dacă un altul ţi-ar aduce-o, dar nu pe calea rea, ci pe cea bună?

— Un altul? Cine poate fi acela?

— Cum, nu ştii?

— Nu.

— Fiindcă au căutat să-ţi bage în cap că iertarea nu o poţi avea decât printr-un mijlocitor între tine şi şah. Tu, numai tu însuţi poţi fi acela. Nu te opri la jumătatea drumului. Urmează calea pe care ai apucat-o. E bună şi şahul are ochi ageri. Nu e nevoie de nici un samsar care se laudă cu protecţia lui la şah. Mai mult încă. Pot să te asigur că şahul cunoaşte acum foarte bine pe şeic. Mijlocirea lui ar fi pierzania ta. Te-ar considera omul şeicului şi n-ai mai găsi îndurare în ochii săi.

Lăsă capul în piept, stătu aşa câteva clipe, pe urmă îl ridică brusc şi zise:

— Aşadar astfel stau lucrurile! Fie! Voi merge deci pe calea aceasta... pe o nouă cale. Nu mă las dus de nimeni, nici chiar de tine. Allah nu vrea decât binele şi îmi va da puterea să înfăptuiesc ce am de gând fără ajutorul nimănui. Fie-mi el călăuza şi pavăza, acum şi de-a pururi!...

Izbucni într-un hohot de plâns. Nu mă putui oprii; îl mângâiai pe obraji şi grăii:

— Aşa să faci. E singura cale adevărată. Urmeaz-o şi nu te abate din ea. Încrede-te în puterea dumnezeiască.

Îl lăsai singur.

— Puterea dumnezeiască... îl auzii eu murmurând în urma mea. Ea a fost... ea este... îndurarea...

În drum spre casă nu mă simţii tocmai bine. Îmi venea ameţeală şi respiram anevoie. Picioarele mi se înmuiaseră, deşi stătusem tot timpul jos. Abia aşteptam să mă văd în pat şi răsuflai uşurat când putui să-mi întind mădularele şi simţii

aerul proaspăt care pătrundea în odaie prin ferestrele deschise.

Nu puteam însă să adorm. Dar nu din pricina celor ce văzusem şi auzisem, ci dintr-un fel de oboseală trupească. Când adormii în sfârşit, tocmai spre ziuă, somnul nu-mi fu defel liniştit ci întrerupt mereu. Mă trezeam, apoi aţipeam iar. Văzând că în loc să mă odihnesc, mai rău mă chinuiesc, mă îmbrăcai şi coborâi spre fântână. În drum mă întâlnii cu Şacara, care mă întrebă speriată când mă văzu:

— Vai de mine, effendi, ce e cu line? Eşti pământiu la faţă şi ochii ţi s-au dus în fundul capului. Eşti bolnav?

— Am stat azi-noapte câteva ceasuri în lăcaşul sfânt. Pesemne că nu mi-a priit, glumii eu.

— Mai multe ceasuri... acolo! În aerul ăla? Nici un om sănătos nu poate răbda aşa ceva, dar încă tu, care nici nu te-ai întremat încă bine după boală! Numai de nu te-ar întoarce tifosul! Hai să mergem imediat la Ustad!

Acesta mă auzise venind târziu în noapte şi era îngrijorat. Nici nu fu nevoie să-i spună. Şacara pentru ce veneam la el. Păru de asemenea înspăimântat când mă văzu. Mă rugă să-i povestesc tot ce se întâmplase. Când sfârşii, zise cu multă seriozitate:

— Effendi, ce-ai văzut şi ai auzit nu mă nelinişteşte defel, dar faptul că ai stat atâta vreme în aerul acela îmbâcsit, poate avea urmări grave pe care trebuie să le preîntâmpinăm în grabă. Din fericire avem tot ce ne trebuie. Te rog să nu te mai gândeşti acum la nimic decât la tine şi la sănătatea ta. E o datorie faţă de tine însuţi şi de noi toţi.

— Dar Asyk? Syrr? Gangul ascuns care trebuie cercetat...

— Vezi, tocmai la astea nu trebuie să te gândeşti. Dacă în lipsa mea ţi-am lăsat totul în seamă, te rog să faci şi tu acum cu mine acelaşi lucru.

Avea dreptate şi mă lăsai în grija lui, să facă orice vrea cu mine. Porunci mai întâi o baie cât mai fierbinte pentru mine.

În vremea asta mi se duse patul afară pe terasă, ca să pot avea cât mai mult aer curat, apoi se ridică deasupra patului un fel de umbrar. Mi se dădu pe urmă un ceai fierbinte, ea să năduşesc. Îl băui şi adormii numaidecât.

Când mă deşteptai era noapte. O mireasmă de viorele plutea în jurul meu şi Şacara veghea la căpătâiul meu. Luna lumina ca ziua.

— De unde sunt viorelele astea, Dşanneh? Ştiu că acelea din grădină s-au trecut, îi zisei eu.

— Le-am cules din deal. Acolo mai sunt destule, îmi răspunse ea zâmbind. Ai dormit bine, effendi şi respirai regulat în somn. Dar ia spune, poţi gândi acum limpede şi desluşit şi te-ar obosi să stăm niţel de vorbă?

— Defel. Văd totul limpede înaintea ochilor minţii mele şi ţi-aş putea repeta cuvânt cu cuvânt ce s-a vorbit în lăcaşul sfânt.

— Cu atât mai bine.

— Nu e deci de temut o întoarcere a bolii?

— Nu cred. Aşa zice şi Ustadul. A venit mereu să vadă ce faci. Chiar adineauri a plecat.

— Acum doarme, probabil?

— Să doarmă? Asta numeşti tu a dormi, effendi? Şi eu dorm, în timp ce veghez la căpătâiul tău, dar de câte ori vei deschide ochii, mă vei vedea şi pe mine cu ochii deschişi. Mă numeşti doar Dşanneh!

Ce tâlc adânc aveau vorbele ei! Spuneau atât de multe despre trup şi suflet şi spirit! Ochii mi se închiseră şi mă străduiam să prind înţelesul cuvintelor. Deodată simţii mâna ei lăsându-se uşor pe fruntea mea şi o auzii spunându-mi cu glas blajin:

— Simt că fratele meu cugetă. Vrea să înţeleagă tâlcul cuvintelor mele. Nu va fi însă eu putinţă, căci mai sunt multe trepte de urcat până va ajunge acolo unde trebuie ca să mă înţeleagă. Şi apoi, effendi, o prea mare încordare a minţii

aduce dureri sufletului. Te rog, lasă-ţi gândurile în pace şi odihnă. Ne vom duce, îndată ce totul se va sfârşi cu bine, aici, la Marah Durimeh a noastră. Acestea sunt treptele despre care îţi vorbeam. Abia după ce le vei fi urcat o vei putea înţelege şi pe ea şi pe mine şi... pe tine însuţi. Acum dormi, te roagă Dşanneh...

Auzeam fiecare cuvânt, deci eram treaz. Simţeam cum din mâna ei mi se răspândea în suflet şi în trup o pace binefăcătoare şi asta era o dovadă că nu dormeam, ci tot ce auzeam se petrecea aievea. Şi totuşi... Când dusei la frunte mâna ca să o simt pe a ei şi să-i mulţumesc, îmi spuse:

— Effendi, ţi-am atins fruntea ca să te trezesc. Ne vin oaspeţi care cred că îţi va face plăcere să-i vezi.

Deschisei ochii şi o văzui scăldată în lumina soarelui. Era aproape amiaza.

— Te miri? întrebă ea, zâmbind cu drăgălăşenie. O să te mai minunezi de multe ori până ce vei şti cine e şi ce poate Dşanneh! A sosit Agha Sihil cu familia lui şi s-a apucat să-şi întocmească mai adineauri cortul. De asemenea, a venit adineauri un om din satul de la hotarul nostru să ne dea de veste că prietenii tăi din Bagdad au rămas peste noapte acolo şi pe la prânz vor fi aici. Dacă doreşti să-i vezi, poţi să te scoli dar numai pentru un ceas şi jos n-ai voie să cobori. Îi vom pofti aici.

— Ştie Agha Sihil când sosesc ei?

— Nu i-am spus. Fireşte că îşi va întocmi gospodăria în cortul său, pentru astăzi însă e musafirul nostru la prânz. Vom îngriji ca ginere-său să-l găsească aici, în sala cea mare, tocmai când vom fi cu toţii la masă.

— Atunci fireşte că mă scol şi voi face şi eu ca Hagi Halef care desigur că va cere să fie dus pe terasă, ca să vadă de acolo pe „fostul bimbaşă şi «mir alaiul» de acum” — cum îi spune el.

— Ce să ceară, că e mai de mult acolo, râse Şacara cu

poftă. Hanneh era tocmai în curte când a sosit ştafeta şi cum a aflat s-a şi dus să-i spună. Ustadul a plecat cu Djafar să-i întâmpine. Ghiceşti pe ce cal, effendi?

— Pe Săgeata?

— Nu, ci pe Assil Ben Rili.

— Nu mai spune! exclamai eu mirat şi bucuros în acelaşi timp.

— L-a încercat încă de ieri, pe când tu dormeai. Trebuie să fie pregătit pentru cazul când n-ai putea lua parte la alergări şi tocmai în Assil ne punem toată nădejdea. Acum mă duc să-ţi pregătesc mâncarea şi să-i dau lui Syrr câteva mere ca din partea ta.

— Syrr! Ce rău îmi pare că nu pot să-l văd...

— Nu-i duce grija, e în seama mea şi... se gândeşte la tine.

Zâmbii. Ea urmă:

— Ieri a fost neliniştit toată ziua, fiindcă nu te-a văzut. Seara nici n-a vrut să se culce. I-am dus pătura ta. Şi i-am pus-o sub nări: A nechezat atunci de bucurie, şi mi-a lins mâinile, ca şi când mi-ar fi mulţumit. Am pus-o apoi mototol jos. S-a culcat cu capul pe ea. Când m-am dus azi-dimineaţă să-l văd, era cu capul vârât în pătură. Şi... ia te uită aici!

Scoase din mânecile hainei mele trei mere frumoase şi-mi spuse râzând:

— I le duc ca din partea ta. I-am mai dus şi ieri de două ori şi azi o dată. Le mănâncă numaidecât. Altele nu vrea, chiar dacă sunt culese din acelaşi pom. Acum mă crezi că nu te-a uitat?

Plecă. Eu mă sculai, mă îmbrăcai şi ieşii pe terasă. Văzui că jos, pe malul lacului, se lucrează de zor. La poalele muntelui dinspre apus se ridicase o tribună pentru noi. În apropierea ei se întocmea cortul cu mărfuri al lui Agha Sihil. În vârfurile dealurilor oameni băteau pari în pământ pentru făclii. De asemenea şi în vale. În jurul lacului animalele înscrise la alergări se antrenau. Cămile încărcate cu lemne urcau spre

lăcaşul de rugăciune, căci şi locul din faţa templului trebuia să fie luminat.

Ce nu puteam vedea de aici înţelegeam din catârii încărcaţi care urcau coasta spre casa de marmură, unde de asemenea se vor aprinde focuri a căror flacără să lumineze până departe.

O parte din tribună era acum plină cu bătrânii satului, care se adunaseră aici, sub preşedinţia Pederului şi păreau că se sfătuiesc. În faţa ci, douăzeci de bărbaţi bine înarmaţi, pe care nu-i cunoşteam, descălecaseră şi vorbeau cu însufleţire cu cei din tribună. Erau şefii diferitelor cete ale djanicunilor nomazi, care primeau acum ordinele „ministrului nostru de război”. Spre bucuria mea văzui la tribună şi pe şeicul kalhuranilor şi înţelesei că omul se însănătoşise şi se putea pune în fruntea războinicilor săi, ca aliat al nostru.

De sub terasa pe care mă aflam o văzui pe Şacara apărând şi îndreptându-se spre locul de păşune, ca să ducă merele lui Syrr. Armăsarul le mirosi mai întâi unul câte unul, apoi le mancă. Fata îşi aruncă ochii spre terasă şi mă zări. După ce isprăvi Syrr de mâncat, îi apucă binişor capul şi-l întoarse spre mine.

Mă îmbrăcasem cu haina de alaltăieri şi-mi pusesem fesul pe cap. Ca să atrag şi mai mult atenţia armăsarului, începui să tac semne cu braţele în aer. Syrr mă recunoscu. Rămase o clipă nemişcat, pe urmă începu să mişte din urechi, ridică în sus coada, zvârli cu picioarele dinainte şi scoase un nechezat scurt de bucurie. Repetă apoi nechezatul de câteva ori.

Mă dădui îndărăt să nu mă mai vadă, căci mă temeam că-l va auzi cine n-ar trebui.

Pe când mâncam, Şacara aduse un scaun înalt, ca să pot vedea ce se petrece în curte, fără să fiu nevoit să stau în picioare.

Plecă şi mă lăsă singur, după cum cerusem eu. Era aproape de amiază. Agha Sihil cu ai săi veniră în sala cea mare. Scurt

timp după aceea văzui forfoteală în sat şi că mare parte din locuitori se îndreaptă spre capătul dinspre răsărit al satului. Soseau oaspeţii din Bagdad.

În fruntea micului convoi călărea Ustadul şi Mirza, iar între ei vechiul meu prieten „mir alai" — fostul maior. În urma lor câţiva cai de povară care duceau bagajele ofiţerului şi o cămilă cu un baldachin cât toate zilele. Perdelele erau lăsate. Cine nu ştia ce se afla sub el, ar fi crezut că în dosul perdelelor e vreo femeie. După cămilă, ceata de djanicuni din satul vecin care însoţea convoiul.

Ca să nu afle Agha Sihil numaidecât cine sosea, se dăduse poruncă mai dinainte ca oaspeţii să fie aduşi în cea mai mare linişte în sală, dar curiozitatea atrăsese pe doi din ai casei, care nu vroiau să piardă o clipă din priveliştea care îi aştepta. Aceştia erau Pekala şi Tifl!

Când cei trei din frunte intrară pe poartă, Ustadul aruncă o privire spre terasa unde mă aflam eu. Mă zări. Îi făcui repede semn să nu atragă luarea-aminte a polonezului asupra mea. Dădu din cap. Înţelesese.

Descălecară. Djafar, care ştia de cele ce puseserăm noi la cale, luă pe colonel de mână şi-l duse în sală, de unde se auzi îndată zvon de glasuri şi râsete voioase. Djanicunii descălecară şi ei ca să descarce bagajele.

— De ce nu daţi întâi jos baldachinul şi lăsaţi pe cucoană s-aştepte? le strigă indignată Pekala.

Oamenii râseră. Ea se întoarse necăjită spre Tifl, şi-i zise:

— Fă semn cămilei să îngenunche, că te pricepi mai bine decât mine. Ştii că n-are voie să se atingă o mână de bărbat de o femeie, de aceea o s-o ajut eu să coboare.

Tifl puse cămila să se lase în genunchi. Baldachinul se zgudui de trei ori — după obicei — pe urmă rămase nemişcat. Dinăuntru se auzi un grohăit. Pekala dădu perdeaua în lături şi privi în spatele ei.

— Doarme, dar trebuie s-o deştept chiar dacă o supăra,

spuse celorlalţi, mai mult în şoaptă.

Băgă mâna sub baldachin, apucă pe adormit de haină şi zise:

— Ai ajuns. Dă-te, te rog, jos. Te ajut şi eu.

În timp ce vorbea, se dădu cu un pas îndărăt şi întinse braţele.

De sub baldachin se auzi mai întâi un geamăt, apoi un gâfâit şi un mormăit de om, necăjit că a fost trezit din somn. Pe urmă apărură doi papuci roşii cât toate zilele, o manta mare fu împinsă mototol, încetul eu încetul, de sub perdea. De sub ea se desluşeau bine doi genunchi enormi, apoi două braţe groase, mai sus de ele o basma cu ciucuri din care se zăreau un nas şi o gură; altceva nimic.

Acum „cucoana” se afla pe „punctul mort”. Cu spatele înăuntru şi cu picioarele atârnate în jos pe marginea pervazului baldachinului. Sosise momentul. Clipa următoare avea să hotărască dacă trupul îşi va pierde echilibrul şi se va răsturna îndărăt pe spate sau se va prăvăli în afară.

— Nu-ţi pierde cumpătul, îl îmbărbăta Pekala. O smucitură şi te prind în braţe.

„Smucitura” nu întârzie. Ce mai rămăsese înăuntru, sub baldachin, ieşi cu totul la iveală şi urmă o bufnitură. Papucii zburară cât colo şi trupul enorm căzu în braţele deschise ale Pekalei.

Câteva clipe rămaseră îmbrăţişaţi, apoi se auzi glasul Pekalei:

— Ce fericită sunt că ai venit! Nu te mai dau nimănui, dragostea mea. Hai cu mine în bucătărie!

— Bucătărie... bucătărie... bucătărie... mormăi „cucoana” înăbuşit.

— Da. Grăbeşte-te, altminteri nu te iau.

— Să mă ia? Niciodată! Haidem. Mi-e foame... foame... foame...

Se desfăcură din îmbrăţişare, dar se ţineau de mână.

Păşeau astfel cu trupurile strâns lipite unul de altul, Pekala strălucitoare de bucurie, celălalt încotoşmănit în basma, gâfâind şi înecându-se, îndreptându-se amândoi spre locaşul căruia îi aparţinea cu trup şi suflet Pekalei.

Eu zâmbeam mulţumit şi abia îmi puteam stăpâni râsul, pe când Tifl se uita năuc la papucii matahalei, rămaşi în curte. În bucuria lui, când auzise de bucătărie, Kepek uitase de ei. „Copilul” făcu o mutră îngrijorată şi se scarpină la ceafă. Ceva nu-i venea lui la socoteală, dar tăcu. În cele din urmă ridică papucii, îi cercetă pe toate părţile, îi aruncă iar jos, îi ridică din nou, îi scutură de praf şi porni agale cu ei în mână spre bucătărie.

Ustadul veni până sub terasa mea şi strigă în sus spre mine:

— Cum te simţi?

— După câte spune Şacara, bine, îi răspunsei eu.

— Atunci pot să mă duc în sală?

— Du-te fără grijă şi fă-ţi datoria de gazdă. Nu vă gândiţi la mine, dar salută pe colonel din partea mea.

După ce plecă el, o văzui pe Şacara ducându-se la cai. Scoase şaua de pe Assil şi le dădu nutreţ din belşug.

Ceva mai târziu intrară în curte patru călăreţi, care întrebară de Ustad. Erau dinaruni, din cât am aflat mai târziu. Şeicul lor, Ben Hidr[1], se afla printre ei. Se întâlniseră în sat cu Pederul şi acesta, ştiindu-i duşmani, nu făcuse multă vorbă cu ei, ci îi trimisese sus la Ustad. Nici nu descălecară şi căpetenia zise aproape răstit Ustadului că au venit să se înscrie la alergări. Atâta tot.

Oricare altul în locul lui, i-ar fi răspuns la fel şi i-ar fi luat la goană, dar Ustadul era om cuminte şi ştiu să se stăpânească. Înaintă spre ei, le întinse mâna şi-i pofti în casă. Se uitară uluiţi unul la altul, apoi săriră de pe cai şi-l urmară în tăcere. Stătură peste două ceasuri de vorbă. Din prevedere, Ustadul

[1]Fiul celui cu judecată chibzuită.

nu îi duse pe balcon, ca să nu-l vadă pe Syrr. În vremea asta mă întinsesem iar în pat. Le auzeam, glasurile, dar nu puteam înţelege ce vorbesc.

După ce plecară, Ustadul veni la mine şi-mi spuse cine erau şi la ce-au venit.

— Ăştia sunt ăi „cuminţi”, zise el zâmbind. Spun la toată lumea „da” şi aşteaptă să vadă dincotro bate vântul. Pe urmă devin cei mai neînduraţi şi nu cunosc cruţare. Sunt încredinţat că au făgăduit vrăjmaşilor noştri ajutorul lor, dar au venit totuşi la noi ca să-şi dea seama dacă n-ar fi mai bine să-şi păstreze o portiţă de scăpare. M-am purtat cu ei după cum trebuie să te porţi cu de-al de ăştia. Nici un cuvânt mai puţin, dar nici unul mai mult. Vor să se înscrie la alergări. De venit au să vină, dar dacă au să şi ia parte, nu se ştie. La început erau indignaţi de primirea care li s-a făcut în sat, pe urmă s-au îmblânzit treptat-treptat, cu gând să mă descoasă pe cât cu putinţă. Le-a fost însă truda zadarnică. La urmă Ben Hidr mi-a oferit ajutorul tribului său, ceea ce, bineînţeles, am refuzat cât mai politicos, deoarece nu credeam un cuvânt din cele ce-mi spunea, adică despre nişte duşmani care ne-au pus gând rău. La sfârşit l-am asigurat că sunt pe deplin încredinţat că nu s-ar găsi nimeni care să ne tulbure liniştea şi că trăim în bună înţelegere cu toată lumea. Au plecat, convinşi că habar n-avem de primejdia care ne ameninţă. Le-am arătat şi documentul cu semnătura şahului, lăsându-i să înţeleagă şi altele, aşa că le-am vârât frica în oase.

Mai stăturăm niţel de vorbă, mai cu seamă despre Ben Assil al meu, de care era încântat, pe urmă veni Şacara să-mi aducă salutări din partea polonezului. O rugase să-mi spună că recunoaşte acum şi el ce mare e puterea credinţei nestrămutate şi că nimic pe lume nu i se poate împotrivi.

Mă bucurai aflând de la Ustad că starea sănătăţii mele e cât se poate de îmbucurătoare, dar nu-mi dădea voie să ies din casă până poimâine. Trebuia să mă supun — n-aveam

încotro.

După cină mă lăsai iar în braţele lui Morfeu — care e în mare cinste atât în Kurdistan cât şi în Persia. Mă ţinea strâns, totuşi mă trezii peste noapte pentru câteva momente şi încă într-un chip foarte ciudat. Nu visam şi cu toate astea se făcea că-mi şopteşte cineva în ureche, dar nu din afară ei dinăuntru:

— Deşteaptă-te! Am venit numai pentru câteva clipe ca să-ţi arăt ceva de care te vei bucura.

Desluşeam foarte bine fiecare cuvânt. Deschisei ochii. Stelele sclipeau. Mă uitai unde ştiam că veghează Şacara. Văzui pe cineva în genunchi, cu mâinile împreunate şi capul ridicat spre cer. Îl recunoscui. Zării chiar cum mişca buzele. Era Asyk. Ştiam bine că sunt treaz şi totuşi auzeam glasul de adineauri, şoptindu-mi în urechi:

— Se roagă pentru tine... E cel mai mare semn de recunoştinţă care există pe pământul vostru. Acum dormi!...

Altceva nu mai auzii. Pleoapele mi se îngreuiară deodată şi mi se lăsară încet peste ochi şi... nu mai ştiui nimic.

Mă deşteptai iar, pe la amiază. Acum Şacara stătea la locul ei. Îmi zâmbi voioasă şi spuse:

— Încă o noapte ca asta, effendi şi primejdia a trecut de tot.

— Cel puţin te-ai odihnit şi tu niţel? o întrebai eu.

— N-am vrut. Dşanneh veghează bucuroasă întreaga noapte. Dar a fost Asyk pe aici. Aducea ceva pentru tine şi m-a rugat atât de frumos să-l las să vegheze şi el niţel, că l-am lăsat. Eşti supărat pe mine, effendi?

— Defel. M-am trezit şi l-am văzut rugându-se, pe urmă am adormit iar.

— M-am înapoiat tocmai în zori, când trebuia să plece el. Mi-a spus atunci că s-a rugat pentru tine şi că l-a cuprins apoi un simţământ de fericire cum nu i s-a mai întâmplat încă niciodată până acum.

— Ce spuneai că mi-a adus?

— O hârtie. Am dus-o Ustadului, fiindcă porunca Ustadului e să nu te tulbure nimeni. A, auzi? Ce sunt strigătele astea în curte? Vine cineva pe care îl întâmpină toţi cu bucurie.

Se uită jos.

— A sosit Kara Ben Halef, urmă ea. Dar nu e însoţit de servitorul lui Mirza, cu care a plecat, ci de altul care nu pare să fie om de rând. Ba cred că e chiar un boier şi încă din cei mari. Kara a sărit singur de pe cămila lui, pe când a celuilalt a îngenuncheat, ca să se dea mai lesne călăreţul jos. Acum se apropie Ustadul de el. E mirat dar şi bucuros de noul oaspete. Se salută călduros. Ustadul se uită încoace. M-a văzut şi-mi face semn să mă duc la el. Mă întorc însă îndată, effendi, să-ţi spun cine e străinul.

Trecu mai bine de un ceas până se înapoie, căci a trebuit să pregătească odăile din turn pentru noul oaspete. Îmi spuse:

— E un căpitan din garda şahului. A fost trimis de însuşi Stăpânitorul ca să fie la ordinele Ustadului. După el vin o sută de oameni din gardă, numai războinici unu şi unu, toţi cu grade înalte. Servitorul lui Mirza a rămas să le slujească de călăuză, căci nu cunosc drumul. Kara a fost foarte bine primit la Curte şi i s-a dăruit un veşmânt de onoare. A adus şi un document semnat de şah pentru Ustad şi căpitanul unul pentru Djafar Mirza. Ce scrie în el îţi va spune Ustadul. Acum sunt la masă, pe urmă vor face o plimbare călare în jurul văii, fiindcă e vorba ca să-şi dea şi căpitanul seama de poziţia ei şi de a munţilor care o înconjoară. Şi asta acum când o poate face fără să fie văzut de străini. Potrivnicii nu trebuie să afle cine e şi pentru ce a venit încoace în ultimul moment. M-a întrebat cum ţi-e şi mi-a spus că, deşi te-ai însănătoşit pe deplin, mai bine să se creadă că tot mai eşti bolnav. Te roagă să te arăţi cât mai puţin, până ce va veni el însuşi să se înţeleagă cu tine. Mi-a dat, însă, să-ţi aduc un sul gros de

hârtie pe care l-am pus pe masă în bibliotecă. Zicea că o să ai cu ce să-ţi mai treci vremea.

Aveam într-adevăr cu ce să-mi trec vremea! După ce plecă Şacara, desfăcui sulul; erau o mulţime de hârtii, mai mari şi mai mici. Una din cele mari era un desen în peniţă a poziţiei lacului dinspre apus, luat din centrul lui. Jos satul, la stânga drumul spre „Valea înfundată” şi la dreapta cărarea spre ţinutul takiilor şi a djanicunilor de la nord. La mijloc, pe coastă, ruinele, îndărătnice, mohorâte şi tainice, fără urmă de viaţă. La miazăzi de ele „Casa înaltă” a Ustadului ridicată pe ziduri uriaşe, în bătaia vânturilor. De aici pornea poteca spre căsuţa de marmură.

Pe când examinam desenul, mă gândeam că arată mult prea mult şi totuşi lipsea totul. Luai pe al doilea. Şi ce văzui?! Nu mai era materia masivă, ci în locul ei sufletul, spiritul ei. Schimbarea se întindea numai asupra ruinelor şi totuşi arăta tot ce lipsea dincolo. Mâna omenească dăduse pietrelor o altfel de înfăţişare şi odată cu ea o nouă viaţă. Acolo unde era acum „debarcaderul”, duceau trepte late, săpate în piatră prin deschizătura în zid, spre locul liber. Şi pe el trandafiri, numai trandafiri înfloriţi, cât vedeai cu ochii. Toate potecile dintre ele se sfârşeau fa o sală mare, impunătoare, făcută din lespezile enorme ale ruinelor. Îmi aducea aminte de Baalbek, ele Kailasa din Ellora, de Teocalli aztec. Dar toate aceste clădiri celebre nu erau nimic pe lângă sala asta. Fundalul ei închipuia o firidă înaltă, rotundă şi întunecoasă cu un soclu uriaş, hotărât probabil pentru o statuie de o mărime potrivită soclului.

Sala n-avea un acoperiş obişnuit, ci ceva asemănător cu grădinile suspendate ale Semiramidei; un fel de terasă cu flori din care se ridica bisericuţa aceea sătească, al cărei desen atârna în odaia mea de dormit.

S-ar putea crede că acest sfânt lăcaş, atât de neînsemnat, părea caraghios faţă de uriaşa clădire; şi totuşi nu era aşa. Ai

fi zis că nimic nu se potrivea mai bine pentru închinare şi pentru preamărirea Domnului.

Aici era mijlocul muntelui din înălţimea căruia, tocmai deasupra turlei bisericuţei, căta în jos căsuţa de marmură. Pe amândouă coastele muntelui, înconjurate de grădini roditoare, se vedeau două clădiri în formă de vile. Dedesubtul uneia scria „Casa parohială” şi a celeilalte „Şcoala”.

Celelalte hârtii erau schiţele acestor trei clădiri, într-atâta mă interesau, că mă apucai numaidecât să le studiez şi nu mă întrerupsei decât să îmbuc ceva în grabă, apoi începui iar să socotesc şi să chibzuiesc dacă nu e cumva nevoie de vreo îndreptare.

Spre seară veni Pederul ca să-mi spună ceva important. Sosise o ştafetă cu vestea că şeicul ul Islam, în înţelegere cu Ahriman Mirza, aleseseră pe Ghulam el Multasim, ca o răsplată a meritelor lui, Ustad al kurzilor taki.

Ne înştiinţau de aceasta, deoarece va veni şi el la alergări şi ni se cerea să-l primim cu toată cinstea cuvenită rangului său. Fiindcă Ustadul nostru nu se întorsese încă acasă, Pederul găsi cu cale să-mi aducă mie noutatea.

— N-are nici o importanţă, îi spusei eu. Aleagă-l împărat al Chinei ori Dalai Lama, pentru noi totuna e, de soarta pe care şi-a pregătit-o singur nu poate scăpa. A ridicat pumnalul asupra mea ca să mă ucidă, de pumnal va muri. Prin ce păcătuieşti, prin aceea vei fi pedepsit. Să aşteptăm în linişte ce va să vină.

Pederul plecă. Să mă fi întrebat cineva de ce dădusemrăspunsul ăsta, n-aş fi ştiut ce să-i spun. Se întâmplă, însă, adesea ca omul să prevadă viitorul fără măcar să-şi dea seama.

Nu trecu mult şi văzui pe căpitan şi pe Ustad apropiindu-se. După cină, veni pentru câteva momente să mă vadă. Vorbirăm numai despre planul adus. Când să plece, mă privi zâmbind şi zise:

— Nu vreau să te obosesc cu lucruri a căror îndeplinire cad în sarcina mea. Voi veni, însă, să cer ajutorul tău când va fi nevoie. Ospitalitatea spirituală îşi are şi ea îndatoririle ei. Ştiu că înţelegi ce vreau să spun şi sunt încredinţat că nu te vei da în lături.

Îi întinsei mâna şi-i răspunsei:

— Cugeţi pe cât de adânc, pe atât de drept. M-ai întrebat odată, mai de mult, cine sunt în realitate; văd acum că ştii fără să-ţi fi spus eu. Fii sigur că nu voi lipsi de la datorie. Acum noapte bună, prietene. Mai ai şi alţi oaspeţi în afară de mine, care te vor ajuta de asemenea. Să sperăm ca sunt numai oameni buni.

— Chiar şi sunt. Cu cei răi ne vom răfui în curând. Noapte bună şi somn uşor.

Mi-e şi ruşine să mărturisesc că m-am trezit de-abia la prânz, ca şi în cele două nopţi din urmă. Dar somnul acesta binefăcător mi-a fost de mare folos. Acum, însă, destul cu trândăvia! Coborâi în sala cea mare, fără să mai întreb dacă am sau nu voie să mă scol.

Şi care credeţi că mi-a fost întâiul drum? La Syrr, fireşte! Mi-era dor de el. Dar Ustadul veni în fugă după mine şi-mi spuse râzând:

— Fă bunătate şi du-te în odaia ta. Poţi privi lumea de sus. Nu trebuie să ştie nimeni că eşti iar sănătos tun.

— Bine zici, uitasem! Te-aş ruga, însă, să nu mă arestezi încă şi să-mi îngădui să-i duc lui Syrr câteva mere.

— Lasă că i le duc eu. Mi-a spus Şacara care îi plac lui mai mult.

În vreme ce Ustadul se îndrepta spre grădină ca să culeagă câteva mere, Syrr nu înceta să-şi arate bucuria că mă vede iarăşi. Dar nu şi-o manifesta zgomotos, ci liniştit, ca un om cu judecată. Şi să se mai spună că animalele acestea nobile se conduc după instinct!

Când se întoarse, Ustadul întinse armăsarului un măr. El

nici nu-l mirosi măcar, ci se dădu niţel îndărăt, întorcând capul. Dar când îl mai îmbie cu încă unul, ridică piciorul gata să izbească dacă s-ar mai apropia de el.

— Ce, vrea să mă lovească? spuse Ustadul uluit. E deci şi mai de rasă decât Assil, dacă ştie să facă deosebirea între mine şi tine.

— După cum vezi... Stai să te încredinţezi şi mai mult.

Luai două mere şi le întinsei armăsarului, pe când Ustadul dădea unul lui Assil. De îndată Syrr le mâncă fără cea mai mică împotrivire.

— Aşa; acum du-te în odaia ta şi stai liniştit, mă sfătui prietenul meu. Fiindcă ai fost cuminte şi ascultător meriţi o răsplată. Am de gând să mă reped diseară cu Kara la djebelul Adawa şi te iau şi pe tine. Vrei?

— Cu plăcere, dacă eşti de părere că nu sunt prea slăbit pentru un astfel de drum călare.

— Slăbit, tu?! zâmbi el. După un somn de trei zile şi trei nopţi!? De altminteri va fi interesant chiar dacă nu vom vedea şi nu vom auzi nimic. Tu vei călări pe Syrr, eu pe Assil şi Kara pe Barkh. La înapoiere ne vom lua la întrecere, ca să vedem cam pe ce ne putem bizui.

Eram cu atât mai mulţumit cu planul Ustadului cu cât ştiam că „Prinţul Umbrelor” îşi aduna în noaptea asta pederanii la djebelul Adawa — „Muntele vrăjmăşiei” — ca să le dea cele din urmă instrucţiuni. Drept e că nu cunoşteam locul unde se va ţine adunarea, dar teiul în care Kara găsise agrafa ne putea sluji drept punct de reper. Îi spusei şi Ustadului părerea mea.

— La acelaşi lucru m-am gândit şi eu, îmi răspunse el. Ahriman Mirza va veni să şi-o ia. Dacă ne vom ascunde pe undeva pe aproape şi ne vom furişa apoi în urma lui, ne va fi cea mai bună călăuză — fără măcar să bănuiască.

— Dar primejdia în care vom pluti?

— Primejdie? Ce ciudat sună cuvântul ăsta în gura ta! De

altminteri vom fi înarmaţi şi ne vom schimba hainele astea de pe noi cu altele.

— Cu care?

— Cu acelea dăruite de şah. Spuneai că Ahriman Mirza era îmbrăcat într-un astfel de costum. Probabil că-l va purta şi acum. Şi-apoi, nu cred că vom fi văzuţi de cineva. Dacă se va întâmpla totuşi, ne vor lua drept oamenii care îl însoţesc la taki. Mai mult încă: se va... Ah, se întrerupse el deodată. O idee! Iau cu mine şi biciuşca şi masca lui. Înlăturăm primejdia dându-mă poate, la nevoie, drept Ahriman Mirza. Tu ce spui, effendi, de ideea asta?

— Nu pot decât să mă mir că ţi-a putut trece un astfel de gând. De multe ori, ideile acestea sunt inspirate de „sus" şi nu se nasc fără rost în mintea noastră.

Ne despărţirăm. M-am dus în odaia mea şi nu m-am mai arătat toată ziua. În schimb m-am îmbrăcat şi m-am dezbrăcat de câteva ori cu hainele date de şah. Când veni Şacara să-mi aducă cina, mă găsi îmbrăcat cu ele. Zâmbi, căci aflase de la Ustad ce puseserăm noi la cale.

— Va veni să te ia îndată după ce vei fi sfârşit de mâncat, îmi spuse ea. Kara înşeuează într-ascuns caii.

— Nu şi pe Syrr, îi zisei eu. Du-te, te rog, şi-i spune că mi-l voi înşeua eu singur. El să aibă toate pregătite, ca să meargă lucrurile mai repede.

Încărcai revolverele şi le pusei pe masă. Când veni Ustadul, le vârâi în brâu. Era şi el gata îmbrăcat. Barba şi-o ascunsese sub haină şi pletele sub căciulă, aşa că nu se vedea nimic din ele. Biciuşca lui Mirza o vârâse la cingătoare.

Tocmai vroiam să plecăm, când se ivi Asyk în prag. Se înspăimântă, crezând că suntem într-adevăr persani. După ce ne recunoscu însă, strigă uşurat:

— Slavă lui Allah! Aş fi putut să jur că am pe Ahriman Mirza înaintea mea. Dar de ce v-aţi îmbrăcat astfel, effendi?

— Fiindcă ne ducem la djebelul Adawa şi nu vrem să se

ştie cine suntem, dacă ne-am întâlni cu cineva.

— Eu tocmai de acolo vin şi aduc două veşti de mare însemnătate. Una scrisă şi alta prin viu grai. Şeicul ul Islam crede că sunt oaspetele vostru şi când mă duc pe la el o fac ca să-i spun ce se petrece pe aici. Mă bucur deci de încrederea lui şi mi-am însemnat ce am aflat de la el în privinţa atacului pe care îl plănuiesc asupra, voastră. Am la mine punctele de unde vor porni îndată după ce va izbuti lovitura. Până şi numele şefilor le-am scris — toţi oameni de seamă şi cu frica lui Dumnezeu.

La un semn al meu, întinse Ustadului hârtia.

— A doua veste, urmă el, vă va bucura, cred şi mai mult. Cunoaşteţi voi pe un tânăr kurd taki cu numele de Ibn el Idrak?[1]

— Chiar foarte bine, răspunse Ustadul. Îl numeşti tânăr, pe când el face parte de ani de zile din Sfat. Tatăl său a fost cel mai bogat om al tribului, l-a trimis la studii în Teheran şi apoi să facă mai multe călătorii în ţări îndepărtate. E învăţat, cuminte şi cinstit. Se spune că ar fi duşman ascuns al şeicului ul Islam şi are multă trecere la ai săi. L-am avut de câteva ori ca musafir şi cred că ne simpatizăm reciproc.

— Îl crezi în stare de vreun vicleşug?

— Nu. În nici un caz.

— Atunci pot să-ţi spun că îţi cere o întâlnire.

— Când?

— Chiar azi.

— Unde, aici la mine?

— Nu, n-are timp din pricina consfătuirilor care se ţin lanţ; va fi una şi diseară, adică după miezul nopţii. Şi-apoi întâlnirea trebuie să aibă loc în taină. Te roagă să te afli după miezul nopţii la pârâul djebelului Adawa, dar să fii singur, căci şi el va veni tot singur. Să numeri de la izvor cinci cotituri; acolo e un copac înalt sub care te va aştepta.

---

[1] Fiu al chibzuinţii.

— Hm, ciudat! De unde până unde? Să fie vorba de altcineva, aş bănui o cursă, deşi nu ştiu la ce i-ar folosi.

— Nu mă pot mânia că n-ai încredere în vorba mea, dar nu-ţi pot spune mai mult fiindcă am făgăduit lui Ibn el Idrak să păstrez taina, dacă vreau să vă fiu de folos. Opreşte-mă aici şi porunceşte să mă împuşte dacă ţi se va întâmpla ceva.

— Atât de prost nu sunt. Bine, mă voi duce.

— Mulţumesc! Să te duci îmbrăcat aşa cum eşti. Mişună la djebel Adawa oameni mai mulţi ca de obicei; ar putea să te vadă cineva şi să te recunoască. Chiar te roagă să nu porţi hainele obişnuite. Am venit călare pe un cal de-al lui. Pot să plec acum şi să-i spun că accepţi întâlnirea?

— Da. Voi fi la locul de întâlnire după miezul nopţii, la ceasurile două. Dacă mi se iveşte vreo piedică şi întârzii, să m-aştepte.

Asyk plecă. Ustadul văzu pe masa mea hangerul dăruit de Djafar.

— Iei pumnalul cu tine? mă întrebă el.

— Nu. Aşa aveam de gând, dar mi-am luat seama.

— Atunci te rog să mi-l împrumuţi mie. S-ar putea întâmpla să am nevoie de o armă care să nu facă zgomot. Acum du-te la cai. Să încui documentul adus de Asyk, apoi vin şi eu.

Vârî hangerul în brâu şi ieşi. Eu luai câteva lumânări cu mine, deşi n-aveam motiv să le cred de trebuinţă şi coborâi în curte, iar de aici mă dusei la cai, unde Kara ne aştepta, îmbrăcat şi el în haine persane. Assil şi Barkh erau înşeuaţi, Syrr însă nu. Mă apucai să o fac eu, dar când vrusei să-i pun zăbala nu se lăsă. Îl luai cu binişorul, îl mângâiai — degeaba. Nu vroiam însă să-l silesc. Tocmai când spuneam lui Kara să-i pună căpăstrul, veni şi Ustadul.

— Ce, aşa vrei să-l călăreşti? mă întrebă el mirat. Mai ales noaptea şi prin locuri unde poate fi de mare nevoie să ne ştim stăpâni pe cai.

— Trebuie să-i fac pe plac, îi răspunsei zâmbind. Sunt sigur că mă va asculta când îi va veni timpul.

Plecarăm. Ustadul cunoştea bine drumul, aşa ca ne puteam lăsa călăuziţi fără grijă de el. Nu o luă însă de-a dreptul, ci merserăm câtva timp spre apus, apoi cotirăm spre miazănoapte. Dacă s-ar fi întâmplat să ne întâlnim cu cineva, ar fi putut, crede că venim de la djanicunii care îşi aveau sălaşul prin partea aceea.

Şi foarte bine am procedat, căci nici nu făcusem jumătate din drum şi ne ieşi în cale un călăreţ care îşi struni brusc calul, apoi porni mai departe, fără însă să se abată din drum. Nu se putea să nu ne întâlnim faţă în faţă. Fireşte că şi noi făcurăm acelaşi lucru, ca şi când nici nu ne-ar păsa de el şi ne oprirăm când ajunse în dreptul nostru dându-ne bună seara.

— Dincotro vii? îl întrebă Ustadul.

— De acolo unde vă duceţi voi, răspunse el. Se cunoaşte numaidecât că sunteţi de-ai lui Ahriman Mirza. Aduceţi veşti bune de la Ispahan?

— Cât se poate de bune. Îndată ce vor afla timpul hotărât, scot toţi sabia din teacă.

— Aşa da! Ştiu clipa. M-a trimis Mirza să i-l spun massabanului din Feraghan, care e în drum spre noi. Ce s-aude cu alergările djanicunilor?

— Serbările încep duminică. Luni vor fi alergările de încercare şi marţi cele hotărâtoare.

— Aşa e. Am să vă spun vestea cea mare: împresurarea djanicunilor se va face a doua zi, adică miercuri. Joi dimineaţa trebuie să fie gata. Îndată ce se va lumina de ziuă, tăbărâm din toate părţile peste ei. Asta e vestea pe care o duc massabanilor şi încă în grabă, aşa că vă rog să mă iertaţi, nu mai pot sta de vorbă cu voi.

— Umblă sănătos! îi ură Ustadul, zâmbind pe sub mustaţă.

Plecă. Eram încredinţat că numai datorită îmbrăcăminţii noastre putusem afla o veste atât de însemnată. Rămânea

acum să înlăturăm primejdia care ne ameninţa. Deocamdată însă se cerea să ne ferim de-a fi văzuţi de pe djebel. Singurul lucru pe care puteam să-l facem era să, se creadă că venim din tabăra takilor şi că ne îndreptăm spre munţi. De aceea îl ocolirăm cât mai pe departe şi o luarăm în direcţia pârâului, până la copacul unde era vorba să se întâlnească Ustadul cu Ibn el Idrak.

Malul era plin de tufe dese; aveam deci o bună acoperire. Izbutirăm să trecem cotiturile la adăpostul tufelor şi dădurăm de copacul acela singuratic. Ne mai trebuia o bună ascunzătoare pentru cai; eu eram acela care rămânea să-i păzească, deoarece Kara se va duce cu Ustadul să-i arate teiul găunos. Găsirăm în curând ascunzătoarea, căci după ce mai merserăm niţel, dădurăm de o văgăună îngustă între munţi. Văgăuna era însă închisă la un capăt de un zid străvechi de piatră, mâncat de vreme şi năruit în parte. Jos, zidul avea o uşă îngustă. Pe când se îndrepta spre ea, Ustadul spuse:

— Asta e *diwar-y-mugasa*[1]. Pentru ce i s-a dat numele ăsta nu ştiu. Probabil că a slujit odinioară pentru zăgăzuirea pârâului. Acum a ajuns un loc de spaimă pentru drumeţi şi-l ocolesc ziua in amiaza mare, cu atât mai mult noaptea. Vei putea aştepta netulburat întoarcerea noastră. Se spune că de câte ori ia diavolul un suflet, îl aduce aici ca să-l sfâşie.

— Plăcută, „sală de aşteptare”! râsei eu. Având însă în vedere cât de superstiţioşi sunt kurzii, sunt în mai mare siguranţă ca oriunde. Asta în ce priveşte oamenii, nu însă şi animalele, dar de ele nu mă tem.

Descălecarăm, luarăm caii de căpăstru şi după ce trecurăm poarta, ne pomenirăm într-o încăpere acoperită, în care domnea o beznă adâncă.

— Vezi, la asta nu m-am gândit, zise Ustadul. Ar fi trebuit să luăm câteva lumânări cu noi.

---

[1] Zidul răzbunării.

— Am luat eu, îi răspunsei, scoţând una din buzunar şi aprinzând-o.

Văzurăm o încăpere pătrată care răspundea în fund, de-a dreptul în văgăună. În mijloc se afla o lespede mare de piatră, încolo nimic altceva. Fiindcă trebuia să ne pitim aici caii şi dacă s-ar fi întâmplat să dea cineva peste ei nu exista nici o ascunzătoare sau pe unde să putem fugi, cercetarăm să vedem ce e dincolo de deschizătura acoperită cu tufe. Ne ferirăm însă să lăsăm urme sau să rupem crengile. Ieşirăm la aer liber. Aici nu era atât de întuneric, căci noaptea era înstelată şi cu toate că pereţii de stâncă erau drepţi şi foarte înalţi, lumina pătrundea niţel în văgăună. Nu era însă defel îmbietor locul unde ne aflam. Se potrivea de minune pentru credinţa takilor că aici vine diavolul să-şi sfâşie prada.

Duserăm caii mai adânc în văgăună şi-i puserăm să se întindă la pământ. Sosise timpul ca Ustadul cu Kara să plece. Îi rugai să bage de seamă la tufe şi să nu le rupă, ca să nu lase urme care ne-ar putea da de gol. După ce se depărtară, mă aşezai şi eu jos lângă Syrr, dar în aşa fel ca să pot vedea înaintea lui dacă vine cineva.

Ceas după ceas trecea şi se făcu miezul nopţii. Deci tovarăşii mei stăteau probabil sus la locul de pândă. Vor putea ei oare afla locul de întâlnite al duşmanilor noştri? Tocmai când îmi puneam întrebarea asta, văzui doi inşi în veşminte persane, înaintând spre mine. Erau ei. Vrui să mă ridic de jos, dar Ustadul îmi spuse:

— Stai pe loc. Nu e nici o grabă. Mai avem de aşteptat un ceas până să plecăm.

— Ei, aţi izbutit? îl întrebai repede.

— Nu. Ne aflam pitiţi destul de bine după tei. Veni Ahriman Mirza cu încă unul, pesemne omul de încredere cu care l-ai văzut în ruine, căci avea faţa descoperită. Au stat prea puţin de vorbă şi cu glas scăzut, totuşi am putut auzi fiece cuvânt. Mirza ţinea biciuşca în mână. Trebuie să fi fost

de curând pe acolo, căci scoase din scorbură o mască pe care nu o văzuse Kara înainte. Şi-o legă pe obraz şi, pe când scotea din buzunar o agrafă ca să şi-o prindă la căciulă, zise:

Pe asta o am încă de pe când am fost la djanicuni. N-am avut când să o ascund, pentru că a trebuit s-o şterg repede din pricina şeicului ul Islam. Pe cealaltă o las aici în scorbură, poate pentru totdeauna, căci nu cred să mai am nevoie de ea. Astăzi mântui repede. Voi da ordin pentru împresurarea de miercuri seara, pe urmă mă duc la *utak-y-şeitan*[1], să mai citesc o dată cele două documente, înainte de a da îndărăt „Sfatului pe acela al şeicului ul Islam. Acum, să mergem! Măgarul ăsta favorit al lui Allah habar n-are că semnând comunicatul e cu totul în mâna mea.

După ce au plecat, ieşirăm din ascunzătoarea noastră ca să-i urmărim pe furiş. Dar, deoarece trebuia să fim cu mare băgare de seamă, am zăbovit prea mult şi i-am pierdut din ochi. Şi ca să nu ne întoarcem chiar cu mâna goală, am luat cel puţin agrafa din scorbură.

— De ce? Ce să facem cu ea? întrebă Ustadul. Nu s-ar putea să aibă urmări neplăcute pentru noi?

— Tot ce se poate, dar nu ştiu nici eu ce m-a îndemnat să nu o las acolo. Pe mine simţământul ăsta nu mă înşală niciodată. Ai văzut ce bine ne-au prins hainele astea de pe noi. Fără ele n-am fi aflat ce-am aflat de la ştafeta lor.

— Bine, fie. Şi eu mă iau, adeseori, după astfel de îndemnuri neînţelese. Ai mai auzit tu până acum de această „Odaie a dracului”?

— Nu. În drum însă am chibzuit bine şi am ajuns la concluzia că nu poate fi decât încăperea aceea întunecoasă prin care am trecut la venire.

— Îmi vine şi mie să cred că aşa trebuie să fie.

— Nu mai încape îndoială. Vrea să-şi mai arunce o dată ochii pe documente. „Comunicatul împărătesc”! Deci cel mai

[1]Odaia dracului.

important lucru de care nu se poate lipsi. Dar cum să i-l luăm? Să i-l smulgem din mână? Nu merge. Trebuie găsit un mijloc mai bun: Vă rog să nu-mi vorbiţi câteva momente, trebuie să chibzuiesc. Mi-a venit ceva în gând. Dacă s-ar putea!...

Tăcu o bucată de vreme, apoi sări deodată în picioare şi zise:

— Ce să fie asta? N-am astâmpăr... Parcă mă trage ceva spre zid... un glas lăuntric îmi spune că Ahriman Mirza va sosi în curând...

Ne duserăm cu toţii la uşa acoperită cu tufe. Le dădurăm niţel în lături ca să intrăm în încăperea cea întunecoasă; deodată Ustadul îmi şopti:

— Uite colo... glasul nu m-a înşelat. Îl vezi?

Da, îl vedeam. Sosise. Se oprise la poartă, în lumina stelelor şi privea în jurul lui. Avea biciuşca în mână, masca pe obraz şi agrafa înfiptă în căciulă. La brâu luceau plăselele hangerului, care era aidoma cu al meu.

— Cunoşti legenda Chodemului omului? mă întrebă în şoaptă Ustadul.

— Da, o cunosc.

— Ştiu că Mirza crede în această legendă şi prin ea o să-l birui. Ţine tufele la o parte până ce mă voi strecura înăuntru şi pe urmă când voi ieşi.

Luă masca pe care o avea la el, îşi acoperi faţa cu ea, înfipse agrafa în căciulă, îşi vârî hangerul la brâu, întocmai în felul cum îl avea Mirza, apoi aşteptă.

Nu ştiam ce avea de gând să facă, deşi cunoşteam însemnătatea cuvântului „*chodem*”. E un cuvânt persan şi vrea să zică, eu însumi”. Metafizicienii de acolo îi dau însă alt înţeles decât noi, care numim aceasta „sosie” — un înţeles cu mult mai frumos, mai nobil. Ei spun că omul are într-adevăr şi un spirit care e menit să transforme trupul şi să-l înalţe, dar acest spirit omenesc e şi el supus unui alt spirit din regiuni

superioare, pe care Dumnezeu îl face răspunzător pentru soarta aceluia care i-a fost încredinţat. Spiritul acesta superior are puterea să se materializeze şi să ia înfăţişarea omului căruia îi aparţine — la fel cu ei la chip, trup şi la îmbrăcăminte. Dacă se arată altora, nu înseamnă nimic rău, dar dacă apare „sosiei” lui, prevesteşte acestuia că îl va părăsi în curând, fie că omul îşi va pierde minţile sau va muri peste puţin timp. Căci un om care nu-şi mai are chodemul, nu mai poate trăi, sau dacă trăieşte, va lâncezi până la moarte, cu mintea într-o beznă adâncă.

Pe această legendă sau erezie se bizuia acum Ustadul.

Ahriman Mirza păşi înăuntru. Aprinse o lumânare şi o lipi de lespede. Scoase pe urmă două coli mari de hârtie din buzunar le despături şi se aplecă peste lumânare să le citească. Acum Ustadul se strecură binişor, în vârful picioarelor, şi-l atinse uşor cu biciuşca pe umăr. Mirza tresări, se ridică repede de pe lespede, se întoarse şi... scoase un răcnet de spaimă. Pe urmă rămase nemişcat ca o stană de piatră.

Eu, care ştiam cum stau lucrurile, mă înfiorai. Lângă „zidul răzbunării”, în „odaia dracului” care vine aici să-şi sfâşie sufletele căzute în ghearele lui... o luminiţă de-abia licărind şi numai la doi paşi unul de altul — un om şi un spirit... aidoma îmbrăcaţi unul ca şi altul... desprinzându-se întunecaţi din întunericul care îi înconjura... un singur „eu'' şi totuşi în două făpturi... Dacă mă îngrozii eu, ce trebuie să fi simţit Mirza!

În cele din urmă păru că se dezmeticeşte.

— Agrafa mea! strigă el arătând cu mâna spre căciula Ustadului. Masca... hangerul meu... biciuşca...

Degetele i se descleştară şi cele două coli de hârtie zburară la pământ. Îl vedeam tremurând tot. Genunchii i se îndoiră şi căzu grămadă. Se apucă cu o mână de lespede pe când pe cealaltă o întinse spre Ustad, ţipând îngrozit:

— Chodemul meu... chodemul meu... chodemul meu! Ce-mi aduci?

— Nici coroană, nici împărăţie, sună înăbuşit glasul Ustadului de sub mască. Alege: nebunia sau moartea!

— Moartea! Nu, nu, nu vreau să mor! Trebuie să trăiesc... să trăiesc.

— Aşadar, ai ales. Nebunia fie spiritul care va sălăşlui în tine. Ieşi, ieşi! Caută ocrotire la massabanii tăi. Îngenunche înaintea şeicului ul Islam... bizuie-te pe puterea minciunii. A întins mâna să te înhaţe. Te-a şi cuprins de gât, ca pe o pisică moartă... te târăşte la marginea prăpastiei ca să te...

— Pisică moartă... pisică moartă... îl întrerupse Mirza cu un răcnet, cutremurându-se. Ştii tot, tot, tot! Dar nu vreau să fiu nebun, nu, nu! Mă duc... mă duc...

Sări în picioare, o luă la fugă spre uşă şi pieri. Ustadul ridică documentele, le împături şi le băgă în buzunar. Ieşi apoi afară, se uită lung în urma fugarului şi se întoarse iar la noi.

— Vino, dragul meu, îmi spuse el, îngândurat. Vino să vezi un om care fuge de nebunie, de care totuşi nu va putea scăpa.

Mă dusei după el şi văzui pe Mirza gonind spre şes, unde n-avea ce căuta, căci nu într-acolo îi era drumul.

— Nu înseamnă asta că şi-a pierdut minţile? adăugă Ustadul. Oricare altul s-ar fi dus unde-l aşteaptă ai săi; el însă nu-şi mai dă seama de ce face. Noi s-o ştergem acum cât mai repede. Hai să ne luăm caii.

Plecarăm de acolo, lăsând lumânarea aprinsă. Aşa voise Ustadul. Ocolirăm muntele şi ne îndreptarăm cât mai departe, spre apus, ca să nu putem fi văzuţi de cineva. Descălecarăm apoi şi ne aşezarăm niţel jos, căci timpul întâlnirii cu Ibn el Idrak nu sosise încă.

Toţi tăceam. Gândurile mi se încrucişau cu înfrigurare în creier. Să fie numai o legendă sau să existe într-adevăr acest chodem care trăieşte viaţa spirituală a omului? Deodată Ustadul îmi puse mâna pe braţ şi-mi spuse cu glas blajin:

— Cugeţi şi ştiu la ce. Nu-ţi frământa zadarnic mintea, ci

aşteaptă. Omul e deprins să creadă numai ce vede cu ochii trupului său. Îţi aminteşti cum i-am chemat lui Hagi Halef îndărăt sufletul prin înşirarea numelui său întreg? Dacă nu o făceam, murea, aşa însă l-am silit „să-şi aducă aminte de sine însuşi” — după cum se spune. Aşa-zisa „educaţie” forţează milioane de spirite în tipicuri. Să fie oare cu neputinţă ca din atâtea milioane să nu scoţi cel puţin câteva din tipicurile acestea?

Ce ciudat sunau cuvintele lui! Să nu cuget ci s-aştept. E ceva cu putinţă?

Când veni vremea să plecăm, încălecarăm şi pornirăm mai departe, până la o adâncitură unde puteam fi la adăpost de ochi străini. Eu cu Kara rămăsei aici, iar Ustadul o luă pe jos spre pârâul unde probabil că Ibn el Idrak îl şi aştepta. Drept să spun nu prea eram liniştit, dar el mă asigură că are de-a face cu un om cinstit şi n-aveam de ce să mă îngrijorez. Fireşte că îşi scosese masca şi agrafa îndată ce Mirza fugise, înnebunit de spaimă.

Nu trecu nici un ceas şi Ustadul se înapoie. Păşea sprinten ca un om care aduce o veste bună.

— Asyk ăsta e un om nepreţuit, ne spuse el când fu lângă noi. Trebuie neapărat să cer de la şah graţierea lui. Şi chiar îndată ce vom ajunge acasă, căci e nevoie să plece imediat o ştafetă la Curte.

— Aşadar ai aflat o veste bună? îl întrebai eu.

— Cât se poate de bună. Să căutăm să fim îndărăt încă înainte de-a se lumina de ziuă, pentru ca să nu-l vadă cineva pe Syrr, aşa că o să-ţi povestesc pe scurt: adversarii noştri la alergări sosesc chiar azi; vor să deprindă caii cu pista. Ce am presupus, s-a adeverit. Ibn el Idrak are atâta trecere la taki că poate zădărnici planurile şeicului ul Islam — lucru la care e hotărât. Ideea ca să fiu numit Ustad al takilor a pornit de la el şi ţine morţiş la planul acesta. Şeicul ul Islam însă i-a luat-o — din vicleşug — înainte, fie ca să facă îndeplinirea planului cu

neputinţă, fie ca să mă facă unealta lui. De când a „strecurat” pe Ghulam al său în demnitatea asta, au avut loc câteva consfătuiri foarte furtunoase. Are de partea lui pe fanaticii mărginiţi la minte — care pun pe Fatma mai presus de Mahomed — şi pe tinerii babi, care vor să-l umilească pe şah. Aceştia sunt potrivnicii noştri care vor lua parte mai întâi la alergări, pe urmă la luptă. Să-i numim deocamdată ultratakii. Ceilalţi sunt oameni dornici de pace. S-au încredinţat cu timpul că suntem drepţi şi cinstiţi, aşa că n-au nimic cu noi. Cer să ne acorde stima cuvenită unor oameni de treabă, fără să ia în seamă credinţa noastră religioasă. Respectă pe Mahomed, dar nu primesc să se închine şeicului ul Islam. Vor să fie supuşii şahului şi nu ai unui om de paie, pus în locul lui.

Au însărcinat pe Ibn el Idrak să vorbească în locul lor în Sfat, dar părerile expuse în numele lor au fost primite cu trufie şi respinse atât de jignitor, încât s-au hotărât să acţioneze după bunul lor plac, fără să ia în seamă nimic. Urmarea acestei hotărâri e deocamdată întrevederea noastră de acum. Am vorbit şi eu cât mai deschis cu Ibn el Idrak. A rămas încremenit de ce a auzit. Când a mai aflat că noul Ustad va fi sângerosul călău al sillanilor şi căpetenia „Umbrelor” împărat, şi-a ieşit din fire şi s-a hotărât să plătească vicleşugul acesta cu aceeaşi măsură. Totul se va petrece însă în cea mai mare taină, aşa că takii extremişti nu trebuie să ştie nimic de ce pun la cale cei paşnici şi supuşi devotaţi ai şahului. Lovitura plănuită împotriva celorlalţi va cădea asupra lor ca un trăsnet, din senin.

— Şi care va fi această lovitură?

— Se vor preface de acord cu atacul împotriva noastră, dar când va veni momentul, se vor tine deoparte. Dacă totuşi nu se va respecta cuvântul, nu vor avea decât ce merită. Ţi-am spus cum stau lucrurile în linii generale; amănuntele le amânăm pentru mai târziu. Acum să ne grăbim, căci încep să se ivească zorile.

— Aş vrea să facem la întoarcere o probă de încercare cu armăsarii. Luaţi-o voi înainte.

— De ce?

— Fiindcă altminteri aş pieri din ochii voştri şi nu m-aţi mai ajunge.

— Eşti cam semeţ, dragul meu! Vrei să jigneşti pe Barkh şi Assil al tău?

— Tocmai de asta vă spun s-o luaţi înainte.

— Bine, fie! Dar să ştii: ca să nu ne lăsăm bătuţi, vom întrebuinţa chiar „taina”, pe când Syrr al tău n-are nici una.

— Nu are el nevoie de aşa ceva, căci el însuşi e o taină. Nu încalec până ce nu vă voi mai zări, pe urmă pornesc şi eu după voi.

Săriră în şa şi porniră, mai întâi în trap, apoi în galop, pierind în zare. Syrr părea nedumerit. Se uita când la mine, când după ei şi începu să necheze înciudat. Îl mângâiai pe cap şi se linişti, dar nu-şi lua ochii de la mine.

Cei doi călăreţi nu se mai zăreau. Pusei acum piciorul în scară. Syrr scoase atunci un nechezat de bucurie, ca şi când ar fi vrut să spună: „În sfârşit! Dar acu' să te ţii!” Nici n-apucai să mă aşez bine în şa, că porni ca o săgeată, fără să aştepte îndemnul meu. Ştia el singur ce are de făcut.

Nici nu e de închipuit ce înseamnă un astfel de călărit. Când închideam ochii mi se părea că zbor prin văzduh. De-abia trecuseră câteva minute şi zării pe Ustad şi pe Kara. Călăreau alături. Pesemne că întorseseră capul şi mă văzuseră, căci înţelesei din mişcările cailor lor că se slujeau de „taină”. Mă aplecai atunci peste grumazul lui Syrr şi-l mângâiai uşor. Atât a fost de-ajuns ca să o ia într-o goană cu adevărat de neînchipuit, pe lângă care cea de până acum fusese nimic. Ne apropiam din ce în ce de ceilalţi doi călăreţi, apoi Kara rămase în urmă, căci Assil al meu era mai iute de picior decât Barkh. Încă zece lungimi de cal... apoi, cinci... trei... una şi iată-mă lîngă el!

— *Ma'assalami* — rămâi cu bine, Kara! Rasei eu. Hai, spune-i lui Barkh taina!

— I-am spus-o, zise el necăjit.

— Da? Atunci, ia-te după mine.

Syrr necheză ca şi când ar fi înţeles gluma, îşi făcu vânt şi dintr-o săritură trecu de Kara, apoi porni ca o săgeată, cu ochii aţintiţi drept înainte spre Assil. Acesta era cu vreo douăzeci de lungimi înaintea lui.

— *Sabah bil-cher* — bună dimineaţa! strigai eu Ustadului. Grăbeşte-te, că te apucă ziua.

Mă apropiam ca o nălucă de el. Îl văzui fluturând numai braţul în aer ca să nu se oprească din goană, apoi din câteva sărituri ale lui Syrr trecui pe lângă el.

— Recunoşti că te pot lăsa în urmă? îl întrebai eu.

— De ce ţii numaidecât să recunosc?

— Fiindcă numai cu condiţia asta mă opresc, altminteri nu. N-aş vrea să-l jignesc pe Assil. Îi e ruşine când se vede întrecut.

— Frumos din partea ta! Da, mărturisesc că Syrr n-are pereche pe lume. Să ne încetinim goana.

În vremea asta ne ajunsese şi Kara din urmă. Era cu adevărat mişcător să vezi bucuria celor trei armăsari când se văzură iar împreună. Ne îndreptarăm spre casă, mulţumiţi că proba de încercare reuşise atât de bine. Ştiam că biruinţa va fi a noastră. În curte ne despărţirăm, după ce avurăm grijă de cai, să-i frecăm, ca să nu răcească, fiindcă erau încă înfierbântaţi, apoi mă dusei să mă odihnesc niţel şi dormii până pe la amiază, fără măcar să mă întorc.

Şacara veni să-mi aducă prânzul şi-mi spuse că sosise peste noapte o ştafetă de la şah şi plecase aproape îndată cu răspunsul Ustadului. Omul era îmbrăcat într-adins astfel ca să nu fie recunoscut de cineva şi să nu se ştie cine e şi de unde vine. Stăpânitorul trimisese vorbă să se ocolească pe cât se poate o vărsare de sânge. Ustadul s-a bucurat că are prilej să-

i, trimită şahului cele două documente abandonate de Ahriman Mirza azi-noapte, precum şi însemnările pe care i le dăduse Asyk. Prin aceasta „Prinţul Umbrelor” şi şeicul ul Islam erau distruşi pentru totdeauna. În acelaşi timp, Ustadul alăturase şi o petiţie pentru graţierea lui Asyk.

Îmi adusei aminte ce spusese despre el. Era puţin, dar aflai acum de la Şacara că omul acesta ne făcuse mari servicii. Se pusese de bunăvoie în slujba lui Ibn el Idrak şi dăduse dovadă de mare iscusinţă şi răbdare, ca să convingă takii că numai printr-o atitudine făţişă vor putea fi de folos şahului. Orice ar fi făcut într-ascuns, ar fi fost în dauna lor. De altminteri, Ustadul era de părere că takii extremişti nu vor avea curajul să întreprindă ceva în lipsa şeicului ul Islam, a lui Mirza şi a „Trandafirului de Şiraz”, care aveau tot interesul să se folosească de fanatismul lor stupid.

Nu ieşisem încă pe terasă. Şacara mă rugă s-o însoţesc aici, ca să-mi arate ceva foarte interesant, după cum susţinea ea. Văzui mai întâi un cort mare şi frumos, care fusese întins la ruine. Ceva mai încolo un pâlc de oameni se îndeletnicea să ridice încă unul, tot mare, dar nu atât de bogat.

La întrebarea mea pentru cine sunt aceste corturi, Şacara îmi răspunse:

— Acela atât de frumos împodobit e pentru Gul-i-Şiraz. Ea lucrează doar din însărcinarea lui Ahriman Mirza, care vrea să pună stăpânire pe ruine şi s-o ia înaintea takilor. Oamenii ei au sosit încă înainte de a se lumina de ziuă şi s-au apucat să ridice cortul. Pesemne că şeicul ul Islam a bănuit aşa ceva sau a prins de veste la timp, căci a făcut acelaşi lucru. După cum vezi, virtutea cerească va sta alături de viciile pământeşti şi nici măcar nu ne-au întrebat dacă le dăm sau nu voie.

— Şi Ustadul îngăduie aşa ceva?

— Are răbdare. Când va sosi vremea, ştie el ce are de făcut. Dar uită-te dincolo de lac. Se înalţă un cort la fel de

mândru ca acestea două. E pentru Ahriman Mirza. A ales şi el, tot fără să ne întrebe, acelaşi loc, fiindcă dintr-acolo trebuie să sosească massabanii şi „Umbrele” lui. Deci, încercuirea a şi început. Dar şi noi am rânduit chiar de azi posturile de santinelă, atât cele apropiate cât şi cele mai îndepărtate, ce vor purta de grijă ca să aflăm la timp apropierea duşmanului. Toţi djanicunii sunt gata înarmaţi, atât cei de aici cât şi cei din satele învecinate. Asemenea şi kalhuranii, aliaţii noştri. Ne-au şi trimis pentru alergări pe cei mai buni călăreţi şi caii de care dispun. Priveşte-i! Se antrenează. Ce plan de apărare şi-a făcut Ustadul nu ştiu, dar mi-a spus să nu cer ajutorul Marahei Durimeh, căci suntem destul de tari şi singuri. Totuşi, am trimis pe cineva la ea şi sunt sigură că războinicii ei, neînfrânţi până acum, vor sosi la timp. Oricât ar fi omul de sigur pe sine, nu se ştie ce se poate întâmpla.

În timp ce vorbeam, băgarăm de seamă că în sat se stârnise o mare agitaţie. Pricina era venirea unui călăreţ, sosit dinspre răsărit. Aducea o veste ce se răspândi ca fulgerul. Călăreţul se îndreptă acum spre casa din deal.

Când trecu poarta îl recunoscurăm. Era servitorul lui Djafar, care-l însoţise o bucată de drum pe căpitan iar acum se întorcea să ne spună că vor sosi o sută de oameni din garda imperială, în acelaşi timp sosea şi Gul-i-Şiraz, cu alaiul ei, şi, la o mică distanţă, urma şeicul ul Islam, cu statul său major. Se îndreptau de-a dreptul spre ruine, pe care le luară în stăpânire, ca şi când ar fi fost la ei acasă. Caii lor de curse veneau în urmă.

După câteva minute, păru că s-a iscat o ceartă între cele două tabere asupra locului de ales, dar gâlceava se potoli repede, căci atenţia le fu atrasă de detaşamentul de gardă care se ivise în zare. Uniformele lor pline de fireturi sclipeau în bătaia soarelui de-ţi luau ochii. Cum de se bucura Ustadul de atâta favoare din partea împăratului, ca să-i trimită un astfel de ajutor nepreţuit? Se întrebau duşmanii noştri.

Nedumerirea lor se preschimbă, însă, în spaimă când îndărătul armatei văzură apărând douăzeci de *zamburek*[1]. Atâtea tunuri! Nu era mult, dar de-ajuns ca să le cam pună beţe-n roate. Şi de ce i se trimiteau Ustadului trupele acestea când habar n-avea de atacul care se plănuia împotriva lui? Prinsese oare de veste sau bănuia ceva? Se cerea să fie cât se poate de prevăzători, chiar şi faţă de aliaţii lor.

Căpitanul găzduit de noi, coborî în curte să întâmpine armata călare. Sosirea ei stârnise vâlvă şi printre oamenii lui Ahriman Mirza. El însuşi venea călare pe un cal minunat, probabil să salute pe prinţesă. Era urmat de alaiul său — acele persoane cu care fusese la biserică şi ne întrerupseseră cinstirea sfintei zile de duminică. Nouă, însă, ne părea bine, căci prin asta se dădea de gol că omul lui de încredere fusese la el şi-l înştiinţase despre cele ce se pregăteau.

Fără a se opri în sat, se duse de-a dreptul la ruine. Când descăleca în faţa cortului, Gul ieşi să-l salute şi cu prilejul acesta o văzui pentru întâia oară. Ea îl duse înăuntru, pe când însoţitorii rămaseră afară. După câtva timp fu chemat şeicul ul Islam, care, de asemenea, dispăru în cort. Abia acum observai că Syrr nu era nicăieri. O întrebai pe Şacara de dânsul şi mă simţii aproape ruşinat de neatenţia mea. Fusese scos în grădină, pentru a nu putea fi văzut de la corturi. Rugai pe Şacara să se îngrijească bine de el.

Cele trei personaje importante ieşiră din cort, trecură printre ruine şi se îndreptară spre drumul care ducea la clopote.

— Vor să vină la noi, spuse Şacara. Trebuie să-l înştiinţez îndată pe Ustad, căci casa noastră nu trebuie să fie pângărită de astfel de oaspeţi. El nu-i va primi.

— Atunci roagă-l să vorbească cu ei aici, sub acoperişul meu, căci aş vrea să fac cunoştinţă cu Gul, pentru a afla ce şi cum vorbeşte.

[1] Cămile încărcate cu tunuri.

Şacara plecă repede, iar eu observai pe cei care se apropiau, dar fără să pot fi văzut de ei. Prinţesa era de statură înaltă şi veşmintele ei erau încărcate cu podoabe. Văl nu purta, căci se emancipase, se vede treaba, după obiceiul care domnea în cercurile ei. Părul ei era tăiat în faţă şi îi acoperea fruntea, iar la spate cosiţele îi cădeau până aproape de pământ şi erau împletite cu panglici aurii. În mână avea o biciuşcă, întocmai ca Ahriman Mirza.

În timp ce vorbea, mişcările ei erau foarte vioaie, energice, poruncitoare şi batjocoritoare, cum nu le mai văzusem la nici o femeie din Orient.

Ajunseră la păşune şi se opriră câtva timp lângă Assil, Barkh şi Săgeata, vorbind cu aprindere despre aceşti cai. Nu putui auzi ce spuneau, dar, după mişcările lor, înţelesei că vorbele nu prea erau de laudă. Prinţesa se apropie de Assil şi încercă să-i deschidă gura, ca să-i examineze dinţii, dar el se împotrivi. Ea se răsti mânioasă la dânsul şi îl lovi peste picioare. În aceeaşi clipă calul o trânti la pământ cu o mişcare puternică a capului. Ahriman Mirza se repezi şi ridică biciuşca, dar nu mai apucă să dea, căci calul fu mai rapid decât el, se întoarse cu spatele şi zvârli cu picioarele dinapoi. Persanul căpătă o lovitură în cap şi, scoţând un strigăt de durere, se prăbuşi la pământ. Armăsarul necheză sfidător şi se aşeză în poziţie de apărare. Şeicul ul Islam şi prinţesa, care se ridicase de jos, se apropiară de Ahriman Mirza, şi-l ajutară să se ridice. Din fericire nu primise lovitura în plin şi scăpase numai cu spaima. Cuprinşi de mânie, îşi urmară drumul dar foarte încet, căci Ahriman Mirza se clătina, încă ameţit şi ceilalţi doi trebuiră să-l sprijine.

Şacara adusese pe Ustad şi amândoi văzuseră, întâmplarea cu armăsarul. Cei trei se apropiară de ei şi se opriră în faţa lor. În prima clipă nimeni nu scoase o vorbă, dar privirile li se încrucişară, tăioase. În sfârşit, prinţesa întrebă:

— Cine ne primeşte aici? Cine eşti tu!?

Vocea ei suna aspru şi dispreţuitor.

— Sunt căpetenia djanicunilor, răspunse Ustadul, foarte calm.

— Şi cine e făptura asta de lângă tine?

— Făptură? repetă el cuvântul şi zâmbi. Da, ai spus bine, fără să vrei. E făptura lui Dumnezeu cel Atotputernic, care a creat-o în înţelepciunea şi bunătatea lui. Tu, însă, nu eşti o făptură, căci ai fost zămislită din păcat, de oameni păcătoşi.

Se dădu apoi la o parte, ca s-o lase pe Şacara să treacă. Roşind, aceasta lăsă capul în jos şi se îndepărtă. Prinţesa păru atât de buimăcită de această îndrăzneală, încât nu găsi cuvinte să răspundă. Gâfâia, ochii îi scăpărau scântei, buzele îi tremurau; frământa biciul în mână, dar răspunsul nu veni. Văzând aceasta, şeicul ul Islam luă apărarea celei atât de adânc jignite:

— Se pare că nu ştii cu cine vorbeşti. Această prinţesă e nobila noastră şahzadeh Hanum Gul, care a venit să ne fericească cu prezenţa ei.

— Ştiu bine lucrul ăsta, ba chiar mai mult, că şi tu o cunoşti, având neruşinarea să numeşti prezenţa ei o fericire. Vai de poporul care ar avea conducători ca tine şi ca dânsa. Ai venit iar să aduci daruri unei bucătărese neghioabe? Uite, colo, uşa bucătăriei mele e deschisă. Prietena ta, Pekala şi dragul ei Tifl aşteaptă binecuvântarea ta şi a acestei femei spurcate. Nu mai ai nevoie să te apropii de ei cu înfăţişarea unui umil secretar, căci oricât de proşti ar fi ei, vor recunoaşte în tine pe sfântul şeic ul Islam.

Şeicul se îngălbeni şi degetele i se încleştară în barbă. Stătea în faţa Ustadului ca un copil bătut, fără să ştie ce să răspundă. În schimb, Ahriman Mirza, care îşi revenise din lovitura primită, luă acum cuvântul şi strigă înfuriat:

— Omule ţi-ai pierdut minţile de îndrăzneşti să vorbeşti astfel cu noi? Fiinţele cele mai slăvite din ţara asta se află în faţa ta şi nu sunt deprinse să fie lovite de dobitoace şi

batjocorite de oameni. Fii bucuros că n-am împuşcat pe loc gloaba aia a voastră care m-a lovit. Spunând aceste cuvinte, trase pistolul de la brâu, ca ameninţare. Ustadul dădu zâmbind din cap şi răspunse:

— Păstrează-ţi glonţul pentru Iblis al vostru. Doar...

— Iblis? îi curmă vorba Ahriman Mirza. Cine ţi-a spus că l-am adus pe neînvinsul „Diavol”? Cine?...

Ustadul îşi înfipse privirea în ochii lui şi răspunse rar şi apăsat:

— Cine decât propriul tău Chodem?

Ahriman Mirza îşi duse repede mâinile la cap şi spuse:

— *Chodemul meu!*... *Chodemul* meu! Aşadar şi aici?... De ce nu-mi dă pace din noaptea aceea?... M-am lipsit doar de el! De ce mă urmăreşte?... Voi înnebuni dacă nu mă lasă în pace!... Să înnebunesc?! Înnebunească cine o vrea, numai eu nu... eu nu!

După ce strigă aceste cuvinte o luă la fugă spre cortul prinţesei Hanum Gul, aşa că abia putu să-l ajungă din urmă suita lui.

Prinţesa şi şeicul ul Islam plecară de asemenea, ruşinaţi şi înfrânţi, fără să mai spună un singur cuvânt.

Ustadul se uită spre mine şi zise:

— Îţi mai aminteşti de cuvintele mele? Omul ăsta începe să-şi piardă minţile. În curând nu o să-şi mai dea seama ce face. Asta e soarta tuturor prinţilor „Umbrelor”.

Se întoarse în casă şi în ziua aceea nu mai avui prilejul să vorbesc cu el, fiind prea ocupat; dar prin Şacara mă puse în cunoştinţă cu toate întâmplările.

Spre surprinderea mea, azi nu-mi aduse singură prânzul, ci veni şi Pekala. Aceasta ceruse să vină şi ea, având să-mi spună ceva. Apăru în faţa mea foarte încurcată şi căutându-şi cuvintele. Când o îndemnai să vorbească, începu:

— Effendi, te rog să mă crezi; bănuiam că e o cucoană, o cucoană adevărată. Era foarte grasă. Dar când se aşeză pe

duşumea în bucătărie şi îi luai vălul de pe faţă, m-am speriat grozav, căci... era un bărbat. Şi închipuieşte-ţi, îi era straşnic de foame; a mâncat mult şi repede, apoi a adormit. Când s-a deşteptat a mâncat iar şi din nou a adormit. A mâncat aproape tot ce gătisem pentru ceilalţi, căci venise flămând de la drum. În sfârşit s-a săturat şi fiindcă mâncărurile mele i-au plăcut atât de mult, ne-am înţeles să nu ne mai despărţim niciodată. Tu ce zici, effendi, ne dai voie?

— Eşti stăpână pe tine şi poţi face ce vrei.

— Ştiu şi nici n-aş lăsa pe nimeni să se amestece în treburile mele, dar buna cuviinţă cere să întreb. Şi la Ustad am fost şi mi-a spus să fac cum cred. Acum am venit şi la tine să te întreb dacă îmi dai voie să plec.

— Cu cea mai mare plăcere.

— Dar n-am să mă mai întorc niciodată.

— Asta doresc şi eu.

— Aşa?! Vasăzică şi tu? Credeam că toţi au să plângă când voi pleca, dar văd că nimănui nu-i trece prin gând să facă aşa ceva. De aceea mă răzbun şi plec îndată. Agha Sihil trimite nişte cămile la Ispahan, aşa că voi pleca cu ele, împreună cu Kepek al meu şi cu Tifl. Peste un ceas pornim. Kepek a mâncat întruna de azi dimineaţă, aşa că va putea răbda până la staţia următoare. Îmi iau deci pentru totdeauna rămas-bun de la tine şi de aceea îţi dau mâna.

— N-am nevoie de ea. De acum înainte mâna ta e a lui Kepek pentru vecii vecilor.

Nepăsarea mea părea s-o supere. Se îndreptă spre uşă, se mai opri încă o dată şi spuse:

— Aici nu e nimeni care să înţeleagă o inimă nobilă de femeie, afară de Kepek al meu. Ustadul mi-a dat leafa şi pe deasupra un bacşiş bun. Acum vă las, nu mai vreau să ştiu nimic de voi. Şi de mine aţi scăpat o dată pentru totdeauna.

Plecă şi după o oră văzui ducându-i-se lucrurile la cortul lui Agha Sihil, iar în urma lor mergeau Pekala, Kepek şi Tifl. Nu

trecu mult şi cămilele pe care călăreau ieşiră din sat, fără a fi însoţite de nici un djanicun.

După-amiază aflai de la Şacara că şi Ustadul cercetase drumul secret de la sala de întruniri. Fusese chiar şi la cazane, dar nu-mi spusese nimic, pentru a nu mă nelinişti.

Nu-mi închipuisem că djanicunii să fie atât de mulţi, dar acum, când începură să vină din toate împrejurimile, pentru serbarea de mâine, văzui că erau mii de suflete şi chiar după ce se înnoptase tot mai soseau în cârduri.

Spre seară, Ustadul îmi trimise vorbă să mă culc cât mai devreme, căci a doua zi avea să mă scoale dis-de-dimineaţă; aveam de făcut amândoi un drum călare. Îi urmai sfatul şi în dimineaţa următoare mă deşteptai înainte de ora patru. Zării pe Ustad la cai, punând şaua pe Săgeata. Mă grăbii să cobor şi eu, iar el îmi spuse că voi călări pe Syrr. Şaua şi căpăstrul erau pregătite.

— Azi vei avea prilejul să cunoşti pe Săgeata, zise Ustadul. Assil al tău a învins-o, dar după câteva ceasuri o să vedem ce o să spui.

— După câteva ceasuri? întrebai eu, văzând că luase şi de-ale mâncării cu el. Vrei să lipseşti atât de mult de aici, tocmai azi, când are loc o asemenea aniversare?

— Despre asta vom vorbi mai târziu, răspunse el, în timp ce încăleca.

Îi urmai pilda şi plecarăm, dar nu prin poartă, ci ne urcarăm spre căsuţa de marmură; un drum cam primejdios, dar minunat de frumos.

În vale era linişte, căci nimeni nu se trezise încă din somn. Săgeata mergea cu paşi uşorii şi siguri. Dar şi Syrr înainta ca şi când ar fi cunoscut de mult drumul acesta destul de periculos.

Ajungând în deal, poteca se despărţea de cea veche, pe care o acoperise pietrişul năruit.

— Asta mă îngrijorează, zise Ustadul. Monumentului nu i

se poate întâmpla nimic, căci e aşezat pe o stâncă tare, dar când aceste grămezi de bolovani vor începe să se rostogolească, atunci ruinele vor fi nimicite. Presupun că ai vrea să mergi până la monument, dar te rog să renunţi pentru azi. Priveşte grămezile de lemne din jurul lui. Acestea vor fi aprinse şi priveliştea asta trebuie s-o vezi de jos, nu de aici.

Trecurăm deci mai departe şi urcarăm coama muntelui, de unde se putea vedea tot ţinutul djanicunilor.

— Asta e mica mea împărăţie, pe care vor să mi-o răpească, zise Ustadul. Ce nebunie! Din toate părţile vin înarmaţi până în dinţi, căci aşa a vrut războinicul meu profesor de muzică, Chodji-djum, cum îi zicem noi. Instigatorii sunt în mâna mea; n-am decât să-i leg şi să-i predau, aşa cum am predat şi dovezile. Dar cum credincioşii mei djanicuni m-au silit să mă învoiesc la serbarea de azi, vreau să-i las să-mi dea şi dovada că la primejdie mă pot bizui pe ei. Ar fi o nerecunoştinţa din partea mea să le răpesc bucuria izbânzii. Pentru azi însă îi părăsesc şi ne vom întoarce abia spre seară, căci nu vreau să fiu de faţă la laudele ce mi se vor aduce. Aşa ceva nu-mi place. Dragostea djanicunilor pentru mine e sinceră Şi îmi face plăcere când mi-o dovedeşte fiecare în parte, dar nu vreau să mi se arate în public şi prin serbări. Le-am dat voie să facă această serbare, spre a nu le strica bucuria, eram însă hotărât dinainte să nu fiu de faţă la ea.

Vrui să spun ceva, dar el îmi curmă vorba şi urmă:

— Să n-ai nici o grijă. N-am procedat cu uşurinţă, căci ştiu mai bine ca oricine câtă nevoie au tocmai azi de mine. Dar totul e pregătit. Faptul că plec, în aparenţă fără nici o grijă, va face şi mai încrezători pe duşmanii noştri, căci ei nici nu bănuiesc ce am eu de gând. Vom înconjura tot ţinutul nostru şi voi inspecta posturile de pază, ceea ce e neapărat nevoie. Acum, să plecăm!

Pentru a coborî partea opusă a muntelui, trebuia să

descălecăm şi să ducem caii de căpăstru, până când ajunserăm la pârâul din vale, unde Ustadul îmi arătă ieşirea gangului secret din sala ele întruniri. De aici urcarăm iar coasta spre platoul kurzilor taki şi o luarăm spre miazănoapte. Din distanţă în distanţă dădurăm peste câte doi djanicuni cu caii, lor, care făceau de santinelă. La postul cel mai îndepărtat, spre miazănoapte, găsirăm un kurd de la Şord, echipat pentru luptă. Sosise tocmai în clipa aceea şi ne spuse că trupele de ajutor trimise de Marah Durimeh se află la depărtate de o zi şi aşteaptă instrucţiuni de la noi.

Ustadul fu surprins de ştirea aceasta, dar când îi spusei ce aflasem de la Şacara, dădu ordin ca trupele să fie marţi seara la locul unde ne aflam acum şi să aştepte aici.

Pornirăm apoi spre răsărit, unde se întindea ţinutul djanicunilor. Găsirăm totul în regulă. De la tabăra lor cea mai depărtată, începea linia de posturi a kalhuranilor, care se prelungea până dincolo de „Trecătoarea iepurilor” şi aceea a Ştafetei.

Ustadul dădu aici instrucţiuni să fie lăsaţi să treacă „Izgoniţii” şi „Umbrele”, dar apoi să fie urmăriţi şi să se strângă cercul tot mai mult în urma lor. La amiază poposirăm lângă o apă, ca să ne odihnim, să mâncăm şi să lăsăm caii să pască. După vreo două ore plecarăm mai departe, prin ţinutul nelocuit prin care trecusem cu Halef şi cu „Izgoniţii”. Aici dădurăm de urma dinarunilor, care ducea la miazănoapte, la tabăra noastră şi întâlnirăm un călăreţ singuratic, care întoarse capul după noi. Spre uimirea noastră îl recunoscurăm pe şeicul dinarunilor.

Şi el fu surprins când îl zări pe Ustad, dar această întâlnire păru să-i facă plăcere. Politeţea cerea să descălecăm şi să ne aşezăm cu toţii jos. În timpul convorbirii aflarăm o veste îmbucurătoare. El sosise în acea dimineaţă în satul nostru şi vorbise cu şeicul ul Islam, care tocmai se afla la Hanum Gul, împreună cu Ahriman Mirza. Aici primise instrucţiuni pentru

zilele următoare şi cu prilejul acesta află că fusese ales să-i atace pe djanicuni, sub pretext că sunt de altă religie, dar, fără să i se promită vreo răsplată pentru ajutorul lui. Afară de asta, se purtaseră foarte obraznic cu el, ca şi când ar fi fost pentru el o cinste prea mare să stea de vorbă cu persoane atât de sus-puse. Fusese destul de înţelept să se învoiască cu tot ce-i cereau, dar, în furia lui, luase hotărârea să treacă de partea noastră. Pentru a chibzui bine lucrurile, se întoarse singur până la locul unde ne întâlnisem cu el.

Bineînţeles că n-am mai stat mult pe gânduri şi Ustadul îi povesti îndată cele petrecute. Şeicul rămase năuc, căci nu-şi putuse închipui ce fel de oameni erau cei pentru care fusese gata să verse sângele dinarunilor săi. Şi pentru asta n-avea nici măcar să primească vreo răsplată, nici măcar un cuvânt bun. Deocamdată venise numai cu caii de curse şi cu oamenii care aveau să îngrijească de ei; ceata de războinici avea să sosească abia după aceea. Ne spuse că aceasta va fi la dispoziţia noastră şi ne întinse amândouă mâinile, pe care noi le strânserăm cu plăcere. Întrucât aflase ce scop avea plimbarea noastră călare, ne ceru voie să ne însoţească şi Ustadul fu de acord.

Plecarăm deci toţi mai departe, spre apus, la djanicunii noştri, pe care îi găsirăm tot atât de bine pregătiţi ca şi pe ceilalţi. Cu prilejul acesta, faţa şeicului se posomorî, căci îşi dădu seama şi mai bine de cursa ucigătoare în care ar fi căzut oamenii săi, dacă ar fi rămas de partea duşmanilor noştri. Şi în privinţa alergărilor începu să se îndoiască, după ce văzu cum alerga Săgeata şi mai cu seamă când zări pe Syrr.

Isprăvisem tocmai inspecţia noastră, când începu să se întunece. Trecurăm prin „Valea înfundată”, unde a trebuit să ne oprim, căci podul era tras, din pricina situaţiei nesigure. Dincolo socoteam să fie o santinelă, dar când strigarăm, nu primirăm nici un răspuns.

— Vasăzică, trebuie să aşteptăm aici până când va veni

cineva? întrebai eu, supărat de zăbava asta.

— Da, să aşteptăm, răspunse Ustadul zâmbind şi cât vom sta aici îi voi povesti şeicului despre săritura pe care ai făcut-o cu Assil al tău.

Începu să povestească, fără să descalece şi, când ajunse la clipa când făcusem săritura, duse pe Săgeata la locul de unde îmi luasem avânt. Prefăcându-se că vrea să povestească mai departe, ridică deodată braţul şi strigă aceleaşi cuvinte pe care le strigasem şi eu: „Sări, sări, Săgeata mea!”. Iapa porni ca vântul, prinse cu copitele marginea prăpastiei şi o trecu în zbor, atât de uşoară şi sigură, încât strigătul de groază pe care vrusei să-l scot, se prefăcu într-unui de bucurie şi admiraţie. Ajuns dincolo, Ustadul descăleca, lăsă podul în jos şi ne îndemnă liniştit să venim şi noi.

— Ei, cum îţi place Săgeata mea? mă întrebă el, cu ochii strălucind de mulţumire.

Îl îmbrăţişai, căci alt răspuns nu găsii să-i dau. Şeicul dinarunilor încă şi acum se mai înfiora de groază şi spuse:

— Aşa ceva n-am mai văzut până astăzi. N-au decât să aducă „cel mai bun cal din Luristan” chiar şi pe „Diavol”, că izbânda tot a voastră va fi. Dinarunii mei pot să fie mulţumiţi că mi-aţi arătat de ce sunt în stare caii voştri. Ne vom feri să ne luăm la întrecere cu voi.

Îl rugarăm să se ducă singur în sat, dar să nu pomenească nimic de Syrr. Despre toate celelalte lucruri ne înţeleseserăm dinainte. Noi amândoi luarăm drumul prin pădure şi ajunserăm la turn, fără să fim, văzuţi de nimeni, căci curtea era pustie. O străbăturăm repede, duserăm caii la locul lor, apoi urcarăm la Halef Omar, unde eram aşteptaţi, căci Şacara spusese unde plecasem noi şi că la întoarcere nu trebuie să ne vadă careva. De aceea făcuse în aşa fel, ca în curte să nu fie nimeni.

După ce mâncarăm, stăturăm de vorbă despre întâmplările zilei. Halef ştia că a doua zi i se va îngădui pentru întâia oară

să coboare până în sat. La tribună se pregătise un loc bun pentru el, de unde va putea vedea toată valea şi alergările, fără să se obosească. Se bucura ca un copil în aşteptarea unei jucării frumoase.

Când se apropie timpul, Ustadul şi cu mine ne urcarăm pe platforma de sus, pentru a vedea iluminaţia munţilor, acolo fiind locul cel mai bun pentru aceasta. Când se stinseră luminile, Ustadul se sculă, îmi dădu mâna şi spuse:

— A venit vremea să mergem şi noi la odihnă. Noapte bună!

A doua zi de dimineaţă ieşii pe platformă şi văzui că în timpul zilei de ieri mai venise o mulţime de oameni, aşa că numărul celor prezenţi se dublase. Alături de cortul lui Ahriman Mirza zării caii pe care „Izgoniţii” şi „Umbrele” îi aduseseră pentru alergări. Lângă ruine erau cei ai şeicului ul Islam şi ai takilor. Pe malul lacului, la dreapta, erau caii de curse ai dinarunilor, iar la stânga, lângă tribună, ai noştri. În jurul lor mişuna mulţimea; cei care se pretindeau buni cunoscători, îşi dădeau părerea. Cu Ibn el Idrak şi cu şeicul dinarunilor, Ustadul se înţelese, în ascuns, să li se înapoieze caii pe care îi vor pierde la curse. Puteau deci să se prefacă, în toată liniştea, că sunt adversarii noştri. Trebuie să mai amintesc că cei mai buni cai — Săgeata, Assil, „cel mai bun cal din Luristan” şi alţii - nu erau puşi la un loc cu ceilalţi. Fiindcă duşmanii nu-i arătau pe-ai lor, îi ţinusem şi pe ai noştri ascunşi.

Îmi veni să râd când văzui că Hagi Halef şi Hanneh se şi duseseră la locurile lor. Hagiul meu nu mai avusese răbdare şi bineînţeles era îmbrăcat cu veşmintele de gală pe care i le trimisese şahul. Nu uitase să-şi ia toate armele cu dânsul şi nici chiar renumitul lui gârbaci din piele de hipopotam nu-i lipsea. Acesta avea să prindă bine „călăului” ceva mai târziu.

După ce mâncai, mă dusei mai întâi la caii noştri, apoi la Ustad, unde găsii pe căpitanul gărzii imperiale. Vorbeau

tocmai despre Ghulam el Multasim „călăul”. Cu toate măsurile ce fuseseră luate împotriva acestui om neruşinat, el nu se sfiise să ponegrească ieri în public, la taki, pe Ustad; iar azi făcuse acelaşi lucru şi aici. Apăruse cu ceata sa, când ici, când colo, în valea djanicunilor şi repetase aceeaşi cuvântare, pesemne învăţată pe de rost şi în care se spunea că Ustadul e un om de care trebuie să se ferească toată lumea, că se preface a fi buh prieten cu şahul, dar că nu e adevărat; că se preface că vrea numai binele djanicunilor, dar că nu urmăreşte decât folosul său. Adăugă că socoteşte de datoria sa să-l arate aşa cum e pe acest om primejdios şi că cere de la toţi djanicunii să-l gonească pe Usfîad, care se laudă că vrea fericirea oamenilor, dar nu e în stare decât să crească nişte cai răi, după cum va dovedi el, Multasimul, cu Kiss-i-Darr.

Deoarece eu sosisem abia la sfârşitul convorbirii, căpitanul îmi comunică concluzia acesteia:

— L-am rugat pe Ustad să nu-şi murdărească mâinile cu acest ticălos şi să-l lase în seama mea, deoarece eu reprezint aici poliţia şahului. Pentru obrăznicia lui nu merită altceva decât biciul şi poate să fie încredinţat că va face cunoştinţă cu el. Când şi cum, vom vedea. Mie să-mi daţi numai veşmintele pe care le-a lăsat aici, precum şi cuţitul şi alfabetul secret ce se aflau în ele. Altceva nu-mi trebuie.

Îi dădurăm cele cerute, apoi mă dusei cu Ustadul şi Djafar Mirza la lac, deoarece venise vremea să fie aleşi arbitrii pentru curse. Alegerea se făcu repede. Ca prim arbitru a fost ales căpitanul din garda imperială, iar ceilalţi erau: Djafar, Hagi Halef Omar, Ibn el Idrak şi Pederul.

Se hotărâră pe urmă condiţiile, care erau foarte simple: orice invitaţie la alergare va trebui primită reciproc şi nimic mai mult. La aceste tratative luară parte şeicul ul Islam, Ahriman Mirza şi Hanum Gul. Locul acesteia la tribună era între cei doi prieteni ai ei, dar mai departe de noi. Din pricina

atentatului plănuit împotriva lui Djafar Mirza, trebuia ţinut la distanţă şi bine păzit în special „călăul”, dar aceasta fără să bată nimănui la ochi.

Fix la ora douăsprezece aveau să înceapă alergările de probă şi anume cele caraghioase şi vesele. Cămilele de povară, măgarii, ţapii, oile şi alte animale, erau pregătite. Lângă tribună se afla un loc înălţat, de pe care se anunţa fiecare cursă în parte. Semnalul urma să se dea cu goarna.

Tocmai se auzise goarna şi crainicul vru să se urce pe locul pregătit în acest scop, când se opri, fiind împiedicat de cineva. Acest cineva era Ghulam el Multasim „călăul”, care veni călare pe calul său turcoman şi se opri chiar în faţa locului înălţat. Ducea de o frânghie lungă un al doilea cal, care avea o înfăţişare pe cât de caraghioasă, pe atât de jalnică. Era un cal bătrân, de vreo douăzeci de ani. I se smulsese părul din coamă şi din coadă şi i se legaseră în loc paie de orz. Capul, trupul şi picioarele îi erau acoperite cu plasturi. Şa n-avea pe el, încât se putea vedea că spinarea îi era plină de răni.

— Să-l ia dracul pe schingiuitorul ăsta! Auzii glasul indignat al lui Halef, în spatele meu.

Şi Kara care stătea lângă dânsul, adăugă:

— E de îngăduit aşa ceva? Tată, dă-mi niţel gârbaciul. Văd că o să am nevoie de el.

Multasimul descălecă şi se urcă pe locul înălţat, ele unde putea fi văzut de toţi şi strigă:

— S-a dat semnalul şi cursa cea veselă va începe. Şeicul ul Islam m-a însărcinat să fac începutul. Invit deci pe orice djanicun la alergare şi, în primul rând, chiar pe Ustadul lor, despre care am de spus următoarele...

Şi începu iar cuvântarea învăţată pe de rost, plină de minciuni şi ocări.

Admirai liniştea şi stăpânirea de sine cu care djanicunii o ascultară. Când isprăvi, şeicului Islam, Ahriman Mirza şi

Hanum Gul izbucniră în aplauze, la care se uniră şi câţiva taki „Izgoniţi” şi „Umbre”, aflate prin apropiere. Toţi ceilalţi tăceau. Dar în loc de a lua în seamă această tăcere ameninţătoare, „călăul”, în orbirea şi neruşinarea lui, o socoti ca un semn de încuviinţare şi urmă:

— Uitaţi-vă la Ustadul vostru! Vă întreb: ce face el pe când eu îl nimicesc cu vorbele mele? Ascultă, zâmbeşte şi tace. Ştiu că vrea să impună cu acest zâmbet, dar nu şi-a găsit omul. Se preface că mă dispreţuieşte, dar nu e decât încurcat. De ce tace? Cine e atacat şi se simte nevinovat, e dator să se apere. El însă nu spune nici un cuvânt. A tăcut şi tace mereu, ca şi când...

Nu putu să-şi mântuie vorba, deoarece căpitanul, care se apropiase cu vreo câţiva oameni de ai săi, se repezi la el, îl apucă de ceafă şi zise:

— Ustadul a tăcut, ştiind bine că orice fruct putred, cade singur din pom. Acum cazi şi tu!

Îl îmbrânci spre oamenii săi, care îl înşfăcară şi-l duseră în cortul lor, nu departe de acolo. Şeicul ul Islam şi Ahriman Mirza săriră în picioare.

— Ce înseamnă asta? strigă cel dintâi. Cu ce drept te atingi de acest om de treabă, care se află sub ocrotirea mea?

— Sub ocrotirea ta? repetă căpitanul. Te-aş sfătui să te ocroteşti pe tine însuţi!

— E şi sub ocrotirea mea, adăugă Ahriman Mirza, ameninţător. Şi apoi ce cauţi tu aici la djanicuni?

— Da? Vrei să ştii? Caut pe căpetenia „Umbrelor”, care, de câtva timp, îşi face mendrele pe aici. Cred că-l voi găsi repede, după ce am pus mâna pe prietenul şi „călăul” său. Aşezaţi-vă la locurile voastre, căci aş vrea să văd dacă veţi reuşi şi voi să fiţi atât de liniştiţi şi să zâmbiţi aşa cum a făcut-o Ustadul.

— Ce obrăznicie! Sunt un prinţ imperial şi pot porunci chiar oamenilor tăi să-ţi taie capul, aici pe loc!

— Încearcă! spuse căpitanul, scoţând din buzunar învelişul de piele care conţinea alfabetul secret şi urmă: Cunoşti acest alfabet cu ajutorul căruia pot citi anumite scrisori? Între altele am citit una care suna cam astfel:

„Către Ghulam el Multasim, «călăul» meu”

A venit vremea când «trandafirul din Şiraz» trebuie să înflorească pe pieptul lui Djafar Mirza. Aceasta se va întâmpla în a cincea zi a lunii Şaban, pe timpul rugăciunii de seară. Nici o...

— De unde ai asta?... De unde?... zbieră Ahriman Mirza, curmând vorba căpitanului şi repezindu-se la el, să-i smulgă alfabetul din mână.

Deodată Ustadul se ridică şi, uitându-se ţintă în ochii lui, zise:

— Uită-te la mine, Ahriman Mirza; eu pot să-ţi spun de unde. Chodemul tău a fost la el şi te-a trădat. Acela, însă, care lasă Chodemul său să plece, acela e nebun... nebun... nebun. Mă înţelegi?!

Ahriman Mirza se opri în loc, îşi duse mâna la frunte, ca şi când l-ar fi izbit cu o măciucă în cap, scoase un ţipăt, sări de pe tribună şi fugi, pierind în mulţime. Numai foarte puţini din cei de faţă înţeleseră această plecare pripită.

În clipa când fugi Ahriman Mirza, „călăul” fu adus din cort. Era îmbrăcat numai cu pantalonii, iar partea de sus a trupului îi fusese unsă cu ulei. Unul din soldaţi ducea celelalte haine ale sale şi cuţitul. Căpitanul porunci să se ducă aceste lucruri lângă şeicul ul Islam şi-i spuse acestuia:

— Ai luat apărarea acestui om de treabă. L-am dezbrăcat de veşmintele care reprezintă demnitatea lui. Pe acest om de treabă îl vom biciui bine şi apoi, dacă vei crede de cuviinţă, n-ai decât să-i îmbraci iar demnitatea şi să dai takilor pe

Ustadul lor.

Şeicul ul Islam nu scoase un cuvânt când veşmintele lui Multasim fură aduse lângă el. Ar fi plecat cu mare plăcere de acolo, dar trebuia să rămână, pentru a-şi păstra demnitatea. Şi, „călăul” tăcu. Stătea între doi soldaţi, cu dinţii încleştaţi şi ochii sclipitori, care căutau în zadar un ajutor. În clipa aceea se petrecu însă un fapt, care păru că-i va da putinţa să fugă. Se şi gândise poate să sară pe neaşteptate pe calul său şi să dispară, dar de acesta era legat calul cel caraghios şi până ar fi dezlegat frânghia, ar fi fost prins din nou. Bunul şi milosul Kara Ben Halef se ridicase însă de la locul său, pentru a examina rănile nenorocitului cal. Spre surprinderea lui descoperi însă că rănile nici nu existau şi calul era sănătos.

Totul e o minciună, strigă Kara. Într-adevăr calul e bătrân, dar încolo n-are nimic. Aş putea să-l încalec ca să dovedesc...

— Dovedeşte! Dovedeşte! îi curmă „călăul” vorba. Prostia ta îmi redă libertatea.

În timpul examinării, Kara dezlegase frânghia cu care cei doi cai fuseseră legaţi unul de altul. Multasimul se repezi la calul său, îl încalecă şi porni în goană pe locul de alergări, care era cu desăvârşire liber. Toţi săriră în picioare şi începură să răcnească; numai Kara rămase liniştit. Având încă în mână biciul pe care îl luase de la tatăl său, se aruncă pe celălalt cal şi spuse:

— Eu sunt vinovat de fuga lui şi tot eu îl voi aduce înapoi.

Îndemnă calul cu un fluierat ascuţit şi porni în galop pe urma multasimului. Prima alergare începu deci, dar cu totul altfel, de cum ne aşteptaserăm.

Numai cei din apropierea tribunei ştiau despre ce este vorba, dar cei mai depărtaţi, nu. Aceştia erau înşiraţi în rânduri dese de-a lungul locului de alergare şi se înghesuiră şi mai mult când văzură venind pe cei doi călăreţi. Aşadar numai la capătul locului era un punct pe unde ar fi putut să treacă „călăul” şi de aici să fugă spre trecători. Kara îşi dădu

seama de aceasta şi se străduia să-l ajungă înainte de capătul locului. Turcomanul lui Multasim făcea sărituri mari, dar celălalt, cu toată blândeţea lui, alerga mai uşor şi mai repede. Afară de asta, mai era ceva la ce nu se gândise „călăul”. Calul lui trăgea după dânsul frânghia pe care n-avusese timp s-o dezlege. Aceasta ajunsese între picioarele calului şi îl stingherea. Şi spectatorii deveniră atenţi, văzând pe Kara cu biciul ridicat ameninţător, aşa că îşi dădură seama că nu e vorba de o alergare, ci de o fugă în toată regula. Îşi strigară unii altora să nu lase pe multasim să părăsească locul de alergare şi ţipetele lor speriară şi mai mult calul „călăului”, pe când celălalt alerga liniştit mai departe, aşa că se apropie din ce în ce mai mult şi îl ajunse tocmai la locul care ar fi fost scăparea multasimului. Kara înţelesese situaţia aşa încât călărea pe partea dinafară şi lovea cu biciul pe „călău”, silindu-l să rămână pe partea cealaltă şi împingându-l tot mai mult spre lac. În felul acesta, biciuindu-l neîncetat, Kara îl aduse pe multasim, care spumega de mânie, până în faţa tribunei. Aici puse mana pe hăţurile turcomanului şi opri amândoi caii în loc, aşa că atât „călăul”, cât şi el, alunecară la pământ. Kara se ridică imediat şi strigă multasimului:

— Ticălosule, te omor dacă nu-mi spui adevărul. Calul este o mârţoagă sau nu?

„Călăul” stătea în faţa lui, tremurând din tot trupul, dar fără să spună un singur cuvânt.

— Vorbeşte: mârţoagă sau rasă pură? repetă Kara, lovindu-l cu biciul peste obraz.

— Nu e mârţoagă... e rasă curată, mărturisi în sfârşit multasimul.

— Aşadar ai minţit când ai vrut să ne faci să credem că e o mârţoagă?

— Da... am minţit, bâlbâi „călăul”, de teama biciului.

— Atunci cere îndată iertare Ustadului, acum, pe loc!

O nouă lovitură de bici îl izbi peste faţă.

— Da... cer iertare!

Împreună mâinile şi le ridică rugător. Ce ruşine grozavă pentru el! Mii de oameni se temuseră de răzbunarea lui şi acum un tânăr, aproape un copilandru, dovedea tuturor celor de faţă că nu era nimic de capul lui.

— Aşa. Acum la judecătorul tău, zise Kara, împingându-l cu biciul, până când ajunse lângă căpitan, care îl luă în primire, spunându-i:

— Bătaia pe care o meritai, ai căpătat-o, acum du-te la ocrotitorul tău, şeicul ul Islam, să-ţi refacă iar demnitatea şi apoi vei fi spânzurat. Călăul te şi aşteaptă.

Aceste cuvinte avură o înrâurire ciudată asupra multasimului. Înfăţişarea lui, plină de arţag, se schimbă deodată. Se ghemui, se făcu mic şi întrebă:

— Vreţi să mă spânzuraţi? Adevărat?

— Cum ai auzit. Şi chiar aici, pe loc, pentru a-l salva pe Djafar Mirza.

— Atunci mă pun sub ocrotirea şeicului ul Islam, care trebuie să mă apere, dacă nu vrea să piară şi el, căci altfel voi dezvălui totul.

Alergă spre şeic, dar acesta întinse amândouă mâinile să-l gonească şi strigă:

— Nu te apropia de mine, neghiobule? De ce te-ai lăsat dat pe faţă. Cine nu ştie să păstreze măcar alfabetul secret al „Umbrelor” e în stare să trădeze şi planurile ascunse ale Sfântului Islam. Eşti un creştin renegat, deci trădător de când te-am cunoscut. Acum mă ameninţi şi pe mine cu trădarea? Pleacă de aici! O să mă bucur când te-oi vedea atârnat de frânghie!

La auzul acestor cuvinte, „călăul” începu să zbiere şi, în loc să se depărteze, se apropie şi mai mult de şeic, încleştă pumnii şi strigă cât îl ţinea gura:

— Da, ai dreptate, sunt un trădător. N-am trădat numai pe oameni, ci şi pe Dumnezeu; m-am trădat pe mine însumi. Mi-

am trădat religia. Am înşelat pe Stăpânitorul nostru. Am înşelat pe prinţul „Umbrelor”. Te-am înşelat şi pe tine, tot aşa cum înşeli şi tu. Dar o singură dată în viaţa mea o să spun adevărul şi anume acum, când îmi voi face mărturisirea în faţa lumii întregi. Dacă e vorba de spânzurătoare, de ce să nu fie spânzuraţi doi deodată? Al treilea şi al patrulea vor mai scăpa, poate, dar ţie îţi voi pune eu ştreangul de gât.

Se întoarse spre noi, îşi înălţă trupul şi vru să vorbească. În clipa aceea, şeicul ul Islam luă cuţitul care era lângă hainele multasimului, îl ridică asupra acestuia şi îl ameninţă:

— Taci, smintitule, sau îţi împlânt în inimă propriul tău cuţit!

— Frânghie sau cuţit, mi-e totuna, dar de vorbit tot o să vorbesc, răspunse multasimul, întinzând mâna să se apere de lovitură.

— Atunci mori, nemernicule şi vorbeşte cât vrei în iad, dar nu aici!

În clipa următoare se şi încăierară. Hanum Gul scoase un ţipăt de groază, se dădu la o parte şi fugi. Nimeni n-o băgă în seamă, căci ochii tuturor erau îndreptaţi asupra celor doi care se luptau pe viaţă şi pe moarte; se prăbuşiseră la pământ, se rostogoliră sub bănci, unde îşi urmară lupta în tăcere, ca două fiare ce s-au încolţit una pe alta.

Deodată se zări un fulger şi o bubuitură se auzi deasupra capetelor noastre. Toţi fuseseră atât de atenţi, încât nimeni nu băgase de seamă furtuna ce se apropia. Nori negri pluteau deasupra monumentului de marmură. Picături mari începură să cadă şi ne dădurăm seama că va trebui să renunţăm la alergări.

În vremea asta, lupta se isprăvise sub băncile tribunei. Şeicul ul Islam ieşi la iveală, istovit şi plin de sânge. Privi cu ochii holbaţi în jurul său şi spuse cu glas răguşit:

— S-a întâmplat cum am spus eu: l-am trimis în iad, unde va putea vorbi cât va pofti, fără să facă rău nimănui. Dracii

nu-l vor crede atât de lesne ca oamenii. Sunt rănit, duceţi-mă la cortul meu.

Câţiva taki se grăbiră să-i dea ajutor. Multasimul fu şi el scos de sub bănci; era mort. Cuţitul îi era înplântat până la plasele în pieptul gol.

Un nou fulger brazdă cerul, un alt tunet se auzi şi ploaia începu să cadă în şuvoaie. Alergai repede la cortul lui Agha Sibil, unde găsii pe prietenul meu din Bagdad. După scurt timp veniră şi Hanneh, Halef şi Kara. Vorbirăm multă vreme despre cele petrecute, căci ploaia dură câteva ceasuri. Când încetă pentru puţin timp, trimisei pe Şacara să se îngrijească de cai pentru mine şi Kara şi de un baldachin cu două locuri pentru Hanneh şi Halef.

Ajunserăm cu bine acasă. Ustadul veni mai târziu cu Djafar Mirza, în clipa când furtuna izbucni din nou, cu şi mai multă furie. Întrebai ce s-a făcut cu leşul multasimului şi mi se spuse că fusese dus la ruine şi lăsat în fata cortului şeicului ul Islam.

Ploaia nu încetă nici mai târziu, aşa că, nemaiputând face nimic în ziua respectivă, ne culcarăm cu nădejdea că a doua zi va fi vreme frumoasă. Cred că nici unul dintre noi nu se bucură de odihnă ca Hanneh şi Halef. Fiul lor fusese eroul zilei şi eu le spusesem că n-a fost o întâmplare, ci numai meritul lui Kara. Şi a mai fost o bucurie mare pentru Halef, când se urcă în dimineaţa următoare sub baldachin, pentru a fi dus la tribună. Ahriman Mirza şi şeicul ul Islam ceruseră să se adune arbitrii şi „Sfatul bătrânilor”, spunând că au de făcut o propunere de mare însemnătate. La o astfel de consfătuire, bineînţeles, trebuia să fie de faţă şi şeicul haddedihnilor, oricât de slăbit s-ar fi simţit. Dar ziua de ieri îl întremase mai mult decât îl obosise, pesemne în urma bucuriei pe care i-o făcuse fiul său.

După vreo oră, când se sfârşi consfătuirea, prezidată de Ustad, acesta veni să mă ia cu el. Aflai astfel ce propuneri făcuseră Ahriman Mirza şi şeicul ul Islam. Se vede treaba că

după ruşinea pe care o păţiseră în ziua precedentă, acestora nu le mai venea la socoteală să se arate în faţa mulţimii, aşa că se gândiseră să scurteze cât mai mult posibil alergarea. De aceea propuseseră să nu mai alerge caii de rasă, dar să fie totuşi daţi ca premiu. Din fiecare parte să alerge numai trei cai. Cine va câştiga două curse, va primi toţi caii celuilalt. Nici unul din cei trei cai n-are voie să alerge de două ori şi nu e nevoie să fie prezentaţi înainte de cursă. Caii care se vor da ca premiu să fie de amândouă părţile de aceeaşi valoare.

La ce mă aşteptasem, se şi întâmplase. Djanicunii se învoiseră cu aceste propuneri şi acum erau ocupaţi să aleagă caii pentru premii. Condiţiile stabilite se refereau şi la o alergare de cămile, la care djanicunii nu prea aveau sorţi de izbândă, deoarece cămilele lor erau de munte, nu prea deprinse cu mersul iute la şes. În schimb Emir-i-Sillan avea la dispoziţie cele mai bune cămile de călărie ale „Umbrelor” şi „Izgoniţilor”. Dar acest neajuns se putea cumpăni prin cele două cămile de rasă ale Hannehei.

Deoarece aveam de ascuns numai pe Syrr, Ustadul porunci ca ceilalţi cai să fie ţinuţi pregătiţi pentru călăreţii noştri. Syrr fu învelit cu pături vechi şi dus pe ascuns în curtea hogei, unde n-avea voie să intre nimeni. Când voirăm să plecăm, Şacara ne întrebă dacă îi îngăduim să privească la alergare şi am fost bucuroşi să-i putem făgădui un loc bun lângă noi.

Cu toată ploaia, care ţinuse până după miezul nopţii, vremea era acum cât se poate de frumoasă.

Când coborârăm, împreună cu Djafar Mirza, a cărui viaţă nu mai era în primejdie, văzurăm că Ahriman şi şeicul ul Islam se grăbiseră să pregătească premiile. Erau amândoi de faţă, pentru a veghea ca premiile noastre să nu fie mai prejos de ale lor; căci scopul pe care îl urmăreau ei era să câştige toate animalele de soi şi să râdă apoi de noi, când vom rămâne numai cu mârţoagele. Amândoi aveau o înfăţişare cât se poate de jalnică. Şeicul ul Islam îşi oblojise rănile căpătate în

lupta cu propriul său favorit, iar de pe unul din obraji şi din bărbie îi fusese smulsă o parte din barbă şi aşa rară, ceea ce era o mare ruşine pentru dânsul; totuşi se străduia să pară nepăsător. Ahriman Mirza era foarte tăcut şi pleoştit. Uneori faţa lui căpăta o expresie de tâmpenie, alteori ochii îi luceau de mânie. Mişcările îi erau nesigure şi câte o dată privea speriat în jurul său, ca şi când l-ar fi ameninţat o primejdie nevăzută.

Ei desemnaseră ca premii peste treizeci de cămile. Toate erau bune, unele dintre ele chiar minunate. Deoarece djanicunii aveau numai cămile de munte, deşi toate de rasă, oferiră mai mult cu zece. În ce-i privea pe taki şi dinaruni, nu fu nevoie de asta. Ei aduseră patruzeci de cămile şi djanicunii acelaşi număr.

În privinţa cailor lucrurile stăteau invers. Valoarea mijlocie a cailor adversarilor era redusă, orice ar fi susţinut ei şi nu putură tăgădui acest lucru. Aduseseră vreo şaizeci de cai „pur sânge”, cum îi numeau ei, dar trebuiră să fie de acord cu faptul ca noi să ne întrecem numai cu patruzeci.

Când tocmeala luă sfârşit, rezultatul se făcu repede cunoscut în întreaga vale. Trimiserăm după cele două cămile ale Hannehei; pe una din ele voia s-o călărească ea însăşi, pe cealaltă unul din haddedihni. A treia, a djanicunilor, deşi era mai bună, era cam bătrână şi îndărătnică. Când adversarii le aduseră pe ale lor, văzurăm că, într-adevăr, vor fi greu de învins. Şeicul ul Islam şi Ahriman Mirza se arătau foarte siguri de izbândă; de asemenea şi bătrânul şeic al takilor. Râseră când le văzură pe ale noastre şi mai cu seamă când aflară că una din ele va fi călărită de o femeie.

Toate cămilele fură înşirate la rând, dar, când se dădu semnalul, porniră numai cinci. Aceea a djanicunului rămase pe loc, nevoind să se urnească. Cele trei ale adversarilor o luaseră înainte, pe când Hanneh şi haddedihnul rămăseseră în urmă. Şeicul ul Islam scoase un strigăt de bucurie, căci

distanta devenea din ce în ce mai mare. Dar deodată, cămilele noastre începură să iuţească pasul; şi îl iuţiră mereu, până când păreau că zboară. Depărtarea între ale adversarilor şi ale noastre se făcu tot mai mică; în sfârşit le ajunseră din urmă, le întrecură şi cele dintâi care fură la tribună, cu mai multe lungimi avans, erau ale noastre.

Hanneh sări repede de pe cămila ei, se apropie de Ahriman Mirza şi de şeicul ul Islam şi le spuse

— Aţi râs de femeie, femeia n-a râs, dar a învins.

Câştigasem deci cele şaptezeci de cămile ale potrivnicilor, precum şi pe cele trei care alergaseră. Pederul porunci să fie duse îndată la loc sigur.

Adversarii nu se aşteptaseră la o asemenea înfrângere; dar în loc să tacă, se lăudară că vor izbândi cu caii lor. Şeicul ul Islam porunci să se aducă „cel mai bun cal din Luristan” şi, în sfârşit, avurăm prilejul să vedem această minune. Calul era într-adevăr bun, dar un cunoscător, putea să vadă îndată că nu se impunea ca un adversar serios.

— Pe ăsta îl bat uşor cu Săgeata mea, zise Ustadul. N-are nevoie de un concurent mai bun.

Amândoi caii fură aduşi în faţa tribunei. Şeicul ul Islam declară că va călări el însuşi pe calul său. Atât el cât şi Ustadul încălecară şi omul însărcinat să dea semnalul duse goarna la buze. Înainte însă de a se auzi goarna, şeicul ul Islam şi pornise. Toţi începură să strige, numai Ustadul zise liniştit:

— Nu mă supăr din pricina asta, dar eu voi călări cinstit. Să se dea semnalul.

Goarna răsună şi Ustadul porni, întâi la pas, apoi la trap şi în cele din urmă în galop. Iapa alerga atât de uşor, încât ai fi crezut că zboară. Cu mult înaintea ei, şeicul ul Islam, cu faţa roşie de încordare, îşi bătea calul, care începuse să facă spume la gură. Se vedea că ajunsese la cea mai mare sforţare şi că şeicul ul Islam se slujise de „taină”. Săgeata

alerga tot atât de uşor ca la început.

— Va învinge negreşit, zise Şacara, căci până acum Ustadul nici n-a folosit „taina”.

Ca şi când ar fi auzit cuvintele ei, Ustadul ridică braţul şi pronunţă un cuvânt. Era „taina”. Săgeata iuţi într-atâta pasul, încât după câteva clipe ajunse, şi întrecu pe adversar. Şeicul ul Islam începu atunci să-şi bată calul cu şi mai mare înverşunare, dar fără folos, căci animalul ajunsese la sfârşitul puterilor sale şi se opri în loc. Apoi se întoarse şi o porni la pas spre tribună. Când ajunse aici, Ustadul atinsese de mult ţinta şi şedea liniştit la locul său. Şeicul ul Islam descălecă şi se duse şi el la loc, fără să spună un singur cuvânt. Ahriman Mirza sări însă în picioare, îi spuse câteva cuvinte mânioase, apoi anunţă că acum a venit rândul neînvinsului Iblis-Diavolul.

Toţi aşteptau cu încordare să vadă armăsarul, în sfârşit fu adus şi Ahriman Mirza începu să-i laude însuşirile. Pe când vorbea, Şacara îl privi cu luare-aminte, apoi ne şopti:

— Fiţi cu băgare de seamă; bănuiesc că are un gând ascuns, dar nu ştiu ce vrea să facă.

Ştiam că Iblis e un cal de Khorassan, dar cel pe care îl aveam în faţa noastră nu era nicidecum de această rasă. Ahriman Mirza ne spuse că „prietenul” său va călări calul şi atunci înţeleserăm înşelăciunea pe care voia s-o pună la cale. Calul acesta nu era adevăratul „Diavol” şi Ahriman credea că îl vom lăsa să se ia la întrecere cu cel mai bun cal al nostru, adevăratul Iblis rămânând fără concurent serios. Asta era socoteala pe care şi-o făcuse Ahriman, dar scăpase din vedere că ar putea rata prima cursă şi, pierzând-o şi pe a doua, deveneam învingători, fără să mai avem nevoie s-o alergăm şi pe a treia.

Îl întrebarăm pe Kara dacă se încumetă să întreacă pe presupusul Iblis, călărind pe Barkh şi ne răspunse că o va putea face uşor.

Cei doi cai fură anunţaţi împreună cu călăreţii lor şi

văzurăm că „prietenul” lui Ahriman era acelaşi care cercetase împreună cu el gangul secret din ruine...

„Prietenul” încalecă şi aruncă lui Kara o privire dispreţuitoare, ca şi când ar fi şi câştigat cursa, dar rezultatul fu cu totul altul.

Kara întrebuinţă de la început „taina” şi Barkh porni cu o iuţeală atât de mare, încât din primele clipe o luă mult înainte şi, cu toate străduinţele adversarului, acestuia nu-i mai fu cu putinţă să-l ajungă din urmă. Barkh ieşi învingător.

Câştigaseră două curse. Totuşi, Ahriman Mirza se ridică şi protestă în gura mare, spunând că prima cursă nu era valabilă, deoarece şeicul ul Islam procedase necinstit, pornind înainte de semnal. Acoperi deci cu ocări pe propriul său tovarăş, stăruind să se alerge şi a treia cursă, întrucât — susţinea el — numai cine o va câştiga pe aceasta, va fi cu adevărat învingător. Arbitrii se sfătuiră şi ziseră că necinstea şeicului ul Islam nu trebuie răsplătită şi că Ustadul declarase de la început că nu protestează. Adversarii luară, însă, partea lui Ahriman şi eram gata să le punem în vedere că vom lua măsuri energice, când se petrecu un fapt cu totul neaşteptat. Fără să ne spună nimic, Şacara se urcă pe locul înălţat şi printr-un semn ceru să se facă tăcere. Toţi părură nedumeriţi, dar tăcură, iar Şacara începu să vorbească scurt, limpede şi hotărât. Ea ceru lui Ahriman Mirza să dea şi hangerul său ca premiu şi atunci se va alerga şi a treia cursă; iar cine o va câştiga şi pe aceasta, va rămâne învingător. Ba făcu şi mai mult: spuse că la cursa a treia se vor pune din nou, ca premii, şi cămilele pe care le câştigasem, aşa că învingătorul acestei curse va avea parte de toate premiile puse în joc şi, pe deasupra, va primi şi hangerul.

Noi rămaserăm uluiţi şi Ahriman Mirza mai mult decât ceilalţi toţi. De unde luase această fată curajul să vorbească în felul acesta în faţa tuturor şi să se amestece, fără voia noastră, într-o chestiune atât de însemnată? Ustadul îmi puse

mâna pe braţ şi zise:

— Să n-ai nici o grijă. Ştii doar că Şacara e trimisă de Marah Darimeh şi are, pesemne, motivele ei ascunse să procedeze astfel. Dacă primeşte Ahriman Mirza propunerea, mă învoiesc şi eu. Avem doar pe Syrr.

Ahriman Mirza se sculă de la locul său, se apropie de Şacara, o privi drept în ochi, desfăcu hangerul de la brâu şi i-l întinse. Fata îl luă, fără cea mai mică şovăire.

Ahriman îşi acoperi amândoi ochii cu mâinile şi stătu liniştit, doar trupul i se cutremura când şi când. Luă apoi mâinile de pe ochi, îşi ridică braţele în aer şi strigă:

— Hangerul, arma mea, tot ce am eu mai de preţ. Nu pentru a domni peste o împărăţie, ci pentru cai şi cămile! Dar trebuie, trebuie! Are ochii... făptura... glasul ei! De asemenea ideile şi puterea ei! Şi eu... un nimic... Sunt silit să mă supun! Bine, fie! Aduceţi pe „Diavol”! Nu însă pe cel mincinos, pe cel fals, ci pe cel adevărat. Va fi o goană cum n-a mai fost niciodată de când e lumea; căci dacă Marah Durimeh mă sileşte să încalec pentru a-mi salva hangerul, o fac pentru făptura aceea de iad, din care izbucnesc scântei când aleargă. Deci daţi-mi-l pe „Diavol”, pe Iblis!

Şi cât mai degrabă, nu-i timp de zăbavă!... Oare drept cine lua el pe „făptura din care izbucnesc scântei”? S-o fi spus numai la figurat sau minţile lui se şi rătăciseră? Poate, căci felul lui de a se purta părea al unui nebun care trebuie să aştepte ceva şi totuşi nu mai are răbdare. Când i se aduse armăsarul, îi sări în spinare, se ridică în şa şi răcni:

— Ăsta e! Cel mai îndrăcit dintre toţi diavolii! Şi eu sunt Ahriman, stăpânul său. Cine cutează să se ia la întrecere cu mine şi cu diavolul ăsta?!

Ne duserăm să vedem mai de aproape calul, dar nu ne puturăm atinge de el, căci afurisitul nu suferea pe nimeni lângă el. Zvârlea şi muşca, de cum te apropiai de el. O făcea din răutate sau fusese dresat aşa? Într-adevăr, bălţatul ăsta

era un Khorassan de rasă curată, îndărătnic şi focos. Avea urechile mari, cu vârfurile pleoştite ca la unele rase de câini, fruntea îngustă, dar osoasă, ieşită în afară. Ochii îi erau răi şi privirea saşie. Iar pieptul îngust, ca la adevăraţii cai de curse, picioarele dinainte cu muşchi de oţel. Coada şi coama erau, însă, rare şi fără luciu. Toate la un loc constituiau un semn de întrebare pentru orice cunoscător, când armăsarul stătea pe loc; dar la cea dintâi mişcare se ghicea de ce poate fi în stare când pornea în goană.

Când îl auzii pe Mirza cerându-şi armăsarul, trimisei şi eu pe Kara să mi-l aducă pe Syrr. Sosea cu el, tocmai în clipa când Mirza întreba pentru a doua oară cine cutează să se ia la întrecere el. Ieşii din rând şi zisei numai atât:

— Eu!

Hohoti sălbatic şi strigă către Hanum Gul:

— Ai auzit? El... el... tot el! Îmi închipuiam! Omul ăsta pare să fie născut pe lume ca să apară totdeauna acolo unde nu trebuie.

Arătă apoi cu biciuşca în jos, spre mine şi continuă:

— Nimeni altul nu s-ar fi potrivit mai bine. Un izgonit din ţara lui, care ponegreşte Răsăritul nostru frumos, ca să-şi câştige prin linguşiri simpatiile Apusului. Tocmai tu ţi-ai găsit să vrei să-mi iei hangerul! Am auzit şi eu de murgul tău, cu care te lauzi mereu pe unde treci. Assil Ben Rih, armăsarul haddedihnilor, ăla de lângă mârţoagele celelalte, de colo! Adu-l încoace! Ştiu că în el v-aţi pus cea din urmă nădejde

— Păi... nu e el.

— Atunci cine? Altul mai bun n-aveţi!

— Nu-l avem numai pe dânsul, ci şi pe *chodemul* lui. Priveşte!

Tresări, se întoarse şi rămase cu ochii la Syrr, pe care îl aducea Kara de căpăstru. Îl văzui îngălbenindu-se de spaimă.

— Syrr! Calul favorit al şahului!... murmură Ahriman Mirza cu glas stins. Acum ştiu tot! Asta e opera ta, Marah Durimeh.

Numai tu ai putut îndemna pe şah să facă din Syrr *chodemul* lui Assil. Bine, fie! Ştiu că nu face un pas, încălecat de un străin; şi încă numai cu căpăstru, fără zăbală şi frâu! Sunteţi nebuni, da, nebuni, nebuni. Mai că mi-e ruşine să pângăresc faima lui „Diavol” cu o biruinţă pe care o poate prevedea şi un copil. Dar, fiindcă e în joc hangerul meu, sunt nevoit s-o fac şi pe asta, deşi ştiu bine că Syrr nici nu se va clinti din loc.

Îndreptă armăsarul spre „potou”. Încălecai şi vrui să-l urmez, dar Syrr nu se mişcă din loc. Oare ce avea? Sau îi era atât de scârbă de bălţatul lui Ahriman, că nici nu vroia să se măsoare cu el?

Ahriman râse batjocoritor şi porunci să se dea semnalul de pornire. O luă înainte cu cel puţin cincisprezece lungimi de cal. Toţi priveau cu o încordare de nedescris. „Diavolul” pornise ca o săgeată, Syrr însă nu se clintea. Îl îndemnai, dar degeaba. Mai că mă cuprinse teama. Dar deodată armăsarul îşi îndreptă capul său frumos, scoase un nechezat foarte puternic şi... ce era asta? Alergam sau mulţimea aceea adunată acolo zbura pe lângă mine, ca să rămână apoi în urma noastră? Nu mai simţeam, nu mai gândeam nimic, decât că trebuie să înving. La capătul lacului, eram atât de aproape de Ahriman, încât acesta începu să-şi biciuiască din răsputeri armăsarul. În sat îl ajunsei. Lângă tribune îl auzii înjurând în urma mea. În curând tropotul „Diavolului” se pierdu în depărtare. După ce cotii a doua oară, după lac, întorsei capul; Mirza era abia la întâia cotitură. Izbea cu măciulia biciuştii cât putea în capul bălţatului care, de durere, făcu o ultimă sforţare şi o luă într-o goană nebună după noi. Syrr scoase atunci un nechezat prelung, ea şi când ar fi vrut să-mi dea de veste că ştie ce are de făcut şi... copitele lui parcă nici nu mai atingeau pământul. Ajunşi iar în sat, începu să-şi încetinească goana şi, în pas de paradă, se opri în faţa tribunei.

Ce urmă, e greu de descris. Părea că Syrr înţelege, căci

mişcă vesel vârful urechilor; dar sărutarea pe care i-o dădui eu după ce descălecai îl bucură pesemne mai mult. Mă sărută şi el pe obraz, îşi vârî botul în părul meu, îmi prinse o mână cu buzele sale catifelate, apoi pe cealaltă. Pe scurt, căuta să-mi dovedească în toate chipurile că nu-i pasă de ce cred ceilalţi, ci numai de mulţumirea pe care o simţeam eu. Şi totuşi admiraţia tuturor era pentru el, nu pentru mine. Şi aşa şi era drept şi cu cale să fie.

Dar iată că sosea şi Ahriman Mirza cu „Diavolul” său, mai bine zis „Diavolul” cu el, căci frâul atârna pe jos, călăreţul nu mai avea picioarele în scări, ci mâinile lui se încleştaseră de coama calului, ca nişte cleşti de fier. Calul părea că urmăreşte un anumit scop: să-şi arunce călăreţul şi să-l calce în picioare. Zvârlea în dreapta şi în stânga, se răsucea în loc, scrâşnea din dinţi, alerga o bucată de drum, se întorcea îndărăt — ce mai, făcea tot ce îi sta în putere să-l dea pe Mirza jos, ca să se răzbune. Pentru ce, văzurăm abia când fu mai aproape. Calul nu mai avea decât un singur ochi. Celălalt i se scurgea din orbită, amestecat cu sânge. Ahriman i-l scosese; izbindu-l mereu cu măciulia biciuştii peste cap.

Dar şi el era în aceeaşi stare cu armăsarul său. Era înnebunit de furie, de ruşine şi stăpânit de dorinţa de răzbunare.

Când mă ajunse, bălţatul se opri o clipă în loc, pregătind pesemne un nou vicleşug. Ahriman Mirza îşi înălţă acum trupul şi răcni:

— Hangerul e pierdut, piară şi „Diavolul” după el! M-aţi biruit! Luaţi-l dar şi pe el, ca stârv pentru corbi.

Smuci pistolul de la brâu, potrivi ţeava în ceafa armăsarului, apăsă pe trăgaci şi descarcă două gloanţe, unul după altul. Nu-i veni însă în gând să sară din şa, atât de orbit era de furie şi turbare.

„Diavolul” se cutremură. Ochiul rămas teafăr se închise, lăsă capul în piept şi genunchii i se îndoiră. Credeam că se va

prăbuşi cu călăreţ cu tot. Deodată, cu cea din urmă putere care-i mai rămăsese, făcu o săritură în aer, aruncă pe călăreţ da pământ, se lăsă jos lângă el, îi apucă între dinţi capul, apoi un tremur îi trecu prin tot corpul şi rămase întins, ţeapăn. Era mort!

Toţi cei prezenţi alergară într-acolo. Era atâta înghesuială în jurul lor, încât pentru câteva momente nu puturăm vedea nimic. Pe urmă lumea se dădu la o parte. Scoseseră pe Ahriman Mirza din colţii animalului. Dar în ce hal! Totuşi, mai avu atâta putere să se ridice în capul oaselor şi-l auzirăm răcnind:

— Capul meu, capul meu! Capul şi iar capul, mereu capul! Chodemul meu... el a fost... m-a părăsit şi acum o să înnebunesc... să înnebunesc! M-am luptat cu el de la „zidul răzbunării” până aici, zadarnic! A aţâţat pe „Diavol” împotriva mea... m-a aruncat sub el, mi-a cuprins creierii cu ghearele Satanei... muşcătura a pătruns adânc, adânc de tot, până în fundul sufletului. S-a isprăvit... s-a isprăvit!

Dintr-o săritură fu în picioare bolborosind, pe când glasul i se stingea încetul cu încetul:

— Bucuraţi-vă djanicuni, căci prinţul „Umbrelor” nu va mai fi de aici înainte decât un stârv... un stârv împuţit, ca diavolul ăla de colo... Luaţi-ne de aici... târâţi-ne pe toţi trei... da, toţi trei.. nu numai stârvurile, ci şi pe nebun!

Lăsă pumnul care ameninţa să-i cadă în lungul trupului, se cutremură ca de un fior lăuntric apoi se prăbuşi peste corpul bălţat al „Diavolului”.

Ne înfiorarăm şi noi. Întoarserăm capul. Numai ochii Şacarei luceau de bucurie. Îmi întinse hangerul lui Mirza, zicând:

— Ia arma aceasta a duşmanilor, armă care se va întoarce împotriva lor de azi înainte. O avem în mână, dar noi vrem pace, nu război. Vâr-o în teaca ei. Dacă nu primesc pacea, o

vom scoate iar. Atunci nu va mai fi o alergare ca aceea de azi, o glumă aproape, un joc, ci jocul se va preface într-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Să ia toţi aminte la cuvintele mele! Biruinţa asta uşoară a fost numai o dovadă că nimeni nu ne poate înfrânge.

Cadavrul calului fu luat de acolo, de asemenea şi Ahriman Mirza. Când îmi aruncai ochii spre locul unde îi ştiam pe Hanum Gul şi pe şeicul ul Islam, nu-i mai văzui; dispăruseră amândoi. Caii câştigaţi fură duşi la adăpost, dar Ustadul înştiinţa pe şeicul dinarunilor şi pe Ibn el Idrak al takilor că atât caii, cât şi cămilele li se vor înapoia diseară, pe ascuns.

Adversarii se făcură nevăzuţi, unul după altul.

Se-nţelege de la sine că eram bucuroşi de izbândă, dar mai mult şi mai mult era Hagi Halef. Faţa îi strălucea de fericire. Kara al său era un adevărat erou al zilei. Până şi Hanneh, „cea mai drăgălaşă floare dintre femei”, cum îi plăcea lui să-i zică, câştigase şi ea o cursă. Asta întrecea toate bucuriile lui de până acum, chiar şi pe aceea cu care-l dăruise Stăpânitorul Împărăţiei Persane.

Mare veselie stârni vestea că se vor începe acum alergările hazlii, amânate în ziua dinainte. În timp ce acestea se pregăteau, Sfatul împreună cu arbitrii hotărâră să mai urmeze câteva alergări de cai, dar numai între djanicuni şi prietenii lor. Kara mă rugă să-l las să ia parte la ele, cu Assil. Fireşte că mă învoii numaidecât. Eu mă îndreptai însă, cu Syrr, spre casă. Djafar mă felicită din inimă; îşi propusese să îl înştiinţeze pe şah despre izbânda mea.

Îmi dusei armăsarul la imaş, scosei şaua de pe el şi-l adăpai. Îi dădui şi câteva mere din cele care-i plăceau lui şi mă aşezai pe iarbă să privesc ce se petrece în vale. Mai târziu mi se alătură Şacara.

Sus, în ruine, unde erau corturile prinţesei şi şeicului ul Islam, domni toată după-amiaza linişte. Din când în când se ducea câte cineva dintr-ai lor să vadă ce face Ahriman Mirza.

Ceilalţi păreau să fie plecaţi, probabil pentru a pregăti atacul de a doua zi.

Spre seară veni Ustadul la mine, să mă întrebe dacă vreau să-l însoţesc, ca şi duminica trecută. De astă dată nu era vorba să controlăm santinelele, ci să împresurăm şi noi, la rândul nostru, careul duşman. Fireşte că mă grăbii să primesc propunerea lui. Înşeuai din nou pe Syrr, Ustadul iapa sa, apoi urcarăm dealul la căsuţa de marmură.

Când ajunserăm aici, ne speriarăm de ce văzurăm. Ploaia de ieri târâse bolovanii din deal, care ameninţau acum să se rostogolească de vale. După cum prevăzuse încă de duminică Ustadul, dacă va urma tot aşa, apăsarea va da loc loc unei catastrofe de neînlăturat.

Acum, fireşte, nu se putea face nimic, dar Ustadul îşi propuse să ia a doua zi măsuri grabnice ca să împiedice prăbuşirea. Ne grăbirăm să ajungem la şes încă înainte de a se înnopta. Izbutirăm...

Chiar în locul unde ne întâlnisem cu ştafeta trimisă de Marah Durimeh, găsirăm trupele de ajutor aşteptându-ne. Erau sub comanda şeicului din Şord, care se bucură foarte mult când mă văzu. Avea cu el destui oameni ca să înhaţe pe la spate pe takii extremişti. Îi dădurăm instrucţiunile trebuincioase şi-i făgăduirăm să-i trimitem pe Ibn el Idrak, care, deşi taki, era de partea noastră; apoi ne văzurăm de drum.

La apus, djanicunii nu mai erau împrăştiaţi, ci adunaţi toţi la un loc. Aveau legătură atât cu şeicul din Şord, cât şi cu kalhuranii de la răsărit. Când ajunserăm şi la aceştia, îi găsirăm împărţiţi pe două linii, ca să poată lăsa massabanii şi pe „Umbre” să treacă (iscoadele pândeau sosirea lor), apoi să se unească în spatele lor şi să le taie retragerea.

Dădurăm apoi de dinaruni, care-şi făcuseră tabăra la miazăzi. Ne bucurarăm că, din duşmani cum ne erau înainte, ne erau acum prieteni şi fraţi. Tocmai atunci sosise şeicul lor

şi le povestise că atât cămilele, cât şi caii pe care li-i câştigaserăm la alergări, li se vor da în seara aceea îndărăt. Când le spuserăm că s-ar putea să nici nu fie nevoie de luptă, fură cam dezamăgiţi. Ar fi vrut să-şi arate prietenia faţă de noi pe această cale.

Era târziu în noapte când ajunserăm acasă, dar Şacara ne aştepta. Zicea că nu putuse dormi de grijă şi avea să ne spună ceva ce putea fi de mare însemnătate pentru noi. Înainte de a se duce la culcare, dăduse o raită pe la cai şi îi găsise foarte neliniştiţi. Cu neputinţă i-a fost să-i facă să se culce. Asta dovedea că ameninţă o primejdie de sub pământ. Nedumerită, stătuse pe gânduri şi se hotărâse să ne aştepte.

— Trebuie neapărat să coborâm în bazin, spuserăm atât eu, cât şi Ustadul, într-un glas.

Şacara ne aduse făclii şi ne duserăm toţi trei — căci Şacara ţinu cu orice preţ să meargă cu noi — de vale, la debarcader. Ne urcarăm în luntre şi vâslirăm spre canal.

Nu ne văzu nimeni. Ustadul mai fusese pe aici. Şi cunoştea bine drumul. Băgarăm de seamă că apa crescuse simţitor în urma ploii. Tufele de asemenea, încât cu greu puturăm trece prin ele. Aprinserăm apoi două făclii, pe care le înţepenirăm în pintenul luntrii şi pătrunserăm în canalul din faţă.

Văzurăm îndată că cel dintâi stâlp se rosese mult la temelie. Totuşi continuarăm să înaintăm. De pretutindeni pietrele se năruiau ameninţător. Cădeau, cu zgomot şi hăuind prelung, în unde. Ce făceam noi depăşea, într-adevăr, limitele îndrăznelii. Stâlpul cu scheletul abia se mai vedea din apă. Din fund se auzea un pârâit şi un hârşâit înfiorător. Şacara, care până atunci tăcuse, începu să ţipe şi ne rugă să nu mai ispitim pe Dumnezeu, să ieşim numaidecât de acolo. O ascultarăm, nu fără să ne încredinţăm mai întâi dacă nu se năruiseră şi alţi stâlpi. Urma ne dovedi că aşa se şi întâmplase.

Ne aflam deci între două primejdii: sus, la căsuţa de

marmură, povârnişul aluneca mereu, iar aici, în inima pământului, totul ameninţa să se prăbuşească. Noroc că atât satul, cât şi casa cu păşunile, deşi aproape, erau la adăpost de amândouă catastrofele. Numai ruinele se găseau în mare primejdie. Cu toate că nici eu, nici Ustadul nu eram geologi sau arhitecţi, ne dădeam seama că numai aceia care ar fi păşit de acum încolo în clădirile năruite, îşi primejduiau viaţa.

De aceea, îndată ce se făcu ziuă, Ustadul puse să se interzică intrarea în ruine. Oricine ar fi călcat porunca avea să fie pedepsit cu asprime. De asemenea, trimise oameni în deal să dea de veste în cele două corturi ca să plece toţi imediat de acolo, altminteri îi aşteaptă o mare nenorocire. I se răspunse că înţeleg şiretenia noastră şi-şi bat joc de ea.

Altă poruncă a Ustadului fu ca să alerge cât mai mulţi locuitori ai satului şi să pună stavilă bolovanilor şi pământului care alunecau întruna la vale.

Şeic ul Islam trimise un bilet pe care scria următoarele:

„Nu vă daţi degeaba osteneala, nici jos, nici sus. Nu ne sinchisim noi de minciunile voastre. Nu ne clintim din ruine până mâine, pe urmă vor pleca toţi aceia care nu au ce căuta aici. Vă dau cuvântul meu de şeic ul Islam.”

Cât priveşte musafirii veniţi pentru serbări, parte din ei, adică aceia pe care nu ne puteam bizui, o şterseră frumuşel; ceilalţi, devotaţi Ustadului, rămaseră pe loc. Se arătau nepăsători, ca şi când habar n-aveau de ce se pregăteşte, deşi ştiau de la noi şi aşteptau cu nerăbdare deznodământul ce avea să aibă loc a doua zi dimineaţă.

În cursul după-amiezii veniră ştafete din diferite părţi şi, când se întunecă, sosi un om dintr-ai noştri să ne spună că massabanii şi „Umbrele” căzuseră în cursă.

Cât despre taki, Ibn el Idrak fusese mai devreme pe la Ustad, ca să se înţeleagă cu el ce mai e de făcut. Oricât erau

de credincioşi oamenii, tribului acesta, vechilor tradiţii şi prejudecăţi, crezându-se favoriţii lui Allah, nu le venea să aducă o jertfă atât de sângeroasă, mai ales că era vorba de nişte vecini de treabă şi oameni atât de paşnici. Numai îndărătnicii de corona, care se încălzeau la razele soarelui şeicului ul Islam, mai ţineau cu el, încolo nimeni. Tot aceşti orbiţi erau aceia care trebuiau să pătrundă în gangul secret, ca să dea năvală peste noi. Ustadul luă hotărârea să-i cruţe, dar să astupe astfel gangul, încât să nu se poată mişca.

Ibn el Idrak se declară de acord cu planul şi plecă să-l înştiinţeze şi pe şeicul din Şord. Două detaşamente de djanicuni porniră pe înserate, într-ascuns; era vorba ca parte din ei să pătrundă din afară în gang, până la jumătatea lui, să-l astupe şi să se aşeze în spatele acestei baricade. Punctul fusese astfel ales încât să nu fie expus nici uneia din cele două catastrofe care ne ameninţau. Ceilalţi trebuiau să lase pe duşmani înăuntru, pe urmă să ocupe ieşirea şi să le taie retragerea. Dacă planul izbutea, cei închişi în gang se făceau de râs şi atâta tot.

Cred că nu mai e nevoie să spun că a izbutit pe deplin. Deci, din partea asta eram asiguraţi. Mai rămâneau acum massabanii şi „Umbrele''. Nici de ei nu ne temeam; îi aveam în mână, ca şi pe ceilalţi.

În cursul zilei se îngrămădiseră vreascuri şi buturugi pe înălţimile dealurilor. Serbarea trebuia să se sfârşească tot cu o iluminaţie, după cum începuse. Aşa se spunea, dar ai noştri ştiau că, atunci când vor izbucni flăcările, va fi semnalul de împresurare a duşmanului. Un singur foc avea altă însemnătate: acela de la căsuţa de marmură! Se lucrase aici din răsputeri întreaga zi, ca să se zăgăzuiască năruirea dealului, dar totul fusese zadarnic. Bolovanii şi pământul alunecau mereu la vale. Nu se putea însă prevedea momentul catastrofei, de aceea stăteau fără întrerupere oameni de pază, ca să dea de veste, prin aprinderea focului, că începe

prăbuşirea.

În aşteptarea acestor evenimente, ne duserăm caii la adăpost, în boltă. Pe toată lăţimea imaşului erau rânduite santinele, care închideau drumul spre ruine. Ustadul făcuse un fel de cartier general. Ibn el Idrak şi şeicii djanicunilor şi kalhuranilor lipseau. Erau în mijlocul oamenilor lor; ştiau însă ce aveau de făcut când va veni momentul. Din ce se întuneca, tot mai adâncă se făcea liniştea în vale. Djanicunii erau pe dealuri. Lăsau „Umbrele” să vină, fără să le pună vreo piedică în cale. În schimb, satul era bine păzit: de fiecare parte a lacului câte şase tunuri. Suficient ca să se dovedească „Umbrelor” cât de neputincioşi erau împotriva noastră. Celelalte opt tunuri fuseseră aşezate pe nişte înălţimi care dominau câmpul de alergare.

Ustadul împărţise oamenilor noştri o mulţime de făclii şi la capătul lacului stăteau pitite iscoade, care supravegheau cortul lui Ahriman Mirza şi aveau ordin să ne înştiinţeze îndată ce se vor ivi massabanii. Ştiam doar că el vroia să ocupe cu ei ruinele, aşa că trebuiau să sosească înaintea „Umbrelor”.

Când crezurăm că a sosit timpul, coborârăm în sat şi aflarăm aici că Pederul fusese deosebit de conştiincios, atrăgând atenţia celor din corturi asupra primejdiei existente. Fusese însă luat în râs, ca şi oamenii pe care îi trimisese peste zi. Noi ne făcuserăm datoria; acum nu mai aveam nici o răspundere. Treaba lor dacă n-au vrut să ne asculte.

Cerul se acoperi deodată. Nu păreau noii de ploaie; ai fi zis mai degrabă că-şi acoperă faţa ea să nu vadă ce se va petrece aici, jos. Miezul nopţii se apropia. O lumină gălbuie, nehotărâtă, domnea, potrivită pentru stafii şi strigoi.

De pe lac se ridica ceaţa, mai întâi în pâlcuri, apoi din ce în ce mai groasă şi mai închegată. După câtva timp negura se sfâşie iar, în fâşii care luau forme ciudate, fantastice şi se îndreptau spre uscat. Aerul era umed, ca şi când fantomele

acestea ar fi fost trupuri de înecaţi, ieşite din adâncul apei.

Din ceaţă se desprinse o nălucă şi, se apropie de noi. Era o iscoadă. Ne aducea vestea că massabanii sosiseră şi se aflau la Ahriman Mirza. În curând veni alta să ne spună că Mirza se pusese în fruntea lor şi vin în marş, pe jos însă, în cea mai mare linişte. Ustadul repetă ordinul că să fie lăsaţi să înainteze spre ruine.

Nu trecu mult şi-i zărirăm prin ceaţă. Ei nu ne puteau însă vedea, căci stăteam ascunşi. Credeau că satul e adormit şi trecură prin el fără să se arate cineva, aşa că rămaseră încredinţaţi că într-adevăr nu-i simţise nimeni. Peste puţin timp se auzi din ruine, deasupra noastră, un ţipăt scurt, apoi un glas înăbuşit, care părea să dea o comandă. Pe urmă, se făcu iarăşi tăcere.

La vreun ceas după miezul nopţii aflarăm că avangarda „Umbrelor” se apropia dinspre trecători şi s-a oprit dincoace, ca s-aştepte grosul armatei. Locotenentul lui Mirza le-a ieşit înainte ca să-i conducă la lac.

Iarăşi trecu o bucată de vreme — de astă dată mai lungă şi o altă iscoadă, de dincolo de deal, veni să ne spună că takii extremişti au căzut în cursă şi sunt înghesuiţi acum în gang, de unde nu mai pot ieşi. Pe de altă parte, Ibn el Idrak a convins pe ceilalţi — cei cu minte — să se alipească de şeicul din Şord şi să vină cu toţii, în zori, la noi.

De-abia plecă iscoada şi ne pomenirăm cu cineva la care nici nu ne gândeam: Asyk. Ne căutase în casă şi i se spusese unde ne putea găsi. Vestea pe care ne-o aducea ne minună foarte mult:

— Am fost mai adesea pe aici decât vă închipuiţi, ne spuse el. Ştiu tot ce s-a petrecut. Şeicul ul Islam m-a socotit până azi spionul lui, care s-a strecurat printre voi ca să afle secretele de care să se folosească el. Dar o să cadă singur în cursa pe care v-a întins-o. Am fost pe munte şi mi-am dat seama că prăbuşirea nu mai poate fi împiedicată. Am crezut

de datoria mea ca om, să-i atrag luarea-aminte şi să-l îndemn să plece cât mai e timp. N-a vrut să mă creadă, ba a prins bănuieli când a auzit din gura mea acelaşi lucru ca de la voi. Totuşi nu m-a gonit. Se învârtea neliniştit de la cort la lăcaşul sfânt şi îndărăt, ca să vadă dacă au sosit takii pe care îi aştepta să vină prin gang. Dar aşteptarea i-a fost zadarnică. Am spus şi servitorilor lui de primejdia care îi aşteaptă şi vor să şteargă putina.

— Şi suita? Sfântul, Mântuitul, Imamul şi generalii? întrebai eu.

— Aceştia au rămas la taki şi nu se mişcă de acolo până după ce se va sfârşi lupta.

— Foarte frumos din partea lor, zise Pederul, râzând. Să culegi ce n-ai semănat! Dar ia spune, ai văzut-o pe Hanum Gul?

— Nu numai că am văzut-o, dar am şi vorbit cu ea. Oamenii ăştia doi se poartă foarte cuviincios unul cu altul, dar se urăsc de moarte. Mă crede şi ea un fel de umbră a şeicului şi se linguşeşte pe lângă mine cu gând să afle ceva ce i-ar fi dăunător lui. Fireşte că scapă câte o vorbă, aşa că ştiu ce gândesc amândoi. Astăzi însă se pare că lucrurile vor să ia altă întorsătură. Mi-a propus să intru în slujba ei. Zicea că steaua şeicului ul Islam a apus şi-mi va asigura un viitor strălucit, dacă îi voi spune tot ce ştiu despre el. Asta s-a petrecut pe la miezul nopţii, când m-a chemat în cortul ei, căci aştepta pe Ahriman Mirza. Acesta n-a venit însă singur, ci cu massabanii. Când a auzit el despre ce e vorba, ceru să-l urmez ca să-mi arate dovada că e mai bine să-l slujesc pe el şi pe Hanum Gul decât pe şeic, care tocmai se afla acum în cortul său. Puse pe massabani să-l împresoare şi intră cu locotenentul lui în cort. Mă chemă şi pe mine. Deoarece auzisem ce vorbiseră în lăcaşul sfânt, bănuiam cam ce are să urmeze. Şi nu m-am înşelat. Prinţul „Umbrelor” apucă pe şeicul ul Islam de ceafă şi-l zgâlţâi până ce-i scoase şi ultima

rămăşiţă de trufie din el, îl trânti apoi jos şi porunci să fie păzit bine până ce va trece lupta, apoi va hotărî ce e de făcut cu el. Fireşte că tot timpul nu se dădu drept prinţul „Umbrelor”, ci drept Ahriman Mirza, lăsând să se înţeleagă că celălalt se află cu „Umbrele” lui. Puse pe urmă să se ocupe de către massabani lăcaşul sfânt, ca să nu lase pe taki să pătrundă înăuntru. După aceea se întoarse iar în cortul său. Eu trebuia să rămân afară cu slugile, ca să le ajut să care paturi şi perne sus, pe acoperiş, de unde va putea să vadă mai bine, împreună cu Hanum Gul, măcelărirea djanicunilor. Mă folosii de prilej ca s-o şterg pe nesimţite încoace.

— Şi acum ce ai de gând? îl întrebă Ustadul.

— Nici eu nu ştiu. Dă-mi un loc printre războinicii tăi.

— Avem destui luptători. Eşti bun călăreţ?

— Da.

— Atunci du-te şi spune lui Kara Ben Halef să pună şaua pe cai. Barkh pentru el, pe Ghalib pentru tine şi pe Assil pentru mine. Pe Syrr să-l înşeueze Şacara, dar fără zăbală, ci numai cu căpăstru. Ăsta e pentru effendi. Pe urmă veniţi toţi încoace.

— Unde ne ducem? întrebai bucuros pe Ustad, după ce plecă Asyk.

— La biserică. Ideea mi-a venit chiar acum. Căpitanul rămâne să-mi ţină locul; ştie ce are de făcut. Noi vom avea de acolo cel mai bun loc de urmărit desfăşurarea luptei. Dacă vom vedea că e nevoie de noi, în două minute putem fi îndărăt. La caz de trebuinţă, Kara sau Asyk ne pot sluji de ştafetă.

Propunerea îmi convenea, mai ales că de acolo se putea vedea mai bine ca de oriunde prăbuşirea dealului, dacă, bineînţeles, nu va întârzia prea mult.

Cerul nu-şi schimbase culoarea aceea plumburie şi ceaţa tot mai plutea deasupra lacului şi a văii. Era acum atât de deasă, că nu puteai vedea la doi paşi: Dar deodată dispăru.

Trecuserăm de hotarul ei şi ne aflam acum în aerul liber şi străveziu al dimineţii. Nu se luminase încă, la răsărit însă se iveau zorile pe coamele munţilor... A!! Colo la apus izbucni o flacără. Focul să fi fost aprins abia acum, sau nu-l văzuserăm noi din pricina negurii? Era semnalul: dealul se prăbuşea!

Ajunşi la lăcaşul sfânt, descălecarăm. Asyk rămase la cai. Noi trei intrarăm înăuntru şi ne aşezarăm pe o lespede. Ustadul zise:

— Aici, în locul acesta, ne-a provocat duşmanul; de aici vom vedea ce se va alege de el. De cel mai obraznic dintre ei, „călăul”, am scăpat; a căzut victima propriei sale arme. Tu, acela pe care îl urmărea răzbunarea lui, n-a trebuit să mişti un deget. Aşa voi face şi eu. Las fatalitatea să hotărască.

Nu eram singuri aici. Am mai spus că mulţimea adunată la serbări, se retrăsese în munţi. Erau şi aici sumedenie de oameni înarmaţi. Umpleau tot locul liber din faţa bisericii; şirul se întindea apoi până în pădure. Când începu să se lumineze şi puturăm zări până la lac, îi văzurăm şi acolo, înghesuiţi unul într-altul în tot lungul malului... tot o lavină gata să se prăbuşească în mijlocul „Umbrelor”. Aceasta ameninţare care plutea pe deasupra capetelor lor o puteam vedea noi de aici de sus, dar nu cei de jos, căci ceaţa creştea mereu şi alte pâlcuri de negură veneau mereu să o sporească.

Dar dinspre răsărit începu să se lumineze; acolo erau kalhuranii cu djanicunii. Ca gonită din urmă negura se ridica încet, dar fără răgaz, spre ruine. Le învălui ca un zăbranic, trecu dincolo de ziduri şi se aciui în răcoarea şi liniştea stâncilor.

Cerul se lumina treptat. Acum se putea, desluşi şesul care ducea la trecători. Văzurăm „Umbrele” călare. Se despărţiseră lângă cortul lui Mirza, ca să poată înainta din două părţi în acelaşi timp. Capătul coloanelor se pierdea în ceaţă, dar numărul lor era atât de mare şi şirul atât de lung,

că numai un ochi ager ar fi putut vedea unde se sfârşea. Vai de ei ar fi fost dacă Ahriman ar fi dat ordin ca toată această hoardă să ocupe malul lacului. Nici măcar nu s-ar fi putut mişca. Erau tot atât de înghesuiţi ca şi takii în gangul secret, numai că acestora le stătea deschisă retragerea. Dar ce fel de retragere!

În timp ce îi priveam înaintând, veni după ei... ziua! Îi urma pas cu pas, pe când nouă aici, sus, ne trimitea răsuflarea ei caldă şi binecuvântată. Suflul ei puternic se sparse de zidurile ruinelor, scormoni şi goni ceaţa, ca să ne lase liberă priveliştea. Unul din corturi era împresurat de massabani, la celălalt nu se vedea nimeni.

Sus însă, pe marginea zidului, şedea Ahriman Mirza, alături de Hanum Gul, iar în spatele lor servitorii. De acolo unde se aflau nu puteau zări, chiar şi fără să fi fost negură, ce se petrecea în sat. Vor fi crezut, deci, că djanicunii dorm.

Deodată se auzi în vale un nechezat de cal, apoi încă unul şi iar unul. În tăcerea dimineţii, nechezatul se auzea până departe. Mirza înţelese că „Umbrele” lui sosiseră. Îi aşteptase încă de cu noapte şi începuse să-şi cam piardă răbdarea. Acum Ahriman se ridicase în picioare. În mână ţinea revolverul. Întâia detunătură trebuia să fie semnalul de atac. Privi peste lac. Văzu numai „Umbre”, nimic decât „Umbre” care se înghesuiau în vale. Nu văzu djanicunii pe coamele dealurilor, căci aceştia se pitiseră după bolovani, pe după copaci şi printre tufe. Nu văzu nici tunurile noastre, lipite de zidul din afară al ruinelor.

Descărcă arma. Se aştepta, fireşte, ca „Umbrele” să năvălească, din amândouă părţile, în sat. Nu erau destul de aproape ca să vadă ce-i aşteaptă. Dând cu ochii de gurile de tun îndreptate spre ei, se opriseră în loc şi păreau că se sfătuiesc. Ahriman descărca un al doilea glonţ şi făcea semne cu braţele, strigând răstit câteva ordine. Se vedea bine că e mânios. Probabil că poruncise să se repete semnalul ca

răspuns, căci pederanii traseră şi ei, dar nu cutezară să înainteze, ci arătau mereu spre sat.

Se părea că împuşcăturile lor treziseră un ecou înzecit şi ochii tuturor se îndreptară spre locul dincotro venea. Focul pe deal ardea încă, dar şters şi abia zărit în lumina zilei. Paznicii se retrăseseră la adăpost, pe stânca de lângă căsuţa de marmură şi ne vesteau prin glasul armelor că malul se prăbuşea. În acelaşi timp intră şi căpitanul în acţiune. Glasul lui răsună puternic. Pe amândouă flancurile detunară tunurile, urmate de celelalte opt, aşezate în jurul lacului.

Acum răsăriră şi djanicunii, ca din pământ; răcnetele şi detunăturile armelor lor făcură să se cutremure valea şi lacul. Urmă apoi o tăcere adâncă, după care trebuia fă vină clipa hotărâtoare.

Cât cuprindeai cu ochiul, totul părea împietrit. Nimeni nu cuteza să facă vreo mişcare, în afară de unul singur. Acesta era Chody-i-djuma. Se apropie de debarcader, coborî în luntre şi răzbi până aproape de mijlocul lacului, ca să poată fi văzut de Ahriman Mirza. Acesta stătea ţeapăn, ca o stană de piatră.

Înţelegea el ce se petrece? Sau nu mai putea înţelege nimic? Atunci bătrânul profesor se ridică în picioare şi strigă cu glas răsunător:

— Ahrimane, ceasul din urmă al împărăţiei tale a sunat! Zidurile de sub tine încep să se clatine şi muntele de deasupra ta se năruie. Vrei să răpeşti domnia şahului şi...

Un hohot de râs îi curmă vorba. Dar nu Mirza râdea — el părea împietrit şi năuc — ci Gul, care sărise în picioare, vrând să dovedească astfel că în clipa primejdiei femeia e mai curajoasă decât bărbatul. Smulse de la brâu sabia lui Mirza, înainta până la marginea zidului şi strigă în jos:

— Nu vorbi neghiobii, ci priveşte adevărul în faţă. Dealul nu se va prăbuşi peste noi, ci peste voi. Alergaţi cete credincioase ale noului şahinşah! Oţelul sclipeşte! Vă chem la

biruinţă! *Yallah*[1]*... yallah... yallah!*

Roti sabia deasupra capului şi glasul ei răsună până departe. Dar ce fu asta? O făcuse dintr-adins sau înaintase prea mult la marginea zidului? sări sau se rostogoli? Aruncase sabia sau o mai avea şi acum în mână? Nu se putea desluşi, dar la cel din urmă *yallah* zbură jos de pe zid. Părea că prin gestul ei vroia să îndemne „Umbrele” la atac. Şi izbuti!

— *Yallah, yallah!* răcniră pederanii.

— *Yallah, yallah!* urlară „Umbrele” după ei şi cuvântul răsună până departe în jurul lacului.

Hogea făcu atunci un semn, din luntre, căpitanului. Acesta dădu semnalul. Tunurile bubuiră şi începură să împroaşte moartea în duşman.

Bubuiturile treziră pe Mirza din împietrirea lui. Îşi cuprinse capul în palme şi înainta până la marginea zidului, întocmai cum făcuse înainte Hanum Gul, ca să se uite după ea. Dar privirile noastre fură atrase de altceva. Dealul de sub căsuţa de marmură începu să se surpe. Bolovanii se îngrămădeau unul peste altul şi alunecau la vale. Aceasta se petrecu în pauza care urmă după salva de tunuri. Massabanii îşi întoarseră şi ei privirile într-acolo. Ştiau de la Asyk că va urma o prăbuşire a dealului şi, când văzură bolovanii rostogolindu-se, o luară la fugă.

Satul era prea aproape de munte, aşa că nu se putea vedea încă din el începutul catastrofei. Dar „Umbrelor” din jurul lacului nu le scăpa ce se petrece în deal. Nu se mai înghesuiau înainte. Nu mai răcneau „*yallah*”. Nu se mai uitau în faţa lor, deşi tunurile noastre bubuiau mereu, ci în sus, unde lavina se despărţise, deasupra stâncii cu corturi, în două şuvoaie şi se rostogolea la vale. Încă înainte de-a ajunge jos, valea răsună de urlete.

Ce urmă nu se poate descrie. Nu era bubuit, nici pârâit sau hârşâit, nici trosnet sau detunătură, cutremur sau hăuit, ci

[1] Înainte, pe ei!

toate, toate la un loc. Puterea surpării acestei greutăţi enorme stârni o apăsare a atmosferei care până şi pe noi, aici, sus, ne izbi ca o măciucă în cap, pe când pe cei de jos îi trânti la pământ. Ahriman Mirza fu smuls de pe zid şi aruncat în văzduh. Unde a căzut n-am putut vedea, căci în clipa aceea se ridică un nor de pulbere care acoperi toată valea dinspre ruine şi se împrăştie apoi peste tot, astfel că abia puteam respira. Atât de tare fu îmbâcsit aerul de această pulbere, încât vreo câteva zile după asta copacii şi tufele de la capătul lacului se preschimbaseră din verde în cenuşiu. Prăbuşirea muntelui dădu loc unui cutremur de pământ cu bubuituri prelungite.

Deşi ne aşteptam la acest eveniment, impresia ne zgudui adânc. Ce trebuie să fi fost pentru cei ce nu ştiau ce avea să vină! Nu puteam vedea dar auzeam răcnetele şi urletele lor de groază. Cai nechezau pretutindeni, cămile zbierau, câini schelălăiau. Până şi pădurea răsuna de urletele sălbăticiunilor, care se aţineau pe acolo. A trebuit să alergăm la caii noştri, care voiau s-o ia la fugă de spaimă.

După ce îi potolirăm ne întoarserăm la locurile noastre. Ustadul scoase un strigăt de uimire, arătând cu mâna dincotro venise prăpădul. Rămăsei şi eu încremenit. Norul se mai risipise şi puturăm vedea, între cele două cărări pe care le făcuse avalanşa, un braţ de stâncă enorm care se înălţa în aer, iar în palma lui... căsuţa de marmură! Viziunea aceasta o avusesem eu odată privind de pe lac într-acolo.

Prăpădul de sus avea, să urmeze acum şi jos, dar în alt fel. Pretutindeni unde pulberea lăsa loc liber ochiului, văzurăm pe djanicuni coborând de pe dealuri, ca să întregească opera începută de catastrofă. Fusese hotărât dinainte ca, îndată după salva tunurilor, să se apropie pe furiş de „Umbre” şi să le ţină sub ameninţarea puştilor. Pe urmă, cavaleria ascunsă în sat să şarjeze şi să împingă pe duşman — dacă va încerca să se împotrivească — în lac.

Ne aşteptam să auzim acum sute de împuşcături dar... nimic decât tropot înăbuşit de copite care se îndepărta. Ce să fie asta?

Prietena noastră, ziua, ne răspunse la întrebare. Tot astfel cum făcuse cu ceaţa, vântul dimineţii goni praful stârnit de surparea dealului spre ruine şi le învălui cu un zăbranic. Valea rămase liberă şi văzurăm că planul nostru atât de bine chibzuit fusese zădărnicit. Ne privirăm uimiţi şi nu ştiam: să râdem ori să ne necăjim?

— Ce nesocotinţă din partea noastră să ne închipuim că „Umbrele” vor ţine piept tunurilor şi puştilor! O luaseră la fugă şi se împrăştiaseră ca potârnichile. Dar cum se făcuse ca atâţia oameni sa dispară în atât de scurt timp? Foarte simplu. Îndată ce tunurile bubuiră, cei din spate şterseră în grabă putina. Ceilalţi, văzând că nu e de glumă, făcură la fel. Îi văzurăm gonind, din toate părţile, spre cortul lui Ahriman Mirza.

— „Umbre”!... murmură cu dispreţ Ustadul. Şi cu astfel de nemernici vor să ne sperie nu numai pe noi, ci şi pe şah! Ce prostie din partea noastră să facem atâtea pregătiri pentru nişte laşi. Parcă mi-e şi ruşine...

Văzurăm că şi cei din sat erau tot atât de miraţi ca şi noi, totuşi nu-şi pierdură cumpătul. Cavaleria porni să urmărească pe duşman. Dinspre miazănoapte se ivi şeicul din Şord, cu războinicii săi, apoi Ibn el Idrak cu takii şi la câteva minute după ei dinarunii, în frunte cu şeicul lor. Goneau spre lac, ca să împingă „Umbrele” spre kalhuranii şi djanicunii ce formau o singură trupă.

Căpitanul din garda imperială încălecă, Hogea de asemenea, Djafar Mirza alergă şi el spre casă să-şi ia calul. Toţi djanicunii care începuseră să coboare dealul se întoarseră din drum ca să aţină calea „Umbrelor”, la poalele lui. Încolţiţi din toate părţile, le-ar fi fost cu neputinţă să mai scape.

Păreau toţi cuprinşi de înfrigurare. Numai noi rămaserăm la locurile noastre. Nu ne puteam lua ochii de la cele ce se petreceau în ruine. După cum am mai spus, lavina se despărţise în două. Cele două mormane uriaşe de bolovani şi pământ se amestecau acum de-a valma în vale, dar nu şi sus. Rămăsese o deschizătură îngustă între dărâmături, care ducea la lăcaşul sfânt. Aici stătuseră o parte din massabani, ca să supravegheze gangul secret. După cum am aflat mai târziu, izbutiseră să scape cu fuga şi să se ascundă deocamdată. Totuşi se mai aflau acolo oameni. Ieşiră pe uşă, unul după altul şi toţi păreau înspăimântaţi de cele ce vedeau. Urmară alţii şi când veniră mai aproape ne dădurăm seama că erau de-ai noştri, aceiaşi care păzeau gangul ca să nu poată fugi takii extremişti. Simţiseră şi ei cutremurul şi trimiseseră pe unul din ei să vadă ce s-a întâmplat. Acesta se întorsese să le spună şi acum ieşeau toţi speriaţi. Ştiau că stâlpii care susţineau ruinele se vor surpa din pricina greutăţii care apăsa deasupra lor. Toţi care s-ar găsi atunci în gang vor fi pierduţi. De aceea căutaseră să fugă din sat cât mai era vreme.

După ei se iviră takii închişi acolo. În frunte veneau Sfântul, Mântuitul, Imamul şi generalii. Se feriseră de primejdia luptei şi dăduseră peste alta şi mai mare. Uitaseră de demnitatea rangului lor şi fugeau de zvântau pământul! Ceilalţi taki îi urmau. Se împingeau, se înghionteau care să iasă mai repede. Numărul lor creştea din ce în ce. Cum răsăreau aşa din adâncul pământului, târându-se, poticnindu-se, înjurând şi răcnind, mi se păreau nişte şobolani scârboşi care fug când simt că se scufundă corabia.

Atât erau de îngroziţi că nici nu se împotriviră când un locotenent din gardă le ieşi înainte şi le porunci să predea armele, căci sunt prizonierii şahului. Totuşi Sfântul, Mântuitul, Imamul şi cei doi generali cerură să vorbească îndată cu Ustadul, ca şi când li s-ar fi făcut cine ştie ce nedreptate.

Locotenentul ni-i trimise, înconjuraţi de o droaie de soldaţi.

Mântuitul ieşi din rând şi se opri dârz în faţa noastră. Ustadul nu-l lăsă însă să spună ceva, ci îi arătă cu mâna spre ruine, unde un altul, mai presus de toţi Mântuiţii şi Sfinţii, grăia acum nu prin cuvinte ci prin fapte.

Ceea ce se putea vedea te cutremura de groază. La răsărit cerul era o văpaie şi soarele răsărea. Coroana de marmură din vârful stâncii sclipea ca un bulgăre de aur, împodobit cu milioane de diamante şi rubine. Dar jos, dedesubtul ei, era o mişcare care te înfiora, deşi nu-ţi dădeai seama ce poate să fie. O legănare uşoară, apoi ici, colo, pământul se lăsa în adânc şi pierea lăsând numai straturi înguste. Urmă un pârâit şi un scrâşnet, ca şi când un monstru uriaş sfărâma în dinţi oase de piatră. Apoi, deodată, se căscă o gură enormă şi începu să înghită ruinele şi dealul prăvălit. Şi în timp ce piereau în gâtlejul acela uriaş, ţâşni din el un şuvoi de apă din adânc, dar cu atâta putere că se năpusti peste lac ca un adevărat Leviatan şi se împrăştie tocmai hăt departe. Pe noi însă nu ne interesa atât revărsarea apei din adânc, ci o altă privelişte mult mai ciudată. Din ruine nu mai rămăsese decât zidul din afară. Tot ce fusese înăuntrul lor pierise şi în loc apăruse un şes neted şi întins, aproape cum îl desenase Ustadul pe schiţa bisericii. Şi tocmai în fund, unde pe schiţă era soclul gol, sclipea statuia minunată de marmură a „Rugăciunii vrăjite” izbăvită acum de catastrofă.

Din firida boltită şi întunecoasă, strălucirea ei ieşea şi mai mult la iveală. Cu braţele ridicate spre soarele, care se înălţa acum maiestuos pe cer, părea că preface blestemul de mii şi mii de ani în binecuvântare.

Ustadul tăcea. Îmi apucase mâna şi-o strângea cu putere. Nu era nevoie de cuvinte ca să-l înţeleg. Cu atât mai mare era larma stârnită în jurul nostru. Socoteau ca un sacrilegiu ceea ce vedeau, căci religia lor le interzicea să se închine idolilor şi statuia aceea nu era altceva. Erau indignaţi de atitudinea

noastră cucernică şi-şi spuneau pe faţă părerea. Mă miram de răbdarea Ustadului. Se întoarse spre ei şi-i întrebă, foarte calm, ce caută aici. Mântuitul deschise atunci gura şi ţinu o întreagă cuvântare, spunând că nici unuia din ei nu le-a trecut vreodată prin minte să întreprindă ceva împotriva djanicunilor. Ei sunt oameni paşnici, n-au nici o duşmănie faţă de nimeni şi cere să li se dea numaidecât drumul. În numele tuturor, îşi dă cuvântul de onoare că a spus adevărul.

— Al tuturor? Zău? întrebă Ustadul şi-i privi pe rând.

Ridicară toţi în acelaşi timp mâinile în semn de jurământ. Ustadul îmi făcu semn din cap, mie şi lui Kara, să-l urmăm, fără să le răspundă un cuvânt. Încălecarăm toţi trei şi ne îndreptarăm spre sat. Ajunşi aici, spuse locotenentului că prizonierii sunt liberi, cu condiţia să părăsească îndată ţinutul djanicunilor.

— Liberi? strigă aproape mâniat Kara, care nu-şi putu stăpâni indignarea. Dar au minţit toţi, toţi! Mântuitul, Sfântul, Imamul, generalii şi ceilalţi, până la cel din urmă.

— Ştiu, răspunse Ustadul, zâmbind. Tocmai de aceea îi las să plece. Astfel de oameni care îşi bat joc de cuvântul lor de cinste, nu-i sufăr nici măcar ca prizonieri printre noi. Acum înţelegi?

Cel dintâi lucru ce-l făcurăm acum fu să ne interesăm de soarta lui Ahriman Mirza şi a Hanumei Gul, căci nu mai încăpea îndoială că şeicul ul Islam pierise o dată cu ruinele.

Locotenentul ne îndreptă spre casa hogei. Îi găsirăm aici în curte pe amândoi. Hanum Gul era moartă; în cădere, vârful săbiei îi străpunsese inima. Mirza stătea lângă ea, nevătămat la trup, dar cu minţile rătăcite. Nu ne mai recunoscu. Părea că nu se mai recunoaşte nici pe sine, căci repeta mereu în neştire:

— Ahriman Mirza e prinţul „Umbrelor” şi dacă se prăbuşeşte el, pier cu toţii...

Aşadar, soarta i se împlinise! Când plecarăm de acolo, ne

întâlnirăm cu Agha Sibil şi ai săi, care la apropierea „Umbrelor” îşi strânseseră cortul şi alergaseră la noi. Acum ieşeau de pretutindeni oaspeţii veniţi la serbare, femeile şi copiii djanicunilor din sat, care stătuseră până atunci ascunşi princase. Aflaseră că nu mai e nici o primejdie şi ce se întâmplase cu ruinele. Vroiau să se ducă toţi să vadă schimbarea, dar nu-i lăsarăm. Până ce nu se va potoli fierberea din adânc, era primejdie să se apropie cineva.

În acelaşi timp soseau şi oamenii noştri, puşi să păzească gangul şi care se refugiaseră dincolo de deal. Auziseră şi ei bubuiturile şi simţiseră cutremurul. Când văzură că takii extremişti nu mai sunt în gang, crezură că-şi pot părăsi postul, fiindcă nu mai au pe cine păzi. Se întâlniră în sat cu foştii lor prizonieri, care păşeau ţanţoşi printre djanicuni şi dispărură în văgăuna care ducea la pârâu.

Ustadul spuse acum tuturor că diseară va fi o mare iluminaţie, dar de astă dată ca să sărbătorească izbânda noastră. Făcurăm apoi înconjurul lacului, iar de aici ne îndreptarăm spre cortul lui Ahriman Mirza. Era împodobit înăuntru cu adevărat în chip princiar. În fund văzurăm o lădiţă cioplită cu măiestrie. Deasupra ei atârna o fotografie mică şi o cheiţă de aur. Ustadul se apropie să se uite la fotografie. Deodată scoase o exclamaţie de mirare. O luă din cui şi se duse la uşă ca s-o examineze la lumină. Îşi desfăcu apoi haina, scoase de sub ea un şirag de mărgăritare de care atârna o fotografie de aceeaşi mărime. Le ţinu una lângă alta să vadă dacă se aseamănă într-adevăr.

Să fie oare portretul despre care Pekala îmi spusese că îl poartă întotdeauna la el şi numai o dată pe an se uită la el?

După câtva timp se întoarse la lădiţă şi încercă să vadă dacă o poate descuia cu cheiţa de aur. Îndată ce răsuci cheia în broască, sări capacul, înăuntru erau numai hârtii. Luă una, o citi, apoi alta şi după ce o citi şi pe aceasta se întoarse spre mine şi-mi zise:

— Te superi dacă o să te rog să mă laşi puţin singur? La urmărirea „Umbrelor” nu vreau să iau parte, dar după cele ce am găsit aici, aş dori ca să nu scape nici unul din ei. Trebuie neapărat să-i prindem pe toţi şi să-i predăm stăpânirii. E nevoie să curăţim ţara de astfel de duşmani. Te rog, deci, pleacă după oamenii noştri şi ai grijă sa nu se procedeze cu blândeţe şi să-i lase să fugă. Presupun că-mi vor trebui câteva ceasuri ca să sfârşesc de citit, aşa că nu e nevoie să te grăbeşti cu înapoierea din pricina mea.

Încălecarăm şi ne îndreptarăm spre răsărit, adică spre trecători. Şesul era pustiu, nu se vedea nici ţipenie de om. „Umbrele” nu lăsaseră nici un rănit (aceştia împreună cu morţii zăceau lângă lac) în urmă şi urmăritorii nu se lăsau, ci se ţineau dârz după ei.

Când ajunserăm la lanţul de munţi, aleserăm „Trecătoarea iepurilor”. De sus, din deal, se vedea un pătrat împresurat de stânci înalte şi netede, ale cărui laturi erau astfel ocupate: la miazănoapte, adică tocmai dedesubtul nostru, djanicunii satului, războinicii din Şord şi takii aliaţi; la apus oaspeţii noştri de parte bărbătească, sosiţi tocmai la timp ca să ne dea o mână de ajutor; la miazăzi djanicunii din satele învecinate şi kalhuranii şi la răsărit dinarunii cu djanicunii din satele mai îndepărtate, încercuirea se făcuse întocmai după cum plănuise Ustadul. „Umbrele” se aflau la mijloc: nici una nu lipsea. Nici nu le venea în gând să se adune la un loc şi să încerce să rupă rândurile, ca să poată trece printre ele. Alergau în cete sau răzleţiţi, de colo până colo, lăsând să se strângă tot mai mult cercul în jurul lor.

Nu departe de locul unde „Trecătoarea iepurilor” răspundea în unghiul de răsărit al capcanei, conducătorii noştri ţineau sfat. Venise şi şeicul kalhuranilor, de la cel mai îndepărtat post de observaţie al nostru.

Coborârăm povârnişul. Era însă un drum foarte anevoios şi căutam să ne cruţăm pe cât cu putinţă caii. De aceea

ajunserăm tocmai după ce se sfârşise consfătuirea. Şeicul kalhuranilor, care cunoştea bine ţinutul, făcuse o propunere primită cu unanimitate. Era vorba de un mijloc foarte bun pentru a dezarma cât mai repede pe duşman şi a-l putea păzi mai uşor. Adăugai porunca Ustadului ca nici unul să nu scape.

La partea de apus a lacului era o văgăună largă, între doi pereţi înalţi de stâncă, atât de netezi, că nu s-ar fi putut căţăra un om pe ei şi în văgăună nu se putea pătrunde decât printr-o crăpătură îngustă care răspundea la şes, unde ne aflam noi. Duşmanii trebuiau mânaţi în crăpătură şi dezarmaţi la ieşiri, unul câte unul.

Conducătorii noştri se întoarseră la trupele lor ca să dea poruncile trebuincioase. În curând pătratul se schimbă într-un triunghi al cărui vârf era îndreptat spre văgăună şi duşmanul împins într-acolo.

Băgarăm de seamă că se codeşte. Părea că „Umbrele” s-au hotărât în sfârşit să ia poziţie de apărare. Acum energicul şeic din Şord se gândi s-o sfârşească repede. Porunci războinicilor săi să tragă o salvă oarbă, trase sabia din teacă şi porni în fruntea oastei sale spre „Umbre”. Se opri în faţa lor şi le vorbi câtva timp. N-am putut auzi ce le spune, dar efectul nu întârzie. Cei din coadă împingeau pe cei din faţă, care n-aveau încotro şi trebuiau să înainteze. Cum la o fugă cei din faţă nu sunt şi cei mai laşi, văzurăm că aceştia îşi dădură seama că orice împotrivire ar fi zadarnică. Descălecară, predară armele şi o luară în goană spre văgăună. Locul era însă atât de îngust că nu puteau trece decât unul câte unul. Dincoace îi luam noi în primire. Păreau însă să-şi primească soarta cu resemnare. La urmă se aşezară toţi în iarbă, aşteptând să vadă ce vom face cu ei.

Prada de război, adică armele şi caii se cuveneau învingătorilor. Ustadul declară însă în numele djanicunilor că renunţă în folosul aliaţilor. Aceştia aleseră îndată pe câţiva dintre ei care să facă împărţeala.

În vremea asta se însera. Paza prizonierilor fu încredinţată kalhuranilor. Ştiam că şeicul lor va avea grijă să nu scape nici unul. Pe mine nu mă mai interesa ce se va mai petrece aici şi hotărâi să mă întorc acasă. Djafar Mirza mă rugă să-i dau voie să mă însoţească. Pe când călăream la pas, pe şes, zărirăm în depărtare, venind dinspre răsărit, un om călare pe o cămilă de preţ, care gonea cât putea.

— Asta e o ştafetă, zise Djafar. Probabil din partea şahului.

Aşa şi era. Îi ieşirăm înainte şi călăreţul ne spuse că vine cu o scrisoare din partea şahului pentru Djafar Mirza şi Ustadul djanicunilor.

Djafar luă scrisoarea şi o citi imediat. În plic mai era un bilet lung şi îngust, cu multe peceţi. Djafar zâmbi, dar nu zise deocamdată nimic.

Pornirăm mai departe împreună cu ştafeta. Lui Syrr al meu părea însă că nu-i place mirosul de cămilă, căci dădea mereu din cap, ca şi când s-ar fi ferit de o muscă supărătoare. Dar se vede că asta nu era de ajuns; se smuci deodată şi porni în galop peste câmpie, aşa că ajunsei cu mult înaintea lui Djafar în faţa cortului lui Ahriman Mirza. Îl găsii pe Ustad încă acolo. Îmi spuse că tocmai sfârşise de citit hârtiile din lădiţă şi-mi va spune mâine ce lucruri neaşteptate şi de mare însemnătate conţin. Îi povestii în ce fel au fost dezarmate „Umbrele” şi ce s-a hotărât cu ei.

În vreme ce vorbeam noi, sosi ştafeta şi-i predă scrisoarea. Se întunecase şi a trebuit să aprindem o lumânare ca să o poată citi. Conţinea două foi, amândouă cu pecetea şi semnătura proprie a şahului. Una mi-o dădu mie, spunând să mă folosesc de ea când voi găsi de cuviinţă. Era...graţierea lui Asyk. Pe cealaltă o vârî în buzunar, fără să pomenească nimic despre ce scrie în ea. Deocamdată vroia să fie transportată de acolo lădiţa cu hârtiile găsite în cortul lui Ahriman Mirza. Zicea că fusese o nebunie din partea acestuia să poarte cu el astfel de hârtii importante.

Ştafeta se oferi să o ducă în sat, unde trebuia să aştepte răspunsul lui Djafar. Lădiţa fu legată pe cămilă şi omul plecă. Încălecarăm şi noi şi ne îndreptarăm spre casă.

Lăsaserăm caii la pas ca să ne bucurăm cât mai mult de priveliştea pe care o aveam înaintea ochilor. Văzurăm mai întâi flăcările izbucnind pe dealul bisericii: ca şi când ar fi înviat prorocul Isaia şi ar fi strigat ca odinioară: „Deschide-te şi fă lumină!”

Şi întreaga vale se supuse; munţii se „deschiseră” şi pe vârfurile lor „se făcu lumină”, iar deasupra lor întreaga boltă cerească începu să scânteieze, împrăştiind lumina stelelor peste pământ. Monumentul de marmură părea o vâlvătaie care îşi împrăştie strălucirea până în adâncul munţilor.

În sat se aprinseră făclii, purtate în mâini de copii şi pe zidul rămas în picioare al ruinelor se văzură deodată două făclii uriaşe înălţându-se în văzduh. Şacara pusese de cu ziuă să se îngrămădească aici buturugi, ca să lumineze lăcaşul nimicirii, înconjurată de atâta lumină, statuia „rugăciunii încătuşate” părea o vestitoare a bucuriei omeneşti.

Tabloul era atât de impresionant că Ustadul îşi opri calul şi murmură:

— Să descălecăm. Sufletul mi-e cuprins de-o mare evlavie.

Răsuflă o dată adânc, apoi urmă ca pentru sine:

— Bisericuţa mea din sat! În sfârşit acum te pot înălţa. Nu mai e nevoie să dărâm nimic; a făcut-o altul pentru mine. Apa din cazane s-a revărsat în lac: şi acolo are să rămână pentru vecie. Lespezile năruite îmi vor folosi ca temelie; bucăţile mari de piatră drept stâlpi şi pereţi. Material avem aici din belşug. Pe un soclu vom aşeza statuia. Când djanicunii mei vor înţelege că rugăciunea e o artă şi încă arta cea mai desăvârşită pe pământ, îşi vor da seama că ajunge pentru asta şi cea mai mică bisericuţă. Văd de pe acum înălţându-se lăcaşul cucernic, care va arăta cât de mare e Dumnezeu şi cât de mici suntem noi, bieţi muritori... Parcă aud de pe acum

clopotul răsunând în vârful dealului, ca să cheme la rugăciune pe... A, auzi?

Îşi curmă vorba, căci în urma noastră se auziră strigătele de bucurie ale războinicilor, care se întorceau în sat şi care văzuseră iluminaţia. Încălecarăm şi pornirăm în grabă spre casă. În curte furăm întâmpinaţi de „armata de ocupaţie”, care ne primi cu urale. Aflarăm că dincolo de deal catastrofa nu făcuse nici cea mai mică pagubă. Ustadul porunci ca lădiţa adusă de ştafetă să fie transportată sus, în locuinţa lui. Părea să fie de mare preţ pentru el.

Djafar se dusese să-şi schimbe hainele, căci se pregătea un ospăţ pentru noi şi pentru oaspeţii noştri, căpeteniile triburilor aliate. Kara alergă la părinţii săi. Drept e că vru să îngrijească mai întâi de cai, eu luai însă asta pe seama mea; Asyk veni să-mi ajute.

Când trecurăm pe lângă bucătărie, a cărei uşă era dată la perete, văzurăm pe nevasta profesorului de muzică trebăluind de zor pe acolo şi dând cu însufleţire porunci femeilor care pregăteau ospăţul. Se însărcinase chiar ea cu potolirea foamei diplomaţilor şi comandanţilor noştri.

Şacarei îi revenea misiunea să împodobească masa. Nevăzând-o aici, îmi închipuii că e în sala cea mare, unde avea să aibă loc ospăţul.

Lăsai în grija lui Asyk caii şi mă dusei sus, în odăile mele. Nu trecui însă prin casă, ci intrai pe uşa din curte. Nici n-apucai să ajung pe platformă şi o văzui pe Şacara în capul scării; mă aştepta. Cum se face de întinserăm numai mâinile, fără să spunem un cuvânt? Mă trase spre marginea terasei şi-mi arăta spre „Rugăciune”. De aici se vedea şi mai bine decât de jos, în toată măreţia ei. De asemenea şi soclul. De ce mi se păru acum statuia şi mai frumoasă şi mai impunătoare? Împreunai mâinile în extaz. Deodată o auzii pe Şacara murmurând:

— Effendi, cunoşti tu legenda despre Chodem — spiritul

închis între ziduri?

Tocmai vroiam să-i răspund: „doar tu singură mi-ai povestit-o!”, dar văzui pe chipul ei, luminat de sclipirea marmurei, un zâmbet şăgalnic.

Tăcui. După câtva timp mă întrebă iarăşi:

— Effendi, cunoşti tu legenda „Rugăciunii vrăjite”?

Fireşte că tăcui şi de data asta. Urmă:

— Înainte de-a veni tu, stăteam aici şi mă întrebam dacă amândouă aceste legende nu vor fi una şi aceeaşi. Cred că da. Dacă aşa e, atunci am găsit muntele pe care-l căutam...

Înţelesei ce vroia să spună şi zâmbii.

Toată noaptea domni mare veselie în sat. De-abia spre ziuă se făcu linişte. „Umbrele” fură trimise sub escortă puternică la Ispahan. Hanneh, Kara şi Halef rămaseră încă pentru câtva timp, până ce se va întrema acesta din urmă, oaspeţii Ustadului. Iar eu... eu pornii mai departe spre alte zări, alte „pământuri misterioase”, unde mă aşteptau poate primejdii şi mai mari decât acelea prin care trecusem până acum.

5. Poşta redacţiei

Potrivit unor mai vechi promisiuni, continuăm să publicăm în cele ce urmează fragmente din scrisorile primite la redacţie:

— Operele lui Karl May au reuşit să-mi deschidă o fereastră spre orizontul lecturii. în fiecare volum al colecţiei dumneavoastră s-ar putea scrie câte ceva din viaţa şi opera autorului. Este grozavă ideea înfiinţării unui „Fan-Club Karl May”, care ar lămuri multe probleme şi ne-ar da posibilitatea unor corespondenţe cu fanii autorului.

Elena Iacob, Focşani

— În cercul nostru de prieteni din cartier tema principală pe care o discutăm este opera lui Karl May. Ne împrumutăm unii de la alţii cărţile apărute, deoarece aici în Caracal, nu ştiu din ce cauză, nu găsim toate volumele editate de dumneavoastră.

Câteodată, abia reuşim să prindem câte un volum, căci se vând repede şi nu sosesc decât 5 - 6 exemplare din fiecare volum.

Bogdan Mateiciuc, Caracal

— Cred că titlurile care ar trebui editate mai repede sunt

cele neapărute pe piaţă în ultimii 20 de ani. Însă pentru ca să se menţină interesul cititorului, opinez că ar fi necesar să se intercaleze publicaţiile de după 1970 cu cele anterioare ori inedite în limba română. Se impune apariţia volumelor individuale, unele dintre acestea despărţind, dacă se poate spune aşa, ciclurile de romane care urmează să apară compact.

Toma Marin, Bucureşti

— Prefer cărţile în care acţiunea se petrece în Vestul Sălbatic, dar şi restul romanelor lui Karl May, deoarece nu cred că există vreo carte scrisă de acest autor care să nu-mi placă.

Teodora Măruţ, Sibiu.

— Sunt o mare admiratoare a cărţilor lui Karl May şi mă bucur că există editori pe care îi interesează părerile cititorilor... Despre romanele apărute şi citite de mine pot spune că sunt mulţumită de prezentarea lor, dar cred că „unde este bine, încape întotdeauna şi de mai bine”.

Gabriela Meteşan, Geoagiu de Sus, Com. Streniţ

— Sunt un pasionat cititor al operelor lui Karl May, având deja un număr de 20 de romane ale celebrului scriitor german. Doresc să continui colecţionarea operelor sale şi fac apel la editura dumneavoastră pentru a putea procura cărţile respective.

Zsolt Mezei, Baia Mare

— Apreciez foarte mult intenţia editurii de a publica întreaga operă a lui Karl May pe baza ediţiilor germane şi vă urez să reuşiţi. Aş dori ca romanele să apară cât mai des şi să ajungă după, scurt timp de la apariţie şi la Timişoara.

Raul Neghină, Timişoara

— Ţin să vă felicit din toată inima pentru noul volum „Comoara din Lacul de Argint", pe care sunt sigur că toţi iubitorii operei lui Karl May îl aşteptau cu nerăbdare. Este cu adevărat o capodoperă a scrierilor lui Karl May şi totodată a romanelor de aventuri din literatura universală. Aş dori să mai aflu câte ceva despre acest scriitor. Îndrăznesc să vă solicit, ştiind că dumneavoastră sunteţi singura editură din ţară specializată în acest domeniu.

Mihai Păun, Olteniţa

— Deşi romanele poliţiste, de violenţă sau de dragoste „à la Sandra Brown" abundă pe piaţă, totuşi cele de western, country, skins-reds sunt mai frumoase, fascinante, educative şi originale. De aceea ţin să mulţumesc din suflet celor care au conceput şi vor să ducă până la capăt ideea publicării întregii opere a lui Karl May, fapt de neconceput până acum.

Mihaela Rădeanu, Vaslui

— Am devenit un admirator al cărţilor lui Karl May acum

trei ani, în timpul lecturării romanului „Winnetou”, adevărată capodoperă a scriitorului. De atunci am reuşit să achiziţionez câteva reproduceri fragmentare, marea majoritate dintre ele fiind traduse într-un hal fără de hal. Aceste reproduceri n-au făcut altceva decât să discrediteze opera scriitorului. De aceea salut cu simpatie începerea publicării corecte şi exacte a romanelor lui Karl May.

Cătălin Săraru, Bucureşti

— Mă bucur că există şi la noi în ţară o editura care şi-a dedicat întreaga activitate scriitorului meu preferat, Karl May.

Florina-Oana Stan, Comuna Bragadiru

— Faptul că dumneavoastră vreţi să editaţi cărţile lui Karl May, sistematizat şi chiar cu unele comentarii, ni s-a părut foarte inspirat.

Grupul Tripoli, Cluj

— Sunt bucuros că o editură românească, în speţă, Editura Pallas, are curajul să purceadă la un drum anevoios cum este editarea integrală a operei lui Karl May. M-am hotărât să colecţionez întreaga operă a lui Karl May editată de dumneavoastră.

Nicolae Voicu, Buzău

— Îmi place foarte mult scriitorul Karl May pe care-l admir

pentru că a creat două personaje uimitoare, unice şi devenite celebre în întreaga lume: Winnetou şi Old Shatterhand.

Simona Zaharie, Rădăuţi

— Romanele scriitorului german Karl May îmi trezesc spiritul de aventură şi compasiunea pentru vechii stăpânitori ai Americii. El descrie ca nimeni altul viaţa acestora în preriile Vestului Sălbatic. Această parte din opera sa cuprinde 28 de romane şi mă pasionează cel mai mult.

Aş dori să corespondez cu cititori din toată ţara pe tema operei lui Karl May şi totodată să înfiinţăm la Bacău un „Fan-Club Karl May”, cu o bibliotecă şi un ziar periodic.

Daniel Zodian, Bacău

O lungă şi interesantă epistolă am primit şi de la Paul Robu din Iaşi, din care reţinem sugestia de a publica o cât mai cuprinzătoare listă a scrierilor lui Karl May. Sperăm să-i îndeplinim dorinţa la finele volumului viitor, intitulat „Prinţul petrolului” („Opere”— 15).

Aceeaşi idee revine şi în scrisoarea lui Laurenţiu Sâmihăian, din Dej, posesor al unei bogate informaţii cu privire la opera aceluiaşi scriitor. Adresa lui se cuvine reţinută şi de ceilalţi corespondenţi din ţară şi străinătate: L. Sâmihăian, Aleea Tomis nr. 12, Bloc G1, Sc. 1, Ap. 16, Dej, Jud. Cluj.

Corespondenţii noştri, ale căror nume au fost omise în listele publicate până în prezent, sunt rugaţi să ne scrie.

EDITURA PALLAS
Căsuţa poştală 33 – 99
Bucureşti

14

karl may

OPERE

PRĂBUȘIREA

Volumul de față încheie ciclul de aventuri desfășurate **„În țara leului argintiu"**, cu surprinzătoare dezvăluiri asupra asociației secrete a „Umbrelor" și spectaculoase răsturnări de situații, culminând cu lichidarea periculoaselor ei căpetenii, îndârjite să acapareze toată puterea în stat și să intre în posesia unei fabuloase comori. Aflați în suferință la djanicuni, **Kara Ben Nemsi** și **Hagi Halef Omar** sunt continuu asaltați de complotiștii care vor să detroneze pe șahul Persiei, să înscăuneze în locul lui pe Ahriman Mirza, mai-marele „Umbrelor", și pe prințesa Hanum Gul, maleficul „Trandafir din Șiraz".

Sub tipar

PRINȚUL PETROLULUI

roman din Vestul Sălbatic, având ca eroi pe **Winnetou** și **Old Shatterhand,** însoțiți în acțiunile lor de Sam Hawkens, Dick Stone, Hoblle Franck, Will Parker ș. a.

ISBN 973-97194-5-7

Lei 5500 + 110 T.L. = 5610 Lei